ที่ระลึกในพิธีเปิด

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

วันพฤหัสบดีที่ 9 สิงหาคม พุทธศักราช 2533

ท
027.5593
จ247ท

ที่ระลึกในพิธีเปิด

หอสมุดแห่งชาติ รัชมังคลาภิเษก

จันทบุรี

วันพฤหัสบดีที่ ๙ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๓๓

ท
027.6593
ศ 247ท

ที่ระลึกในพิธีเปิด

หอสมุดแห่งชาติ รัชมังคลาภิเษก

จันทบุรี

วันพฤหัสบดีที่ ๙ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๓๓

หอสมุดแห่งชาติ
16 ก.พ. 2539
กรมศิลปากร

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
จันทบุรี

"...ปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งทั้งของชีวิตและส่วนรวม คือ การศึกษาซึ่งเป็นรากฐานส่งเสริมความเจริญมั่นคงเกือบทุกอย่างในบุคคลและประเทศชาติ..."

"...การพัฒนาให้ประชาชนทั่วไปมีความอยู่ดีกินดีมีความมั่นคงด้วยการให้การศึกษา การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ ให้เป็นทรัพยากรทางปัญญาที่มีค่าของชาติ..."

คุม
ก
027.5593
ก247ก
น.ส.ม.ส.ป.๒๕๔๓๕ คุม(ร)

อาศิรวาทรัชมังคลาภิเษกราชสดุดี

สัททุลลวิกกีฬิตฉันท์ ๑๙

สริวมขีพน้อมศิรอัญชลีกรประถม
เบื้องบาทสยัมภม บดินทร์

เอกองค์อัครภูมิพลนฤนารถ์
เหิดไท้ภิเษกสัญจน์ วิศิษฏ์

เอกอรราชีนีนาถอนรรมสิริกิตติ์
เคียงชวัญอเนื้องนิจ มนัส

ล้นเกล้าฯ ดุจหานกรประภาพศศิประภัสสร์
ปกเกศประชารัฐ สยาม

จอมเจ้าฟ้าศุภพงศธรอมรรัตน
เอี่ยมองค์ผกายวาม วิภาส

มงคลฤกษ์รชมังคลาลุสิริราชย์
ปวงชนชโยวาท วิเศษ

จรรโลงสุขาะนุศาสน์สยัมภุสุวเวศม์
แกร่งแกล้วประจักษ์เจตน์ หหัย

ประชาชื่นเปรื่องปราดวิยวิทาวัสวินิจฉัย
ชัชวัชช์วง ธ คลาไคล ชลัด

ปิดเป่าปวงภยอันตรายศุภกลชัฏติย์
พันผองพลภิพรรธน์ พิพิธ

เบิกบุญญาอภิลักษณ์ลิขิตทศทิศ
ตราตรึงตระหนักจิต พิสัย

ขออราธน์วรเทพประกิตรตนตรัย
ร่วมรักษ์นิรัติศัย ศรัณย์

พร้อมคู่ภักดีพิธุเพริศวธุวรวิวรรณ
เจ้าฟ้าฯ เถกิงลิรรพ์ ทวี

ขอชนมายุจิรัติกาลสหัสปี
ขอโชคลุเปรมปรีดิ์ ประโยชน์

ขอผ่องพรรณะพิสุทธิ์พิสุจิวิจิตรโรจน์
ขอขัชวาลโชติ เชษม

ขอลบลู่ชนหยกหรรษ์หยุ่มฤทัยเอม
ขอปลื้มและโปร่งเปรม กมล

ขอพูนเพิ่มพละพร้อมวิพุทธิสุโลกนธ์
ขอเกียรติพระยศยิ่ง อุโฆษ

ขอครองฉัตรรชาสนีอุกฤษฎ์อุดรโพธ
นบเกล้าฯ ธ มาโนชญ์ นิรันดร์ เทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้าเหล่าพสกนิกรชาวจังหวัดจันทบุรี

นางมณีรัตน์ เวชกรัพย์ (ลักษณียนาวิน) ประพันธ์
หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ยังพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๑

พัดรองที่ระลึกงานพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก
และเครื่องกัณฑ์เทศน์ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจัย
วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๑

การแต่งตั้งพระแท่นราชบัลลังก์นพปฎลมหา
เศวตฉัตร พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท วันที่ ๓
กรกฎาคม ๒๕๓๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงรับพรพระ
ในการพระราชพิธีสมโภชสิริราชสมบัติรัชมังคลาภิเษก ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท
วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๓๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงจุดธูปเทียนเครื่องบวงสรวง
ณ ชาลาหน้าพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๓๑

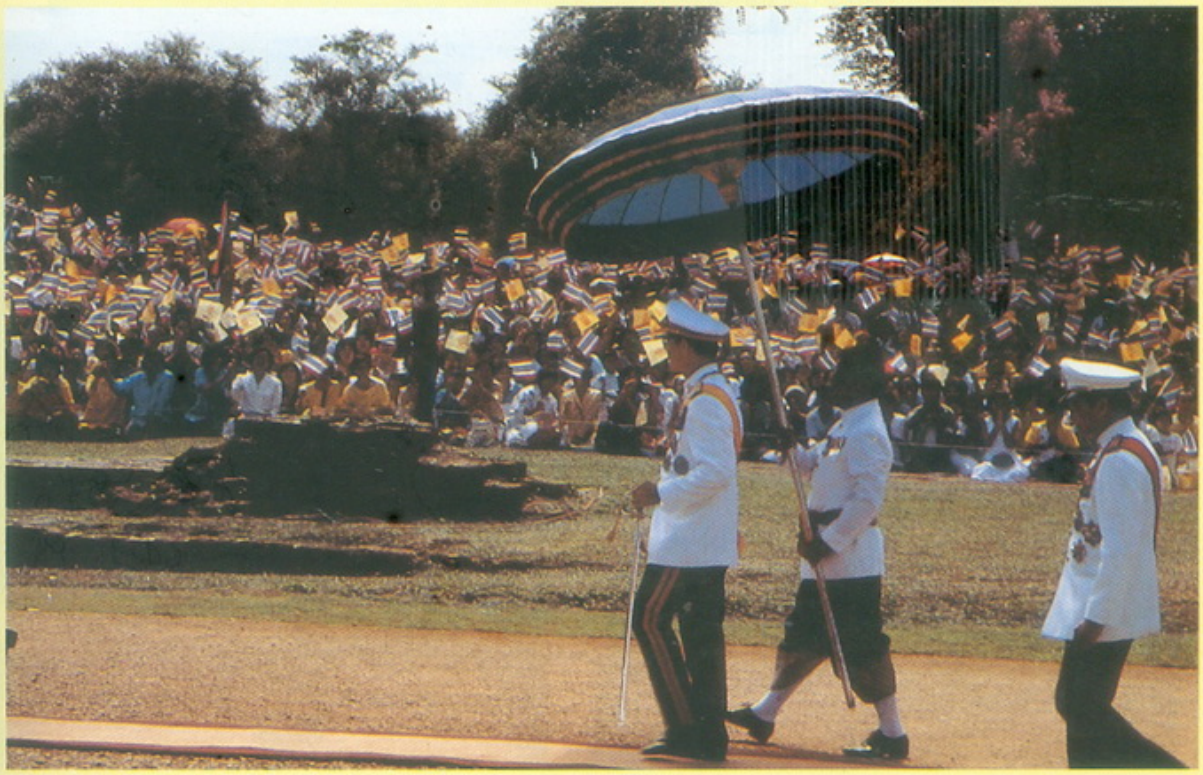
พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ในการพระราชพิธีสมโภชสิริราชสมบัติรัชมังคลาภิเษก
ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๓๑

คณะพราหมณ์เบิกแว่น พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการรับแว่นเวียนเทียน
สมโภชสิริราชสมบัติรัชมังคลาภิเษก
ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๓๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ทรงปักธูปเครื่องบวงสรวงสังเวยสมเด็จพระอดีตมหาราช วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๓๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ในการพระราชพิธีบวงสรวงสังเวยสมเด็จพระอดีตมหาราช
ณ พลับพลาตรีมุข
จังหวัดอยุธยา โดยมีพระชาชนเฝ้าฯ รอรับเสด็จฯ อย่างเนืองแน่น วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๓๑

พระที่นั่งชัยมังคลาภิเษก ถ่ายกลางคืน มองเห็นวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ถ่ายเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๓๑

การประดับตกแต่งสถานที่ด้วยตราสัญลักษณ์พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก ถนนราชดำเนิน ถ่ายวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๓๑

การประดับด้วยตราสัญลักษณ์พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกที่สะพานผ่านพิภพลีลา ถ่ายเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๓๑

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
องค์ประธานในพิธีเปิด
หอสมุดแห่งชาติ รัชมังคลาภิเษก จันทบุรี
วันพฤหัสบดีที่ ๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๓๓

คำขวัญ

ของ

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

องคมนตรีและรัฐบุรุษ

ในพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

วันนี้ นับเป็นวันอันเป็นมงคลยิ่งของพี่น้องชาวจังหวัดจันทบุรีและพี่น้องในภาคตะวันออก เนื่องด้วยเป็นวันพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี โดยหอสมุดแห่งนี้เริ่มสร้างขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๑ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ และน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในวโรกาสพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก

ผมมีความชื่นชมและปิติยินดีในความร่วมมือเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ของพี่น้องชาวจังหวัดจันทบุรีและพี่น้องในภาคตะวันออกทั้งหลาย ทั้งภาคราชการและเอกชน ที่ได้ร่วมใจกันสนับสนุนการจัดสร้างหอสมุดแห่งนี้จนเป็นผลสำเร็จ ทั้งนี้ โดยตระหนักในความจริงที่ว่า ความรู้ต่าง ๆ เป็นรากฐานของชีวิต เปรียบเสมือนแสงสองทางให้คนได้พบความรุ่งเรืองในชีวิตของตน นอกจากนั้นยังเป็นประตูที่จะนำความรู้เหลือคณานับจากโลกภายนอก เข้ามาสู่ชีวิตของพี่น้องในชนบทอีกด้วย เมื่อทุกคนมีความรอบรู้ถึงวิทยาการ และความเป็นไปต่าง ๆ ในโลกเพิ่มขึ้นแล้ว ก็ย่อมจะสามารถนำความรู้นั้น มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองและในการพัฒนาประเทศชาติได้ สิ่งนี้คือความหวังและความใฝ่ฝันของผมมาโดยตลอด

ในโอกาสนี้ ผมขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย ได้โปรดอำนวยพรอันเป็นมงคลแก่หอสมุดแห่งนี้ และขอได้โปรดอำนวยพรแก่พี่น้องชาวจังหวัดจันทบุรีและพี่น้องชาวภาคตะวันออกทุกคน ให้ประสบแต่ความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้า ให้มีความรู้แตกฉาน และสามารถนำความรู้นั้นกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์สุขแก่ตน แก่ครอบครัว และแก่ประเทศชาติ ภายใต้พระบารมีปกเกล้าของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ อันทรงเป็นที่รักยิ่งของปวงชนชาวไทยสืบไป

พลเอก

(เปรม ติณสูลานนท์)

องคมนตรีและรัฐบุรุษ

คำขวัญ

ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ
ในพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

ผมขอแสดงความยินดีมายังพี่น้องชาวจังหวัดจันทบุรีและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในโอกาสเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

หอสมุด เป็นสาธารณสถานที่มีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อเด็ก เยาวชน ตลอดจนประชาชนผู้ที่ใฝ่ศึกษาทั้งหลายให้ได้มีโอกาสใช้เป็นสถานที่ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ต่าง ๆ การที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนได้ร่วมมือร่วมใจกันจัดสร้างหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรีขึ้น เพื่อถวายเป็นราชสักการะในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก จึงนับเป็นสิ่งที่น่ายินดีอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนช่วยให้การก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรีสำเร็จเรียบร้อยด้วยดีทุกประการ และขอให้ช่วยกันบำรุงรักษาหอสมุดแห่งนี้ไว้ให้คงอยู่เป็นสถานที่อำนวยประโยชน์แก่ประชาชน และเป็นศรีสง่าแก่จังหวัดจันทบุรีตลอดไป

พลเอก

(ชาติชาย ชุณหะวัณ)
นายกรัฐมนตรี

คำขวัญ
ของ
พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ
ผู้บัญชาการทหารบก และรักษาราชการผู้บัญชาการทหารสูงสุด
ในพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

ผมขอแสดงความชื่นชมยินดีในผลการดำเนินงานจัดสร้างหอสมุด ในพื้นที่ภาคตะวันออก (จันทบุรี) เพื่อถวายเป็นราชสักการะ เนื่องในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก นับเป็นถาวรวัตถุที่มีคุณค่าอย่างยิ่งแก่ประชาชน เพราะหอสมุดเป็นศูนย์รวมของวิชาความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งสาระบันเทิงที่น่าสนใจ การอ่านหนังสือไม่เพียงแต่ผู้อ่านจะได้รับความรู้เพิ่มเติมเท่านั้น แต่ยังเป็นการพักผ่อน และเป็นการใช้เวลาอย่างมีสาระ โดยไม่จำกัดเพศและวัย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน

ในโอกาสเปิดหอสมุดนี้ ขออวยพรให้คณะผู้ดำเนินงานจัดสร้างหอสมุด พร้อมทั้งผู้ให้การสนับสนุนทุกท่าน จงประสบแต่ความสุข ความเจริญ และขอให้การดำเนินงานของหอสมุดแห่งนี้ ประสบผลสำเร็จ สามารถอำนวยประโยชน์แก่ประชาชนสืบไป

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

(ชวลิต ยงใจยุทธ)

อดีตผู้บัญชาการทหารบก และรักษาราชการผู้บัญชาการทหารสูงสุด

คำขวัญ
ของ
ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรีเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ ที่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งประชาชนทั่วไปได้ร่วมมือ ร่วมใจกันจัดสร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นราชสักการะ เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก สำหรับประชาชนชาวจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดใกล้เคียงในภูมิภาคนี้ ใช้เป็นสถานที่ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ ทั้งในด้านวิชาการ ข้อมูล ข่าวสาร และศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อยังความเจริญก้าวหน้าแก่ตนเองและสังคม

ผมหวังว่าหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรีจะวัฒนาสถาพรเป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดใกล้เคียงชั่วกาลนาน

(นายบรรหาร ศิลปอาชา)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

คำขวัญ
ของ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
พลเอกมานะ รัตนโกเศศ
ในพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

การสร้างถาวรวัตถุที่เป็นสาธารณประโยชน์เพื่อการกุศลโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาทาน นับเป็นกุศลกรรมอันยิ่งใหญ่ที่ผู้รับสามารถนำไปใช้ได้อย่างไม่มีวันหมดสิ้น

ขอแสดงความยินดี ในโอกาสเปิดหอสมุดแห่งชาติ รัชมังคลาภิเษกภาคตะวันออก (จันทบุรี) เพื่อถวายเป็นราชสักการะในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก ขอให้ช่วยกันดูแลรักษาส่งเสริม และใช้หอสมุดแห่งนี้ ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าดังเจตนารมณ์สืบไป

พลเอก

(มานะ รัตนโกเศศ)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

คำขวัญ
นายพิศาล มูลศาสตร์สาทร
อดีตปลัดกระทรวงมหาดไทย
ในพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี เป็นหอสมุดแห่งชาติประจำภาคตะวันออก สร้างขึ้นตามดำริของ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการถวายราชสักการะในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก และเป็นสถานที่ศึกษาหาความรู้ของนักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไปในภาคตะวันออก

การก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติฯ ครั้งนี้ ได้รับความร่วมมือร่วมใจเป็นอย่างดีจากประชาชนทุกหมู่เหล่า โดยเฉพาะชาวจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดใกล้เคียง โดยได้ร่วมกันบริจาคเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างถึง ๒๔,๖๓๒,๒๑๗ บาท อันแสดงให้เห็นถึงความตระหนักในคุณค่าของการศึกษาหาความรู้ ตลอดจนการมีสายตาอันกว้างไกลของผู้มีจิตศรัทธาร่วมกันบริจาคทั้งมวล

การศึกษานั้น นับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของบุคคลในชาติ ซึ่งส่งผลดตรงต่อการพัฒนาประเทศชาติในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นการก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี จึงเป็นการวางรากฐานที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดใกล้เคียง ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถอันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ในโอกาสอันสำคัญนี้ ผมในนามคณะอนุกรรมการฝ่ายจัดหาทุน ใคร่ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ร่วมกันบริจาคเงินสร้างหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี แห่งนี้ จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี และขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจงดลบันดาลให้ทุกท่านประสบแต่ความสุขความเจริญตลอดไป

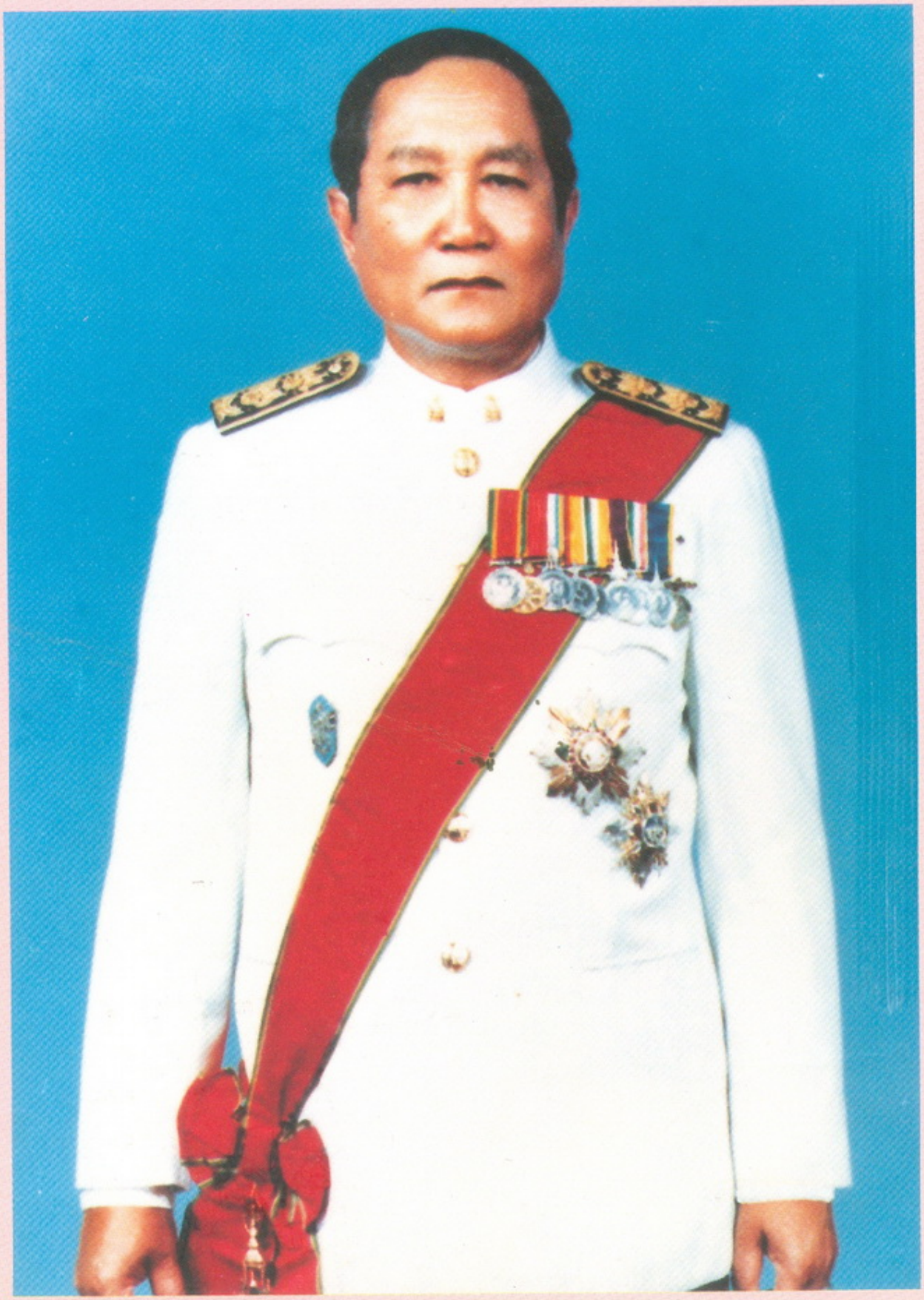
(นายพิศาล มูลศาสตร์สาทร)
อดีตปลัดกระทรวงมหาดไทย
ประธานคณะอนุกรรมการฝ่ายจัดหาทุน ฯ

คำขวัญ
นายอนันต์ อนันตกูล
ปลัดกระทรวงมหาดไทย
ในพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

สรรพวิชาเป็นประตูสู่ปัญญา ห้องสมุดนำมาซึ่งสรรพวิชา และห้องสมุดเป็นขุมทรัพย์ทางปัญญาที่ทุกคนมีโอกาสเท่ากันในการแสวงหา

(นายอนันต์ อนันตกูล)
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

คำขวัญ

ของ

นายบรรจง ชูสกุลชาติ

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ในพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี นับเป็นถาวรวัตถุที่มีคุณค่าอย่างยิ่งของชาวจันทบุรี เนื่องจากเป็นสถานที่รวบรวมสรรพวิชาสาขาต่าง ๆ จึงควรใช้หอสมุดในการศึกษาหาความรู้ให้มากที่สุด เพราะ **ความรู้คือสมบัติที่ใช้ไม่มีวันหมดสิ้น**

(นายบรรจง ชูสกุลชาติ)
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำขวัญ
ของ
พลโท ศัลย์ ศรีเพ็ญ
ในพิธีเปิดอาคารหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

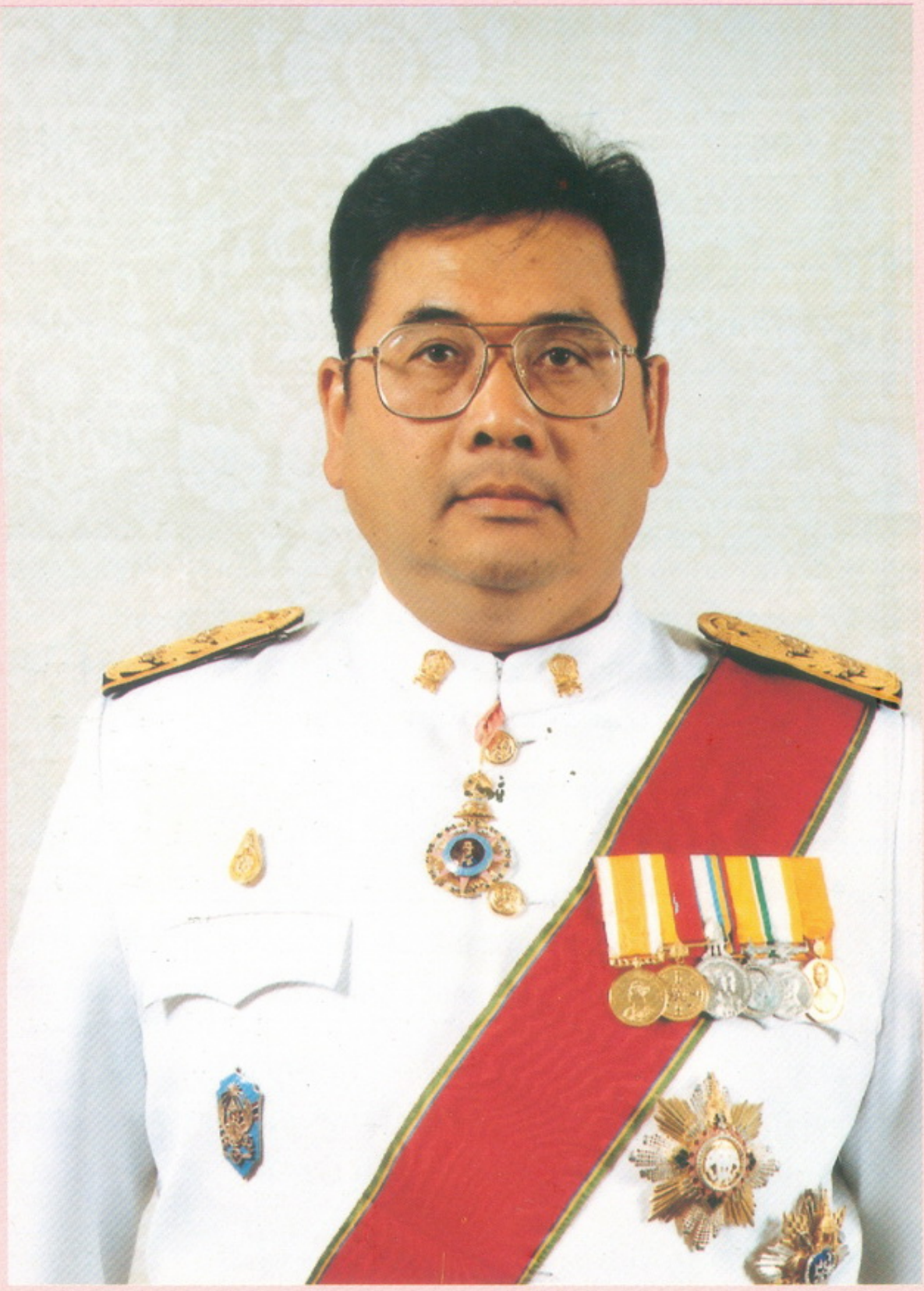
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี นับเป็นสาธารณสถานที่ก่อสร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติและถวายเป็นพระราชกุศล เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ ๙ ทรงครองราชย์ยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทย โดยการก่อสร้างสำเร็จลุล่วงตามเจตนารมณ์ที่วางไว้ ด้วยความร่วมมือร่วมใจของกรรมการข้าราชการ พ่อค้า และประชาชนทุกหมู่เหล่า ซึ่งนับเป็นความสำเร็จอันน่าภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

ผมมีความภาคภูมิใจที่มีโอกาสได้ร่วมกับข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนชาวจันทบุรี แสดงกตัญญูกตเวทิตาธรรม ซึ่งแสดงถึงความจงรักภักดี ความสามัคคีพร้อมเพรียงในอันที่จะเผยแพร่พระเกียรติคุณบุญญาธิการ ที่มีต่อองค์พระประมุขของชาติ และขอแสดงความยินดีต่อประชาชนชาวจันทบุรีทุกท่าน ที่มีโอกาสได้รับสาธารณสถานที่เป็นที่รวมคุณค่าทางประวัติศาสตร์ อักขรวิทยาการ ศิลปวัฒนธรรมของชาติ เพื่อใช้ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ความบันเทิง ซึ่งนับว่าได้รับสาธารณสมบัติที่ทรงคุณค่ายิ่ง

ขออำนวยพรให้หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี จงสถิตสถาพรและขอจงช่วยกันดูแลรักษา มรดกอันล้ำค่านี้ ให้ดำรงคงอยู่เพื่ออนุชนรุ่นหลังตลอดไป

พลโท

(ศัลย์ ศรีเพ็ญ)
แม่ทัพภาคที่ ๑

คำขวัญ
ของ
นายทวีศักดิ์ เสนาณรงค์
อธิบดีกรมศิลปากร
ในพิธีเปิดอาคารหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

การพัฒนาคนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาชาติ ความหวังของรัฐบาลที่จะพัฒนาประเทศเกษตรกรรมไปสู่เกษตรอุตสาหกรรม จะสำเร็จได้จำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาของประชาชน เพื่อให้เกิดความรู้แตกฉาน สามารถนำไปสู่การพัฒนาทางอาชีพ การศึกษานั้นนอกจากจะดำเนินการในโรงเรียนและสถาบันต่าง ๆ แล้ว ทุกคนยังสามารถศึกษาหาความรู้จากแหล่งการศึกษาอื่น ๆ ที่สำคัญยิ่งคือการค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุดซึ่งเปรียบเสมือนขุมทรัพย์แห่งปัญญาของบุคคลทั่วไป

ตามที่ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรี ได้มีดำริให้จัดสร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี และได้ขอความร่วมมือจากหน่วยราชการ พร้อมทั้งเชิญชวนประชาชนให้ร่วมแรงร่วมใจกันบริจาคทรัพย์ในการก่อสร้างอาคารห้องสมุด เพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก นับได้ว่าเป็นสิ่งถาวรวัตถุที่เป็นสิริมงคลและมีคุณค่าอย่างยิ่ง เพราะเป็นทั้งศูนย์กลางของการศึกษาค้นคว้า และเผยแพร่แลกเปลี่ยนข้อมูลทางวัฒนธรรมของภูมิภาคนี้

กรมศิลปากรตระหนักดีว่า หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี เป็นคลังแห่งวิทยาการที่สำคัญของภาคตะวันออก และเป็นสมบัติของชาติที่ทุกคนควรหวงแหนและช่วยกันทำนุบำรุงรักษา กรมศิลปากรจึงมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินกิจการให้เจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป

นายทวีศักดิ์ เสนาณรงค์
อธิบดีกรมศิลปากร

คำขวัญ
นายสมพงศ์ พันธุ์สุวรรณ
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี...รองประธานอนุกรรมการฝ่ายก่อสร้าง
ในพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เป็นหอสมุดแห่งชาติประจำภาค สร้างขึ้นตามดำริ ของ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการถวายราชสักการะในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก

จังหวัดจันทบุรีได้รับคัดเลือกเป็นสถานที่สร้างหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกประจำภาคตะวันออก ในวาระอันมีความสำคัญเช่นนี้จึงเป็นความปลาบปลื้มปีติยินดีและความภาคภูมิใจของพี่น้องชาวจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดใกล้เคียงเป็นอย่างยิ่ง

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี ได้สร้างเสร็จเรียบร้อยอย่างเป็นสง่าสวยงาม มีศักดิ์ศรีสมเป็นหอสมุดแห่งชาติภาคตะวันออก สิ่งนี้เป็นสมบัติของพี่น้องชาวจันทบุรี และจังหวัดใกล้เคียงทุกคน ขอให้ใช้หอสมุดแห่งนี้ให้เป็นประโยชน์คุ้มคุณค่าให้มากที่สุด

(นายสมพงศ์ พันธุ์สุวรรณ)
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี
รองประธานอนุกรรมการฝ่ายก่อสร้าง

คำขวัญ
ของ
เรือตรี สุกรี รักษ์ศรีทอง
ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี/
ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ จังหวัดจันทบุรี
รองประธานอนุกรรมการ ฝ่ายก่อสร้างหอสมุดฯ
ในพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

จังหวัดจันทบุรีรู้สึกเป็นเกียรติและภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้มีการก่อสร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี โดยดำริของ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรี เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก อาคารหอสมุดแห่งชาติฯ นี้ เป็นสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ทรงคุณค่าแก่ประชาชนภาคตะวันออก เป็นแหล่งให้บริการทางการศึกษา ค้นคว้า วิชาการแขนงต่าง ๆ ตลอดจนเป็นแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และเป็นศูนย์กลางทางวิทยาการให้แก่ภูมิภาคนี้

การก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี สำเร็จได้ด้วยพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และแรงความรัก ความศรัทธา ความจงรักภักดีของพี่น้องประชาชนทุกอาชีพในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ และด้วยความตั้งใจจริงของ คุณสมพงษ์ พันธ์สุวรรณ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี ในขณะนั้น

จึงใคร่ขอความกรุณาทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นภาคราชการ และภาคเอกชน ช่วยกันดูแลรักษาและใช้หอสมุดแห่งชาติฯ นี้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดสืบต่อไปชั่วกาลนาน

เรือตรี

(สุกรี รักษ์ศรีทอง)
ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี/
ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์จังหวัดจันทบุรี

คำกราบทูล
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ของ
พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ
ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป/ประธานกรรมการอำนวยการฯ
เนื่องในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดอาคาร
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี
วันพฤหัสบดีที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๓๓

ขอพระราชทานกราบทูล ทราบฝ่าละอองพระบาท

ข้าพระพุทธเจ้า พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป/ประธานกรรมการอำนวยการจัดสร้างหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี ในนามของพ่อค้า ประชาชนข้าราชการ และคณะกรรมการ มีความปิติยินดีเป็นล้นพ้น ที่ใต้ฝ่าละอองพระบาทได้เสด็จพระราชดำเนินมาเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดอาคารหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี ในวันนี้ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอถวายพระพรให้ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน เป็นมิ่งขวัญแก่ปวงข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายสืบไป

เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ ๙ ทรงครองราชย์ยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทย เพื่อแสดงกตัญญูกตเวทิตาธรรม ถวายความจงรักภักดี และเผยแพร่เกียรติคุณบุญญาธิการ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัฐบาล พ่อค้า ประชาชน องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ต่างร่วมกันจัดงานเฉลิมพระเกียรติขึ้นทั่วราชอาณาจักร และในวโรกาสอันสำคัญนี้ รัฐบาลได้พิจารณาเห็นว่าภาคตะวันออกของประเทศไทยนั้น ยังไม่มีศูนย์กลางและแหล่งรวบรวมเอกสารความรู้ ศิลปวัฒนธรรม จึงดำริให้จัดสร้างหอสมุดขึ้นในภาคตะวันออก เพื่อถวายเป็นราชสักการะ ในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก และเพื่อยังประโยชน์แก่ประชาชน นักเรียน นิสิตนักศึกษา ข้าราชการ และบุคคลทั่ว ๆ ไป ได้ใช้เป็นแหล่งเสริมสร้างการศึกษา หาความรู้เพิ่มเติม

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานกับภาครัฐบาลและภาคเอกชน ในการก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี ให้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งขณะนี้การก่อสร้างหอสมุดดังกล่าวได้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ที่ได้วางไว้แล้ว

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี สร้างเป็นอาคารถาวร ๑ หลัง ๒ ชั้น พื้นที่ประมาณ ๒,๕๐๐ ตารางเมตร สถานที่ก่อสร้าง บริเวณสนามกีฬาจังหวัดจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยทำการวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๓๑ ดำเนินการก่อสร้างโดยห้างหุ้นส่วนจำกัด ส. การช่าง และออกแบบอาคารโดยกรมศิลปากร ซึ่งภายในอาคารประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้.-

ชั้นล่างอาคารประกอบด้วย ห้องอ่านหนังสือวารสาร, ห้องโสตทัศนูปกรณ์ ห้องอ่านหนังสือเด็ก และห้องอ่านหนังสือทั่วไป

ชั้นบนอาคารประกอบด้วย ห้องทำงานบรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ ห้องหนังสือค้นคว้า ห้องหนังสือท้องถิ่นภาคตะวันออก ห้องศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออก ห้องเก็บหนังสือ และห้องประชุม ซึ่งสามารถจัดเป็นห้องเอนกประสงค์ได้

งบประมาณในการดำเนินการก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี ได้ใช้งบประมาณในการก่อสร้างทั้งสิ้น ๒๖,๔๓๒,๙๑๘.- บาท (ยี่สิบหกล้านสี่แสนสามหมื่นสองพันเก้าร้อยสิบแปดบาทถ้วน) โดยแบ่งเป็นงบประมาณที่ได้รับจากการบริจาค รวมทั้งดอกเบี้ย ๒๖,๑๗๒,๓๗๗.- บาท (ยี่สิบหกล้านหนึ่งแสนเจ็ดหมื่นสองพันสามร้อยเจ็ดสิบเจ็ดบาทถ้วน) และกระทรวงมหาดไทย/คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดหาทุน สนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมอีก ๒๖๐,๕๔๑.- บาท (สองแสนหกหมื่นห้าร้อยสี่สิบเอ็ดบาทถ้วน)

หอสมุดแห่งชาตินี้ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้า โปรดกระหม่อม จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ให้ใช้ชื่อว่า "หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี" เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๓๑

การดำเนินการก่อสร้างหอสมุดแห่งชาตินี้ ได้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ สมดังเจตนารมณ์ที่ได้วางไว้ก็เนื่องมาจากการรวมพลังความสามัคคี เสียสละกำลังกายและกำลังทรัพย์ของ พ่อค้า ประชาชน ข้าราชการและคณะกรรมการทุกฝ่าย ดังนั้น เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้ที่มีจิตศรัทธาบริจาคเงินสำหรับการก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี คณะกรรมการจึงมีมติเห็นชอบให้ผู้บริจาคเงิน ตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน) ขึ้นไป ได้เข้าเฝ้าทูลละอองพระบาทรับพระราชทานโล่ที่ระลึก จำนวน ๙๘ ราย ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี จะเบิกตัวผู้มีจิตศรัทธาเข้าเฝ้าต่อไป

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นมงคลฤกษ์แล้ว ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทาน พระราชวโรกาสกราบบังคมทูลอัญเชิญเสด็จกดปุ่มเปิดแพรคลุมป้าย "หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี" เพื่อเป็นสวัสดิพิพัฒนมงคลแก่ปวงข้าพระพุทธเจ้า สืบไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

กำหนดการ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดอาคารหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
วันพฤหัสบดีที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๓๓

เวลา ๑๕.๐๐ น. – สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินถึงหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จังหวัดจันทบุรี
– นายกรัฐมนตรี ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี และคณะกรรมการจังหวัดเฝ้าฯ รับเสด็จฯ
– ภริยาผู้ว่าราชการจังหวัด ทูลเกล้าฯ ถวายพวงมาลัย
– เสด็จฯ เข้าสู่อาคาร
– ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระรัตนตรัย
– ทรงกราบ
– ประทับพระราชอาสน์
– ทรงศีล

(ประธานสงฆ์ถวายศีล จบ)

– ผู้ว่าราชการจังหวัด เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายหนังสือที่ระลึก
– นายกรัฐมนตรี กราบบังคมทูลรายงาน และขอพระราชทานเชิญเสด็จฯ ทรงประกอบพิธีเปิดอาคารหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
– เสด็จฯ ไปยังแท่นทรงกดปุ่มไฟฟ้าปล่อยแพรคลุมป้ายอาคารหอสมุดแห่งชาติฯ (พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา ชาวพนักงานลั่นฆ้องชัย ประโคมสังข์ แตร ดุริยางค์)
– เสด็จฯ เข้าสู่อาคาร
– ทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมถวายพระสงฆ์
– ประทับพระราชอาสน์
– ทรงหลั่งทักษิโณทก

(พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา)

– ผู้ว่าราชการจังหวัด กราบบังคมทูลเบิกผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินสมทบทุนสร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติฯ เข้ารับพระราชทานโล่ที่ระลึก (๑๐๐ ราย)
– ทอดพระเนตรห้องนิทรรศการ ห้องหนังสือโบราณ ห้องโสตทัศนวัสดุ ห้องแสดงศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออก และทรงลงพระนามาภิไธยในสมุดเยี่ยม

เวลา ๑๗.๐๐ น. – เสด็จฯ ประทับรถยนต์พระที่นั่ง
เสด็จพระราชดำเนินกลับ

การแต่งกาย *แต่งเครื่องแบบปกติขาว หรือปกติกากีคอตั้ง*

สารบัญ

อาเศียรวาท	
พระบรมราโชวาท	
คำกราบทูล	
กำหนดการ	
หนังสือตอบรับ	๑
หนังสือขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ตั้งชื่อ	๒
หนังสืออนุญาต	๓
คำขวัญบุคคลสำคัญ	
คำนำ	๕
สารบัญ	
ประวัติการก่อสร้างหอสมุด	๗
พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก	๑๑
ประวัติเมืองจันทบุรี	๒๑
วิเคราะห์เรื่องเมืองจันทบุรี	๒๕
ภูมิศาสตร์จังหวัดจันทบุรี	๓๗
พระพุทธเจ้าหลวงกับเมืองจันทบุรี	๕๓
สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี	๖๑
เสน่ห์เมืองจันท์	๖๗
วิถีชีวิตชาวจันท์	๑๔๓
ภาษาจันท์	๑๔๕
ชอง	๑๕๐
จันทบุรีวันนี้ปี ๒๕๓๓	๑๖๓
ระเบียบกรมศิลปากร	๑๖๕
คำสั่งต่าง ๆ	๑๘๒
รายนามผู้บริจาค	๒๓๖

ที่ รล ๐๐๐๗/๖๐๕๔ สำนักราชเลขาธิการ
สวนจิตรลดา กทม. ๑๐๓๐๐

๑๖ กรกฎาคม ๒๕๓๓

เรื่อง เสด็จฯ ทรงเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดอาคารหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

กราบเรียน ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป และประธานกรรมการอำนวยการฯ

อ้างถึง หนังสือที่ นร ๕๑๐๐/๒๒๑ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๓๓

ตามที่มีหนังสือขอให้นำความกราบบังคมทูล ขอพระราชทานอัญเชิญสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดอาคารหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในห้วงเดือนกรกฎาคม ๒๕๓๓ ส่วนจะเป็นวันและเวลาใดสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ความแจ้งอยู่แล้วนั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาทแล้ว ทรงรับเชิญเสด็จฯ ในวันพฤหัสบดีที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๓๓ ส่วนเวลา ขอให้โปรดให้เจ้าหน้าที่ไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง และเจ้าหน้าที่หน่วยแยกรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญประจำกรมราชองครักษ์ เพื่อร่วมกันพิจารณาจัดทำกำหนดการโดยด่วนด้วย

ของแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ท่านผู้หญิงมนัสนิตย์ วณิกกุล)
ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

ด่วนที่สุด

ที่ รล ๐๐๐๓/๑๙๐๔๗

สำนักราชเลขาธิการ
พระบรมมหาราชวัง กทม.๑๐๒๐๐

๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๑

เรื่อง พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้ชื่อ หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ และ หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

เรียน พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ รองผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป และรองประธานกรรมการอำนวยการ

อ้างถึง หนังสือที่ นร ๕๑๐๐๐/๔๓๘ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๓๑

ตามที่ขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตใช้ชื่อหอสมุด ซึ่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในกำลังดำเนินการจัดสร้างขึ้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออก เพื่อถวายเป็นราชสักการะ ในวโรกาสพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก ว่า "หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่" และ "หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี" ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลพระมหากรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว พระราชทานพระบรมราชานุญาตตามที่ขอพระมหากรุณา

ขอแสดงความนับถือ

(หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์)
ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์
โทร. ๒๒๑๑๑๕๑-๕ ต่อ ๒๑ และ ๕๙

ที่ นร ๕๑๐๐/๔๓๘

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน
สวนรื่นฤดี เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๓๑ สิงหาคม ๒๕๓๑

เรื่อง ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตใช้คำว่า หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ และ หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

เรียน ราชเลขาธิการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ และคณะอนุกรรมการจัดสร้างหอสมุดแห่งชาติเชียงใหม่ จำนวน ๑ ชุด
๒. คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ และคณะอนุกรรมการจัดสร้างหอสมุดแห่งชาติจันทบุรี จำนวน ๑ ชุด
๓. สรุปความเป็นมาการจัดสร้างหอสมุดแห่งชาติเชียงใหม่ และจันทบุรี

๑. ด้วย ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เมื่อครั้งยังดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ดำริว่าในปีพุทธศักราช ๒๕๓๑ นี้ เป็นปีมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ ๙ ได้ทรงปกครองแผ่นดินยาวนานกว่าพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ไทย จึงเห็นสมควรเป็นอย่างยิ่งที่พสกนิกรของพระองค์ท่านจะได้แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อพระองค์ โดยอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจจัดสร้างหอสมุดแห่งชาติขึ้นที่ภาคเหนือ และที่ภาคตะวันออก เพื่อจะได้ถวายเป็นราชสักการะในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกและจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชน ที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหอสมุดที่ได้สร้างขึ้นในภูมิภาคดังกล่าวด้วย

๒. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ในฐานะเป็นหน่วยหลักในการประสานงาน จึงได้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ คณะอนุกรรมการ ขึ้นรับผิดชอบเพื่อดำเนินการจัดสร้างหอสมุดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวได้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยคณะกรรมการอำนวยการ ลงมติว่าหอสมุดแห่งชาติที่ภาคเหนือ ให้จัดสร้างขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนที่ภาคตะวันออก ให้จัดสร้างที่จังหวัดจันทบุรี และได้กระทำพิธีวางศิลาฤกษ์ในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๓๑ และวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๓๑ ตามลำดับ โดยมี ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นประธานในพิธี ซึ่งในขณะนี้หอสมุดแห่งชาติที่จังหวัดเชียงใหม่กำลังดำเนินการก่อสร้าง ส่วนหอสมุดแห่งชาติที่จังหวัดจันทบุรี กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการคัดเลือกบริษัทที่จะทำการก่อสร้าง (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑, ๒, ๓)

๓. คณะกรรมการอำนวยการ และคณะอนุกรรมการ ได้พิจารณาเพิ่มเติมว่า เนื่องจากหอสมุดทั้ง ๒ แห่ง ยังไม่ได้ตั้งชื่อ จึงเห็นสมควรตั้งชื่อหอสมุดดังกล่าวให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ กล่าวคือ เป็นการสร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นราชสักการะในพระราชพิธีมังคลาภิเษก โดยใช้ชื่อดังนี้.-

๓.๑ หอสมุดที่สร้างขึ้น ณ จังหวัดเชียงใหม่ ใช้ชื่อว่า "หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่"

๓.๒ หอสมุดที่สร้างขึ้น ณ จังหวัดจันทบุรี ใช้ชื่อว่า "หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี"

จึงเรียนมาเพื่อขอได้โปรดนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาฝ่าละอองธุลีพระบาท การจะควรประการใดสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก

(ชวลิต ยงใจยุทธ)

รองผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป

และ

รองประธานกรรมการอำนวยการ

คำนำ

เนื่องด้วยในปีพุทธศักราช ๒๕๓๑ เป็นปีมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ ๙ ได้ทรงปกครองแผ่นดินยาวนานกว่าพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ไทย ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เมื่อครั้งยังดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้ดำริว่าเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่พสกนิกรของพระองค์ท่านจะได้แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อพระองค์ โดยร่วมมือร่วมใจจัดสร้างหอสมุดขึ้นที่ภาคเหนือ และภาคตะวันออก ภาคเหนือได้บัญชาให้จัดสร้างที่จังหวัดเชียงใหม่ และภาคตะวันออกให้จัดสร้างขึ้นที่จังหวัดจันทบุรีเพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ เนื่องในพิธีรัชมังคลาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๓๑ และเพื่อยังประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งนักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ และพระสงฆ์ จะได้ใช้เป็นแหล่งเสริมความรู้ ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมตลอดจนเพื่อยังประโยชน์แก่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ หน่วยราชการ และเอกชนทั่วไปเป็นอย่างดีอีกด้วย

ด้วยเหตุที่การก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติทั้งสองแห่ง จัดสร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นราชสักการะเนื่องในพิธีรัชมังคลาภิเษก คณะกรรมการอำนวยการจึงได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตใช้ชื่อหอสมุดทั้งสองแห่งว่า

"หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่"

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี"

เนื่องจากการก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี ไม่ได้ใช้งบประมาณของแผ่นดินเลย ด้วยมีวัตถุประสงค์ให้พสกนิกรได้ถวายความจงรักภักดีโดยการสละเงินสมทบ ซึ่งนายสมพงศ์ พันธ์สุวรรณ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี ได้ออกประกาศเชิญชวนชาวจังหวัดจันทบุรีและผู้มีจิตศรัทธา ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรทุกสาขาอาชีพ อันได้แก่พ่อค้าประชาชน ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา ร่วมกันบริจาคทุนทรัพย์ตามกำลังศรัทธาและความสามารถจนทำให้การก่อสร้างสำเร็จลุล่วงด้วยดี ซึ่งนับเป็นเกียรติ และความภูมิใจของชาวจันทบุรีเป็นอย่างยิ่ง ขณะนี้หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี ได้จัดสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วสมดังความคาดหมายแล้วที่ว่า

๑. ทำให้จังหวัดจันทบุรี เป็นศูนย์กลางการศึกษาของภาคตะวันออกอีกแห่งหนึ่ง
๒. ทำให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชน และพระสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี มีแหล่งค้นคว้าหาความรู้ทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต
๓. ทำให้จังหวัดจันทบุรี เป็นศูนย์ในการรวบรวมเอกสารโบราณ ของภาคตะวันออก เช่น ศิลาจารึก สมุดไทย (สมุดข่อย) คัมภีร์ ใบลาน ให้มีการขึ้นทะเบียนเอกสารโบราณไว้เป็นหลักฐานด้วย

ในพิธีเปิดอาคารหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี ในวันพฤหัสบดีที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๓๓ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงรับอัญเชิญตามคำกราบทูลพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินมาทรงเป็นองค์ประธานในพิธี ซึ่งนับเป็นพระมหากรุณาและเป็นสิริมงคลแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า ในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดในภาคตะวันออกเป็นอย่างยิ่ง

ข้าพระพุทธเจ้าคณะกรรมการจัดทำหนังสือที่ระลึก และปวงชนทุกหมู่เหล่าในจังหวัดจันทบุรี รู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม หาที่สุดมิได้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอพระราชทานพระกรุณาถวายพระพรขอให้ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน เป็นมิ่งขวัญแก่ปวงข้าพระพุทธเจ้าชาวจังหวัดจันทบุรี และปวงชนชาวไทยสืบไปชั่วกาลนาน

หนังสือที่ระลึกฉบับนี้จัดทำโดยคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรจากหลายหน่วยงานในจังหวัด และคณะกรรมการจากกองหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งนอกจากจะได้กรุณารับเป็นคณะกรรมการร่วมแล้วยังได้ให้ความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาในการจัดทำหนังสือจนสำเร็จเรียบร้อยเป็นรูปเล่มโดยสมบูรณ์ คณะกรรมการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาสาระในหนังสือเล่มนี้จะเป็นส่วนช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้กับผู้ที่สนใจในประวัติความเป็นมาของหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี และเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมไว้ในหนังสือที่ระลึกนี้ได้ตามความประสงค์

นายสุวรรณ พรหมณา
ศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี

ประวัติการก่อสร้าง หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี

จำนง ทันรอบ
หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป สำนักงานศึกษาธิการ
จังหวัดจันทบุรี

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงการพัฒนาทางด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็วของประเทศที่ได้ชื่อว่า ประเทศที่พัฒนาแล้ว จะมีตัวชี้วัดอย่างหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนานั้น ๆ คือ ห้องสมุด ซึ่งเป็นศูนย์กลางและแหล่งรวมเอกสารหนังสือความรู้วิทยาการต่าง ๆ ห้องสมุดเปรียบเสมือนขุมคลังทางปัญญาที่สร้างประชาชนในชาติให้เฉลียวฉลาดรู้เท่าถึงการณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ มีศีลธรรม และห้องสมุดเป็นสถานที่หล่อหลอมมนุษยชาติให้เป็นคนมีเหตุผล คิดดี คิดถูก คิดชอบ ทำดีทำถูกและทำชอบ เพื่อส่งผลให้เกิดความสุขและความเจริญ

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติเป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๙ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ และทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกในวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓ ทรงมีพระบรมราชโองการพระราชทานแก่ประชาชนว่า "เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม"

พระปฐมบรมราชโองการที่ปรากฏ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้ทรงปกครองแผ่นดินด้วยพระเมตตากรุณาต่อพสกนิกรของพระองค์เป็นอย่างยิ่ง ยากที่จะหากษัตริย์ใด ๆ ในโลกเสมอเหมือน ด้วยเหตุนี้ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เมื่อครั้งยังดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ดำริว่า ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๑ เป็นปีมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ ๙ ได้ทรงปกครองแผ่นดินยาวนานกว่าพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ที่ปรากฏในประวัติ-

ศาสตร์ไทย จึงเห็นสมควรเป็นอย่างยิ่งที่พสกนิกรของพระองค์ท่านจะได้แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อพระองค์ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจัดสร้างหอสมุดแห่งชาติขึ้นที่ภาคตะวันออก ณ จังหวัดจันทบุรี เพื่อจะได้ถวายเป็นราชสักการะในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกและจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชน ที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหอสมุดที่ได้สร้างขึ้นด้วย

น้ำใจที่ไหลหลั่ง

ด้วยเจตนาอันแน่วแน่ของ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งเป็นตัวแทนของปวงชนชาวไทยในอันที่จะตอบสนองพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์มีต่อพสกนิกรชาวไทย ทำให้น้ำใจชาวไทยจากทั่วสารทิศไหลหลั่งร่วมกันบริจาคเพื่อสมทบทุนเป็นค่าก่อสร้างร่วมกับชาวจันทบุรี โดยการนำของนายสมพงษ์ พันธ์สุวรรณ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรีด้วยมือของตนเองด้วยความรักของชาวจันทบุรีต่อผู้ว่าสมพงษ์ พันธ์สุวรรณ กอปรกับเป็นโอกาสที่จะสนองพระมหากรุณาธิคุณแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของประชาชนชาวไทยและชาวจันทบูร ทำให้ยอดเงินบริจาคเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน ๒๔,๖๙๓,๒๑๗.๔๙ บาท จนสามารถดำเนินการก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี โดยไม่ต้องใช้งบประมาณของทางราชการแต่อย่างใด

วางศิลาฤกษ์หอสมุดแห่งชาติ จันบุรี

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ในฐานะเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานจึงได้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการคณะอนุกรรมการขึ้นรับผิดชอบเพื่อดำเนินการจัดสร้างหอสมุดให้เป็นไปตามเจตนารมย์ของจิตใจที่ประชาชนจะตอบสนองพระมหากรุณาธิคุณองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยคณะกรรมการอำนวยการลงมติว่า หอสมุดที่จะสร้างขึ้นในภาคตะวันออกนี้ให้จัดสร้างขึ้นที่จังหวัดจันทบุรี และได้กระทำการวางศิลาฤกษ์ในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๓๑ โดยมี ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นประธานในพิธี คณะกรรมการอำนวยการได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตใช้คำว่า "หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี" และองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตตามความประสงค์ของคณะกรรมการอำนวยการ

การก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

ด้วยความตั้งใจของท่านผู้ว่าฯ สมพงษ์ พันธุ์สุวรรณ ที่จะให้หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรีเป็นหอสมุดที่มีความสมบูรณ์พร้อมทุกอย่างทั้งสถานที่ก่อสร้างตั้งอยู่กลางใจเมืองจันทบุรี เป็นบริเวณที่สงบ ใจกลางเมืองเหมาะที่จะเป็นสถานที่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้การออกแบบหอสมุดเป็นการออกแบบพิเศษที่ต้องใช้วัสดุก่อสร้างชั้นดี มีเครื่องอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย เพื่อให้เยาวชนคนจันทบุรีและใกล้เคียงได้ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

การก่อสร้างของผู้รับเหมาเป็นไปอย่างเร่งรีบและพิถีพิถันในรายละเอียด การออกแบบอาคารเป็นหน้าที่ของกองสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร ซึ่งออกแบบเป็นส่วน ๆ พร้อมกับส่งให้ผู้รับเหมาก่อสร้างทีละส่วน เนื่องจากการออกแบบอาคารหอสมุดแห่งนี้ผู้ออกแบบได้ศึกษาวิถีชีวิตและบุคลิกภาพ

ของชาวจันทบุรี ตลอดจนลักษณะนิสัยของชาวจันทบุรี ผสมผสานเป็นเนื้อหาของอาคารด้วย โดยบุคลิกภาพของชาวจันทบุรีนั้นมาจากลักษณะอาชีพการทำสวนผลไม้จนมีคำคม ๆ ที่บ่งบอกถึงความผูกพันกับชีวิตครอบครัว รักลูก หลาน แสดงถึงความมั่นคงของชีวิตและอาคารหอสมุดแห่งนี้ คำคมนั้นมีข้อความว่า "ผลดี ๆ ไว้ฝากหลาน ผลหวาน ๆ ไว้ฝากลูก ผลสุก ๆ ไว้ฝากเมีย ผลเสีย ๆ เก็บไว้กินเอง" ด้วยเงื่อนไขที่ค่อนข้างหนักแน่นของชาวจันทบุรีว่า จะทำอะไรจะต้องทำให้ดี การก่อสร้างอาคารหอสมุดใช้เวลาประมาณ ๑ ปีเต็ม กล่าวคือวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๓๑ เสร็จสิ้นประมาณเดือนสิงหาคม ๒๕๓๒

การก่อสร้างโดยลำดับมีงานทั้งสิ้น ๑๒ งาน เริ่มโดยลำดับดังนี้

๑. งานปักฝังก่อสร้างและการตรวจสอบ เริ่มวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๓๑ แล้วเสร็จวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๓๑

๒. งานตอกเสาเข็ม ๒๗๒ ต้น เริ่มวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๓๑ แล้วเสร็จวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๓๑

๓. งานขุดฐานราก ๑๓๒ หลุม เริ่มวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๓๑ แล้วเสร็จวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๓๑

๔. งานเทฐานราก/ตอหม้อ ๑๓๒ หลุม เริ่มวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๓๑ แล้วเสร็จวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๑

๕. งานวางคานคอดิน เริ่มวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ แล้วเสร็จวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๑

๖. งานเทพื้นชั้นที่ ๑ เริ่มวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๓๑ แล้วเสร็จวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๓๑

๗. งานตั้งเสา เริ่มวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ แล้วเสร็จวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๑

๘. งานเทพื้นชั้นที่ ๒ เริ่มวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๓๒ แล้วเสร็จวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๓๒

๙. งานตั้งเสา เริ่มวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๓๒ แล้วเสร็จวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๓๒

๑๐. งานตั้งโครงหลังคา/มุงกระเบื้อง เริ่มวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๓๒ แล้วเสร็จวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๓๒

๑๑. งานกั้นฝาผนัง เริ่มวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๓๒ แล้วเสร็จวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒

๑๒. งานตกแต่ง (ไฟฟ้า เครื่องปรับอากาศ ปรับปรุงบริเวณรั้ว สวน และทาสี) เริ่มวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๓๒ แล้วเสร็จประมาณวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๓๒

ขั้นตอนงานการก่อสร้างแสดงให้เห็นถึงความมั่นคงแข็งแรงของตัวอาคารเปรียบเสมือนสถานะภาพชีวิตครอบครัวของคนจันทบุรีที่มีแต่ความมั่นคงหนักแน่น งานการก่อสร้างอาคารหอสมุดหากพิจารณาดูให้ละเอียดแล้วจะเห็นได้ว่าผู้รับเหมาทำงานทั้งกลางวันและกลางคืน คงไม่มีใครปฏิเสธว่าอาคารหอสมุดแห่งนี้มีความมั่นคงแข็งแรงเพียงไร

ลักษณะของอาคารควบคู่บุคลิกภาพคนจันทบุรี

คำคม ๆ ที่ว่า "ผลดี ๆ ไว้ฝากหลาน ผลหวาน ๆ ไว้ฝากลูก ผลสุก ๆ ไว้ฝากเมีย ผลเสีย ๆ เก็บไว้กินเอง" เป็นบุคลิกภาพที่อบอุ่น สร้างความมั่นใจให้กับเยาวชนลูกหลานของชาวจันทบุรี หากจะวิเคราะห์บุคลิกภาพของชาวจันทบุรีแล้วโดยยึดอำเภอต่าง ๆ และประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตอำเภอต่าง ๆ นั้นเป็นภาพรวมแต่ละบุคลิกภาพแล้วจะเห็นได้ว่า คนจันทบุรีที่อาศัยในเขตอำเภอท่าใหม่เป็นบุคคลที่เป็นมันสมองของชาวจันทบุรี เป็นผู้นำ มีพฤติกรรมในเชิงฉลาด ทั้งในด้านการแสดงออกและ

ความคิดเห็น จะเห็นได้จากคนในเขตพื้นที่นี้เป็นผู้นำในสังคมหน้าที่ราชการมากมาย ชาวจันทบุรีที่อาศัยในเขตอำเภอขลุงจะเป็นลักษณะของผู้ดี รักความสงบ รักความสะอาด ประกอบอาชีพอย่างสงบและมีจิตใจเอื้อเฟื้อต่อสังคม มองประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ชาวจันทบุรีที่อยู่ในเขตอำเภอแหลมสิงห์เป็นคนห้าวหาญ จริงใจ รักเพื่อนพ้อง มีชีวิตโลดโผน ชอบผจญภัยรักศักดิ์ศรี รักท้องถิ่นของตนเอง ชาวจันทบุรีที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอมะขามมีชีวิตที่เรียบง่าย ชอบทำบุญ มีความยึดมั่นในหลักธรรมสูง จะเห็นได้จากที่มีเกจิอาจารย์ที่สำคัญ ๆ ชาวจันทบุรีที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรีเป็นเขตผสมผสานแหล่งรวมทั้งสติปัญญาและความเป็นผู้ดี และมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลง รับเทคโนโลยีรวดเร็ว ส่วนชาวจันทบุรีที่อยู่ในเขตอำเภอโป่งน้ำร้อนและกิ่งอำเภอสอยดาว เป็นเขตแห่งการอพยพของคนต่างถิ่นมีบุคลิกภาพหล่อหลอมผสมผสานหลายบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพของชาวจันทบุรีที่กล่าวมาแล้วนั้นหล่อหลอมลักษณะเด่นของบุคลิกภาพมาเป็นอาคารหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี ทำให้หอสมุดแห่งนี้มีแต่ความมั่นคง แข็งแรง ฉลาด สุขุม นุ่มนวล และบุคลิกภาพนี้จะเป็นสถานที่หล่อหลอมความฉลาด ความสุขุม นุ่มนวล และความแข็งแรงให้เยาวชนคนจันทบุรีสืบไป

บทสรุป

การก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรีแห่งนี้ใช้งบประมาณบริจาคทั้งสิ้นโดยไม่มีงบประมาณแผ่นดินสมทบเลย จึงเกิดจากความตั้งใจแน่วแน่ของ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ อดีตนายกรัฐมนตรี รัฐบุรุษและองคมนตรีในปัจจุบันในอันที่ชี้ชวนพสกนิกรชาวไทยได้ตอบสนองพระมหากรุณาธิคุณแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ในวโรกาสปีรัชมังคลาภิเษก และหอสมุดแห่งนี้จะเป็นแหล่งรวมสภาพวิทยาการที่ประชาชน เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา จะได้ใช้เพิ่มพูนสติปัญญา ความเฉลียวฉลาด ที่กอปรด้วยจริยธรรมและคุณธรรมอันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมสืบไป

พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก

สมเสริฐ รัตนานนท์

นับเป็นศุภนิมิตของชาวจังหวัดจันทบุรีและประชาชนในภาคตะวันออกของประเทศไทยที่หอสมุดแห่งชาติภาคตะวันออก ซึ่งชื่อว่า."หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี" ได้สร้างขึ้นในจังหวัดจันทบุรี เป็นถาวรวัตถุที่งามสง่าทรงคุณค่ามหาศาล เพราะนอกจากจะได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าสรรพวิทยาการเช่นหอสมุดทั่วไปแล้ว ความสำคัญที่พิเศษยิ่งกว่าสิ่งอื่นใดก็คือ การเป็นอนุสรณ์สถานสำหรับให้พสกนิกรชาวไทยทั้งหลายได้รำลึกถึงพระราชพิธียิ่งใหญ่และยากยิ่งที่จะได้มีโอกาสพบเห็น พระราชพิธีที่กล่าวคือพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก ซึ่งรัฐบาลได้อัญเชิญมาเป็นมงคลนามของหอสมุดแห่งชาติภาคตะวันออก ณ จังหวัดจันทบุรี

คำว่า "รัชมังคลาภิเษก" เป็นคำที่เกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสงานเฉลิมฉลองอภิลักขิตสมัยที่พระองค์ได้ครองราชสมบัติครบ ๔๐ ปี เป็นเวลาเท่ากับบุรพกษัตริย์ที่ครองราชย์นานที่สุดเท่าที่เคยมีมาแต่กาลก่อน และต่อมาอีก ๑ ปี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงประกอบพระราชพิธีในวาระที่พระองค์ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชย์ยืนนานยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์พระองค์ใด

องค์บุรพกษัตริย์ในอดีตกาลก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ครองราชย์นานถึง ๔๐ ปี นั้น ผู้ทรงคุณวุฒิได้เขียนอ้างแตกต่างกันเป็น ๒ นัย คือ บางท่านก็กล่าวว่า เป็นองค์สมเด็จพระรามาธิบดี ที่ ๒ แต่บางท่านว่าเป็นสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ โดยยกเอาปีที่ครองราชย์ของพระเจ้าแผ่นดินทั้งสองพระองค์มาเปรียบเทียบ ดังนี้ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงครองราชสมบัติ ปีพุทธศักราช ๑๙๙๑-๒๐๓๑ เป็นเวลา ๔๐ ปี แต่สมเด็จพระรามาธิบดี ที่ ๒ ครองราชย์ ปีพุทธศักราช

๒๐๓๔-๒๐๗๒ เป็นเวลา ๓๘ ปี จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ซึ่งกล่าวถึงรัชสมัยของพระเจ้าแผ่นดินสมัยกรุงศรีอยุธยาทำให้ฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่าพระเจ้าแผ่นดินองค์ที่เสวยราชย์นานที่สุด ก่อนที่จะมีพระราชพิธีในสมัยรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ควรจะเป็นสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถมากกว่าจะเป็นสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ แต่อย่างไรก็ดีทางอีกฝ่ายหนึ่งที่มีความเห็นว่าคือสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ก็มีหลักฐานมาเป็นข้อสนับสนุนสิ่งนั้นคือจดหมายเหตุจากหอสมุดแห่งชาติในส่วนที่เป็นหอจดหมายเหตุแห่งชาติได้บันทึกเรื่องราวและเอ่ยพระนามพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ที่เสวยราชย์ยืนนานที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯไปทรงทำพิธีสักการะบวงสรวงและบำเพ็ญพระราชกุศลถวาย คือสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ดังที่วาสนา กุลประสูตร ได้เขียนลงในนิตยสารสกุลไทย มีข้อความตอนหนึ่ง ดังนี้

พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก คือพระราชพิธีเฉลิมฉลองเนื่องในอภิลักขิตสมัยที่พระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่ง ได้ทรงครองราชสมบัติยาวนานยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์พระองค์อื่น ๆ ในอดีตกาล

แต่เดิมทียังไม่ได้ชื่อพระราชพิธี "รัชมังคลาภิเษก" ได้ใช้ข้อความว่า
การพระราชพิธีฉลองศิริราชสมบัติ ๔๐ ปี

ต่อมา สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ครั้งทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นกรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ได้ทรงตั้งชื่อพระราชกุศลและพระราชพิธีเพื่อราชสมบัติ ๔๐ ปีถวายเมื่อวันที่ ๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๔๕ โดยมีเนื้อความปรากฏเป็นลายพระหัตถ์ว่า
"ชื่อพระราชกุศลและพระราชพิธีเพื่อราชสมบัติ ๔๐ ปี

พระราชกุศลรัชชาดิศัย แปลว่า การพระราชกุศลปรารภความยิ่งยวดแห่งราชสมบัติหรือรัชกาลก็ได้ อติสโส ความเป็นไปล่วงซึ่งปกติ
พระราชพิธีรัชชาดิสยาภิเษก แปลว่า อภิเษกปรารภความยิ่งยวดแห่งราชสมบัติ หรืออภิเษกในสมัยเป็นที่ยิ่งยวดแห่งราชสมบัติก็ได้ฯ เสียงเรียกอยู่ข้างจะยาว แต่ความดี นักรู้แปลกันออกทั้งไม่จืดฯ
พระราชกุศล รัชวัฒิ หรือ รัชพัฒย์แปลว่า พระราชกุศลปรารภความเจริญ หรือกำไรแห่งราชสมบัติฯ
พระราชพิธี รัชวัฒยาภิเษก หรือ รัชพัฒยาภิเษก แปลว่า อภิเษกปรารภความเจริญ กำไรแห่งราชสมบัติ เสียงก็เรียกสะดวก ฟังเพราะ ความก็ดี แต่ศัพท์อยู่ข้างจะจืด ฯ
พระราชกุศล รัชมงคลฯ
พระราชพิธี รัชมังคลาภิเษก
ความแปลไม่บ่งอะไรเลย แต่ไพเราะและ แลได้ศัพท์ของเก่าฯ
อีกอย่างหนึ่ง การพระราชกุศล จะเรียกเหมือนครั้งก่อน ๆ ว่า พระราชกุศลสมภาค สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ก็จะได้ ด้วยขณะนี้ ยังไม่จัดว่าราชสมบัติยิ่งล้ำเป็นแต่ทันฯ"

งานเฉลิมฉลองพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นปฐมรัชมังคลาภิเษก นั้นจัดทำเป็น ๒ ช่วง ช่วงแรกระหว่างวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ถึง วันที่ ๔

ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๕๐ ครั้งหนึ่งนับว่าเป็นวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงครองราชสมบัติเป็นเวลา ๔๐ ปี เท่ากับรัชสมัยกษัตริย์พระองค์ก่อน ต่อมาระหว่างวันที่ ๑๑-๑๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๕๑ เป็นงานสมโภชสิริราชสมบัติครบ ๔๑ ปี อันหมายถึงการที่ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชย์ยาวนานกว่าพระเจ้าแผ่นดินทุกพระองค์ในอดีตกาล

พระราชพิธีในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำรงสิริราชสมบัติปีที่ ๔๐ เท่าสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ (ตามจดหมายเหตุ) พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้บำเพ็ญพระราชพิธีที่พระนครศรีอยุธยา ขณะนั้นพระยาโบราณบุรานุรักษ์ (โบราณราชธานินทร์ในเวลาต่อมา) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลกรุงเก่าได้เป็นผู้จัดงานร่วมกับข้าราชการ สมณพราหมณ์ ประชาชนในมณฑลและจังหวัดใกล้เคียง ตั้งพิธีมณฑลในเขตพระราชวังกรุงเก่า โดยปรับแต่งรากฐานของพระที่นั่งสรรเพชญปราสาทและพระที่นั่งสุริยาสน์อมรินทร์ โดยสร้างตามแบบเดิมเป็นการชั่วคราว ตั้งพระที่นั่งรัตนสิงหาศน์ราชบัลลังก์ หน้าพระที่นั่งสรรเพชญปราสาท สำหรับทอดพระเนตรงานฉลอง มี มหรสพต่าง ๆ มีระทา ดอกไม้ไฟ ฯลฯ พระราชพิธีครั้งนี้ เรียกว่า "พระราชกุศลรัชมงคล"

วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๕๐ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถไฟพระที่นั่ง มีราษฎรเฝ้าฯรับเสด็จตลอดทาง บรรดาเจ้านายและข้าราชการจากกรุงเทพฯ ล่วงหน้าไปรับเสด็จร่วมกับข้าราชการมณฑลกรุงเก่า พร้อมด้วยสมณพราหมณ์ ประชาชน การสมเด็จพระราชดำเนินวันนี้เพื่อถวายสักการะอดีตพระมหากษัตริย์ตามประเพณี และเพื่อประพาสตรวจตราโบราณสถานสำคัญ ซึ่งโปรดฯให้ขุดแต่งอนุรักษ์ไว้

วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๕๐ เสด็จฯ เข้าพระราชวังหลวงโดยกระบวนราบขึ้นประทับพระที่นั่งสรรเพชญปราสาทที่จัดเป็นสถานบำเพ็ญพระราชกุศล บรรดาสงฆ์จังหวัดใกล้เคียงมารวมกันเฝ้าถวายชัยมงคลคาถา เจ้าคณะมณฑลอ่านคำถวายพระพร มีพระราชดำรัสตอบแล้วเสด็จออกรัตนสิงหาสน์ทอดพระเนตรมหรสพ พระยาโบราณบุรานุรักษ์อ่านคำถวายชัยมงคลในนามข้าราชการและราษฎรมณฑลกรุงเก่า พระราชทานเหรียญเสมาแก่ราษฎร ทรงประเคนพัดทอทองรูปพระครุฑพ่าห์แก่สงฆ์ ๔๐ รูป ทรงพระราชอุทิศเป็นการส่วนพระราชกุศลถวายสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ พระราชทานเหรียญรัชมงคลแก่เจ้านายและข้าราชการฝ่ายหน้าฝ่ายใน

วันที่ ๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๕๐ ตอนเช้าเชิญพระพุทธรูปต่างพระองค์พระเจ้าแผ่นดินกรุงเก่า ๓๒ องค์ และกรุงธนบุรี ๑ องค์ ประดิษฐานรวมกันบนพระแท่นเศวตฉัตร แล้วทรงเลี้ยงสงฆ์ ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลอุทิศถวาย ตอนบ่ายสงฆ์สวดพระปริตรเป็นส่วนพระราชกุศลถวายอดีตพระมหากษัตริย์ ตอนเย็นพระราชทานเลี้ยงข้าราชการ ณ พระที่นั่งสุริยาสน์อมรินทร์ ทรงแจกเหรียญรัชมงคล

วันที่ ๒ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๕๐ เสด็จออกประทับพระที่นั่งสรรเพชญปราสาท มีสังเวยเทวดา พราหมณ์เบิกแว่นเวียนเทียนสมโภชพระพุทธรูปต่างพระองค์พระเจ้าแผ่นดิน ทรงศีล ทรงประเคนพัดและไทยธรรมแก่พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ซึ่งถวายเทศนาหนึ่งกัณฑ์ โปรดเกล้าฯให้มีการประชุมตั้งโบราณคดีสโมสร สำหรับค้นคว้าเรื่องราวของชาติไทย

รุ่งขึ้นวันที่ ๓ ธันวาคม เสด็จฯคืนสู่พระนคร

ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๔๕๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้จัดการพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก ทรงตั้งให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) เป็นนายกกรรมการจัดงาน และโปรดเกล้าฯตั้งพระบรมวงศานุวงศ์และเสนาบดีกระทรวงต่าง ๆ เป็นกรรมการที่ปรึกษา กำหนดงานระหว่างวันที่ ๑๑ - ๑๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๕๑ รายละเอียดการพระราชพิธี มีดังนี้

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน เวลาเช้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกยังพลับพลาในสวนแป๊ะเต๋ง ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ ทรงศีลแล้ว ได้ปฐมฤกษ์ เช้าโมงหนึ่งกับ ๒๘ นาที ๘ วินาที พระโหราธิบดีลั่นฆ้องชัยให้สัญญาณ พระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถา เจ้าพนักงานประโคมแตร สังข์ พิณพาทย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชักเชือกวางศิลาพระฤกษ์ก่อรากพระที่นั่งอนันตสมาคม และในตอนบ่ายของวันนี้ได้เสด็จฯไปทรงรับมอบพระบรมรูปทรงม้า ซึ่งเป็นพระบรมราชานุสาวรีย์ของพระองค์ที่ประชาชนทั้งประเทศร่วมใจบริจาคทรัพย์ตามกำลังทูลเกล้าฯถวายเป็นเงินเฉลิมพระขวัญ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ คณะกรรมการจัดงานเฉลิมฉลอง ซึ่งดำเนินการล่วงหน้าเห็นพ้องต้องกันว่าควรใช้เงินเฉลิมพระขวัญนี้สร้างพระบรมรูปทรงม้าน้อมเกล้าฯถวายเป็นของเฉลิมพระขวัญ เมื่อทรงรับมอบพระบรมรูปทรงม้าแล้ว ทรงทำพิธีเปิดพระบรมรูป ซึ่งในการน้อมเกล้าฯถวายพระบรมราชานุสาวรีย์ครั้งนี้ ประชาชนได้ถวายพระราชสมัญญา “ปิยมหาราช” แด่พระองค์ด้วย

เงินเฉลิมพระขวัญนี้ เมื่อสร้างพระบรมรูปทรงม้าแล้ว ยังมีเหลืออีกล้านกว่าบาท ภายหลังพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเงินจำนวนนี้สร้างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อถวายเป็นราชอนุสรณ์ อนุสรณ์สถานที่เป็นผลให้ประเทศไทยได้มีสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกทัดเทียมชาวอารยประเทศ

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน เสด็จฯทรงเปิดสะพานเฉลิม ๕๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ซึ่งมีรถยนต์นำมาเข้าขบวนโดยตกแต่งประดับประดาอย่างสวยงาม รถพระที่นั่งก็ได้ตกแต่งเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์งานพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกของพระองค์ด้วย ขบวนรถยนต์นี้ในสมัยนั้นเรียกกันว่า “ขบวนรถโมเตอร์คาร์”

วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน เวลาบ่าย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกประทับพลับพลาทอดพระเนตรขบวนแห่เฉลิมพระเกียรติ เวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งอภิเษกดุสิต ราชทูต ผู้แทนรัฐบาลต่างประเทศ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท มิสเตอร์แฮมิงตันกิง อัครราชทูตอเมริกันอ่านคำถวายชัยมงคล มีพระราชดำรัสตอบแล้วเสด็จขึ้น เวลา ๒ ทุ่ม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเลี้ยงราชทูต พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ ที่สวนแป๊ะเต๋ง เสร็จการพระราชทานเลี้ยงแล้ว เสด็จออกพลับพลาหน้าพระลาน ทอดพระเนตรการมหรสพและดอกไม้เพลิง จนเวลา ๕ ทุ่มเศษ เสด็จขึ้น

วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน เวลาเช้า พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าทูลละอองธุลีพระบาท บรรดาที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้แผ่พระราชกุศล ได้จัดข้าวกระทงไปถวายพระสงฆ์ ซึ่งจัดดอกไม้เพลิงมาฉลองพระเดชพระคุณ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทอดพระเนตรการเลี้ยงพระสงฆ์ตามปะรำต่าง ๆ แล้วเสด็จขึ้นบนพลับพลาหน้าพระลาน โปรดเกล้าฯให้จัดการเลี้ยงพระสงฆ์บนพลับพลาและในที่ปะรำต่าง ๆ พระสงฆ์ฉันแล้วโปรดเกล้าฯให้ถวายย่ามตามระเบียบบรรดาศักดิ์และดอกไม้ธูปเทียนแก่พระสงฆ์ พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก ถวายพระพรลา เวลาบ่ายเสด็จฯด้วยรถพระที่นั่งไปตามถนนต่าง ๆ ทอดพระเนตรทหารบกซึ่งมารับเสด็จพระราชดำเนิน ตั้งแต่วังสวนดุสิตตลอดถึงพระบรมมหาราชวัง

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน เวลาเช้า ๔ โมงเศษ โปรดเกล้าฯให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จมาทรงจัดการเลี้ยงพระสงฆ์ ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายแด่บุรพกษัตริย์ โดยเชิญพระบรมอัฐิมาทำพิธี เสร็จพิธีแล้วสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเสด็จกลับ เจ้าพนักงานเชิญพระบรมอัฐิกลับไปประดิษฐาน ณ ที่เดิม เวลาบ่าย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯด้วยรถพระที่นั่งทอดพระเนตรรถขบวนแห่ต่าง ๆ ซึ่งมารวมกันไว้ในปะรำท้องสนามไชย

วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน เวลาปฐมฤกษ์เช้า ๓ โมง ๒๙ นาที ๕๘ วินาที พระโหราธิบดีสั่นฆ้องชัยให้สัญญาณ พระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถา พราหมณ์เป่าสังข์ กรมแสงในแกว่งบัณเฑาะว์ เจ้าพนักงานประโคมแตร สังข์ พิณพาทย์ มโหรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกสู่พระแท่นสรงที่ด้านตะวันออกแห่งพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ชีพ่อพราหมณ์ถวายน้ำสังข์ตามขัตติยราชประเพณี เวลาบ่ายจวนพระฤกษ์บ่าย ๓ โมง ๕๑ นาที ๑๔ วินาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ประทับบนพระราชบัลลังก์ เจ้าพนักงานประโคมแตรฝรั่ง มโหระทึก กองทหารทำเพลงสรรเสริญพระบารมี เมื่อสุดเสียงประโคมแล้วโปรดเกล้าฯให้พระยาศรีสุนทรโวหาร เจ้ากรมพระอาลักษณ์อ่านประกาศกระแสพระราชดำริในการที่จะทรงสถาปนาให้พระเจ้าลูกยาเธอ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระบรมวงศ์เธอ เป็นพระองค์เจ้าต่างกรม และตั้งพระยาเป็นเจ้าพระยา

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเป็นกระบวนพยุหยาตราน้อย ตั้งแต่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทไปประทับเกยหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เสด็จฯโดยทางลาดพระบาทไปตามระเบียงที่ข้าราชการฝ่ายหน้าอยู่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เป็นประทักษิณตลอดถึงประตูด้านหน้าพระอารามตรงระหว่างพระอุโบสถ จึงเสด็จฯ เข้าไปทางช่องด้านเหนือขึ้นประทับในพระอุโบสถ ทรงกระทำพุทธบูชาเสร็จแล้วทรงจุดเทียนนมัสการ พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงวชิรญาณวโรรส ถวายศีลและศักราช ถวายเทศนาพระรัฐประศาสนนัยปัจฉิมภาค เทศนาพิเศษจบแล้วถวายยถา พระสงฆ์ราชาคณะ เปรียญรวม ๓๐ รูป รับสัพพีแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้า-อยู่หัวทรงประเคนเครื่องไทยธรรมบูชากัณฑ์เทศน์ พระสงฆ์ถวายอดิเรก ถวายพระพรลา

วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน เวลา บ่าย ๔ โมง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯเป็นขบวนรถม้าแต่ในพระบรมมหาราชวัง ออกประตูวิเศษไชยศรี ผู้บัญชาการกรมยุทธนาธิการรับเสด็จที่มุมสนามขบวนเสด็จพระราชดำเนินไปตามถนนหน้าพระธาตุถึงมุมสนามด้านเหนือ นายทหารนำรถพระที่นั่งเข้า

ในสนาม แม่ทัพกองพิเศษพร้อมด้วยนายทหารในกรมบัญชาการกองทัพรับเสด็จที่สนาม เสด็จฯตรวจพลตลอดแล้วประทับพลับพลา กองทัพแปรขบวนออกเดินสวนสนามถวาย แล้วกลับตั้งขบวนพร้อมกันกระทำเคารพถวายด้วยความยินดีในพระมหากรุณาธิคุณ เสร็จแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯโดยทางถนนราชินีเลี้ยวถนนราชดำเนิน ไปจนถึงสวนดุสิตเวลาย่ำค่ำเศษ

งานพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกครั้งแรกในปีพุทธศักราช ๒๔๕๐-๒๔๕๑ นั้นเป็นพระราชพิธีที่ยิ่งใหญ่ ในอดีตกาลไม่เคยปรากฏมาเลย นับเป็นบุญของไพร่ฟ้าประชาชนในสมัยนั้นที่ได้เกิดมามีโอกาสพบเห็น นับแต่นั้นมาเป็นเวลา ๘๐ ปี จึงได้มีงานเฉลิมฉลองพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกอีกวาระหนึ่ง ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลมหาราช รัชกาลที่ ๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นองค์พระราชนัดดาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว "พระปิยมหาราช" ของปวงพสกนิกร

ปีพุทธศักราช ๒๕๓๑ เป็นปีที่ ๔๓ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลปัจจุบันของมหาชนชาวไทย และเป็นปีที่ทรงครองราชย์เสมอด้วยสมเด็จพระบรมอัยกาธิราชเจ้า พระบาทสมเด็จพระจุลเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นเวลา ๔๒ ปี ๒๒ วัน ในวันที่ ๑ กรกฎาคม ดังนั้นตั้งแต่วันที่ ๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑ เป็นต้นไป จึงเป็นมหามงคลสมัยอันพิเศษยิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชทรงครองราชย์ยิ่งยืนนานกว่าสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชทุกพระองค์ที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ชาติไทย ในการนี้รัฐบาลและประชาชนได้พร้อมใจกันขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดงานเฉลิมฉลอง เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกเพื่อสมโภชรัชสมัยที่ยืนนานน้อมเกล้าถวายเป็นราชสักการะและถวายพระพรชัยมงคลให้พระองค์ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณที่เปี่ยมล้นอันยากที่จะหาสิ่งใดมาเปรียบปานได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเมตตาพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้จัดงานได้ แต่มีพระราชกระแสว่า "ขอให้ทำโดยประหยัด ถ้าตัดลงได้มากเท่าใดก็ดีเท่านั้น"

พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกครั้งที่สองนี้ จัดแบบประหยัดเพื่อสนองพระราชประสงค์ แม้กระนั้นก็เป็นบุญตาของชาวไทยในปัจจุบันที่ได้เห็นพระราชพิธีที่สำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วันเสาร์ ที่ ๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑ เป็นงานบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทาน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เจ้าพนักงานเชิญพระพุทธรูปประจำพระชนมวาร และประจำพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระโกศพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประดิษฐานบนพระราชบัลลังก์ภายใต้นพปฎลมหาเศวตฉัตร

เวลา ๑๖ นาฬิกา ๓๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ เสด็จฯยังพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถวายพัดรองที่ระลึกงานพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก แด่สมเด็จพระสังฆราช สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ รวม ๔๔ รูป แล้วทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธรูปประจำพระชนมวารของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถทรงจุด

ธูปเทียนเครื่องราชสักการะถวายบังคมพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงศีล พระสงฆ์ ๔๔ รูปสวดพระพุทธมนต์และมีพระธรรมเทศนาถวายกัณฑ์หนึ่ง จบแล้วสดับปกรณ์พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถเสด็จฯยังพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดธูปเทียนบูชาพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร พระสัมพุทธพรรณี พระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษามหามงคล ๕ รอบ พระพุทธรูปฉลองพระองค์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระพุทธรูปฉลองพระองค์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย แล้วเสด็จฯยังหอพระราชกรมานุสร ทรงจุดธูปเทียนเครื่องทองน้อยถวายราชสักการะพระพุทธรูปปางประจำรัชกาลสมเด็จพระอดีตมหากษัตริยาธิราชเจ้าแห่งกรุงศรีอยุธยาและกรุงธนบุรี แล้วเสด็จฯยังหอพระราชพงษานุสร ทรงจุดธูปเทียนเครื่องทองน้อยถวายราชสักการะพระพุทธรูปปางประจำรัชกาลสมเด็จพระอดีตมหากษัตริยาธิราชเจ้า แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แล้วเสด็จพระราชดำเนินกลับ

วันอาทิตย์ ที่ ๓ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑ เป็นงานพระราชพิธีสมโภชสิริราชสมบัติรัชมังคลาภิเษก ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เจ้าพนักงานเชิญพระพุทธปฏิมาชัยวัฒน์ประจำทุกรัชกาลออกประดิษฐาน ณ พระแท่นมุก และเชิญเครื่องราชกกุธภัณฑ์ พระแสงราชศัสตราวุธประจำรัชกาล ดวงพระบรมราชสมภพ พระสุพรรณบัฏ ประดิษฐานเหนือพระราชบัลลังก์ภายใต้นพปฎลมหาเศวตฉัตรเชิญพระสยามเทวาธิราชประดิษฐานที่พระที่นั่งบุษบกมุขเด็จ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

เวลา ๑๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จฯออกยังพระที่นั่งดุสิตมหาปรูสาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการพระพุทธปฏิมาชัยวัฒน์ ทรงศีล แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯทรงจุดธูปเทียนถวายสักการะพระสยามเทวาธิราชที่พระที่นั่งบุษบกมุขเด็จ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯลงไปยังชาลาพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ทรงจุดธูปเทียนเครื่องทองน้อยถวายเครื่องบวงสรวงสังเวยพระสยามเทวาธิราช เสด็จฯขึ้นพระที่นั่ง พระครูพราหมณ์อ่านประกาศบวงสรวงสังเวยพระสยามเทวาธิราช แล้วพระสงฆ์ ๔๔ รูป เจริญพระพุทธมนต์แล้วถวายพระพร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนภัตตาหาร เมื่อพระสงฆ์รับพระราชทานฉันแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงประเคนไทยธรรม (ย่ามปักตรารัชมังคลาภิเษกบรรจุดอกไม้ธูปเทียน) พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก ถวายพระพรลา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คณะพราหมณ์เบิกแว่น พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการรับแว่นเวียนเทียนสมโภชสิริราชสมบัติรัชมังคลาภิเษก

เวลาเที่ยงวัน ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ยิงปืนใหญ่ถวายเฉลิมพระเกียรติฝ่ายละ ๒๑ นัด

พระสงฆ์พุทธศาสนาทุกวัดทั่วราชอาณาจักรเจริญชัยมงคลคาถา ย่ำฆ้อง กลอง ระฆัง พร้อมด้วยพิธีการของศาสนาอื่น สมควรแก่เวลา เสด็จพระราชดำเนินกลับ

วันอังคารที่ ๕ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑ เป็นการพระราชพิธีบวงสรวงสังเวยสมเด็จพระมหากษัตริย์ในอดีต ณ พลับพลาตรีมุข พระราชวังโบราณ และที่พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จ

พระเจ้าอู่ทอง ที่จังหวัดอยุธยา ราชธานีเก่าของไทย เชิญพระพุทธปฏิมาปางประจำสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) ประดิษฐานเป็นองค์ประธาน และตกแต่งพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าอู่ทองไว้พร้อม นิมนต์พระสงฆ์ ๓๔ รูป เท่าจำนวนของอดีตพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงธนบุรี มาเจริญพระพุทธมนต์และรับพระราชทานฉัน

เวลา ๑๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จฯโดยรถไฟพระที่นั่งจากสถานีจิตรลดาไปจังหวัดอยุธยา เมื่อเสด็จฯถึง นายชัยวัฒน์ หุตะเจริญ ผู้ว่าราชการจังหวัดทูลเกล้าฯถวายพระแสงราชศัสตราประจำเมือง จากนั้นเสด็จฯถวายเครื่องราชสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าอยู่ทอง แล้วเสด็จฯต่อไปยังพลับพลาตรีมุข ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธรูปปางประจำสมเด็จพระเจ้าอู่ทอง ทรงจุดธูปเทียนเครื่องบวงสรวงสังเวย แล้วโปรดเกล้าให้นายภาวาส บุนนาค รองราชเลขาธิการ อ่านประกาศบวงสรวงสังเวยสมเด็จพระมหากษัตริย์ในอดีต จบแล้วพระสงฆ์ถวายพระพร ทรงประเคนภัตตาหารบำเพ็ญพระราชกุศล และโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯสยามมกุฎราชกุมาร นายกรัฐมนตรี ประธานองคมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานศาลฎีกา และรัฐมนตรี พร้อมทั้งข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ถวายภัตตาหาร พระสงฆ์รับพระราชทานฉัน เสร็จแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนไตรย่ามแก่พระสงฆ์ ๓๔ รูป พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก

เสด็จฯไปยังเรือนรับรองจังหวัดอยุธยา เสวยพระกระยาหารกลางวัน ณ ที่นั้น เวลาบ่ายเสด็จพระราชดำเนินกลับ เป็นอันเสร็จพิธี

ในการพระราชพิธีวันนั้น ระหว่างเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินไปและกลับระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดอยุธยา โดยขบวนรถไฟพระที่นั่งขบวนพิเศษ มีประชาชนเรียงรายรอเฝ้าชมพระบารมีเป็นจำนวนมาก ตามสถานีรถไฟรายทางทุกแห่งได้จัดตกแต่งธงทิวอย่างสวยงาม มีปะรำพระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถาถวายพระพร และมีกองเกียรติยศเป็นที่ครึกครื้นไปทุกสถานี ส่วนที่บริเวณมณฑลพิธีในพระราชวังโบราณผู้คนจำนวนมากมายต่างพากันมาเฝ้าชมพระบารมีตั้งแต่เวลาเช้าตรู่ จนแน่นขนัดไปทั้งบริเวณ ทุกดวงหน้ามีความปีติอิ่มเอมและรู้สึกว่าเป็นบุญของตัวยิ่งนักที่ได้เกิดมาเป็นข้าแผ่นดินในรัชกาลปัจจุบัน

ดังที่กล่าวมานี้เป็นพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกที่จำเป็นและเป็นเพียงเฉพาะพิธีหลวงเท่านั้น แต่โดยแท้จริงแล้วมีพิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ อีกมากมาย ซึ่งดำเนินการโดยภาครัฐบาลและภาคเอกชนได้ร่วมใจกันสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์เพื่อการพัฒนาบ้านเมือง เพื่อให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ในเรื่องการประหยัด กิจกรรมและงานที่จัดขึ้นในวโรกาสนี้จึงงดงามเหมาะสม เช่น การสร้างหอสมุดแห่งชาติ การสร้างสวนหลวง สวนป่าสมุนไพร การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา การสร้างตึกให้โรงพยาบาล การพิมพ์หนังสือเฉลิมพระเกียรติ ฯลฯ จะเห็นได้ว่าสิ่งก่อสร้างที่ทำขึ้นในวโรกาสนี้ล้วนแต่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่พสกนิกรทั้งสิ้น

งานเฉลิมฉลองพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกนี้ ตามถนนหนทางหลายสาย ได้รับการประดับประดาด้วยดอกไม้ที่สวยงาม อีกทั้งมีการประดับรูปจำลองเครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์ ตลอดจนตรา

สัญลักษณ์งานพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกให้ประชาชนได้ชมอีกด้วย ตราสัญลักษณ์พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกนี้ กรมศิลปากรโดยนายสุนทร วิไล นายช่างศิลปกรรม กองหัตถศิลป์ เป็นผู้ออกแบบ มีลักษณะแตกต่างไปจากตรางานพระราชพิธีในสมัยรัชกาลที่ ๕ โดยได้อัญเชิญพระราชลัญจกรประจำรัชกาล มีพระที่นั่งอัฐทิศอุทุมพรราชอาสน์ภายใต้สตปฎลมหาเศวตฉัตร มาเป็นหลักสำคัญ เนื่องจากเป็นพระที่นั่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประทับทรงรับน้ำอภิเษกในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ตรงกลางใต้สตปฎลเศวตฉัตร มีเลข ๙ อยู่ในวงจักร อันหมายถึงการที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์เป็นรัชกาลที่ ๙ และมีเครื่องประกอบพระราชอิสริยยศสำหรับพระมหากษัตริย์ ที่เรียกว่า เบญจราชกกุธภัณฑ์ ซึ่งได้แก่ พระมหาพิชัยมงกุฎ พระแสงขรรค์ชัยศรี ธารพระกร พัดวาลวิชนีกับพระแส้จามรี และฉลองพระบาทเชิงงอน ประกอบโดยรอบ อีกทั้งมีเศวตฉัตร ๗ ชั้น ตั้งเป็นบริวารอยู่ ๒ ข้าง เป็นเครื่องหมายแสดงว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์โดยสมบูรณ์ตามโบราณราชประเพณีและด้วยความยินยอมเห็นชอบจากปวงชนชาวไทย ซึ่งผู้แทนราษฎรทั้ง ๘ ทิศ เป็นผู้ถวายน้ำอภิเษกเป็นสำคัญ ณ พระที่นั่งอัฐทิศอุทุมพรราชอาสน์นี้

นอกจากสัญลักษณ์สำคัญแห่งความเป็นพระมหากษัตริยาธิราชนี้แล้ว ภายใต้ตราสัญลักษณ์ยังมีแพรแถบสีชมพู ที่มีอักษรว่า "พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก วันที่ ๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑" อยู่ด้วย การที่ใช้แพรสีชมพู เนื่องด้วยเป็นสีวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งโปรดเกล้าฯให้มีพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกเป็นปฐมนั่นเอง

เนื่องในวโรกาสมิ่งมงคลนี้ บรรดาข้าแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พร้อมใจกันถวายราชสมัญญา "มหาราช" เฉลิมพระปรมาภิไธยเป็นการเฉลิมพระเกียรติด้วย

พสกนิกรภาคตะวันออกและจังหวัดจันทบุรี รู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้นพรรณนาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้ทรงปกครองไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินด้วยพระเมตตากรุณาเปี่ยมล้นพระราชหฤทัย ประชาชนได้รับความร่มเย็นเป็นสุขโดยทั่วหน้าด้วยพระบารมีของพระองค์ และยิ่งกว่านั้นโดยเฉพาะชาวจังหวัดจันทบุรี ยังมีโอกาสได้หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรีมาอยู่ในจังหวัดของตน ชาวจันทบุรีขอน้อมเกล้าฯถวายความจงรักภักดีและความกตัญญูกตเวที ด้วยคำประพันธ์ ต่อไปนี้

เฉลิมรัชฉัตรามหาราช ฉลองบาทภูบดินทร์ปิ่นสยาม
เฉลิมชัยในประเทศทุกเขตคาม ฉลองความชื่นชมรมณีย์
เฉลิมกาลวารมงคลดลนิมิต วรวิสิฏฐ์รัชมังคลาศรี
พระเสด็จจากฟ้าครองธานี สุขโสตถีล่วงมาจิรากาล
เป็นบุญตาของข้าพระพุทธเจ้า ได้น้อมเกล้าฯบูชิตอธิษฐาน
และชื่นชมพระบรมสมภาร ของภูบาลภูมิพลจอมคนไทย
หอสมุดแห่งชาติพิลาสล้ำ โชคน้อมนำสู่นครามหาสมัย
รัชมังคลาภิเษกเอกราชัย เป็นผลให้จันทบูรพูนวิทยา
มีแหล่งตำราค้นคว้าอ้าง รู้กว้างขวางรุ่งเรืองเรื่องศึกษา

อนุสรณ์สถานนี้มีวิชา *อนรรฆค่าสถิตถิ่นแผ่นดินจันท์*
ขอถวายอภิวาทพระบาทรัช *ขอพระเสวยสมบัติโภไคศวรรย์*
ทรงเป็นมิ่งเมืองสถิตนิจนิรันดร์ *เป็นฉัตรกั้นป้องภัยให้ประชา*
จุ่งไท้ทรงอภิวัฒน์จรัสยิ่ง *ประสงค์สิ่งใดสมพระปรารถนา*
พระพลานามัยไร้โรคา *ขนมพรรษายิ่งยงทรงพระเจริญ*

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า ชาวจันทบุรี

หนังสืออ้างอิง

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป และคณะ. **พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. ๒๕๓๐.** กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, ๒๕๓๑.

เทพชู ทับทอง และ สมชาย พุ่มสอาด. **สิ่งแรกและสิ่งใหม่ในสยาม.** กรุงเทพฯ : กรุงสยาม, ๒๕๓๑.

ธงทอง จันทรางศุ. "ปฐมรัชมงคล." **อนุสาร อ.ส.ท.** ปีที่ ๒๘, ฉบับที่ ๑๒. กรกฎาคม, ๒๕๓๑.

สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา, ท่านผู้หญิง. "พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก." **อนุสาร อ.ส.ท.** ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๑๒. กรกฎาคม, ๒๕๓๑.

สุรจิต จามรมาน. "ปัจจุบันสมัยในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก ร.๙" **อนุสาร อ.ส.ท.** ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๑๒. กรกฎาคม, ๒๕๓๑.

ประวัติเมืองจันทบุรี

ความเป็นมาของชื่อเมืองจันทบุรี

โชติ ผุดผ่อง

จันทบุรีเดิมชื่อเมือง **"จันทบูร"** มีความหมายว่า เมืองพระจันทร์ ซึ่งจะหมายถึงความสงบร่มเย็นเป็นสุข ดังนั้นธงประจำจังหวัดจันทบุรี จึงเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้างแปดสิบเซนติเมตร ยาวหนึ่งร้อย

ยี่สิบเซนติเมตร ผืนธงสีแดง มุมด้านซ้ายมือของผืนธงประกอบด้วยดวงตราประจำจังหวัดอยู่ในรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสพื้นสีน้ำเงิน เป็นรูปกระต่ายอยู่ในดวงจันทร์เปล่งแสงเป็นประกาย แสงจันทร์ หมายถึง ความสวยงามเยือกเย็นและละมุนละไม เปรียบได้กับความสงบรื่นรมย์และร่มเย็นเป็นสุขของภูมิภาคนี้

รูปกระต่ายเป็นสัญลักษณ์ส่วนหนึ่งของดวงจันทร์ ซึ่งชาวไทยโดยทั่วไปเชื่อว่ามีอยู่เช่นนั้นมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ เช่นเดียวกับจันทบุรีเป็นเมืองโบราณ ที่มีชื่อปรากฏอยู่ในพงศาวดารมาตั้งแต่แรกสร้างกรุงศรีอยุธยา

ตำนานของเมืองจันทบุรี

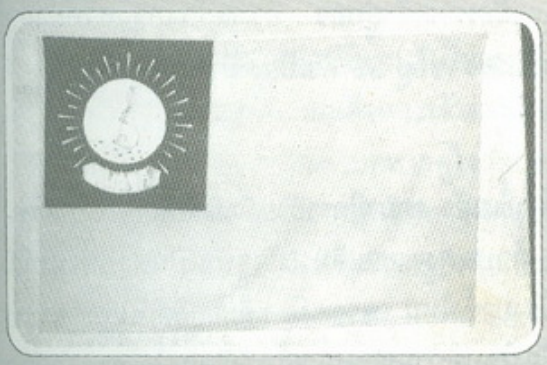
เรื่องเมืองกาไว และพระนางกาไว ตำนานนี้มีผู้เล่าสืบต่อ ๆ กันมาว่า "กษัตริย์ผู้ครองนครโบราณ (ชื่อนครอะไรไม่ปรากฏ แต่เป็นเมืองที่เชิงเขาสระบาป คือเมืองดั้งเดิมของจันทบุรี) พระองค์หนึ่งทรงพระนามว่า พระเจ้าพรหมทัต (บางคนก็ว่าทรงพระนามว่าเจ้าบริพงษ์วงษ์สุริยาฆาต) มีพระโอรสกับพระเอกอัครเหสี ๒ พระองค์ พระเชษฐาทรงพระนามว่า พระไวยทัต และพระอนุชาทรงพระนามว่า พระเกตุทัต ต่อมาพระเอกอัครมเหสีสิ้นพระชนม์พระองค์จึงได้ทรงอภิเษกพระมเหสีองค์ใหม่ ทรงพระนามว่า พระนางกาไว ซึ่งทรงพระสิริพิลาศ เป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าพรหมทัตยิ่งนักและมีโอรสด้วยกันอีก ๑ พระองค์

พระนางกาไวมีพระประสงค์จะให้โอรสของนางได้ครองราชสมบัติในนคร (จันทบุรี) จึงได้ทูลขอให้พระเจ้าพรหมทัตส่งพระโอรสของพระมเหสีเดิมออกไปสร้างเมืองอยู่ในท้องที่กันดาร ทางเหนือแดนต่อแดน (เขตอำเภอโป่งน้ำร้อนในปัจจุบัน) ทั้ง ๒ พระองค์ พระเจ้าพรหมทัตก็ตามใจ ต่อมาเมื่อพระเจ้าพรหมทัตสวรรคต พระนางกาไวจึงสถาปนาพระราชบุตรของพระนางขึ้นเป็นกษัตริย์ครองนครต่อไป และพระนางเป็นผู้สำเร็จราชการเพราะพระราชบุตรยังเยาว์พระชนม์อยู่ ดังนั้น นครนี้จึงเรียกกันติดปากว่า "เมืองกาไว"

ต่อมาพระไวยทัตและพระเกตุทัต รู้เรื่องพระบิดาสวรรคต และพระนางกาไวครองเมืองจึงยกกองทัพลงมาเพื่อจะชิงเมืองคืน แต่กองทัพสู้กำลังของกองทัพพระนางกาไวไม่ได้จึงถอยทัพไป และขอกำลังจากกษัตริย์ขอม ซึ่งประทับอยู่ ณ นครธมมาช่วยแก้แค้นโดยสัญญาว่า เมื่อได้เมืองแล้วจะแบ่งเมืองให้ซึ่งกษัตริย์ขอมก็ได้ส่งกองทัพมาช่วย กองทัพคราวนี้ได้ยกมาตั้งพลับพลาพักพลอยู่นอกเมือง ตำบลที่พักพลนี้เรียกว่า "ตำบลพลับพลา" ซึ่งยังเรียกกันมาถึงปัจจุบันนี้

เมื่อส่งคนไปเจรจาไม่ได้ผล กองทัพของพระไวยทัตและขอมก็เข้าตีเมืองจันทบุรี พระนางกาไวเห็นจะสู้ไม่ได้ จึงขนพระราชทรัพย์ขึ้นหลังช้างที่เพนียด (ซึ่งขณะนี้เป็นวัดเพนียดร้าง) เปิดประตูเมืองด้านทิศใต้หนีไป พอกองทัพพระไวยทัตเข้าเมืองได้ก็ให้ทหารออกติดตามไป พระนางกาไวเห็นว่าจะจวนตัวก็เอาทองและเพชรพลอยออกหว่านเพื่อล่อให้ทหารข้าศึกมัวพะวงเก็บทอง และรีบลงเรือแล่นหนีไป สถานที่ซึ่งพระนางกาไวหว่านทองคำไว้เรียกว่า "**ทองทั่ว**" ในปัจจุบันนี้ยังมีชื่อว่าวัดทองทั่วตั้งอยู่

ธงประจำจังหวัดจันทบุรี

เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง แปดสิบเซนติเมตร ยาวหนึ่งร้อยยี่สิบเซนติเมตร ผืนธงสีแดง มุมด้านซ้ายมือของผืนธงประกอบด้วยดวงตราประจำจังหวัดอยู่ในรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส พื้นสีน้ำเงิน เป็นรูปกระต่ายอยู่ในดวงจันทร์เปล่งแสงเป็นประกาย แสงจันทร์หมายถึงความสวยงามเยือกเย็นละมุนละไม เปรียบได้กับความสงบรื่นรมย์และร่มเย็นเป็นสุขของภูมิภาคนี้

รูปกระต่ายเป็นสัญลักษณ์ส่วนหนึ่งของดวงจันทร์ ซึ่งชาวไทยโดยทั่วไปเชื่อว่ามีอยู่เช่นนั้นมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ เช่นเดียวกับมีจันทบุรีเป็นเมืองโบราณที่มีชื่อปรากฏอยู่ในพงศาวดารมาตั้งแต่แรกสร้างกรุงศรีอยุธยา.

จันทบุรีเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งในประเทศไทย แต่จะเริ่มสร้างเมื่อใดไม่สามารถจะหาหลักฐานแน่นอนได้ ปรากฏหลักฐานในหนังสือฝรั่งเศสชื่อ แคมโบช ซึ่งชาวฝรั่งเศสชื่อ ม.อิตีเมอร์ เขียนไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ ว่าได้มีบาทหลวงองค์หนึ่ง พบศิลาจารึกภาษาสันสกฤต ที่ตำบลเขาสระบาป ในศิลาจารึกนั้นมีข้อความว่า เมื่อ ๑,๐๐๐ ปีล่วงมาแล้ว มีเมืองหนึ่งชื่อว่า ควนคราบุรี เป็นเมืองที่มีอาณาเขตกว้างขวางมาก ตั้งอยู่ที่เชิงเขาสระบาป

ชื่อควนคราบุรี (มีผู้สันนิษฐานว่าคำนี้อาจจะแปลผิดหรือเขียนผิด เพราะที่ถูกต้องน่าจะเป็นจันทราบุรี หรือจันทบุรี) เมืองนี้จะเป็นเมืองตรงกับเมืองจันทบุรีในปัจจุบันหรือไม่ ยังเป็นข้อลงสัยอยู่แต่ที่อ้างสถานที่ว่าตั้งอยู่ที่เชิงเขาสระบาปนั้นน่าจะเป็นเมืองเดียวกัน เพราะเมืองเก่าแก่ที่สุดของจันทบุรีนั้นอยู่ที่เชิงเขาสระบาป ยังมีซากปรากฏอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ ชาวพื้นเมืองเดิมของจันทบุรีเป็นเชื้อชาติ “ชอง”

พวกชองในปัจจุบัน ตั้งภูมิลำเนาทำมาหากินอยู่ในป่าซึ่งอยู่ติดกับเขตแดนเมืองพระตะบองและบางท้องที่ในเขตอำเภอมะขาม เช่นที่ ตะเคียนทอง คลองพลู จันทเขลม ฯลฯ พวกนี้มีภาษาพูดอย่างหนึ่งต่างหากจากภาษาเขมรและภาษาไทย ทางมานุษยวิทยาได้จัดอยู่ในจำพวกตระกูลมอญ-เขมร เช่นเดียวกับพวกขอมโบราณเหมือนกัน พวกชองชอบลูกปัดสีต่าง ๆ และใช้ทองเหลืองเป็นเครื่องประดับ เข้าใจว่าเดิมทีเดียวพวกชองนี้คงจะตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ตามท้องที่ต่าง ๆ ในเขตเมืองจันทบุรี และเพิ่งจะถอยร่นเข้าป่าเข้าดงไปเมื่อไทยมีอำนาจเข้าครอบเมืองจันทบุรี ในสมัยกรุงศรีอยุธยา

เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๔๐๐ พวกขอมมีอำนาจ ได้แผ่เข้าครอบครองเมืองจันทบุรี มีหลักฐานเป็นซากเมืองเก่าเหลือปรากฏอยู่ คือ กำแพงก่อด้วยศิลาแลงกับเชิงเทินดินเป็นคันขึ้นไป และมีถนนโบราณอีก ๒ สาย ซึ่งยังคงสังเกตเห็นเป็นแนวได้ นอกจากนี้ยังมีศิลาแกะสลัก เศียรเทวรูปที่วัดทองทั่ว ทับหลังศิลปขอม (ปัจจุบันอยู่ที่วัดโบสถ์ เมืองจันทบุรี) สิงห์ศิลา (ปัจจุบันอยู่ที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศจังหวัดจันทบุรี) และศิลาจารึกภาษาขอมที่ได้จากบ้านเพนียด หน้าเขาสระบาป ใกล้วัดทองทั่ว ตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี

พวกขอมคงจะปกครองจันทบุรีอยู่ประมาณ ๔๐๐ ปี จนกระทั่งเสื่อมอำนาจลงในปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๗ พวกไทยทางอาณาจักรฝ่ายใต้ซึ่งมีราชธานีอยู่ที่เมืองสุพรรณภูมิ(เมืองอู่ทอง) ได้เข้ายึดเมืองจันทบุรีไว้ได้ จันทบุรีจึงรวมอยู่ในอาณาจักรไทยทางฝ่ายใต้เรื่อยมา มีหลักฐานที่ควรจะเชื่อได้ว่า เมืองนี้เคยเป็นเมืองขึ้นของไทยมาแล้วตั้งแต่ในสมัยพระเจ้าอู่ทอง คือ เมื่อพระเจ้าอู่ทอง ทรงสร้างกรุงศรีอยุธยาขึ้นใน พ.ศ. ๑๘๙๓ ทรงประกาศว่า กรุงศรีอยุธยามีประเทศราชอยู่ ๑๖ หัวเมือง มีชื่อเมืองจันทบุรีอยู่ด้วยเมืองหนึ่ง

ในสมัยพระเจ้าอู่ทอง เมื่อได้เมืองจันทบุรีเป็นเมืองขึ้นแล้ว ต่อมามีการย้ายตัวเมืองเดิมที่เชิงเขาสระบาป ตำบลคลองนารายณ์ มาสร้างเมืองใหม่ที่บ้านหัววัง ตำบลพุงทลายเดิม (ปัจจุบันเป็นตำบลจันทนิมิต) ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำจันทบุรี เหตุผลที่ต้องย้ายเมืองมาตั้งใหม่ เพราะเมืองเดิมอยู่ติดกับภูเขาสระบาป ยากที่จะขยายเมืองให้ใหญ่โตออกไปกว่าเดิมได้ และเมืองใหม่ที่บ้านหัววังนี้อยู่ใกล้กับแม่น้ำ สะดวกต่อการคมนาคม และหาน้ำใช้

หลักฐานการสร้างเมืองที่นี่คือ บริเวณนี้เดิมยังมีเค้าซากเมืองเก่าเหลืออยู่ และเคยมีผู้ขุดพบพระพุทธรูปหรือส่วนของพระพุทธรูปในบริเวณบ้านหัววัง เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๑๒ ก็มีผู้ขุดพบส่วนของพระ-พุทธรูปอีกทางทิศเหนือของที่ดินที่ก่อสร้างเป็นศูนย์การค้าในเขตตำบลจันทนิมิต

นอกจากนี้ยังมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์พอเชื่อว่าได้ว่า เมื่อ พ.ศ. ๑๙๒๗ พระราเมศวรเสด็จขึ้นไปตีเมืองเชียงใหม่ได้ และกวาดต้อนชาวเมืองมาไว้ที่เมืองจันทบุรีในตำบล ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า "บ้านลาว" ตั้งอยู่ริมแม่น้ำจันทบุรีเหนือ "บ้านขอม" และเหนือบ้านหัววังขึ้นไป ต่อมาชาวไทยที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาในครั้งนั้นคงจะได้สมพงศ์กับชาวพื้นเมืองเดิม เช่น พวกขอมและพวกชองเป็นต้น จึงทำให้สำเนียงและคำพูดบางคำ ตลอดจนขนมธรรมเนียมประเพณีผิดแผกแตกต่างไปจากทางภาคกลางและภาคพายัพบ้าง แต่แม้จะผิดแผกแตกต่างกันไปประการใดก็ตาม ชาวจันทบุรีก็ยังคงใช้ภาษาไทยเป็นภาษาท้องถิ่นพูดกันอยู่โดยทั่วไปตลอดทั้งจังหวัด ยกเว้นแต่คนหมู่น้อย เช่น พวกจีนและญวน ซึ่งอพยพเข้ามาอยู่ใหม่ในระยะหลังเท่านั้นที่ยังคงพูดภาษาของตนเอง ที่ตั้งเมืองครั้งที่ 2 คงอยู่ประมาณระหว่าง พ.ศ. ๑๙๐๐ ถึง พ.ศ. ๒๒๐๐

ต่อมาประมาณ พ.ศ.๒๒๐๐ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้มีการย้ายเมืองจากบ้านหัววัง ตำบลพุงทลาย (เดิม) มาสร้างเมืองใหม่ที่บ้านลุ่มซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจันทบุรี เพราะเมืองเดิมที่บ้านหัววัง ตำบลพุงทลาย แม้ว่าจะอยู่ริมแม่น้ำจันทบุรี สะดวกต่อการคมนาคมติดต่อค้าขายก็ตาม แต่มีข้อเสียประการสำคัญคือ มีน้ำท่วมทุกปี การสร้างเมืองใหม่ที่บ้านลุ่มนี้คงทำให้เป็นเมืองป้อมเหมือนอย่างเมืองโบราณทั้งหลายคือ มีคูและเชิงเทินรอบเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมกว้างยาวประมาณด้านละ ๖๐๐เมตร แนวกำแพงนี้แต่ก่อนมีที่หลังศาลและศาลากลางหลังเก่าปัจจุบันถูกรื้อไปหมดแล้ว ยังมีแนวกำแพงเหลืออยู่ให้เห็นบางทางหลังกองพันนาวิกโยธิน ประมาณ ๑๐๐ เมตร ที่ตั้งเมืองจันทบุรีครั้งที่ ๓ อยู่ที่ตำบลนี้ตลอดมาจนสิ้นสมัยกรุงศรีอยุธยา

ประวัติของเมืองจันทบุรี ในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้น ไม่มีเรื่องเกี่ยวกับการสงครามมากเท่าใดนัก อาจจะกล่าวได้ว่าจันทบุรีเป็นเมืองที่สงบสุขเรื่อยมา ทั้งนี้เพราะว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยาส่วนใหญ่ไทย

เราทำสงครามกับพม่าทางภาคตะวันตก ภาคพายัพ และภาคเหนือ ส่วนเมืองจันทบุรี อยู่ทางชายฝั่งทะเลตะวันออก อาณาเขตไม่ติดต่อกับพม่า จึงไม่ปรากฏว่ามีการทำสงครามกับพม่าเป็นเหตุให้เมืองจันทบุรีซึ่งเป็นเมืองใหญ่เมืองหนึ่งทางชายฝั่งทะเลตะวันออกยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ทั้งเสบียงอาหารและกำลังรี้พล

เมื่อสภาพของเมืองจันทบุรีเป็นเช่นนี้ ในปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาขณะที่พม่ายกทัพมาตีและล้อมกรุงศรีอยุธยาอยู่นั้น สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เมื่อครั้งยังเป็นพระยาวชิรปราการได้นำกำลังพลประมาณ ๕๐๐คน พร้อมด้วยทหารคู่ใจ คือ พระเชียงเงิน หลวงพิชัยอาสา หลวงพรหมเสนา หลวงราชเสน่หา ตีฝ่าวงล้อมของพม่าออกไปทางทิศตะวันออกผ่าน นครนายก ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง แล้วจึงทรงยึดเมืองจันทบุรีเพื่อเป็นแหล่งสะสมเสบียงอาหาร รวบรวมรี้พล เป็นเวลาถึง ๕ เดือน ได้ทหารไทยจีนประมาณ๕,๐๐๐คน ต่อเรือรบได้ประมาณ ๑๐๐ลำเพื่อไปกอบกู้กรุงศรีอยุธยาต่อไป นับได้ว่าเมืองจันทบุรีเป็นเมืองสำคัญ เคยเป็นที่ตั้งมั่นของวีรกษัตริย์มหาราชพระองค์หนึ่งของไทยมาก่อน

ความสำคัญของจันทบุรีในสมัยกรุงธนบุรี พอสรุปได้ว่าเป็นเมืองท่าหลักทางชายฝั่งทะเลตะวันออก กับเป็นเมืองยุทธศาสตร์ที่เหมาะสำหรับการตั้งรับข้าศึก และเมืองนี้ก็ตั้งอยู่บริเวณบ้านลุ่มตลอดมาจนสิ้นสมัยกรุงธนบุรี

จันทบุรีในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่สมัยรัชกาลและพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกและพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เมืองจันทบุรีก็ยังคงตั้งอยู่ที่บ้านลุ่ม ครั้นต่อมาในสมัยรัชกาลของ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ประเทศไทยเกิดพิพาทกับประเทศญวน ถึงกับทำสงครามกันด้วยเรื่องเจ้าอนุวงศ์ การทำสงครามระหว่างญวนกับไทยในครั้งนั้นใช้กองทัพบกและกองทัพเรือ เมืองจันทบุรีเป็นเมืองชายทะเลทางทิศตะวันออกอยู่ใกล้กับญวน สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเกรงว่าญวนจะมายึดเอาเมืองจันทบุรีเป็นที่มั่นเพื่อทำการต่อสู้กับไทย และตัวเมืองจันทบุรีตั้งอยู่ในที่ลุ่ม ไม่เหมาะสมที่จะใช้เป็นฐานทัพต่อสู้กับญวน ฉะนั้นจึงได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาพระคลัง (ดิศ บุนนาค) เป็นแม่กองออกมาสร้างป้อมค่ายและเมืองขึ้นใหม่ ที่บ้านเนินวง ตำบลบางกะจะ ตำบลที่จะสร้างเมืองใหม่นี้ ตั้งอยู่ในที่สูง เป็นชัยภูมิดีเหมาะแก่การสร้างฐานทัพต่อสู้ข้าศึก ลักษณะของเมืองที่สร้างมีกำแพง ป้อม คู ประตู ๔ ทิศ เป็นรูปสี่เหลี่ยมกว้างประมาณ ๑๔ เส้น ยาว ๑๕ เส้น มีป้อมใหญ่ตั้งเรียงรายอยู่ตามช่องใบเสมา สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๗ ใช้เวลาแรมปีและกำลังคนมากมายจนแล้วเสร็จ ภายในเมืองได้สร้างศาลเจ้าพ่อหลักเมือง คลังเก็บอาวุธ และวัดมีซึ่งมีชื่อว่า **"วัดโยธานิมิต"** เมืองที่สร้างใหม่ยังคงปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ พร้อมกับการสร้างเมืองใหม่นั้น ยังได้โปรดเกล้าฯ ให้จมื่นราชามาตย์ (เจ้าพระยาทิพากรวงษ์) เป็นแม่กองสร้างป้อมที่หัวหาดปากน้ำแหลมสิงห์ป้อมหนึ่ง และให้พระยาอภัยพิพิธเป็นแม่กองสร้างไว้บนเขาแหลมสิงห์อีกป้อมหนึ่ง เดิมป้อมทั้งสองยังไม่มีชื่อ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังมิได้เสวยราชย์ได้เสด็จประพาสเมืองจันทบุรี จึงได้พระราชทานนามป้อมที่อยู่บนเขาแหลมสิงห์ว่า **"ป้อมไพรีพินาศ"** และป้อมที่อยู่หัวหาดแหลมสิงห์ว่า **"ป้อมพิฆาตปัจจามิตร"** แต่ป้อมพิฆาตปัจจามิตรได้ถูกฝรั่งเศสรื้อเสียแล้ว เมื่อคราวฝรั่งเศสยึดเมืองจันทบุรีเพื่อสร้างที่พักทหารฝรั่งเศส ซึ่งเรียกว่า **"ตึกแดง"** ในปัจจุบันนี้

เมื่อได้สร้างเมืองใหม่ขึ้นที่บ้านเนินวงแล้ว รัฐบาลไทยในสมัยนั้นได้สั่งย้ายเมืองจันทบุรีจากที่บ้านลุ่มไปอยู่ที่เมืองใหม่ และมีความปรารถนาที่จะให้ประชาชนอพยพจากเมืองเก่าที่ตั้งเป็นตัวจังหวัดในปัจจุบันไปอยู่ที่เมืองใหม่ด้วย แต่เนื่องด้วยตัวเมืองใหม่ตั้งอยู่บนที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๓๐ เมตร และตั้งอยู่ห่างจากคลองน้ำใสซึ่งเป็นคลองน้ำจืด ประมาณ ๑ กิโลเมตร ไม่สะดวกแก่ประชาชนในเรื่องน้ำใช้ ประชาชนจึงไม่ใคร่สมัครใจอยู่ คงอยู่ที่เมืองเก่าเป็นส่วนมาก พวกที่อพยพไปอยู่จนตั้งเป็นหลักฐานก็มีแต่หมู่ข้าราชการ ปัจจุบันยังมีบุตรหลานของข้าราชการสมัยนั้นตั้งเคหสถานอยู่ที่บ้านทำเนียบในเมืองใหม่มาจนทุกวันนี้ และเมื่อการสงครามระหว่างไทยกับญวนสงบลงแล้ว เมืองใหม่ก็ไม่มีความสำคัญอย่างไรที่ประชาชนในเมืองเก่าจะต้องอพยพไปอยู่ ถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองจันทบุรีจากเมืองใหม่ที่บ้านเนินวงกลับมาตั้งอยู่ที่เมืองเก่าที่บ้านลุ่มตามเดิม และได้อยู่มาจนถึงทุกวันนี้ เมืองใหม่จึงกลายเป็นเมืองร้างมาตั้งแต่ครั้งนั้น

สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพ.ศ.๒๔๑๙พระองค์ได้เสด็จประพาสเมืองจันทบุรี ได้เสด็จไปที่ค่ายเนินวง เขาพลอยแหวน ตลาดเมืองจันทบุรี และน้ำตกพลิ้ว

ในสมัยฝรั่งเศสยึดเมืองจันทบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๖(ร.ศ.๑๑๒) ไทยกับฝรั่งเศสได้เกิดกรณีพิพาทกันด้วยเรื่องดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง โดยฝรั่งเศสกล่าวหาว่า ไทยรุกล้ำเข้าไปในดินแดนอาณานิคมของฝรั่งเศส และได้ทำร้ายเจ้าพนักงานฝรั่งเศสด้วย ฝ่ายไทยได้แก้ว่าดินแดนนั้นเป็นของไทย ฝรั่งเศสบุกรุกเข้ามา ฝ่ายไทยจำเป็นต้องขัดขวาง เมื่อการโต้เถียงไม่เป็นที่ตกลงปรองดองกันแล้ว ฝรั่งเศสจึงใช้อำนาจโดยส่งเรือรบเข้าไปในแม่น้ำเจ้าพระยา ไทยกับฝรั่งเศสจึงเกิดปะทะกันด้วยอาวุธเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๓๖ทั้งสองฝ่ายต่างได้รับความเสียหายด้วยกัน ฝ่ายไทยเห็นว่าจะสู้ฝรั่งเศสในทางกำลังอาวุธมิได้ จึงขอเปิดการเจรจากับรัฐบาลฝรั่งเศสด้วยสันติวิธี ฝ่ายฝรั่งเศสได้ยื่นคำขาดต่อรัฐบาลไทย เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ ๒๔๓๖ รวม ๖ ข้อด้วยกัน มีใจความสำคัญที่ควรกล่าวคือ **ให้รัฐบาลไทยยอมสละสิทธิดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงตลอดจนเกาะทั้งหลายในลำน้ำนั้นด้วย กับให้ไทยต้องเสียเงินเป็นค่าปรับให้แก่ฝรั่งเศส จำนวน ๒ ล้านฟรังก์ และเงินไทยอีก ๓ ล้านบาท ก่อนที่จะได้ตกลงทำสัญญากันนี้ ฝรั่งเศสจะต้องยึดเมืองจันทบุรีไว้เป็นประกัน ฝ่ายไทยต้องยอมฝรั่งเศสทุกประการ**

ในระหว่างที่ปะทะกับฝรั่งเศสนั้น ทางจันทบุรีได้เตรียมต่อสู้ป้องกันตามกำลังที่พอจะทำได้ เพราะในเวลานั้นมีกองทหารเรือตั้งอยู่ในตัวเมืองและที่ป้อมปากน้ำแหลมสิงห์ แต่เมื่อได้ทราบว่ารัฐบาลยอมให้ฝรั่งเศสยึดเมืองจันทบุรี กองทหารเรือทั้งสองแห่งก็ได้รีบโยกย้ายไปอยู่ที่เกาะจิก และอำเภอขลุงต่อมาอีกไม่กี่วันในพ.ศ.๒๔๓๖ นั้นเอง ฝรั่งเศสได้ยกกองทหารเข้าสู่เมืองจันทบุรี ทหารโดยมากเป็นทหารญวนที่ส่งมาจากไซ่ง่อน ที่เป็นทหารฝรั่งเศสไม่มากนักส่วนใหญ่จะเป็นนายทหาร จำนวนทหารฝรั่งเศสและญวนรวมกันทั้งสิ้นประมาณ ๖๐๐ คนเศษ ได้แยกกันอยู่ ๒ แห่ง คือที่ป้อมปากน้ำแหลมสิงห์พวกหนึ่ง ได้รื้อป้อมพิฆาตปัจจามิตรแล้วสร้างตึกแถวเป็นที่พักและกองบัญชาการเรียกกันว่า "ตึกแดง" ทั้งได้สร้างที่คุมขังนักโทษไว้ด้วย เรียกกันว่า "คุกขี้ไก่" อีกพวกหนึ่งต้องอยู่ในเมืองจันทบุรี ในบริเวณที่เป็น **"ค่ายทหาร"** ปัจจุบันนี้

ขณะที่ฝรั่งเศสได้ยึดเมืองจันทบุรีนั้น ได้กระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ไทยบ้าง คือฝรั่งเศสได้ช่วยเหลือทำการปราบปรามพวกอั้งยี่ และช่วยเหลือพยาบาลประชาชนที่ป่วยไข้ แต่สิ่งที่เป็นผลเสียกับฝ่ายไทยในเมืองจันทบุรีก็มีมิใช่น้อย ทหารฝรั่งเศสที่เข้ายึดครองเมืองจันทบุรี ไม่มีอำนาจในการปกครองประชาชน อำนาจปกครองยังเป็นของไทยอยู่ ตลอดเวลาที่ฝรั่งเศสยึดครองฝรั่งเศสมีอำนาจเพียงปกครองทหารและคนที่ขึ้นในบังคับฝรั่งเศสเท่านั้น แต่ในบางคราวฝรั่งเศสก็ก้าวก่ายอำนาจการปกครองของไทยบ้าง ฝ่ายไทยต้องพยายามอะลุ้มอล่วยเสมอจึงไม่ใคร่มีเรื่องขัดใจกัน จนถึงเวลาที่ฝรั่งเศสถอนทหารออกไปจากจันทบุรี และเนื่องด้วยไทยยังมีอำนาจในการปกครองขณะที่ฝรั่งเศสยึดครองอยู่ จึงได้มีชาวจีนและญวนพื้นเมืองบางคนไม่อยากอยู่ใต้อำนาจการปกครองของไทย พากันเข้าไปอยู่ในความปกครองของฝรั่งเศส เพื่อหวังประโยชน์บางประการ จึงทำให้การบังคับบัญชาบุคคลจำพวกนี้ลำบากยิ่งขึ้น แต่พอฝรั่งเศสออกจากจันทบุรีไปแล้ว คนจำพวกนี้ก็พลอยหมดไปไม่มีคนในปกครองของฝรั่งเศส

เมื่อรัฐบาลไทยและฝรั่งเศสได้ทำสัญญาตกลงกันเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๖ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยฝ่ายไทยยินยอมยกดินแดนเมืองตราด ตลอดจนถึงเมืองประจันตคีรีเขตให้แก่ฝรั่งเศส กองทหารฝรั่งเศสทั้งหมดก็เริ่มถอนออกไปจากจันทบุรีจนหมดสิ้น **เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคมพ.ศ.๒๔๔๗** และรัฐบาลไทยได้ย้ายกองทหารเรือที่เกาะจิก และที่อำเภอขลุง กลับมาตั้งอยู่ในเมืองจันทบุรีตามเดิม รวมเวลาที่ฝรั่งเศสยึดเมืองจันทบุรี ๑๑ ปี

ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๗ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาศรีสหเทพ (เสง วิรยะศิริ) ปลัดทูลฉลองกระทรวงมหาดไทยออกมาจัดทำพิธีฉลองเมืองจันทบุรีเป็นเวลา ๓ วัน ต่อมาชาวจันทบุรีได้สร้างพระเจดีย์ขึ้นที่บริเวณใกล้เคียงกับป้อมไพรีพินาศ เพื่อเป็นที่ระลึกว่า ป้อมค่ายทหารแหลมสิงห์ได้เลิกล้มไป ให้อนุชนรุ่นหลังได้ทราบเรื่องราวนี้

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ ภายหลังที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จกลับจากประพาสยุโรป ก่อนที่จะเสด็จกลับคืนสู่พระมหานคร พระองค์ก็ได้เสด็จมาประพาสเมืองจันทบุรีอีก

การบริหารราชการของเมืองจันทบุรีสมัยต้นรัตนโกสินทร์เป็นต้นมานั้น จัดเป็นหัวเมืองที่ขึ้นต่อกรมท่า ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัว ภายหลังจากการจัดหน่วยราชการบริหารราชการส่วนกลาง โดยมีกระทรวงมหาดไทยเป็นศูนย์กลางอำนวยการปกครองประเทศแล้ว ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๗ เป็นต้นมา ก็มีการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล ให้อยู่ในความปกครองดูแลของกระทรวงมหาดไทย การจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลนี้มิได้จัดขึ้นพร้อมกันทั้งหมดในคราวเดียวกัน หากแต่ได้ตั้งขึ้นเพียงปีละ ๒-๓ มณฑลแล้วแต่ความเหมาะสม ในพ.ศ. ๒๔๔๙ ได้มีการจัดตั้งมณฑลจันทบุรีขึ้น โดยมีเมืองจันทบุรี ระยอง และตราด อยู่ในเขตปกครอง มีที่ทำการครั้งแรกอยู่ที่ศาลากลางจังหวัดริมแม่น้ำจันทบุรี (หลังเรือนจำซึ่งปัจจุบันเป็นที่ทำการป่าไม้จังหวัดจันทบุรี ศาลากลางหลังนี้สร้างใน พ.ศ. ๒๔๔๒) ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๕๙ ได้สร้างศาลากลางมณฑลในบริเวณเมืองเก่าหน้าค่ายตากสิน ตำบลวัดใหม่ และย้ายที่ทำการของจังหวัดไปทำงานที่ศาลากลางของมณฑล ในสมัย

รัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. ๒๔๗๖ ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศมาเป็นระบบประชาธิปไตยนั้น ได้ยกเลิกมณฑลเทศาภิบาล และจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคออกเป็นจังหวัด และอำเภอ เมืองจันทบุรีจึงมีฐานะเป็นจังหวัดที่สำคัญจังหวัดหนึ่งทางชายแดนฝั่งทะเลตะวันออก ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้มีการย้ายที่ทำการจากศาลากลางหลังเก่าไปอยู่ที่ศาลากลางหลังใหม่ ถนนเลียบเนิน ตำบลวัดใหม่ ในปัจจุบันนี้เมืองจันทบุรีมีฐานะเป็นจังหวัดที่สำคัญจังหวัดหนึ่งทางชายแดนฝั่งตะวันออก แบ่งการปกครองเป็น ๖ อำเภอ ๒ กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอท่าใหม่ อำเภอขลุง อำเภอมะขาม อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอโป่งน้ำร้อน กิ่งอำเภอสอยดาว และกิ่งอำเภอแก่งหางแมว

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
จันทบุรี

วิเคราะห์เรื่องเมืองจันทบุรี

ม.ศรีบุษรา

มองสิเออร์ เอเตียนน์ เอโมนิเอร์ (Etienne Aymonier) นักประวัติศาสตร์ชาติฝรั่งเศส ได้เขียนหนังสือเรื่อง "แคมโบช" (LeCambodge) ไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ (ค.ศ. ๑๙๐๑) ได้กล่าวถึงเมืองจันทบุรีไว้ตอนหนึ่งว่า บาทหลวงฉมิธ (P.Schmitt) ได้พบศิลาจารึกอักษรสันสกฤต ที่ตำบลเขาสระบาป มีข้อความว่าเมืองจันทบุรีได้ตั้งมาช้านาน ประมาณ ๑,๐๐๐ ปี มาแล้ว ในเวลานั้นเรียกว่า "ควนคราบุรี" ผู้สร้างเมืองชื่อ "หาง" หรือ "แหง" (Hang) คนพื้นเมืองเป็น **ชอง** เมื่อประมาณ ๙๐๐ ปีมาแล้ว ไทยยกทัพไปตี เจ้าเมืองแหงได้ม่อบเมืองให้แก่คนไทย ชื่อ "**วาป สเตญ**" และ **อาคารยา** (Vap Sten et Acaraya)

หมายเหตุ พล ร.ต.แชน ปัจจุสานนท์ ว่า ชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ ถ่ายทอดมาจากภาษาฝรั่งเศส จึงเข้าใจว่าผู้แปลคงถ่ายทอดมาผิด โดยเฉพาะชื่อ "**ควนคราบุรี**" ในหนังสืออักขราภูมิศาสตร์ไทย ของราชบัณฑิตยสถานว่า ในเวลานั้นเรียกว่า "ควนคราบุรี" มิได้มีหนังสืออังกฤษ หรือ ฝรั่งเศส กำกับไว้เลย ผู้เขียนจึงขอสันนิษฐานว่า คนแปลถอดมาจากอักษรอังกฤษ (Candrapuri) ต้นฉบับอาจจะเขียนด้วยมือว่า "คานคราบุรี" พนักงานพิมพ์ดีด หรือ คนเรียงพิมพ์ที่โรงพิมพ์ อาจเห็นสระอา เป็นตัว ว. (แหวน), เห็น ด.(เด็ก) เป็น ค.(ควาย) ดังนั้น "คานดราบุรี" จึงกลายเป็น "ควนคราบุรี"

เมื่อประมาณ ๑,๔๐๐ พวกขอมมีอำนาจแผ่อิทธิพลเข้ามาครอบครองเมืองจันทบุรี ปกครองอยู่ประมาณ ๔๐๐ ปี พวกขอมสื่อมอำนาจลง ราชธานีอยู่ที่เมืองสุพรรณภูมิ (เมืองอู่ทอง) ได้เข้ามายึดเมืองจันทบุรีไว้ได้ จันทบุรีจึงรวมอยู่ในอาณาจักรไทยทางฝ่ายใต้เรื่อยมา

เมื่อพระเจ้าอู่ทองทรงสร้างกรุงศรีอยุธยาขึ้นใน พ.ศ. ๑๘๙๓ ทรงประกาศว่ากรุงศรีอยุธยามีประเทศราชอยู่ ๑๖ หัวเมือง มีชื่อเมืองจันทบุรีอยู่ด้วยเมืองหนึ่ง

ประวัติของเมืองจันทบุรีในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้นไม่ใคร่ปรากฏในหนังสือพงศาวดารมากนัก เพราะเมืองจันทบุรีมิได้อยู่ในเส้นทางเดินทัพของพม่า มีบางครั้งเขมรลอบเข้ามากวาดต้อนราษฎรเอาไปเมืองเขมรบ้าง

ขณะที่พม่ายกทัพมาล้อมกรุงศรีอยุธยาอยู่นั้น สมเด็จพระเจ้าตากสิน เมื่อครั้งยังเป็นพระยาวชิปราการได้นำกำลังพลประมาณ ๕๐๐ คน พร้อมด้วยทหารคู่ใจ ตีฝ่าวงล้อมของพม่าไปทางทิศตะวันออก ผ่าน นครนายก, ปราจีนบุรี, ฉะเชิงเทรา, ชลบุรี และระยอง แล้วทรงเข้ายึดเมืองจันทบุรี เพื่อเป็นแหล่งสะสมเสบียงอาหารรวบรวมรี้พล เป็นเวลา ๖ เดือน ได้ทหารไทยจีนประมาณ ๕,๐๐๐ คน ต่อเรือรบได้ประมาณ ๑๐๐ ลำ ยกกองกำลังโดยทางเรือ ไปตีค่ายพม่าที่ค่ายโพธิ์สามต้น ได้รับชัยชนะ เอกราชของชาติไทยจึงคืนคงมาตามเดิม

เป็นหน้าประวัติศาสตร์ที่น่าภาคภูมิใจ นับได้ว่าชาวจันทบุรีมีส่วนในการกอบกู้เอกราชของชาติไทยในครั้งนั้นด้วยความภาคภูมิใจยิ่ง

ดวงชะตาเมืองจันทบุรีตก

สมัยจักรพรรดินิยมออกล่าหาเมืองขึ้น ฝรั่งเศสกระหายอยากได้อาณาเขตดินแดนทางริมแม่น้ำโขงฝั่งซ้ายมาก จึงส่งกองกำลังทหารเข้ารุกรานดินแดนเหล่านั้น ที่โน่นบ้าง ที่นี่บ้าง กระทบกระทั่งระหองระแหงกันเรื่อยมา ในที่สุดฝรั่งเศสส่งกองกำลังเรือรบจำนวนหนึ่งเข้ามาทำการปิดอ่าวน่านน้ำเจ้าพระยา ได้มีการสู้รบกันที่ปากน้ำเจ้าพระยา เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๔๓๖ (ร.ศ. ๑๑๒)

ฝรั่งเศสยื่นคำขาดให้ไทยสละอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนริมฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงทั้งหมด และเรียกร้องเอาเงินทดแทนค่าเสียหายอีกเป็นจำนวนเงินสองล้านแฟรงก์ ฝ่ายเราจำต้องยอม

ในระหว่างรัฐบาลทั้งสองฝ่ายเจรจาสอบสวนทำความตกลงในเรื่องข้อสัญญาแบ่งปันเขตแดนนั้น ฝรั่งเศสขอยึดจังหวัดจันทบุรีไว้เป็นการประกันชั่วคราว ฝ่ายเราก็จำต้องยอมอีก

เหตุนี้ รัฐบาลฝรั่งเศสจึงส่งกองกำลังเรือรบลำเลียงทหารเครื่องอาวุธยุทภัณฑ์ เข้ามาตั้งอยู่จังหวัดจันทบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๖ เป็นปฐม

เมื่อฝรั่งเศสเข้ามายึดจันทบุรี ก็เริ่มลงมือจัดตั้งกองทหารขึ้น ณ ที่ซึ่งเป็นที่ตั้งค่ายตากสินในปัจจุบันนี้มีกำลังทหาร ๑ กองพัน กับตั้งกองกำลังป้องกันที่ปากน้ำแหลมสิงห์อีกแห่งหนึ่ง มีกำลังราว ๑๐๐ คน นอกจากสร้างตึกกองบังคับการที่บัดนี้เรียกว่า "ตึกแดง" (เพราะสมัยที่เป็นของฝรั่งเศส ตึกทาด้วยสีแดง) ยังได้สร้างป้อม (Fort) ขึ้นอีก ๑ ป้อม สร้างด้วยอิฐถือปูน กว้าง ๔ เมตร ยาว ๕ เมตร สูง ๑๐ เมตร ทำเป็น ๒ ชั้น หลังคามุงสังกะสี มีทางเข้าแคบ ๆ ประตูกว้าง ๗๐ ซม. มีช่องสำหรับวางปืน ด้านละ ๔-๕ ช่อง มีน้ำล้อมรอบ ๓ ด้าน เป็นการบังคับให้ฝ่ายเข้าโจมตีเข้ามาได้ทางเดียว คือ ด้านที่มีประตู

ภายหลัง ฝรั่งเศสจับคนที่สงสัยว่าคิดจะต่อต้าน กับคนของตัวที่ทำผิด เข้าไปขังไว้ในป้อมนี้ เลี้ยงไก่ ๘๐ ตัว ไว้ข้างบนของผู้ต้องขัง ให้ไก่ขี้รดหัวผู้ต้องขัง ป้อมของฝรั่งเศสจึงกลายเป็น "คุกขี้ไก่" ไปด้วยประการฉะนี้

ตัวนายทหารฝรั่งเศสมียศพันตรีลงไปถึงนายสิบ มีประมาณ ๑๒ คน ส่วนพลทหารส่วนมากเป็นคนญวน มีเขมรบ้างเล็กน้อย มีประมาณ ๖๐๐ คน

ทหารฝรั่งเศสพักในค่าย ส่วนทหารญวนได้ก่อสร้างโรงทหารขึ้นนอกค่าย คือ ในบริเวณที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหลังเก่าและศาลจังหวัด

ฝรั่งเศสเข้ามายึดครองจันทบุรี แต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๖ (ร.ศ. ๑๑๒) ถอนกำลังออกไปจากจันทบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ (ร.ศ. ๑๒๓) รวมเวลาที่จันทบุรีถูกฝรั่งเศสยึดครองเป็นเวลานานถึง ๑๑ ปี เปลี่ยนผู้บังคับกองพันถึง ๑๐ คน

ฝรั่งเศสถอนกำลังออกจากจันทบุรี ไปยึดจังหวัดตราดไว้อย่างมีแผนการ

ไทยต้องยกเสียมราฐ, พระตะบอง, และจังหวัดประจันตคีรีเขต (เกาะกง) ให้ ฝรั่งเศสจึงยกกำลังออกจากตราด

ที่เรียกกันว่า "บ้านลาว" นั้น เป็นลาวไหน?

ห่างจากเมืองจันทบุรีเก่าไปทางทิศตะวันออกเล็กน้อย มีหมู่บ้านหนึ่งชื่อว่า "บ้านลาว" มีผู้สันนิษฐานกันว่าเป็นลาวเชียงใหม่โดยอ้างหนังสือพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขาว่า

"พ.ศ. ๑๙๒๗ แผ่นดินสมเด็จพระราเมศวรเสด็จไปตีเมืองเชียงใหม่ได้แล้ว ให้ส่งชาวเชียงใหม่ไปไว้เมืองพัทลุง, เมืองสงขลา, เมืองนคร, เมืองจันทบูร..."

หนังสือประชุมพงศาวดาร ฉบับจันทนุมาศ หน้า ๙ ว่า

"...และลาวซึ่งต้อนลงมานั้น ให้ส่งไปเมืองพัทลุง, เมืองสงขลา, เมืองนคร, เมืองจันทบูร"

พงศาวดารชาติไทย ของ พระบริหารเทพธานี

"โปรดให้กวาดต้อนชาวลานนาไปไว้เมืองนครศรีธรรมราช, สงขลา, ชุมพร และที่เมืองจันทบุรีเป็นอันมาก"

ในครั้งนั้นได้ส่งครัวเชียงใหม่ไปอยู่เมืองพัทลุง, สงขลา และเมืองนครศรีธรรมราช คงจะจริง แต่ที่มีเมืองจันทบุรีซึ่งอยู่ห่างไกลกันคนละภาคพ่วงท้ายอยู่ด้วยนั้น เห็นจะคลาดเคลื่อน เพราะข้อเท็จจริง ส่งลงไปทางใต้ก็ควรจะเป็นเมืองในปักษ์ใต้ทั้งหมด

ในบางท้องถิ่นของจังหวัดพัทลุง, สงขลา, และนครศรีธรรมราช มีขนบธรรมเนียมเหมือนกับทางภาคพายัพ เป็นต้นว่า มีการรดน้ำดำหัวในยามเทศกาลตรุษสงกรานต์ เพิ่งจะเลิกไปเมื่อสมัยรัฐนิยมนี้เอง อนึ่ง คำพูดของคนในถิ่นนั้น ๆ ออกเสียงอักษร ท.เป็น ต. เช่น "รองเท้า" เป็น "รองเต้า" เหมือนชาวเชียงใหม่ บุคคลเหล่านั้น คือ ผู้สืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษที่ถูกกวาดต้อนมาแต่เมืองเชียงใหม่ในครั้งนั้น

หนังสือพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ ของ เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ ตอนหนึ่งกล่าวว่า

"ในจุลศักราช ๑๑๔๑ (พ.ศ. ๒๓๒๒) ปีกุน เอกศก พระยาเดโช (แทน) พระยาแสนท้องฟ้าผู้น้อง อพยพครอบครัวหนีไปอยู่แดนเมืองญวน กองทัพเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก และเจ้าพระยาสุรสีห์พิษณุวาธิราชตีเมืองลานช้างได้แล้ว ให้เก็บทรัพย์สิ่งของปืนใหญ่น้อยครอบครัว เข้ามา ณ เมืองพันพร้าว

แล้วให้ทัพหลวงพระบางไปตีเมืองทันต์ ญวนเรียกเมืองซือหงี เมืองม่วย ๒ เมืองนี้เป็นลาวทรงดำอยู่ริมเขตแดนเมืองญวนได้ครอบครัวลาวทรงดำมาเป็นอันมาก พาครอบครัวลาวเวียง ลาวทรงดำ ลงมาถึงกรุงในเดือนยี่ ปีกุน เอกศกนั้น ลาวทรงดำนั้น โปรดให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่เพชรบุรี ลาวเวียง ลาวหัวเมืองฟากโขงตะวันออก โปรดให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่สระบุรีบ้าง เมืองราชบุรีบ้าง ตามหัวเมืองตะวันตกบ้าง **อยู่เมืองจันทบุรีบ้าง** ก็มีเชื้อสายมาจนทุกวันนี้

หมายเหตุ *ลาวทรงดำ คือ ลาวโซ่ง เรียกชื่อต่าง ๆ นานาว่า ลาวโซ่ง, ลาวซ่ง, ผู้ไทซงดำ, ไทยโซ่ง, ไทยซงดำ, ฯลฯ แต่ตัวเขาเองเรียกว่า "ไต" หรือ "ผู้ไต" (-ผู้ไท ไทยดำออกเสียง ผ.เป็น ฝ.และ ท. เป็น ต.) การที่ไทยเรียกชื่อเป็นหลายอย่างนั้น เนื่องมาจากคำ "ส้วง" เขาออกเสียงว่า "ส่วง" แปลว่า "กางเกง" คำลาวโซ่ง, ลาวซ่ง, ลาวซงดำ แปลว่า "ลาวนุ่งกางเกงดำ" ถ้า "ลาวทรงดำ" ก็ต้องแปลว่า "ลาวทรงนุ่งกางเกงดำ"*

ที่จันทบุรี มีหมู่บ้านหนึ่งชื่อ "บ้านลาว" เกิดจากส่งลาวเวียง (ลาวเวียงจันทน์) หรือลาวหัวเมืองอื่น ๆ ทางฟากโขงตะวันออก มาอยู่ ณ ตำบลนี้

เพื่อเป็นการยืนยันว่าที่จันทบุรีมีหมู่บ้านชื่อ "บ้านลาว" เกิดจากส่งลาวเวียง หรือ ลาวหัวเมืองอื่นทางฟากโขงตะวันออก มีคำพูดของชาวบ้านบางท้องถิ่นแตกต่างไปจากชาวเมืองจันทบุรี คำพูดเหล่านี้ อาจารย์ไพเราะ วรรณสุข เป็นผู้สำรวจ ในเรื่อง **ภาษาถิ่นจันทบูร** เช่น

กุ๋น - สั้น เช่น ใส่เสื้อแขนกุ๋น ซึ่งหมายถึงเสื้อไม่มีแขน คือปลายแขนเลยไหล่มานิดเดียว
ข้าวเปียก - ข้าวต้ม เช่น วันนี้ท้องเดิน ต้องกินข้าวเปียกแทนข้าวสวย
เขี้ยนหมาก - เชี่ยนหมาก
น้ำคัน - น้ำในนาเมื่อย่ำไปย่ำมา ง่ามเท้าเป็นแผลเปื่อย เรียกว่า "น้ำคันกัด"
ร้อยกันเข็ม - สนเข็ม (ไม่ออกเสียงว่า "ฮ้อย" แล้ว)
ราก - อาเจียน เช่น กินเหล้ามากจนรากแตกรากแตน (ไม่ออกเสียงว่า "ฮาก" แล้ว)
กะทก - กระตุก เช่น กะทกเข้าเดี๋ยวเชือกก็จะหลุดเอง
กง - ล้อ เช่น รถเข็นคันนี้ยังทำกงไม่เสร็จ
จ้น - ยุ่ง ประดังกัน เช่น หมู่นี้งานจ้นมาก - งานประดังมาก หรือ รีบไปอาบน้ำเสียเถอะ เดี๋ยวจะจ้นกัน- คือประเดี๋ยวจะประดังกัน
เจ็บ - ปวด เช่น เจ็บหัว - ปวดหัว
ดินหุน - ปลวก เช่น เสาต้นนี้ ดินหุนขึ้นอีกแล้ว
เพสะหลาด - ใบไม้ที่ไม่แก่และไม่อ่อนเกินไป
มวนท้อง - อาการคลื่นเหียนในท้อง มักจะพูดเมื่อรู้สึกหิวข้าว เช่น หิวจนมวนท้องแล้ว
ส้อม - เหล็กสำหรับแทงปลาไหลในรู
เรือน - บ้าน
บ้านสามผาน (ต.ทุ่งเบญจา อ.ท่าใหม่) - บ้านสามพราน

ฯลฯ

คำพูดเหล่านี้ เมื่อนำไปเทียบกับคำพูดของทางภาคอีสาน ปรากฏว่ามีความหมายตรงกัน ลองให้ชาวอีสานออกเสียงคำว่า "สามพราน" จะได้ยินว่า "สามพ้าน" ไทยเปลี่ยนเสียงและตัวอักษรเข้าหาความ จึงเป็น "สามผาน"

ฉะนั้น ที่จันทบุรีมีหมู่บ้านชื่อ "บ้านลาว" นั้น เกิดจากส่งครัวลาวชาวเวียงจันทน์ หรือ ลาวหัวเมือง ฟากแม่น้ำโขงตะวันออก มาอยู่ที่ตำบลนี้แน่นอน

เนื่องจากที่ "บ้านลาว" มีที่กำกินอัตคัด ชาวลาวเหล่านั้นได้กระจัดกระจายแยกย้ายกันไปทำมาหากินในที่ต่าง ๆ ทั่วไปในจังหวัดจันทบุรี การกระจัดกระจายแยกย้ายไปอยู่ในที่ต่าง ๆ ปะปนในหมู่คนไทยประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง คนลาวกะคนไทย มันก็คือกัน ลาวจึงละลายหายสูญกลายเป็นคนไทยไปหมดสิ้น แต่คำพูดบางคำยังหลงเหลืออยู่บ้าง ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินมาทรงเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี ในวันพฤหัสบดีที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๐๐ น. ขอเชิญพี่น้องชาวจันทบุรีเฝ้ารับเสด็จโดยพร้อมเพรียงกัน

ความสำเร็จในการดำเนินงานจัดตั้งหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี นี้เกิดจากความดำริของ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ รัฐบุรุษและองคมนตรี แต่เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยท่านได้เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินการจัดตั้งหอสมุดแห่งชาติสาขาในจังหวัดต่าง ๆ มาแล้วหลายแห่ง กล่าวคือ หอสมุดแห่งชาติสาขาวัดดอนรัก จังหวัดสงขลา หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ สำหรับหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้เดินทางมาประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๓๑ การก่อสร้างได้แล้วเสร็จเมื่อเดือนกันยายน ๒๕๓๒ สิ้นค่าก่อสร้างไปกว่า ๒๔ ล้านบาท โดยเงินบริจาคของกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนทั่ว ๆ ไป เพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษาในปี ๒๕๓๐ และเนื่องในมงคลสมัยเฉลิมฉลองพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก ที่ทรงครองราชสมบัติมานานถึง ๔๒ พรรษา ซึ่งยาวนานกว่าพระมหากษัตริย์พระองค์ใดของประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๑

สถานที่ตั้ง หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี ตั้งอยู่บริเวณใกล้สนามกีฬาจังหวัดจันทบุรี ถนนเทศบาล ๓ ในเขตเทศบาลเมืองจันทบุรี มีเนื้อที่ทั้งหมด ๒ ไร่ ๔๖ ตารางวา เป็นอาคารทรงไทยประยุกต์ รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส สองชั้น ๔ หลังเชื่อมติดต่อกัน ตรงกลางจัดเป็นสวน

รอบ ๆ บริเวณอาคารอยู่ใกล้สถานที่ต่าง ๆ หลายแห่ง เมื่อมองออกไปด้านนอกอาคารหอสมุดฯ จะเห็นทัศนียภาพที่น่าชื่นชมยิ่งนัก ด้านหน้าจะมีสนามเด็กเล่น ด้านซ้ายจะเป็นสวนสุขภาพและทะเลสาบ ด้านขวาจะติดกับสนามเทนนิสและด้านหลังจะเป็นโรงเรียนเทศบาลเมืองจันทบุรี โดยมีคลองเล็ก ๆ กั้นกลาง การคมนาคมสะดวกสบาย มีรถวิ่งผ่านตลอด

บริการต่าง ๆ ของหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

๑. ชั้นล่าง

๑.๑ **ห้องหนังสือทั่วไป** บริการให้อ่าน ค้นคว้าหนังสือทุกประเภท ตามหลักทศนิยมดิวอี้

๑.๒ **ห้องประชุม ๒** เป็นห้องประชุมขนาด ๓๐ - ๔๐ คน ขณะนี้กำลังจัดนิทรรศการเรื่อง วิวัฒนาการอักษรไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๑.๓ **ห้องหนูรักหนังสือ** บริการหนังสือสำหรับเด็กเล็ก เด็กในวัยเรียนไปจนถึงระดับมัธยมต้น

๑.๔ **ห้องวารสาร** บริการหนังสือพิมพ์รายวันทุกฉบับ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นภาคตะวันออก บริการวารสารทุกประเภท ทั้งรายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือน รายอื่น ๆ บริการจุลสาร กฤตภาค สิ่งพิมพ์ แผ่นปลิว แผ่นพับ และบริการหนังสือพิมพ์เย็บเล่ม วารสารเย็บเล่ม

๒. ชั้นบน

๒.๑ ห้องจันทบุรี บริการหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ เช่น พจนานุกรม สารานุกรม หนังสือค้นคว้า ใบลาน สมุดข่อย หนังสือที่เกี่ยวกับจังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นเรื่องของบุคคล สถานที่ อาชีพ การปกครอง ประวัติศาสตร์และจังหวัดใกล้เคียง

๒.๒ **ห้องโสตทัศนวัสดุ** บริการโทรทัศน์ วิดีโอเทป วิทยุเทป แผนที่ ลูกโลก สไลด์ ซาวนด์แล็บ และไมโครฟิล์ม

๒.๓ **ห้องศิลปวัฒนธรรม** บริการนิทรรศการเกี่ยวกับของดีเมืองจันท์ เพชร พลอย อัญมณี นิทรรศการเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี เช่น ศิลปพื้นบ้าน หัตถกรรมพื้นบ้าน เสื่อและสิ่งประดิษฐ์จากเสื่อ เป็นต้น

๒.๔ **ห้องประชุม ๑** เป็นห้องประชุมใหญ่ จุผู้เข้าร่วมประชุมได้ ๓๐๐ - ๔๐๐ คน จัดแสดงรายการต่าง ๆ ฉายภาพยนตร์หรือจัดนิทรรศการครั้งสำคัญ ๆ

"ท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนร่วมในการก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติ รัชมังคลาภิเษก จันทบุรี จึงขอเชิญท่านและบุตรหลาน ญาติมิตรของท่านมาใช้บริการของหอสมุดแห่งชาติฯ ด้วย นะคะ"

การบริการ

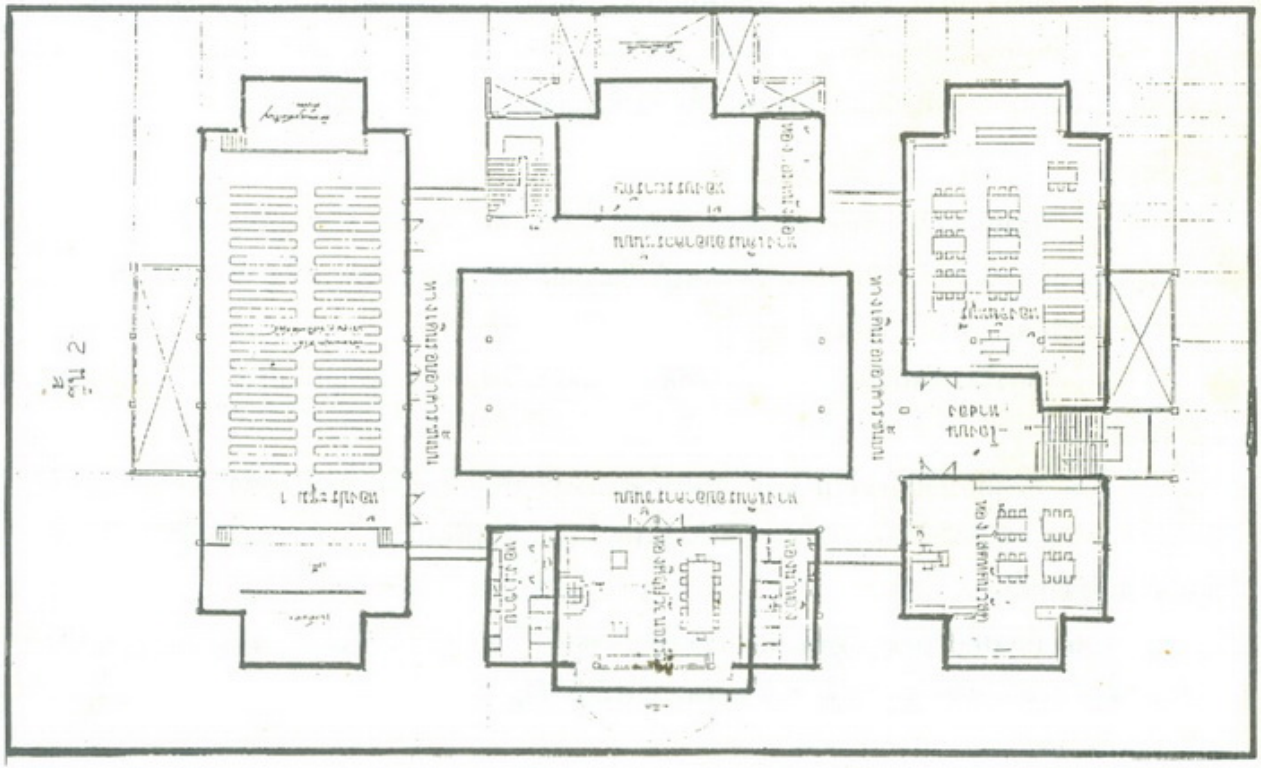
๑. เปิดบริการตั้งแต่วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๓๓ เป็นต้นไป ระหว่างวันอังคาร - เสาร์ เวลา ๙.๐๐-๑๗.๐๐ น. หยุดวันอาทิตย์ - จันทร์และวันนักขัตฤกษ์ โดยผู้ใช้บริการไม่ต้องเสียค่าบริการใด ๆ ทั้งสิ้น ยกเว้นการใช้ห้องประชุม ๑ - ๒ ซึ่งกรมศิลปากรได้วางระเบียบไว้ดังนี้

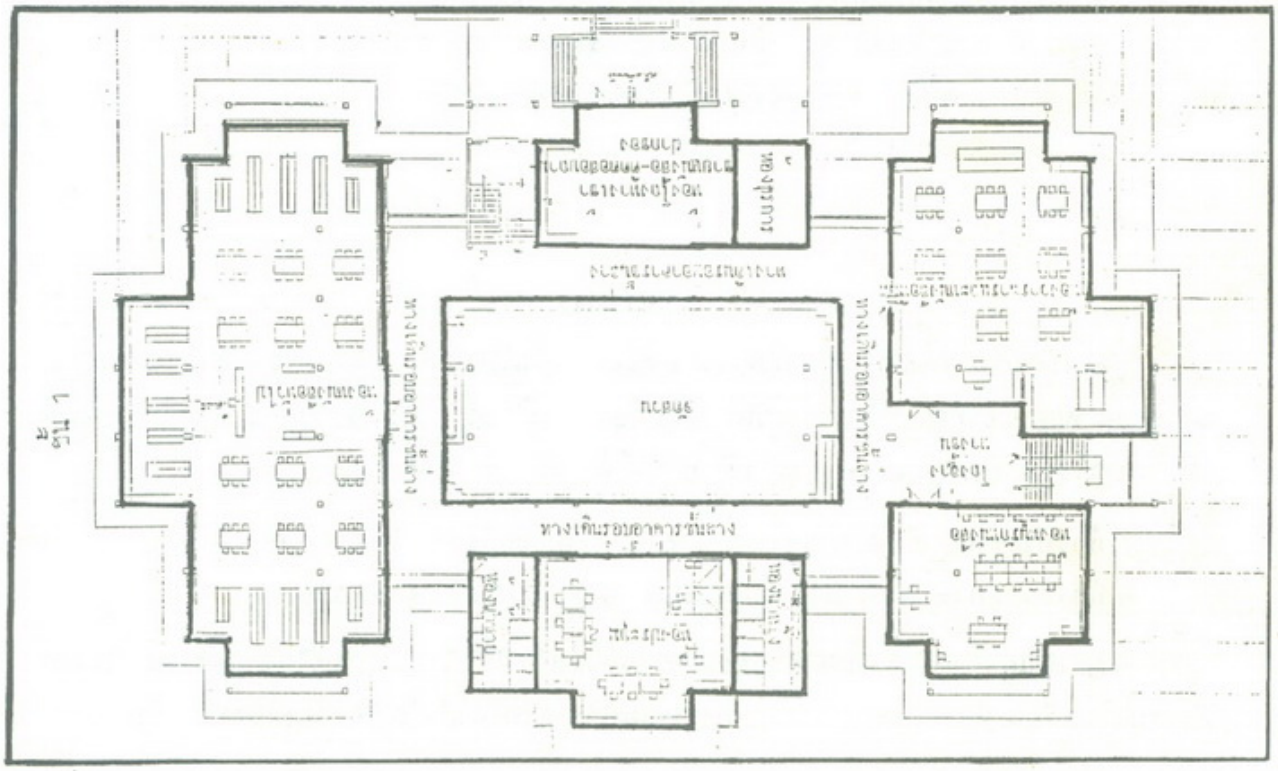
ห้องประชุม ๑ เสียค่าบำรุงวันละ ๑,๕๐๐.- บาท ถ้าครึ่งวัน ๘๐๐.- บาท
ห้องประชุม ๒ เสียค่าบำรุงวันละ ๘๐๐.- บาท ถ้าครึ่งวัน ๕๐๐.- บาท

๒. เป็นศูนย์วิชาการทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ ให้บริการความรู้ในด้านบรรณารักษ์แก่ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดเฉพาะ หรือผู้สนใจในเรื่องห้องสมุดทั่ว ๆ ไป

ระเบียบการใช้หอสมุดฯ

๑. โปรดทำบัตรอนุญาตเข้าใช้หอสมุดฯ
๒. โปรดแต่งกายสุภาพ
๓. โปรดรักษาความสงบ
๔. โปรดฝากสิ่งของ หนังสือไว้ที่เจ้าหน้าที่
๕. ไม่นำอาหาร เครื่องดื่ม เข้าไปในหอสมุดฯ

ภูมิศาสตร์จังหวัดจันทบุรี

* *ภาควิชาภูมิศาสตร์*
* *วิทยาลัยรำไพพรรณีจันทบุรี*

จังหวัดจันทบุรีตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร ๒๕๐ กิโลเมตร

ทิศเหนือของจังหวัดจันทบุรี จด จังหวัดปราจีนบุรี ชลบุรีและฉะเชิงเทรา ทิศตะวันออกจดจังหวัดระยอง และทิศตะวันตกจดจังหวัดตราดและประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย ส่วนทิศใต้จดอ่าวไทย

พื้นที่จังหวัดจันทบุรีมีพื้นที่ทั้งหมด ๓,๙๖๑,๒๕๐ ไร่ หรือ ๖,๓๓๘ ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยอำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอท่าใหม่ อำเภอขลุง อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอมะขาม อำเภอโป่งน้ำร้อน กิ่งอำเภอสอยดาว และกิ่งอำเภอแก่งหางแมว

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดจันทบุรี

ตอนเหนือของจังหวัดจันทบุรีประกอบด้วยเทือกเขาและที่ราบเชิงเขา เทือกเขาที่สำคัญได้แก่ เทือกเขาจันทบุรีซึ่งวางตัวตั้งแต่ตอนกลางของจังหวัดจากพรมแดน ไทย-กัมพูชา ผ่านแบ่งเขตอำเภอขลุง และมะขามเข้าเขตอำเภอโป่งน้ำร้อนและท่าใหม่ ลักษณะของเทือกเขาจะวางตัวจากทิศตะวันออก

เฉียงใต้ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ตั้งแต่ตอนเหนือของอำเภอขลุงเข้าสู่อำเภอมะขามติดต่อกับอำเภอโป่งน้ำร้อนและตอนเหนือของอำเภอท่าใหม่ ได้แก่ เขาทุ่งสะพานหิน สูง ๔๙๓ เมตร เขาปักหนังสือสูง ๓๔๕ เมตร เขาปลายเมืองสูง ๖๐๓ เมตร เขาเอใต้สูง ๕๖๘,๖๐๘ เมตร เขาเกลือ เขาสามง่ามสูง ๗๒๗ เมตร เขาเครือหวายสูง ๔๓๗ เมตร เขาพระสูง ๖๘๒ เมตร เขากะปุมบายกะเง็งสูง ๘๒๐ เมตร ในเขตอำเภอโป่งน้ำร้อน

เทือกเขาจันทบุรีตอนที่ ๒ เริ่มตั้งแต่เขาเกลือ แนวเทือกเขาจันทบุรี ช่วงนี้วางตัวเกือบจะแนวเหนือ-ใต้ สันเขาแบ่งเขตระหว่างอำเภอโป่งน้ำร้อนและมะขามต่อเนื่องจนถึงเขตอำเภอท่าใหม่กับสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี เทือกเขาจันทบุรีมีความสำคัญที่สุดของจังหวัด เนื่องจากเป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำจันทบุรี และบางส่วนของแม่น้ำวังโตนด ส่วนตอนบนเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำบางปะกง ลำธารน้ำทางทิศตะวันออกของเทือกเขาจันทบุรี ไหลลงสู่ลุ่มน้ำ ในทะเลสาบเขมร

เทือกเขาจันทบุรีตอนที่ ๒ นี้ประกอบด้วยเขาสูง ๆ มากมาย เช่น เขาพระบาทพลวงสูง ๑,๐๘๔ เมตร ซึ่งเป็นภูเขาที่รู้จักกันได้ดี เนื่องจากบนยอดเขามีหินรูปบาตรขนาดใหญ่ตั้งอยู่ นอกจากนี้ยังประกอบด้วย เขาปล้อง (๑,๒๔๔ เมตร) เขาสอยดาวใต้ (๑,๓๐๘ เมตร, ๑,๕๔๕ เมตรและ ๑,๕๔๖ เมตรตามลำดับ) ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของคลองทับไทร คลองพระพุทธ และคลองตาหลิว เขาตะเคียนทอง (๗๘๖ เมตร) เขาสอยดาวเหนือ (๑,๕๕๖ เมตร) เขาสลาบัะ (๑,๑๔๕ เมตร) ซึ่งเป็นต้นกำเนิด คลองทุ่งกร่าง คลองปะตงไหลลงสู่ลุ่มน้ำเขมร และคลองจันตาแป๊ะ คลองบุญมาก คลองน้ำแห้งไหลลงสู่แม่น้ำจันทบุรี เขาโลม (๖๗๙ เมตร) เขาสะบ้า (๑,๓๘๗ เมตร) เขาสำรุง (๑,๒๑๐ เมตร) เขาป่าตะกอน (๑,๐๑๔ เมตร) เขาตะระแวง (๙๒๔ เมตร)

ยอดเขาสอยดาวเหนือเป็นยอดเขาที่มีความสูงมากที่สุดในจังหวัดจันทบุรี และเป็นยอดเขาสูงที่สุดของภาคตะวันออกเฉียงใต้

เทือกเขาสระบาป เป็นเทือกเขาที่ตั้งอยู่ระหว่างลุ่มแม่น้ำจันทบุรีและลุ่มแม่น้ำเวฬุ เทือกเขาจันทบุรีจะวางตัวในแนวเหนือ - ใต้ โดยสันเขาจะแบ่งเขตอำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอขลุง และ อำเภอมะขาม เทือกเขาสระบาปจะประกอบด้วยเขตเขาต่าง ๆ คือ เขาน้อย (๕๐๘ เมตร) เขาตาสังข์ (๗๒๔ เมตร) เขาตรอกนอง (๘๘๔ เมตร) เขามาบหว้ากรอก (๙๒๔ เมตร) เทือกเขาสระบาปเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารต่าง ๆ หลายสาย ได้แก่ คลองโป่งแรด คลองนารายณ์ คลองสระบาป คลองพลิ้ว คลองตะปอน คลองคานรูด คลองซึ้ง คลองตรอกนอง คลองมาบไพและคลองบ้านอ่าง

นอกจากเทือกเขาจันทบุรีและเทือกเขาสระบาปแล้วจังหวัดจันทบุรียังมีเทือกเขาและภูเขาโดด ๆ กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป เช่น เขาแพร่งขาหยั่งซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดเขาสุกิม เขาแกลด เขาทะลาย เขาพลอยแหวน เป็นต้น

ลุ่มน้ำลำธารของจังหวัดจันทบุรี

จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดชายฝั่งทะเล ดังนั้นจึงมีแม่น้ำลำธารสายสั้น ๆ หลายสาย ซึ่งมีทิศทางการไหลของน้ำจากเหนือลงทางใต้เป็นส่วนใหญ่ แม่น้ำลำธารของจังหวัดจันทบุรี มีดังนี้

๑. แม่น้ำพังราด เป็นลำน้ำกั้นพรมแดนระหว่างจังหวัดจันทบุรีและระยอง แม่น้ำพังราดเป็นลำน้ำสายสั้น ๆ มีความยาวจากต้นกำเนิดของลำน้ำที่เขาวงศ์ ถึง ปากน้ำพังราดยาวทั้งสิ้น ๓๐.๕๐ กิโลเมตร ลำน้ำตอนต้นเกิดจากคลองเขาวงศ์ คลองนายายอาม นอกจากนี้ยังมีคลองห้วงหิน คลองห้วยเตย ซึ่งมีกำเนิดมาจากเขาทะลาย ไหลลงสู่คลองนายายอาม และต่อเนื่องเป็นลำน้ำพังราดในที่สุด

๒. แม่น้ำวังโตนด มีกำเนิดมาจากเนินเขาบริเวณเขตติดต่อระหว่างอำเภอท่าใหม่ จันทบุรี อำเภอสระแก้ว ปราจีนบุรี และอำเภอสนามชัยเขต ฉะเชิงเทรา ด้วยสาขาลำน้ำที่สำคัญ คือ คลองโตนด และคลองประแกด

คลองประแกดมีกำเนิดมาจากลำห้วยซึ่งไหลมาจากเนินเขาติดต่อระหว่างอำเภอสนามชัยเขต และอำเภอท่าใหม่ คือ เขาช่องลม (๒๐๗ เมตร) เขาป้อม (๔๑๓ เมตร) เขาลำปลายประแกด (๒๘๕ เมตร) เขาเลือดแตก (๓๖๘ เมตร) เขาสอบแม่ (๓๘๘ เมตร) เนินเขาเหล่านี้ตั้งอยู่ทางตะวันออกของเขาชะมูน และทางตะวันตกเฉียงเหนือของบ้านขุนซ่อง ลำคลองประแกดจะไหลลงมาทางใต้รวมกับคลองโตนดที่บ้านหินโค่ง หุบเขาคลองประแกดจะมีลักษณะเป็นเนินซึ่งสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ย ๗๐ เมตร

คลองโตนดมีกำเนิดมาจากตอนใต้ของเขาซับพลูไก่เถื่อน (๒๘๗ เมตร) บริเวณรอยต่อของจังหวัดปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา จันทบุรี ลำน้ำไหลลงมาทางใต้ จะมีลำน้ำสาขาไหลลงมารวมกับคลองโตนดทั้งด้านทิศตะวันออกและตะวันตก เช่นคลองพรานบุญและคลองพลู เกิดมาจากด้านตะวันออกของเขาป้อม คลองยายไทย คลองหนองเตียน เกิดจากเขาปลายยายไทย เขาหนองเตียน ไหลลงมารวมกับคลองโตนดที่บ้านแก่งหางแมว

ส่วนสาขาคลองโตนดที่มีกำเนิดมาจากเทือกเขาจันทบุรี ได้แก่ คลองไทร คลองคด เกิดมาจากเขาสิบห้าชั้น (๘๐๕ เมตร) คลองน้ำเป็น คลองยาง คลองสีเสียด เกิดมาจากเขากะวัดกอง (๕๕๑ เมตร) เขาสีเสียด (๕๖๘ เมตร) คลองหางแมว เกิดจากเขาสีเสียด เขาทึ่งลึ่ง (๕๑๒ เมตร) ลำน้ำช่วงนี้มีขนาดใหญ่ขึ้นไหลผ่านบ้านขุนซ่อง บ้านซ่องกะพัด จนถึงบ้านตาหน่อง ลำน้ำจะมีขนาดเล็กลง ลำน้ำจะไหลผ่านหุบเนิน สภาพภูมิประเทศช่วงนี้ประกอบด้วยเนินเขาเตี้ย ๆ กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป ลำน้ำจะไหลขนานกับเขาทะลายทางด้านตะวันออก ลำน้ำเริ่มมีขนาดใหญ่ขึ้นตั้งแต่บ้านวังสัมโอและผ่านถนนสุขุมวิทที่บ้านหนองคล้า โดยมีคลองแพร่งขาหยั่ง คลองห้วยสะท้อน คลองหนองคล้า คลองสองพี่น้อง ซึ่งมีกำเนิดมาจากเขาแพร่งขาหยั่ง (๔๘๖ เมตร) (เขาที่ตั้งวัดเขาสุกิม) เขาแกลด (๕๕๙ เมตร) ไหลลงมารวมกับคลองวังโตนด ลำน้ำเริ่มมีความคดเคี้ยวมากขึ้น พบว่ามีคุ้งน้ำ (Meander) มากมายหลายแห่งจนบางแห่งกลายเป็นทะเลสาบรูปเอก เช่น ที่หนองแฟบ (ตั้งอยู่ทางใต้ของวัดทุ่งเบญจา ๑ กิโลเมตร)

สภาพภูมิประเทศช่วงนี้เป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ สภาพพื้นที่จึงเป็นนาข้าว โดยทั่วไปตั้งแต่บ้านหนองแฟบ บ้านเขาน้อย บ้านวังเวียน บ้านเสม็ดโพธิ์ศรี บ้านลำพัน บ้านป่าแดง จนถึงปากน้ำแขมหนู ส่วนบริเวณที่น้ำเค็มท่วมถึงสภาพพื้นที่จะเป็นป่าชายเลนตามสองฟากของลำน้ำจนถึงตอนใต้ของบ้านหนองหงส์

แม่น้ำวังโตนดจะไหลลงสู่อ่าวเกาะนก (ใต้บ้านโขมง) ลักษณะของอ่าวเกาะนกจะมีความยาว ๖.๒๕ กิโลเมตร กว้าง ๓ กิโลเมตร บริเวณปากอ่าวเรียกว่า ปากน้ำแขมหนู ปากอ่าวจะแคบเหมือนกับปากขวดโดยมีแหลมท้ายร้านดอกไม้ยื่นลงไปทางใต้ ทำให้ปากแม่น้ำทางด้านปากน้ำแขมหนูเป็นแหลมทรายยื่นตรงไปทางใต้ยาวถึง ๑.๘ กิโลเมตร

นอกจากนี้ยังพบสันทรายยาวถึง ๒ กิโลเมตร บริเวณชายฝั่งทะเลทางตะวันออกของหาดแหลมเสด็จ (ใต้บ้านหมูดุด) ซึ่งเรียกว่า คลองจาก

ลุ่มแม่น้ำจันทบุรี เป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญที่สุดของจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วยสาขาที่สำคัญ คือ คลองตารอง และคลองตาหลิว นอกจากนี้มีคลองทุ่งเพล (คลองปรือหรือคลองพยาธิ) ไหลลงมารวมกับแม่น้ำจันทบุรีที่ตอนใต้ของวัดพญาล่าง รวมความยาวทั้งสิ้น ๑๒๓ กิโลเมตร

คลองตารองประกอบด้วยคลองเส คลองทับนาก คลองย่านยาว คลองซ่องจก คลองดินสอ คลองบุญมาก ซึ่งมีกำเนิดมาจากสันเขาจันทบุรีตอนบน ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับอำเภอสระแก้ว ปราจีนบุรี ซึ่งน้ำส่วนหนึ่งไหลเข้าไปทางเหนือลงสู่คลองพระสะทึง อีกส่วนหนึ่งไหลลงมาทางใต้ลงสู่ลุ่มแม่น้ำจันทบุรี ส่วนของเทือกเขาจันทบุรีนั้นประกอบด้วยเขาตะกวด เขาตาพลาย (๖๑๗ เมตร) เขาสลาบ๊ะ (๑,๑๔๕ เมตร) เขาสอยดาวเหนือ (๑,๕๕๖ เมตร) ลำน้ำเหล่านี้จะไหลลงมาทางใต้ผ่านบ้านจันเขลม บ้านแสลงโคน บ้านคลองแก้ว

คลองตารองไหลมารวมกับคลองตาหลิวที่ตอนใต้บ้านคลองใหญ่ คลองตาหลิวเป็นลำคลองสายเดียว ที่มีกำเนิดมาจากยอดเขาสอยดาวใต้ (๑,๕๔๖ เมตร) เขาปล้องและเขาตะเคียนทองและไหลผ่านเทือกเขาจันทบุรีเป็นระยะทางยาวถึง ๑๓ กิโลเมตร ลำน้ำจึงไหลลงสู่เชิงเขาผ่านบ้านทุ่งกะบิน บ้านคลองใหญ่ไหลมารวมกับคลองตารอง ที่ตอนใต้ของบ้านคลองใหญ่ ลำน้ำในช่วงนี้เรียกว่า คลองจันทบุรี ลำน้ำเริ่มคดโค้งมากเป็นเหตุให้เกิดคุ้งน้ำมากมาย ลำน้ำไหลผ่านบ้านน้ำขุ่น บ้านทุ่งตะเภา มีคลองตะเคียนทองไหลลงมารวมทางตะวันออก ลำน้ำผ่านบ้านคลองน้ำเป็น บ้านพังกะแลง บ้านทุ่งตาอิน มีลำคลองน้ำเป็น ซึ่งกำเนิดจากเขาลูกช้าง (๖๕๗ เมตร) คลองลำพัง ห้วยกระสือน้อย ห้วยกระสือใหญ่ เกิดจากเขากระสือ (๘๙๙ เมตร) คลองตะเคียนเกิดจากเขาพระบาท (๑,๐๘๓ เมตร) ไหลลงมารวมกับคลองจันทบุรี

ลำคลองจันทบุรีตั้งแต่ใต้บ้านทุ่งตาอินลงมาจะมีขนาดใหญ่ขึ้นและมีคลองมูซู คลองมาบชะโอน คลองกะแพรกโอน ซึ่งเกิดมาจากเขาแพร่งขาหยั่ง ตั้งอยู่ทางตะวันตกของลุ่มน้ำจันทบุรีไหลลงมารวมกับคลองจันทบุรีที่บ้านเนินดินแดง ต่อจากนั้นลำน้ำจะไหลไปทางตะวันออก ถึงบ้านกะทิงมีคลองกะทิง ลำธารน้ำตกกะทิง) เกิดมาจากเขาพระบาทหลวงไหลลงมารวมกับคลองจันทบุรี นอกจากนี้ยังมีคลองขนม คลองยายแตง และคลองพลวง ไหลลงมารวมกับคลองจันทบุรีตอนใต้จากวัดกะทิง

คลองจันทบุรีจะไหลมาพบกับคลองพยาธิที่บริเวณใต้ต้นพญาล่าง คลองทุ่งเพลมีกำเนิดมาจากหุบเขาระหว่างเขาพระบาทกับเขาวง (๕๔๘ เมตร) เขาปล้อง (๑,๓๗๗ เมตร) ไหลผ่านบ้านทุ่งเพล บ้านหนองปรือ บ้านฉมัน บ้านพญาบน

สภาพภูมิประเทศตั้งแต่บ้านพญาล่างลงมาเกือบจะเป็นที่ราบมีความสูงเพียง ๑๐ เมตร บางแห่งเป็นพื้นที่ลุ่ม เกิดหนองน้ำมากมาย เช่น หนองพระเพลิงที่บ้านท่าหลวงบน หนองโลงโคง หนองตะโกรม ที่บ้านหนองตะโกรม (ใต้บ้านคลองขวาง) หนองตะเคียนเฒ่า หนองกุ้ง หนองลำมะสัก บริเวณบ้านแสลง หนองจรเข้ (ทางตะวันออกของวัดทุ่งรี) หนองตะพองที่อำเภอมะขาม พบทะเลสาบรูปแอกที่บ้านท่าหลวงล่างและที่หนองเสือ (ด้านเหนือของบ้านหนองอ้อ)

ลำน้ำจันทบุรีไหลผ่านตัวเมืองจันทบุรีถึงบ้านคลองน้ำใสพบว่า ลำน้ำเริ่มไหลคดเคี้ยวและแยกสาขาออกจากกัน เช่น เกิดคลองลัดที่บ้านเกาะลอย จากการศึกษาจากแผนที่พอจะสันนิษฐานได้ว่า

คลองลำแพนทางตะวันออกของแม่น้ำจันทบุรี ซึ่งมีขนาดใหญ่เท่ากับแม่น้ำจันทบุรี น่าจะเคยเป็นลำน้ำสายเดิมที่ไหลลงสู่ทะเลมาก่อนและในปัจจุบันก็มีคลองชายเคือง คลองบางกะจะเชื่อมลำน้ำทั้งสองอยู่ ต่อมาเมื่อลำน้ำเปลี่ยนทางเดินจึงเป็นเหตุให้ลำคลองนี้ตื้นเขินและลดขนาดลงตามลำดับ บริเวณใกล้ปากแม่น้ำยังมีคลองบางสระเก้า คลองพลิ้ว ไหลลงมารวมกับแม่น้ำจันทบุรีทางตะวันออกของลำน้ำ ลำน้ำสายนี้ประกอบด้วยคลองเกาะขวาง คลองคมบาง คลองนาป่า ซึ่งมีกำเนิดมาจากเขาสระบาป (๖๖๒ เมตร) เขามาบหว้ากรอก (๙๒๔ เมตร)

๓. **แม่น้ำเวฬุ** กำเนิดแม่น้ำเวฬุเกิดมาจากคลองขวาง ซึ่งเกิดมาจากหุบเขาชะอม และเขาทุ่งสะพานหินตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอมะขามทางตะวันออก ๑๐ กิโลเมตร แม่น้ำเวฬุมีความยาวทั้งสิ้น ๘๗.๕ กิโลเมตร มีสาขาของลำน้ำ จำนวนน้อยมาก ได้แก่ คลองเวฬุ คลองญาติ คลองมาบไพ คลองตรอกนอง ซึ่งเกิดจากเทือกเขาสระบาป

คลองเวฬุตอนบน ลักษณะภูมิประเทศประกอบด้วยเนินเขาหนาแน่น เช่น เขาตาเสียม (๒๒๙ เมตร) เขาวัด (๒๒๘ เมตร) เขาสองพี่น้อง (๒๗๓ เมตร) เขาเพกา (๑๘๕ เมตร) จะพบว่าเนินเขาเหล่านี้เป็นเนินเขาหินบะซอลต์ ซึ่งพบแร่พลอยเป็นจำนวนมากในแถบหมู่บ้านคลองเวฬุบน-ล่าง บ้านบ่อเวฬุ บ้านตกซี่ บ้านสีเสียด บ้านตกพรม บ้านอ่างเอ็ด เป็นต้น จึงพบว่ามีการใช้ที่ดินเพื่อการทำเหมืองแร่พลอยอยู่ทั่วไปอันจะเป็นผลทำให้สภาพภูมิประเทศถูกทำลายและเปลี่ยนแปลงไป

ทิศทางการไหลของลำน้ำเวฬุจะไหลลงมทางทิศใต้ตั้งแต่บ้านตะลุมพุก (ทางเหนือของบ้านตรอกนอง) สภาพภูมิประเทศบริเวณลุ่มแม่น้ำพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ มีที่ราบลุ่มที่ใช้ทำนาแทรกอยู่เป็นหย่อม ๆ ลักษณะของลำน้ำคดเคี้ยวค่อนข้างมาก โดยเฉพาะตั้งแต่บ้านตะลุมพุกถึงบ้านตกณรงค์ คลองเวฬุแยกออกเป็น ๒ ทางแล้วจึงวกเข้ามารวมกันอีกครั้ง จะพบว่ามีที่ราบลุ่มชื้นแฉะ (Swamp) กระจัดกระจายหลายแห่งในบริเวณนี้ ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบเรียบสูงจากระดับน้ำทะเลเพียง ๒ เมตร ลำน้ำเวฬุจะไหลขนานกับถนนสุขุมวิท ตั้งแต่บ้านหวักจนถึงสะพานบ้านท่าจอด ลำน้ำจึงวกตัดผ่านถนนสุขุมวิทห่างจากจุดนี้ไปประมาณ ๕.๕ กิโลเมตร แม่น้ำเวฬุมีขนาดใหญ่ที่สุด ซึ่งมีความกว้างถึง ๓.๒๖ กิโลเมตร

ลักษณะของปากแม่น้ำเวฬุ เป็นพื้นที่ราบลุ่มต่อเนื่องกับแม่น้ำจันทบุรี บริเวณพื้นที่ราบลุ่มปากแม่น้ำเวฬุ เริ่มตั้งแต่ชายฝั่งเกาะเปริด และตลอดแนวใต้ถนนสุขุมวิทลงไปจนถึงสะพานข้ามแม่น้ำจันทบุรี ซึ่งจะคลุมบริเวณเฉพาะพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ส่วนจังหวัดตราดนั้นจะมีเฉพาะพื้นที่ราบชายฝั่งแม่น้ำแคบ ๆ ตั้งแต่ใต้วัดแสนตุ้งไปตามแนวลำน้ำจนถึงปากแม่น้ำที่บางกระดาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในเขตจังหวัดตราดลักษณะภูมิประเทศเป็นเนินและแนวเนินเขาเป็นแนวขนานกับแนวลำน้ำเวฬุ ตั้งแต่ปากแม่น้ำจนถึงบ้านหนองน้ำขุ่นในเขตอำเภอเขาสมิง

บริเวณปากแม่น้ำเวฬุจะแยกออกเป็น ๒ ทาง สายแรกคือ ปากน้ำเวฬุจากบ้านท่าจอดจนถึงปากน้ำ สายที่ ๒ เริ่มตั้งแต่คลองวุ้นยาว ซึ่งไหลผ่านตัวเทศบาลตำบลขลุง คลองวันยาวประกอบด้วยคลองตะปอนใหญ่ คลองคานรูด คลองขลุง ซึ่งมีกำเนิดมาจากเทือกเขาสระบาปไหลมารวมกับคลองซึ้งลำน้ำช่วงนี้มีขนาดใหญ่กว้าง ๑.๕-๒ กิโลเมตร ลำน้ำจะไหลคดเคี้ยวมีลำคลองสาขาไหลเชื่อมระหว่างลำน้ำทั้งสองสาย สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มต่ำ ซึ่งมีน้ำทะเลเข้าท่วมถึง พืชพรรณธรรมชาติจึงเป็นป่าไม้ชายเลน เป็นบริเวณกว้างถึงประมาณ ๗๔๑ ตารางกิโลเมตร (คำนวณจากแผนที่มาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐) บริเวณชายฝั่งทะเลตั้งแต่เกาะเปริดจนถึงปากแม่น้ำเวฬุจึงพบว่าประชาชนเปลี่ยนสภาพป่าชายเลนให้เป็นนากุ้ง ที่สำคัญที่สุดของภูมิภาคนี้

ลักษณะชายฝั่งทะเล

บริเวณชายฝั่งทะเลของจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วยที่ราบชายฝั่งทะเลแคบ ๆ และที่ราบลุ่มบริเวณปากแม่น้ำ บริเวณที่ราบดินตะกอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเกิดจากการทับถมของตะกอนที่เกิดจากน้ำพัดพามาทำให้เกิดเป็นพื้นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมขัง เช่น บริเวณปากแม่น้ำพังราด แม่น้ำวังโตนด แม่น้ำจันทบุรี และแม่น้ำเวฬุ บริเวณที่มีน้ำทะเลเข้าท่วมถึงสภาพพื้นที่จะเป็นป่าชายเลน ซึ่งในปัจจุบันเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด

ส่วนบริเวณที่ราบชายฝั่งทะเลจะเกิดจากการทับถมของตะกอนทรายทำให้เกิดลักษณะของหาดทราย ส่วนบริเวณชายฝั่งที่เป็นดินจะมีลักษณะของแหลมยื่น เช่น หาดคุ้งวิมาน แหลมเสด็จ เจ้าหลาว

และแหลมสิงห์ เป็นต้น เนื่องจากบริเวณชายฝั่งทะเลแถบนี้อยู่ติดกับปากแม่น้ำ ดังนั้นชายหาดบางแห่งจึงพบว่ามีตะกอนของโคลนและทรายปะปนอยู่ทั่วไป

เกาะในเขตจังหวัดจันทบุรี

เกาะที่พบในเขตจังหวัดจันทบุรีเป็นเกาะเล็ก ๆ เช่น เกาะนมสาว อยู่ตรงข้ามอ่าวกระทิง มีพื้นที่ ๒๐ ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศของเกาะเป็นเนินเขาสูง ๑๑๐ เมตร สูงขึ้นทางตะวันตก มีพื้นที่ราบชายฝั่งทางตะวันออก ชายฝั่งทะเลประกอบด้วยหินและกรวด และแนวปะการัง

เกาะจุฬา เป็นเกาะเล็ก ๆ ตั้งอยู่ปากแม่น้ำจันทบุรี มีพื้นที่ .๐๑ ตารางกิโลเมตร

เกาะนางรำ เป็นเกาะตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะเปริด มีพื้นที่ .๑๒ ตารางกิโลเมตร

เกาะเปริด ตั้งอยู่ในเขตอำเภอแหลมสิงห์ ปัจจุบันเกาะเปริดมีโคลนตะกอนทับถมเชื่อมระหว่างชายฝั่งกับเกาะ และมีทางรถยนต์เชื่อมระหว่างเกาะกับชายฝั่งแล้ว เกาะเปริดมีพื้นที่ .๕๒ ตารางกิโลเมตร

เกาะกวาง ตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะเปริด มีพื้นที่ .๓๖ ตารางกิโลเมตร

เกาะจิกนอก ตั้งอยู่ในเขตอำเภอขลุง บริเวณทางตะวันตกเฉียงใต้ของปากแม่น้ำเวฬุ มีพื้นที่ .๖๒ ตารางกิโลเมตร

ลักษณะภูมิอากาศ

อุณหภูมิของอากาศ จังหวัดจันทบุรีตั้งอยู่ในเขตอากาศร้อน อุณหภูมิของอากาศเฉลี่ยตลอดปี ๒๖.๕๓ องศาเซลเซียส โดยมีเดือนธันวาคม มีอุณหภูมิต่ำที่สุด ๒๕.๐ องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายน อุณหภูมิสูง ๒๗.๘ องศาเซลเซียส ความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่างฤดูร้อนและฤดูหนาว ๒.๘ องศาเซลเซียส ซึ่งมีความแตกต่างกันน้อยมากทั้งนี้เนื่องจาก จังหวัดจันทบุรีตั้งอยู่ติดกับชายฝั่งทะเลอิทธิพลของทะเลและมหาสมุทรเข้าถึงจึงทำให้อุณหภูมิไม่แตกต่างกันมาก

ปริมาณน้ำฝน ฝนที่ตกในเขตจังหวัดจันทบุรีได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และอิทธิพลของพายุดีเปรสชั่นในบางเดือน จังหวัดจันทบุรีมีปริมาณฝนตกชุกโดยมีฝนรวมถึง ๒,๙๑๗.๓๘ มิลลิเมตร โดยเดือนสิงหาคมมีปริมาณฝนตกชุกที่สุดถึง ๕๒๔.๗๗ มิลลิเมตร เดือนที่มีฝนตกน้อยที่สุดในเดือนธันวาคมมีฝนตกรวม ๑๑.๒๙ มิลลิเมตร เหตุที่จังหวัดจันทบุรีมีปริมาณฝนรวมสูง ทั้งนี้เป็นเพราะจันทบุรีตั้งอยู่ด้านรับลมของเทือกเขาจันทบุรีและเทือกเขาบรรทัด

ลมประจำที่มีอิทธิพลต่อสภาพอากาศ

๑. **ลมมรสุม** เป็นลมที่พัดผ่านระหว่างทะเลกับชายฝั่งมีผลทำให้สภาพลมฟ้าอากาศของจังหวัดจันทบุรี ไม่รุนแรงตลอดทั้งปี

๒. **ลมมรสุม** ลมมรสุมที่พัดผ่านจังหวัดจันทบุรีประกอบด้วยลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ลมนี้จะพัดผ่านในระหว่างเดือน พย.-มค. ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเป็นลมที่พัดมาจากพื้นทวีปตอนเหนือของประเทศไทยจึงพัดพาความแห้งแล้งและหนาวเย็นมาด้วย เป็นผลทำให้ภูมิอากาศของประเทศมีอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้งตามไปด้วย

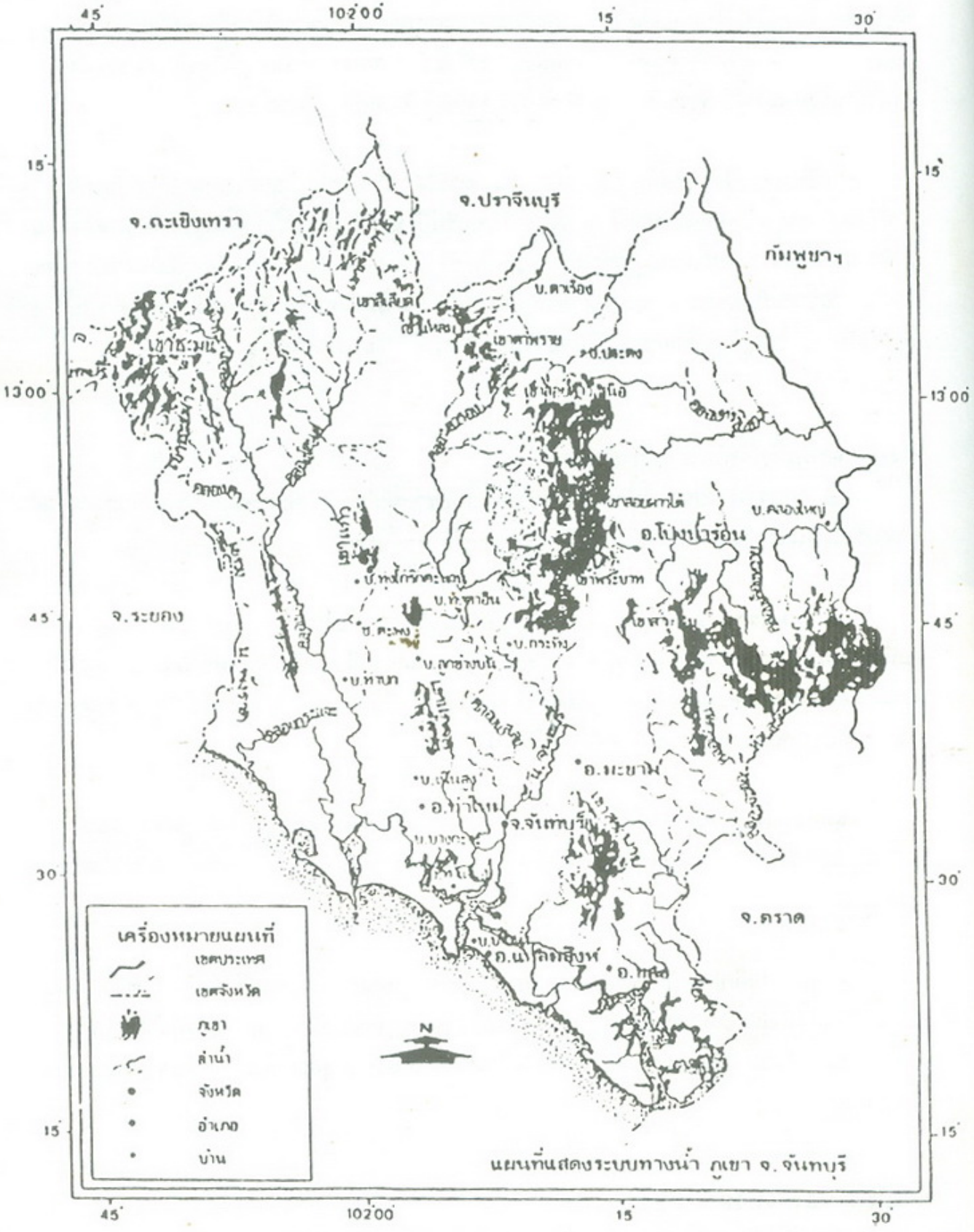
ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จะพัดผ่านประเทศไทยตั้งแต่เดือน พฤษภาคม-ตุลาคม ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะพัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย จึงนำความชุ่มชื้นมาด้วยเป็นผลทำให้ประเทศไทยเป็นฤดูฝน

๓. **ลมพายุดีเปรสชั่น (Depression)** เป็นลมพายุหมุนซึ่งเกิดจากมหาสมุทรแปซิฟิค และทะเลจีนใต้ พายุดีเปรสชั่นมักจะพัดเข้าสู่ประเทศไทยในเดือน สิงหาคม-กันยายน เป็นผลทำให้มีฝนตกชุกหนาแน่นติดต่อกันหลายวัน ลมพายุดีเปรสชั่นจะเป็นผลทำให้มีฝนตกชุกมากในระยะที่มีพายุดีเปรสชั่นพัดผ่าน

เศรษฐกิจของจังหวัดจันทบุรี

จันทบุรีได้ชื่อว่าเป็นเมืองเศรษฐกิจ มีความอุดมสมบูรณ์มาแต่โบราณกาล เมื่อเรามาพิจารณาจากตารางต่อไปนี้ก็จะเห็นว่า ในจำนวนเนื้อที่ถือครองของจังหวัดทั้งหมด ๓,๙๖๑,๒๕๐ ไร่นั้น เป็นเนื้อที่

ทำเกษตรถึง ๑,๔๒๘,๗๒๐ ไร่ และในปัจจุบันกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว

แผนที่แสดงระบบทางน้ำ ภูเขา จ. จันทบุรี

โรงงานในจังหวัดจันทบุรี แยกตามหมวดกิจการโรงงาน

หมวดกิจการอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน	เงินทุน (ล้านบาท)	เครื่องจักร (แรงม้า)	คนงาน (คน)	หมายเหตุ
๑. อุตสาหกรรมการเกษตร	๒๕๒	๗๗.๘๘๗๙	๗๘๕๗๔.๐๐๐	๑,๒๐๕	
๒. อุตสาหกรรมอาหาร	๓๖	๖๔.๐๒๐๙	๘,๑๑๗.๒๐๐	๒๙๒	
๓. อุตสาหกรรมแปรรูปไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	๓๙	๒๙.๔๐๑๑	๒,๗๖๐.๘๐๐	๘๗๙	
๔. อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง	๔๘	๓๘.๓๑๓๕	๔,๙๙๕.๙๐๐	๕๐๕	
๕. อุตสาหกรรมบริการ	๑๒๕	๕๑.๔๒๓๖	๔,๖๑๖.๗๐๐	๕๗๒	
๖. อุตสาหกรรมอาหารสัตว์	๔	๗.๙๑๐๐	๗,๘๕๐.๐๐๐	๔๗	
๗. อุตสาหกรรมอื่น ๆ	๙	๑๔.๓๘๘๓	๙๗๔.๕๐๐	๒๓๕	
รวม	๕๑๓	๒๘๓.๓๕๓๔	๓๖,๘๕๐.๐๐๐	๓,๗๓๕	

โรงงานในจังหวัดจันทบุรี แยกตามรายอำเภอ

อำเภอ	จำนวนโรงงาน	เงินทุน (ล้านบาท)	เครื่องจักร (แรงม้า)	คนงาน (คน)	หมายเหตุ
เมือง	๑๘๖	๑๔๗.๓๙๐๒	๑๔,๘๕๙.๑๐๐	๑,๘๒๒	
ท่าใหม่	๑๔๕	๕๙.๓๒๓๑	๖,๙๙๗.๒๐๐	๙๐๕	
โป่งน้ำร้อน	๔๘	๒๐.๙๗๑๕	๒,๐๒๕.๙๐๐	๓๕๙	
มะขาม	๓๐	๑๐.๙๖๒๕	๖๔๒.๖๐๐	๑๖๐	
แหลมสิงห์	๔๖	๒๖.๘๙๔๐	๙,๕๘๓.๙๐๐	๒๐๓	
ขลุง	๕๘	๑๗.๘๑๒๑	๒,๗๘๑.๓๐๐	๒๘๖	
รวม	๕๑๓	๒๘๓.๓๕๓๔	๓๖,๘๕๐.๐๐๐	๓,๗๓๕	

ที่มา : อุตสาหกรรมจังหวัดจันทบุรี

ส่วนอุตสาหกรรมในครอบครัว เช่น การผลิตเสื่อและผลิตภัณฑ์เสื่อ การเจียรไนพลอย การทำทุเรียนกวน การทำเส้นก๋วยเตี๋ยวก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำรายได้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกันจังหวัดจันทบุรีมีบริเวณที่ติดชายทะเลในเขตอำเภอท่าใหม่ อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอขลุง ทำให้สามารถประกอบอาชีพการประมงซึ่งนอกจากจะทำการประมงน้ำเค็มแล้วยังทำประมงน้ำจืดได้อีกด้วย ดังนั้นเมื่อมองเมืองจันท์โดยภาพรวมแล้วประชาชนของจังหวัดจันทบุรีจึงน่าจะมีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี อันเนื่องจากมีอาชีพหลาย ๆ ประเภทให้เลือก ประกอบกับมีภูมิประเทศที่สนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น น้ำตก ชายทะเลและป่าเขา ซึ่งเป็นส่วนสนับสนุนให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย

เมื่อเราเอ่ยถึงชาวจันท์ ส่วนใหญ่จะนึกถึงสวนผลไม้ จากตารางต่อไปนี้จะเห็นว่ายางพาราและสวนยางปลูกมากเป็นอันดับหนึ่ง (๓๓๕,๗๕๗ ไร่) ทุเรียนไล่ตามเป็นอันดับสอง (๑๒๓,๓๗๕ ไร่) แต่เมื่อเปรียบเทียบค่าผลิตผลแล้ว ทุเรียนดีกว่ามาก (๑,๕๔๐ : ๔๐๙ ล้านบาท)

สถิติข้อมูลการปลูกพืชสวน จังหวัดจันทบุรี ปี ๒๕๒๗/๒๕๒๘

ชื่อพืช	เนื้อที่ปลูก (ไร่)			ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ประมาณมูลค่า (ล้านบาท)
	ให้ผลแล้ว	ยังไม่ให้ผล	รวม			
๑ ยางพารา	๒๐๒,๑๖๙	๑๓๓,๕๘๘	๓๓๕,๗๕๗		๓๓,๗๕๓	๔๐๙
๒ ทุเรียน	๑๐๖,๙๔๕	๑๖,๓๓๐	๑๒๓,๓๗๕	๑,๖๐๐	๑๗๑,๑๑๒	๑,๕๔๐
๓ เงาะ	๙๔,๒๓๕	๑๐,๘๙๗	๑๐๕,๑๓๒	๑,๕๐๐	๑๔๑,๓๕๒	๗๘๘
๔ มะพร้าว	๑๑,๖๑๑	๓,๓๓๗	๑๔,๙๔๘	๕๖๒	๖,๙๑๘	๒๙
๕ ส้มเขียวหวาน	๘,๘๑๒	๔๕๐	๙,๒๖๒	๑,๕๕๐	๑๓,๖๘๙	๓๙
๖ มะม่วงหิมพานต์	๓,๙๔๐	๑,๑๕๕	๕,๑๐๐	๒๕๐	๙๘๖	.๖
๗ มะม่วง	๗๓๙	๑๓๓	๘๗๒	๕๓๐	๓๙๑	๑
๘ มังคุด	๑๑,๙๕๕	๒,๑๑๔	๑๓,๖๖๙	๑,๖๖๐	๑๐,๐๘๐	๑๒๙
๙ ลางสาด	๘,๘๑๒	๔๔๘	๙,๒๖๐	๑,๓๕๐	๖,๕๖๒	๑๘๗
๑๐ ลองก๋อง	๖๔	๒๙๗	๓๖๑	๑,๔๐๐	๘๙	๕
๑๑ ละมุด	๙๙๐	๒๓๒	๑,๒๒๒	๑,๑๐๐	๑,๐๘๗	๔
๑๒ ฝรั่ง	๑๕๓	๒	๑๕๕	๘๐๐	๑๒๒	.๓

ท
027.5593
ค247ท
ช.39 น 12434 ค.1)

ชื่อพืช	เนื้อที่ปลูก (ไร่)			ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ประมาณมูลค่า (ล้านบาท)
	ให้ผลแล้ว	ยังไม่ให้ผล	รวม			
๑๓ ขนุน	๑๕๓	๒๓	๑๗๖	๔,๓๐๐	๖๕๗	.๔
๑๔ น้อยหน่า	๒๗๐	๓๙	๓๐๖	๙๐๐	๒๔๓	.๗
๑๕ มะขาม	๙๐	๑๐	๑๐๐	๓๐๐	๒๗	.๑
๑๖ กระท้อน	๒๐	—	๒๐	๑๐๐	๑๒	.๘
๑๗ มะนาว	๑,๑๔๘	๑๗๒	๑,๓๓๐	๔๖๐	๕๒๘	.๑
๑๘ กล้วย	๗,๖๘๐	๑,๑๕๒	๘,๙๓๒	๘๐๐	๖,๑๔๔	๑๘
๑๙ กาแฟ	๒,๔๕๓	๕๕	๒,๕๐๘	๑๕๐	๑๘๗	๑๒
๒๐ พริกไทย	๕,๗๓๒	๑,๐๖๓	๖,๗๙๕	๖๕๐	๓,๗๒๔	๒๑๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัด เมษายน ๒๕๒๘

สำหรับทุเรียนมีข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า ในปี ๓๐/๓๑ จำนวนผลผลิตเพิ่มมากกว่าปี ๒๙/๓๐ ส่วนเงาะก็เช่นเดียวกัน แต่เมื่อเทียบราคาแล้ว ปี ๒๙/๓๐ ราคาดีกว่าปี ๓๐/๓๑ ในพืชสวนนั้นมีสิ่งที่น่าสังเกตอยู่ ๒ ชนิดคือ ลำไยกับพริกไทย ลำไยนั้นใคร ๆ มักเข้าใจว่าเป็นผลผลิตของภาคเหนือเท่านั้นโดยเฉพาะที่ลำพูนและเชียงใหม่ แต่มีเกษตรกรนำมาทดลองปลูกที่อำเภอโป่งน้ำร้อนและกิ่งอำเภอสอยดาว พบว่ามันสามารถขึ้นได้ดีและที่สำคัญคือ ผลผลิตออกก่อนลำไยทางภาคเหนือ ราคาสูงกว่าอีกด้วยจึงมีผลให้มีการตื่นตัวที่จะทำสวนลำไยมากขึ้น สำหรับพริกไทยในปีที่ผ่าน ๆ มาเราเรียกว่าพริกทอง เพราะราคาสูงมากอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนเลย ผลก็คือมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วมากโดยเฉพาะในเขตอำเภอท่าใหม่ความนิยมปลูกพริกไทยของชาวสวนที่มีมากเช่นนี้ก่อให้เกิดความวิตกว่าราคาจะตกต่ำลงเมื่อพริกไทยใหม่เริ่มให้ผลผลิต ลักษณะเกษตรกรไทยนั้นมีความใกล้เคียงกันอยู่อย่างหนึ่งคือเมื่อเห็นใครทำอะไรได้ผลดีแล้วก็มักจะทำตามกันโดยไม่วิตกเรื่องตลาดหรืออาจคิดเรื่องตลาดอยู่บ้างแต่ก็ไม่กังวลอย่างจริงจัง สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาต่อเกษตรกรไทยมาโดยตลอด เราเป็นผู้ผลิตที่ดี แต่การตลาดยังไม่สอดคล้องกันเท่าที่ควร ผลลัพธ์ที่ตามมาก็คือราคาจำหน่ายของผลผลิตบางอย่างไม่คุ้มทุนที่ลงไปสิ่งเหล่านี้รัฐฯควรเป็นผู้ชี้แนะหาแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบร่วมกัน มิใช่ปล่อยให้การเกษตรเป็นไปแบบไม่มีทิศทาง

อนึ่ง เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดอำนวยจึงทำให้จังหวัดจันทบุรีสามารถปลูกยางพาราซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้อย่างดีและทำให้ตัวควบคุมสภาพป่าไม้ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ปัจจุบันมีการขยายพื้นที่ปลูกอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะในเขตอำเภอท่าใหม่ อำเภอโป่งน้ำร้อน และกิ่งอำเภอสอยดาว (ดูรูป) มูลค่าผลผลิตของยางพารานับเป็นอันดับ ๓ (๔๐๙ ล้านบาท) รองจากทุเรียน (๑,๕๔๐ ล้านบาท) และเงาะ (๗๘๘ ล้านบาท)

แผนที่ที่ ๑๕

พื้นที่ปลูกยางพารา

✓ พื้นที่ที่เหมาะสมในการใช้ปลูกยางพารา

*** พื้นที่ที่พอใช้ปลูกยางพาราได้

นอกจากผลิตผลทางเกษตรซึ่งปรากฏในตารางแล้ว จันทบุรียังมีการทำพลอยหรืออัญมณี ซึ่งมีอยู่ในเขตท้องที่อำเภอท่าใหม่ และอำเภอขลุง พลอยที่ได้และมีชื่อได้แก่บุษราคัมและเขียวส่อง สำหรับบุษราคัมนั้นราคาสูงมาก แต่ระยะหลังพลอยทับทิมจัดเป็นพลอยที่มีราคาสูงที่สุดในจำนวนรัตนชาติที่จันทบุรี ปัจจุบันวัตถุดิบเริ่มลดลงจำเป็นต้องอาศัยจากแหล่งอื่นนำมาเจียรไนและจำหน่ายในจังหวัด สินค้าอัญมณีนับเป็นสินค้าที่ทำรายได้ให้กับจังหวัดอย่างมากมาย

เนื่องจากที่ตั้งของจังหวัดติดอ่าวไทย จึงก่อให้เกิดอาชีพที่สำคัญขึ้นอีกอาชีพหนึ่งคืออาชีพการประมง จันทบุรีมีป่าชายเลนอยู่มากนับตั้งแต่อำเภอท่าใหม่ อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอขลุง ปัจจุบันอาชีพประมงที่กำลังพัฒนาอย่างเต็มที่คือ การเลี้ยงกุ้งกุลาดำซึ่งมีการขยายตัวอย่างมาก การประกอบอาชีพนี้มีข้อที่น่าสังเกตและติดตามผลอยู่ ๓ ประเด็น คือ

๑. บริษัทข้ามชาติ เข้ามาซื้อที่ดินป่าชายเลนโดยอาศัยคนไทยบางคนบางกลุ่มเป็นเครื่องมือ
๒. การรุกล้ำป่าชายเลนซึ่งเป็นป่าสงวนแห่งชาติ
๓. การจัดการระบบนากุ้ง

ประเด็นเหล่านี้เป็นสิ่งที่น่าศึกษาเนื่องจากอาชีพการเลี้ยงกุ้งให้ผลตอบแทนสูงจึงขยายตัวมากการซื้อขายที่ดินเพื่อทำการเลี้ยงมีราคาสูง มีการรุกที่ป่าสงวนทำให้เป็นปัญหาในการปกครองและมีปัญหาต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติประเภทอื่นตามมา ที่สำคัญการที่บริษัทข้ามชาติ เช่น ญี่ปุ่น ไต้หวัน เข้ามาซื้อที่โดยอาศัยคนไทยบางคนให้ความร่วมมือ เหตุนี้ที่ดินจึงกลายเป็นของต่างชาติไปโดยปริยายเป็นเรื่องที่รัฐจะต้องยื่นมือสอดส่องเรื่องนี้ให้เต็มที่เพราะเป็นเรื่องของความมั่นคงแห่งชาติ ส่วนการจัดการระบบนากุ้งนั้นควรมีการดำเนินการที่ดี เท่าที่เป็นอยู่เวลานี้คือต่างคนต่างทำ มลภาวะจะก่อให้เกิดปัญหาต่อผู้ประกอบอาชีพนี้ตามมาในที่สุด และเมื่อถึงขั้นนั้นผู้ประกอบการจะประสบกับการขาดทุนเสียหายได้ ดังนั้น หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องเรื่องนี้ควรเข้าไปดำเนินการเพราะหากมีระบบที่ดีแล้วจะเพิ่มเนื้อที่ในการเลี้ยงกุ้งได้มากขึ้นและลดมลภาวะลงได้อีกด้วย นอกเหนือจากการทำนากุ้งแล้วยังมีการทำการประมงในรูปอื่นอีกมาก

อาศัยที่จันทบุรีมีวัตถุดิบมากมายจึงเป็นส่วนสำคัญในการทำอุตสาหกรรม จากตารางต่อไปนี้จะเห็นว่าอุตสาหกรรมการเกษตรจัดเป็นอันดับ ๑ รองลงไปเป็นอุตสาหกรรมบริการ ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นในด้านเครื่องกระป๋อง (เงาะ, หน่อไม้) และยางพารา

นอกจากอุตสาหกรรมโรงงานแล้ว ยังมีอุตสาหกรรมในครอบครัวที่มีชื่อเสียงและรู้จักกันทั่วไปมีอยู่ ๔ ประเภท คือ

๑. การทอเสื่อกกและผลิตภัณฑ์จากกก
๒. การเจียรไนพลอย

๓. การทำทุเรียนกวน

๔. การทำเส้นก๋วยเตี๋ยว

แหล่งทำเสื่อที่มีชื่อเสียงของจังหวัดก็เช่น บ้านเสม็ดงาม บางสระเก้า ส่วนการเจียรไนพลอยนั้นทำกันทั่วไปโดยเฉพาะทำกันมากในอำเภอเมือง ทุเรียนกวนก็เช่นเดียวกันมีการทำทั่วไป สำหรับเส้นก๋วยเตี๋ยวทำกันมากในอำเภอเมืองและอำเภอท่าใหม่

รายละเอียดที่เพิ่มเสริมเข้ามานี้เพื่อแสดงให้เห็นศักยภาพในการประกอบอาชีพของชาวจันทบุรีให้เป็นที่ประจักษ์ถึงเมืองจันท์ว่าเป็นเมืองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี

หนังสืออ้างอิง

อุตสาหกรรมจังหวัดจันทบุรี, สำนักงาน สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม **ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดจันทบุรี**. ๙๖ หน้า. ๒๕๒๙

พาณิชย์จังหวัดจันทบุรี สำนักงาน **สรุปภาวะผลไม้จังหวัดจันทบุรีปี** ๒๕๓๑. ๑๗ หน้า. ๒๕๓๑

เกษตรจังหวัดจันทบุรี, สำนักงาน **แนวทางพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจันทบุรี**. ๑๑๒ หน้า. ๒๕๓๐

พระพุทธเจ้าหลวงกับเมืองจันทบุรี

ไพเราะ คุรุกิจโกศล

จันทบุรีแม้จะเป็นจังหวัดเล็ก ๆ ในหัวเมืองภาคตะวันออกของประเทศไทย แต่ก็มีความสำคัญในด้านประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยขอมเรืองอำนาจ จะเพาะปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหารใด ๆ ก็เจริญงอกงามดี นอกจากนี้เมืองจันทบุรียังมีภูมิประเทศที่สวยงาม มีทั้งทิวเขาสูงตระหง่าน มีโกรกละหานห้วยธารต่าง ๆ มากมาย และมีน้ำตกที่สวยงามหลายแห่ง มีทั้งเกาะและทะเลที่งดงาม รวมความว่าจันทบุรีมีทุกสิ่งทุกอย่าง จะหาเมืองใดในประเทศไทยที่อุดมสมบูรณ์และมีภูมิประเทศสวยสดงดงามเหมือนอย่างจันทบุรีนี้ได้ยากยิ่ง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสหัวเมืองชายทะเลตะวันออกหลายครั้ง ได้แก่ในปี พ.ศ. ๒๔๑๖ พ.ศ. ๒๕๑๙ พ.ศ. ๒๔๒๕ พ.ศ. ๒๔๒๖ พ.ศ. ๒๔๒๗ และ พ.ศ. ๒๔๕๐ ในการเสด็จประพาสหัวเมืองชายทะเลตะวันออกในปี พ.ศ. ๒๔๑๙ ได้เสด็จประพาสสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดจันทบุรีหลายแห่ง เช่น น้ำตกพลิ้ว น้ำตกสระบาป เขาพลอยแหวน เนินวง ฯลฯ และในครั้งนี้พระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง "เสด็จประพาสจันทบุรี" ไว้ ทำให้พสกนิกรรุ่นหลัง ๆ ได้ทราบว่าจันทบุรีในอดีตนั้นเป็นอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นด้านการทำมาหากิน เรือกสวนไร่นา การค้า การช่าง ความเป็นอยู่ของราษฎร แต่ละครั้งที่พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาสจันทบุรี ราษฎรต่างก็ถวายความจงรักภักดีกันโดยถ้วนหน้า มีข้าวของสิ่งใดที่คิดว่ามีค่า หรือดีที่สุด ต่างก็นำมาถวายพระองค์ท่าน ได้แก่สิ่งของพื้นเมืองทั้งหลาย เช่น พลอยสีต่าง ๆ ซึ่งบางเม็ดก็มีขนาดใหญ่เทียบเท่าพลอยในตรานพรัตน์เลยทีเดียว นอกจากนี้ก็มีผ้าพื้นเมือง ผ้าไหม บางคนก็ถวายหนังเสือ เขี้ยวหมูน้ำ ตัวบ่าง ฯลฯ และพระองค์ก็ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ตอบแทนแก่ทุกคน ในการประกอบอาชีพของราษฎรพระองค์ก็สนพระทัยมากถึงกับทดลองทำดู เช่นการตกปูที่บริเวณปากน้ำแหลมสิงห์ ซึ่งเป็นที่พอพระราชหฤทัยอย่างยิ่ง

ในการเสด็จประพาสสถานที่ต่าง ๆ ในจันทบุรีในสมัยนั้นค่อนข้างยากลำบากมาก เช่นการเสด็จประพาสน้ำตกพลิ้ว เรือพระที่นั่งอรรคราชวรเดชต้องจอดอยู่ที่ปากน้ำแหลมสิงห์ แล้วลงเรือโบดมาตามลำน้ำจันทบุรี แยกเข้าคลองพลิ้ว เลี้ยวเข้าคลองยายดำ จนถึงท่าวัดท่าเรือ จากนั้นก็ทรงม้าผ่านไร่นา

เข้าเขตบ้านซากชะอม เข้าป่าจนถึงเชิงเขาสระบาป มุ่งสู่น้ำตกพลิ้ว น้ำตกพลิ้วในสมัยนั้นก็คงจะงดงามมาก พระพุทธเจ้าหลวงทรงพอพระราชหฤทัยมาก ถึงกับทรงพระราชนิพนธ์โคลงชมน้ำตกพลิ้วไว้ดังนี้

น้ำพุดุดั้นยอด บรรพต
กระทบเหลี่ยมศิลาลด ล่มพื้น
ขาวดังกษิรรศ รินร่วง โรยแฮ
พร่างพร่างละอองชื้น เช่นน้ำสุคนธ์โปรย
เบื้องล่างอ่างรับน้ำ เย็นใส
เจ็ดศอกคืบแต่ใน ซึ่งซึ้ง
ลำธารชลาลัย ไหลหลั่ง เหลิงแฮ
ลงสู่คลู่เดียวถลึ้ง เหตุล้ำเหลือหนาว
ยามสายกายเร่าร้อน สุริย์ฉาน
เพียงสถิตปากธาร ที่ใกล้
กลับเย็นยิ่งสำราญ ร่มสุข เกษมแฮ
ธารกี่ธารบ่ได้ เทียบพลิ้วเทียมถึง
ชลธารปานน้ำทิพย์ มาโปรย สรงฤา
เสียวแต่นามชวนโหย ละห้อย
เรียกพลิ้วโอ๊ยอกโอย ฉวยบิด เบือนนา
แม้ว่ามิดพลิ้วน้อย หนึ่งแล้วจำตาย

วสันตดิลก

ปางเสด็จประพาศสิขรแนว นวะพฤกษราวไพร
นานาคณารุขประไพ ก็คะครึกคะครื้มเย็น
ธารพลิ้วก็ถั่งสลิละคลา ปะทะผากระโจนเป็น
ห้วงห้วงนทีก็พุกระเซ็น กลเหมอุทกโรย
แม้มาทจะร้อนสุริยคลา จระมารหายโหย
เหือดด้วยละอองอุทกะโปรย ขณะนั้นมิทันนาน
เวลาชโลทกะกระทบ คณะก้อนศิลาปาน
เปรียบดังพฤสภกษิรธาร ทะลุล้นละลุ่มลง
งามธารชโลทกะประเทศ วนะใดจะเจาะจง
มาเปรียบประเทียบก็บมิคง บมิคู่จะควรเคียง

การเสด็จประพาสน้ำตกพลิ้วในครั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังมีพระราชดำริให้สร้างเจดีย์ไว้เป็นที่ระลึกถึงการเสด็จมาเยือนของพระองค์ท่าน และได้พระราชทานนามว่า "อลงกรณเจดีย์" และ ณ สถานที่นี้เองในปี พ.ศ. ๒๔๒๔ ได้โปรดให้สร้างอนุสาวรีย์เพื่อเป็นที่ระลึกแด่พระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ พระบรมราชเทวี ซึ่งเสด็จทิวงคตท่ามกลางลำน้ำเจ้าพระยา เมื่อคราว

เสด็จประพาสพระราชวังบางปะอิน ภายในอนุสาวรีย์บรรจุพระอังคารของสมเด็จพระนางเจ้าพระองค์นั้นด้วย และทรงโปรดให้จารึกข้อความไว้ที่อนุสาวรีย์ด้วยถ้อยคำที่ซาบซึ้งยิ่ง ดังนี้

ที่ระลึกถึงความรัก
แห่ง
สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์
พระบรมราชเทวีอรรคมเหษี
ซึ่งเสด็จทิวงคตแล้ว ด้วยเธอได้มาถึงที่นี่
เมื่อจุลศักราช ๑๒๓๖ (พ.ศ. ๒๔๑๗)
โดยความยินดีชอบใจ
อนุสาวรีย์นี้
สร้างขึ้นโดยจุฬาลงกรณ์บรมราช
ผู้เป็นพระราชสวามี อันมีความทุกข์
เพราะเธอเป็นอย่างยิ่ง ในจุลศักราช ๑๒๔๓
(พ.ศ. ๒๔๒๔)

น่าเสียดายที่อลงกรณเจดีย์กับอนุสาวรีย์ได้ปรักหักพังลงเสียเกือบหมด ทางจังหวัดจันทบุรีได้ร่วมมือกับกรมศิลปากรบูรณะขึ้นใหม่ ตามแบบอย่างของเดิมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘

ส่วนแผ่นหินอ่อนที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้จารึกข้อความไว้ตามที่ได้คัดมาลงไว้นี้ ได้สูญหายไปเสียแล้ว

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดน้ำตกพลิ้วเป็นอย่างยิ่งและได้เสด็จประพาสอีกหลายคราว ทรงโปรดมากถึงกับทรงพระราชดำรัสว่า

"เราได้เห็นน้ำตกอย่างนี้มาสองสามแห่ง คือที่ปีนัง เกาะช้าง และสีพยา เห็นไม่มีที่ไหนจะงามกว่าที่นี่เลย ถ้าจะให้เรานั่งดูอยู่ยังค่ำก็แทบจะได้ ด้วยเย็นสบายจริง"

เสด็จประพาสน้ำตกสระบาป (น้ำตกคลองนารายณ์) ในปี พ.ศ. ๒๔๑๙ ในสมัยนั้น การเดินทางไปถึงน้ำตกก็ค่อนข้างยากลำบากไม่แพ้การไปน้ำตกพลิ้วเช่นกัน จากเรือพระที่นั่งทรงลงเรือโบดเข้าปากคลองพลิ้ว ขึ้นมาตามแม่น้ำจันทบุรี ถึงพลับพลาที่บ้านวังหิน แล้วขึ้นประทับม้าผ่านท้องทุ่ง เรือกสวนไร่นา ผ่านบ้านเพนียด วัดเนินสูง บ้านสระบาปหรือบ้านคลองนารายณ์ มาถึงพลับพลาเชิงเขา แล้วขึ้นเขาซึ่งชันกว่าการขึ้นน้ำตกพลิ้วเสียอีก

ในการเสด็จประพาสน้ำตกสระบาปครั้งนี้ ได้ทรงพระราชนิพนธ์โคลงเกี่ยวกับน้ำตกสระบาปคล้ายทำนองนิราศว่าดังนี้

สระบาปบาปก่อนสร้าง ปางใด
สระบ่สระทรวงใน สร่างสร้อย
สระสนานยิ่งอาลัย นุชนาฏ
สระช่วยสระบาปน้อย หนึ่งให้สบนาง

นอกจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจะเสด็จประพาสสถานที่สวยงามและสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในจังหวัดจันทบุรีแล้ว พระองค์ยังสนพระทัยเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของราษฎรเป็นอย่างยิ่ง ทรงถามไถ่ถึงเรื่องการประกอบอาชีพต่าง ๆ ของราษฎร ได้แบ่งให้เจ้าพนักงานช่วยกันสืบสวนหาข้อเท็จจริง และจากพระราชนิพนธ์ของพระองค์ท่านทำให้เราได้ทราบว่าอาชีพของราษฎรในเมืองจันทบุรีในสมัยของพระองค์นั้นดูเหมือนว่าจะทำมาหากินกันง่ายเพราะความอุดมสมบูรณ์ของแผ่นดิน มีเนื้อที่นาถึง ๒๐,๑๕๐ ไร่ อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก นอกจากนี้ก็มีการปลูกพริกไทยกันมาก การทำน้ำตาลอ้อยก็มีมากถึงกับส่งเป็นสินค้าออกได้ ผลไม้ก็มีมากมายทั้งหมาก มะพร้าว ทุเรียน ผลไม้ที่นับว่าแปลกกว่าที่อื่นคือกล้วยซึ่งมีรสหวานแหลมกว่าที่อื่น

การทำอิฐ ทำกระเบื้องก็ทำกันมานานสมัยพระองค์ท่านก็มีทำกันอยู่ และอาชีพนี้ก็ยังทำสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และเป็นที่น่าชาคภูมิใจว่า ดินสำหรับทำกระเบื้องในเมืองจันทบุรีมีคุณภาพดีไม่แพ้ที่อื่น ดินที่ทุ่งนาเชยเคยถูกนำไปใช้ในราชการที่กรุงเทพฯ เพราะถือว่ามีคุณภาพในการทำอิฐเทียบเท่าเมืองจีน

ทางด้านการศึกษาของจังหวัดจันทบุรีในสมัยนั้นเริ่มจากวัดก่อน จากรายงานของพระสุคุณคณาภรณ์ ผู้อำนวยการศึกษามณฑลจันทบุรีสมัยนั้น ได้รายงานถวายพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงว่า การศึกษาในเมืองจันทบุรีจะเจริญกว่าเมืองอื่น เช่นเมืองตราดและเมืองขลุง การศึกษาจึงได้เป็นรูปร่างขึ้นตั้งแต่นั้นมา โดยมีการเปิดเรียนสำหรับนักเรียนชายหญิงขึ้น

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาสจันทบุรีครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๐ เมื่อเสด็จกลับจากยุโรปก่อนเสด็จนิวัติกรุงเทพมหานคร การเสด็จประพาสจันทบุรีในครั้งนี้ ชาวจันทบุรีได้จัดพิธีรับเสด็จอย่างสมพระเกียรติดังที่ปรากฏอยู่ในจดหมายประกอบเรื่องไกลบ้าน เสด็จขึ้นเมืองจันทบุรี ดังนี้

"การรับเสด็จที่เมืองจันทบุรีในวันนี้ ข้าราชการแลไพร่บ้านพลเมือง พ่อค้าพาณิชทั้งปวงทุกชาติทุกภาษา ได้ตั้งใจจัดการสนองพระเดชพระคุณโดยความนิยมยินดีพร้อมเพรียงกันทั่วหน้า ตั้งซุ้มปักธงแขวนโคมตามระยะทางตลอดลำน้ำ ที่ปากคลองลัดมีซุ้มใหญ่ข้ามคลอง บรรดาเรือไปมา

ทั้งหลายตกแต่งด้วยธงไสว ตามบ้านเรือนที่อยู่ริมน้ำแลในเมือง ก็ประดับด้วยเฟื่องใบไม้บุผ้าขาวผ้าแดง ตั้งพระบรมรูปแลเครื่องสักการบูชาทั่วทุกบ้าน บาดหลวงฝรั่งเศสนำนักเรียนมาตั้งแถวแสดงความเคารพที่บันไดน้ำ สถานกงสุลก็จัดการตกแต่งรับเสด็จโดยประณีต บรรดาพระสงฆ์ตามตำบลต่าง ๆ มาตั้งร้านถวายพระพรมงคลตามริมน้ำเป็นระยะขึ้นไปหลายแห่ง ที่ตำบลใดมีโรงเรียน ก็พานักเรียนมาตั้งแถวร้องคำสรรเสริญพระบารมี ปี่พาทย์ฆ้องกลองประสานเสียงเซ็งแซ่ ตั้งแต่เสด็จเข้าคลองลัดมาจนตลอดถึงเมือง มีเรือยาวเป็นอันมากล้วนตกแต่งหน้าโขนแลปักธงหัวท้าย ฝีพายแต่งกายสะสรวยสวมเสื้อหมวกเหมือนกันหมดเป็นลำ ๆ บางลำมีฝีพายหญิง บางลำมีฝีพายชาย เพียบ ๆ พายเรือเป็นขบวนตามมาข้างท้ายเรือพระที่นั่ง โห่ถวายพระพรเสียงสนั่นครึกครื้นมาตลอดทาง แลดูเรือสลอนสล้างเต็มไปทั้งลำน้ำ เวลาเสด็จกลับก็มีเรือแห่ตามเช่นนี้เหมือนกัน ฝีพายชายหญิงตั้งใจจ้วงพายด้วยความปีติชื่นบาน ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย เรือพระที่นั่งแล่นได้เพียงใด เรือเหล่านั้นก็ตามติดมาได้ไม่ลดล้า ทั้งนี้เป็นเหตุให้เห็นความนิยมแลจงรักภักดีในน้ำใจของราษฎรส่วนหนึ่ง เมื่อเวลามีพระราชดำรัสในที่ประชุมประชาราษฎรก็เห็นสำแดงกิริยาชื่นชมยินดี ทั้งการแต่งบ้านเมืองรับเสด็จก็ได้ทำอย่างแข็งแรงเต็มฝีมือแลมีผู้ถวายดอกไม้ธูปเทียนแลสิ่งของอเนกอนันต์ เมื่อรวบรวมอาการทั้งปวงนี้ประกอบกันแล้วย่อมเห็นได้แท้ว่า ในการที่เสด็จเยี่ยมเมืองจันทบุรีครั้งนี้ อาณาประชาราษฎรพากันปลื้มจิตยินดีทวีความกตัญญูต่อใต้เบื้องบาทยุคล ทั้งรู้สึกเชื่อในพระมหากรุณาธิคุณอันปกเกล้าฯยิ่งขึ้นเป็นอันมาก"

ในครั้งนี้พระพุทธเจ้าหลวงได้พระราชทานพระแสงสำหรับเมือง และโปรดเกล้าฯให้เจ้าพนักงานแจกเสมาที่ระลึกจากยุโรปแก่เด็กทั้งหลาย ทั้งพระราชทานสิ่งของที่ระลึกแก่ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยตามสมควร ในโอกาสนั้นพระยาวิชยาธิบดี สมุหเทศาภิบาล ได้กราบบังคมทูล มีข้อความว่า

"ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส นำฉันทานุมัติของข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือน และพ่อค้าพาณิชคณาจารย์ ประชาราษฎร บรรดามีตำแหน่งนิวาสสถานทั่วเมืองจันทบุรี ขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทในมงคลสมัยที่ได้รับเสด็จอีกครั้งหนึ่งในคราวนี้ อันเป็นเหตุให้บังเกิดปีติยินดีหัวหน้าหาที่สุดมิได้ ด้วยความนิยมเมืองนี้แต่ไรมาว่าเป็นเมืองโปรดของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ย่อมพอพระราชหฤทัยที่จะเสด็จประพาส และทรงพระกรุณาคุ้นเคยแก่ชาวเมืองทั่วไปมาก ใช่แต่เท่านั้น ครั้งถึงคราวเคราะห์เข็ญเกิดขึ้นแก่เมืองนี้ก็ทราบอยู่ทั่วกันว่า ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทได้ทรงบำเพ็ญพระวิริยะบารมี เพื่อจะบำบัดความวิบากยากไร้ของบ้านเมืองมิได้ย่อหย่อน ทั้งทรงพระอุตส่าห์ทำนุบำรุง เพื่อจะให้บ้านเมืองและประชาชนมีความสุขสมบูรณ์ขึ้นโดยลำดับมาจนการทั้งนี้สำเร็จได้ดังพระบรมราชประสงค์ ด้วยอำนาจพระวิริยะอุตส่าห์ควรเป็นอัศจรรย์ และเป็นพระเดชพระคุณแก่ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายหาที่เปรียบมิได้ ด้วยแลเห็นพระเมตตาคุณปรากฏเสมอมาเช่นนี้น้ำใจชาวเมืองจันทบุรีจึงมีปฏิพัทธ์ผูกพันอยู่ในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท เมื่อได้ทราบว่าไม่ทรงสบายจนถึงต้องเสด็จไปรักษาพระองค์ในยุโรปประเทศ ก็พากันอาวรณ์ร้อนใจตั้งหน้าคอยฟังข่าวเสด็จทุกคราวที่จะทราบได้ ครั้นได้ทราบว่าเสด็จไปทรงเจริญพระบรมสุขจึงค่อยคลายความกังวล จนได้แลเห็นพระองค์ทรงสิริโสภาคย์ปราศจากโรคาพาธมลทิน ปรากฏแก่ตาข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายในวันนี้ทำให้ปลื้มใจไปด้วยโสมนัสยิ่งดี จึงพร้อมกันขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบบังคมทูลถวายไชยมงคลต่อใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ให้ทรงพระเจริญพระชนมายุยืนนาน ทรงเสวยสุขสำราญนิราศโรคาพาธ

ปราศจากภยันตราย เสด็จดำรงรัฐสีมาอาณาจักรเป็นที่พึ่งพำนักของประชาชนทั้งหลายสืบไปให้จงช้านาน อนึ่ง ขอให้สรรพราชการซึ่งมีพระราชหฤทัยหวังทั้งสองฝ่ายที่จะบำรุงความสมบูรณ์สุขสบายของสยามรัฐสีมามณฑล จงประสิทธิศิริสวัสดิพิพัฒน์ผล ให้สมดังพระราชหฤหัยจำนงทุกประการ ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ"

นอกจากนี้ ชาวเมืองจันทบุรียังมีความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีต่อประชาชนเมืองนี้เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะทราบได้จากพระราชดำรัสตอบดังนี้

"ดูกรประชาชนอันเป็นที่รักของเรา ถ้อยคำอันไพเราะซึ่งได้กล่าวต้อนรับและอำนวยพร อันเจ้าทั้งหลายได้ให้ฉันทะมากล่าวเฉพาะหน้าเราเวลานี้ เป็นที่พอใจและจับใจเป็นอันมาก

เมืองจันทบุรีนี้แต่เดิมมา ย่อมเป็นที่เรามาเยี่ยมเยียนอยู่เป็นนิตย์ ได้รู้สึกว่าเป็นเมืองซึ่งอาจบำบัดโรคและให้ความสำราญใจสำราญกาย เพราะได้มาอยู่ในที่นี้เป็นหลายคราว จึงเป็นที่รักมุ่งหมายจะบำรุงให้มีความเจริญยิ่งขึ้น ความคุ้นเคยต่อประชาชนที่นี้ย่อมมีเป็นอันมาก ดุจเจ้าทั้งหลายระลึกได้ถึงว่าเราต้องห่างเหินไปไม่ได้มาอยู่เมืองนี้ถึง ๑๔-๑๕ ปี ด้วยความจำเป็น แต่มิได้ละเลยความผูกพันในที่จะบำรุงเมืองนี้ให้อยู่เย็นเป็นสุข และมีใจระลึกถึงประชาชนทั้งหลายอันเป็นที่รักที่คุ้นเคยกัน และได้ฟังข่าวสุขทุกข์ของเจ้าทั้งหลายอยู่เป็นนิตย์ เมื่อเป็นโอกาสที่จะได้มาเมืองนี้ในครั้งแรกซึ่งได้เลิกร้างไปช้านาน จึงมีความยินดีตักเตือนใจอยู่เสมอ ซึ่งจะใคร่เห็นภูมิประเทศและราษฎรอันเป็นที่รักของเรา ผลแห่งความมุ่งหมายอันแรงกล้านี้ได้สำเร็จเป็นอันดี เป็นเหตุให้เกิดความชื่นชมโสมนัสในใจว่า บ้านเมืองมิได้เสื่อมทรามไป มีความสุขสมบูรณ์อยู่สมดังความปรารถนาของเรา ทั้งได้เห็นหน้าพวกเจ้าทั้งหลายเบิกบานแสดงความชื่นชมยินดี ส่อให้เห็นความจงรักภักดีมิได้เสื่อมคลายสมกับคำที่กล่าวว่า มีมิตรจิตและมิตรใจ ในระหว่างตัวเราและเจ้าทั้งหลาย ความรู้สึกอันนี้ย่อมมีแต่ความชื่นชมยินดีทวีขึ้น

บัดนี้ เมืองจันทบุรีได้เป็นเมืองใหญ่ในมณฑลฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งรัฐบาลของเราได้คิดจะบำรุงให้เจริญดียิ่งขึ้น เราขอเตือนเจ้าทั้งหลายให้ตั้งหน้าทำมาหากิน และประพฤติตนให้สมควรแก่ความชอบธรรมซึ่งควรประพฤติ และขอให้มีความไว้วางใจในตัวเราว่าจะเป็นผู้ชื่นชมยินดีในเวลาที่เจ้ามีความสุขสมบูรณ์มั่งคั่ง และจะเป็นผู้เดือดร้อนกระวนกระวายใจในเวลาที่เจ้าทั้งหลายต้องภัยได้ทุกข์อันใช่เหตุ ในเวลานี้เราขอแสดงความไว้วางใจว่า ข้าราชการทั้งหลายคงจะได้ทำหน้าที่เพื่อจะทำนุบำรุงให้เจ้าทั้งหลายมีความสุขสมดังความปรารถนาของเรา ขออำนวยพรให้เจ้าทั้งหลายได้รับความเจริญสุขสิริสวัสดิ์ ทำมาค้าขายได้ผลเป็นสุขสมบูรณ์ทั่วหน้ากันทุกคนเทอญ"

พระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ชาวจันทบุรีจะต้องจารึกไว้ในดวงใจของทุกคนคือความมีพระเมตตาเห็นความสำคัญของจังหวัดจันทบุรีว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญ เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยของประเทศไทย เมื่อไทยไม่มีกำลังพอที่จะขับไล่

ฝรั่งเศสให้ออกไปได้ ก็จำต้องเอาดินแดนส่วนอื่นไปขอแลกเปลี่ยนกลับคืนมา โดยเหตุนี้จึงได้เกิดมีสัญญาขึ้นอีก ๒ ฉบับ ฉบับแรกลงวันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ โดยไทยยอมยกมโนไพรและจำปาศักดิ์ ซึ่งอยู่ตรงข้ามปากเซให้แก่ฝรั่งเศส ครั้นเซ็นสัญญากันเสร็จเรียบร้อยแล้ว ฝรั่งเศสก็ยังคงไม่ยอมออกไปจากจันทบุรีอีก จนเวลาล่วงไปปีเศษ ไทยจึงต้องทำสัญญากับฝรั่งเศสอีกฉบับหนึ่ง ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๖ และผลก็คือไทยต้องเสียดินแดนให้แก่ฝรั่งเศสเพิ่มขึ้นจากสัญญาฉบับเดิมอีกส่วนหนึ่ง คือบริเวณฝั่งขวาแม่น้ำโขงตรงข้ามกับหลวงพระบาง เมื่อรวมกันแล้ว ไทยต้องเสียดินแดนไปในครั้งนี้ประมาณ ๖๒,๕๐๐ ตารางกิโลเมตร

ชาวจันทบุรีสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านเป็นอย่างยิ่ง หากมีโอกาสที่จะสนองคุณต่อแผ่นดินแล้วชาวจันทบุรีจะกระทำด้วยความเต็มใจยิ่ง ซึ่งเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ได้จารึกไว้แล้วคือ การที่พ่อค้า ประชาชน ชาวสวน ชาวนาในจังหวัดจันทบุรี ได้พร้อมใจกันสละเงินซื้อเครื่องบินให้รัฐบาลเป็นจังหวัดแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งยังความภาคภูมิใจแก่ชาวจันทบุรีมาจนทุกวันนี้

หนังสืออ้างอิง

เสด็จประพาสจันทบุรี พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

จดหมายเหตุประกอบเรื่องไกลบ้าน ว่าด้วยการส่งเสด็จ การรักษาพระนครเวลาเสด็จไม่อยู่ แลการรับเสด็จกลับคืนพระนคร คราวพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จไปยุโรปครั้งหลัง (พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๕๐)

รายงานการศึกษามณฑลจันทบุรี ร.ศ. ๑๑๘

ฝรั่งเศสยึดจันทบุรี จากหนังสือเรื่องประเทศไทย การเสียดินแดนแก่ฝรั่งเศส

สมเด็จพระนางเจ้า รำไพพรรณี

๒๑ ปี ณ วังสวนบ้านแก้ว

ผศ. ไพรถ เลิศพิริยกมล

"ณ วังสวนแก้วจันทบุรี สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงใช้ชีวิตเยี่ยงสามัญชน ทรงปฏิบัติทุกอย่างตั้งแต่ปลูกถั่ว ทำสวนแตง ทอเสื่อ เลี้ยงไก่ เลี้ยงวัว แม้แต่ปั้นอิฐเอง และได้พระราชทานสถานที่แห่งนี้เป็นวิทยาลัยครูจันทบุรี"

ใครจะเคยคิดบ้างว่า สมเด็จพระบรมราชินีของประเทศไทย พระบรมราชินีในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงใช้ชีวิตเยี่ยงสามัญชน ใครจะเคยคิดบ้างว่าราชินีจอมกษัตริย์จะทรงปฏิบัติงานได้ทุกอย่าง ตั้งแต่ปลูกข้าว ปลูกถั่ว ทำสวนแตง ทอเสื่อ เลี้ยงไก่ เลี้ยงวัว แม้แต่ปั้นอิฐใช้เอง สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ได้ทรงกระทำมาแล้วด้วยพระองค์เองทั้งสิ้น และได้ทรงทำอย่างอุตสาหวิริยะ มิใช่ระยะเวลาอันสั้น แต่อุทิศพระองค์เพื่องานดังกล่าวถึง ๒๑ ปี สถานที่ที่พระองค์ดำเนินชีวิตเยี่ยงสามัญชนอย่างแท้จริง คือวังสวนบ้านแก้ว ตำบลเขาไร่ยา อำเภอเมืองฯ จังหวัดจันทบุรี

หลังจากที่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีได้อัญเชิญพระอัฐิของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ กลับสู่ประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ และเสด็จมาประทับ ณ วังสระประทุม ๑ ปี ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๓ ก็เสด็จมาประทับ ณ วังสุโขทัย และประทับอยู่ที่นั่นจนกระทั่งสิ้นพระชนม์ แต่ใครจะเคยคิดว่าเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๙๓ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีก็เสด็จไปยังจังหวัดจันทบุรี ทรงใช้ชีวิตเยี่ยงสามัญชน ณ วังสวนบ้านแก้ว ตำบลเขาไร่ยานานถึง ๒๑ ปี จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๑๕ กระทรวงศึกษาธิการจึงขอพระราชทานสถานที่แห่งนี้เพื่อตั้งเป็นวิทยาลัยครูจันทบุรี โดยถวายเงิน ๑๘ ล้านบาท

เมื่อสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี เสด็จกลับจากประเทศอังกฤษประมาณ ๑ ปี ทรงคิดว่าอยากจะหาที่สักแห่งหนึ่งที่ไม่ไกลจากพระนครนักเพื่อพักผ่อนอิริยาบถ และเป็นที่ที่สามารถปลูกต้นไม้ได้งอกงามดี หม่อมทวีวงศ์ ถวัลยศักดิ์ จึงถวายคำแนะนำให้ทอดพระเนตรที่เชียงใหม่ก่อน ทรงเห็นว่าไกลเกินไป ถ้ามีพระราชภารกิจทางกรุงเทพฯ จะไปมาลำบาก ต่อมาก็เสด็จมาจันทบุรี เมื่อผ่านตำบลเขาไร่ยาก็โปรดสถานที่แห่งนั้น จึงขอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดติดต่อ เพราะเป็นที่มีเจ้าของ ชื่อนายเทียม นายชอบ ซึ่งก็เต็มใจถวาย จึงพระราชทานเงินตอบแทน ๖๐,๐๐๐ บาท และยังมีผู้ถวายเพิ่มเติมอีกรวมแล้วประมาณ ๗๒๕ ไร่

เมื่อได้ที่ดินสมพระราชประสงค์แล้ว สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีมิได้ทรงรอช้าได้นำข้าราชบริพารเสด็จมา ณ ที่แห่งนั้นทันที สมัยนั้นเส้นทางจากกรุงเทพฯ ถึงจังหวัดจันทบุรียังเป็นทางลูกรัง ฝุ่นแดง ทางลำบากมาก ต้องใช้รถจี๊ปและเดินทางทั้งวันจึงถึง เมื่อมาถึงก็กางเต็นท์ โดยมีเต็นท์ของพระองค์เอง เต็นท์ของข้าราชบริพาร ตำรวจวังอยู่ล้อมรอบ ได้ทรงสั่งการให้หักร้างถางพงเตรียมสร้างที่ประทับชั่วคราวทันที

ปฐมตำหนัก

ตำหนักหลังแรกที่ประทับเป็นเรือนไม้ไผ่หลังเล็ก ๆ มุงด้วยจาก เป็นเรือนแบบชาวบ้านชนบททั่ว ๆ ไป ได้ทรงให้ปลูกเรือนแถวเป็นเรือนไม้ไผ่ หลังคาจาก เช่นเดียวกันล้อมรอบที่ประทับของพระองค์อีก ๔ - ๕ หลัง ในที่สุดวังสวนบ้านแก้ว ก็มีปฐมตำหนักขึ้นเรียบร้อยพร้อมที่จะใช้ชีวิตเยี่ยงสามัญชนได้ ผู้ที่ตามเสด็จที่สำคัญก็มีท่านชายนนท์ ท่านหญิงพรรณเพ็ญแข ม.ร.ว.บรรลือศักดิ์และคนอื่น ๆ อีกหลายคน

หลังจากที่ประทับอยู่เรือนจากไม่นาน สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีก็รับสั่งให้สร้างเรือนไม้

หลังเล็ก ๆ ขึ้น ๒ หลังเรียกว่า เรือนเทา เรือนแดง และสร้างเรือนแบบบังกะโลขนาดของชาวบ้านธรรมดาอีก ๑ หลัง เรียกว่า เรือนเขียว เรือนเทาอยู่ตรงกลางเป็นที่ประทับของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ส่วนเรือนเขียว ราชเลขาฯ พัก และใช้เป็นที่รับแขกด้วย ส่วนเรือนแดงก็เป็นที่พักของผู้ติดตาม นับว่าอาคารถาวรชุดแรกที่ได้รับการก่อสร้าง สิ่งที่น่าสังเกตก็คือเรือนทุกหลังจะทำที่เก็บน้ำฝนไว้ใต้ถุน ก่ออิฐโบกปูนอย่างดี ทำฝาปิดมิดชิด ในหน้าแล้งสามารถใช้น้ำฝนได้ทันที การสร้างตำหนักที่ตามมาก็อยู่ในลักษณะเดียวกันทั้งสิ้น

ตำหนักเทา ที่ประทับ ณ วังสวนบ้านแก้ว

ราว ๆ ๓ ปีที่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีเสด็จประทับ ณ วังสวนบ้านแก้ว พระองค์ได้ทรงสร้างตำหนักเทาสำหรับเป็นที่ประทับ ตำหนักเทาเป็นคฤหาสน์ขนาดใหญ่ เป็นบ้านไม้สักทองทั้งหลังแบบชั้นครึ่ง ชั้นบนเป็นห้องบรรทม มีห้องสรงในห้องบรรทมมีตู้ติดผนังสำหรับเก็บพระภูษาและเครื่องใช้ส่วนพระองค์ ที่ห้องบรรทมถ้าเปิดประตูออกไปทางด้านตะวันออกจะเป็นเฉลียง ซึ่งสามารถมองเห็นทิวทัศน์อันสวยงามของวังสวนบ้านแก้ว มองเห็นลำห้วยที่ไหลผ่านกลางพื้นที่ของสวน ซึ่งลำห้วยนี้ได้กั้นเป็นฝายน้ำล้นให้สามารถกักน้ำไว้ในหน้าแล้ง ถัดจากห้องบรรทมลงมาจะเป็นห้องโถง ๓ ห้องขนาดใหญ่ซึ่งจะเป็นที่พักผ่อนอิริยาบถและรับแขก นอกจากนั้นยังมีห้องเตรียมเครื่องเสวยอีก ๒ ห้อง

จากตำหนักเทาจะมีทางเดินต่อมาทางห้องเครื่อง ซึ่งเป็นอาคารอีก ๒ หลัง ด้านหลังของตำหนักเทาจะปูอิฐเป็นลาดลดหลั่นกันไป มีการปลูกไม้ต้นไม้ดอกประดับสวยงาม ยิ่งทางด้านหลังของพระตำหนักหลังนี้ จะทำเป็นธารน้ำตกไหลลดหลั่นลงสู่ลำห้วยที่แห่งนี้เอง ที่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ทรงสร้างเรือนเพาะชำ ทรงลงมือเพาะต้นไม้เองดูแล ปลูกเอง โปรดการดูแลต้นไม้เอาพระทัยใส่ตลอดเวลา ตำหนักเทานี้ใช้เวลาสร้างเกือบ ๓ ปีก็เสร็จ และได้ใช้เป็นที่ประทับตลอดมา

ในช่วงที่เริ่มสร้างตำหนักเทาได้ไม่นาน ทรงให้สร้างตำหนักแดงขึ้นเพื่อเป็นสำนักงานของราชเลขาฯ คือ ม.ร.ว.สมัครสมาน กฤษฎากร ซึ่งเป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยอย่างยิ่ง เนื่องจากได้รับใช้ใกล้ชิดพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมาตลอด

การบุกเบิก ชีวิตชาวไร่

เมื่อสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีเสด็จมา ณ วังสวนบ้านแก้ว ครั้งแรก พื้นที่แห่งนี้ยังเป็นป่าทึบอยู่ส่วนหนึ่ง มีที่บุกเบิกเป็นไร่มันแล้วบ้าง พื้นที่ยังมีสภาพรกร้าง มีต้นไม้ขนาดใหญ่มีตอไม้อยู่มากมาย สมเด็จฯ ทรงใช้บุกเบิกที่เพื่อทำพืชไร่

โดยมีท่านเปิ้ง (หม่อมเจ้าประดิษฐาน จักรพันธ์) เป็นผู้ควบคุมงาน

เมื่อบุกเบิกที่เรียบร้อยพอสมควรแล้ว ที่ใดเป็นที่ลุ่มก็ให้ปลูกข้าว ส่วนที่ดอนเคยเป็นไร่มันเก่าก็ให้ลงถั่วลิสง สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีได้ทรงลงมือทำเองทุกอย่าง ทรงทำร่วมไปกับข้าราชบริพารและคนงาน คือ ดำนา เกี่ยวข้าวเอง ลงมือปลูกถั่วลิสงและถอนเอง เมื่อถอนเสร็จก็เด็ดเมล็ดถั่วเอง การปลูกข้าวนั้นได้ผลผลิตเป็นที่น่าพอใจ ส่วนการปลูกถั่วเนื่องจากพื้นที่อุดมสมบูรณ์มากต้นถั่วจึงขึ้นงอกงาม บางแห่งต้นสูงเกือบถึงหน้าอก เมล็ดถั่วจึงไม่ค่อยมากนัก แต่มิได้ทรงตั้งใจจะเอาผลผลิต เป็นเพียงปลูกเพื่อบำรุงดินและกำจัดหญ้าไปในตัว ส่วนที่สูงมาก ๆ ก็ทรงปลูกสับปะรด

ในช่วงที่กำลังลงพืชไร่อยู่นั้น หม่อมเจ้าสิทธพร กฤษฎากร ซึ่งเชี่ยวชาญการปลูกแตงโมมาก ได้มาช่วยเหลือแนะนำให้ลอง ปลูกแตงโมและแคนตาลูป ปรากฏว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะแตงโมมีผลโตน้ำหนักถึง ๑๕ กิโลกรัมเศษ นอกจากนั้นยังทรงทำไร่นุ่นด้วย

เริ่มงานทอเสื่อเป็นอุตสาหกรรม

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีมิได้สนพระทัยแต่งานภายในวังของพระองค์ แต่ได้ทรงสังเกตและศึกษาชีวิตของชาวบ้าน ทรงเห็นการดำเนินชีวิต ของชาวบ้านทั่วไปของจันทบุรี พอหมดหน้านาแล้วก็ทอเสื่อเป็นอาชีพรอง เรียกว่าเสื่อจันทบูร ซึ่งคุณภาพของกกที่จันทบุรีมีคุณภาพดีอยู่แล้ว การย้อมสี การประดิษฐ์เป็นของใช้อย่างอื่น ยังไม่คิดทำกัน สีของเสื่อมักจะตกและจางไป

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงจับงานด้านเสื่อทันทีโดยให้หาชาวบ้านที่ทอเสื่อเป็นมาในวัง ได้ชาวบ้านมาครั้งแรก ๒ คน คือ คุณจำรัส สิงขจร และคุณฉลอม แสนสุข เมื่อได้คนมาแล้วก็ทรงศึกษาการทอเสื่อ ด้วยพระองค์เอง ให้หาคนงานตามหมู่บ้านใกล้เคียงมา ทรงสร้างโรงเสื่อถาวรขึ้นในวังสวนบ้านแก้ว ในเนื้อที่ประมาณ ๑ ไร่ กว้างประมาณ ๖ ห้อง ยาว ๖ ห้อง ประกอบด้วยเตาย้อมและส่วนโรงทอเสื่อ คุณจำรัส เป็นหัวหน้าฝ่ายทอ คุณฉลอมเป็นหัวหน้าฝ่ายออกแบบ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงออกแบบและมีหูกทอเสื่อเล็ก ๆ ของพระองค์เอง พอทรงคิดแบบอะไรได้ก็ทรงทดลองเอง มีคุณฉลอมคอยทำตามความคิดของพระองค์ แล้วนำไปสอนคนทอให้ทำตามแบบอีกครั้งหนึ่ง

อุตสาหกรรมทอเสื่อของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีเป็นที่นิยมแพร่หลาย ผลิตภัณฑ์จากสวนบ้านแก้ว จะมีตราเฉพาะของพระองค์เพื่อประกันคุณภาพ เป็นตราคนหาบกระบุง และมีอักษรย่อว่า สบก. หมายถึง วัง "สวนบ้านแก้ว" นั่นเอง งานทอเสื่อของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีนั้น เป็นต้นแบบสำหรับสอนชาวบ้านจริง ๆ พระองค์ไม่เคยหวงตำรา ทรงเผยแพร่งานของพระองค์สู่ชาวบ้าน และสืบทอดมาจนกระทั่งทุกวันนี้ ก่อให้เกิดอาชีพที่ถาวร และกลายเป็นโรงงานขึ้นมากมายหลายแห่งในจังหวัดจันทบุรี แม้เมื่อสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีเสด็จกลับไปประทับ ณ วังศุโขทัย ก็นำเอาการทอเสื่อเข้าไปดำเนินงานต่อในวัง โดยตั้งโรงงานขึ้นที่ตำหนักน้ำ และทำมาจนกระทั่งเสด็จสวรรคต

เลี้ยงไก่ เลี้ยงวัว

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีมีพระนิสัยรักสัตว์มาก ชาวบ้านนำวัวมาถวาย ก็ทรงเลี้ยงไว้ปล่อยให้กินหญ้าเรื่อยไป ทรงเลี้ยงจากวัวไม่กี่ตัว จนหลังสุดมีเป็นร้อย ก็ทรงปล่อยให้กินหญ้าไปรอบวังนั่นเองมีลูกวัวตัวหนึ่งพอคลอดได้หน่อยหนึ่ง แม่มันก็ตายสมเด็จฯ จึงทรงเลี้ยงนมมันด้วยพระองค์เองมาตลอด ลูกวัวตัวนี้ไม่ยอมห่างสมเด็จฯ เวลาเสด็จไปไหนก็เดินตาม สมเด็จฯ ก็ทรงอุ้มมันมาแต่เล็ก ๆ เลยติดสมเด็จฯ ตลอดเวลา

สำหรับการเลี้ยงไก่นั้น ได้ทรงสั่งไก่พันธุ์ต่างประเทศมาเลี้ยง ได้สร้างโรงเลี้ยงไก่ขึ้น สามารถส่งไข่ไก่ออกขายในตลาดได้ นอกจากนั้นยังปลูกไม้ดอกจนส่งขายตลาดได้เช่นเดียวกัน

อิฐ สบก.

วัง "สวนบ้านแก้ว" มีสัญลักษณ์ที่เห็นได้ง่ายอยู่อย่างหนึ่งคือ อิฐ สบก. อิฐชนิดที่มีขนาดโตเช่นเดียวกับอิฐบางบัวทอง เหตุที่อิฐ สบก.ในช่วงที่มีการก่อสร้างตำหนักเทา จำเป็ต้องใช้อิฐในการก่อสร้างมาก พอไปสั่งจากกรุงเทพฯ ก็จะต้องขนลงเรือมาแล้วพอถึงท่าแฉลบ ก็ต้องถ่ายขึ้นรถบรรทุกมายังวังสวนบ้านแก้ว นอกจากการขนส่งจะลำบากล่าช้าแล้ว ค่าใช้จ่ายยังแพงอีกด้วย ดังนั้นจึงทรงคิดทำอิฐใช้เอง

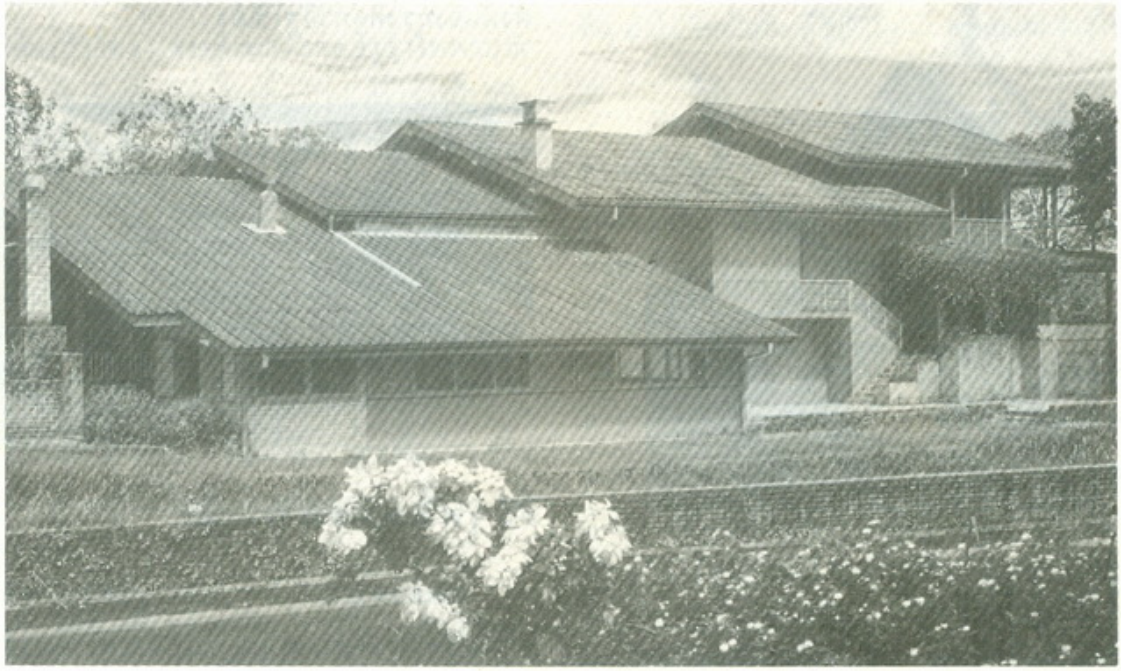
อื่น ๆ ตามพระราชอัธยาศัย

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงดำเนินชีวิตของพระองค์เยี่ยงสามัญชนมาตลอดระยะเวลาที่พระองค์ประทับ ณ วังสวนบ้านแก้ว ทรงทำสวนมะพร้าวระยะหลังได้ทดลองปลูกส้ม แม้การปลูกต้นไม้ในวังก็ทรงคิดพันธุ์ที่ดี การปลูกไม้ดอกก็มีการวางแผนที่ดี คือมีดอกไม้ที่สามารถเวียนกันออกดอกไม้ตลอดปีทำให้ทิวทัศน์ในวังสวนบ้านแก้วสวยงาม สดชื่นตลอดเวลา

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงเล่นกอล์ฟมาตั้งแต่พระชนมพรรษา ๒๐ เศษ เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกอล์ฟเป็นประจำ เมื่อเสด็จมาที่จันทบุรีไม่มีสนามกอล์ฟ

ก็เลยทรงสร้างสนามกอล์ฟในวังสวนบ้านแก้ว เป็นสนามชั้นดี ทรงพักผ่อนและทรงเล่นกอล์ฟในวังมาโดยตลอด

ทรงมอบวังสวนบ้านแก้ว ตั้งเป็นวิทยาลัยครูจันทบุรี

ราว ๆ พ.ศ. ๒๕๑๕ กระทรวงศึกษาธิการต้องการจะหาที่ดินเพื่อสร้างวิทยาลัยครูจันทบุรี และก็ไม่ไกลตัวเมืองมากนัก ในช่วงนั้น พล.ต.อ. ประเสริฐ รุจิรวงศ์ จึงเข้าเฝ้าขอพระราชทานที่แห่งนี้ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้ญี่ปุ่นเคยสนใจอยากจะขอซื้อในราคาที่แพงแต่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีไม่ทรงยินยอม ครั้นทรงทราบว่า ทางกระทรวงศึกษาธิการจะใช้ที่ดินตั้งสถาบันการศึกษาชั้นสูงขึ้น ณ จังหวัดจันทบุรี จึงตัดสินพระทัยมอบวังสวนบ้านแก้วให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยทางกระทรวงได้ถวายเงิน ๑๘ ล้านบาท บัดนี้วังสวนบ้านแก้ว คือ วิทยาลัยครูจันทบุรี สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงตั้งความหวังไว้ว่าจะให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออก เราเชื่อว่าความหวังของพระองค์คงจะบังเกิดผลในระยะเวลาอีกไม่นานนัก

เดือนมีนาคม ๒๕๒๘ วิทยาลัยครูจันทบุรีได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เชิญพระนามาภิไธยของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ เป็นนามของวิทยาลัยครูว่า "วิทยาลัยรำไพพรรณี" ตามหนังสือสำนักราชเลขาธิการที่ รล. ๐๐๐๓/๓๓๙๙ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๒๘

๒๑ ปี ณ วังสวนบ้านแก้ว

วังสวนบ้านแก้ว ตำบลเขาไร่ยา จังหวัดจันทบุรีเป็นที่ประทับของสมเด็จพระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ เป็นสถานที่ที่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ทรงใช้ชีวิตเยี่ยงสามัญชนอย่างสงบ เป็นสถานที่ที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านในจังหวัดจันทบุรีได้มีงานทำ เป็นสถานที่ที่พิสูจน์ถึงพระราชจริยวัตรอันประเสริฐของพระผู้เพิ่งจากไป ชาวจันทบุรีและชาวไทยทั้งมวลรำลึกถึงพระองค์ตลอดเวลา

น้ำตกลือเลื่อง

น้ำตกพลิ้ว

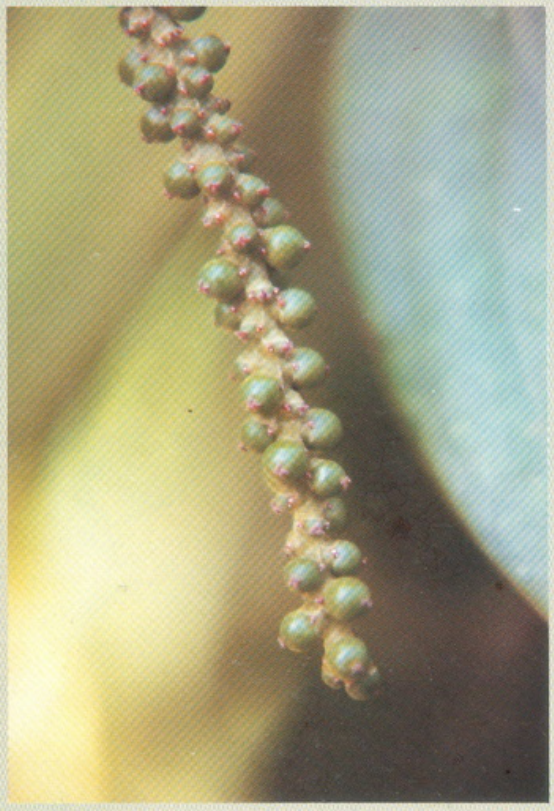

น้ำตกสอยดาว

เงาะ

พริกไทยพันธุ์ดี

ลางสาด

พริกไทยเมืองจันท์

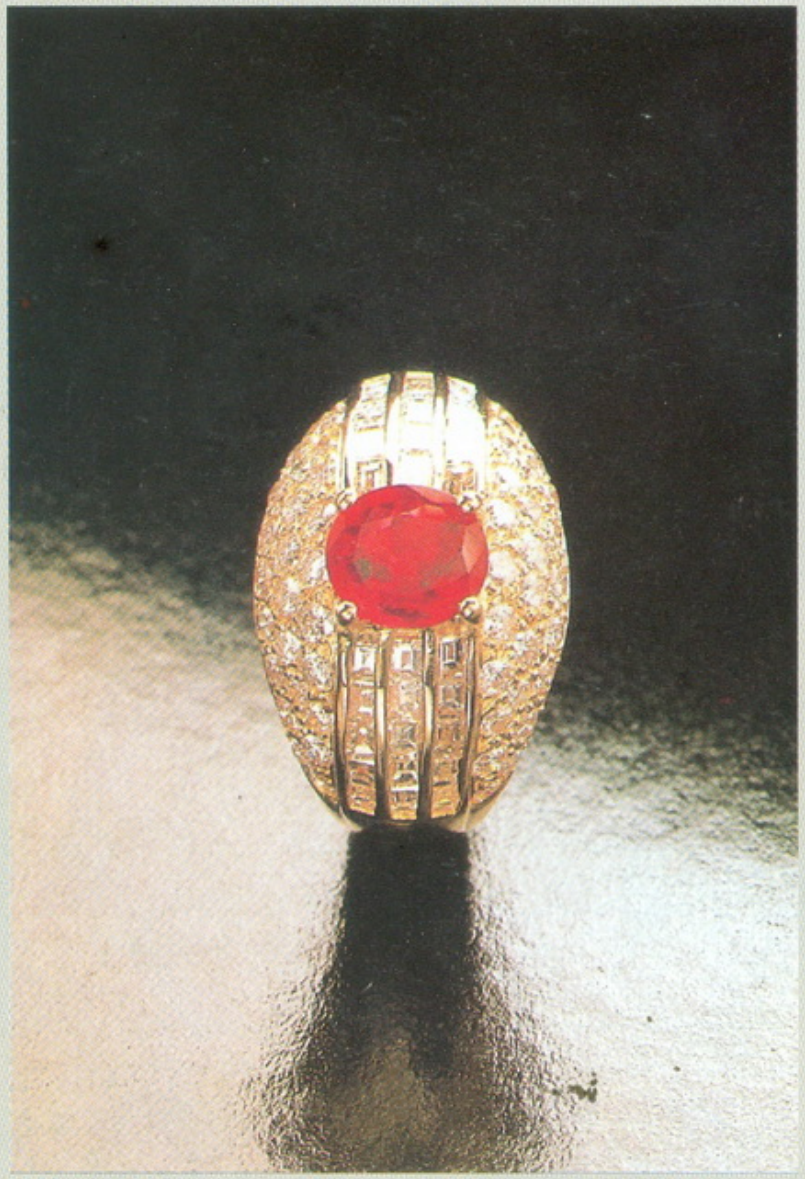
ระกำ

มังคุด

ทุเรียน

อัญมณีมากเหลือ

เสื่อจันทบูร

คุ้งวิมาน

ชายหาดแหลมสิงห์

แหลมเสด็จ

หาดเจ้าหลาว

เสน่ห์เมืองจันท์

นายอภัย จันทวิมล อดีตรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของชาวจังหวัดจันทบุรี ท่านได้เขียนถึงเมืองจันท์ไว้ด้วยความภาคภูมิใจว่า

ฉันภูมิใจที่ได้เป็นชาวจันท์

ฉันภูมิใจ	ที่ได้	เป็นชาวจันท์
เมืองเรานั้น	เปรียบที่ไหน	ไม่น้อยหน้า
ดินอุดม	ร่มรื่น	ชื่นอุรา
มีภูผา	น้ำตก	อุทกธาร
วัดก็ดี	พลอยก็มี	สีต่างต่าง
มีสวนยาง	ไม้ผล	คนกล่าวขาน
พริกไทยดี	มีชื่อ	ลือช้านาน
ก๋วยเตี๋ยวเส้น	รับประทาน	แล้วติดใจ
หัตถกรรม	ทำเสื่อ	เป็นสินค้า
ท้องทะเล	กุ้งปลา	หาน้อยไม่
คนขยัน	ปัญญาดี	ไม่มีภัย
ฉันภูมิใจ	ที่ได้	เป็นชาวจันท์

อภัย จันทวิมล

เมืองจันทบุรีในปัจจุบันก็ยังอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ สมดังคำขวัญที่ว่า "น้ำตกลือเลื่อง เมืองผลไม้ พริกไทยพันธุ์ดี อัญมณีมากเหลือ เสื่อจันทบูร" สิ่งเหล่านี้คือเสน่ห์และสมบัติของชาวจันท์ ที่เราท่านควรภูมิใจและน่าศึกษาเพื่อให้สมกับความเป็นเจ้าของ จึงขอเชิญชวนผู้อ่านได้ศึกษาสิ่งที่เป็นเสน่ห์ของเมืองจันท์จากข้อเขียนต่อไปนี้

น้ำตกพลิ้ว

น้ำตกพลิ้วเป็นน้ำตกสวยงามที่สุดแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี อยู่ในเทือกเขาสระบาป อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว หมู่ที่ ๑ ตำบลพลิ้ว อำเภอแหลมสิงห์ ห่างออกจากตัวเมืองจันทบุรีไปทางจังหวัดตราด ตามเส้นทางถนนสุขุมวิท ๑๕ กิโลเมตร โดยแยกซ้ายมือตรงหลักกิโลเมตรที่ ๓๔๗ เข้าไปอีก ๒ กิโลเมตร เป็นถนนราดยางตลอด ก็จะถึงบริเวณน้ำตก

น้ำตกพลิ้วตกลงมาจากหน้าผาสูง ลดหลั่นลงมา ๓ ชั้น มีอ่างศิลาธรรมชาติรองรับเป็นชั้น ๆ น้ำที่ตกจากชั้นบนลงมายังอ่างศิลานั้น ใสสะอาดและเย็นชื่นฉ่ำ กระแสน้ำไหลพวยพุ่งจากลำธารบนภูเขา แล้วตกลงมาในอ่างศิลานั้นสูงถึง ๒๐ เมตร ถ้าแหงนดูจากเบื้องล่าง จะเห็นน้ำกระทบแง่หินแตกกระจายเป็นฟองฝอย ในอ่างมีปลาน้อยใหญ่ว่ายวนเวียนอยู่น่าเพลิดเพลิน เมื่อน้ำตกลงมาในอ่างเต็มแล้ว ก็ไหลล้นลงไปสู่อ่างที่สองและที่สามต่อไป แล้วในที่สุดก็ไกลเป็นลำธารลัดเลาะไปตามก้อนหินตะปุ่มตะป่ำ เป็นกะแก่งแอ่งเล็กแอ่งน้อยไปตามเชิงเขา สองฟากฝั่งลำธารมีต้นไม้ใหญ่น้อยร่มครึ้มเขียวขจีงดงามน่าชมยิ่งนัก

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดน้ำตกพลิ้วเป็นอย่างยิ่ง และได้เสด็จประพาสหลายคราว เมื่อคราวเสด็จประพาสเมืองจันทบุรี ใน พ.ศ. ๒๔๑๙ ได้ทรงพระราชนิพนธ์เป็นโคลงชมน้ำตกพลิ้วไว้ในหนังสือเรื่องเสด็จประพาสจันทบุรี ฉันใดคำที่ทรงสรรมาลงไว้เป็นคำโคลงนั้นซาบซึ้งตรึงใจอย่างที่สุด ผู้ที่ได้อ่านจะต้องหลับตามองเห็นภาพอันน่ารื่นรมย์อย่างสุดซึ้ง และจูงใจให้กระหายที่จะไปเที่ยวชมเป็นอย่างยิ่ง ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า

น้ำพุดั้นยอด บรรพต
กระทบเหลี่ยมศิลาลด ล่มพื้น
ขาวดังกษิรรส รินร่วง โรยแฮ
พร่างพร่างละอองชื้น เช่นน้ำสุคนธ์โปรย
เบื้องล่างอ่างรับน้ำ เย็นใส
เจ็ดศอกคืบแต่ใน ซึ่งซึ้ง
ลำธารชลาลัย ไหลหลั่ง เหลิงแฮ
ลงสู่คลู่เดียวถลึ้ง เหตุล้ำเหลือหนาว
ยามสายกายเร่าร้อน สุริย์ฉาน
เพียงสถิตปากธาร ที่ใกล้
กลับเย็นยิ่งสำราญ ร่มสุข เกษมแฮ
ธารกี่ธารบ่ได้ เทียบพลิ้วเทียมถึง

ชลธารปานน้ำทิพย์ มาโปรย สรงฤๅ
เสียวแต่นามชวนโหย ละห้อย
เรียกพลิ้วโอ้ยอกโอย ฉวยบิด เบือนนา
แม้ว่าบิดพลิ้วน้อย หนึ่งแล้วจำตาย

ปัจจุบัน พ.ศ. นี้ เป็น พ.ศ. ๒๕๓๓ นับเป็นเวลา ๑๑๔ ปีแล้ว บทพระราชนิพนธ์นี้ช่างเป็นอมตะเสียเหลือเกิน ความงดงามของน้ำตกพลิ้วเมื่อหนึ่งร้อยปีเศษงามอย่างไร ปัจจุบันนี้ก็ยังคงสภาพความสวยสดงดงามไว้เช่นนั้น และนับวันจะยิ่งเพิ่มความงามความร่มรื่น ความสะดวกสบาย ความปลอดภัย ความน่าสัมผัสยิ่ง ๆ ขึ้น ทั้งนี้ เพราะบริเวณเชิงน้ำตกมีหน่วยงานของอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้วตั้งอยู่พร้อมที่จะให้บริการ และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวตลอดเวลา เกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัย คำแนะนำในการท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังมีบ้านพักรับรองให้นักท่องเที่ยวค้างแรมได้อีกด้วย

น้ำตกกระทิง

เมืองจันทบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวชื่อ "กระทิง" อยู่ ๒ แห่ง แห่งหนึ่งคือ น้ำตกกระทิง มีธรรมชาติเป็นป่าและภูเขา อีกแห่งหนึ่งคือ อ่าวกระทิง มีธรรมชาติเป็นทะเลและหาดทราย

น้ำตกกระทิงเป็นน้ำตกอยู่ในเทือกเขาสอยดาวใต้ อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ ตำบลพลวง อำเภอมะขาม ห่างจากตัวเมือง ๓๐ กิโลเมตร โดยแยกซ้ายมือจากถนนสุขุมวิทหลักกิโลเมตรที่ ๓๒๔ บริเวณหมู่บ้านเขาไร่ยา เข้าไปอีก ๒๔ กิโลเมตร ตามถนนบำราศนราดูร เป็นถนนราดยางตลอด เมื่อมาถึงบริเวณทางแยกเข้าน้ำตก ภาพของน้ำตกกระทิงจะปรากฏต่อสายตาอยู่เบื้องหน้าทางขวามือลิบ ๆ ไม่ว่าจะเป็นฤดูกาลใด จะเห็นกระแสน้ำตกกระทิง ทิ้งตัวลงมาจากหน้าผาสูง เป็นสายน้ำสีขาว รอบ ๆ สายน้ำปกคลุมด้วยหมู่ไม้น้อยใหญ่ชั่วนิจนิรันดร์ นับเป็นภาพที่จะเร่งเร้าให้ทุกคนกระหายอยากจะได้เข้าไปชมความงามของน้ำตกแห่งนี้เป็นที่สุด และเพียงแยกขวามือเข้าไปอีก ๑.๕ กิโลเมตร จะถึงลำธารที่มีน้ำใสสะอาดไหลลัดเลาะวกไปเวียนมาตามแก่งหิน ฝูงปลาใหญ่น้อยดำผุดดำว่ายอยู่คลาคล่ำ บริเวณนี้เป็นเชิงน้ำตกกระทิง และเป็นสถานที่ทำการของอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ

น้ำตกกระทิง มีชั้นน้ำตกชั้นเล็กชั้นใหญ่ รวมกัน ๑๓ ชั้น โดยชั้นต่าง ๆ นับแต่ชั้นที่ ๑๓, ๑๒, ๑๑ ขึ้นไปเรื่อย ๆ จะเป็นน้ำตกชั้นเตี้ย ๆ และเป็นโตรกธารแอ่งน้ำที่นักท่องเที่ยวมักจะแวะเวียนลงเล่นน้ำกันเป็นประจำ พอเริ่มจากชั้นที่ ๕ ขึ้นไป จะเป็นชั้นน้ำตกที่สูงขึ้น ๆ และเพิ่มความสวยงามของธรรมชาติขึ้นเรื่อย ๆ การเดินขึ้นชมน้ำตกแห่งนี้ต้องเดินเลียบแนวน้ำตก ซึ่งระหว่างทางจะได้รับความเพลิดเพลินไปกับสภาพธรรมชาติของป่าดิบที่อุดมสมบูรณ์รอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นไม้ดอก ไม้ใบ ไม้ใหญ่ยืนต้นหรือ

ละเมาะไม้ มวลหมู่ผีเสื้อหลายหลากสี ทั้งใหญ่ทั้งเล็กกระจิดริด บินฉวัดเฉวียนโฉบดอกไม้จากดอกนี้ไปดอกนั้น และดอกโน้นอย่างร่าเริงและอิสระ ทั้งยังได้ยินจักจั่นและเรไรส่งเสียงร้องก้องระงมป่าอย่างมิมีขาดเสียง

น้ำตกชั้นที่ ๔ และ ชั้นที่ ๓ เป็นชั้นที่สูงที่สุด กระแสน้ำตกสองชั้นตกติดต่อกันลงมาจากหน้าผาสูงถึง ๘๐ เมตร หากเป็นหน้าน้ำ น้ำจะตกลงมาเต็มแผ่นผา กระแสน้ำจะกระแทกกระทั้นถาโถมลิ่วโลดลงมาอย่างรุนแรง เสียงครึกโครมอึงคะนึงทำให้ละอองไออบอวลฟุ้งกระจายไปทั่วบริเวณ ยามแสงแดดสาดมากระทบบางครั้งทำให้เกิดสีประกายรุ้ง ม่วง คราม น้ำเงิน เขียว เหลือง แสด แดง สวยงามยิ่งนัก สายน้ำตกสองชั้นนี้นี่เองที่มองเห็นได้ตั้งแต่ก่อนแยกเข้ามาอุทยานแห่งนี้ นับเป็นการประกาศความงามของตัวเองอย่างท้าทาย

น้ำตกชั้นที่ ๒ แม้จะไม่สูงและสวยงามเท่าชั้นที่ ๔ และชั้นที่ ๓ แต่มีความงามไปอีกแบบหนึ่ง บนหน้าผาของชั้นนี้มีจุดชมวิวที่สามารถมองเห็นทิวทัศน์เบื้องล่างได้อย่างถนัดชัดเจน ถัดขึ้นไปอีกเล็กน้อยก็ถึงชั้นที่ ๑ คือจุดเริ่มต้นของน้ำตกกระทิง

น้ำตกเขาสอยดาว

ชื่อของน้ำตกแห่งนี้ เป็นชื่อที่บ่งบอกลักษณะของน้ำตกได้ดีพอสมควร คำ "สอยดาว" จะต้องมีความสูงอย่างมากจึงจะสอยดาวได้ น้ำตกเขาสอยดาวเป็นน้ำตกที่มีจำนวนชั้นน้ำตกมากที่สุด และเมื่อนับรวมความสูงของทุกชั้นแล้ว มีความสูงที่สุดในจำนวนน้ำตกทุกแห่งของจันทบุรี

น้ำตกเขาสอยดาว อยู่ในเทือกเขาสอยดาวเหนือ เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ตำบลทรายขาว กิ่งอำเภอสอยดาว ห่างจากตัวเมืองจันทบุรี ไปตามเส้นทางถนนสาย จันทบุรี-สระแก้ว ๗๐ กิโลเมตร แยกเข้าทางซ้ายมือระหว่างหลักกิโลเมตร ที่ ๖๒-๖๓ เข้าไปอีก ๓ กิโลเมตร จะถึงที่ทำการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว นับเป็นจุดเริ่มต้นที่จะเดินทางขึ้นชมธรรมชาติและความสวยงามของน้ำตกเขาสอยดาว

น้ำตกเขาสอยดาว เป็นน้ำตกที่ซ่อนตัวอยู่ในขุนเขาสูงเงื้อมเสียดเมฆและอยู่ในท่ามกลางป่าใหญ่ดงดิบ ที่มีอาณาเขตกว้างขวาง อุดมสมบูรณ์ด้วยไม้ป่านานาพันธุ์ และสัตว์ป่าน้อยใหญ่ จากที่ทำการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว มีทางเดินเท้าเข้าไปอีกประมาณ ๒ กิโลเมตร จะถึงริมลำธารเชิงน้ำตก สองข้างทางจะรกชัฏมืดครึ้มปกคลุมด้วยไม้ใหญ่ยืนต้นสูงแหงนคอตั้งบ่า ริมทางเดินเต็มไปด้วยดอกไม้ป่าต้นเล็กพุ่มน้อยงามสะพรั่งส่งกลิ่นหอมตลอดทาง การปีนชั้นน้ำตกบางตอนต้องปีนป่ายไปตามโขดและผาหิน บางตอนต้องแหวกเรียวไผ่และละเมาะไม้ บางตอนต้องเกาะยึดเหนี่ยวรากไม้และเถาวัลย์

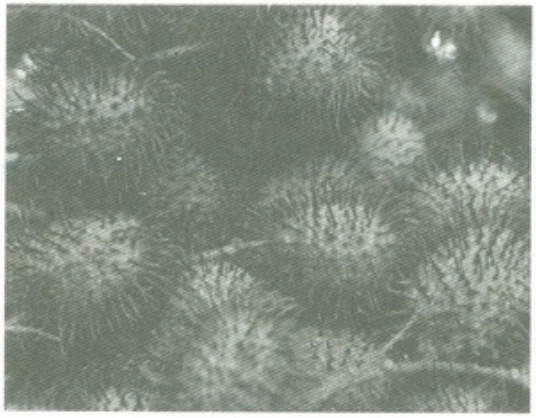
และบางตอนต้องยืนพิงไม้ใหญ่เพื่อพักและเอาแรงที่จะปีนป่ายให้สูงขึ้นไปอีก นับเป็นการเดินทางมาชมความงามของชั้นน้ำตกอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งได้ทั้งความเหน็ดเหนื่อยสนุกสนาน ตื่นเต้นผจญภัยและตื่นตาตื่นใจกับความงามของธรรมชาติ

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะรู้จักและได้สัมผัสกับน้ำตกเขาสอยดาวแค่ชั้นที่ ๑๐ และชั้นที่ ๙ เท่านั้น ทั้งที่น้ำตกแห่งนี้ มีทั้งหมด ๑๖ ชั้นด้วยกัน เพราะถ้าจะปีนป่ายไปให้ถึงชั้นที่ ๑ จะทำได้ยาก เพราะต้องใช้ความมานะอดทนในการเดินป่า และต้องพักค้างบนน้ำตกชั้นใดชั้นหนึ่งอีก ๑ คืน น้ำตกชั้นที่ ๙ จัดว่าเป็นชั้นที่สวยงามที่สุด เป็นน้ำที่ไหลตกลงมาจากหน้าผาแผ่นใหญ่มหึมา และทิ้งตัวลงมายังวังน้ำใหญ่เบื้องล่างที่เรียกว่า วังพญางิ้วดำ

นักท่องเที่ยวที่ชอบสัมผัสและอยู่ท่ามกลางป่าดงดิบรกชัฏ ได้ยินแต่เสียงสัตว์ป่า และนกละเมอในนามดึกหรือนอนฟังเสียงน้ำค้างหยดตามใบไม้เมื่อยามค่อนรุ่ง ก็สามารถมาตั้งแค้มป์นอนในบริเวณน้ำตกเขาสอยดาวได้ โดยติดต่อขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ของที่ทำการเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวเสียก่อน

ผลไม้เมืองจันท์

อำนาจ เพ่งจิตต์

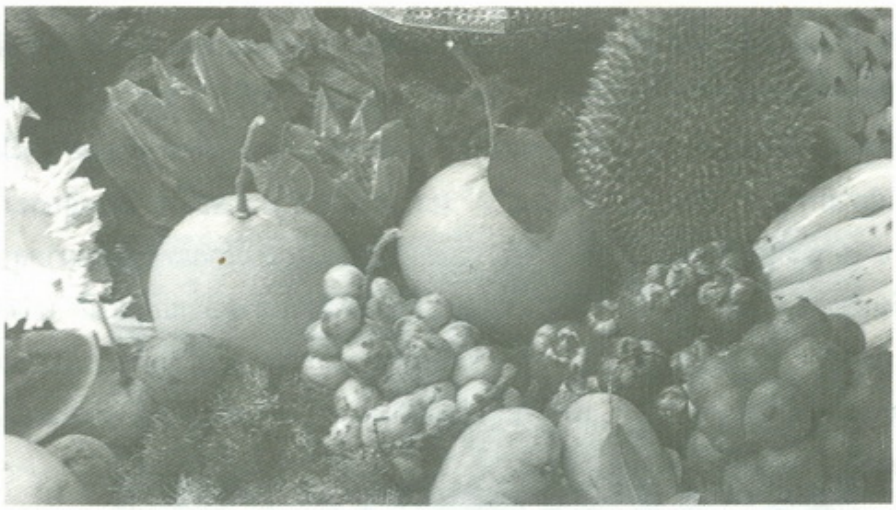

จังหวัดจันทบุรี เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์จังหวัดหนึ่งในบรรดา ๖-๗ จังหวัดภาคตะวันออกของไทย จังหวัดจันทบุรีแทบจะมีทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทย เคยมีผู้กล่าวกันว่า จันทบุรีมีทุกอย่างยกเว้นปราสาทหิน แม้แต่ปิรามิดก็ยังมี ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มีทั้งป่าเขาลำเนาไพร น้ำตก ถ้ำ ทะเล อาหารการกิน ผลผลิตทางการเกษตร สภาพดินฟ้าอากาศที่ร่มรื่นและร่มเย็น รอยยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตรกับคนทั่วไป สิ่งเหล่านี้สัมผัสได้ที่จันทบุรีทั้งสิ้น

ตั้งแต่ไหนแต่ไรมาแล้ว เมื่อเอ่ยถึงจันทบุรี ก็จะต้องนึกถึงน้ำตกพลิ้ว และผลไม้เมืองจันท์ แต่ก่อนอาจจะนึกกันแค่ เงาะ ทุเรียน มังคุด ลางสาด แต่ปัจจุบัน ชาวสวนในเขตอำเภอโป่งน้ำร้อน และกิ่งอำเภอสอยดาว ได้ทดลองปลูกลำไย และลิ้นจี่ ซึ่งผลผลิตและคุณภาพไม่แพ้ของภาคเหนือ มิหนำซ้ำฤดูการเก็บเกี่ยวยังเริ่มก่อนทางภาคเหนือประมาณเดือนเศษอีกด้วย

เมืองจันทบุรีเป็นเมืองท่องเที่ยว คนนิยมมาเที่ยวกันในช่วงฤดูกาลที่ผลไม้มีชุกชุม ซึ่งตรงกับฤดูฝน ระยะเวลาประมาณเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกรกฎาคม เมื่อผ่านจังหวัดระยองเข้าเขตจังหวัดจันทบุรี ตามเส้นทางถนนสุขุมวิท ตรงท้องที่ตำบลนายายอาม อำเภอท่าใหม่ ท่านจะสัมผัสกับบรรยากาศของเมืองจันท์ เมืองผลไม้อย่างเห็นได้ชัด เพราะสองฟากถนนจะมีทั้งสวนเงาะ ทุเรียน ลางสาด มังคุด ระกำ และ ฯลฯ ออกลูกดกเต็มต้นห้อยระย้า โดยเฉพาะเงาะจะดกจนกิ่งห้อยย้อยแทบจะจรดดิน ผลสีชมพูอมแดงเป็นพวงแต่งแต้มกับใบสีเขียวแก่สวยสดจับตาจับใจยิ่งนัก

ชาวสวนนิยมปลูกเงาะอยู่ ๒ พันธุ์ คือ พันธุ์สีชมพู ซึ่งเป็นเงาะพันธุ์พื้นเมืองที่มีแหล่งกำเนิดดั้งเดิมในจังหวัดจันทบุรี เนื้อนุ่มหวาน เมื่อสุกผลจะมีสีชมพูทั้งลูกและขนสวยสดชื่นยิ่งนัก อีกพันธุ์คือ เงาะโรงเรียน ซึ่งมีถิ่นกำเนิดที่อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และมีผู้นำมาปลูกในจังหวัดจันทบุรีเมื่อราวปี พ.ศ. ๒๕๐๕ - ๒๕๑๐ ลักษณะของผลจะใหญ่กว่าเงาะสีชมพู เนื้อนุ่มกรอบ หวานหอม เมื่อสุกผลจะสีแดงเข้มแซมด้วยขนสีแดงอมเขียว ราคาซื้อขายสูงกว่าพันธุ์สีชมพู แต่ให้ผลผลิตต่อต้นน้อยกว่าพันธุ์สีชมพู และการบำรุงรักษาเมื่อติดลูกจนกระทั่งถึงเก็บเกี่ยวค่อนข้างสิ้นเปลืองและยากกว่าพันธุ์สีชมพู

นอกจากเงาะเมืองจันท์ยังมีทุเรียนที่ปลูกกันทั่วไป และดูเหมือนจะมากกว่าปลูกเงาะ เพราะการเก็บเกี่ยวไม่ยุ่งยากเหมือนเงาะ ทั้งให้ผลผลิตต่อต้นสูงกว่ากันมาก เดิมทีเดียวทุเรียนเมืองจันท์เป็นทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง ต้นสูงแหงนคอตั้งบ่า ลูกเล็ก เนื้อบาง เม็ดใหญ่ ชาวสวนเริ่มเสาะหาทุเรียนพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตสูง คุณภาพดี เมื่อก่อนเวลานี้ราว ๆ ๓๐ - ๔๐ ปี สมัยนั้นเรียกว่าทุเรียนหม้อเพราะเป็นกิ่งตอนที่ชำมาในหม้อดินขนาดย่อม ๆ จากจังหวัดนนทบุรีเข้ามาปลูก และค่อย ๆ ตัดโค่นต้นพันธุ์พื้นเมืองลง ปัจจุบันกล่าวได้ว่าทุเรียนเมืองจันท์เป็นทุเรียนพันธุ์ดีทุกสวนทุกต้น พันธุ์ที่นิยมปลูกกันมากคือ พันธุ์ชะนี หมอนทอง และก้านยาว ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ตลาดนิยม รสชาติอร่อย ทุเรียนเป็นผลไม้ที่ไม่มีสีสันเหมือนเงาะเมื่อสุก แต่ทุเรียนมีกลิ่นหอมหวนชวนกินนอกจากจะรับประทานสด ๆ เมื่อสุกแล้ว เนื้อทุเรียนนำไปกวนปนน้ำตาลให้หวานขึ้น เป็นการถนอมเนื้อทุเรียนเก็บไว้กินได้นาน ๆ นอกฤดูกาลได้อีกด้วย

ลางสาด เป็นผลไม้มีรสหวานหอมอมเปรี้ยวนิด ๆ ออกลูกเป็นช่อชาวจันทบุรีเรียก "กระปุก" กระปุกหนึ่งจะมีผลประมาณ ๑๕-๓๐ ผล ยังไม่สุกจะมีสีเขียวแก่ เมื่อสุกจะเป็นสีเหลืองนวลดูเหลืองอร่ามเต็มทุกกิ่งทุกก้านที่แผ่ออกไป ลางสาดที่มีรสชาติดีที่สุดของจันทบุรี ได้แก่ลางสาดที่ปลูกในพื้นที่บ้านชำฆ้อ ตำบลพลอยแหวน อำเภอท่าใหม่ เรียกว่าลางสาดชำฆ้อ บางคนไม่ชอบกินลางสาดติว่ามียางเม็ดขม นั่นเป็นเพราะไม่มีเทคนิคการกินลางสาด การกินลางสาดต้องอาศัยกรรมวิธีของการกินลางสาดโดยเฉพาะ กล่าวคือต้องใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้และนิ้วกลางบีบเบา ๆ ให้เปลือกแตกตามแนวแตกธรรมชาติ

เสียก่อนแล้วค่อย ๆ ฉีกเปลือกออกตามแนวแตกธรรมชาติกินเนื้อทีละกลีบจะได้เนื้อสางสาดนิ่มรสหอมหวานชื่นใจ พบเม็ดให้ใช้ลิ้นดุนเนื้อออกจากเม็ดเบา ๆ อย่าเผลอเคี้ยวเป็นอันขาด เพราะถ้าเผลอเคี้ยวเม็ด อาจสงสัยว่ากินลางสาดหรือควินินกันแน่

มังคุด เป็นไม้ชอบขึ้นในที่ลุ่ม ต้นสูง แผ่กิ่งสลับกันเป็นคู่ ๆ ใบใหญ่และหนา ให้ร่มครึ้มอยู่ทั้งปี ออกลูกตามปลายกิ่ง สีเขียวอ่อนนวล ๆ เมื่อเริ่มสุกจะเป็นสีแดง ๆ เรื่อ ๆ จนกระทั่งงอมจะค่อย ๆ เป็นสีม่วงจนดำ เปลือกหนา รสหวานหอมอมเปรี้ยว เป็นผลไม้เก็บไว้ได้นาน ปัจจุบันมีลู่ทางส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศแจ่มใสมาก

ระกำ เป็นผลไม้ชื่อไม่น่ากิน แต่ถ้าได้ลิ้มชิมรสแล้วอาจต้องระกำเพราะติดใจรสชาติของระกำอย่างไม่รู้ลืม เพราะระกำมีรสหวานแปลกคอ จะหวานหอมอมเปรี้ยวนิด ๆ ระกำเป็นไม้กอคล้ายจากก้านใบเรียกว่าทางและมีหนามแหลมอยู่ที่ทางหนาแน่นที่โคนทางและน้อยลงที่ปลายของทาง เมื่อออกดอกดอกจะแทงออกตามกาบทางเรียกว่า "ทะลาย" ระกำทะลายหนึ่ง ๆ จะมีพวงของลูกระกำเรียกว่า "กระปุก" อยู่ ๔-๕ กระปุก ลูกเมื่อยังไม่สุกมีสีน้ำตาลเข้มอมดำ เมื่อสุกจะมีสีส้มเหมือนสีหมากสุก ระกำลูกหนึ่งจะมี ๑ กลีบบ้าง ๒ กลีบบ้าง แต่จะไม่เกิน ๓ กลีบ ขณะนี้ชาวสวนกำลังนิยมปลูกไม้ผลชนิดหนึ่งคล้ายระกำแต่ทางไม่มีหนาม หรือมีก็มีน้อย เรียกว่า "สละ" รสหวานกว่า หอมกว่า เนื้อมากกว่าและราคาก็สูงกว่า ลูกสละออกสู่ตลาดระยะแรก ๆ ราคากิโลกรัมละไม่ต่ำกว่าหนึ่งร้อยบาท นับเป็นผลไม้อีกชนิดหนึ่งที่ชาวสวนเมืองจันท์กำลังจับตามอง

นอกจากผลไม้ที่กล่าวมาแล้ว ยังมีผลไม้อีกมากมายหลายชนิดในจังหวัดจันทบุรี มีทั้งส้มเขียวหวาน ส้มโอ ส้มเช้ง น้อยหน่า มะละกอ ขนุน มะม่วง มะไฟ และ ฯลฯ แต่ชาวสวนไม่ค่อยนิยมปลูกเพราะเป็นผลไม้ที่ทำเงินให้ไม่เท่าเงาะ ทุเรียน ลางสาด มังคุด และระกำ

พริกไทยพันธุ์ดี

ชูศักดิ์ แพกุล
ดนัย อังศุสิงห์
หน่วยป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ ๔ จันทบุรี

พริกไทยเป็นพืชที่อยู่ในสกุลเดียวกับพลูลักษณะต่าง ๆ เหมือนกันมาก ปัจจุบันนับว่าเป็นพืชเศรษฐกิจอย่างหนึ่ง ในพื้นที่ที่มีการปลูกพริกไทย เช่นจังหวัดจันทบุรีซึ่งปลูกพริกไทยมากที่สุดของประเทศ นอกจากนี้ก็มีจังหวัดทางภาคใต้ เช่น กระบี่ ตรัง สุราษฎร์ธานี เป็นต้น พริกไทยถ้านำมาเปรียบเทียบกับพืชอื่น ๆ เกือบทุกชนิดแล้ว รายได้ต่อไร่จะสู้พริกไทยไม่ได้เลย ในเขตจังหวัดจันทบุรีชาวสวนบางรายลงทุนโค่นต้นทุเรียนเพื่อทำการปลูกพริกไทยกันแล้ว แต่การปลูกพริกไทยนั้นไม่ใช่

ของง่ายนัก นอกจากการดูแลรักษาที่ละเอียดแล้ว ยังมีปัญหาทางด้านศัตรูพืชอีกมากมาย จนบางรายต้องล้มลุกคลุกคลานเนื่องจากต้นพริกไทยตาย หรือทรุดโทรม พริกไทยถึงจะทำให้รายได้ต่อไร่สูงมากก็จริง คือไร่ละประมาณแสนกว่าบาท (ปี ๒๕๒๙-๒๕๓๐) แต่เริ่มต้นลงทุนปลูกครั้งแรกต้นทุนก็สูงไม่ใช่น้อย คือไร่ละประมาณเกือบสองแสนบาทเช่นกัน

ถิ่นกำเนิดของพริกไทยอยู่ในประเทศอินเดีย ต่อมามีการกระจายพันธุ์มายังสหภาพพม่า มีหลักฐานว่าประมาณก่อนปี พ.ศ. ๖๐๐ ได้มีผู้นำพริกไทยเข้ามาปลูกยังภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พริกไทยจัดว่าเป็นเครื่องเทศชนิดแรกและมีความสำคัญที่ประชากรเกือบทั่วโลกนิยมใช้เป็นเครื่องปรุงแต่งรสชาติอาหาร

เพื่อให้ผู้อ่านได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องพริกไทย จึงขอเสนอเรื่องราวของพริกไทยไว้ในแง่มุมที่จะทำให้ผู้อ่านตัดสินใจได้ว่าจะเป็นชาวสวนพริกไทย หรือเป็นผู้บริโภคพริกไทยดี

ลักษณะทั่วไปของพริกไทย

เป็นพืชพันธุ์ไม้เลื้อยเหมือนกับไม้เลื้อยทั่วไป แต่มีพิเศษกว่าคือ มีข้อ และรากบริเวณข้อทุกข้อเพื่อใช้เป็นตัวเกาะยึดในการพยุงลำต้นให้ตั้งตรงหรือเจริญขึ้นให้ยอดอยู่ตรงข้ามพื้นดินตลอดไป แต่ถ้าต้นพริกไทยไม่มีที่เกาะยึดแล้ว การเจริญเติบโตจะช้ามากส่วนยอดจะต้องชูขึ้นเพื่อหาที่เกาะอยู่ตลอดเวลา บริเวณข้อจะแตกกิ่งทำให้ดูเป็นไม้พุ่ม เป็นพืชใบเลี้ยงคู่ ชื่อวิทยาศาสตร์ (Piper Nigrum Linn.) สกุล Piperaceae ชื่อสามัญ Black pepper ลักษณะลำต้น ต้นอ่อนสีเขียวแต่เมื่อแก่จะค่อยเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล จะมีตาอยู่ระหว่างลำต้นกับกิ่ง ส่วนข้อจะโป่งโตกว่าลำต้นเห็นได้ชัดจัดเป็นพืชยืนต้น กิ่งจะแตกจากลำต้นตรงข้อและกิ่งแต่ละกิ่งจะแตกอยู่ตรงข้ามกัน เช่นข้อแรกแตกออกทางด้านซ้าย ข้อที่สองจะแตกออกทางด้านขวาสลับกันไปตลอดกิ่งก็จะมีข้อแต่ละข้อเหมือนกันจากลำต้นถึงข้อกิ่งแรกจะยาวแล้วค่อย ๆ ถี่เข้า กิ่งข้อแรกอาจจะแตกกิ่งแขนงออก ๒-๓ กิ่ง ข้อของกิ่งจะไม่เกิดราก (ตีนตุ๊กแก) กิ่งแขนงต่อไปอาจจะแตกเป็นกิ่งอีกได้ ๑-๒ กิ่ง การเจริญของกิ่งเมื่อแก่จะช้ามาก ใบจะแตกบริเวณข้อของลำต้นและข้อของกิ่งข้อละ ๑ ใบ สลับกันคล้ายแตกกิ่ง ใบที่เกิดตรงข้อบริเวณลำต้นเมื่อต้นแก่จะร่วงหลุดไปและจะไม่แตกออกมาอีกเส้นใบเห็นได้ชัดเจน แตกออกจากเส้นกลางใบด้านละประมาณ ๓ เส้น ช่อดอกออกเป็นรวงยาว เกิดบริเวณข้อของกิ่งเช่นเดียวกับใบจะเกิดพร้อมกับใบอ่อนจะอยู่ตรงข้ามกับใบ ช่อดอกสีเขียวอ่อน ส่วนดอกสีขาวขนาดเล็ก กลีบดอก ๔ กลีบ เมื่อบานเป็นแฉกอยู่ตรงข้ามกันช่อดอกยาวประมาณ ๗-๑๕ ซม. แล้วแต่ชนิดของพันธุ์ ดอกบนช่อจะอยู่สลับกันประมาณ ๔ แถว แต่เกิดดอกไม่ตรงกัน ช่อหนึ่งประมาณ ๑๓๐-๑๘๐ ดอก อาจเป็นดอกสมบูรณ์เพศหรือดอกแยกกันก็ได้ ผสมพันธุ์แบบผสมตัวเอง ช่อดอกส่วนโคนจะโค้งลงแล้วค่อยตรง ส่วนไหลจะเกิดบริเวณตรงข้อบริเวณลำต้นเหมือนกันกับลำต้นจริง อาจเกิดจากลำต้นบริเวณใต้ดิน ผิวดิน กลางต้น หรือส่วนปลายก็ได้ แต่ความยาวของข้อแต่ละข้อจะห่างต้นเล็กเรียว จะเกิดเมื่อพริกไทยเจริญเต็มที่หรือสูงไปบ้างแล้ว ถ้าส่วนยอดของลำต้นจริงถูกรบกวนจนหักหรือขาดโอกาสจะเกิดไหลก็มีมาก ข้อของไหลแต่ละข้อจะมีตีนตุ๊กแกเหมือนลำต้น

ทางด้านยาวได้เร็วกว่าทางด้านข้าง ส่วนรากของพริกไทยมี ๒ ชนิด คือ รากเกาะและรากอาหาร

รากเกาะ (ตีนตุ๊กแก)

ซึ่งเกิดบริเวณข้อรากนี้เมื่องอกออกมา และมีที่เกาะจะแตกอยู่ด้านเดียวคือด้านติดกับค้างแต่ถ้าไม่มีที่เกาะจะแตกออกรอบข้าง การเจริญช้าและหยุดชงักเมื่อแก่เข้าจะหลุดออกไปเอง

รากหาอาหาร

เป็นรากสำหรับใช้ดูดแร่ธาตุอาหารต่าง ๆ การเจริญส่วนมากจะขนานไปกับพื้น จะมีรากใหญ่และรากย่อยออกมากระดับรากอยู่ลึกประมาณ ๔๐-๕๐ ซม. แต่ถ้าใช้เมล็ดขยายพันธุ์จะมีรากแก้วได้ ถ้าใช้ลำต้นขยายพันธุ์รากที่เกิดบริเวณข้อราก (ตีนตุ๊กแก) จะแตกออกและยาวออกไปได้เมื่ออยู่ในดินกลายเป็นรากหาอาหาร

ผล

ค่อนข้างกลมหรือกลม จะเรียงกันเหมือนช่อดอกเบียดเสียดติดกันมีแกนช่อเป็นตัวยึดโดยรอบ ผลอ่อนสีเขียวอ่อน แล้วค่อยเข้มขึ้นไปเรื่อย ๆ ตามอายุตั้งแต่ระยะดอกจนถึงเก็บเกี่ยวประมาณ ๘-๙ เดือน ผลแก่จะเปลี่ยนเป็นสีแดงหรือส้มแล้วแต่ละพันธุ์และมีความแข็งมากขึ้นตามลำดับ ผลแก่เปลือกจะหลุดได้ง่าย เนื้อภายในสีขาวเทา รสเผ็ดฉุน

พันธุ์พริกไทย

สมัยก่อนได้มีการปลูกพริกไทยหลายจังหวัดทางภาคใต้และทางภาคตะวันออกของประเทศ การเรียกชื่อพันธุ์มักจะเรียกตามแหล่งที่ปลูกกันหรือเรียกลักษณะของส่วนประกอบของต้นพริกไทย เช่น พันธุ์ใบหนา, พันธุ์บ้านแก้ว, พันธุ์ควายขวิด, พันธุ์ปรางถี่, พันธุ์กระบี่, พันธุ์จันทบุรี ฯลฯ ซึ่งตามที่จริง ๆ แล้ว พันธุ์พริกไทยนั้นมีอยู่ไม่กี่พันธุ์และส่วนใหญ่จะเริ่มต้นทางภาคใต้ของประเทศไทย แล้วขยายพันธุ์ออกไปเรื่อย ๆ จึงทำให้มีลักษณะแตกต่างกันไปบ้าง ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศบ้าง สภาพดินบ้าง ยากแก่การแยกแยะ และก็มีบ้างเหมือนกันที่เป็นพันธุ์ดั้งเดิม แต่ในปัจจุบันที่พอจะหาดูได้หรือปลูกแต่ละภาคท้องที่ เช่น

๑. พันธุ์ปะเหลียน

พันธุ์นี้เข้าใจว่ามีปลูกครั้งแรกในเขตท้องที่อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง แต่เมื่อขยายพันธุ์ไปปลูกท้องที่อื่นเลยเรียกชื่อพันธุ์ตามแหล่งที่ได้นำมาครั้งแรกเป็นพันธุ์ปะเหลียน ลักษณะที่เด่นของพันธุ์นี้ใบสีเขียวเข้มค่อนข้างป้อมใบหนา ช่อดอกค่อนข้างยาว ผลกลม ผลแก่สีแดงเข้ม ปัจจุบันพันธุ์นี้พบมีปลูกทางภาคใต้

๒. พันธุ์จันทบุรี

สมัยก่อนมีปลูกกันมากในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี แต่ปัจจุบันนี้มีเหลือให้เห็นน้อย มีบ้างที่ปลูกปะปนกับพันธุ์อื่น เช่น พันธุ์มาเลเซีย ลักษณะเด่นของพันธุ์นี้หน้าใบจะเรียบ (พื้นที่ระหว่างเส้นใบ) ขอบงุ้มเข้าหน้าใบค่อนข้างเรียบไม่เป็นสันร่องขอบใบโค้งเว้าบ้าง ใบแก่ด้านหน้าสีเขียวคล้ำ รูปใบยาว ปลายใบ

แหลมใต้ใบมีจุดปะเล็ก ๆ เส้นกลางใบจะไม่ค่อยแบ่งครึ่งแผ่นใบ ลักษณะขอบใบจะแตกต่างเห็นได้ชัดกับพันธุ์มาเลเซียและพันธุ์ซีลอน ลักษณะผลค่อนข้างกลม ผลใหญ่ เหมาะแก่การทำเป็นพริกไทยขาว (เพราะน้ำหนักดีมาก) ช่อดอกค่อนข้างสั้น ติดผลไม่ค่อยแน่น ผลแก่สีแดงส้ม

๓. พันธุ์มาเลเซียและพันธุ์ซาราวัค

เข้าใจว่าสองพันธุ์นี้อาจจะเป็นพันธุ์เดียวกัน ลักษณะต่าง ๆ คล้ายคลึงกันยากแก่การแยกแยะที่เรียกชื่อพันธุ์มาเลเซียและซาราวัคบ้าง อาจเรียกตามแหล่งที่ปลูกแต่ละภาคแต่ละเขต ลักษณะประจำพันธุ์คือ ขอบใบเรียบ เส้นกลางใบจะแบ่งครึ่งตัวใบ ใบแก่สีเขียว ตัวใบกว้างยาวปลายใบแหลมฐานใบกว้างกว่าพันธุ์จันทบุรีมาก ช่อดอกค่อนข้างยาว ผลแก่สีแดงส้ม เป็นพันธุ์ที่กำลังนิยมปลูกกันมากทางจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดใกล้เคียง

๔. พันธุ์ซีลอน

เป็นพันธุ์ใหม่ที่เพิ่งมีผู้นำเข้ามาปลูกในจังหวัดจันทบุรีเมื่อประมาณปี ๒๕๒๖ จากหมู่เกาะซีลอน ลักษณะใบกว้างป้อมคล้ายใบโพธิ์ ขอบใบเรียบ ขอบใบงองุ้มไปทางด้านหลังใบ เส้นกลางใบแบ่งครึ่งตัวใบ ใบและลำต้นสีเขียวเข้ม ฐานใบกว้าง ระหว่างเส้นใบด้านหน้าจะเห็นเป็นสันนูนได้ชัด ยอดลำต้นค่อนข้างอวบโตกว่าพันธุ์อื่น ๆ ช่อดอกยาวประมาณ ๑๒-๑๕ ซม. ผลสีเขียวเข้มเป็นมันส่วนท้ายของผลนูนเล็กน้อย ผลเล็กกว่าพันธุ์มาเลเซียเล็กน้อย เปลือกผลค่อนข้างหนาไม่เหมาะแก่การผลิตเป็นพริกไทยขาว พันธุ์นี้เข้าใจกันว่าต้านทานโรครากเน่าและโคนเน่า

การขยายพันธุ์พริกไทย

การขยายพันธุ์พริกไทยนั้นกระทำได้หลายวิธีด้วยกัน ตั้งแต่การใช้เมล็ด, ไหล, ยอด, ลำต้น แต่การเจริญเติบโตและให้ผลผลิตต่าง ๆ จะแตกต่างกันมาก ดังนี้

๑. การขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด

การขยายพันธุ์โดยวิธีนี้จะต้องคัดเลือกนำเอาผลพริกไทยที่แก่เต็มที่มาเอาเปลือกออกให้หมดเหลือแต่เมล็ดโดยนำผลหลังจากเก็บมาแล้วไปแช่น้ำประมาณ ๒-๓ คืน แล้วนวดเอาส่วนเปลือกออกให้หมดนำเมล็ดไปผึ่งในร่มให้แห้งประมาณ ๑-๒ วัน แล้วนำไปเพาะในแปลงเพาะซึ่งใช้ดินร่วนระบายน้ำดีและมีแสงแดดรำไร โดยใช้เมล็ดที่เตรียมไว้ไปโรยในแปลงเพาะห่างกันพอประมาณ ใช้ดินกลบหน้าหนาเล็กน้อยประมาณ ๒ เซนติเมตร พยายามรดน้ำให้ชุ่ม จนกว่าพริกไทยเจริญได้ประมาณ ๘-๑๐ ซม. ค่อยย้ายกล้าลงถุงพลาสติก ที่ระบายน้ำดีเพื่อพักฟื้น ถุงพลาสติกควรใช้ขนาดกว้าง ๘ ซม. ยาว ๑๐ ซม. ความยาวถ้ายาวมากจะยิ่งดี เมื่อต้นพริกไทยแข็งแรงดีแล้วจึงนำไปปลูกในแปลงที่เตรียมไว้ต่อไป แต่ถ้าปลูกโดยใช้เมล็ดต้นพริกไทยลำต้นจะเล็กข้อสั้นไม่ค่อยแตกกิ่ง ช่วงแรกการแตกกิ่งจะไม่ค่อยมี มีบ้างเมื่ออายุมากและจะอยู่ช่วงปลาย ๆ ค้าง การเจริญคล้ายกับพลูป่าคือไม่มีพุ่ม อายุให้ผลผลิตยาวนาน ไม่ควรใช้ทำพันธุ์ปลูกเพื่อการค้า

๒. การขยายพันธุ์โดยใช้ไหล

การขยายพันธุ์โดยวิธีนี้จะดีกว่าการขยายพันธุ์โดยเมล็ดเล็กน้อยโดยไหลคือส่วนยอดที่แตกระหว่างลำต้นและกิ่งบริเวณใกล้พื้นดิน กลางลำต้นเหนือลำต้น ช่วงระยะพริกไทยต้นแก่แล้ว นำมาขยายพันธุ์ปลูกโดยตัดไหลดังกล่าวประมาณ ๕-๖ ข้อไปปักชำไว้ในแปลงปักชำ, ถุงชำ หรือปลูกเลยโดยตรง การขยายพันธุ์โดยวิธีนี้การแตกกิ่งจะดีกว่าการขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด แต่ข้อกิ่งจะห่าง การเจริญเติบโตช้าให้ผลผลิตต่ำ

๓. การขยายพันธุ์โดยใช้ยอดปักชำ

โดยนำส่วนยอดของลำต้นไปเป็นท่อนพันธุ์ นำไปชำไว้ในแปลงชำหรือลงปลูกโดยตรง การขยายพันธุ์โดยวิธีนี้ดีกว่าการขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด, ไหล, ตรงที่การแตกข้อกิ่งปกติคือข้อกิ่งจะถี่พอดีทรงพุ่มมีกิ่งมาก แต่เปอร์เซ็นต์การตายค่อนข้างสูง เฉพาะส่วนยอดจริง ๆ หาได้น้อย ยอดเจริญเติบโตช้า

๔. การขยายพันธุ์โดยใช้ลำต้นเป็นท่อนพันธุ์

การขยายพันธุ์โดยวิธีนี้เป็นที่แพร่หลายกันมากและเป็นวิธีที่ดีกว่าทุกวิธี โดยต้นพันธุ์ที่มีอายุประมาณ ๑๒ เดือน ต้นพันธุ์ยังมีสีเขียว ตัดต้นพันธุ์เป็นท่อน ๆ ประมาณ ๕-๖ ข้อราก (ตีนตุ๊กแก) ส่วนปลายต้นพันธุ์ที่ยังอ่อน (จากส่วนยอดประมาณ ๑๐-๑๕ ข้อ ตัดทิ้ง) ท่อนพันธุ์ที่ตัดเลือกมาได้แล้วยาวประมาณ ๔๐ ซม. จะต้องตัดกิ่งล่างประมาณ ๓-๔ ข้อ แต่ที่สำคัญตีนตุ๊กแกข้อที่ ๑ และข้อที่ ๔ จะต้องสมบูรณ์ เหลือ ๒ ข้อสุดท้ายซึ่งมีกิ่งอยู่จะต้องตัดปลายกิ่งอ่อน, ใบอ่อนออก ให้เหลือใบแก่และใบแก่ข้อที่ ๕ ที่เกิดติดกับลำต้นนั้นไม่ต้องปลิดทิ้งให้เหลือไว้ นำไปปลูกให้ข้อที่ ๑-๔ อยู่ใต้ดินส่วนที่โผล่คือข้อที่ ๕-๖ ซึ่งมีกิ่งด้วย การขยายพันธุ์วิธีนี้พริกไทยจะเจริญได้ดี ข้อและกิ่งมากทรงพุ่มดี ปลูกพริกไทยเพื่อการค้าควรขยายพันธุ์โดยวิธีนี้

๕. การขยายพันธุ์โดยการเสียบยอด

การขยายพันธุ์โดยวิธีนี้จุดประสงค์มุ่งหมายเพื่อหลีกเลี่ยงการระบาดทำลายของโรคโคนเน่าพริกไทย โดยใช้พืชที่อยู่ในสกุลเดียวกับพริกไทยและต้านทานโรคโคนเน่ามาเป็นต้นตอ เช่น พลูป่าและต้นโคลูบรินั่มมาเป็นต้นตอ โดยใช้ส่วนต่าง ๆ ของต้นพริกไทยมาเป็นยอดพันธุ์เสียบยอดเหมือนขยายพันธุ์โดยวิธีการเสียบยอดพันธุ์ไม้ทั่วไป แต่ยังไม่แพร่หลาย

๖. การขยายพันธุ์เพื่อทำพริกไทยพุ่ม

จากสภาพปัจจุบันการปลูกพริกไทยต้นทุนค่อนข้างสูงโดยเฉพาะค้างพริกไทยถือว่าประมาณ ๗๐% เลยทีเดียวที่จะต้องลงทุนในการปลูกพริกไทยและมีปัญหามากในการจัดหามา จึงได้หาวิธีการต่าง ๆ เพื่อลดต้นทุน ก็โดยการปลูกเป็นพริกไทยพุ่ม ขยายพันธุ์โดยใช้ส่วนกิ่งของต้นพริกไทยไปปักชำในแปลงชำหรือปลูกโดยตรง เพราะกิ่งของพริกไทยจะไม่แตกเป็นยอดยาวที่จะเลื้อยต่อไป จะแตกเฉพาะใบอ่อนและตาดอกเท่านั้น โดยใช้ลวดขึงเตี้ยประมาณ ๓๐-๕๐ ซม. ทั้ง ๒ ข้อของกิ่งเป็นตัวรับกิ่งไว้ แต่ผลผลิตค่อนข้างต่ำ ซึ่งยังไม่นิยมปลูก

พริกไทยถึงแม้เป็นพืชเศรษฐกิจและทำรายได้สูงให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกแล้ว แต่นับว่าเป็นพืชที่มีต้นทุนในการปลูกสูงมาก และมีปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่เข้ามาเกี่ยวข้องเข้าด้วยกันจึงจะทำให้ผู้ปลูกพริกไทยประสบผลสำเร็จได้ ดังนั้นเกษตรกรควรจะต้องคำนึงถึงและเตรียมการดังนี้

๑. การเลือกพื้นที่สำหรับปลูกพริกไทย

พริกไทยจะเจริญได้ดีในพื้นที่ที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึงสภาพดินร่วน หรือหน้าดินเป็นดินร่วนเหนียว ส่วนข้างล่างเป็นดินลูกรังจะดีมาก ข้อสำคัญช่วงฤดูฝนน้ำต้องไม่ขัง และดินระบายน้ำได้ดี ระดับน้ำใต้ดินต่ำ ดินเหมาะสมมี pH ตั้งแต่ ๖-๖.๕ มีหน้าดินลึกประมาณ ๕๐-๖๐ ซม.

๒. ทุนในการดำเนินการ

ผู้ปลูกพริกไทยจะต้องคำนึงถึงทุนในการดำเนินการให้มากที่สุด เพราะในการปลูกพริกไทยนั้นค่าใช้จ่ายมากมาย เช่น ค่าแรงงานในการเตรียมพื้นที่, ค่าท่อนพันธุ์, ค่าจ้างปลูก, ค่าค้าง และค่าดูแลรักษาตลอดจนค่าปุ๋ย เฉลี่ยแล้วไร่ละประมาณ ๘๐,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งไม่ใช่น้อยเลยทีเดียว

๓. การจัดการดูแลรักษา

การปลูกพริกไทยนั้นไม่ใช่ปลูกง่าย ๆ เหมือนพืชอื่น ๆ ผู้ปลูกจะต้องรู้วิธีการดูแลรักษาต่าง ๆ และมีประสบการณ์เข้าช่วยด้วย พร้อมศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิชาการต่าง ๆ เพื่อให้สวนพริกไทยของตนอยู่รอด และให้ผลผลิตสูง เพราะไม่เช่นนั้นจะทำให้ขาดทุนถึงล้มละลายได้

การปลูกพริกไทย

๑. การเตรียมดิน

ผู้ปลูกพริกไทยเมื่อเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมได้แล้วนั้น ขั้นต่อไปจะต้องมีการเตรียมพื้นที่โดยการขุดต้นไม้ ซากพืชออกให้หมด แล้วดำเนินการขุด ไถดินย่อยให้ละเอียดเก็บซากพืช, รากพืชออกให้หมด ขุดไถดินลึกประมาณ ๕๐-๖๐ ซม. ให้ดินร่วนซุย ไม่ควรเข้าไปเหยียบย่ำบริเวณพื้นที่ที่ได้เตรียมไว้แล้ว จะทำให้ดินแน่น ถ้าดินแน่นแล้วนำท่อนพันธุ์ไปปลูกจะไม่ค่อยแตกยอดและไม่ค่อยเจริญเติบโต เพราะพริกไทยไม่ชอบดินแน่น

๒. การเตรียมท่อนพันธุ์

การเตรียมท่อนพันธุ์ที่ดีนับว่าเป็นการเริ่มต้นประสบผลสำเร็จไปแล้ว ๓๐% ของการสร้างสวนพริกไทย ท่อนพันธุ์ที่เหมาะสมนั้นจะต้องไม่อ่อนและไม่แก่เกินไปจากแหล่งที่ปราศจากโรครบกวน ให้ผลผลิตสูง ควรเลือกต้นพันธุ์จากต้นพริกไทยที่มีอายุประมาณ ๑๒-๑๕ เดือน เป็นท่อนพันธุ์ที่เหมาะสมที่สุด การแตกยอดดี เจริญเติบโตเร็ว กิ่งก้านมาก ถ้ายอดอ่อนหรือแก่เกินไป เมื่อนำไปปลูกจะไม่ค่อยแตกยอด แตกกิ่ง แตกยอดน้อยและตายได้ง่าย เมื่อได้อายุต้นพันธุ์ที่เหมาะสมแล้วจะต้องตัดต้นพันธุ์ออกจากค้างโดยตัดสูงจากพื้นดินประมาณ ๕๐ เซนติเมตร พยายามแกะรากที่ติดกับค้างให้ขาดและช้ำน้อยที่สุด โดยแกะทีละต้นแล้วนำไปวางไว้ในที่ร่มแล้วตัดเป็นท่อน ๆ โดยมีข้อรากประมาณ ๕-๖

ข้อหรือประมาณ ๓๕-๔๕ เซนติเมตร โดยตัดกิ่งล่าง ๆ ออกให้เหลือข้อราก (ตีนตุ๊กแก) ประมาณ ๓-๔ ข้อ ส่วนปลายให้เหลือกิ่ง ๑-๒ กิ่ง (ดูตามความเหมาะสม) ตัดยอดอ่อนของกิ่งออกให้เหลือแต่ใบแก่เก็บไว้ในที่ร่ม ต้นพันธุ์ต้นหนึ่ง ๆ ตัดได้ประมาณ ๔-๕ ท่อนส่วนยอดอ่อนตัดทิ้งเอามาทำพันธุ์ไม่ค่อยดีหรือไม่ควรนำมาทำพันธุ์ (ถ้านำส่วนยอดอ่อนไปปลูกเลยโอกาสตายจะสูงมาก ถ้าไม่ตายการแตกยอดน้อยไม่แข็งแรง) ส่วนท่อนพันธุ์ที่เตรียมไว้ควรนำไปปลูกเลย หรือเก็บโดยใช้กระสอบปอเปียกน้ำรองและคลุมไว้ได้ ๕-๗ วัน โดยเก็บไว้ในที่ร่มชื้น จะเริ่มออกรากขาว ๆ นำไปปลูกได้ ถ้าปลูกไม่ทันก็ควรนำไปปักชำไว้ในกะบะ หรือแปลงปักชำให้ข้อตีนตุ๊กแกอยู่ใต้ระดับดิน ๓-๔ ข้อ จนออกรากแล้วนำไปปลูกในหลุมที่เตรียมไว้เพื่อปลูกถาวรต่อไป (สู้วิธีปลูกเลยดีกว่าไม่ได้ เพราะจะทำให้ต้นและรากช้ำน้อย ไม่ชะงักการเจริญเติบโต) (ท่อนพันธุ์ที่ตัดเตรียมไว้ ควรนำมาตั้งให้วางราบกับพื้นเพราะถ้าวางตั้งจะทำให้น้ำเลี้ยงไหลออกจากส่วนโคนทำให้เปอร์เซ็นต์การตายสูงขึ้นเรื่อย ๆ)

การปักชำยอดพันธุ์

ถ้าต้องการปักชำยอดไว้ก่อน เพราะเตรียมการต่าง ๆ ไม่ทัน ควรจะปักชำในแปลงเพาะชำดีกว่าในถุงพลาสติก ถ้าปักชำในถุงพลาสติกจะทำให้ส่วนโคนประมาณ ๑-๒ ข้อตีนตุ๊กแกเน่าได้ง่าย ใช้หน้าดินผสมกับปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกและขี้เถ้าแกลบ นำยอดที่เตรียมไว้มาปักลงในแปลงลึกประมาณ ๓-๔ ข้อ ตีนตุ๊กแก ห่างกันประมาณ ๑๕ ซม. ระหว่างแถว ๒๕ ซม. รดน้ำให้ชุ่ม ควบคุมแสงแดดประมาณ ๔๐-๖๐ วัน ค่อยให้แสงมากขึ้นเพื่อให้เคยชินต่อแสงแดด หลังจากนั้นก็ค่อยนำไปลงหลุมปลูกต่อไป

การเตรียมค้าง

พริกไทยเป็นพืชเถาเลื้อยเกาะจึงจำเป็นจะต้องมีค้างโดยใช้ค้างไม้เนื้อแข็งขนาด ๔×๔ นิ้ว ยาวประมาณ ๘ ศอก หรือ ๔ เมตร หรือเสาซีเมนต์ขนาดเท่ากัน หรือใช้ค้างไม้มีชีวิตก็ได้ เช่น ทองหลาง แต่ควรตัดยอดของไม้ค้างมีชีวิตอยู่ตลอดและส่วนรากก็คอยแย่งอาหารทำให้ไม่ค่อยนิยมใช้

วิธีการปลูกและช่วงฤดูปลูกพริกไทยที่เหมาะสม

เมื่อเตรียมการต่าง ๆ เรียบร้อยแล้วก็มาถึงการปลูกท่อนพันธุ์พริกไทย ช่วงฤดูปลูกที่เหมาะสมคือปลายฤดูฝน โดยขุดหลุมลึกประมาณ ๕๐-๖๐ ซม. กว้าง ๔๐ ซม. จะตั้งเสาค้างก่อนหรือหลังก็ได้ แต่ถ้าจะให้ดีควรฝังเสาค้างไว้ก่อนโดยการขุดหลุมฝังเสาค้างลึกประมาณ ๒ ศอก (๖๐-๘๐ ซม.) ถ้าฝังตื้นเกินไปเมื่อพริกไทยโตเต็มค้างเวลามีลมจะโค่นได้ง่าย ต้นพริกไทยจะเสียหาย หลังจากนั้นนำท่อนพันธุ์ที่เตรียมไว้ลงหลุมปลูกหลุมละ ๒ ท่อน ให้อยู่ด้านเดียวกัน โดยปลูกด้านทิศเหนือของเสาค้างห่างจากเสา ๑๐-๑๕ ซม. ฝังท่อนพันธุ์ลึก ๓-๔ ข้อตีนตุ๊กแก โดยหันด้านตีนตุ๊กแกออกข้างนอกค้างหลุมปลูกท่อนพันธุ์เตรียมการโดยใช้ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอก ๑ ส่วนผสมกับหน้าดิน ๒ ส่วนหรือปุ๋ยเร่งรากประเภทร็อคฟอสเฟต สูตร ๐-๓๐-๐ อัตรา ๑ กำมือผสมกับหน้าดิน แล้วปลูกท่อนพันธุ์ลงกลบดินให้แน่นต่ำกว่าปากหลุมเล็กน้อยเพื่อรดน้ำไม่ให้ไหลบ่าได้ (ปลูกยอดพันธุ์เสร็จจะต้องใช้เท้าเหยียบดินด้านหน้าให้แน่นแต่ไม่ให้ท่อนพันธุ์ช้ำ)

เมื่อปลูกเรียบร้อยแล้วต้องบังร่มเงาให้กับต้นพริกไทยโดยใช้ทางมะพร้าว ใบไม้ ใบปรง หรือวัสดุอื่น ๆ บังร่มเงาให้กับพริกปลูกใหม่ประมาณ ๑-๒ เดือน ค่อยเอาวัสดุบังร่มเงาออกบ้าง เพื่อให้ต้นพริกปรับตัวเข้ากับแสงแดด พริกปลูกใหม่ระดับประมาณ ๒-๓ เดือนจะต้องตัดยอดประมาณ ๑๐-๑๕ ซม. เพื่อให้ต้นพริกแตกยอดใหม่และแข็งแรงให้แตกเหลือต้นละ ๒ ยอด ๑ ค้างจะเป็น ๔ ยอด หลังจากตัดยอดพริกไทยเมื่ออายุประมาณ ๒ เดือนนั้นตาใหม่จะเริ่มแตกระหว่างลำต้นกับกิ่งจะต้องตัดกิ่งที่เริ่มแตกออกทิ้ง (เฉพาะตาที่ใช้เป็นยอด) ให้เหลือเฉพาะใบแก่ที่บริเวณข้อตาไว้เท่านั้น เพราะจะทำให้ยอดที่แตกใหม่เจริญรวดเร็วและแข็งแรง คอยมัดยอดพริกให้ติดกับค้างตลอดเวลา และจะต้องมัดไม่ให้กิ่งติดเข้าไปด้วย มัดบริเวณข้อและในระยะนี้ควรกลบโคน ยกช่วงพริกไทยอายุประมาณ ๖-๗ เดือน ควรเอาร่มเงาออกให้หมด ถ้าทำได้ใช้ทางมะพร้าวขึ้นคลุมส่วนยอดของค้างเป็นร่มเงาเล็กน้อย แล้วค่อยเอาออกให้หมดต่อไปเมื่อพริกไทยโตเกินครึ่งค้างไปแล้ว ระยะเริ่มต้นปลูกควรให้น้ำสม่ำเสมอ ไม่ทิ้งให้หลุมพริกไทยดินแห้ง การใช้เชือกมัด ควรใช้เชือกป่อ หรือเถาวัลย์ทำเป็นเส้นเล็ก ๆ มัด คอยตัดแต่งยอดที่ไม่ต้องการออก ค้างหนึ่งให้เหลือ ๔ ยอด มัดยอดแต่ละด้านของค้างเท่านั้น ควรให้ปุ๋ยน้อย ๆ เป็นครั้งคราว โดยหว่านด้านหน้าค้างห่างประมาณ ๑๕-๓๐ ซม. พริกไทยอายุ ๑๒-๑๔ เดือน ควรจะเจริญเต็มค้างแล้ว อาจจะเริ่มออกดอกบ้างเล็กน้อย แต่ไม่ควรให้ติดผล เก็บช่อดอกออกระยะอายุ ๑๒-๑๔ เดือนนี้จะตัดไปขยายพันธุ์ได้ หรือปล่อยไว้ในปีที่ ๒ พริกไทยก็จะให้ผลผลิต

การปฏิบัติดูแลรักษา

เมื่อพริกไทยอายุ ๕-๖ เดือนต้องคอยมัดค้างอยู่ตลอดเวลา เพราะถ้าไม่มัดต้นพริกไทยจะไม่ค่อยออกราก (ตีนตุ๊กแกยึดติดกับค้าง) และควรตัดแต่งกิ่งบริเวณโคนต้นไม่ให้แน่นทึบเกินไป เพราะจะทำให้เกิดโรคได้ง่าย ควรกำจัดวัชพืชในแปลง ถ้าจะใช้สารเคมีกำจัดไม่ควรใช้สารเคมีประเภทเคลื่อนที่ในดินได้ เช่น ๒, ๔-D, ดาลาพอน เพราะจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ต้นพริกไทยได้ การมัดยอดจะต้องมัดจนกว่าต้นพริกไทยถึงยอดของเสาค้างคืออายุประมาณ ๑๐-๑๒ เดือนเมื่อยอดพริกไทยเลยค้างประมาณ ๓๐-๔๐ ซม. จะต้องเอายอดมามัดไขว้บนค้างไม่ให้น้ำหนักถ่วงไปด้านใดด้านหนึ่ง เพราะอาจจะทำให้ตีนตุ๊กแกหลุดได้ง่าย

การตัดแต่ง

จะต้องคอยตัดแต่งส่วนของไหลที่แตกจากยอดและส่วนโคนออกพร้อมทั้งกิ่งล่าง ๆ ที่คลุมดิน เพื่อให้โคนพริกไทยโปร่งตัดใบที่เกิดบริเวณลำต้นพร้อมกิ่งที่เป็นโรคและไม่สมบูรณ์ออก

การให้ปุ๋ยแก่พริกไทย

การใส่ปุ๋ยให้แก่ต้นพริกไทยควรปฏิบัติตั้งแต่อายุ ๖ เดือนขึ้นไปถึง ๑ ปี และควรให้ก่อนฤดูฝนประมาณ ๑๕ วันและหลังปลายฤดูฝนอีกครั้งหนึ่ง ควรพรวนดินบริเวณรอบทรงพุ่ม ถ้าจะให้ดีควรใส่ดินดิบ (หน้าดิน) ควบคู่ไปด้วยปุ๋ยที่ใช้มี ๓ ชนิดคือ

๑. **ปุ๋ยหมัก** ระยะนี้ใส่ค้างละ ๔-๕ กก. โดยหว่านรอบ ๆ ค้างห่างประมาณ ๒๕-๓๐ ซม. พร้อมกับหน้าดินแล้วพรวนรอบทรงพุ่ม

๒. **ปุ๋ยคอก** เช่น ขี้ไก่ ขี้วัว ขี้หมู ต้องเป็นปุ๋ยแห้งอย่างดีใส่รอบ ๆ ค้างหรือขุด ๒ ด้านของค้างลึกประมาณ ๑๐ ซม. กว้างประมาณ ๑ คืบ โดยให้ห่างจากค้างประมาณ ๓๐ ซม. พร้อมหน้าดินรอบทรงพุ่ม หรืออาจจะใช้ปุ๋ยคอกผสมกับหน้าดินก่อนแล้วนำไปใส่รอบทรงพุ่มเกลี่ยเป็นสันร่องของแต่ละแถว แต่ถ้าให้ปุ๋ยคอกโดยวิธีขุดดินแล้วใส่ปุ๋ยบริเวณด้านข้างของค้างทั้งสองด้านนั้น เมื่อใส่ปุ๋ยไปแล้วจะไม่กลบดินทันทีจะต้องทิ้งไว้ประมาณ ๑๕ วันอย่างน้อย เพื่อไม่ให้ปุ๋ยเกิดความร้อนจะทำให้พริกไทยเหลืองทรุดโทรมได้

๓. **ปุ๋ยเคมี** ควรใส่ควบคู่ลงไปพร้อมกับปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก สูตรที่ใช้กันทั่วไปคือสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ โดยใส่ค้างละประมาณ ๑ กำมือ

ช่วงที่พริกไทยเจริญเติบโตไม่ควรเข้าไปเหยียบย่ำในแปลงบ่อย ๆ เพราะจะทำให้ดินแน่น ต้นพริกอาจชะงักการเจริญเติบโตได้เพราะพริกไทยชอบดินร่วนซุย

พริกไทยที่อายุตั้งแต่ ๑½ ปี ถึง ๒ ปีขึ้นไป เป็นระยะที่ต้นพริกจะให้ดอกและเก็บไว้เพื่อให้ผลผลิตได้แล้ว ดังนั้นการให้ปุ๋ยควรเพิ่มปริมาณขึ้นบ้างและควรให้ประมาณ ๒-๓ เดือนต่อครั้ง โดยจะต้องพรวนดินทุกครั้ง ก่อนเข้าฤดูฝนประมาณ ๒ เดือนควรให้ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๐-๓๐-๒๐, ๘-๒๔-๒๔, (๑:๓:๓) ๑๒-๑๒-๑๗ หรือ ๑๓-๑๓-๒๑ เพราะต้นฤดูฝนพริกไทยจะเริ่มแตกใบอ่อนพร้อมกับออกดอกไปด้วย การให้ปุ๋ยจะทำให้การออกดอกติดผลดีขึ้น ระยะดอกจนถึงเก็บผลผลิตได้ใช้เวลาประมาณ ๗-๘ เดือน ดังนั้นหลังจากพริกไทยติดผลอ่อนจึงจำเป็นต้องให้ปุ๋ยสูตรดังกล่าว ๆ ทุก ๒ เดือน หรืออย่างน้อย ๒ ครั้งจนถึงเก็บเกี่ยว

หลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วประมาณ ๑ เดือนจะเป็นช่วงที่ต้องบำรุงรักษาต้นพริกไทยให้สมบูรณ์ เพราะพริกไทยจะทรุดโทรมหลังจากให้ผลผลิตโดยการพรวนดินใส่ปุ๋ยคอก, ปุ๋ยหมักผสมปุ๋ยเคมีคลุกปุ๋ยกับหน้าดินก็ได้ และจะต้องใส่หน้าดิน (ดินดิบ) อย่างน้อย ๒ ปีต่อครั้ง แต่ถ้าใส่ได้ปีละครั้งพร้อมกับคลุกเคล้าปุ๋ยจะดีมากเพื่อเตรียมการให้พริกไทยออกใบอ่อนพร้อมกับดอกของปีถัดไปหลังจากเก็บเกี่ยวประมาณ ๓ เดือนครึ่งเท่านั้น

การให้น้ำพริกไทย

พริกไทยเป็นพืชที่ใช้น้ำน้อยก็จริงแต่จะต้องมีการให้อย่างสม่ำเสมอและบ่อยครั้งเพราะเป็นพืชระบบรากหน้าดินตื้น การให้น้ำจะมีความสัมพันธ์กับการใส่ปุ๋ยและการใช้ปุ๋ยแก่ต้นพริกไทยไปด้วย โดยอาจจะให้โดยระบบน้ำร่องให้ไหลไปตามร่องระหว่างแถวต้นพริกไทย, ระบบน้ำเหวี่ยง, ระบบน้ำหยด หรือเฉพาะค้าง แล้วแต่ความสะดวกและทุนในการดำเนินการ และแรงงานต่าง ๆ การให้น้ำสม่ำเสมอยิ่งดีในช่วงแรกไม่ปล่อยให้หน้าดินแห้งเกินไป เพราะไม่มีผลเกี่ยวกับการติดดอกออกผลของพริกไทย ทราบอยู่แล้วว่าพริกไทยออกดอกพร้อมใบอ่อนในช่วงฤดูฝน แต่เมื่อพริกไทยเริ่มผลแก่ระยะการให้น้ำควรจะให้ห่างหน่อย เพราะจะทำให้ผลผลิตแก่ช้า แต่ถ้าคำนึงถึงด้านราคาของพริกเก็บเกี่ยวทีหลังนั้นราคาค่อนข้างสูง เพราะฤดูพริกไทยออกกันมากผ่านพ้นไปแล้ว แต่อย่าลืมว่าพริกไทยสามารถเก็บตุนไว้ได้นาน ๆ ก็ให้ผู้ปลูกพริกไทยคำนึงดูไว้

การป้องกันกำจัดวัชพืช

ในแปลงพริกไทยการกำจัดวัชพืชเป็นงานที่สม่ำเสมอ เพราะวัชพืชเป็นตัวสำคัญในการแย่งธาตุอาหาร แต่เมื่อพริกไทยได้เจริญเติบโตเต็มค้างแล้ว วัชพืชจะมีน้อยแต่ก็ต้องกำจัดอย่างสม่ำเสมอ โดยอาจใช้วิธีถอน หรือจอบถากบาง ๆ ไม่ควรลึกเพราะจะกระทบกระเทือนรากของพริกไทยได้ หรือใช้สารเคมีชนิดพาราควอท เช่นกรัมม๊อกโซนพยายามอย่าให้กระจายถูกต้นและใบของพริกไทย โดยใช้กระป๋องน้ำมันเครื่องครอบหัวฉีด ไม่ควรใช้สารเคมีประเภทดาลาพอน, ทูโฟดี ในสวนพริกไทยเป็นอันขาด หรือสารเคมีดูดซึมชนิดอื่น ๆ

การเก็บเกี่ยวพริกไทย

ต้นพริกไทยเมื่ออายุได้ ๒ ปีแล้ว จะเริ่มให้ผลผลิตแต่ไม่เต็มที่ จะให้ผลผลิตเต็มที่เมื่ออายุประมาณ ๓-๕ ปี การเก็บพริกไทยนั้นจะเก็บตามผลผลิตที่ต้องการเช่น

๑. เก็บเป็นพริกไทยอ่อน

เพื่อใช้บริโภคภายในประเทศถ้าการบำรุงรักษาดี ระบบน้ำดี พริกไทยก็จะออกผลผลิตก่อน ถ้าเก็บเป็นพริกไทยอ่อนจะขายได้ราคาดีกว่าเก็บเป็นพริกไทยแก่ คือกิโลกรัมละประมาณ ๘๐-๑๐๐ บาท แต่ถ้าออกตรงตามฤดูเก็บพริกไทยอ่อนราคาจะถูก เพราะมีปริมาณมากการเก็บพริกไทยอ่อนนั้นจะเก็บได้เมื่อเมล็ดข้างใน หรือกะลายังไม่แข็ง เปลือกเมล็ดสีเขียวค่อนข้างเข็ม คือหลังออกดอกประมาณ ๓-๕ เดือน เป็นระยะที่ดีที่สุดทั้งทางด้านน้ำหนักและคุณภาพ

๒. เก็บเพื่อทำพริกไทยดำ

จะเก็บเมื่อเมล็ดพริกไทยเริ่มเปลี่ยนสีหรือเริ่มสุกสีแดงบ้างแล้ว กะลาข้างในแข็ง ส่วนใหญ่เกษตรกรจะเก็บทำพริกไทยดำกันมาก กรรมวิธีง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากเสียเวลา สูญเสียน้ำหนักน้อยก็ขึ้นอยู่กับราคาระหว่างพริกไทยขาวและพริกไทยดำ ซึ่งเกษตรกรพอที่จะคำนวณกันได้ การเก็บทำพริกไทยดำนั้น เมื่อเก็บผลผลิตจากต้นมาได้แล้วก็จะนำมาผึ่งลมสุมกันไว้ในที่ร่มประมาณ ๑-๒ วัน เพื่อบ่มพริกไทยให้หลุดจากรวงได้ง่ายแล้วจึงนำไปสีแยกเมล็ดกับร่วงซ่อ เพื่อเอาแต่เมล็ดนำไปผึ่งแดดให้แห้งประมาณ ๓-๔ วัน เมื่อแห้งสนิทแล้วจึงนำไปเก็บบรรจุกระสอบไว้ขายต่อไป

๓. เก็บเพื่อทำพริกไทยขาว

ถ้าปีไหนราคาพริกไทยขาวสูงมาก เกษตรกรจะเก็บทำเป็นพริกไทยขาว ซึ่งคำนวณได้จากพริกไทยดำ ๓ กก. มาทำเป็นพริกไทยขาวได้ประมาณ ๑.๖-๑.๗ กก. แต่การเก็บผลผลิตนั้นจะต้องทยอยเก็บเฉพาะรวงที่เมล็ดพริกไทยสุกเปลี่ยนเป็นสีแดงมากแล้ว จะเสียเวลาเก็บมาก ค้างหนึ่งอาจจะเก็บถึง ๓-๔ ครั้งทำให้สิ้นเปลืองค่าแรงงาน เมื่อเก็บผลผลิตมาได้แล้วก็จะนำไปแช่หมักในภาชนะ เช่น โอ่ง จะต้องหมักไว้ประมาณ ๒ อาทิตย์ และควรแช่หมักในน้ำสะอาดจะทำให้ได้พริกไทยขาวที่ดีมีคุณภาพ ซึ่งจะต้องคอยสังเกตจนกว่าเปลือกผลเริ่มร่อนออก แล้วนำไปนวดหรือย่ำเพื่อให้เปลือกเมล็ดและรวงแตกออก จึงนำมาแยกเอาแต่เมล็ดที่ร่อนขาวแล้ว จึงนำมาแยกเอาแต่เมล็ดที่ร่อนขาวแล้ว ถ้าจะให้

ดีควรทำในน้ำไหลเพื่อให้เปลือกและรวงไหลไปกับน้ำ จากนั้นนำพริกไทยที่ร่อนขาวสะอาดไปผึ่งแดดทันที เพื่อไม่ให้เมล็ดชื้นนานจะมีสีคล้ำ และพยายามเกลี่ยพริกไทยให้ถูกแดดทั่วสม่ำเสมอ ควรผึ่งสัก ๔-๕ แดดจนแห้งสนิทแล้วนำไปเก็บไว้ขายต่อไป

การทำพริกไทยดำหรือขาวนั้นจะต้องคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญ นอกจากความแห้งสนิทแล้ว สิ่งเจือปนเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องคัดออกให้หมด

วิธีการเก็บผลผลิตของพริกไทย

เกษตรกรจะต้องเก็บผลผลิตตามกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ แล้ว การเก็บเกี่ยวถือว่าสำคัญมาก การเก็บเกี่ยวจะต้องใช้แรงคน ส่วนใหญ่จะจ้างเป็นน้ำหนักของผลผลิตเช่น กิโลกรัมละ ๑.๕ บาท หรือ ๒ บาท แล้วแต่ปริมาณความดกของพริกไทย และจำนวนรุ่นที่เก็บ ถ้าจ้างเก็บรุ่นหลังซึ่งเหลือไม่มาก ค่าจ้างจะสูงขึ้นตามลำดับ การเก็บจะต้องใช้มือทั้งสองข้างช่วย โดยมือข้างหนึ่งจับบริเวณปลายยอดรวงเมล็ดใกล้โคนรวงมากที่สุด มืออีกข้างหนึ่งดึงส่วนโคนรวงออกมาทีละรวงห้ามใช้มือเดียวดึงรวงพริกไทย จะทำให้กิ่งก้านหรือส่วนยอดฉีกขาดได้ง่าย ต้นพริกไทยจะโทรมปีต่อไปจะให้ผลผลิตน้อย อุปกรณ์ที่ใช้ก็มีกระบุงไว้ใส่ผลผลิตที่เก็บ และเก้าอี้สูงประมาณ ๑.๕ เมตร ไว้สำหรับนั่งร้านขึ้นไปเก็บรอบค้างส่วนบนได้

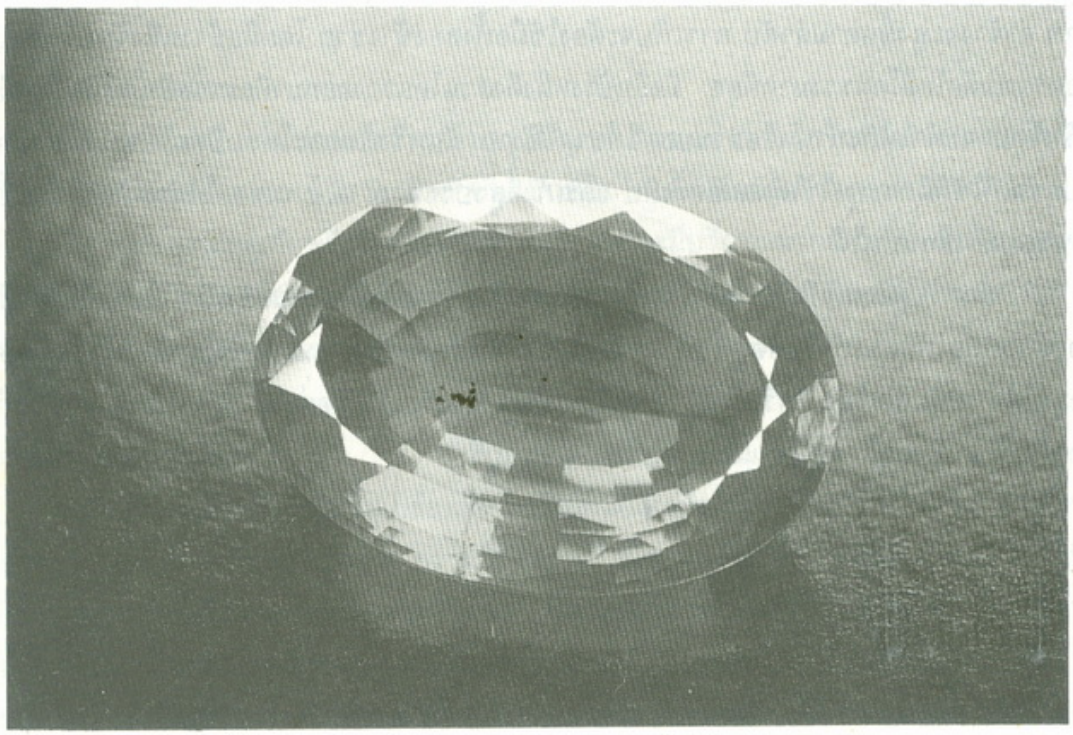
สำหรับผู้อ่านที่เป็นชาวสวน หากพบปัญหาเรื่องโรคและศัตรูของพริกไทย โปรดไปใช้บริการของหน่วยป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ ๔ จันทบุรี เพื่อปรึกษาขอคำแนะนำช่วยเหลือได้หรือศึกษาหาข้อมูลได้จากหนังสือเรื่อง "พริกไทย" ซึ่งผู้เขียนเป็นผู้เรียบเรียงไว้ ติดต่อได้ ณ หน่วยป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ ๔ จันทบุรี ถนนท่าแฉลบ อ.เมือง จ.จันทบุรี

อัญมณีของจังหวัดจันทบุรี

โดยอวยชัย เข็มจิตต์

เครื่องประดับที่เป็นสิ่งสวยงามทั้งหลายนั้น “พลอย” หรือ อัญมณีเป็นสิ่งที่มนุษย์รู้ถึงคุณค่ามาประมาณ ๗,๐๐๐ ปีมาแล้ว และเพราะความสวยงามที่เป็นธรรมชาติสะสมไว้ในเม็ดพลอยซึ่งได้ถูกนำมาใช้ บางแห่งใช้เป็นเครื่องลางของขลัง เป็นเครื่องแสดงความมีฐานะ และรวมถึงในด้านการลงทุนด้วย

จันทบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งทางชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ และในทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนึ่งของจังหวัดจันทบุรีที่มีชื่อเสียงดังก้องโลก ก็คือพวกเพชรพลอยนั่นเอง

"พลอย"

เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดจันทบุรีมาก สามารถส่งไปจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีนักท่องเที่ยวมาชมดูบ่อพลอย, วิธีการขุด, ฉีด และผลผลิตอันเกิดจากอัญมณีอยู่เสมอ จะมีตลาดซื้อขายพลอยขนาดใหญ่อยู่ที่ถนนที่ชื่อว่า "ถนนอัญมณี" ซึ่งมีการซื้อขายกันในวันศุกร์-เสาร์-อาทิตย์ และมูลค่าการซื้อขายเป็นสิบ ๆ ล้านบาทต่อวัน ปัจจุบันจังหวัดจันทบุรีซึ่งเป็นจังหวัดศูนย์กลางการซื้อขาย จำหน่ายพลอยไปยังต่างประเทศในแต่ละปีมีมูลค่านับหมื่นล้านบาทที่เดียว และงานฝีมือฝังและงานเจียรไนช่างจังหวัดจันทบุรีนับว่ามีชื่อเสียงมากและในปัจจุบันวิทยาลัยเทคนิคจันทบุรีก็ได้เปิดสอนงานเจียรไนและงานฝังขึ้นด้วยในระดับประกาศนียบัตรช่างฝีมือ

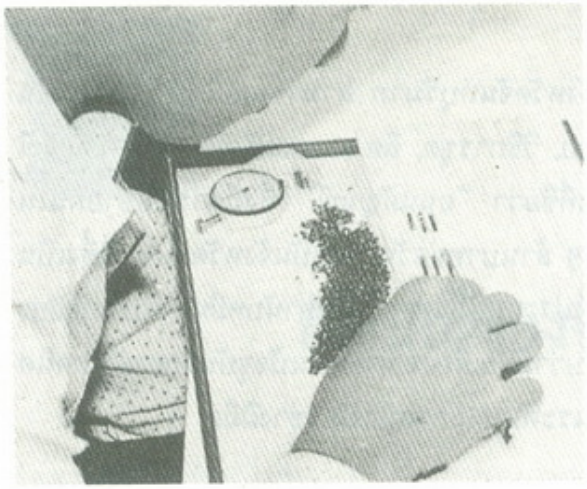
พลอยจังหวัดจันทบุรีได้ชื่อว่าเป็นอัญมณีน้ำเอกที่มีค่ายิ่ง ซึ่งมีอยู่หลายเทือกเขาและหลาย ๆ พื้นที่ของจังหวัด

ลักษณะของพลอยเหล่านี้มีลักษณะเป็นหินสีที่มีค่าราคาสูงมาก คุณลักษณะของพวกหินสีมีค่าเหล่านี้คือ

๑. ความแข็ง มีค่าวัดเป็นโมล์สเกล ไม่ต่ำกว่า ๖ (เทียบจากเพชรเท่ากับ ๑๐)
๒. ความงามของสี คือ สร้างความลึกให้หินมีค่าด้วย
๓. ความมันวาว ลักษณะที่สะท้อนแสงที่ส่องตัวเองไปเป็นมุมหักเห
๔. การกระจายแสงออก (dis persion) คือ การเปลี่ยนแปลงการหักเหของแสง
๕. การหักเหของแสงอย่างมาก คือขึ้นอยู่กับการเรียงตัวของอะตอมสารนั้น ๆ
๖. ความใส คือลักษณะที่ปล่อยให้แสงผ่านได้
๗. ทนต่อปฏิกิริยาทางเคมี มีอาการเฉื่อยชาไม่สะทกสะท้านต่ออากาศ และปฏิกริยาเคมี
๘. เหมาะสมในการเจียรไน หรือขัดแต่ง

อัญมณีมีถิ่นกำเนิดในจังหวัดจันทบุรีมีหลายชนิดด้วยกัน เช่น พลอยแดง (Siam Rubies หรือ King Rubies) พลอยบุษราคัม (Yellow-Supphires หรือ Oriental Topaz) พลอยสตาร์ หรือพลอยสาแหรก (Star Supphires) พลอยเขียวคราม หรือไพลิน (Blue Supphires) พลอยเขียวใบไม้ หรือมรกต (Green Supphires) พลอยโกเมน (Garnets) และพลอยเพทาย เพอริคอต ทัวร์มาลี

สำหรับแหล่งที่เกิดอัญมณี นักธรณีวิทยาได้ค้นคว้าหาหลักฐานทางธรณีวิทยาและอธิบายว่าเป็นแหล่งภูเขาไฟ ประเภทลาวา ชนิดหนึ่งที่เรียกว่า "เนพิเนน บาซาไนท์" (NE Pheline Basanite) ซึ่งเป็นหินบะซอลต์ที่แข็งแกร่งมากชาวบ้านเรียกว่าหินตับเป็ด ผลึกพลอยจะฝังจมและปะปนกับหินชนิดนี้ ซึ่งมีการขุดหาในชั้นของดินชนิดนี้ แล้วนำมาร่อนด้วยน้ำถ้าโชคดีอาจจะพบพลอยราคาดี และก็จะกลายเป็นเศรษฐีไปในทันที แหล่งขุดค้นพลอยที่ทำกันตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบันนี้ก็มีที่บ้านเขาพลอยแหวน บ้านบางกะจะ บ้านเขาวัว บ้านสระแก้ว และบ้านบ่อพุ ซึ่งอยู่เขตอำเภอท่าใหม่ บ้านบ่อ-

เวฬุ บ้านตกพรม บ้านน้ำอ่อน อำเภอขลุง และเขตที่ติดกันคือที่ บ่อไร่ หนองบอน นาวง ของอำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ซึ่งมีแนวติดต่อกับประเทศกัมพูชาตลอดแนว ปัจจุบันการขุดค้นหาพลอยใช้ฉีดทำเป็นเหมืองแร่ขนาดใหญ่ ใช้เครื่องมือ เครื่องจักรเข้ามาทดแทนแรงมนุษย์ในอดีต

๑. **ทับทิมหรือพลอยแดง (Siam Rubies)** เป็นอัญมณีที่มีสีแดงแกมม่วงมีคุณสมบัติอย่างหนึ่ง คือ มีเนื้อสะอาดไม่แตกร้าวง่ายอย่างอัญมณีชนิดอื่น ซึ่งทับทิมนี้มาจากภาษาลาติน ''Rebeus'' แปลว่า สีแดง ทับทิมที่พบส่วนมากไม่มีสาแหรก หรือ สตาร์ ทับทิมเป็นอัญมณีที่มีราคาแพงมากในกลุ่มคอรันดัม บางเม็ดมีราคาแพงกว่าเพชรเสียอีก ทับทิมเป็นส่วนประกอบของ อลูมินั่มออกซได์ (AL_2O_3) คือ มีอลูมินั่ม-ออกไซด์ ๕๒.๙% ออกซิเจน ๔๗.๑% และโคร์เมียม ๐.๑๐-๑.๒๕%

มาตรฐานความแข็ง ๙. (Moh's Scale of hardeners)

ค่าถ่วงจำเพาะ ๓.๙๔ - ๔.๐๘

หรือ

ค่าดัชนีหักเห ๑.๗๖๙-๑.๗๖๐

และเป็นพลอยประจำราศรี เดือนกรกฎาคมด้วย

๒. **ไพลิน (Blue Supphires)** เป็นพลอยสีน้ำเงินเข้ม แหล่งกำเนิดจากแร่คอรันดัมผสมอลูมินั่ม และไตตาเนี่ยม ซึ่งทำให้ออกเป็นสีน้ำเงิน พลอยไพลินนี้เป็นอัญมณีอีกอย่างหนึ่งของจังหวัดจันทบุรี ขุดพบมากแถบเขาพลอยแหวนและบ้าน ตำบลบางกะจะ นิยมเรียกชื่อว่า "เขียวบางกะจะ" ลักษณะเป็นผลึก ๖ เหลี่ยม โปร่งใส น้ำประกายมากเป็นพลอยราคาแพงเหมือนกับทับทิม แต่ผิดกันที่สี บ่อไพลินปัจจุบันมีเพิ่มที่บ้านตกพรม และอีเร็ม

บางเม็ดอาจปนสีเขียว เนื่องจากปน วานาดิออกไซด์ และโคบอลออกไซด์ และเป็นพลอยประจำราศีของเดือนกันยายนด้วย

๒. **บุษราคัม (Topaz)** มาจากคำภาษากรีก "ไทแพเชียน" (Topazian) โทแพช หรือบุษราคัม มีส่วนประกอบพวก อลูมิเนียม ซิลิเกต ที่มีธาตุพรูโอรันปนอยู่ ที่มีสูตรทางเคมี $AL_2(SiO_4)(F_1OH_2$ มีน้ำปนอยู่ในเนื้อประมาณ ๐.๑๘-๒.๕๐% มีลักษณะตั้งแต่เหลืองอ่อนถึงเหลืองแก่

แร่โทปาซจัดอยู่ในระบบออเทอร์โฮมบิค (Orther Hombic System) ค่าความถ่วงจำเพาะ ๓.๕๐ -๓.๕๗ มีความแข็ง ๘ ค่าดัชนีหักเห ๑.๖๐๖-๑.๖๒๙

แร่คอรันดัม มีเนื้อแข็งแกร่งและโปร่งใสบริสุทธิ์เมื่อเจียรไนแล้วจะมีสีเหลืองทอประกายมาก บุษราคัมที่สวยงามและมีราคาสูงจะมีสีเหลืองเข้มซึ่งเรียกว่า **"สีเหล้าแม่โขง" แหล่งกำเนิดที่มีชื่อเสียงมากของจังหวัดจันทบุรีคือเขตตำบลบางกะจะ เป็นพลอยประจำราศีของเดือนพฤศจิกายน**

๔. **มรกต (Emeral)** มาจากภาษาเปอร์เซีย-โซโมหรัด เป็นรัตนชาติที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เป็นสัญลักษณ์ของความสวยงาม และเป็นรัตนชาติประจำเดือนพฤษภาคม โดยปกติสีของมรกตจะทนทานต่อแสงแดดและความร้อน มรกตจะเปลี่ยนสีเมื่อความร้อนประมาณ ๗๐๐-๘๐๐C ผลึกของพลอยชนิดนี้จัดอยู่ในระบบเฮกซะโกนาล มีส่วนประกอบทางเคมีเป็นเบริเลียม อลูมิเนียม ซิลิเกต (Beryllium Aluminium Silicate) สูตรเคมี $Be_3AL_2(Si_6O_18)$ ค่าความแข็งแรง ๗.๕-๘ ค่าความถ่วงจำเพาะ ๒.๖๗-๒.๗๕ ค่าดัชนีหักเห ๑.๕๖๖-๑.๖๐๘

แหล่งกำเนิดมีอยู่แถบพลอยแหวนบ้าน ตำบลบางกะจะ และตำบลเขาวง

๕. **สตาร์ (Star)** หรือพลอยสาแหรก (Star Sapphiere) เป็นพลอยลักษณะสีดำเหลือบส่วนมากจะทำเป็นรูปนูนหลังเบี้ย (Cabonehoncut) เมื่อส่องแดดหรือแสงไฟจะปรากฏเป็นรัศมีรูปดาวแฉก และถ้าตั้งอยู่ใจกลางพอดีจะนับว่าถูกตำแหน่งมากขึ้น ถ้าแฉกสีเหลืองเราเรียกว่าสตาร์บุษย์ (Galdem Star) ถ้าเป็นสีน้ำเงินอมฟ้าเรียกสตาร์เขียว คุณสมบัติต่าง ๆ คล้าย ๆ กับบุษราคัม พลอยชนิดนี้พบที่ตำบลบางกะจะ คือพลอยสตาร์ดำ บางเม็ดสีน้ำตาลแก่เม็ดจะแพงตามความโตของพลอยและความคมชัดของสาแหรก

๖. **โกเมน (Ganet)** เป็นพลอยสีแดงค่อนข้างแก่ หรือเจือสีดำ ซึ่งมีหลายจำพวกด้วยกันซึ่งถือว่าเป็นพลอยแห่งสุขภาพและมั่นคง ส่วนประกอบทางเคมีเป็นพวกซิลิเกต อลูมินั่ม มีสูตร $A_3B_2(Si_4O)_3$ มีชื่อทางวิชาการว่า ไพโรบิกการเนต เกิดร่วมกับพลอยแซมไฟร์พบมากที่บ้านบางกะจะ เขาพลอยแหวน

แร่ในตระกูลโกเมนมีด้วยกันหลายสี ผู้ที่เกิดราศีนี้จึงมีโอกาสได้เลือกสีมาก พลอยโกเมนเป็นพลอยประจำราศีเดือนมกราคม

๗. **เพทาย (Zircon)** เป็นรัตนชาติเก่าแก่ในกระบวนการรัตนชาติทั้งหลายมีประกายสดใสเป็นหนึ่งในรัตนชาติเก้าประการเป็นพลอยแห่งความโชคดี สัญลักษณ์ของเดือนธันวาคม เพทายเป็นส่วน

ประกอบเป็นเซอร์โคเนีย ซิลิเกต สูตรเคมี $ZrSiO_4$ ความแข็ง ๖.๕-๗.๕ ความถ่วงจำเพาะทั่วไป ๔.๖๑๐-๔.๘๒๕ ค่าดัชนีหักเห ๑.๙๒๓-๑.๙๖๐ ซึ่งการที่ค่าดัชนีหักเห แปรผันมากจึงทำให้เกิดไฟที่มีประกายคล้ายเพชร

ปรกติเพทายเปราะแตกง่าย เพทายมีหลายสีบางเม็ดสีขุ่น ซึ่งสามารถนำมาเผาไล่สีได้อย่างสวยงามด้วย เพทาย เป็นพลอยประจำราศีเดือนธันวาคม

๘. **เพอริดอต** เป็นรัตนชาติชนิดหนึ่งที่พบแถบจันทบุรีมีลักษณะสีเขียวอมเหลือง และปนสีน้ำเงิน ซึ่งรู้จักกันว่า "มรกตยามเย็น" หรือ "เขียวส่อง" สีที่เกิดขึ้นนี้มาจากสีเหล็กออกไซด์ (Ferrous oxide) ปนอยู่ในเนื้อสีเขียว เพอริดอตมีเนื้อส่วนประกอบเป็นแม็กเนเซี่ยมเหล็กซิลิเกต ค่าความแข็ง ๖.๕ - ๗ ค่าความถ่วงจำเพาะ ๓.๒๗-๓.๓๗ ค่าดัชนีหักเห ๑.๖๓๕-๑.๖๕๕ ไม่ทนต่อแรงกระทำมักจะพบประกอบในหินแก็บโบร (Gabbro) ดันไนต์ (Dunite) เพอริโดไทต์ (Peridotite) และบะซอลต์ (Basalt) เป็นต้น

พบมากแถบบางกะจะ เขาพลอยแหวน และเขาวัว เป็นต้น เป็นพลอยประจำเดือนสิงหาคม

๙. **ทัวร์มาลี (Turamali)** ที่พบในจังหวัดจันทบุรีเป็นสีเขียวเข้ม ซึ่งธรรมดาแล้วจะมีด้วยกันหลายสี ทัวร์มาลีมีคุณสมบัติเด่นอย่างหนึ่ง คือ สามารถเกิดประจุไฟฟ้าได้เมื่ออยู่ภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิทันทีทันใด ซึ่งผลึกชนิดนี้ เราเรียกว่า Pyroeletricity ทัวร์มาลีเป็นผลึกอยู่ในระบบเฮกซะโกนอล (Hexagonal System) ปรกติผลึกจะยาวคล้ายแท่งดินสอส่วนปลายมักจะเป็นรูปสามเหลี่ยมสี่เหลี่ยม ความแข็ง ๗-๗.๕ ค่าความถ่วงจำเพาะ ๓.๐๒-๓.๒๖ มีความโปร่งใสจนกระทั่งมืดทึบ ค่าดัชนีหักเห ๑.๖๓๕-๑.๖๗๕ มีการเปลี่ยนสีของแร่ได้เมื่อหมุนผลึกแร่ออกไปต่างทิศทางกัน บางชนิดสามารถเรืองแสงภายใต้แสงอุลตร้าไวโอเลต (รังสีเหนือม่วง) พลอยชนิดนี้มีหลายสี ดังนั้นชื่อจึงเรียกแตกต่างกันออกไปมาก โดยทั่วไปจะพบในหินแกรนิต สายควอร์ตและเป็กมาไทต์ เป็นพลอยประจำราศีเดือนตุลาคม

ดังนั้น ผู้ที่มาเยี่ยมเยือนเมืองจันทบุรี มักจะต้องซื้อติดมือไปฝากผู้เป็นเพื่อน ญาติสนิทมิตรสหายเป็นประจำ แล้วคุณละครับ แวะมาเยือนเมืองจันทบุรีดินแดนแห่งอัญมณีภาคตะวันออกและเป็นเจ้าของอัญมณีเหล่านี้บ้างหรือยัง

หนังสืออ้างอิง

พงศ์ศักดิ์ วิชิต "พลอยประจำเดือนเกิด" **กรมทรัพยากรธรณี ๒๕๒๔**

ทรัพยากรธรณี, กรม **พลอยประดับตระกูลวอทซ์** กรมทรัพยากรธรณี ๒๕๑๔

โพยม อริญยกานนท์ **เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับพลอย** เอกสารแผ่นปลิว

ทรัพยากรณี, กรม **หินมีค่าร่อนธาตุและหินสี ๒๕๑๓**

สมาน บุราวาศ **เรื่องเพชรพลอยอย่างสังเขป ๒๕๑๑**

เสื่อจันทบูร

วิสา อัศเวศน์

ศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นของชาวจันทบุรีแต่เดิมนั้นมีหลายประเภทด้วยกัน มีทั้งชนิดถักทอและจักสาน ทั้งนี้เพราะว่าเมืองจันทบุรีเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ พืชสวน พืชไร่ ทั้งที่ลุ่มและที่ดอน เช่น ไผ่ ฝ้าย กก ฯลฯ ดังนั้น หัตถกรรมพื้นบ้านแต่ละท้องที่จึงแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของภูมิศาสตร์ เช่น การจักสานของชาวชนบทที่อยู่ในแถบหุบเขาจะสานเสื่อจากต้นไม้ชนิดหนึ่งที่เรียกว่า ต้นคุ้ม หรือต้นคล้า ซึ่งชอบขึ้นในที่ชุ่มชื้นแถบเชิงเขา เสื่อชนิดนี้ไม่เป็นที่แพร่หลายนักเพราะวัสดุหายาก และเมื่อทำเสร็จแล้วค่อนข้างแข็งใช้ทนทาน การนำพาไปไหนลำบาก จึงนิยมทำใช้เฉพาะในครัวเรือนเสียเป็นส่วนใหญ่

สำหรับการทอผ้าซึ่งมีอยู่ดั้งเดิมอันได้แก่ "ผ้าทออ่างหิน" ในปัจจุบันได้สูญสิ้นหมดแล้วตั้งแต่สมัยสงครามเอเชียบูรพา คงเหลือไว้แต่เพียงความทรงจำอันเก่า ๆ ที่ปู่ย่าตายายเล่าให้ลูกหลานฟัง พร้อมทั้งตัวอย่างของผ้าสีสันต่าง ๆ ฟืมทอผ้า กระสวย ฯลฯ ซึ่งเก็บไว้เป็นอนุสรณ์ของตระกูลเก่าแก่ไม่กี่บ้านนัก เช่นเดียวกันกับการสานกระเช้าด้วยเส้นลวดแสดงถึงฝีมืออันประณีตและละเอียดอ่อนในปัจจุบันหาดูได้ยากเต็มที คงเหลือแต่เพียงการจักสานด้วยตอกที่ทำจากไผ่และหวายเท่านั้น

ศิลปหัตกรรมท้องถิ่นที่เหลืออยู่ในปัจจุบันซึ่งนักท่องเที่ยวทุกคนได้มาเยือนจันทบุรีหลังจากได้ลิ้มรสผลไม้อันแสนหวาน เพลิดเพลินกับธรรมชาติอันสวยงามแล้ว ก็อดที่จะซื้อหาของสิ่งนี้ติดมือกลับไปฝากพวกพ้องพี่น้องทางบ้านไม่ได้ นั่นคือ เสื่อจันทบุรี หรือ**เสื่อจันทบูร**นั่นเอง

การทอเสื่อกกแต่เดิมนั้นนิยมทำกันในกลุ่มของพวกชาวนา (สมัยก่อนการเลิกทาส ขุนนางและชาวนาผู้มีฐานะดีจะมีการทอเสื่อทอผ้ากัน ทั้งนี้เพื่อฝึกหัดให้พวกทาสได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เมื่อได้มีการเลิกทาสแล้วทาสต่าง ๆ ก็กลับไปอยู่ยังภูมิลำเนาของตน อาจนำการทอเสื่อกกไปประกอบอาชีพ เนื่องจากสังคมในชนบทของไทยเรามีนิสัยโอบอ้อมอารี อาชีพการทอเสื่อจึงมีการเผยแพร่นิยมทำกันอย่างทั่วถึง) โดยทั่วไปแล้วชาวนาจะใช้เวลาว่างในตอนกลางคืนจักกกสดแล้วนำไปตากแห้งเตรียมเก็บไว้ตลอดฤดูการทำนา หลังจากเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว ก็จะใช้เวลาที่เหลือทอเสื่อกันต่อไป สำหรับเสื่อที่เหลือจากใช้ในครัวเรือนแล้วจะถูกนำไปขายที่ในตัวเมือง (ปัจจุบันพ่อค้าจะเป็นฝ่ายไปซื้อจากผู้ผลิต) ต่อมากลุ่มชาวญวนอพยพได้ยึดการทอเสื่อกกเป็นอาชีพหลัก เพราะเป็นงานหัตถกรรมในครัวเรือนซึ่งสามารถทำได้ทั้งกลางวันและกลางคืนและในเวลาว่างได้ตลอดเวลา ซึ่งชาวจันทบุรีในสมัยนั้นเรียกชนกลุ่มนี้ว่า "พวกญวนหลังวัด" (ชนกลุ่มนี้นับถือคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิก ต่อมาได้แต่งงานกับชนพื้นเมืองจนกลายเป็นคนไทยจนหมดสิ้น ในปัจจุบันส่วนมากจะทำอาชีพซื้อขายอัญญมณี)

เสื่อจันทบูรเป็นเสื่อที่ทอจากกก ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่งที่ชอบขึ้นอยู่ตามที่ชุ่มชื้น ฝนตกชุก มีน้ำขึ้นถึง เช่น ตามท้องนา ริมหนองคลองบึง กกมีหลายชนิดด้วยกันแต่ที่นี้จะกล่าวเพียง ๒ ชนิดคือ กกที่มีลำต้นเป็นสามเหลี่ยมเรียกว่ากกเหลี่ยม (คนบางกลุ่มเรียกว่า กกหลังกา) ชนิดหนึ่งชาวบ้านมักนำกกชนิดนี้มาผ่าสองซีกแล้วผึ่งแดดให้แห้งนำมาทำเป็นเชือก และเรียกว่ากกมัดหมู (เหตุที่เรียกเช่นนี้เพราะพวกเขียงหมูชอบให้มัดหมูซึ่งให้ความเหนียวและราคาถูก)

อีกชนิดหนึ่งที่นำมาใช้ในการทอเสื่อนั้นชาวบ้านเรียกว่า กกกลม เพราะมีลำต้นกลม กกกลมนี้มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า CYPERCS LEGETIFORMIS ROXB ซึ่งกกชนิดนี้เองที่ชาวจันทบุรีนำมาทอเป็นเสื่อจนกลายเป็นสินค้าพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงมานานปี

กกแต่เดิมนั้นขึ้นอยู่ตามธรรมชาติตามพื้นที่ราบลุ่มทั่วไปของจังหวัดจันทบุรี ครั้นต่อมาการทอเสื่อมีมากขึ้นจนกลายเป็นอุตสาหกรรม ถึงขนาดตั้งโรงงานทอเสื่อด้วยเครื่องจักร ต้นกกที่ขึ้นตาม

ธรรมชาติก็มีปริมาณไม่พอกับการนำมาใช้ทอเสื่อจึงได้คิดการทำนากกขึ้นเพื่อปลูกกกไว้ทอเสื่อและขายจนทำกันเป็นอาชีพ

วิธีทำกกและการปลูกกก

อันดับแรกผู้ที่จะทำนากกนั้นต้องมีที่ดินและต้องเป็นที่ดินในที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงได้ โดยการไถคราดเก็บวัชพืชต่าง ๆ ออกเช่นเดียวกันกับการทำนาข้าว เมื่อเตรียมดินเสร็จแล้วก็ต้องหาหัวกกใหม่ (หัวกกมีลำต้นอยู่ใต้ดินลักษณะเป็นแง่งคล้ายหัวข่าและมีหน่ออ่อนของกกโผล่ขึ้นมาด้วยโดยแยกออกจากต้นกกเดิม) และทำการปลูกกกโดยวิธีเดียวกันกับการดำนาข้าว

เมื่อกกอายุได้ประมาณ ๑–๒ เดือนต้องไปกำจัดวัชพืชที่ขึ้นในนากกและใส่ปุ๋ยเพื่อบำรุงต้นกก (แต่เดิมนิยมใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชนิดที่ชาวบ้านเรียกว่า "ขี้น้ำปลา" เป็นเศษกากของปลาที่เหลือจากการกรองทำน้ำปลา แต่ในปัจจุบันใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์คือ ปุ๋ยยูเรีย) หลังจากนั้นไม่ต้องดูแลมากนักรอจนกกอายุประมาณ ๔–๕ เดือนจึงตัดมาใช้ได้

กกที่ตัดมานั้นจะถูกนำมาเลือกสรรตามความสั้นยาวของกกส่วนมากนิยมวัดเป็นคืบคือ ๓ คืบจนกระทั่งถึง ๑๒-๑๓ คืบ นำมาผ่าเป็นซีกเล็ก ๆ ประมาณชิ้นละ ๑ กระเบียดนิ้ว ชาวบ้านเรียกว่าการ **จักกก** โดยการเหลือไว้แต่ผิวของต้นกกนำมามัดเป็นกำแล้วนำไปผึ่งลมให้แห้งสนิทเมื่อเวลาจะใช้ทอเสื่อจะนำกกนี้มาย้อมสี กรรมวิธีของการย้อมสีนั้นจะต้องนำกกมาแช่น้ำให้เส้นกกนิ่มเสียก่อนจึงจะใช้ย้อมสีได้

สีย้อมกกใช้ชนิดเดียวกันกับสีย้อมไหม เทคนิคการย้อมจะแตกต่างกันออกไป ซึ่งแต่ละบุคคลถือเป็นของสงวนลิขสิทธิ์ สีที่ย้อมยากที่สุดเห็นจะได้แก่สีขาว (ในปัจจุบันการฟอกขาวนี้มีเพียงแห่งเดียวที่วังศุโขทัย ที่ประทับสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ) ส่วนชาวจันทบุรีนิยมที่จะใช้สีขาวของกกที่แห้งแล้วโดยธรรมชาติ (สีออกเหลืองนวลอ่อน ๆ เกือบขาว) โดยคัดเลือกจากกกที่มีลำต้นค่อนข้างอ่อนผิวกกถึงจะมีสีเรียบเสมอกันหมด แล้วนำไปต้มในน้ำเดือดผสมเกลือเล็กน้อย เพื่อคงสภาพสี และป้องกันไม่ให้เกิดเชื้อรา

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอเสื่อนั้นนอกจากจะมีกกแล้ว ยังต้องมีเอ็นที่ใช้ร้อยฟืม เอ็นที่นิยมใช้กันนั้นก็ทำด้วยปอกระเจา วิธีการปลูกปอกระเจานั้นง่ายมาก โดยนำเมล็ดปอมาหว่านลงบนพื้นดินที่เตรียมไว้โดยหว่านให้แน่นเพราะเมื่อเวลาปอเจริญเติบโตขึ้นจะทำให้ปอตรง สูงและไม่มีกิ่ง เวลาลอกเปลือกออกจากแกนลำต้นจะทำได้โดยสะดวก ระยะเวลาที่ปลูกปอก็ราวเดือนพฤษภาคมจนกระทั่งปออายุประมาณ ๕–๖ เดือนก็ถอนออกมาใช้ได้

เปลือกปอที่ลอกออกมาแล้วนำมาขูดเปลือกออกให้เหลือแต่เพียงใยปอซึ่งเหนียวมากแล้วนำไปตากให้แห้ง เมื่อต้องการจะทำปอเป็นเส้นก็ต้องนำปอมาย้อมสีอ่อนเพื่อให้กลมกลืนกับสีของเส้นกกที่ย้อม

แล้ว (ส่วนมากนิยมย้อมสีแดง) แล้วก็นำมาฉีกให้เป็นฝอยโดยวิธีการดึงฝ่านตะปูหรือเหล็กแหลมที่เตรียมไว้ แล้วนำมาปั่นให้เป็นเอ็นโดยใช้ไน (เครื่องปั่นเอ็นซึ่งทำด้วยไม้มีแกนสำหรับใส่เอ็นที่ปั่นแล้ว) โดยใช้แรงคนเอ็นที่ใช้สำหรับทอเสื่อสองผืนจะต้องใช้เวลาปั่นเอ็นไม่ต่ำกว่าครึ่งวัน

วิธีการทอเสื่อและอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ

อุปกรณ์ที่ใช้

- กกย้อมสีต่าง ๆ ที่ตากแห้งแล้ว
- เอ็น
- ฟืม
- ไม้พุ่งกก
- ม้ารองนั่ง

ฯลฯ

เมื่อเตรียมอุปกรณ์เสร็จแล้วก็จะขึงเอ็นกับหูกโดยร้อยผ่านฟืมที่จะใช้ซึ่งมีสูตรง่าย ๆ (ทำจริง ๆ ก็ยากเหมือนกัน) คือ ร้อยร่องออกรู ร้อยรูออกร่อง จนกระทั่งเต็มฟืม

วิธีการทอเสื่อ

จะใช้คนทอสองคน ให้คนหนึ่งเป็นคนพุ่งกกเข้าไปในระหว่างฟืมกับเอ็น แล้วอีกคนหนึ่งจะเป็นคนกระทบเส้นกกให้เข้าหาชิดกันพร้อมทั้งพับปลายกกกันลุ่ย

ชนิดของเสื่อ

เสื่อที่นิยมใช้กันมี ๒ ชนิด คือ เสื่อชั้นเดียว และเสื่อสองชั้น

ลวดลายของเสื่อนั้น คนพุ่งจะเป็นคนคิดลายส่วนมากจะอยู่ในหัวคิดแล้ว เสื่อที่นิยมทอกันนั้นจะมีลักษณะเป็นแบบลายสลับสีกันและเสื่อสีพื้นตลอดทั้งผืน

เมื่อทอเสื่อกกได้ยาวจนเป็นที่ต้องการแล้วก็ตัดออกนำมาติริมเสื่อ (หมายถึง เอาเส้นเอ็นที่เหลือมาทำเป็นเกลียวเชือกกันลุ่ย)

เสื่อกกที่นิยมทอกันในจันทบุรีนั้นอยู่ที่อำเภอเมือง อำเภอท่าใหม่ อำเภอแหลมสิงห์ เสื่อที่มีฝีมือนับเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัดคือ เสื่อที่ทอจากหมู่บ้านเสม็ดงาม หมู่บ้านเขาน้อย ท่าแฉลบ หมู่บ้านหลังวัดโรมันคาทอลิก อ. เมือง หมู่บ้านขอมบ้านลาว หมู่บ้านเกาะโตนด หมู่บ้านบางสระเก้า

ในปัจจุบันได้มีการทำเอ็นพลาสติกขึ้นจึงเป็นที่นิยมทอกันอยู่ระยะหนึ่งเพราะเหนียวไม่ขาดง่าย แต่ผลปรากฏว่าเสื่อที่ทอด้วยเอ็นพลาสติกนี้เมื่อใช้ไปคุณภาพสู้เอ็นที่ทำด้วยปอกระเจาไม่ได้ เนื่องจากว่าเอ็นพลาสติกจะยืดยาวทำให้ความแน่นของเสื่อคลายลง

การใช้เอ็นพลาสติกเหมาะสมสำหรับการทอเสื่อที่ใช้กับศิลปประดิษฐ์เพื่อใช้เป็นเครื่องใช้สอยเล็ก ๆ เช่น กระเป๋าถือ, เสื่อรองจาน, ของที่ระลึกต่าง ๆ, แฟ้มเอกสาร ฯลฯ เพราะต้องการใช้กกละเอียดเส้นพลาสติกมีขนาดเล็กกว่าเอ็นที่ทำด้วยปอ จึงสามารถใช้กับงานที่ต้องการความประณีตละเอียดอ่อนได้ดี

โรงงานทอเสื่อแห่งแรกของเมืองไทยคือ โรงงานอุตสาหกรรมทอเสื่อจันทบุรี ตั้งอยู่ถนนรักศักดิ์ชมูล ตำบลทาช้าง อำเภอเมือง ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ มีคนงานกว่าร้อยคน โรงงานมีเครื่องจักรที่ใช้ทอเสื่อสั่งมาจากต่างประเทศ ๑๖ เครื่องด้วยกัน สามารถทอได้เครื่องละประมาณ ๒๐ ผืนต่อหนึ่งวัน เสื่อที่ทอด้วยเครื่องนี้ความกว้างยาววัดเป็น ซม. (ส่วนเสื่อพื้นเมืองวัดเป็นคืบ) ขนาดแคบที่สุด ๖๐ ซม. จนถึง ๑๖๕ ซม. และความยาวตั้งแต่ ๑๗๐–๒๐๐ ซม. ถึงแม้ว่าโรงงานจะผลิตเสื่อได้มากมายแต่ก็ไม่เป็นผลกระทบกระเทือนเสื่อพื้นเมืองแต่อย่างไรเพราะเสื่อพื้นเมืองมีการทอที่ประณีตกว่าลวดลายดีกว่าคุณภาพดีกว่า เสื่อที่ทอด้วยเครื่องจักรมากมายนัก เสื่อที่ทอด้วยมือนั้นปกติไม่พอขายอยู่แล้ว เพราะเป็นที่นิยมใช้กันมาก ส่วนเสื่อที่ทอด้วยเครื่องจักร มักจะส่งออกขายทั่ว ๆ ไปทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด และเป็นสินค้าส่งออกต่างประเทศด้วย

เนื่องจากเสื่อมีความกว้างมากทำให้ไม่สะดวกแก่การขนส่ง จึงมีผู้คิดประดิษฐ์ทำเป็นเสื่อพับขึ้น โดยการตัดแบ่งความกว้างของเสื่อออกประมาณชิ้นละ ๒ ฟุต แล้วใช้ผ้าเย็บริมกันหลุด เสร็จแล้วนำมาเย็บประกอบกันเป็นผืน

ปัจจุบันนี้ได้มีผู้นำเสื่อจันทบูรมาประดิษฐ์เป็นของใช้หลายชนิด เช่น เสื่อพับ กระเป๋าถือ ที่รองจาน แม้กระทั่งสิ่งประดิษฐ์เพื่อเป็นเครื่องประดับฝาผนังในรูปต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากพระปรีชาสามารถของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินีในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ เมื่อครั้งพระองค์ประทับอยู่ ณ สวนบ้านแก้ว อำเภอเมือง จันทบุรี เป็นเวลา ๒๑ ปี พระองค์มีพระราชดำรัสให้ข้าราชบริพารในพระองค์ทำเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัวโดยใช้ชื่อว่า "อุตสาหกรรมสวนบ้านแก้ว" เมื่อว่างจากภารกิจจะโปรดการออกแบบเสื่อเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่สวยงามและทันสมัยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระเป๋าถือ จนเป็นที่นิยมของคนไทยและชาวต่างประเทศ ทำให้เสื่อจันทบุรีแพร่หลายทั่วไป นับว่าพระองค์เป็นผู้นำทางหัตถกรรมพื้นบ้านด้านเสื่อยุคใหม่นี้โดยแท้ ชาวจันทบุรีที่ประกอบอาชีพทอเสื่อก็ดำเนินรอยตามพระองค์ทำให้เสื่อจันทบุรีแพร่หลายยิ่งขึ้น

เมื่อสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระราชทานสวนบ้านแก้ว ให้กรมการฝึกหัดครูเพื่อตั้งเป็นวิทยาลัยครูจันทบุรี พระองค์เสด็จไปประทับอยู่ ณ วังศุโขทัย กรุงเทพฯ ก็โปรดให้ช่างฝีมือทอเสื่อจากสวนบ้านแก้วไปทอเสื่อที่วังศุโขทัย โดยสั่งกกและวัสดุต่าง ๆ จากจันทบุรีไปทำ แล้วส่งกลับมาจำหน่ายที่จันทบุรีและต่างประเทศอีกด้วย จึงเห็นได้ว่าพระองค์โปรดสนับสนุนอุตสาหกรรมการทอเสื่ออย่างยิ่ง

ปัจจุบันนี้ ถึงแม้ว่าสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีได้เสด็จสวรรคตแล้ว แต่สิ่งที่พระองค์ได้พระราชทานไว้ให้กับชาวจันทบุรีนั้น ก็ยังทำสืบต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง และเป็นที่น่ายินดีอย่างยิ่งที่ชาวจันทบุรีได้นำหัตถกรรมพื้นบ้านนี้ออกสู่ตลาดต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ในรูปแบบของเครื่องใช้เด็กอ่อน นอกจากนี้ยังมีเครื่องใช้สำหรับสุภาพสตรี ได้แก่ กล่องใส่เครื่องสำอางค์ กระเป๋าถือ กรอบรูป ฯลฯ เป็นสินค้าส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศแถบยุโรป เช่น อิตาลี และประเทศแถบเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น ฮ่องกง

ปัจจุบัน การทอเสื่อจันทบุรีนับเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้กับประชาชนชาวไทยค่อนข้างดี ทั้งผู้ผลิตและผู้จำหน่าย เหตุนี้เองเมื่อมีการพัฒนาอาชีพ พัฒนากรจึงได้นำเอาการทอเสื่อจันทบูรเผยแพร่อบรมกับชุมชนในภาคอีสานด้วย

ทะเลเมืองจันท์

หาดคุ้งวิมาน

หาดคุ้งวิมาน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวชายทะเลที่สวยงามแห่งหนึ่งของจังหวัดจันทบุรี อยู่ในท้องที่ตำบลสนามไชย อำเภอท่าใหม่ แยกเข้าทางขวามือของเส้นทางถนนสุขุมวิท ระหว่างหลักกิโลเมตรที่ ๓๐๑–๓๐๒ ก่อนถึงตัวเมืองจันทบุรี ประมาณ ๒๘ กิโลเมตร เข้าไป ๒๗ กิโลเมตร ตามถนนลูกรังบดอัด และมีราดยางเป็นตอน ๆ ตลอดเส้นทางทั้งสองข้างจะผ่านสวนผลไม้นานาชนิด มีเงาะ ทุเรียน มังคุด ลางสาด ระกำ ผ่านธรรมชาติสวยงามที่มีทุ่งนาป่าเขา สวนยางและพริกไทย หมู่บ้านของชาวชนบทที่รวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่ม ๆ

ก่อนถึงหาดคุ้งวิมาณประมาณ ๑ กิโลเมตร จะมีทางแยกซ้ายมือขึ้นไปบนภูเขาเตี้ย ๆ ซึ่งแขวงการทางจังหวัดจันทบุรีจัดให้เป็นจุดชมวิว ณ จุดนี้ ในตอนบ่ายที่แสงแดดจัด ถ้ามองไปที่หาดคุ้งวิมานซึ่งอยู่ไกลออกไปทางทิศตะวันตก จะเห็นประกายแดดสัมผัสกับพริ้วละอองของน้ำทะเลเป็นประกายระยิบระยับ มีปุยเมฆสีขาวล่องลอยไปตามกระแสลมเป็นฉากหลัง งามจับตาจับใจยิ่งนัก

หาดคุ้งวิมานเป็นหาดทรายสีทอง มีโขดหินโผล่ผุดเป็นแห่ง ๆ แต่งแต้มชายหาดให้สวยงามยิ่งขึ้น ยามที่คลื่นถาโถมเข้าซัดโขดหินตามกำลังแรงของลม ทำให้น้ำแตกกระเซ็นเป็นฟองฝอยขาวพร่างตัดกับสีฟ้าสดใสของน้ำทะเล ไกลออกไปเห็นเรือประมงอยู่ลิบ ๆ ฝูงนกนางนวลและนกทะเลบางชนิดบินฉวัดเฉวียนอย่างร่าเริง

แหลมเสด็จ หาดเจ้าหลาว อ่าวคุ้งกระเบน

หาดแหลมเสด็จเป็นหาดทรายขาวสะอาดยาวเหยียดสุดสายตา เป็นหาดทรายต่อเนื่องกับหาดหาดคุ้งวิมาน อยู่ในท้องที่ตำบลคลองขุด อำเภอท่าใหม่ แยกจากถนนสุขุมวิทไปตามเส้นทางเดียวกับหาดคุ้งวิมาน เมื่อเข้าไปได้ประมาณ ๑๖ กิโลเมตร จะมีป้ายบอก แยกซ้ายมือไปแหลมเสด็จอีก ๑๑ กิโลเมตร เมื่อเข้าไปได้ประมาณ ๓ กิโลเมตร เส้นทางจะวกวนขึ้นไหล่เขา ณ จุดนี้ จะมองเห็นพื้นดินที่เรียกว่า "แหลมเสด็จ" ยื่นออกไปในทะเล แบ่งทะเลออกเป็น ๒ ด้าน ด้านซ้ายเป็นชายหาดเรียกหาดแหลมเสด็จ ด้านขวาเป็นคุ้งน้ำเว้งว้างกว้างใหญ่เรียกว่า อ่าวคุ้งกระเบน สุดปลายแหลมเสด็จจะมีภูเขาขนาดกลางปิดสกัดปลายแหลมไว้

หาดแหลเสด็จเป็นหาดทรายขาวสะอาดยาวเหยียดสุดสายตา เป็นหาดทรายต่อเนื่องกับหาดเจ้าหลาว นับความยาวของสองหาดรวมกันได้ประมาณ ๑๐ กิโลเมตรเศษ หาดทรายทางด้านแหลมเสด็จจะชันเล็กน้อย และจะค่อย ๆ ลาดออกไปในทะเลนับเป็นระยะทางเป็นร้อย ๆ เมตร มาทางด้านหาดเจ้าหลาว หาดทั้งสองหาดนี้เหมาะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีบรรยากาศสงบเงียบ จะตั้งเต็นท์พักผ่อนในตอนกลางคืนก็เหมาะ เพราะเหนือชายหาดจะเป็นสนามหญ้าธรรมชาติใต้ร่มทิวมะพร้าวนับพัน ๆ หมื่น ๆ ต้น

อ่าวคุ้งกระเบนจะอยู่ทางด้านขวามือของแหลมเสด็จ ชาวบ้านจะเรียกหาดทางด้านซ้ายมือของแหลมเสด็จว่า ทะเลนอก เพราะถัดหาดทรายออกไปเป็นทะเลเว้งว้างสุดขอบฟ้าของอ่าวไทย ส่วนอ่าวคุ้งกระเบนเรียกว่า ทะเลใน พื้นที่ภายในอ่าวคุ้งกระเบนเป็นลักษณะชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งกำเนิดของสัตว์น้ำเล็ก ๆ ทั้งกุ้ง หอย ปู ปลา เมื่อเติบโตแข็งแรงแล้วก็จะว่ายออกทะเลลึก จึงนับว่าภายในอ่าวคุ้งกระเบนเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอย่างมหาศาล

ทั้งพื้นที่ที่แหลมเสด็จ หาดเจ้าหลาว และอ่าวคุ้งกระเบน เป็นแหล่งกำเนิดของนิทานพื้นบ้านที่ผู้เฒ่าผู้แก่ชอบเล่าให้ลูกหลานฟังสืบทอดกันมาไม่เคยขาดสาย

หาดแหลมสิงห์

หาดแหลมสิงห์ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวชายทะเลดั้งเดิมของคนเมืองจันท์ และรู้จักกันมาช้านาน อยู่ในท้องที่ตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ ห่างจากตัวเมืองจันทบุรี ๓๐ กิโลเมตร ไปตามเส้นทางถนนสุขุมวิทที่มุ่งไปจังหวัดตราด แล้วแยกขวามือตรงหลักกิโลเมตรที่ ๓๐๒ เข้าไปอีก ๑๖ กิโลเมตร เป็นถนนราดยางตลอด

หาดแหลมสิงห์ เป็นชายหาดปากอ่าวที่แม่น้ำจันทบุรีไหลมาออกอ่าวไทยที่นี่ มีร่มเงาของทิวสนยาวไปตามแนวของชายหาด มีที่นั่งพักผ่อนพร้อมทั้งร้านจำหน่ายอาหารตั้งเรียงรายอยู่ริมหาด ไกลออกไปในทะเลจะมองเห็นเกาะจุฬา และเขาแหลมสิงห์อยู่เบื้องหน้า

อ่าวกระทิง

อ่าวกระทิง เป็นชายหาดที่อยู่ในอ่าวเล็ก ๆ ตัวอ่าวมีลักษณะโค้งเป็นพระจันทร์ครึ่งซีก โอบล้อมด้วยดงมะพร้าวและป่าไม้เชิงเขาแหลมสิงห์ทางด้านทิศใต้

การเดินทางไปอ่าวกระทิง ต้องนั่งเรือจากท่าเทียบเรือที่หาดแหลมสิงห์ข้ามไปที่เขาแหลมสิงห์ แล้วเดินลัดเลาะไปตามช่องเขาขาดข้ามไปอีกด้านหนึ่งก็จะถึงอ่าวกระทิง แต่ก่อนที่จะลงไปยังอ่าวกระทิง เมื่อถึงสันเขาจะมีทางแยกซ้ายมือขึ้นไปยังที่ตั้งของ “กระโจมไฟ” ที่ให้สัญญาณแก่เรือในทะเลยามค่ำคืน และที่บริเวณนี้ เมื่อมองลงไปเบื้องล่างตามหน้าผาที่สูงชันลงไปในทะเล จะเห็นหินก้อนมหึมาโผล่พ้นน้ำทะเลตรงจุดใกล้บริเวณอ่าวกระทิงมองดูคล้ายกับสิงห์หมอบนิ่งอยู่ โดยหันหน้าออกไปยังทะเลลึก ประดุจทำหน้าที่คอยปกป้องอารักขาระแวดระวังให้กับสถานที่ที่เรียกกันว่าแหลมสิงห์ทั้งหมด และเพราะก้อนหินมหึมามาก้อนนี้ที่มองดูแล้วคล้ายสิงห์ จึงได้ขานเรียกนามบริเวณนี้ว่า “แหลมสิงห์”

อ่าวกระทิง เป็นอ่าวที่มีหาดทรายสีทอง น้ำใสสะอาดตา มีหน้าผาสูงใหญ่แนวหินและแมกไม้เขียวขจี เขาแหลมสิงห์เป็นฉากหลังงดงามยิ่งนัก เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการความสงบเงียบ เพราะที่นี่จะไม่มีเสียงรบกวนอื่นใด นอกจากเสียลมผสมกับเสียงคลื่น คละเคล้าด้วยเสียงนกหลากชนิดนานๆจะได้ยินเสียงโหยของชะนีดังแว่วมาจากดงไม้บนเขาแหลมสิงห์ สถานที่แห่งนี้เหมาะอย่างยิ่งที่จะมาตั้งเต็นท์พักแรม พอใกล้สางจะได้กลิ่นดอกไม้ป่าหอมตลบอบอวลทั่วบริเวณอ่าว โดยเฉพาะรสสุคนธ์ซึ่งขึ้นอยู่ทั่วไปจะบานขาวสพรั่งชูช่อส่งกลิ่นหอมไปไกล

อ่าวยาง

อ่าวยาง เป็นอ่าวเล็ก ๆ เช่นเดียวกับอ่าวกระทิง มีต้นยางสูงใหญ่ใบหนา ให้ร่มเงาที่ร่มรื่นอยู่ไปทั่วบริเวณหาด เพราะมีต้นยางมากนี่เอง จึงได้ชื่อว่า อ่าวยาง

การเดินทางไปอ่าวยาง ใช้เส้นทางเดียวกับอ่าวกระทิง เมื่อนั่งเรือมาถึงเขาแหลมสิงห์ จะมีถนนลูกรังไปทางขวามือเลียบชายฝั่งและเชิงเขาไปประมาณ ๒ กิโลเมตร จะมีทางแยกซ้ายมือเข้าไปอีก๒ กิโลเมตรจะถึงอ่าวยาง ธรรมชาติสองข้างทางแลดูขัดกัน แต่ตื่นตาดี กล่าวคือ ด้านซ้ายมือเป็นป่าชายเลน มีต้นลำพู ลำแพน กวาด ตะบูน โกงกาง ขึ้นอยู่ทั่วไป ส่วนด้านขวามือเป็นป่าไม้เชิงเขาขึ้นเบียดเลียดสูงต่ำสลับกันไป ถัดลึกสูงขึ้นเป็นป่าไม้ขนาดใหญ่มี ยาง ตะเคียน เคี่ยม มะค่า สูงเสียดกันขึ้นไป และยังมีสัตว์ป่าขนาดเล็ก เช่น กระจง เม่น ชะมด กระรอก ให้พบเห็นอยู่บ่อย ๆ

อ่าวยางเป็นอ่าวที่มีหาดทรายสีทอง น้ำใสสะอาดเห็นพื้นทรายกระจ่างตา และมีโขดหินสีเทาโขดเล็กโขดน้อย โผล่พ้นพื้นทรายอยู่ทั่วไป ถัดชายหาดขึ้นไปจะมีต้นลำเจียกงอกเป็นกอ ๆ บางต้นตั้งตรงสูงชลูด บางต้นเอนเข้าหาทะเลล้อเล่นลมโยกโยนไม่หยุดหย่อน บางต้นเอนอ่อนทอดรายเรี่ยไปกับพื้นน้ำ แต่ละต้นแผ่ใบห้อยระย้าให้ร่มเงาดียิ่งนัก บางต้นออกดอกห้อยระย้าอวดกลีบดอกเรียวยาวสีขาวนวลส่งกลิ่นหอมตลบอบอวลทั่วบริเวณ และใกล้ ๆ กันนั้นเอง ในหว่างดงลำเจียกจะมีลำธารเล็ก ๆ น้ำใสสะอาดเย็นฉ่ำจืดสนิท ไหลรินมาจากเชิงเขาลัดเลาะไปตามเกาะแก่งแอ่งหิน ดูดดเคี้ยวหายไปในทะเล และที่หน้าอ่าวยางมีเกาะเล็ก ๆ เกาะหนึ่งอยู่ในทะเล เรียกว่า เกาะนมสาว ซึ่งเกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้านเรื่องตามม่องล่ายกับนางยม-โดย เป็นที่รู้จักกันดี

เกาะนมสาว เป็นเกาะกระทัดรัดสวยงาม และมีลักษณะสมชื่อ หาดทรายรอบเกาะงดงาม ลาดต่ำลงไปเป็นหมู่หินปะการัง ดอกไม้ทะเล ปลาทะเลสีสวยหลายหลาก เหมาะสำหรับผู้ที่นิยมกีฬาตกปลาและต้องการพักผ่อนแบบเงียบ ๆ

ทั้งอ่าวยางและอ่าวกระทิง มีเส้นทางไปโดยรถยนต์ก็ได้ โดยเริ่มจากตลาดอำเภอท่าใหม่ไปตามเส้นทางท่าใหม่–บางกะไชย ระยะทางประมาณ ๑๐ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายไปอีก ๓ กิโลเมตร ก็จะถึงอ่าวยาง และอ่าวกระทิงได้เช่นกัน

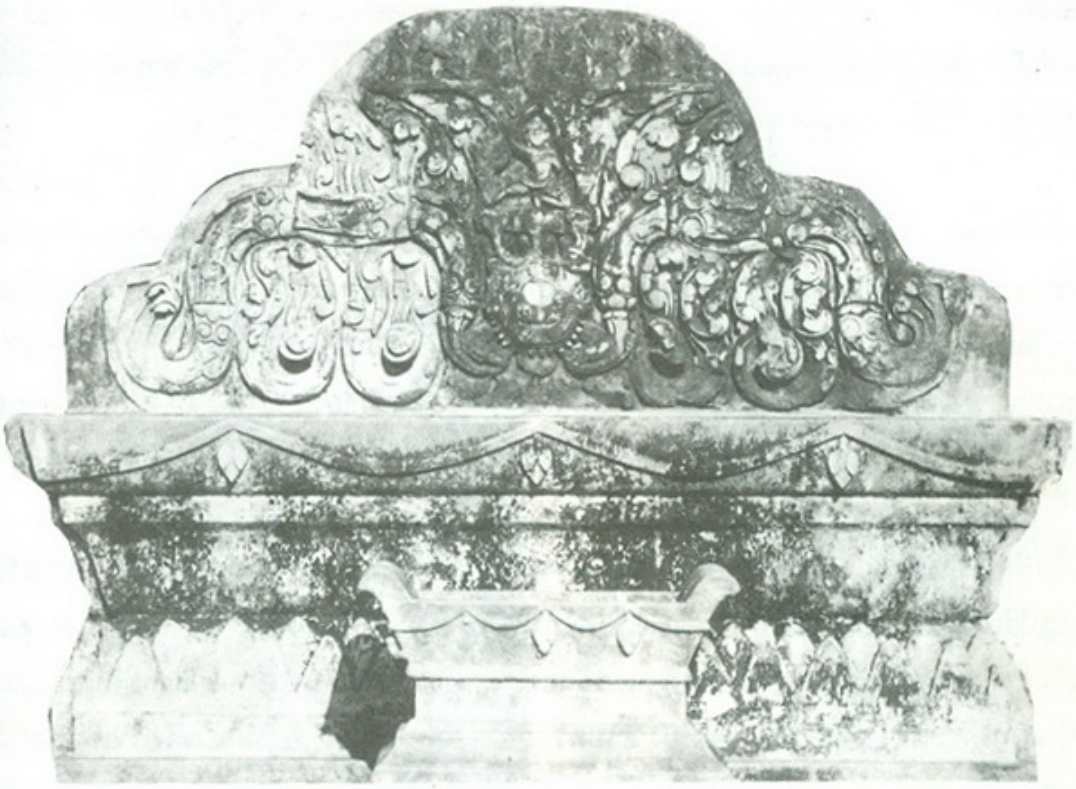
เอกสารอ้างอิง

๑. **กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ**, "จังหวัดจันทบุรี" เรื่องน่ารู้ เล่ม ๕ โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๒๘

๒. **หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี**, หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง**จังหวัดจันทบุรี** ออฟเซ็ทเซนเตอร์ จันทบุรี ๒๕๒๙

๓. **ตรี อมาตยกุล**, "ประวัติเมืองจันทบุรี" **ชุมนุมเรื่องจันทบุรี** พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นางวรรณ จันทวิมล ณ สุสานหลวงวัดเทพศิรินทราวาส พฤศิกายน ๒๕๑๔

๔. **รำไพพรรณ แก้วสุริยา**, "สารพัดดีจันทบุรี" อนุสาร อ.ส.ท. ปีที่ ๒๖ ฉบับที่ ๖ มกราคม ๒๕๒๙

โบราณสถาน
และโบราณวัตถุในจังหวัดจันทบุรี

จันทบุรีหรือจันทบูร เป็นเมืองเก่าแก่กว่า ๑,๐๐๐ ปี จึงเป็นเมืองที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์อยู่หลายสมัย ในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช นั้น พระองค์ได้ใช้เมืองจันทบุรี เป็นที่รวบรวมผู้คนและต่อเรือเพื่อกอบกู้กรุงศรีอยุธยาที่เสียแก่พม่าในครั้งที่ ๒ กลับคืนมา และในสมัยรัตนโกสินทร์เมืองจันทบุรีก็เป็นดินแดนที่ใช้ต่อต้านญวนในสมัยรัชกาลที่ ๓ และในสมัยรัชกาลที่ ๕ จันทบุรีก็เป็นเมืองที่ใช้ต่อรองกับฝรั่งเศสจึงทำให้มีหลักฐานที่เป็นโบราณสถานโบราณวัตถุจำนวนมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านศิลปกรรม และมีคุณค่าต่อด้านจิตใจของประชาชน ที่จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และเป็นสิ่งเตือนสติปลูกสำนึกให้เกิดความรักชาติ รักสามัคคี โบราณสถานและโบราณวัตถุดังกล่าวมีประวัติความเป็นมาดังนี้

๑. โบราณสถานเมืองเพนียด

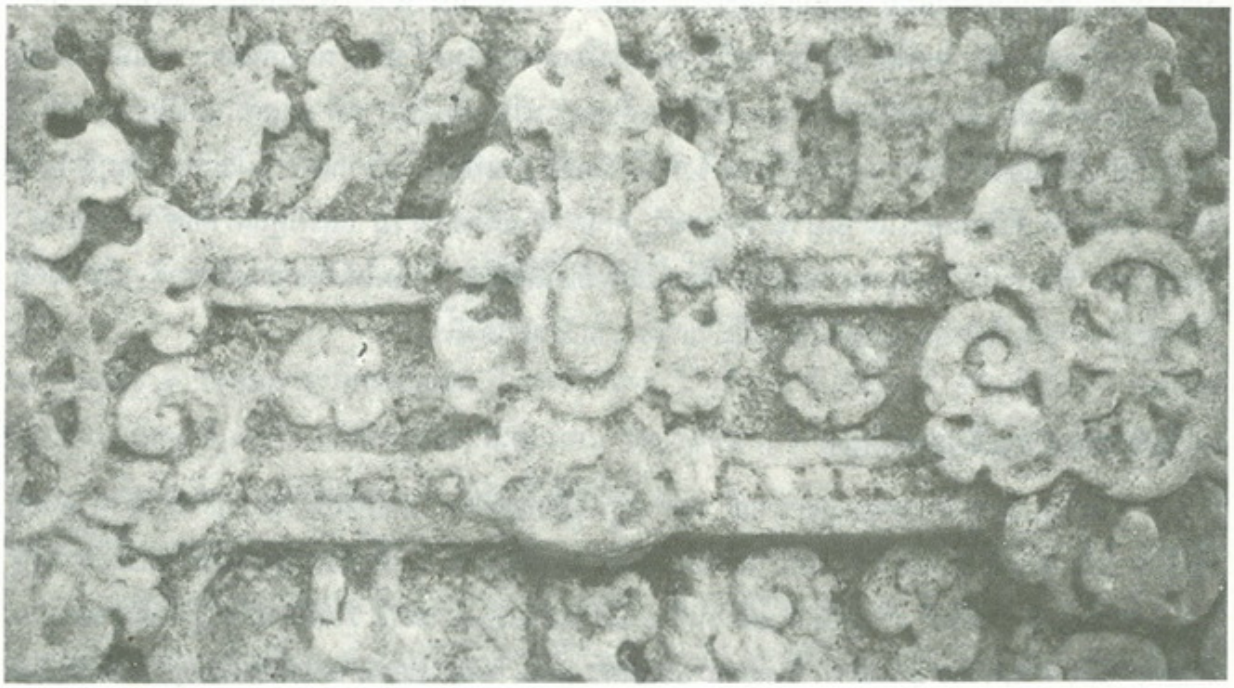
อยู่ในบริเวณตำบลคลองนารายณ์ หมู่ที่ ๔ (หมู่บ้านเพนียด) อำเภอเมืองจันทบุรี ห่างจากวัดทองทั่วไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ ๓๐๐ เมตร กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วดังประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ ๕๒ ตอนที่ ๗๕ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๔๗๕ ระบุไว้ว่ามีสิ่งสำคัญคือมีกำแพงก่อด้วยศิลาแลง ด้านกว้าง ๑๖ เมตร ด้านยาว ๒๖ เมตร สูง ๓ เมตร สถานที่แห่งนี้สันนิษฐานว่าเดิมเป็น

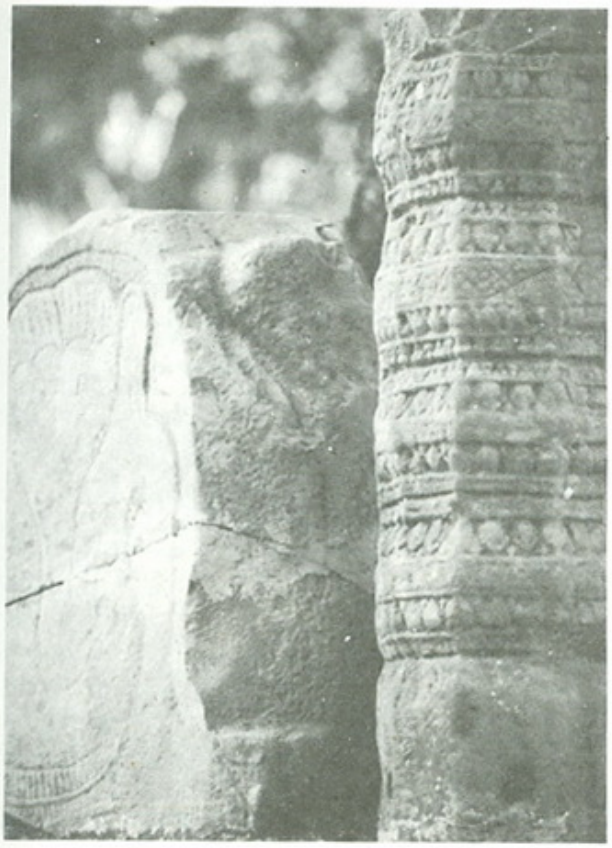
ที่ตั้งเมืองจันทบุรี ยุคแรกตั้งแต่ ๑,๐๐๐ ปี ล่วงมาแล้ว ใน พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้มีการสำรวจสภาพของโบราณสถานแห่งนี้ตามมติสภาตำบลคลองนารายณ์ ซึ่งคณะกรรมการสำรวจโบราณสถานเพนียด ได้บันทึกผลการสำรวจไว้เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๔๙๙ ความว่า

"คณะกรรมการที่สภาลงมติแต่งตั้งรวม ๕ คน คือ นายแปลง สังขนาด นายหนู สุขศิลป นายเนย บุญการี นายเอี่ยม พลปิยะ และนายพลอย นิสสัย นัดไปพร้อมกันที่วัดทองทั่ว เมื่อพร้อมกันแล้วได้ประชุมเลือกประธานของคณะ ซึ่งได้แก่นายแปลง สังขนาด และเลือก นายพลอย นิสสัย เป็นเลขานุการ แล้วเดินทางจากวัดทองทั่วไปสำรวจโบราณสถานเพนียด ซึ่งตั้งอยู่บ้านเพนียด หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี ห่างจากวัดทองทั่วไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ ๓๐๐ เมตร

เมื่อไปถึงแล้วกรรมการทุกคนได้เข้าสำรวจทันทีปรากฏว่าเพนียดนี้เป็นกำแพงก่อสร้างด้วยศิลาแลงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า พื้นภายในกำแพงเป็นดิน กำแพงกว้างด้านละ ๑๗ เมตร ยาวด้านละ ๕๗ เมตร หนา ๓ เมตร เท่ากันทุกด้านแต่กำแพงด้านตะวันออกถูกทำลายไปหมดแล้ว เหลือแต่ดินสูงเป็นเค้าอยู่อีก ๓ ด้านก็ถูกทำลายไปมากเหลือสูงเพียง ๑ เมตร ถึง ๓ เมตรเท่านั้น ด้านนอกของกำแพงพอกด้วยดินหนาประมาณ ๓ เมตร ถึง ๘ เมตรเข้าใจว่าเดิมคงเป็นเพนียดที่มั่นคงแข็งแรงมากอาจใช้เป็นที่คล้องช้างหรือขังช้างได้เป็นอย่างดีตามความเข้าใจว่าเพนียดคงใช้ประโยชน์อย่างนั้นในสมัยโบราณ

โบราณสถานเพนียดมี ๒ แห่ง ตามที่ได้สืบถามผู้รู้มาก่อน เมื่อสำรวจแห่งที่กล่าวเสร็จแล้วจึงไปอีกแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ห่างกันประมาณ ๓๐ เมตร แต่แห่งหลังนี้ถูกทำลายโดยมีการรื้อขนเอากำแพงศิลาไปหมดสิ้นเหลือให้เห็นเป็นมูลดินสูงเป็นแนวอยู่ ถ้าไม่ได้รับคำบอกเล่าจากราษฎรแถบนั้น ก็ไม่ทราบว่านั่นคือเพนียดโบราณ เท่าที่พิจารณาดูแล้ว มีเค้าว่าเล็กกว่าแห่งนั้น ตลอดจนบุคคลอื่นที่มีความรู้ในเรื่องโบราณสถานเพนียด ได้ค้นคว้าจากหนังสือประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องนี้ประกอบด้วยแล้ว ได้ความแน่ชัดว่าบริเวณที่ตั้งโบราณสถานเพนียดนี้เข้าใจว่าเดิมเป็นที่ตั้งเมืองจันทบุรียุคแรก อาจจะเป็น

เวลาตั้ง ๑,๐๐๐ ปีล่วงมาแล้วก็ได้ เพราะบริเวณนั้นมีเค้าถนนโบราณหลายสาย มีซากสิ่งก่อสร้างสลักหักพังอยู่ทั่วไปเช่น อิฐโบราณ ศิลาแลงโบราณ เศษถ้วยชามโบราณ เป็นต้น โบราณวัตถุที่ขุดค้นพบเป็นหินแกะสลักเป็นรูปและลวดลายต่าง ๆ มีเหลืออยู่ที่วัดทองทั่วก็หลายชิ้น นำไปไว้ที่อื่นและที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ณ กรุงเทพฯ ก็มี เฉพาะโบราณสถานในบริเวณเมืองจันทบุรีเก่าที่มีเหลือเป็นรูปร่างอยู่ ก็มีแต่เพียงแห่งเดียวเท่านั้น นอกนั้นจะหาอะไรดูให้รู้แน่ชัดอีกเป็นไม่มี นอกจากสันนิษฐานหรือต้องสืบถามราษฎรแถบนั้นทั้งที่เค้าบริเวณเมืองกว้างขวางใหญ่โตแม้เพนียดที่เหลืออยู่ ก็กำลังถูกทำลายลงเสมอ โดยมีผู้ลักลอบรื้อถอน เอาศิลาแลงไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นจนหมดไปเพนียดหนึ่งแล้วถึงทางการจะได้เคยสั่งเจ้าของท้องที่ให้คอยดูแลรักษาก็ไม่ได้ผลนัก ความจริงเพนียดที่เหลือนี้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของกรมศิลปากรไว้แล้ว หากถูกทำลายหมดไปอีกก็น่าเสียดายที่บุคคลรุ่นหลังจะไม่ได้เห็นเพื่อประกอบในการศึกษาค้นคว้าให้ทราบเรื่องราวของเมืองจันทบุรียุคอดีต ให้กระจ่างชัดในภายภาคหน้า เพราะเวลานี้ยังมืดมนอยู่มาก ด้วยเหตุนี้คณะกรรมการจึงลงความเห็นว่า

๑. โบราณสถานเพนียดที่เหลืออยู่ ควรรักษาสภาพเดิมไว้อย่าให้ถูกทำลายลงอีก โดยขอให้ทางการคอยกำชับผู้ปกครองท้องถิ่นให้เพิ่มความเอาใจใส่ดูแลยิ่งขึ้นตลอดจนขอความร่วมมือจากบรรดาราษฎรด้วยการที่จะซ่อมแซมให้มีสภาพเหมือนสมัยโบราณ จะต้องใช้คนที่มีความรู้ในเรื่องนี้ และต้องใช้กำลังมากอาจยังไม่เหมาะที่จะทำในเวลานี้

๒. ควรทำให้เตียน เข้าไปดูไปศึกษาได้สะดวก เพราะเวลานี้ต้นไม้ใหญ่น้อยขึ้นปกคลุมรกรุงรังอยู่ทั่วไป ลำบากแก่การเข้าดูเข้าชมเป็นอันมาก เนื่องจากไม่ปลอดภัยจากสัตว์ร้ายเช่น งูพิษ เป็นต้น คณะกรรมการได้รับความลำบากจากการเข้าไปค้นสำรวจมาแล้ว

๓. ควรทำทางเข้าชมแยกจากถนนซอยสายวัดทองทั่ว ให้เดินเข้าไปดูได้สะดวกกว่านี้ เพราะจากถนนซอยวัดทองทั่วเป็นระยะทางประมาณ ๑๕ เมตรเท่านั้น

๔. ควรมีป้ายบอกชื่อโบราณแห่งนี้ พร้อมป้ายห้ามทำลายด้วย

แปลง สังขนาด	ประธานกรรมการ
หนู สุขศิลป	กรรมการ
เนย บุญการี	กรรมการ
เอี่ยม พลปิยะ	กรรมการ
พลอย นิสสัย	กรรมการและเลขานุการ

๒. วัดทองทั่ว

วัดทองทั่วอยู่ในเขตชานเมือง ห่างจากตัวเมืองจันทบุรี ไปตามถนนสุขุมวิท-ตราด ประมาณ ๔ กิโลเมตร อยู่ใกล้กับบริเวณเมืองเพนียด เป็นวัดที่มีชื่อเกี่ยวข้องกับตำนานของเมืองจันทบุรีหรือเมืองกาไว (โปรดอ่านจากตำนานเมืองจันทบุรีเรื่องเมืองกาไว) วัดทองทั่วในปัจจุบันนี้ นอกจากจะมีอุโบสถและเจดีย์อายุหลายร้อยปีแล้วยังเป็นแหล่งสะสมหลักฐานทางศิลปะแบบเขมรไว้จำนวนหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์อารยธรรมเขมรเป็นอย่างมาก เดิมโบราณวัตถุนั้นอยู่ตามใต้ศาลาการเปรียญหรือกุฏิสงฆ์ ปัจจุบันทางวัดได้นำมาตั้งไว้รอบโคนต้นมะขามใหญ่อายุนับร้อยปี ซึ่งอยู่หน้ากุฏิพระสงฆ์ โดยการก่อปูนขึ้นมาเป็นฐานแล้วยึดติดโบราณวัตถุเหล่านี้ เอาไว้ คือ

๒.๑ ทับหลังแบบศิลปถาลาบริวัต นับว่าเป็นองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมแบบถาลาบริวัติที่เก่าที่สุดในประเทศไทย ซึ่งนักวิชาการต่างก็ยอมรับกันว่ามีอายุเก่ากว่ารุ่นสมโพร์ไพรฤกเล็กน้อย (๑๑๕๐-๑๒๐๐)

๒.๒ ทับหลังแบบศิลปไพรกเมง

๒.๓ เสาอิงประดับกรอบประตู หินทรายขาว แบบศิลปถาลาบริวัต ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๕ เซนติเมตร

๒.๔ เสาอิงประดับกรอบประตูรูปแปดเหลี่ยม หินทรายสีเทาแบบศิลปะนครวัดตอนปลาย

๒.๕ ภาพสลักลายเส้นพระพิฆเณศวรและงวงหูช้างหิน เป็นประติมากรรมอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๗-๑๘

นอกจากนี้ในบริเวณวัดทองทั่วเองก็ยังมีโกลนแห่งทับหลัง หรือกรอบประตูหน้าโบสถ์ ฐานโยนิและสิงห์หินสลักที่เริ่มขึ้นโกลนหรือถูกดินฟ้าอากาศชะจนสึกกร่อนเป็นโกลน จนไม่สามารถอ่านรายละเอียดได้

พระปรางค์วัดพลับ

๓. วัดพลับ

วัดพลับ ตั้งอยู่ที่ตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี เป็นวัดที่เก่าแก่วัดหนึ่งของจังหวัดจันทบุรี ที่ประชาชนได้ร่วมใจกันก่อสร้างขึ้น เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๓๐๐ โดยชาวบ้านได้อาราธนาหลวงพ่อวัดทอง (ปัจจุบันวัดนี้ไม่มีแล้ว) ซึ่งอยู่ไม่ห่างไกลจากวัดโบสถ์พลอยแหวน ร่วมกับพระธุดงค์จากอยุธยา ช่วยกันสร้างขึ้น ได้ทำพิธีวางศิลาฤกษ์เมื่อเดือน ๓ แรม ๙ ค่ำ ตรงกับวันพฤหัสบดี เวลา ๓ โมงเช้า ฤกษ์บนภูมิปาโล ฤกษ์ล่างมหาสิทธิโชค อัมฤคโชคเป็นฤกษ์มหาอุด

วัดนี้นามเดิมว่า "วัดสุวรรณติมพรุธาราม" แปลว่าอารามที่มีผลมะพลับทอง เนื่องจากมีต้นมะพลับสาขาใหญ่โต เมื่อเวลามีผลสุกเหลืองอร่ามเหมือนสีทอง อาศัยโคนต้นบำเพ็ญกุศลได้เป็นอย่างดี ต่อมาประชาชนนิยมเรียกกันว่า "วัดพลับ"

เมื่อสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช กองทัพของพระองค์ได้เสด็จผ่านมาทางวัดพลับและพระองค์ได้ประทับแรมอยู่ที่วัดนี้ก่อนที่จะยกทัพเข้าตีเมืองจันทบูร พระองค์และแม่ทัพนายกองตลอดจนพลทหารได้ทรงรับการประพรมน้ำพระพุทธมนต์ และรับถวายพระยอดธง ซึ่งทหารทุกคนได้รับแจกด้วย ส่วนพระยอดธงที่เหลือนอกนั้นได้นำไปบรรจุไว้ในเจดีย์ ต่อมาเจดีย์ได้แตกออก ปรากฏว่ามีพระยอดธงเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีอภินิหารป้องกันภัยได้ทั้งภาคพื้นดินและอากาศ จนมีคำพูดในหมู่นักเลงพระว่าพระยอดธงดีต้องพระยอดธงของวัดพลับบางกะจะ

น้ำพระพุทธมนต์ที่ประกอบพิธีที่วัดพลับ ถือว่าเป็นน้ำพระพุทธมนต์ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของพระมหากษัตริย์ราชวงศ์จักรีทุกพระองค์น้ำพุทธมนต์สำหรับประกอบ

หอพระไตรปิฎกวัดพลับ

พระราชพิธีได้จัดทำขึ้นที่อุโบสถวัดพลับ แล้วนำไปประกอบพระราชพิธีดังกล่าว พิธีทำน้ำพระพุทธมนต์ต้องใช้พราหมณ์ทำพลีกรรม โดยตั้งศาลเพียงตาน้ำที่เครื่องสังเวยหัวหมูบายศรี น้ำสำหรับประกอบพิธีจะต้องนำมาจาก

๑. น้ำที่ถ้ำพระนารายณ์ ตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี
๒. น้ำที่สระแก้ว วัดสระแก้ว ตำบลพลอยแหวน อำเภอท่าใหม่
๓. น้ำที่สระวัดพลับ ตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี

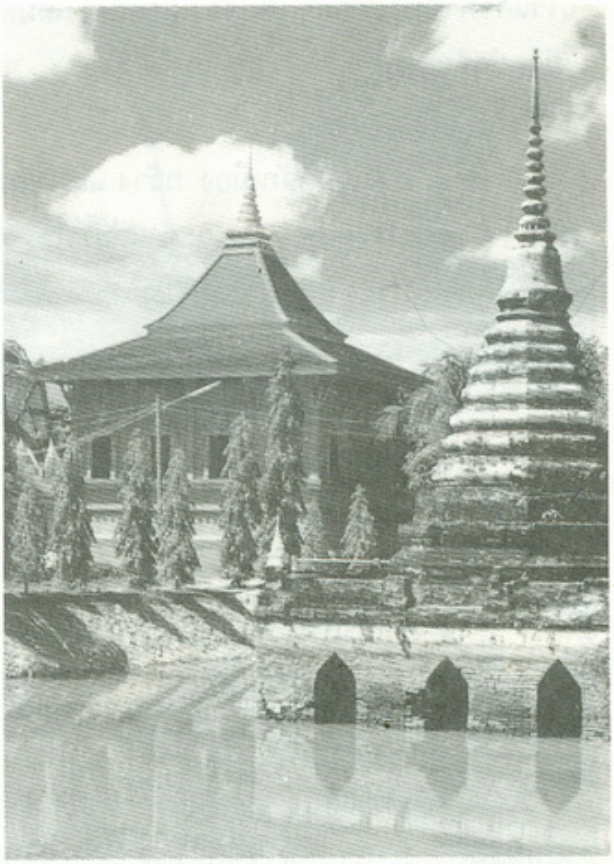
โดยนำมารวมกันแล้วทำพิธีน้ำพระพุทธมนต์พุทธาภิเษก ๓ วัน ๓ คืน พระที่สวดต้องสวดติดต่อกันไปขาดไม่ได้จนเสร็จพิธี

ลำดับเจ้าอาวาสของวัดพลับ

๑. ท่านปู่ทอง	๒. ท่านพ่อแก่น	๓. ท่านปู่กลม
๔. ท่านปู่สุก	๕. ท่านพ่อกล่ำ	๖. ท่านพ่อเพชร
๗. ท่านพ่อสร้อย	๘. ท่านพ่อจ่าง	๙. ท่านพ่อลพ
๑๐. ท่านพ่อเข		

ปัจจุบันพระครูพิพิธพัฒนาภรณ์ (เหรียญทอง) นธ.เอก เป็นพระครูชั้นเอก และเป็นพระอุปัชฌาจารย์ ได้พัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรืองเป็นที่เคารพเลื่อมใสของประชาชนโดยทั่วไป เป็นผู้ที่สนใจในด้าน

หอพระทรมานกาย *เจดีย์กลางบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดพลับ*

การศึกษาเป็นอันมาก ได้ริเริ่มให้มีการสร้างโรงเรียนมัธยมและโรงเรียนประชาบาลขึ้นที่วัด คือ โรงเรียนบางกะจะและโรงเรียนวัดพลับเป็นเจ้าสำนักเรียนบาลีทั้งฝ่ายคันถะธุระและวิปัสสนาธุระอีกด้วย

ปัจจุบันวัดพลับเป็นวัดหนึ่งที่กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณไว้เล่มดังปรากฏในประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๙๗ ตอนที่ ๔๑ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๒๓ ได้ระบุไว้ว่ามีสิ่งสำคัญดังนี้

๑. วิหาร (ไม้) พระพุทธรูปประทับนั่ง (ปางบำเพ็ญทุกขกิริยา)

๒. เจดีย์ (กลางน้ำ)

๓. หอไตร (กลางน้ำ)

๔. หอสวดมนต์ (ปัจจุบันรื้อแล้วบูรณะใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐ โดยฝีมือช่างเมืองเหนือ) เมื่อเสร็จแล้วมีผู้ถวายพระแก้วมรกตมาประดิษฐานไว้ภายใน

๕. พระปรางค์ (เคยบรรจุพระยอดธงอันมีชื่อเสียง) มีเนื้อที่ ๔ ไร่ ๒ งาน ๙๖ ตารางวา

๔. ค่ายเนินวง

อยู่ในเขตสุขาภิบาลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี อยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๗ กิโลเมตร ตามถนนท่าแฉลบ และแยกไปอำเภอท่าใหม่ โบราณสถานแห่งนี้กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน

ไว้แล้วตามประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๗๑ ตอนที่ ๓ วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๙๗ ซึ่งได้ระบุไว้ว่ามีสิ่งสำคัญดังนี้

๑. ศาลเจ้าหลักเมือง กว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๒๐ เมตร
๒. ประตูเมือง ๘ ประตู แต่ละประตูกว้าง ๔ เมตร ยาว ๓ เมตร
๓. ประตูช้าง ๑ ประตู กว้าง ๓ เมตร ยาว ๓ เมตร
๔. สระน้ำ ๑ สระ กว้าง ๓ เมตร ยาว ๖๐ เมตร
๕. คลังกระสุน ๑ แห่ง กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๖๐ เมตร
๖. กำแพงเมือง กว้าง ๑ เมตร ยาว ๔ กิโลเมตร
๗. คูรอบเมือง กว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๔ กิโลเมตร
๘. วัดโยธานิมิต กว้าง ๙๖ เมตร ยาว ๑๕๐ เมตร
๙. ภายในบริเวณกำแพงค่ายเนินวง วัดโดยรอบยาว ๑๐๐ เส้น เป็นเนื้อที่ประมาณ ๒๗๐ ไร่ ๒ งาน ๗๐ ตารางวา

แต่สิ่งที่น่าสนใจอีกสิ่งหนึ่งบนกำแพงค่ายเนินวงคือ ปืนใหญ่ ซึ่งปัจจุบัน (๒๕๓๒) มี ๓๙ กระบอก เป็นสิ่งที่กรมศิลปากรควรขึ้นบัญชีไว้ด้วย สำหรับค่ายเนินวงนี้ มีประวัติการก่อสร้างดังนี้

ประวัติค่ายเนินวง

จันทบุรีในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งแต่สมัยรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกและพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เมืองจันทบุรีก็ยังคงตั้งอยู่ที่บ้านลุ่ม ครั้นต่อมาในสมัยรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ประเทศไทยเกิดพิพาทกับประเทศญวนถึงกับทำสงครามกันด้วยเรื่องเจ้าอนุวงศ์ การทำสงครามระหว่างญวนกับไทยในครั้งนั้นใช้กองทัพบกและกองทัพเรือ จันทบุรีเป็นเมืองชายทะเลทางทิศตะวันออกอยู่ใกล้กับญวน สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเกรงว่าญวนจะมายึดเอาเมืองจันทบุรีเป็นที่มั่นเพื่อทำการต่อสู้กับไทย และตัวเมืองจันทบุรีตั้งอยู่ในที่ลุ่ม ไม่เหมาะสมที่จะใช้เป็นฐานทัพต่อสู้กับญวน ฉะนั้นจึงได้โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ (ดิศ บุนนาค) เป็นแม่กองออกมาสร้างป้อมค่ายและเมืองขึ้นใหม่ที่บ้านเนินวง ตำบลบางกะจะ ตำบลที่จะสร้างเมืองใหม่นี้ตั้งอยู่ในที่สูง เป็นชัยภูมิดีเหมาะแก่การสร้างฐานทัพต่อสู้ข้าศึก ลักษณะของเมืองที่สร้างมีกำแพง ป้อม คู ประตู ๔ ทิศ เป็นรูปสี่เหลี่ยมกว้างประมาณ ๑๔ เส้น ยาว ๑๕ เส้น มีปืนใหญ่ตั้งเรียงรายอยู่ตามช่องใบเสมา สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๗ ใช้เวลาแรมปีและกำลังคนมากมายจนแล้วเสร็จ ภายในเมืองได้สร้างศาลเจ้าพ่อหลักเมือง คลังเก็บอาวุธ และวัดซึ่งมีชื่อว่า "วัดโยธานิมิต" เมืองที่สร้างใหม่ยังคงปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ พร้อมกับการสร้างเมืองใหม่นั้นยังได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาทิพากรวงศ์เป็นแม่กองสร้างป้อมที่หัวหาดปากน้ำแหลมสิงห์ป้อมหนึ่ง และให้พระยาอภัยพิพิธเป็นแม่กองสร้างไว้บนเขาแหลมสิงห์อีกป้อมหนึ่ง เดิมป้อมทั้งสองยังไม่มีชื่อ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อครั้งยังมิได้เสวยราชย์ได้เสด็จประพาสเมืองจันทบุรี จึงได้พระราชทานนามป้อมที่อยู่บนเขาแหลมสิงห์ว่า "ป้อมไพรีพินาศ" และป้อมที่อยู่หัวหาดแหลมสิงห์

ปืนใหญ่บนกำแพงค่าย

แนวกำแพงค่าย

ว่า "ป้อมพิฆาตปัจจามิตร" แต่ป้อมพิฆาตปัจจามิตรได้ถูกฝรั่งเศสรื้อเสียแล้วเมื่อคราวฝรั่งเศสยึดเมืองจันทบุรี เพื่อสร้างที่พักทหารฝรั่งเศส ซึ่งเรียกกันว่า "ตึกแดง" ในปัจจุบันนี้

เมื่อได้สร้างเมืองใหม่ขึ้นที่บ้านเนินวงแล้ว รัฐบาลไทยในสมัยนั้นได้สั่งย้ายเมืองจันทบุรีจากที่บ้านลุ่มไปอยู่ที่เมืองใหม่ และมีความปรารถนาที่จะให้ประชาชนอพยพจากเมืองเก่าที่ตั้งเป็นตัวจังหวัดในปัจจุบันไปอยู่ที่เมืองใหม่ด้วย แต่เนื่องด้วยตัวเมืองใหม่ตั้งอยู่บนที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๓๐ เมตร และตั้งอยู่ห่างจากคลองน้ำใสซึ่งเป็นคลองน้ำจืดประมาณ ๑ กิโลเมตร ไม่สะดวกแก่ประชาชนในเรื่องน้ำใช้ ประชาชนจึงไม่ใคร่สมัครใจอยู่ คงอยู่ที่เมืองเก่าเป็นส่วนมาก พวกที่อพยพไปอยู่จนตั้งเป็นหลักฐานก็มีแต่หมู่ข้าราชการ ปัจจุบันยังมีบุตรหลานของข้าราชการสมัยนั้นตั้งเคหสถานอยู่ที่บ้านทำเนียบในเมืองใหม่มาจนทุกวันนี้ และเมื่อการสงครามระหว่างไทยกับญวนสงบลงแล้ว เมืองใหม่ก็ไม่มีความสำคัญอย่างไรที่ประชาชนในเมืองเก่าจะต้องอพยพไปอยู่ ถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองจันทบุรีจากเมืองใหม่ที่บ้านเนินวงกลับมาตั้งอยู่ที่เมืองเก่าที่บ้านลุ่มตามเดิมและได้อยู่มาจนถึงทุกวันนี้ เมืองใหม่จึงกลายเป็นเมืองร้างมาตั้งแต่ครั้งนั้น

๕. ป้อมไพรีพินาศ

ตั้งอยู่บนภูเขาแหลมสิงห์ หมู่ที่ ๑ ตำบลบางกะไชย เป็นตึกดินก่ออิฐฉาบปูน กว้าง ๓ เมตร ยาว ๕ เมตร หนา ๖๐ เซนติเมตร หลังคาสังกะสีชั้นเดียว ใช้เป็นที่พักพลประจำป้อม มีคลังกระสุนดินดำ

อยู่ส่วนหนึ่งต่างหากซึ่งก่ออิฐถือปูน ด้านกว้าง ๑ เมตร ยาว ๒ เมตร ๘๐ เซนติเมตร ปัจจุบันป้อมไพรีพินาศชำรุดเหลือแต่ซากพอสังเกตได้ แต่บริเวณใกล้เคียงกับป้อมนี้ มี **พระเจดีย์** องค์หนึ่ง ซึ่งชาวจันทบุรีได้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ ในคราวที่รัชกาลที่ ๕ ทรงให้พระยาศรีสหเทพฉลองเมืองจันทบุรี ชาวจันทบุรีจึงสร้างเจดีย์นี้ขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกว่ากองทหารฝรั่งเศสที่แหลมสิงห์ได้ถอนตัวออกจากจันทบุรี เจดีย์องค์นี้กรมยุทธศาสตร์ได้ซ่อมแซมไว้ จึงยังคงสภาพอยู่จนถึงปัจจุบัน

อลงกรณ์เจดีย์
บริเวณน้ำตกพลิ้ว

๖. อลงกรณ์เจดีย์ (อลังกรณเจดีย์)

เดิมเป็นเจดีย์ศิลาแลง เป็นเจดีย์ทรงกลมแบบลังกามีบันไดขึ้นทั้ง ๔ ด้าน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้พระยาจันทบุรี สร้างขึ้น ณ เขาสระบาป บริเวณน้ำตกพลิ้ว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๙ เพื่อเป็นที่ระลึกในการเสด็จมาถึงน้ำตกพลิ้วดังได้ทรงบันทึกไว้เมื่อคราวเสด็จประพาสจันทบุรี เมื่อวันจันทร์ แรม ๒ ค่ำ เดือนยี่ ปีชวด อัฐศก ๑๒๓๘ ว่า เราอยากจะสร้างพระเจดีย์ไว้เป็นที่ระลึกถึงเราได้มาในที่นี้เหมือนกับที่เกาะช้าง แต่ที่เกาะช้างนั้นเป็นแต่กองศิลา กลัวจะไม่อยู่นานได้ อนึ่งที่คลองนารายณ์นั้นทูลกระหม่อมท่านลงสรงธารก็ทำพระเจดีย์ไว้เหมือนกัน ที่พลิ้วนี้ทูลกระหม่อมท่านไม่ได้เสด็จมา ครั้งนี้เราได้มาถึงที่นี้จึงอยากจะทำไว้ อีกประการหนึ่งที่น้ำตกพลิ้วนี้ทางเข้าไปลำบาก ราษฎรไปไม่ใคร่จะถึงที่น้ำตกได้เพราะต้องไต่ไปตามศิลาในลำธารระกุระกะมาก ถึงโดยไปได้ถึงที่แล้วก็ยังไม่ใคร่จะเห็นทางน้ำตก เพราะทางน้ำนั้นเอียงไปอยู่ข้างขวามือลับหน้าผาอยู่หน่อยหนึ่ง ถ้าไม่มีตพานมีแคร่อย่างเช่นเขาทำไว้รับนี้แล้วก็เข้าไปยากเต็มที ต่อชน ๆ มาก ๆ จึงจะไปถึงได้ เราปรึกษากับท่านกรมท่าจะคิดทำพระเจดีย์ไว้บนไหล่เขาที่ตรงเรานั่ง คิดจะทำด้วยศิลาแลงทั้งองค์จะไม่ถือปูน เพราะที่นี้มีแลงมาก อนึ่ง พระยาจันทบุรีเขาเคยทำการศิลา เป็นคนมีฝีมือมามากได้ทำศิลาพระพุทธรัตนสถานจนมีความชอบ ได้เป็นพระศิลาการวิจารณ์แต่แผ่นดินทูลกระหม่อม จะให้เขาเป็นผู้ทำ แต่เราวิตกอยู่อย่างหนึ่งแต่ต้นไม้จะงอกขึ้นได้ จะต้องคิดแก้ไขให้ดีทีเดียว ขนาดพระเจดีย์ที่ทำนั้นจะเอาฐาน ๖ ศอก ไขส่วนตามพระเจดีย์ลอมฟางแล้วจะมีกำแพงแก้วรอบทักษิณพระเจดีย์ ให้มีบันไดขึ้นไปได้ด้วย ถ้าขึ้นไปบนทักษิณพระเจดีย์แล้วจะเห็นน้ำพุตรงถนัดทีเดียวเห็นจะงามมากต่อลงมานั้นจะทำตพานข้ามลำธารสำหรับให้คนไปนมัสการได้สะดวกด้วย พระเจดีย์นี้เราจะให้ใช้เงินอัฐทองแดง ซึ่งเราสั่งให้เขาไปเอาที่กรุงเทพฯ มานั้นแลบรรดาคนที่ได้มากับเราทั้งข้างหน้าข้างใน ครั้งนี้นั้นจะเรี่ยรายกันทำพระเจดีย์องค์นี้คนละเล็กละน้อยแล้วจะทำศิลาเป็นที่จารึก๓ ด้าน ๆ หนึ่งเป็นที่จารึกของเรา ด้านหนึ่งเจ้านาย ข้าราชการ

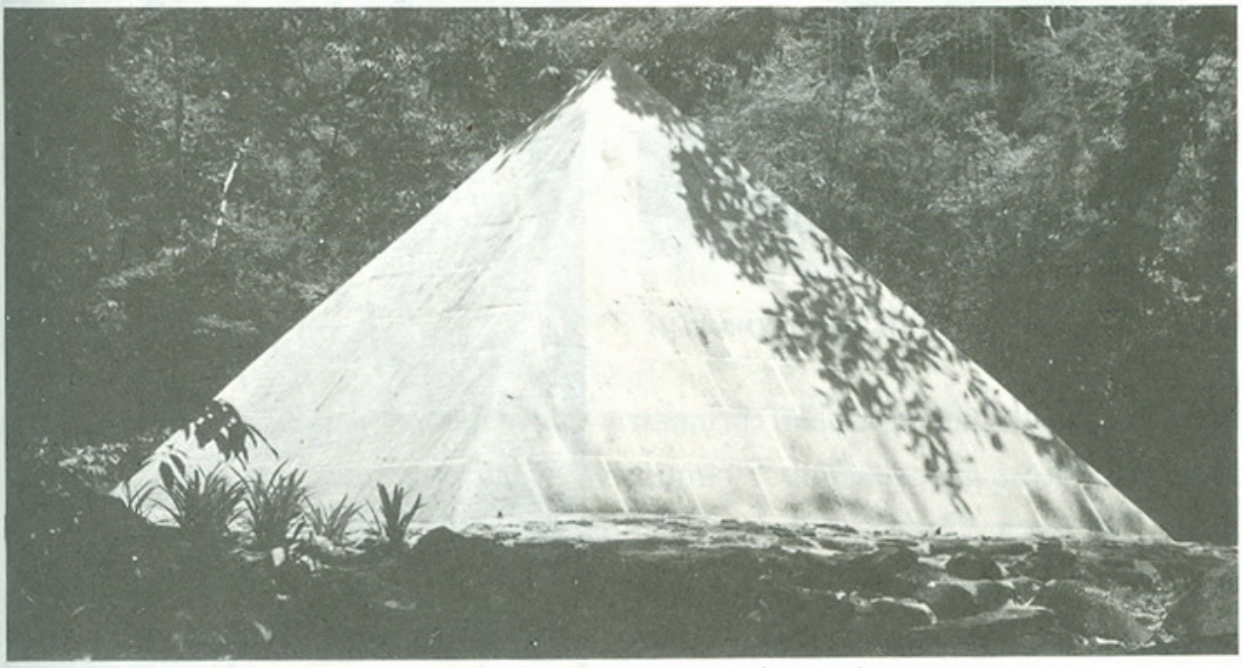
ฝ่ายหน้า ด้านหนึ่งเจ้านายข้าราชการฝ่ายใน จะได้เป็นที่ระลึกไปนาน ๆ เราให้ท่านกรมท่าเอากระดานมาให้เจ้าต่งเขียนให้เป็นที่หมายไว้ จะได้เป็นที่สร้างพระเจดีย์ ว่า :-

ที่นี้จะทรงสถาปนาพระสถูปไว้เป็นที่นมัสการของผู้ซึ่งได้มาถึงในที่นี้ เป็นที่ระลึกถึงเวลาที่ได้เสด็จพระราชดำเนินมาสรงน้ำในลำธารพระราชทานนามว่า "อลังกรณเจดีย์" แล้วให้เอากระดานนี้ไปติดไว้กับต้นไม้บนเขาที่จะสร้างพระเจดีย์นั้น

๗. ปิรามิดบรรจุพระอังคารของพระนางเรือล่ม

อยู่ในบริเวณน้ำตกพลิ้ว หมู่ที่ ๑ ตำบลพลิ้ว มีประวัติว่าใน พ.ศ. ๒๔๑๗ พระนางเจ้าสุนันทา กุมารีรัตน์ พระบรมราชเทวี ในพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาสน้ำตกพลิ้ว และทรงโปรดปรานมาก เมื่อพระองค์เสด็จทิวงคตในแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อคราวเสด็จประพาสบางปะอิน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดให้ก่อสร้างพระอนุสาวรีย์ขึ้นเป็นรูปปิรามิดด้วยแผ่นอิฐ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๔ เพื่อบรรจุพระอังคารของพระบรมราชเทวี (พระนางเรือล่ม) และทรงให้จารึกข้อความไว้ว่า

ที่ระลึกถึงความรัก
แห่ง
สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์
พระบรมราชเทวีอรรคมเหษี
ซึ่งเสด็จทิวงคตแล้ว ด้วยเธอได้มาถึงที่นี่
เมื่อจุลศักราช ๑๒๓๖ (พ.ศ. ๒๔๑๗)
โดยความยินดีชอบใจ

ปิรามิดพระนางเรือล่ม บริเวณน้ำตกพลิ้ว

อนุสาวรีย์นี้
สร้างขึ้นโดยจุฬาลงกรณ์บรมราช
ผู้เป็นพระราชสวามี อันมีความทุกข์
เพราะเธอเป็นอย่างยิ่ง ในจุลศักราช ๑๒๔๓
(พ.ศ. ๒๔๒๔)

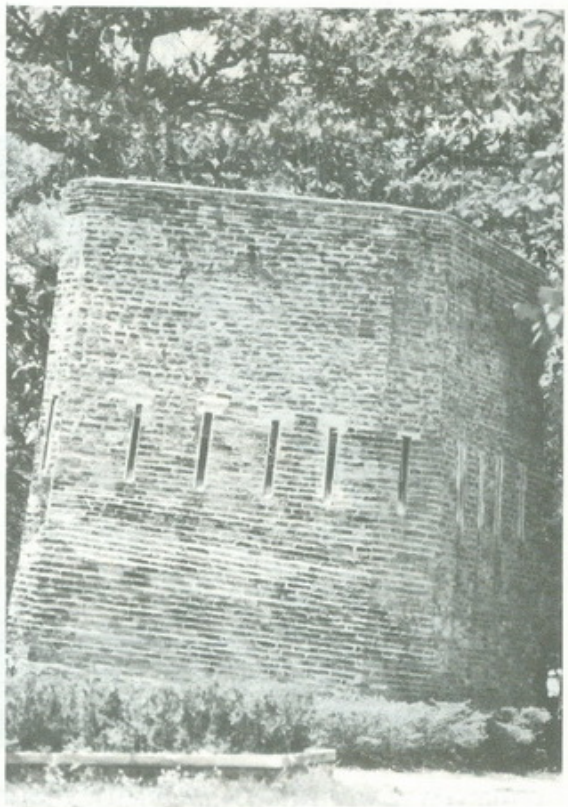
แผ่นหินอ่อนที่จารึกข้อความนี้ไว้ได้สูญหายไปเสียแล้ว และอนุสาวรีย์ปิรามิดนี้ได้ปรักหักพังลง ต่อมาจังหวัดจันทบุรีร่วมกับกรมศิลปากรบูรณะขึ้นใหม่ ตามแบบอย่างของเดิม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘

๘. คุกขี้ไก่ (คุกฝรั่งเศส)

ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๑ ตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ ฝรั่งเศสได้สร้างไว้ในสมัยที่ยึดครองเมืองจันทบุรี พ.ศ. ๒๔๓๖ (ร.ศ. ๑๑๒) คราวเดียวกับการสร้างตึกแดง ใช้เป็นสถานที่กักขังนักโทษ ตัวคุกสร้างด้วยอิฐถือปูนกว้างยาวด้านละ ๔ เมตร สูง ๑๐ เมตร หลังคาเป็นรูปปิรามิด มีประตูออก ๑ ประตู มีช่องระบายลมทุกด้านเล่ากันว่าเดิมฝรั่งเศสสร้างเป็นป้อมเรียกว่า "ป้อมฝรั่งเศส" เดิมมีน้ำล้อมสามด้าน ฝรั่งเศสจับคนขังในป้อมนี้เลี้ยงไก่ไว้ข้างบน ให้ไก่ขี้รดหัวนักโทษ จึงเรียกกันว่า "คุกขี้ไก่" เคยถูกน้ำเซาะพังลงมาแถบหนึ่งทางราชการได้ซ่อมให้เหมือนเดิม แล้วถมดินหมดทั้ง ๓ ด้าน และยังมีเรื่องเล่าอีกว่าเคยมีคนไทยที่ถูกขังกระโดดจากชั้นที่สามของคุกเพื่อหนีกลับบ้าน อยู่ได้ ๓ วันก็ตาย การกักขังนี้ ถ้ามีความผิดมากก็ขังชั้นสูง ผิดเล็กน้อยก็ขังชั้นล่าง คุกขี้ไก่นี้ได้มีการบูรณะใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ และปัจจุบันไม่มีหลังคา

"ตึกแดง" ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ อ.แหลมสิงห์

"คุกขี้ไก่" ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ อ.แหลมสิงห์

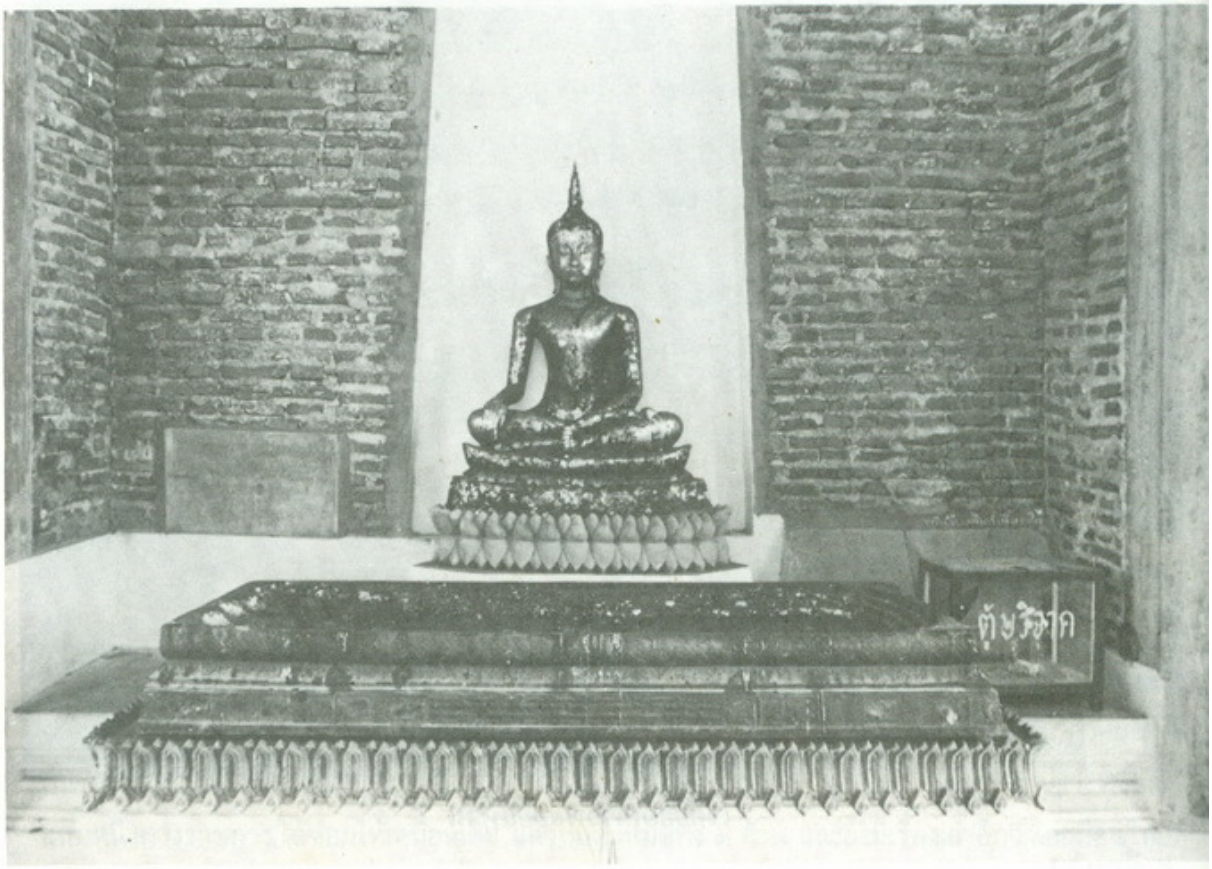
เจดีย์ยอดเขาพลอยแหวน

๙. ตึกแดง

ตั้งอยู่ริมทะเลหาดแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ อยู่ห่างจากตัวจังหวัด ๓๐ กิโลเมตร ฝรั่งเศสสร้างขึ้นด้วยสมัยยึดครองจันทบุรี พ.ศ. ๒๔๓๖ (ร.ศ. ๑๑๒) สมัยรัชกาลที่ ๕ ในบริเวณป้อมปัจจามิตร โดยได้รื้ออิฐจากป้อมปัจจามิตรนั่นเองมาสร้าง และส่วนหนึ่งก็ลำเลียงอุปกรณ์มาจากฝรั่งเศสและไซ่ง่อน ฝรั่งเศสสร้างขึ้นเพื่อเป็นกองบัญชาการและที่พักนายทหารฝรั่งเศสที่รักษาปากน้ำแหลมสิงห์ ตัวอาคารเป็นตึกชั้นเดียว สร้างด้วยอิฐถือปูน กว้าง ๗ เมตร ยาว ๓๒ เมตร ทาด้วยสีแดง จึงเรียกว่า "ตึกแดง" ภายในตึกแบ่งเป็น ๕ ห้อง แต่ละห้องมีประตูกลางเปิดถึงกันตลอด ห้องด้านหน้าเป็นห้องบัญชาการ มีระเบียงทั้ง ๒ ข้าง ได้มีการบูรณะใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ ในปัจจุบันศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนได้ใช้เป็นห้องสมุดประชาชน และกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วตั้งแต่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๒๘ ระบุว่ามีพื้นที่ประมาณ ๑ ไร่ ๑ งาน ๑๑.๘๗ ตารางวา (ตามประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๐๒ ตอนที่ ๓๑)

๑๐. เจดีย์และมณฑปเขาพลอยแหวน

ตั้งอยู่บนเขาพลอยแหวน อำเภอท่าใหม่ กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๐ (ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๐๔ ตอน ๑๔๓) ระบุว่ามีพื้นที่ประมาณ ๒ ไร่ ๙๐ ตารางวา มีเจดีย์ทรงกลมแบบลังกาบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ๑ องค์ บริเวณใกล้กันมีมณฑปประดิษฐานรอยพระพุทธบาทจำลองอีก ๑ องค์ ตามประวัติกล่าวว่าสร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๙ โดยพระยาไชยบดีณรงคฤาชัยซึ่งเป็นพระยาจันทบุรี ได้สร้างขึ้นบนที่สูงที่สุดของเขาพลอยแหวน เจดีย์นี้สูง ๖ วา ๓ ศอก (๑๒.๗๕ เมตร) เป็นฝีมือช่างพื้นเมือง ได้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์เจดีย์ใหม่ใน

รอยพระพุทธบาท ยอดเขาพลอยแหวน

พ.ศ. ๒๔๙๕ และเสร็จในปี ๒๔๙๖ ส่วนมณฑปพระพุทธบาทจำลองนั้นยังสร้างไม่เสร็จสมบูรณ์จนถึงปัจจุบัน

๑๑. โบสถ์วัดคาทอลิก (วัดแม่พระปฏิสนธินิรมล)

โบสถ์หลังนี้ปัจจุบันเริ่มสร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๘ ตามประวัติวัดคาทอลิกในจันทบุรีนั้นเริ่มมีมาตั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาปลายสมัยสมเด็จพระเจ้าท้ายสระ วัดที่สร้างขึ้นสมัยนั้นอยู่ฝั่งตรงข้ามกับวัดในปัจจุบัน คือฝั่งขวาของแม่น้ำจันทบุรี โบสถ์หลังปัจจุบันเป็นหลังที่ ๕ คุณพ่อเปรโตร เปรีกาล เป็นผู้สร้างโดยสร้างหันหน้าทางแม่น้ำจันทบุรี และอยู่ในตำบลจันทนิมิต ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี เป็นโบสถ์วัดคาทอลิกเก่าแก่ และใหญ่นับว่างดงามที่สุดในประเทศไทยสร้างตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๐ เป็นศิลปะโกธิค ตัวโบสถ์ยาว ๖๐ เมตร กว้าง ๒๐ เมตร มียอดแหลมของหอทั้งสองข้าง แต่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ ไทยเกิดกรณีพิพาทอินโดจีนจึงต้องเอายอดแหลมของหอทั้งสองออก ทำให้ความสวยงามด้านสถาปัตยกรรมลดน้อยลง แต่สิ่งที่ทำให้โบสถ์หลังนี้งดงาม อีกอย่างหนึ่งคือการประดับกระจกสีภายในโบสถ์ที่เรียกว่า สเตนกลาส โดยเฉพาะกระจกสีภาพนักบุญทั้งหมดนับเป็นสิ่งที่งดงามมีคุณค่าทั้งทางศิลปะและโบราณวัตถุ

วัดคาทอลิก ศาลกลางมณฑลจันทบุรี (ศาลากลางหลังเก่า)

๑๒. ศาลากลางจังหวัดจันทบุรี (หลังเก่า) และหอทะเบียนที่ดิน

ศาลากลางจังหวัดจันทบุรี (หลังเก่า) เป็นสถาปัตยกรรมที่สร้างตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๙ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ รวมอายุถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๓) ได้ ๗๔ ปี ตั้งอยู่ที่ตำบลวัดใหม่ ในเขตเทศบาลเมืองจันทบุรี ในอาณาบริเวณพื้นที่ ๙ ไร่ ๑๒ ตารางวา ด้านหน้าหรือทิศตะวันออกติดกับถนนท่าหลวง ตรงข้ามกับศาลหลักเมือง ศาลพระเจ้าตากสินมหาราชและค่ายทหารนาวิกโยธิน ทิศใต้ติดกับถนนศรียานุสรณ์ ทิศตะวันตกติดกับการประปาจังหวัดจันทบุรี และทิศเหนือติดกับศาลจังหวัดจันทบุรี ศาลากลางจังหวัดจันทบุรีหลังนี้มีความยาว ๗๓ เมตร และมีด้านกว้าง ๒๗ เมตร เป็นอาคารชั้นเดียว ยกใต้ถุนสูงสำหรับเก็บวัสดุ ด้านหน้าเป็นมุขยื่นออกไปเป็นระเบียงโล่ง มีซุ้มระเบียงเป็นรูปโค้ง ๓ ซุ้ม เหนือซุ้มเป็นหน้าบันรูปจั่ว มีลายปูนปั้นรูปครุฑปิดทองใต้ครุฑเป็นตัวอักษร บอก พ.ศ. ที่สร้างและใต้ พ.ศ.เป็นชื่อศาลากลางเป็นปูนปิดทองเช่นเดียวกัน ตรงมุขมีบันไดหินอ่อนสีเทาขึ้นลง ๒ ข้างด้านหน้าเป็นระเบียงยาวตลอด ด้านหลังเป็นมุขยื่นออกไปตรงกลางตรงกับมุขด้านหน้า มีบันไดลง ๒ ข้าง และมีมุขยื่นออกไปทั้งปีกซ้ายและปีกขวา มีบันไดทั้งปีกซ้ายและปีกขวาเช่นกัน ตัวอาคารก่ออิฐฉาบปูน เครื่องบนฝ้าเพดานเป็นไม้ ฝากั้นห้องทำเป็นตู้เก็บเอกสารสูงชิดติดเพดาน หลังคามุงด้วยกระเบื้องว่าว นับว่าเป็นสถาปัตยกรรมแบบผสมผสานตัวอาคารเป็นตึกแบบตะวันตก แต่การตกแต่งรายละเอียดเป็นลวดลายไทย เช่น เสาระเบียง กันสาดช่องลมใช้ไม้ฉลุลายไทย

ในอดีตอาคารหลังนี้เป็นที่ทำการศาลากลางมณฑลจันทบุรีซึ่งประกอบด้วยเมืองจันทบุรี ระยอง และตราด ในพ.ศ. ๒๔๗๖ ได้ยกเลิกมณฑล จึงได้ใช้เป็นศาลากลางจังหวัดจันทบุรี จนถึง พ.ศ. ๒๕๒๑ ศาลากลางจังหวัดจึงย้ายไปอยู่ที่ใหม่ กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแล้ว ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๐ แต่ปัจจุบันนี้ยังใช้งานอยู่ คือใช้เป็นที่ทำการของหน่วยงาน ๕ หน่วยงานคือ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมทรัพยากรจันทบุรี สำนักงานแรงงาน จังหวัดจันทบุรี และสหกรณ์ออมทรัพย์ครูจันทบุรี ซึ่งในอนาคตหน่วยงานเหล่านี้จะย้ายไปอยู่ที่ทำการใหม่ และจังหวัดจันทบุรีก็มีโครงการจะใช้อาคารนี้เป็นพิพิธภัณฑ์ประจำจังหวัดต่อไป สำหรับหอทะเบียนที่ดิน ได้ใช้เป็นสำนักงานพาณิชย์จังหวัดจันทบุรี

๑๓. สระน้ำศักดิ์สิทธิ์

เมืองจันทบุรีมีแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งใช้เป็นน้ำมูรธาภิเษกในพระราชพิธี บรมราชาภิเษกอยู่ ๓ แห่งคือ

ก. น้ำจากคลองนารายณ์ ซึ่งเกิดจากน้ำตกเขาสระบาป เขาสระบาปที่อยู่ทางด้านตะวันออกของตัวเมืองในปัจจุบัน (ตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง) แห่งหนึ่ง และ

ข. น้ำจากสระแก้ว ซึ่งเกิดจากเขาสระแก้วตำบลพลอยแหวน อำเภอท่าใหม่อีกแห่งหนึ่ง (เขาและวัดสระแก้วแยกจาก ถนนสีบุญเรือง (อ.เมือง-ท่าใหม่) ที่บ้านสีพระยาไปทางขวา ประมาณ ๒ กม.)

ค. น้ำที่สระวัดพลับ ตำบลบางกะจะ อ.เมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

คลองนารายณ์นั้น มีเรื่องเล่ากันมาว่าที่ได้ชื่อว่า คลองนารายณ์ ก็เพราะต้นธารน้ำไหลออกมาจากถ้ำซึ่งภายในถ้ำนั้นมีเทวรูปพระนารายณ์สถิตอยู่ ชื่อนี้เป็นที่รู้จักกันมานานแล้ว ความจริงต้นของธารน้ำสายนี้จริง ๆ คือน้ำตกสระบาปซึ่งอยู่สูงมาก และไหลพุ่งลงมาจากหน้าผาสูงประมาณ ๒๐ เมตรเศษลงอ่าง จากนั้นจึงไหลผ่านลงมาตามลาดเขาและมีอ่างขังน้ำที่อยู่ชั้นล่าง ที่สำคัญแห่งหนึ่งเรียกว่า "อ่างหงส์" ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ เมื่อครั้งยังทรงผนวชเคยเสด็จประพาสเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๐ (จ.ศ. ๑๒๑๙) และลงสรงน้ำในอ่างนี้ กับโปรดให้สร้างเจดีย์และศาลาประทับพักร้อนไว้ด้วย พระราชทานชื่อเจดีย์ว่า "จุลสีห์จุมภตเจดีย์" เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เสด็จประพาสจันทบุรีเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๙ ก็ได้เสด็จไปที่น้ำตกสระบาปและลงสรงน้ำที่อ่างหงส์ด้วยเหมือนกัน น้ำในธารนี้จะใช้เป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์มาแต่สมัยใดไม่ทราบชัด แต่ถ้านับแต่รัชกาลที่ ๔ ลงมาก็อาจจะถือได้ว่าพระมหากษัตริย์ ได้เคยลงสรงในลำธารแห่งนี้ถึง ๒ องค์มาแล้ว

ชั้นบนสุดต้นน้ำตกนั้นมีน้ำพุออกมาจากถ้ำ เหมือนกับน้ำตกพลิ้วเหมือนกัน แต่ไม่เคยได้ทราบว่ามีผู้ใดเข้าไปในถ้ำนั้นจริง ๆ จึงไม่ทราบว่ามีเทวรูปพระนารายณ์อยู่หรือไม่ เคยมีผู้เล่าให้ฟังว่านานมาแล้ว มีพระภิกษุองค์หนึ่งเข้าไปในถ้ำ โดยใช้เชือกพันเอวและให้ลูกศิษย์รออยู่นอกถ้ำถือปลายเชือกข้างหนึ่งไว้ แต่พอเข้าไปสักพัก ลูกศิษย์ปล่อยปลายเชือกหลุดมือ พระภิกษุองค์นั้นเลยหายเข้าไปในถ้ำนั้นไม่ออกมาอีกเลย เรื่องนี้จริงเท็จไม่มีข้อพิสูจน์ยืนยันอย่างไร

ธารคลองนารายณ์นี้ เมื่อลงมาสู่ที่ราบได้ไหลผ่าน ตัวเมืองโบราณที่ชาวบ้านเรียกว่าเมืองเพนียดด้วย

สำหรับสระแก้วนั้นเป็นโบราณสถานอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งสำนักงานพระราชวัง ได้ชี้แจงไว้ว่าเป็นแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งใน ๑๘ แห่งทั่วราชอาณาจักร ที่ได้พลีกรรมนำไปประกอบพระราชพิธีสำหรับสรงพระพุทธาภิเษกงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ จนถึงรัชกาลที่ ๙ ตามตำนานมีอยู่ว่า น้ำที่สระแก้วอยู่ใกล้กับเขาสระแก้ว ตำบลพลอยแหวน อำเภอท่าใหม่ เมื่อกาลนานหลายชั่วอายุมาแล้วมีผู้ไปพบสระน้ำแห่งหนึ่ง กว้าง ๖ เมตร ยาว ๗ เมตร อยู่ในป่าทึกอันปราศจากบ้านคน น้ำในสระเต็มเปี่ยมและใสบริสุทธิ์จนมองเห็นเป็นสีมรกต มีปลานานาชนิดอาศัยอยู่สามารถมองเห็นถนัด ปลาที่อยู่ในสระปราศจากคนรบกวน ข้างสระมีตาลต้นใหญ่งอกงามเขียวชอุ่มอยู่เป็นนิจ ในสระปรากฏมีแสงสว่างเป็นวงเขียวคล้ายแก้วเป็นวงรอบสระ อีกประการหนึ่งมีผู้เห็นแสงสว่างจากต้นตาลแล้วแสงสว่างนั้นสะท้อนลงไปในสระด้วยความใสสะอาดของน้ำในสระนั้น ฯลฯ

อนึ่ง การที่มีผู้แลเห็นน้ำในสระนี้คล้ายแก้วอยู่ก้นสระ ประกอบกับเหตุอัศจรรย์ได้ปรากฏอยู่เนือง ๆ ทำให้ชาวบ้านที่ทราบเรื่องต่างก็ถือกันว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และได้ให้ชื่อสระนี้ว่า "สระแก้ว" จากเหตุที่กล่าวมานี้ จึงได้นำน้ำในสระแก้วมาประกอบพิธีทำเป็นน้ำอภิเษกนับตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมาทุกรัชกาล

๑๔. หลักเมือง

"ศาลหลักเมือง" หรือที่เรียกว่า "ศาลพระหลักเมือง" บ้าง "ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง" บ้างนั้นในจังหวัดจันทบุรี มีอยู่ ๓ แห่งด้วยกัน

๑. ศาลหลักเมืองจันทบุรีปัจจุบัน ซึ่งอยู่ที่หน้าค่ายตากสินด้านซ้าย เป็นศาลหลักเมืองของจังหวัดจันทบุรี ซึ่งตั้งหลังจากย้ายมาจากบ้านหัววัง (ตำบลพุงทะลายเดิม) มาแล้ว ศาลเดิมคงจะสร้างด้วยศิลาแลงแต่ได้ชำรุดโทรมไปจนต้นโพธิ์ต้นข่อยขึ้นปกคลุม และในที่สุดตัวศาลก็ไม่มีเหลืออยู่และหลักเมืองเองก็ไม่ทราบว่ามีรูปร่างลักษณะเป็นอย่างไร เมื่อประมาณ ๕๐ ปีกว่ามาแล้ว ศาลหลักเมืองแห่งนี้เป็นศาลไม้อยู่ระหว่างต้นข่อยใหญ่ ๒ ต้นศาลหนึ่งและยังมีอีกศาลหนึ่งอยู่ใต้ต้นข่อยอีกต้นหนึ่ง ที่โคนต้นข่อยยังเคยเห็นมีก้อนศิลาแลงอยู่

ศาลหลักเมืองแห่งที่กล่าวถึงนี้ ก็คือศาลหลักเมืองซึ่งทางจังหวัดจันทบุรีได้กำหนดให้เป็นศาลหลักเมืองจันทบุรีปัจจุบัน จึงได้ก่อสร้างศาล ฝังเสาหลักเมือง และหล่อองค์เจ้าพ่อขึ้นใหม่เพื่อให้สง่างามสมศักดิ์ศรีของเมือง

ประวัติการสร้างศาลหลักเมืองแห่งนี้ ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าสร้างขึ้นเมื่อใด แต่มีผู้สันนิษฐานว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงสร้างขึ้นเมื่อพระองค์ได้เสด็จเข้าเมืองจันทบุรี หนังสือ

ศาลหลักเมืองจันทบุรี

พระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกล่าวไว้ว่า พระองค์ได้เมืองจันทบุรี เมื่อวันอาทิตย์แรม ๓ ค่ำ เดือนเจ็ด ปีกุน นพศก จุลศักราช ๑๑๒๙ ตรงกับวันที่ ๑๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๓๑๐ หากข้อสันนิษฐานที่ว่าศาลหลักเมืองแห่งนี้ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ทรงสร้างขึ้นเป็นความจริงแล้วเราก็อาจสรุปได้ว่าศาลหลักเมืองนี้คงสร้างขึ้นในราวปีพุทธศักราช ๒๓๑๐ นั่นเอง

๒. ศาลหลักเมืองที่ค่ายเนินวง ตำบลบางกะจะ เลยวัดโยธานิมิตร เข้าไปประมาณ ๑๐๐ เมตร มีหลักเมืองไม้อยู่ภายในศาลพร้อม

เหตุผลในการสร้างศาลหลักเมืองที่ค่ายเนินวงนี้ มีอยู่ในเรื่องประวัติเมืองจันทบุรีแล้ว การสร้างเมืองใหม่ที่ค่ายเนินวงนั้นเริ่มในปีพุทธศักราช ๒๓๗๗ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวมีหลักฐานการสร้างเมืองและฝังเสาหลักเมืองในศิลาจารึก ดังข้อความต่อไปนี้

ศุภมัสดุ พระพุทธศักราชล่วงแล้ว ๒๓๗๗ พระพรรษาเศษ สังขยาเดือนได้ ๖ เอือน ๒๕ วัน ฉอศก เหมันตฤดู เดือน ๒ ขึ้น ๑๑ ค่ำ วันเสาร์ เจ้าพระยาพระคลัง ว่าที่พระสมุหกลาโหม ยกกองทัพออกมาขัดทัพ จัดแจงการรักษาเมืองจันทบุรี ให้กระทำป้อมขึ้นที่ปากน้ำแหลมสิงห์ ฝั่งฟากตะวันออก ป้อมหนึ่งวัดโดยกลมรอบ ๑๐ เส้น ๑๓ วา ๒ ศอก ๑ คืบ ๑๐ นิ้ว ป้อมเก่าฟากข้างแหลมสิงห์ให้ซ่อมแซมทำใหม่แล้วก็ดูที่เมืองเก่าไม่เป็นที่ภาคภูมิ ซึ่งจะรักษาขอบขัณฑเสมาสู้รบข้าศึกศัตรู จึงเที่ยวดูหาที่

ชัยภูมิให้สมควรที่จะตั้งป้อมและปราการเมือง เห็นที่เนินวงเป็นที่ชัยภูมิควรจะสร้างเป็นเมือง จึงให้วัดที่ถางเข้าเป็นเมืองกว้างยาวปริมณฑลรอบ ๖๐ เส้น ๓ วา ๑ คืบ ให้ขุดพูนเชิงเทินก่อเสมาบนหลังเชิงเทินแล้วไปด้วยแลงตั้งปืนใหญ่รายรอบตามช่องกำแพงเมือง กระทำไว้ให้กิติการสำหรับรักษาพระพุทธศาสนากระทำปีหนึ่งจึงสำเร็จแล้ว ฝังอาถรรพ์หลักเมือง ณ วันเสาร์ เดือน ๔ ขึ้น ๑๑ ค่ำ จุลศักราช ๑๑๙๗ ปีมะแม สัปตศก

(พ.ศ. 2378)

ด้วยเหตุผลทางด้านการรักษาความมั่นคงของประเทศ เมืองจันทบุรีจึงต้องย้ายมาอยู่ ณ เมืองที่สร้างใหม่ค่ายเนินวงนี้ แต่หลังจากที่ข้าศึกตกเป็นเมืองขึ้นของต่างชาติแล้ว เมืองจันทบุรีจึงย้ายมาอยู่แห่งเดิม เมืองที่ค่ายเนินวงนี้ก็หมดความสำคัญจึงไม่มีผู้คนอาศัยอยู่

๓. ศาลหลักเมืองเมืองขลุงอยู่ที่อำเภอขลุงปัจจุบัน การที่อำเภอขลุงมีหลักเมืองด้วย ก็เพราะว่าอำเภอขลุงเคยเป็นเมืองขลุงมาก่อน จนกระทั่งถึงปีพุทธศักราช ๒๔๔๘ ก็ถูกยุบเป็นอำเภอครั้งหนึ่ง ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๔๔๙ กลับได้ยกฐานะเป็นเมืองอีก แล้วก็กลับยุบเป็นอำเภอขลุงจนถึงปัจจุบัน

๑๕. อู่ต่อเรือพระเจ้าตากสินมหาราช

อู่ต่อเรือพระเจ้าตาก อยู่ในท้องที่บ้านเกาะเสม็ดงาม ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ห่างจากตัวจังหวัดไปทางตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร ไปตามถนนจันทคามวิถีเลยวัดเสม็ดงามไปประมาณ ๒ กิโลเมตร เป็นที่ทราบกันดีว่าเมืองจันทบุรีมีชื่อเสียงด้านการต่อเรือมาตั้งแต่สมัย

โบราณภายหลังการเสียกรุงศรีอยุธยาให้แก่พม่าเมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ เมืองจันทบุรีเป็นฐานตั้งมั่นของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในการรวบรวมกำลังพล ศาสตราวุธ เสบียงอาหาร และที่สำคัญที่สองคือเรือรบ ซึ่งเป็นยุทธพาหนะสำคัญ ซึ่งมีหลักฐานว่าพระเจ้าตากสินสั่งให้ต่อเรือรบประมาณ ๑๐๐ ลำ เมื่อมีการพบหลักฐานซากเรือและอู่ต่อเรือในบริเวณบ้านเกาะเสม็ดงามก็เชื่อกันว่าเป็นอู่ต่อเรือสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช เตรียมการกู้เอกราชประกอบกับสถานที่ที่เชื่อว่าเป็นอู่ต่อเรือนั้นอยู่ใกล้ปากน้ำแหลมสิงห์ คลื่นลมสงบ และบริเวณใกล้เคียงมีไม้ตะเคียนจำนวนมาก จึงเหมาะที่จะเป็นอู่ต่อเรือ ใน พ.ศ. ๒๕๒๓ ชาวบ้านเกาะเสม็ดงามพบซากเรือโผล่ขึ้นมาบางส่วน เห็นชัดตอนน้ำแห้งจึงช่วยกันขุดเอาไม้บางส่วนขึ้นมาเก็บไว้ที่ศาลพระเจ้าตากสินมหาราชซึ่งตั้งอยู่ใกล้ ๆ แหล่งที่พบเรือ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๒๔ และ ๒๕๒๕ โครงการโบราณคดีใต้น้ำ กองโบราณคดีกรมศิลปากร ได้ดำเนินการสำรวจขุดค้น สร้างเขื่อนดินล้อมตัวเรือใช้เวลา ๔ เดือน จึงแล้วเสร็จใน พ.ศ. ๒๕๒๕ ปรากฏว่าเรือที่ขุดพบนั้น กรมศิลปากรไม่อาจยืนยันว่าเรือลำนี้จะเป็นหนึ่งในจำนวน ๑๐๐ ลำ ที่พระเจ้าตากสินมหาราช ตระเตรียมเป็นยุทธ-พาหนะหรือไม่ เพราะหลักฐานที่แสดงความสัมพันธ์ยังไม่เพียงพอ

ลักษณะรูปร่าง และเทคนิคการต่อเรือที่พบในเรือเสม็ดงามเหมือนกับเรือบรรทุกสินค้าใช้ในที่นิยมกันอยู่ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ แต่กำเนิดของเรือลำนี้น่าจะต่อขึ้นในมณฑลทางใต้ของจีน เห็นได้จากไม้เปลือกเรือ ซึ่งเป็นไม้สน (Pinewood) หาได้ในพื้นที่ดังกล่าว และไม่พบในแผ่นดินใหญ่ภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

เรือที่ขุดพบที่บ้านเสม็ดงามเป็นเรือสำเภาท้ายตัดขนาดความยาวประมาณ ๒๔ เมตร กว้าง ๗-๘ เมตร แล่นค้าขายอยู่ตามหัวเมืองชายทะเลแถบอ่าวไทย และทะเลจีนใต้และใกล้เคียงในห้วงปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๓ ก่อนที่จะประสบเหตุไฟไหม้ถูกนำขึ้นคานเพื่อซ่อมแซมและเจ้าของคงเห็นว่าเรือชำรุดเกินกว่าจะซ่อมใช้การได้ดี หรือมีเวลาซ่อมไม่เพียงพอ จึงทิ้งร้างไว้เป็นเวลาเกือบสามร้อยปี เป็นอย่างน้อย

ปัจจุบันบริเวณที่ขุดพบเรือเสม็ดงามนี้ ชาวบ้านได้หาทุนทรัพย์มากั้นเขื่อนเป็นเขื่อนดินไว้ และได้มีการขุดค้นเพื่อดูสภาพเรืออีกครั้งหนึ่ง เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๓๒ โดยกรมศิลปากร และเมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๓๒ ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี นายสมพงศ์ พันธุ์สุวรรณ ได้ทำพิธีเปิดป้ายอู่ต่อเรือพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งคณะกรรมการศาลเจ้าตากสินได้สร้างขึ้นใหม่ด้วย

พระหลักเมืองรำลึก

พระหลักเมืองสถิตสถานพิมานนี้
พระคือศรีมิ่งขวัญยามจนท้าหน้า
พระปกป้องปวงผองเผ่าเหล่าประชา
พระเมตตาที่พึ่งพาพำนักใจ

หน้าใหนทุกข์ทุกหน้านั้นผันมาสู่
หน้าหดหู่ก็ลับพลันแย้มสุขแจ่มใส
หน้าสุดชื่นเพราะทุกข์คลายมลายไป
ข้าวพอใจระลึกชะมัดยนครารำลึก

ข้าวพอโปรดช่วยลูกยั้งลูกทุกย่างก้าว
ข้าวพอโปรดลูกล่วงบาปกรรมทุกบัญหา
ข้าวพอโปรดลูกรู้เรื่องเรื่องหวั่นหนา
ข้าวพอเมตตาลูกคลายคิดจิตกังวล

ข้าวพอศักดิ์สิทธิ์ประสิทธิ์ผลยลยอมรับ
กิตติศัพท์นับเนื่องทั่วทุกแห่งหน
ทุกวันแม่เสี่ยงเซ่นเกลื่อนเกลื่อนบน
แสนละคนชี้ชัดพระคุณเจิดจ้าเกินคาน

หนึ่งมุดคลานเก่าเก่าข้าวพอสุดสิ้น
ยิ่งพินิจเห็นยิ่งรู้ลึกซึ้งหวั่นแผ่น
ใฝ่เชิดหน้าเชิดชูตามยนตามแคน
ปลอยตามแกนแผ่นดินสิ้นกาลปรับปรุงกัน

ท่านผู้ปูนนาคลายสร้าง
จึงหาทางเวียงวังสังเสริมรับสมัยสรรค์
ประชุมเหล่าประชาการเจริญจำนรรจ์
พอค้านั้นรวมแรงใจรวมใจมาเรี

ศาลปูย่าวบริสุทธิ์สละสมทรัพย์
อนุกานับพลากูนเพิ่มเติมหน่วยหนี
จึงสามารถสร้างศาลใหม่เกิดศรี
สมศักดิ์ศรีมิ่งเมืองพลันทำเนินทำเอย.

มณีรัตน์ เวชทรัพย์ ประพันธ์

ศาสนสถาน

ในจังหวัดจันทบุรีมีศาสนสถานที่น่าสนใจ ซึ่งควรหาโอกาสไปนมัสการและท่องเที่ยวอยู่หลายแห่ง จึงขอแนะนำให้รู้จักดังนี้

ศาลหลักเมืองจันทบุรีปัจจุบัน

ศาลหลักเมืองจันทบุรีตั้งอยู่บริเวณหน้าค่ายตากสินเป็นเวลามากกว่า ๒๐๐ ปีปล้ว ศาลหลักเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพบูชาและเป็นที่พึ่งทางจิตใจของชาวจันทบุรีตลอดมา ตามประวัติเดิมเชื่อกันว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงสร้างศาลหลักเมืองขึ้น หลังจากที่พระองค์ทรงนำทหารเข้ายึดเมืองจันทบุรีได้แล้วในปี พ.ศ. ๒๓๑๐ หลังจากนั้นคงมีการบูรณะซ่อมแซมและสร้างศาลใหม่หรือมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปบ้าง แต่ไม่อาจทราบได้ว่ามีการบูรณะเปลี่ยนแปลงกี่ครั้ง ต่อมาในสมัยที่นายส่ง เหล่าสุนทร เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี ได้มีผู้เสนอโครงการสร้างศาลหลักเมืองและได้ดำเนินการไปบ้างแล้ว แต่ไม่สามารถสร้างได้ เพราะฤกษ์ยังไม่อำนวย จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ศาลหลักเมืองมีสภาพชำรุดทรุดโทรมเพราะขาดการบูรณะดูแล ทั้งพื้นที่บริเวณศาลก็เล็บคับแคบและไม่สวยงามสมดังเป็นศาลคู่บ้านเมือง ประชาชนชาวจันทบุรีจึงได้ร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการฟื้นฟูโครงการสร้างศาลหลักเมือง และได้เรียนเชิญนายบุญนาค สายสว่าง ซึ่งเป็นผู้ว่าราชการในขณะนั้นให้เป็นประธานโครงการฯ ซึ่งท่านก็เห็นชอบและให้การสนับสนุนด้วยดีเป็นอย่างยิ่ง ศาลหลักเมืองสร้างขึ้นตามแบบแปลนของกรมศิลปากร เป็นอาคารทรงไทยแบบจตุรมุข มีพระปรางค์ที่ยอดอาคาร งดงามตามศิลปกรรมไทยเป็นยิ่งนัก ได้ทำพิธีวางศิลาฤกษ์ ในวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๔ ก่อสร้างเสร็จและทำพิธียกช่อฟ้า ในวันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖

รอยพระพุทธบาทบนยอดเขาคิชฌกูฏ

รอยพระพุทธบาทบนยอดเขาคิชฌกูฏ อยู่ที่ตำบลพลวง อำเภอมะขาม รอยพระบาทนี้มีมาแต่ครั้งใดไม่ทราบชัด มีประวัติกล่าวไว้ว่ากลุ่มชาวบ้านขึ้นไปบนเขาเพื่อหากฤษณากะลำพักมาขายเดินหลงทางไปพบโดยบังเอิญ เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๙๗ ก่อนจะถึงรอยพระพุทธบาทจะมี บ่อน้ำมนต์ บ่อยา บ่อน้ำดื่ม

เจดีย์ยอดเขาพลอยแหวน อ.ท่าใหม่

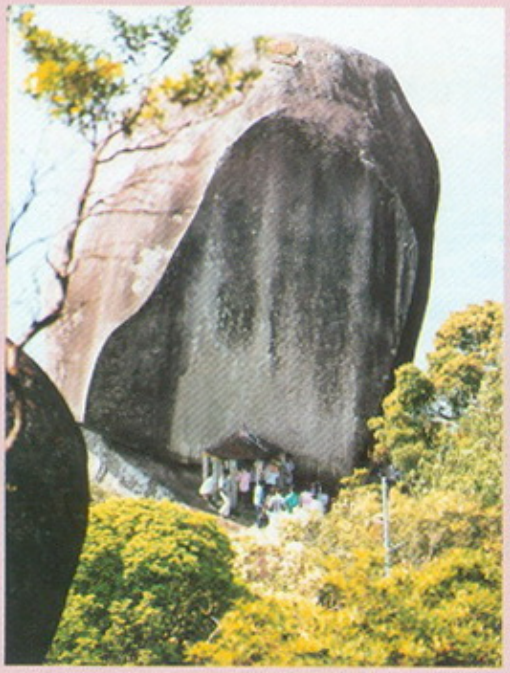
เรือสำเภาจีนท้ายตัด เรือที่พระเจ้าตากสินนำขึ้นอู่ ที่หมู่บ้านเสม็ดงาม เพื่อจัดซ่อมใช้ในการกอบกู้อิสรภาพ

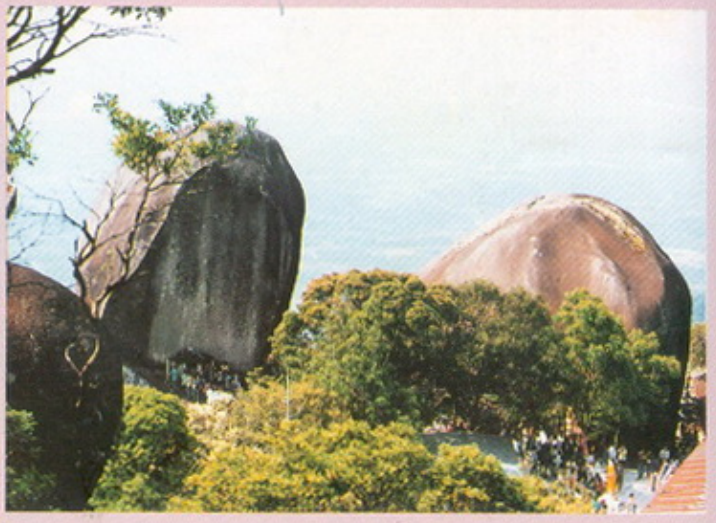

ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ศาลทหารเอกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

รอยพระพุทธบาทพลวง

พระปรางค์วัดพลับ ต.บางกะจะ

เมรุโบราณวัดพลับ ต.บางกะจะ

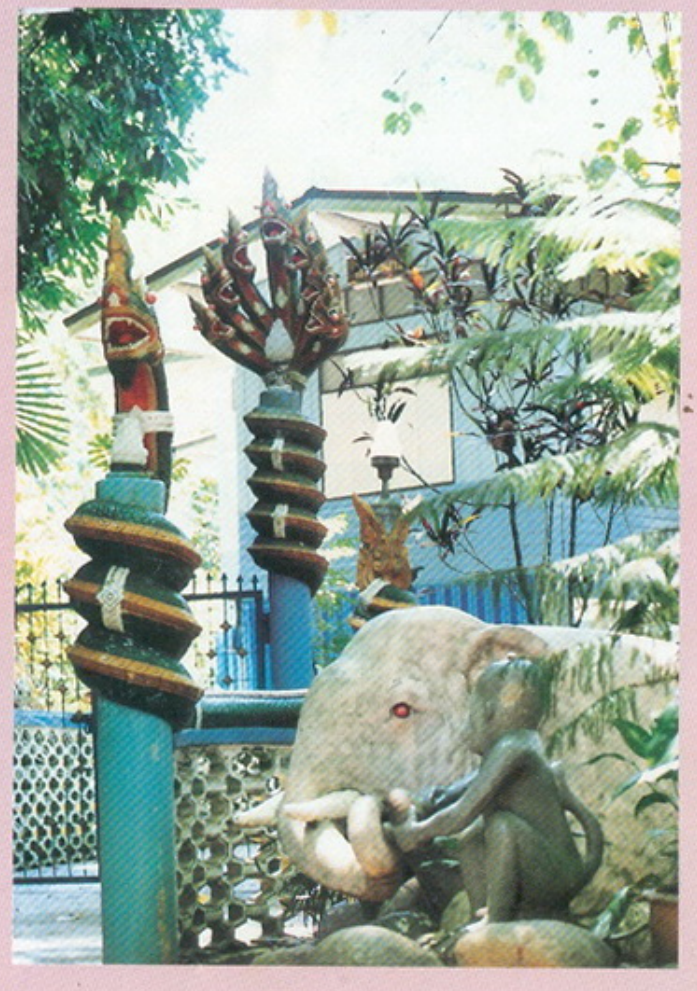

วัดเขาสุกิม อ.ท่าใหม่

รถลากสลิงไฟฟ้าและทางขึ้นสู่วัดเขาสุกิม

พระอาจารย์ สมชาย ฐิตวิริโย วัดเขาสุกิม

รอยพระพุทธบาทมีลักษณะเป็นหินแผ่นแบบใหญ่ กว้างประมาณ ๑๖ เมตร ยาวประมาณ ๓๐ เมตร มีรอยบุ๋มลึกลงไป กว้างประมาณเมตรเศษ ๆ ยาวประมาณ ๒ เมตรเศษ นอกจากนี้บนยอดเขายังมีก้อนหินที่มีรอยพระหัตถ์ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับพระพุทธบาท รอยราชรถปรากฏอยู่บนหินใหญ่ ซึ่งชาวบ้านเล่าว่าพระอินทร์และพวกเทวดานั่งราชรถมานมัสการรอยพระบาทนี้เป็นประจำเช่นกัน หินลูกบาตรก้อนใหญ่ตั้งอยู่บนพระพุทธบาท หินรูปช้างหมอบภายใต้ท้องช้างเป็นถ้ำ ห้างฝรั่งมีลักษณะเป็นหินก้อนใหญ่ซึ่งเข้าใจว่าในสมัยก่อนคงมีฝรั่งขึ้นไปส่องกล้องหรือทำอะไรสักอย่าง ถ้ำฤาษีเป็นถ้ำอยู่ใต้แผ่นหินรอยพระพุทธบาทและถ้ำสำเภา ฯลฯ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน จะมีประชาชนไปนมัสการรอยพระพุทธบาทกันมาก

หนังสืออ้างอิง

ศิลปากร, กรม **ชุมนุมเรื่องจันทบุรี** พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพนางวรรณ จันทวิมล ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

กรมศิลปากร, กรม กองโบราณคดี **โบราณคดีสีคราม** ฝ่ายวิชาการ กองโบราณคดี ๒๕๓๑

อนุวิทย์ เจริญศุภกุล "การสำรวจเก็บข้อมูลศิลปสถาปัตยกรรมสายอารยธรรมแบบเขมร ณ จังหวัดจันทบุรี" **ศิลปากร** ปีที่ ๒๙ เล่ม ๒ พฤษภาคม ๒๕๒๘, หน้า ๗๕-๘๖

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมวิทยาลัยรำไพพรรณี **โบราณสถาน โบราณวัตถุ วิถีชีวิตในจังหวัดจันทบุรี** วิทยาลัยรำไพพรรณี ๒๕๓๐

การประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี, สำนักงาน **เรื่องจังหวัดจันทบุรี** หน่วยศึกษานิเทศก์ ๒๕๒๘

คณะกรรมการศาลหลักเมือง **ที่ระลึกศาลหลักเมืองจันทบุรี** พิมพ์ครั้งที่ ๒ โรงพิมพ์ข่าวภาพจันทบุรี ๒๕๒๗

กรมศิลปากร **ทะเบียนโบราณวัตถุสถานทั่วราชอาณาจักร** โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๑๖

วัดเขาสุกิม

ศุภวัฒน์ เอมโอช

เนื้อที่ ๖๒๘๐ ไร่

วัดเขาสุกิมเป็นทั้งพุทธสถานและสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจแห่งหนึ่งของจังหวัดจันทบุรี อยู่ในเขตตำบลเขาบายศรี อำเภอท่าใหม่ ห่างจากตัวจังหวัดจันทบุรีประมาณ ๒๖ กิโลเมตร ถ้ามาจากกรุงเทพฯ แยกทางซ้ายมือตรงผ่านที่เรียกว่า "ห้วยสะท้อน" หรือหลักกิโลเมตรที่ ๓๐๕ เข้าไปเป็นระยะทางประมาณ ๑๕ กิโลเมตร หรือถ้าตั้งต้นจากตัวลงจังหวัดก็เริ่มจากทางแยกเขาไร่ยาไปทางเดียวกับน้ำตกกระทิงลึกเข้าไปประมาณ ๗ กิโลเมตรจะถึงทางแยกซ้ายมือไปเขาสุกิมระยะอีกประมาณ ๑๐ กิโลเมตร ก็ถึงวัดถนนราดยางตลอดสองข้างทางก็เต็มไปสวนผลไม้

วัดเขาสุกิมเป็นวัดที่มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมดีสร้างอยู่บนเขาเล็ก ๆ เฉพาะสำหรับการมาฝึกปฏิบัติธรรมหรือไปเที่ยวชมโบราณวัตถุและธรรมชาติ การขึ้นลงไม่ลำบากมีทั้งบันไดให้ขึ้นเพื่อทดลองพละกำลังหรือจะขึ้นด้วยรถรางชักลางด้วยกำลังไฟฟ้า ซึ่งบริการโดยไม่เก็บเงิน บนบริเวณวัดมีสิ่งก่อสร้างและต้นไม้ดอกไม้ที่สวยงาม เป็นระเบียบ โดยเฉพาะความสะอาดของสถานที่ และนี่คือ "ธรรม" ที่จะได้รับโดยที่พระท่านสอนเราทางอ้อม ผู้ที่สร้างวัดเขาสุกิมนั้นคือพระอาจารย์สมชาย ฐิตวิริโย ซึ่งเป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีสาธุชนศรัทธามากเพราะท่านมีเมตตาสูง คน

ที่มีโอกาสเข้าไปเยี่ยมชมวัดเขาสุกิมแล้วจะประจักษ์เองว่า ความศรัทธาของสาธุชนนั้นได้สร้างสรรค์วัดเขาสุกิมให้เจริญอย่างไม่หยุดยั้ง ด้วยแรงศรัทธาและความเป็นนักพัฒนาของพระอาจารย์สมชาย ทำให้วัดเขาสุกิมมีสถานที่สำหรับประชุม อบรม หรือปฏิบัติธรรมที่ใหญ่โต สะอาดเรียบร้อยที่สุด มีสภาพเหมือนพิพิธภัณฑ์แห่งภาคตะวันออก มีที่พักสำหรับนักแสวงธรรมและนักท่องเที่ยวได้เป็นพัน ๆ คน เป็นวัดหนึ่งที่สมควรจะกล่าวถึงทั้งประวัติของวัดและประวัติของผู้สร้างวัดเขาสุกิม เพื่อเป็นเกียรติประวัติแด่พระอาจารย์สมชาย ฐิตวิริโย จึงขอแนะนำประวัติย่อของท่านไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย.

ประวัติโดยย่อ ของท่านอาจารย์สมชาย ฐิตวิริโย กับวัดเขาสุกิม

ท่านอาจารย์สมชาย ฐิตวิริโย (นามสกุลมติยาภักดิ์) เกิดเมื่อวันที่ ๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ ตรงกับวันอังคาร ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ ปีฉลู เวลาเที่ยงวัน ณ หมู่บ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โยมบิดาชื่อสอน มติยาภักดิ์ โยมมารดาชื่อบุญ ซึ่งเป็นบุตรีคนเล็กของหลวงเสนา มีพี่น้องร่วมมารดาบิดาเดียวกัน ๒ คน คนหนึ่งชื่อ นายหนู มติยาศักดิ์ เนื่องจากโยมมารดาของท่านได้ถึงแก่กรรมตั้งแต่ท่านอายุได้ประมาณ ๒ ขวบ จึงอยู่ในความดูแลของคุณตาคือหลวงเสนา และเมื่อสิ้นบุญคุณตาแล้ว ได้อยู่ร่วมกับญาติ ซึ่งต่อมาท่านต้องรับผิดชอบภาระหน้าที่ในครอบครัวของญาตินั้นด้วย แต่ก็สามารถสร้างฐานะให้ดีขึ้นได้ โดยเป็นผู้นำตนเองตั้งแต่เป็นวัยรุ่น นับว่าเป็นวิถีชีวิตที่น่าสรรเสริญ และท่านได้รับความเคารพนับถือจากญาติในตระกูลและบุคคลทั่วไป

การศึกษาชั้นต้น ท่านอาจารย์ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาบริบูรณ์ จากโรงเรียนวัดในหมู่บ้านเกิด ดังกล่าวข้างต้น ส่วนการอบรมด้านจรรยามารยาทและชีวิตความเป็นอยู่ได้รับจากคุณตาประกอบกับนิสัยของท่านเองที่เป็นผู้ใฝ่รู้และมีความพอใจในธรรมะทางพระพุทธศาสนามาก จึงได้เสาะแสวงหาหนังสือธรรมมาอ่าน และชอบไปฟังเทศน์เสมอ กระทั่งต่อมาวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๗ ตรงกับวันจันทร์ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๗ ปีวอก เมื่ออายุได้ ๑๙ ปี ก็ได้บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดเหนือ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีพระโพธิญาณมุนี เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธรรมยุติ) เป็นอุปัชฌาย์ และไปจำพรรษา ณ วัดป่าศรีไพรวัลย์ ๑ พรรษา ได้แสวงหาครูอาจารย์ฝ่ายปฏิบัติกรรมฐานด้วยความยากลำบาก จนกระทั่งต่อมาได้ถวายตัวเข้าเป็นศิษย์ท่าน

พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ผู้มีกิตติคุณทางกรรมฐานในสมัยนั้น ณ วัดบ้านหนองผือ ตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร โดยได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมในสำนักของหลวงปู่มั่นเป็นลำดับมา บางครั้งก็ได้ออกไปบำเพ็ญธรรม และจำพรรษาอยู่กับท่านพระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ ที่วัดดอยธรรมเจดีย์ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร แต่ก็ยังคงไปมาศึกษาธรรมะกับหลวงปู่มั่น อยู่เสมอ

ครั้นเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ หลวงปู่มั่น ภูริทตฺต เถระ ก็ได้จัดการอุปสมบทให้ และจัดหาโยมอุปัฏฐากให้ด้วย คือ คุณแม่นุ่ม ชุวานนท์ และมอบหมายให้ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ เป็นพระอนุสาวนาจารย์ (ในการนี้หลวงปู่มั่นได้มอบผ้าสังฆาฏิ ๑ ผืน กับช้อนซ่อมทองเหลือง ๑ คู่ เพื่อร่วมในการอุปสมบทในครั้งนี้ด้วย) อุปสมบท ณ วัดศรีโพนเมือง อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร และไปจำพรรษา ณ วัดป่าภูธรพิทักษ์ อำเภอเมืองสกลนคร ซึ่งเป็นวัดที่พระกรรมวาจาจารย์เป็นเจ้าอาวาส แต่ก็ยังคงไปศึกษาปฏิบัติธรรม รับใช้หลวงปู่มั่น มิได้ขาด

บางปีก็ไปพักบำเพ็ญภาวนาและปฏิบัติธรรมตามสำนักต่าง ๆ ที่เป็นศิษย์ของหลวงปู่มั่น ช่วงนี้ใช้เวลานานถึง ๑๒ ปี ต่อมาเมื่ออายุพรรษาพ้นจากนิสัยแล้ว ท่านก็ออกเสาะแสวงหาสถานที่บำเพ็ญเองตามป่าเขาที่มีความสงบ วิเวก หลายแห่ง สถานที่ที่สงบ มีความวิเวก และให้ความรู้ความเข้าใจในด้านธรรมะอย่างแปลกประหลาดมหัศจรรย์ยิ่งนั้น คือ "ภูวัว" อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย แม้ปัจจุบันนี้ ท่านพระอาจารย์ก็ยังไปบำเพ็ญ ณ ที่ดังกล่าวเป็นบางปี ในราวปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ได้จำพรรษา ณ วัดอรัญวาสี (หลวงปู่เสาร์เป็นผู้สร้าง) อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๒ หลวงปู่มั่น ภูริตฺตเถระ ถึงแก่มรณภาพทำให้บรรดาศิษยานุศิษย์เศร้าสลดเป็นอย่างยิ่ง เมื่อหลวงปู่มั่นได้มรณภาพจากไปแล้ว ท่านพระอาจารย์สมชาย ฐิตวิริโย ก็ได้ไปศึกษาและปฏิบัติธรรมยังสำนักพระอาจารย์อื่น ๆ อีกเช่น

๑. สำนักของหลวงปู่สิงห์ ธนุตยาคโม (ท่านเจ้าคุณพระญาณวิศิษฐ์ สมิทธิวีราจารย์)

๒. สำนักท่านพระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ (หลวงปู่อ่อน วัดหนองบัวบาน)

๓. สำนักท่านพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร (หลวงปู่ฝั้น)

๔. สำนักท่านพระอาจารย์กงมา จิรปุญโญ (ท่านพ่อกงมา)

๕. สำนักท่านพระอาจารย์ศิลา อิสฺสโร

เป็นต้น

ท่านอาจารย์สมชาย ฐิตวิริโย ได้เคยออกบำเพ็ญธุดงค์ไปในป่า กับพระที่ถือเป็นครูบาอาจารย์ โดยร่วมผจญภัยในป่าด้วยกันมาหลายครั้ง เช่น ไปกับหลวงปู่ฝั้น อาจาโร เป็นต้น บางครั้งไปกับหลวงปู่มุน ธมฺวีโร (ขณะนี้หลวงปู่มุนอายุได้ ๑๐๐ ปี และมีชีวิตอยู่ที่วัดเขาสุกิม) และพระภิกษุบัว บางครั้งท่านก็ธุดงค์ไปลำพังองค์เดียว ท่านพระอาจารย์มีนิสัยเด็ดเดี่ยว ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ นอกจากนี้แล้วท่านยังเป็นผู้ที่มั่นคง หนักแน่นในด้านวัตรปฏิบัติต่อครูบาอาจารย์ของท่านโดยมิให้ขาดตกบกพร่อง ท่านไม่เคยลดละหรือประมาทในการฝึกปฏิบัติตน มีความแน่วแน่และมั่นคงต่อการฝึกจิต ทำสมาธิอยู่เสมอ เช่น การเดินจงกรม การนั่งสมาธิ ภาวนา แม้ปัจจุบันก็ยังคงรักษาความวีริยะอุตสาหะปฏิบัติให้ได้คุณธรรมขั้นสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก

ในกาลต่อมา ท่านพระอาจารย์ ได้จาริกแสวงหาสถานที่สงบ วิเวก เพื่อปฏิบัติธรรมไปในที่ต่าง ๆ ตามแต่โอกาส เช่น ในทางภาคเหนือ ภาค

กลางบางจังหวัด ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ธุดงค์ไปเกือบทุกจังหวัด บางครั้งไปลำพังองค์เดียว แต่บางครั้งก็มีเพื่อนสหธรรมิกติดตามไปด้วย

ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๘ - ๒๕๐๑ ท่านได้รับอาราธนาจากลูกศิษย์ที่มีความเคารพนับถือในตัวท่าน และข้าราชการผู้ใหญ่ในประเทศลาว ให้ท่านพระอาจารย์ไปช่วยเผยแพร่พระพุทธศาสนาในประเทศลาว การปฏิบัติและเผยแพร่กิจการพระศาสนาได้ผลดีมาก เป็นเหตุให้พวกลาวแดงจับท่านไปคุมขังหลายครั้ง ในข้อกล่าวหาว่าเป็นไส้ศึกให้รัฐบาลไทย แต่ก็ได้รับการปล่อยตัวกลับออกจากคุกทุกครั้ง ไม่ถูกฆ่าตายเหมือนพระเถระรูปอื่นที่ถูกจับไปพร้อมกัน เมื่อกลับจากประเทศลาวแล้ว ท่านพระอาจารย์ไม่เคยไปที่นั่นอีกเลย

ประมาณปลายปี พุทธศักราช ๒๕๐๓ ท่านออกธุดงค์ไปทางภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทย จนถึงต้นปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้ออกธุดงค์เข้าไปในเขตประเทศพม่าตามลำพังองค์เดียว ทางด้านจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้เข้าไปอยู่ในดินแดนของพวกกะเหรี่ยงหลายเดือน ได้รับความลำบากพอควร เพราะพวกกะเหรี่ยงนับถือผีสางเทวดา และอีกอย่างหนึ่งก็พูดกันไม่เข้าใจ กว่าจะสื่อความกันได้ต้องใช้เวลานาน อาหารการขบฉันก็ได้จำพวกผักและใบไม้แทนอยู่นาน แต่ก็ทนอยู่ได้ จนคุ้นเคยกับพวกกะเหรี่ยง และได้สอนหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาให้พวกกะเหรี่ยงเหล่านั้น ๆ มีความเคารพนับถือท่านพระอาจารย์เป็นอย่างมาก มีหลายคนเคยมาเยี่ยมท่านอาจารย์ถึงวัดเขาสุกิม

เมื่อกลับจากประเทศพม่าแดนกะเหรี่ยง ได้มาอยู่แถวอำเภอหัวหิน ประจวบคีรีขันธ์ ได้พบกับลูกศิษย์ คือ พระภิกษุทิวา อาภากโร ซึ่งมีความเคารพนับถือต่อท่านอาจารย์มาก ได้แนะนำว่าจันทบุรี เป็นถิ่นที่มีสถานที่เหมาะแก่การบำเพ็ญสมณธรรมอีกจังหวัดหนึ่ง มีสถานที่สงบ วิเวกหลายแห่ง ชาวจันทบุรีมีความนิยมเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และเข้าใจหลักปฏิบัติของพระกรรมฐานเป็นอย่างดี เนื่องจากพระกรรมฐานหลายรูปเคยมาเผยแพร่หลักการไว้ก่อนแล้ว เช่น หลวงปู่เทศก์ เทสฺรงฺสี หลวงปู่ฝั้น อาจาโร ท่านพ่อลี ธมฺธโร ท่านพ่อกงมา จิรปุญฺโญ และท่านพระอาจารย์บัว ญาณสมฺปนฺโน เป็นต้น

ท่านพระอาจารย์เมื่อได้รับฟังคำบอกเล่าเช่นนั้น ก็ได้ตัดสินใจมาจังหวัดจันทบุรี พร้อมด้วยพระภิกษุสามเณร จำนวน ๑๐ รูป

ครั้งแรกตั้งใจจะจำพรรษาที่วัดเขาน้อยสามผาน ตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าใหม่ จันทบุรี เพราะสถานที่เหมาะสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมอย่างยิ่ง แต่เมื่อติดต่อสอบถามแล้วปรากฏว่ากุฏิในวัดมีจำกัดไม่พอที่จะอยู่อาศัยได้ จึงเกิดปัญหาว่าจะกลับไปทางอีสาน หรือจะจำพรรษาอยู่ ณ ที่ใดดี เพราะใกล้วันจะเข้าพรรษาแล้วด้วย จะเดินทางไปจำพรรษา ณ วัดทางอีสาน คงไม่ทันแน่ เมื่อกำลังปรึกษาหารือกันอยู่นั้น ประจวบเหมาะกับคณะญาติโยมจากบ้านเนินดินแดง มีนายจอม แพทย์ประทุม และนายเฉลิม ทวีธรรม เดินทางไปที่วัดเขาน้อยสามผาน เพื่อแสวงหาและนิมนต์พระไปจำพรรษา ณ สำนักสงฆ์เนินดินแดง (สำนักสงฆ์จิรวัฒนาราม) จึงได้พูดคุยและตกลงกันเข้าใจแล้ว ท่านพระอาจารย์สมชาย ฐิตวิริโย และคณะพระเณรติดตาม จึงได้มาจำพรรษาที่วัดดังกล่าว (ปัจจุบันวัดนี้อยู่ห่างจากวัดเขาสุกิมประมาณ ๒.๕๐ กิโลเมตร) เมื่อท่านพระอาจารย์ได้มาอยู่ ณ สำนักสงฆ์เนินดินแดง ก็ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านช่วยกันสร้างและพัฒนาวัดสมบูรณ์ขึ้น นับเป็นวัดแรกที่ท่านพระอาจารย์พร้อมด้วยคณะสงฆ์ และอุบาสกอุบาสิกาได้จัดสร้างขึ้น

ต่อมาเมื่อวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๗ คุณโยมห่อ สูญญาจารย์ และคุณโยมขวัญใจงาม ได้อาราธนานิมนต์ท่านพระอาจารย์สมชาย ฐิต-

วิริโย พร้อมด้วยพระภิกษุสามเณร รวม ๙ รูป มาสวดมนต์ฉันเช้าที่บ้าน ณ หมู่บ้านคลองพลูกะต่อย ตำบลเขาบายศรี อำเภอท่าใหม่ จันทบุรี ชาวบ้านคลองพลูกะต่อยเห็นเป็นโอกาสดี จึงได้พร้อมใจกันอาราธนานิมนต์ท่านพระอาจารย์ กับคณะสงฆ์ มาพักบำเพ็ญธรรมบนเขาสุกิม (เดิมชาวบ้านเรียก เขาอีกิม ท่านพระอาจารย์เห็นว่าชื่อนี้ ไม่เพราะ ไม่เป็นมงคลนาม ได้ขอเปลี่ยนให้ชาวบ้านเรียกเป็น เขาสุกิม ซึ่งแปลว่า ทองชนิดดี หรือทองอย่างดี) ปัจจุบันนี้ ครั้งแรกมีพระภิกษุมาอยู่ด้วย ๒ รูป สามเณร ๒ รูป รวมเป็น ๕ รูป กับท่านพระอาจารย์ มีอุบาสก อุบาสิกา ติดตามมาปฏิบัติธรรมด้วย ๑๐ คน

ก่อนเข้าพรรษา ปี ๒๕๐๗ มีพระภิกษุมาเพิ่มรวมเป็น ๗ รูป สามเณรมาเพิ่มอีกเป็น ๔ รูป รวมเป็น ๑๑ รูป และปีต่อมาก็เพิ่มจำนวนขึ้นเป็นลำดับ ด้วยอำนาจปฏิปทาความสามารถอันสูงส่งของท่านพระอาจารย์ เช่น ด้านกรรมฐานและข้อวัตรปฏิบัติอันงดงาม ความมีระเบียบเรียบร้อยในด้านต่าง ๆ ความมีเมตตาธรรม การปฏิสันถารอันเป็นเยี่ยม ตลอดถึงการปกครองหมู่คณะ ก่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาแก่ผู้ที่ได้พบเห็นทั่วไป อันเป็นส่วนทำให้วัดเขาสุกิม มีความเจริญขึ้นอย่างรวดเร็วทุกด้าน ทุกวันจะมีศาสนิกชนทั้งใกล้และไกล ตลอดจนชาวต่างประเทศมาเยี่ยมวัดนี้เป็นจำนวนมาก

ท่านพระอาจารย์สมชาย ฐิตวิริโย เป็นผู้มีใจเด็ดเดี่ยว และทำงานด้วยความเสียสละอย่างยิ่ง ท่านทำหลายสิ่งหลายประการเพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติ พระศาสนา และสังคมส่วนรวมอย่างแท้จริง งานบางอย่างท่านจะรีบทำเพื่อให้เสร็จทันการกำหนด จึงให้เร่งทำทั้งกลางวันและกลางคืน เช่น งานก่อสร้างตึก หรือบันไดภายในวัด

เหตุที่ท่านพระอาจารย์ให้เร่งรีบทำความดีกันอย่างนี้นั้น เพราะท่านถือว่าอายุหรือชีวิตของท่านมีเหลืออยู่น้อยแล้ว จึงเสียสละและทำทุกอย่างที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม และประโยชน์ส่วนตัว

ของท่านเอง เช่น การเดินจงกรม นั่งสมาธิ เป็นต้น

ในอดีตท่านเคยตาย หรือสลบไปถึง ๒ ครั้ง ครั้งแรกเมื่ออายุ ๒๖ ปี พรรษาที่ ๖ ครั้งที่สอง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ พรรษาที่ ๒๕ การสลบไปถึง ๒ ครั้ง ทำให้ท่านเชื่อมั่นในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น ทั้งเป็นส่วนก่อให้เกิดความปีติแก่ศิษย์ ญาติโยม และเป็นแรงศรัทธาช่วยกันเสริมสร้างความเจริญให้แก่ทางวัด ท้องถิ่น ตลอดจนกิจการพระศาสนาให้วัฒนาถาวรขึ้นเป็นลำดับ ในกลางพรรษา ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ท่านพระอาจารย์ได้อาพาธหนักมากอีกหนหนึ่งด้วยแรงบุญกุศลเจตนาที่ได้สร้างสมไว้ ทั้งด้วยสมาธิจิตส่วนตนและของส่วนลูกศิษย์ ทำให้ท่านพระอาจารย์มีชีวิตอยู่รอดปลอดภัยมา ยังความชื่นชมโสมนัสแก่ทุกฝ่าย ในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๒๘ ตรงกับวันที่ ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ คณะศิษยานุศิษย์ถ้วนหน้า ได้ร่วมกันสรงน้ำแด่ท่านพระอาจารย์ในโอกาสงานทำบุญเนื่องในวันคล้ายวันเกิด ซึ่งก็ได้จัดทำเป็นลำดับมาทุกปี จนกระทั่งเมื่อปี ๒๕๓๑ คณะศิษยานุศิษย์ของวัดเขาสุกิมก็ได้มีประกาศเปลี่ยนแปลงวันทำบุญอายุของท่านพระอาจารย์สมชายจากวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ เป็นวันที่ ๑๕ เมษายนของทุกปี เป็นวันสรงน้ำแสดงมุทิตาจิตแด่ท่านอาจารย์

นอกจากท่านพระอาจารย์ จะเป็นผู้ปฏิบัติธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดแล้ว ยังได้จัดอบรมสั่งสอนพระภิกษุ สามเณร อุบาสกอุบาสิกา ชาวบ้านทั่วไป ให้ประพฤติปฏิบัติตามด้วย การบางอย่างได้จัดทำไว้ให้เป็นนิทัศน์อุทาหรณ์ หรือตัวอย่าง เช่น การจัดตกแต่งภายในศาลามีการจัดพระพุทธรูปโต๊ะหมู่บูชา ของใช้ต่าง ๆ จัดไว้อย่างมีระเบียบเรียบร้อย ท่านพระอาจารย์อบรมสอนลูกศิษย์ให้เป็นคนรู้จักเสียสละ ให้ปัน และเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน โดยท่านพระอาจารย์จะทำเป็นตัวอย่าง เช่น เมื่อมีผู้มีจิตศรัทธานำสมณบริขารมาถวายท่าน ท่านรับแล้วจะไม่เก็บไว้เป็นสมบัติส่วนตน แต่จะยกให้เป็นของส่วนกลางสงฆ์ มีคณะกรรมการสงฆ์พิจารณากันเองว่าพระรูปใดขาดแคลนสิ่งใช้สอยอันใด ก็ให้แบ่งปันกันไป หรือเมื่อมีผู้ถวายปัจจัยสำหรับท่านแล้ว ท่านจะไม่แตะต้องหรือเก็บไว้เป็นสมบัติส่วนตนเป็นอันขาด ท่านจะยกปัจจัยนั้นเข้าเป็นส่วนกลางทั้งหมดทันที เพื่อเอาไว้ใช้อำนวยความสะดวกแก่พระภิกษุ สามเณร แม่ชี และผู้ที่มาปฏิบัติธรรมทั้งหมด หรือจะนำไปใช้สอยในการก่อสร้างถาวรวัตถุ หรือปฏิสังขรณ์เสนาสนะต่าง ๆ ก็สุดแต่คณะกรรมการ จะจัดการพิจารณาตามความเหมาะสมต่อไป

สิ่งพิเศษอย่างหนึ่ง ที่ควรจะนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้คือ กุลบุตรที่จะมาอุปสมบท ณ วัดนี้ต้องมาเข้าวัดฝึกเป็นนาค โกนศีรษะ ทดลองปฏิบัติตนรักษาศีล ๘ ให้บริสุทธิ์ก่อน ไม่น้อยกว่า ๓ เดือน จึงจะรับบรรพชา อุปสมบทที่วัดต่อไปได้

การก่อสร้างวัดเขาสุกิม

นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นต้นมา จนบัดนี้ วัดเขาสุกิมได้พัฒนาไปเป็นอย่างมาก มีเนื้อที่ ๓๒๘๐ ไร่ เป็นที่ราบ ๒๘๐ ไร่ มีสิ่งก่อสร้าง ๑๑๔ หลัง ในจำนวนนี้มีกุฏิกรรมฐานในป่าบนเขาและไหล่เขา ๔๘ หลัง สิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่คือ

๑. โบสถ์ ขนาด ๒ ชั้น กำลังดำเนินการก่อสร้างเพื่อจะให้แล้วเสร็จต่อไป สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (อุฏฐายิมหาเถระ) ได้เสด็จมาทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๑ และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๖

๒. พระตำหนักสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ชื่อ "ตำหนักสันตจิตตาศรม" กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๑๐ เมตร สร้างเสร็จ เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๑๕๑๑

๓. พระตำหนักสมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตน์ฯ กว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

และพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ในรัชกาลที่ ๖ ได้เสด็จมามอบให้วัด เพื่ออุทิศพระราชกุศลถวายแด่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๒

๔. หอระฆัง สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (พิมพ์ ธมฺธโร มหาเถร) ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ได้มาประกอบพิธีเทฐานรากอุโบสถ วางศิลาฤกษ์หอระฆัง เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

๕. หอกลองสร้างปี พ.ศ. ๒๕๒๓

๖. เรือนรับรองฝ่ายอุบาสิกา ๒ หลัง

๗. ศาลาการเปรียญและศาลาบำเพ็ญธรรม (ได้รื้อสร้างเป็นตึกธรรมวิจัยแล้ว)

๘. รางลิฟท์ ๒ ทาง ขนาดยาว ๒๐๐ เมตร พร้อมห้องเครื่องกว้าน - ปล่อยลิฟท์และบันไดคอนกรีตเสริมเหล็กคู่ขนานอีกด้านหนึ่ง

๙. ตึกธรรมสาธิต ขนาด ๔ ชั้น สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (วาสน์ วาสโน) วัดราชบพิธฯ กรุงเทพมหานคร เสด็จมาทำพิธีเปิดป้ายเมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖

ตึกนี้มีลักษณะพิเศษ คือ เมื่อเดินตามสะพานไปแล้วจะถึงชั้นบนก่อน และชั้นล่างลึกลงไปในหุบเขา สวยงามมาก ใช้สำหรับฝึกสมาธิ และเป็นที่พักพระเถระ ครูฝึกการอบรม

๑๐. หอสมุดฟูดระกูลอนุสรณ์ ขนาด ๒ ชั้น ม.ล.ทวีสันต์ ลดาวัลย์ ราชเลขาธิการ ทำพิธีเปิดป้าย เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๔

๑๑. สระน้ำและสวนพุทธาวาส

ในปลายปี พ.ศ. ๒๕๒๓ หลังจากออกพรรษาแล้ว ท่านพระอาจารย์ ได้ขยายที่วัดออกไปทางที่ราบเชิงเขา และซื้อที่เพิ่มเติมส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งใช้บริเวณที่ซึ่งก่อสร้างโรงเรียนเขาสุกิมโรตารี่อุปถัมภ์ โดยได้ซื้อที่ดินให้โรงเรียนย้ายไปสร้างใหม่ในเนื้อที่ ๖๔ ไร่ทางฝั่งตรงข้าม

บริเวณที่ขยายออกไปดังกล่าว ได้สร้างสระน้ำและสวนพุทธาวาส ได้ใช้เวลาสร้าง ๖ เดือน และทำพิธีเปิดป้าย เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๔ ใช้ชื่อว่า "สระพุทธโคตม" และ "สวนพุทธาวาส" ในบริเวณนี้มีพระพุทธรูปแกะด้วยหินขนาดใหญ่ถึง ๔ องค์ มีพลับพลา ๓ หลัง

ต่อมาได้สร้างสระน้ำเพิ่มขึ้นอีก ๑ แห่ง เนื้อที่ ๕๐ ไร่ มีพระสังกัจจายน์อยู่ริมขอบสระ เป็นการสร้างสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ทำพิธีเปิดป้าย เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๒๕

สระน้ำและพระพุทธรูปประจำสระที่กล่าวแล้วนี้ ประมาณค่ามิได้ เป็นทัศนียภาพและรมณียสถาน อันควรแก่การเข้าไปทำให้ใจสงบ ในวันสำคัญเช่น มีการอบรม พระนักศึกษา หรือวิสาขบูชา เข้าพรรษา ได้ใช้บริเวณรอบ ๆ สระที่เป็นสวนพุทธาวาสนี้ เป็นที่เวียนเทียนและฝึกทำสมาธิด้วย

๑๒. ตึกธรรมวิจัย

เริ่มสร้างเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๖ แทนศาลาบำเพ็ญธรรมหลังเดิม ซึ่งเป็นเรือนไม้ชั้นเดียว คับแคบ ได้สร้างเป็นตึก ๔ ชั้น ขนาดกว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๔๕ เมตร มีระเบียงยื่นด้านละ ๒.๕๐ เมตร สูง ๒๓ เมตร ทำพิธีเปิดป้าย เมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๗ โดยสมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน) วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร

ตึกนี้ชั้นแรก ใช้เป็นสำนักงานและเลขานุการ จัดทำเอกสารและบัญชีต่าง ๆ ส่วนหนึ่งจัดตั้งเตียงพยาบาลรวม ๑๓ เตียง

ชั้นที่ ๒ เป็นที่พักสำหรับสุภาพสตรี หรืออุบาสิกาที่มาบำเพ็ญธรรม

ชั้นที่ ๓ เป็นที่พักสุภาพบุรุษ หรืออุบาสกที่มาบำเพ็ญธรรม

ชั้นที่ ๔ เป็นสถานที่ฝึกอบรมกรรมฐาน การประชุม อบรม หรือสวดมนต์

แต่ละชั้นเว้นชั้นแรก ประดิษฐานพระพุทธรูปโบราณ และพระประธาน ตลอดศิลปะโบราณอื่นด้วย จัดไว้อย่างมีระเบียบและมีคุณค่าแก่การศึกษา

๑๓. วิหารบูรพาจารย์อุทิศ เป็นวิหารที่สร้างขึ้นบนดาดฟ้าของตึก ๖๐ ปีเฉลิมพระชนมพรรษา สร้างเสร็จใน พ.ศ. ๒๕๓๑ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเสด็จมาทรงเปิดและประกอบพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในเจดีย์หยกเมื่อ ๑๕ เมษายน ๒๕๓๑ ภายในวิหารมีทั้งที่พักที่ประชุมปฏิบัติธรรม ที่ต้อนรับพระอาคันตุกะและแขก ตลอดจนเป็นพิพิธภัณฑ์โดยเฉพาะชั้นบนสุด นอกจากจะมีเครื่องใช้ที่มีคุณค่าแล้วยังมีหุ่นขี้ผึ้งของเกจิอาจารย์ชื่อดัง เช่น หุ่นขี้ผึ้งของหลวงปู่เสา หลวงปู่มั่นและหุ่นของพระอาจารย์สมชายเอง ซึ่งปั้นด้วยวัสดุคงทนและฝีมือดีมากจนอาจเข้าใจผิดว่าเป็นตัวท่านจริง ๆ บนชั้นที่ ๔ นี้เราสามารถจะเห็นทัศนียภาพของเมืองจันท์ได้อีกแง่มุมหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ได้พบกับความสดชื่น รู้สึกปลอดโปร่ง จนอยากจะยืนอยู่ให้นานที่สุดเพื่อเก็บภาพที่สวยตา ไว้ในความทรงจำและสูดอากาศที่บริสุทธิ์ไว้ให้เต็มปอด และน่าจะเรียกได้ว่าเป็น "ความสุข" ที่ได้รับจากวัดเขาสุกิม

สิ่งก่อสร้างซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัดเขาสุกิม

ท่านพระอาจารย์สมชาย ฐิตวิริโย ได้สนับสนุนก่อสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษา และโรงพยาบาล เมื่อสร้างเสร็จแล้ว ได้ยกให้เป็นทรัพย์สมบัติของทางรัฐบาล ดำเนินงานโดยข้าราชการ แม้จะได้รับงบประมาณจากทางรัฐบาลแล้ว ท่านอาจารย์ยังได้ให้การสนับสนุนอุปถัมภ์อยู่ทุกปี คือ

๑๓. โรงเรียนเขาสุกิมโรตารี่อุปถัมภ์

สถานที่ก่อสร้างเดิม อยู่บริเวณที่ขุดสระตรงข้ามกับโรงพยาบาล ได้ย้ายออกไปเมื่อได้งบประมาณจากทางรัฐบาล ได้สร้างตึก ขนาด ๒ ชั้น ๑๖ ห้องเรียน สร้างหอประชุม และอื่น ๆ รับนักเรียน ชาย - หญิง ม. ๑ - ม. ๓ มองดูจากทางหน้าวัดเห็นได้ชัดและสวยงามเริ่มเปิดการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๒๒

๑๔. โรงพยาบาลวัดเขาสุกิม เริ่มก่อสร้างพร้อมกับโรงเรียนเขาสุกิมโรตารี่อุปถัมภ์ เสร็จและทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๔ โดยท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข (นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว)

เกียรติประวัติอันควรจารึกไว้สำหรับวัดเขาสุกิมและชาวจันทบุรี

๑. วันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์ ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเททองหล่อพระประธานพระอัครสาวกทั้งสองพระองค์และพระอานนท์ เพื่อประดิษฐาน ณ อุโบสถ วัดเขาสุกิม

๒. วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนิน พร้อมด้วยพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรชายา เสด็จมาทอดผ้าป่า

การอุปถัมภ์การศึกษาอบรมของพระภิกษุ

นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นต้นมาสภาการศึกษามหามกุฎราชวิทยาลัย มีเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน) ในฐานะอธิการบดี ได้นำพระภิกษุนักศึกษา ปริญญาตรีปีสุดท้ายมาฝึกภาคปฏิบัติ ณ วัดเขาสุกิมนี้ ตลอดได้นำพระนักเรียนสังฆาธิการชั้นสูงมาฝึกอบรมเกือบทุกปี ในการนี้ทางวัดได้ให้การอุปถัมภ์ เรื่องการรับส่งอาหารและบิณฑบาต จัดสถานที่ต้อนรับ ทำให้การฝึกอบรมเกิดความเรียบร้อย เกิดผลดีสมตามความมุ่งหมาย

การอุปถัมภ์การประชุมสัมมนาต่าง ๆ

นอกจากการอบรมพระนักศึกษาของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยแล้ว วัดเขาสุกิมได้ให้ความอนุเคราะห์อุปถัมภ์การประชุมสัมมนาสมาคมพุทธศาสนามาครั้งหนึ่งแล้วด้วย ทางวิทยาลัยครู และมหาวิทยาลัยได้จัดให้นักศึกษามาฝึกภาคปฏิบัติเกี่ยวกับการทำสมาธิ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ได้จัดให้มีการอบรมสัมมนาครูที่วัดนี้ด้วย

วัดเขาสุกิมได้รับให้เป็นศูนย์ฝึกธรรมะของโครงการ "แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง"

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ นี้ นอกจากจะจัดให้มีการประชุมสมาคม องค์การพุทธศาสนาทั่วประเทศครั้งที่ ๓๓ แล้ว สภาสมาคมครู-ผู้ปกครองทั่วประเทศก็ได้จัดสัมมนา ณ วัดเขาสุกิมนี้เช่นเดียวกัน

การมอบทุนการศึกษาให้แก่นักเรียน

ท่านพระอาจารย์สมชาย ฐิตวิริโย ได้สนับสนุนการศึกษาแก่เยาวชน ที่มีฐานะยากจนมีความประพฤติเรียบร้อย สนใจการเล่าเรียนทั้งระดับประถมและมัธยมศึกษา ปีลงไม่น้อยกว่า ๒๐๐ ทุน โดยตั้งมูลนิธิขึ้นในวัดเพื่อหาดอกผลมาเป็นทุนดังกล่าว มีมูลนิธิในความอุปถัมภ์ ๗ มูลนิธิ คือ

๑. มูลนิธิฐิตวิริยาจารย์
๒. มูลนิธิเพื่อการศึกษา
๓. มูลนิธิเวสารัชชานนท์
๔. มูลนิธินายวีระ - นางกิมลี้ รอบรู้
๕. มูลนิธิสาย ประสังข์สิทธิ์
๖. มูลนิธิเลิศฤทธิ์
๗. มูลนิธิประดับ สุวรรณชื่น

การทอดผ้าป่ากฐินและแจกสิ่งของแก่ประชาชน

ในแต่ละปี ท่านพระอาจารย์ได้นำศิษยานุศิษย์และผู้ที่เคารพนับถือ ไปทอดกฐินและผ้าป่ายังวัดในจังหวัดจันทบุรี และต่างจังหวัดปีละหลายครั้ง และได้ทำติดต่อกันมาหลายปีแล้ว นับเป็นการเกื้อกูลวัดอื่น ๆ ที่ยังไม่พร้อมในเรื่องเสนาสนะ นอกจากนี้ยังได้นำผลไม้ อาหารเสื้อผ้าไปแจกประชาชน ทหาร ตำรวจตระเวนชายแดนในหน้าผลไม้ หรือยามที่เกิดอุทกภัย และในยามที่เกิดวิกฤตการณ์ทางบ้านเมือง เป็นการเสริมกำลังจิตใจแก่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนทุกหมู่เหล่า และหากจะคิดเป็นมูลค่าก็นับด้วยจำนวนล้าน แต่ก็ยังนับว่าน้อยกว่า คุณธรรมน้ำใจ และเป็นการสอนธรรมด้านปฏิบัติให้หยั่งลึกลงไปในจิตใจศิษยานุศิษย์ ทั้งนี้ศิษย์ทุก ๆ คนที่เคยร่วมเดินทางไปกับท่านพระอาจารย์ ไม่เคยนึกถึงความเหน็ดเหนื่อย มีแต่ความปีติยินดีถ้วนหน้า

การก่อสร้างวัด

นอกจากวัดเนินดินแดง (วัดจิรวัฒนาราม) และวัดเขาสุกิมที่กล่าวมาแล้ว ท่านพระอาจารย์ได้อุปถัมภ์ และสร้างวัดให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ อีกหลายวัด แล้วส่งพระที่เป็นลูกศิษย์ไปประจำ ซึ่งเป็นวัดกรรมฐานสาขา วัดเขาสุกิม คือ

๑. วัดแหลมเสด็จ ตำบลคลองขุด อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เนื้อที่ ๒๑ ไร่สร้างตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๘

๒. วัดแสนตุ่ม อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด เนื้อที่ ๔๐๐ ไร่ สร้างตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๘

๓. วัดเนกขัมมวิสุทธิ์ ตำบลศิลาทิพย์ อำเภอชัยบาบาล จังหวัดลพบุรี เนื้อที่ ๕๐๐ ไร่ สร้างตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๕

และยังได้อุปถัมภ์ทะนุบำรุงก่อสร้างวัดเหล่างิ้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด อันเป็นวัดบ้านเกิดของท่าน กับได้สนับสนุนปฏิสังขรณ์ วัดทับพริก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี

และวัดป่าบ้านแจ้ง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้วย

ท่านพระอาจารย์ สมชาย ฐิตวิริโย เป็นพระภิกษุอีกรูปหนึ่ง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทรงเคารพนับถือมาก ทั้งนี้เพราะปฏิปทา และความสามารถของท่าน จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า ท่านพระอาจารย์เป็นพระที่มีความสามารถและเมตตาธรรมสูง มีความเสียสละอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ได้ช่วยเหลือกิจการพระศาสนา และกิจการของบ้านเมือง นับเป็นพระอาจารย์ที่มีประวัติอันน่าศึกษาอย่างยิ่ง

(รายละเอียดเพิ่มเติม ให้ดูจาก หนังสือที่ระลึกครบรอบห้ารอบ ๖๐ ปี ท่านพระอาจารย์สมชาย ฐิตวิริโย ๔ เมษายน ๒๕๒๘)

อาหารพื้นเมืองจันท์

ครัวจันทบูร

กองทัพที่แกว่นกล้า เกรียงไกร
ขุนทัพชาญยุทธไชร้ เกียรติก้อง
ทะแกล้วหาญศึกอาศัย เสบียงช่วย
กองทัพเดินด้วยท้อง วาทนี้กล่าวขาน

อาหารเอมโอชด้วย คนปรุง
เลิศรสชวนคนมุง ค่ำเช้า
ระบือเลื่องนามผดุง ขานต่อ กันนา
เฉกเช่นเชิญท่านเฝ้า เร่ลิ้มอาหารจันท์

กลางวันชวนลิ้มชิมรส ก๋วยเตี๋ยวดู
เนื้อเลียงฤๅชอบหมู สั่งได้
เส้นจันท์ผันผัดปู เอมโอช ยิ่งนา
เหนียวนิ่มชิมรสไชร้ จักต้องเรียกหา

สนธยาปลากระบอกต้ม ส้มระกำ
น้ำพริกไข่ปูยอดจิกยำ อร่อยแท้
สะเดาลวกกุลาดำ กุ้งย่าง แนมนา
หมูชะมวงสามรสแปล้ กล่อมน้ำลายสอ

สะตอไข่ชะเนียงหย่องนั้น น้ำพริกระกำ
กุ้งแห้งป่นปนคราดำ พริกด้วย
ชะอมชุบไข่ทอดทำ เข้าคู่ กันนา
ระลึกรสตราบม้วย ดั่งนี้เชิญชิม

"หมูชะมวง"

เรื่องอาหารการกินพื้นเมืองของจันทบุรีก็ไซ่ด้อยน้อยหน้าใคร เพราะจันทบุรีเป็นจังหวัดชายทะเลตะวันออกที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารทั้งจากป่า จากสวนและทะเล มีไร่พริกไทยมากพอ ๆ กับสวนผลไม้ จากทะเลก็มีกะปิ น้ำปลา ปลาเค็ม โดยเฉพาะกุ้งแห้ง ขึ้นชื่อว่ามีรสอร่อยและราคาสูงกว่าที่อื่น คือ ตั้งแต่ราคากิโลกรัมละ ๒๕๐-๘๐๐ บาท

ในที่นี้จะกล่าวถึงอาหารสำเร็จรูปที่เมืองจันทบุรี ขอเริ่มด้วยเส้นก๋วยเตี๋ยวจันท์ หรือเส้นจันท์ ซึ่งเป็นที่รู้จักและนิยมซื้อหามาบริโภคกันทั้งในและต่างประเทศทีเดียว เพราะเส้นก๋วยเตี๋ยวจันท์นั้นสามารถเก็บไว้ได้นาน เส้นเล็กบาง เนื้อแป้งนิ่มและเหนียว ไม่ว่าจะนำไปปรุงเป็นก๋วยเตี๋ยวแห้ง น้ำหรือผัดอย่างใดอย่างหนึ่งก็อร่อยทั้งสิ้น เพียงแต่ว่าก่อนปรุงต้องนำเส้นแช่น้ำเย็นให้อ่อนตัวแล้วจึงลวกหรือผัดต่อไป และในขณะผัดหากเส้นยังกระด้าง จะเติมน้ำลงไปเล็กน้อย แล้วผัดจนน้ำงวด เส้นก็ไม่ขาดและกลับจะนิ่มเหนียวมีรสโอชายิ่งขึ้น ดังนั้น ไม่ว่าจะทำเป็นก๋วยเตี๋ยวทะเล ก๋วยเตี๋ยวหมู ก๋วยเตี๋ยวลูกชิ้น ฯลฯ ก็ได้ทั้งนั้น แต่ที่พิเศษจนขึ้นชื่อของจันท์ ก็คือ ก๋วยเตี๋ยวเนื้อเลียง ก๋วยเตี๋ยวผัดปู

ก๋วยเตี๋ยวเนื้อเลียง หรือหมูเลียง ปรุงรสด้วยน้ำตาลอ้อยแทนน้ำตาลทราย น้ำส้ม (พริกขี้หนู) ดอง จะช่วยให้รสจัดจ้าทั้งหวาน เผ็ด และหอมกลิ่นเร่วหอม (คล้ายข่า) ที่ใช้ต้มในน้ำปรุง อร่อยจนท่านจะต้องเรียกชามที่สองและสาม

ก๋วยเตี๋ยวผัดปูที่เลื่องชื่อของจันท์อีกอย่างนั้น นอกจากเส้นจะนิ่มเหนียว สีสันน่ารับประทานแล้ว ยังโอชาด้วยรสเข้มข้น เปรี้ยว เผ็ดและหวาน ก่อนจะนำเส้นที่แช่ไว้ลงผัดในน้ำปรุงที่เผ็ดด้วยพริกแดง (พริกแห้งเม็ดใหญ่) เปรี้ยวด้วยน้ำมะขามเปียก และหวานด้วยน้ำตาลทรายและน้ำตาลปีบ จะใช้หัวกระทิเคี้ยวน้ำพริกที่ปรุงจนหอมและแตกมันผัดแทนใช้น้ำมันหมูหรือน้ำมันพืชก็ได้ตามชอบ เมื่อชิมได้รสกลมกล่อมครบสามรสจึงใส่ปูทะเลทอดกรอบผัดให้เข้ากับน้ำพริกและใส่เส้นผัดเคล้าให้เข้ากันจนทั่ว รับประทานกับถั่วงอกสด ใบกุยไฉ่ หัวปลี และแตงกวาซอยขวาง จะใช้เป็นอาหารเช้า กลางวัน เย็น หรือกลางดึกก็ได้ไม่มีข้อห้าม

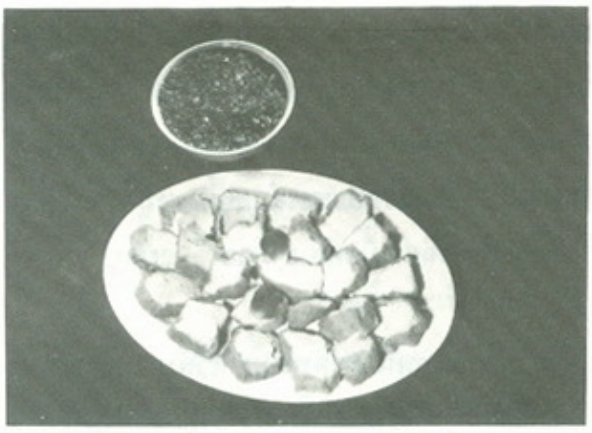
ต้มส้มปลากระบอกแบบฉบับของเมืองจันท์นั้นอร่อยแปลกกว่าที่อื่น จะเปรี้ยวด้วยรสระกำ เผ็ดและหอมขิงที่หั่นฝอยใส่ลงไปด้วย ยิ่งได้ปลากระบอกที่มีไข่เต็มท้องด้วยแล้ว เพียงต้มส้มร้อน ๆ สัก ๑ ที่ ท่านจะเจริญอาหารกว่าปกติทีเดียว

น้ำพริกปูไข่ ใช้ไข่ปูทะเลตำรวมกับน้ำพริก ใส่เนื้อปูทะเลลงไปด้วยจะทำให้หอมหวานยิ่งขึ้น รับประทานได้ทั้งผักต้ม ผักสด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับแตงกวา มะเขือกรอบ ว่านม่วง (ขมิ้นขาว) และยอดเสม็ดแดง เป็นต้น

ยอดจิกยำ จิกมี ๒ ชนิด คือจิกขาวและจิกแดง จิกแดงจะมีรสฝาดกว่าจิกขาว ยอดจิกที่หั่นฝอยยำกับเนื้อปลาทูต้มเค็ม (ความจริงหวาน) หรือจะใช้ปลากระป๋องแทนก็ได้ ปรุงรสด้วยพริกขี้หนู หัวหอมซอย น้ำปลา มะนาว จะรับประทานกับข้าวสวยหรือใช้เป็นกับแกล้มได้เป็นอย่างดีอีกจานหนึ่ง

กุ้งเผาสะเดาลวก น้ำปลาหวานก็เช่นเดียวกับที่มีทุกภาค จะต่างกันที่กุ้งเผาของจันทบุรีนั้นใช้กุ้งกุลาดำ ทั้งนี้เพราะจันทบุรีเป็นแหล่งนากุ้งกุลาดำแหล่งใหญ่ในจังหวัดชายทะเลในภาคตะวันออก จะอร่อยเพียงใดนั้นเชิญพิสูจน์ด้วยตัวท่านเองจะดีกว่านะคะ

อาหารที่ขึ้นชื่ออีกอย่างของจันทบุรี ก็คือ หมูชะมวง อันที่จริงต้นชะมวงเป็นไม้ป่าขึ้นในหลายภาค พบทั้งทางภาคใต้ และอีสาน แต่อาจจะเรียกชื่อต่างกันไป เช่นทางอีสานเรียกส้มมง หรือส้มโมง

"ตะกั่วทอด"

"ก๋วยเตี๋ยวผัดปู"

เป็นต้น ต้นชะมวงเป็นไม้ยืนต้นใบเปรี้ยว มีรสเปรี้ยว ผลคล้ายมังคุดแต่เปลือกบางกว่า ใบที่ใช้จะใช้ใบเพสลาด (กลางอ่อนกลางแก่) มาฉีกใส่หมูสามชั้นหรือคาเชา (ขาหน้า) ผัดกับเครื่องปรุงที่มีพริกแกงหอมแดง กระเทียม ข่า เติมรสด้วยน้ำตาลปีบ น้ำปลาและเคี่ยวไฟรุมจนหมูนุ่มมีสามรสกลมกล่อม ควรรับประทานในวันต่อไปจะอร่อยกว่ารับประทานทันทีเช่นเดียวกับแกงส้มนั่นเอง

ถ้าจะเว้นไม่กล่าวถึงน้ำพริกระกำก็ดูจะลำเอียงไปหน่อย น้ำพริกระกำนี้ท่านอาจหารับประทานตามร้านได้ยาก เพราะมีเฉพาะฤดูกาลและมักเป็นอาหารประจำบ้านมาแต่โบราณ คนจันท์นิยมใส่กุ้งแห้งโขลกไปพร้อมกะปิและเครื่องปรุง ซอยเนื้อระกำเปรี้ยวลงโขลกด้วย เติมรสด้วยน้ำปลา น้ำตาล เป็นน้ำพริกข้น ๆ ไม่เหลวใสเหมือนน้ำพริกกะปิทั่วไป รับประทานเข้ากันได้ดีกับลูกสะตอ (ไข่) หัวชะเนียง ลูกหย่อง ยิ่งกับชะอมชุบไข่ทอดด้วยแล้วนับเป็นยอดอาหาร

ที่กล่าวมาแล้วในตอนต้นนี้เป็นเพียงอาหารคาวที่เป็นอาหารพื้นเมืองจันทบุรีที่มีรสชาติติดปากติดใจทั้งคนในจังหวัดอื่นและคนจันท์ จึงไม่เป็นที่น่าสงสัยว่า เหตุใดคนจันท์ส่วนใหญ่จึงสมบูรณ์พูนสุข ใบหน้าอิ่มเอิบ ยิ้มแย้มแจ่มใส ท่านผู้ใดต้องการทราบเคล็ดลับและสนใจขอเชิญได้ที่จังหวัดจันทบุรีทุกฤดูกาลเลยฮิ!

อาหารหวาน

"ขนมทองม้วนอ่อน"

ทองม้วนนิ่ม :

แปลกกว่าใครทองม้วนนิ่มเคยชิมไหม
หวานก็ได้เค็มก็ดีมีสองนาง
ทองม้วนกรอบทองพับทองม้วนนิ่ม
ต้องซื้อฝากญาติมิตรสนิทพลัน
อยู่ท่าใหม่จันทบุรีที่เอ่ยอ้าง
ขายอยู่ร้านไม่ห่างแถบเดียวกัน
ใครได้ชิมชื่นรสาดังพาฝัน
ไม่เชื่อกันเชิญไปชิม "นิ่มลิ้นจน"*

ข้าวเกรียบอ่อนน้ำจิ้ม :

ข้าวเกรียบอ่อนน้ำจิ้มน่าลิ้มรส
บีบมะนาวเหยาะน้ำปลาเพื่อปรุงปน
นำข้าวเกรียบมาจิ้มฤๅราดเคล้า
เยาราคาชวนให้มาชิมทั่วกัน
ตำพริกสดกระเทียมกุ้งแห้งป่น
น้ำตาลตักคนคนให้เข้ากัน
กลิ่นสามรสไม่เบาน้ำลายกลั่น
ขืนช้าพลันต้องอดเพราะหมดไว

ข้าวต้มผัดใบกระพ้อ ข้าวต้มมัดใต้ :

ข้าวต้มมัดไส้กล้วยใบกระพ้อ
มัดหลายเปลาะตองหลายชั้นนั้นถูกใจ
ผัดให้หอมมันเค็มใช้เป็นไส้
ต้องเสน่ห์รสอาหารของเมืองจันท์

นำมาห่อสีนวลอีกมัดใต้
หอมพริกไทยถั่วมันเคล้าจนเข้ากัน
ไม่ว่าใครลิ้มนิดติดใจมั่น
เชิญชวนกันรีบมาอย่ารอนาน

ทุเรียนกวน :

หากจัดหาของฝากญาติเพื่อนพ้อง
ฤๅก้านยาวชนึกบเก็บได้นาน
ขอรับรองของแท้ทุเรียนล้วน
พอถึงหน้าทุกเคหากลิ่นหอมไกล
ขอจบบทงดบรรยายเพียงแค่นี้
อ่านเพียงรู้ต้องได้ดูด้วยตา

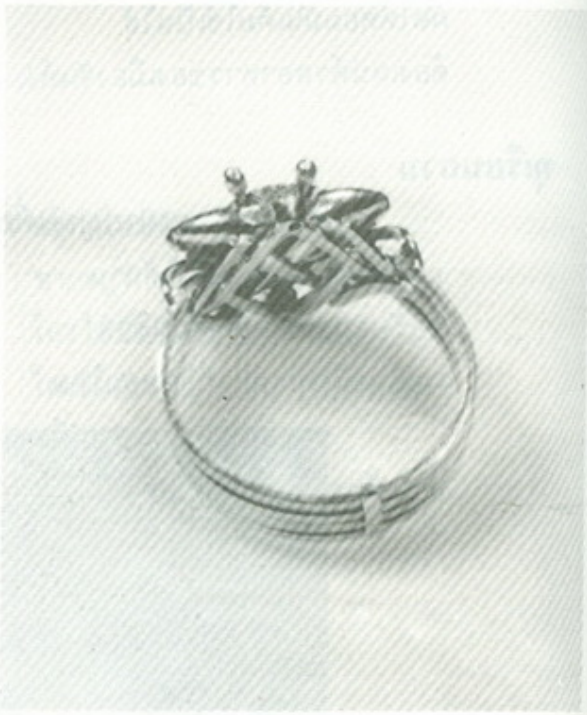
ทุเรียนกวนหมอนทองรสมันหวาน
ผู้รับฝากจักเบิกบานซึ้งน้ำใจ
ฤๅจักเฝ้าดูเขากวนก็ย่อมได้
กะทะหนึ่งไซร้สามชั่วยามตามเวลา
แม้ยังมีของดีอีกมากหนา
จะให้ดีต้องมาชิมเองเอย.

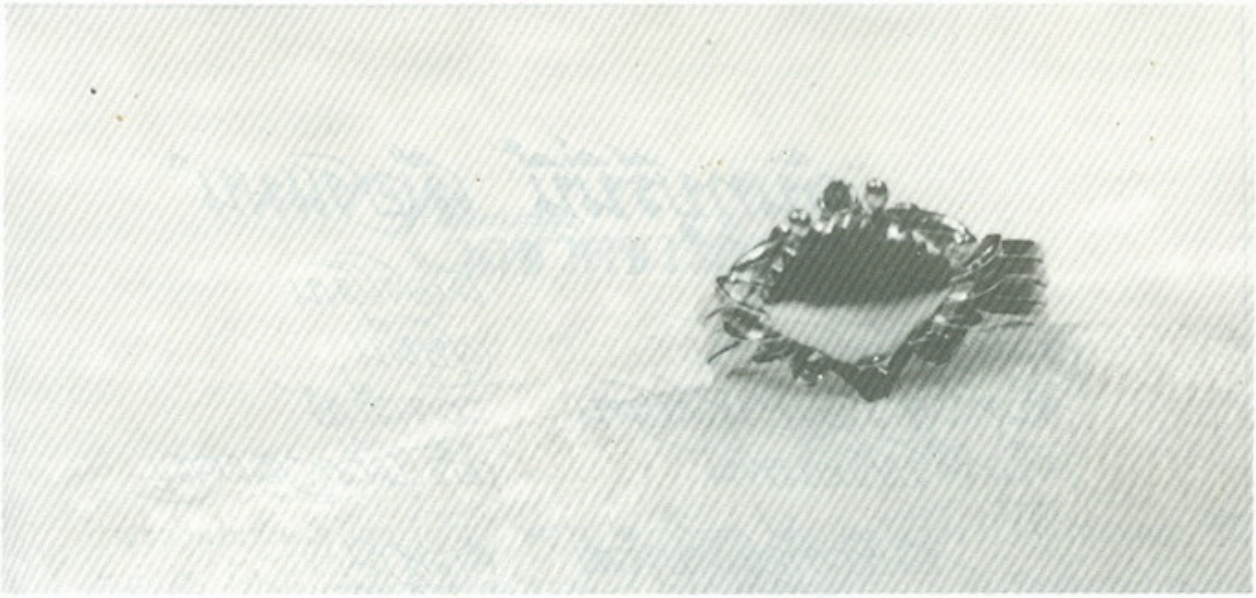
* นิ่มลิ้นจน เป็นภาษาพื้นบ้านจันท์ หมายถึง มาก บางครั้งจะออกเสียงเป็น เจ็น, จ๊น ก็มี

ของดีเมืองจันท์

ของดีเมืองจันท์ ซึ่งเป็นที่รู้จักและแสวงหากันมากอีกอย่างคือ แหวนปู แหวนปลา แหวนปู, ปลานี้เป็นแหวนกล ตัวเรือนเป็นรูปปูทะเล พญานาค กุ้ง ท้องวงเป็น ๔ วงเรียงกันอยู่ และเมื่อถอดก้านสี่วงจะคล้องกันอยู่ไม่แยกจากกัน และเมื่อประกอบเข้าด้วยกันอย่างถูกวิธี แหวนก็จะมีสี่ก้านเรียงชิดกัน ผู้เป็นเจ้าของจะต้องรู้วิธีการประกอบว่าต้องจับก้านใดสอดก้านใด ไม่เช่นนั้นจะต้องเดือดร้อนนำแหวนไปให้ช่างหรือผู้รู้วิธีช่วยประกอบให้ ดังนั้นเจ้าของแหวนกลดังกล่าวบางท่านจึงให้ช่างทำทองคาดพันก้านทั้งสี่มิให้หลุดจากรูปเดิม อันที่จริงแหวนกลนอกจากจะเป็นเครื่องประดับที่สวยงาม แปลก และถือว่าเป็นสัญญลักษณ์ของเมืองจันท์แล้ว ยังเป็นสิ่งที่ฝึกความจำ ฝึกสมาธิ และทำให้เป็นคนใจเย็น สุขุมรอบคอบ หรือเป็นของแก้รำคาญในยามที่ท่านว่าง หรือว้าวุ่นใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้เป็นอย่างดี โดยการดึงให้หลุดจากการเรียงวงแล้วประกอบให้เข้ากันใหม่ ขณะจับก้านสอดกันนั้นท่านจะพุ่งความสนใจอยู่กับเรื่องแหวนและนึกหาวิธีการจนลืมเรื่องยุ่งใจไปได้ชั่วขณะ

แต่เดิมขึ้นชื่อเพียงแหวนปู ผู้คิดประดิษฐ์แหวนกลนี้ คือคุณลุงหยี ควรใส่นามสกุล เจียระนัย บ้านอยู่ตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง คุณลุงหยี วัย ๘๐ ปีเศษ เล่าว่าสมัยยังหนุ่มอยู่เป็นช่างทองอยู่กรุงเทพเคยเห็นแหวนกลของฝรั่ง หัวแหวนเป็นรูปต่าง ๆ มีก้าน ๒ ก้าน จึงคิดดัดแปลงมาเป็นรูปปู และมี ๔ ก้านคล้องกันอยู่ แหวนปูของคุณลุงหยีรูปเหมือนปูทะเลมาก ตากระดุกกระดิกได้ ฝังพลอยตามปุ่มที่ประดับรอบฐาน แต่ลูกค้าบางคนก็ต้องการให้ฝังพลอยที่ตา หรือที่กระดอง คุณลุงหยีไม่เคยให้ลูกค้าผิดหวังแม้แต่ตัวผู้เขียนเอง เคยให้คุณลุงหยีทำกระดองผิดไปจากปูทะเล คือ เป็นปูม้า กระดองจะค่อน-

ข้างแบนกว้างไม่คุ่มเท่าปูทะเล สองข้างจะแหลมคล้ายกรีกุ้ง ดูสวยงามและคล้ายจริงเป็นที่ถูกใจทั้งผู้ทำและผู้สั่งทำ น่าเสียดายที่ปัจจุบันคุณลุงหยี งดรับงานนี้แล้ว เพราะชราและสายตาไม่ค่อยดี ไม่มีลูกหลานสืบทอดฝีมือ แต่ก็ไม่สิ้นหวังเสียทีเดียว เพราะมีตำรวจหนุ่มนามสายันห์ ภูมิภักดิ์ เกิดความสนใจและเพียรพยายามไปหาและเรียนรู้วิธีการทำแหวนปูจนชำนาญ ต่อมาลาออกจากราชการหันมาเอาดีทางช่างทองรูปพรรณ และคิดประดิษฐ์รูปปลา พญานาค และกุ้ง ขึ้นจนได้รับความนิยมและสั่งให้ทำจนรับงานแทบไม่ไหว แหวนกลดังกล่าวจึงกลายเป็นเครื่องประดับที่เป็นสัญญลักษณ์ของจันท์ไป นั่นก็หมายถึงประดับรัตนมณีด้วย อาจจะเป็นเพชร ทับทิม ไพลิน มรกต น้อง ๆ ของช่างสายันห์ก็พลอยเก่งไปด้วย โดยเฉพาะน้องชายคนเล็ก คือ คุณไพโรจน์ ภูมิภักดิ์ ขณะนี้เป็นครูผู้ชำนาญประจำแผนกวิชาช่างเครื่องประดับและอัญมณี วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี กล่าวว่า พญานาคมี ๒ ภาค คือ พญานาคเล่นน้ำ (ฝน) และพ่นพิษ ส่วนกุ้งจะเป็นกุ้งมังกร หรือกุ้งกุลาดำเข้าสมัย (จันทบุรีก็มีการทำนากุ้งกุลาดำไม่น้อยหน้าจังหวัดข้างเคียง) และขณะนี้กำลังคิดประดิษฐ์เป็นรูปปลาหมึกอยู่ แต่ยังไม่ตกลงใจว่าจะเป็นปลาหมึกยักษ์ หมึกสาย หมึกหอม หมึกกระดอง หมึกหลอด หรือหมึกถ้วยดี

ท่านล่ะคะ ได้เป็นเจ้าของแหวนกลเลื่องชื่อของจันท์แล้วหรือยัง โดยเฉพาะเจ้าชาตาราศรีกรกฎ (ปู) มีน (ปลา) และมกร หรือปีมะโรง (พญานาค) ควรจะมีไว้เป็นแหวนส่งเสริมราศรีของท่านตั้งแต่บัดนี้นะคะ

"จันทบุรีนี้ เมืองแสน"

จันทบุรีนี้ เมืองแสน
จันทน์ถิ่นนี้สงบแสน สุขสันต์
จันทน์ใหญ่ป่าชุมชุมหวงแหน ร่วมรักษ์
จันทน์จีงยืนพื้น อริแดงพาลสมจญ

ชมหิวห์คนหิบห่วย ละหานุ
ไพรพฤกษ์แก่งตาระการ ตั้งบั้น
นำพาถะถังถาร กระเชื้อนย่าน
ไปรยละอองดูดเสาะนั้น สรรสรรค์สร้างเมืองแสน

พลอยไพลินสุดยั้ง ดอยหา
พลอยบุคคยให้สือหอสงการ์ คาสั่ง
พลอยสยามสุดสรรหา แดงกำ
พลอยเพริดเพียงสองน้ำ พราวแพร้วสังยอง

ชนผองหัวต่างรู้ กิตติศัพท์
กู้ชีพหมีกาญจบุระมงจับ สงคำ
หนูถาจรมเสือต่างยอมรับ ช้างสึด
ทั่วพริกไทยกวยเตียวถั่ว หากลิงเขาสีม

เรานี้มีมารีจิตาเท้า เกษตรกรรม
พี่ยิ่งใหญ่ยงหาญ หัวเด่น
ทุเรียนเงาะมังคุดนุ่ม ใจนสู่
มังคุดหลั่งทารัพย์สวน ประหยัดสรรค์สร้างเมืองงาม

สมนาม "จันท์" ยิ่งใหญ่ สุดสวย
แสงสองเหมืองเพชรพลอย เลื่องหล้า
หัตถ-เกษตรกรรมเลิศล้วย ผลผลิตา
เยี่ยมหานเยือนเยี่ยมหนำ ทุกาผู้ยินดี.

มณีรัตน์ เวชการัยย์ ประพันธ์

วิถีชีวิตชาวจันท์

ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีเป็นผู้รักความสงบ ขยันขันแข็ง น้ำใจโอบอ้อมอารี มีเมตตาธรรม มีความศรัทธายึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ส่วนศาสนาอื่นได้แก่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก และศาสนาอิสลาม ปัจจุบันมีวัดและสำนักสงฆ์ทางศาสนาพุทธรวม ๒๐๘ แห่ง วัดคริสต์ ๙ แห่ง และมัสยิด ๑ แห่ง

อาชีพที่สำคัญของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี คือ การทำสวน ทำไร่ ทำการประมง ทำอุตสาหกรรมการเกษตร อุตสาหกรรมในครัวเรือน อุตสาหกรรมเหมืองแร่ และค้าขาย ทำให้เป็นที่เลื่องลือกันทั่วไปว่า ของดีเมืองจันท์นั้นก็คือ "น้ำตกลือเลื่อง เมืองผลไม้พริกไทยพันธุ์ดี อัญมณีมากเหลือ เสื่อจันทบูร"

การทำสวน จันทบุรีมีฝนตกชุกเกือบตลอดปี ระยะที่ฝนขาดช่วงคือระหว่างเดือนธันวาคม - มีนาคม ฉะนั้นพื้นดินจึงมีความชุ่มชื้นและอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูก รวมทั้งชาวสวนเองก็มีความรู้ทางการเกษตร และได้พยายามปรับปรุงให้ผลิตผลมีคุณภาพดีมีปริมาณสูง จังหวัดจันทบุรีจึงได้ชื่อว่าเป็นเมืองผลไม้ใหญ่ที่มีชื่อเสียงมากแห่งหนึ่ง ผลไม้ที่ปลูกกันมากได้แก่ เงาะ ทุเรียน มังคุด ลางสาด ส้มเขียวหวาน และระกำ เป็นต้น เงาะจันท์เป็นเงาะพันธุ์สีชมพู ขึ้นชื่อทางความหอมหวาน กรอบ อร่อย ขนดกและสีสวย ทุเรียนของจันทบุรีในปัจจุบันเป็นทุเรียนพันธุ์เกือบทั้งหมด ถึงแม้จะได้ชื่อว่าเป็นทุเรียนนอก ก็มีคุณภาพไม่แพ้ทุเรียนใน ส้มเขียวหวานก็เช่นกัน ในปลายฤดูฝนจะมีรสหวานแหลม รับประทานอร่อยมาก

นอกจากสวนผลไม้ ยังมีสวนยางพารา ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งด้วย

การทำไร่ พืชไร่ที่เป็นพืชสำคัญทางเศรษฐกิจของจังหวัดได้แก่ พริกไทย ปลูกกันมากในเขตอำเภอท่าใหม่ ซึ่งเป็นแหล่งที่ปลูกกันมากที่สุดในประเทศไทย

การทำพลอย แร่รัตนชาติของจังหวัดจันทบุรีนั้นเป็นที่รู้จักกันทั่วโลกว่าเป็นอัญมณีน้ำดี แหล่งที่ขุดพบมากที่สุด เขาพลอยแหวน เขาวัว และสระแก้ว ในเขตอำเภอท่าใหม่ พลอยน้ำดีที่ขุดพบได้แก่ พลอยแดง ที่รู้จักกันทั่วโลกในนามของ "ทับทิมสยาม" พลอยสีเขียวใบไม้ที่ชาวจันท์เรียกว่า "เขียวบางกะจะ" ตลาดพลอยยุโรปเรียกว่า "มรดกตะวันออก" พลอยสีเหลืองที่ชาวจันท์เรียกว่า "พลอยบุษ" หรือ "บุษน้ำทอง" ตลาดพลอยทั่วไปเรียกว่า "บุษราคัม" พลอยสีฟ้าหรือสีน้ำเงินเข้มที่เรียกว่า "เขียวไพลิน" ตลาดพลอยทั่วไปเรียกว่า "ไพลิน" นอกจากพลอยชั้นยอดเหล่านี้แล้ว ยังมีพลอยที่ได้รับความนิยมรองลงมา คือ พลอยสีเขียวเข้ม ที่เรียกว่า "เขียวส่อง" พลอยสีแดงเข้ม เรียก "โกเมน" และพลอยสีขาวแวววาว เรียก "เพทาย"

ในปัจจุบันนอกจากจะนำอัญมณีต่าง ๆ มาทำเครื่องประดับอย่างที่เคยทำมาแล้ว ยังมีการพัฒนาฝีมือช่าง โดยนำพลอยชั้นรอง เช่น โกเมน หรือเขียวส่องมาแกะสลักเป็นพระพุทธรูป เพื่อสักการะและใช้ประดับไปด้วยในตัว

เสื่อจันทบูร อุตสาหกรรมในครัวเรือนที่ทำออกจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ คือเสื่อและผลิตภัณฑ์จากเสื่อ เสื่อจันทบูรได้ชื่อว่าเป็นเสื่อที่มีกกเหนียวนุ่ม ใช้ปูนั่งนอนได้ทนนานหลายปี ประกอบกับฝีมือการทอที่ละเอียดยิบ มีลวดลายที่สวยงาม แปลกตา มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว จึงทำให้เป็นที่นิยมกันทั่วไป นอกจากนี้ยังมีเสื่อผืนยาวที่เรียกว่า "เสื่อลวด" นิยมใช้ปูตามวัด และเสื่อพับที่เรียกว่า "เสื่อปิดนิด" ด้วย

ผลิตภัณฑ์จากเสื่ออย่างอื่นที่นิยมกันมากเช่นกัน ได้แก่ กระเป๋าสตรี ถาดใส่ผลไม้ กล่องใส่กระดาษเช็ดมือ ที่ใส่จดหมาย ที่เก็บเครื่องเขียน เครื่องประดับ เป็นต้น จึงได้มีการพัฒนารูปแบบอย่างไม่หยุดยั้ง การนำเสื่อจันทบูรมาเปลี่ยนรูปเป็นสินค้าพื้นเมืองรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นด้วยพระมหากรุณาธิคุณที่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ที่ทรงเป็นผู้นำความคิดริเริ่มพระราชทานแก่ชาวจันทบุรี รวมทั้งได้เคยทรงผลิตสินค้าพื้นเมืองจากเสื่อ ที่วังสวนบ้านแก้ว (ปัจจุบันคือ วิทยาลัยรำไพพรรณีและศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี) ออกจำหน่ายทั้งในและนอกประเทศ ทำให้เป็นที่นิยมแพร่หลายนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น

ก๋วยเตี๋ยวจันท์ หรือเส้นจันท์ เป็นที่รู้จักดีว่าเป็นเส้นที่เหนียวนุ่ม นิยมใช้ประกอบเป็นอาหารพื้นเมืองประเภทก๋วยเตี๋ยวผัดปูซึ่งเรียก "หมี่ผัดปู" และก๋วยเตี๋ยวเนื้อเลียงปัจจุบันมีการนำก๋วยเตี๋ยวจันท์ ตากแห้งบรรจุถุงพลาสติกจำหน่ายด้วย

นอกจากอาชีพที่กล่าวมาแล้ว ชาวจันทบุรียังยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี มีการดำเนินชีวิตที่สงบสุข มีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อยามตรุษสงกรานต์ และวันสำคัญทางพุทธศาสนา และก็จะพากันไปทำบุญตักบาตร มีการละเล่นของชาวชนบทของจันทบุรีอยู่มากมาย ทั้งเพื่อความสนุกสนาน พักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อความเป็นศิริมงคลแก่ตนเองและชุมชน ประเพณีการแข่งเรือ เมื่อยามสงกรานต์เป็นกิจกรรมที่แสดงถึงความรัก ความสามัคคีที่ต้องร่วมแรงร่วมใจกันจึงจะพานาวาไปถึงเส้นชัยได้ ให้ความสนุกสนานและตื่นเต้นแก่ผู้ชมยิ่งนัก การเล่นสะบ้าก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของจันทบุรี วิธีการเล่นจะมีลักษณะแตกต่างไปจากสะบ้าของปากลัด จังหวัดสมุทรปราการ

จังหวัดจันทบุรีถึงแม้ว่าจะได้ชื่อว่าเป็นเมืองผลไม้ แต่ก็มีการปลูกข้าว อันเป็นอาชีพหลักของคนไทยอยู่ด้วย ข้าวจะปลูกกันมากในอำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอเมือง ประเพณีที่ตามหลังการนวดข้าวคือ "การโหงข้าว" จะมีเพลงแม่เพลงร้องนำ ลูกคู่ร้องรับ เป็นการให้จังหวะในการส่งฟางหลังนวดข้าวแล้วและเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจไปด้วยในตัว

ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนมีนาคม เป็นระยะที่ชาวจันทบุรีนิยมไปนมัสการรอยพระพุทธบาท ที่เรียกกันว่า "พระบาทพลวง" อยู่ตำบลพลวง อำเภอมะขาม ทั้งนี้เพื่อความเป็นสวัสดิมงคลแก่ชีวิต ประเพณีอีกอย่างหนึ่งของชาวตำบลตะปอนน้อย อำเภอขลุง คือประเพณีเกวียนพระบาท หรือชักเย่อเกวียน ซึ่งชาวตะปอนน้อยมีความเชื่อว่าจะขจัดปัดเป่าโรคภัยไข้เจ็บได้ จึงทำเป็นประจำหลังสงกรานต์ประมาณหนึ่งเดือน

ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดเป็นวิถีชีวิตของชาวจันท์ที่มีความหมั่นเพียร ขยันขันแข็งในการทำมาหากิน อดออม และรักสันโดษ ทำให้ชาวจันทบุรีอยู่ด้วยความสงบสุขมาโดยตลอดตราบเท่าทุกวันนี้

ภาษาจันท์

อำนาจ เพ่งจิตต์

ภาษาที่ชาวจันทบุรีพูดจากัน เป็นภาษาไทยที่ใช้พูดจากันในภาคกลางทั่ว ๆ ไป แต่สำเนียงและหางเสียงผิดเพี้ยนกันไป เป็นสำเนียงของชาวจันทบุรีโดยเฉพาะ สำเนียงพูดของชาวตราดและชลบุรีบางส่วน(อำเภอพนัสนิคม) มีสำเนียงคล้ายสำเนียงพูดของชาวจันทบุรีมาก เป็นเรื่องน่าคิดว่า จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด เป็นพื้นที่ติดต่อเรียงกันไปตามลำดับ แต่สำเนียงพูดของชาวจันทบุรีมีส่วนคล้ายคลึงกับชาวตราดและชาวชลบุรี สำหรับจังหวัดตราดนั้นอยู่ติดต่อกันจึงดูเป็นของธรรมดา ที่แปลกคือสำเนียงพูดของชาวจันทบุรีไม่คล้ายคลึงกับชาวระยองเลย ยกเว้นชาวจันทบุรีที่อยู่ในพื้นที่ป่าลุ่มชายเลนบริเวณปากแม่น้ำจันทบุรี และปากแม่น้ำวังโตนด อันได้แก่ บ้านเสม็ดงาม บ้านพลูยาง บ้านยายร้า บ้านท่าใต้ บ้านตะกาดเง้า บ้านคลองตาสังข์ บ้านแขมหนู บ้านโขมง และบ้านเสม็ดโพธิ์ศรี ซึ่งชาวจันทบุรีในบริเวณนี้มีสำเนียงพูด และหางเสียงเหมือนชาวระยองมาก นอกจากนั้น ภาษาจันท์ยังไปคล้ายคลึงกับภาษาถิ่นใต้(นครศรีธรรมราช)และภาษาถิ่นอีสาน(โคราช-พิมาย) อีกด้วย

ภาษาจันท์ในแต่ละท้องถิ่น ก็ยังมีผิดเพี้ยนกันไปอีกมากบ้างน้อยบ้าง ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทางนิรุกติศาสตร์ ในบางที่บางแห่งก็มีสำเนียงเสียงพูดเป็นภาษาของตนเอง ที่บ้านน้ำรัก ท่าหลวง วังแซ้ม อำเภอมะขาม เป็นหมู่บ้านอยู่ริมแม่น้ำจันทบุรี มีสำเนียงเสียงพูดอย่างหนึ่ง แถบบ้านมะทาย ทุ่งบอน บ้านอ่าง ท้องที่อำเภอมะขามเหมือนกัน เป็นหมู่บ้านอยู่ตามป่าเขา แต่สำเนียงเสียงพูดเป็นอีกอย่างหนึ่ง

ภาษาจันท์เป็นภาษาที่ฟังแล้วไม่น่าจะพูดยาก แต่ถ้าพูดแล้วจะพูดให้เหมือนได้ยากทีเดียว และเป็นการยากเสียด้วยที่ถ่ายทอดสำเนียงเสียงคนจันท์ออกมาเป็นภาษาเขียนให้คนอื่นที่ไม่ใช่ชาวจันทบุรีรู้ว่า สำเนียงชาวจันทบุรีนั้นเป็นอย่างไรเสียด้วย

หากจะศึกษาภาษาจันท์ตามแนวทางของนิรุกติศาสตร์แล้ว เรื่องสำคัญที่ทำให้ภาษาจันท์เป็นภาษาของชาวจันท์โดยเฉพาะก็ได้แก่ระดับเสียงสูง กลาง ต่ำ ของพยัญชนะ คือ อักษรสามหมู่ หรือไตรยางค์นั่นเอง โดยมีเรื่องคำเป็นคำตายและแม่ตัวสะกดแม่ กก กด และ กบ เข้ามามีบทบาทด้วย ถ้ายึด

ภาษากรุงเทพฯ ซึ่งถือเป็นภาษากลางเป็นเกณฑ์ แล้วนำภาษาจันท์เข้าเทียบ จะมีหลักเกณฑ์ในการพูดภาษาจันท์ดังต่อไปนี้

ก. สำเนียง

๑. อักษรกลางและอักษรสูง

๑.๑ คำเป็น เหมือนภาษากรุงเทพฯ

๑.๒ คำตาย เปลี่ยนเฉพาะคำที่เป็นพื้นเสียงเท่านั้น

๑.๒.๑ คำตายไม่มีตัวสะกด เช่น เตะ, เอะอะ, เสาะ ออกเสียงเป็นเสียงตรี คือ เต๊ะ, เอ๊ะอ๊ะ, เซาะ ยกเว้น "จะ" คงเป็น "จะ" นอกจาก "บางกะจะ" (ชื่อตำบลในอำเภอเมืองจันทบุรี) ออกเสียงเป็น "บางก้ะจ๊ะ" กะ เป็น ก้ะ ตามข้อสังเกตตอนท้าย

๑.๒.๒ คำตายมีตัวสะกด เช่น ปิด สุก ตุกติก จับ ขลุกขลิก ออกเสียงเป็นเสียงสามัญ ซึ่งไม่สามารถเขียนเป็นคำอ่านบอกระดับเสียงได้ เพราะภาษาไทยไม่มีวรรณยุกต์กำกับเสียงสามัญของอักษรกลางและอักษรสูงคำตาย ลองไล่ระดับเสียงให้ครบ ๕ เสียง คือ

○ ปิด ปิ้ด ปิ๊ด ปิ๋ด

○ สุก ซุ่ก ซุ้ก ซุ๋ก

เสียงของ ○ ลดระดับเสียงให้เบากว่า ปิด และ สุก ลง ๑ ระดับเสียง แล้วจะได้เสียง ปิด และ สุก เป็นสำเนียงภาษาจันท์

๒. อักษรต่ำ

๒.๑ คำเป็น เหมือนภาษากรุงเทพฯ

๒.๒ คำตาย เปลี่ยนเฉพาะคำที่เป็นพื้นเสียงเช่นกัน

๒.๒.๑ คำตายไม่มีตัวสะกด เช่น เงอะงะ เซอะซะ เลอะเทอะ ออกเสียงเป็นเสียงโท คือ เง่อะง่ะ เซ่อะซ่ะ เล่อะเท่อะ (ใต้องใช้ ' แทนเพราะอักษรต่ำผัน ' เป็นเสียงโท) แต่มียกเว้นบางคำที่คงออกเสียงเหมือนภาษากรุงเทพฯ เช่น และ โละ วะ แยะ พระ นะคะ ฮะ

๒.๒.๒ คำตายมีตัวสะกด เช่น ครก งุบงิบ มด จะออกเสียงโท คือ คร่ก งุ่บงิ่บ ม่ด

๒.๒.๓ คำตายที่มี ห นำ และมีตัวสะกด จะออกเสียงสามัญ เช่น หงุดหงิด หวัด หลบ จะออกเสียงเป็นเสียงภาษาสามัญออกเสียง-เช่นเดียวกับข้อ ๑.๒.๒

ข้อสังเกตที่น่าจะเป็นเกณฑ์ได้อีกประการหนึ่งก็คือ คำ หรือ พยางค์ที่มีเสียง "อะ" ไม่ว่าจะเป็นอักษรสูง อักษรกลาง หรืออักษรต่ำ เมื่ออยู่หน้าพยางค์อื่น ทำให้เกิดคำใหม่ หรือรวมกับคำอื่นทำให้เกิดประโยคหรือสำนวน อุปมาอุปมัย แล้ว คำ หรือพยางค์ดังกล่าวจะออกเสียงโท เช่น

กนก ออกเสียง ก้ะนก (นก) ออกเสียงเป็นเสียงสามัญ เพราะ นก

ใน กนก ออกเสียงตามกรุงเทพฯ ว่า หนก จึงต้องออกเสียงสามัญตามเกณฑ์ข้อ ๒.๒.๓

ระหองระแหง " ระ-หอง-ระ-แหง

สละสลวย " สั-ละ-สั-หลวย ละ ออกเสียงสามัญตามข้อ ๒.๒.๓

ประโยคที่ว่า "ไปบางกะจะ อย่าทำเอะอะ ประเดี๋ยวจะถูกเตะ" ออกเสียงเป็น "ไป-บาง-กั๊-จ๊ะ-อย่า-ทำ-เอ๊ะ-อ๊ะ-ป๊ะ-เดี๋ยว-จ้ะ-ถูก-เต๊ะ"

ข. สำนวน

เรื่องสำนวนของภาษาจันท์ยังหาหลักเกณฑ์ไม่ได้ ต้องอาศัยความเคยชินและเคยใช้ เช่น

นั่งแอบกัน	หมายถึง	นั่งชิดกัน
สุยรถ	"	เข็นรถ
ค่อนต้นไม้	"	โค่นต้นไม้
ลมโต	"	ลมแรง
ฝนตกโต	"	ฝนตกหนัก
น้ำเลอะ	"	น้ำสกปรก มีเศษของเจือปนอยู่

ค. คำศัพท์

ภาษาจันท์มีศัพท์เป็นคำของชาวจันท์โดยเฉพาะ แต่บางคำอาจเพี้ยนหรือยืมมาจากภาษาอื่น เช่น ชอง หรือ ญวน ชองเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิม รูปร่างเตี้ย คอสั้น ผมหยิก ริมฝีปากหนา ตาโปน จมูกบาน มีชื่อบ้านนามตำบลหลายแห่งซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นภาษาชอง เช่น วังแซ้ม หนองชิ่ม ชำห้าน ญวนนั้นแม้จะเข้าตั้งรกรากอยู่ที่จันทบุรี สมัยตอนปลายกรุงศรีอยุธยา ภาษาญวนก็น่าจะมีอิทธิพลต่อภาษาจันท์ไม่มากก็น้อย ส่วนภาษาจีนกับฝรั่งนั้น จะไม่พูดถึงเพราะภาษาจันท์มีคำ ๒ ภาษานี้เหมือนภาษาถิ่นอื่น ๆ เช่นกัน ต่อไปนี้เป็นคำศัพท์ของภาษาจันท์บางคำ (ออกเสียงตามเกณฑ์ข้อ ๑ และ ๒ ด้วย)

กั๊บโป้	หมายถึง	คางคก ญวน เรียก เอ๊กกะโป้ หมายถึง กบชนิดหนึ่ง เอ๊ก เป็นคำเรียก กบ ทั่ว ๆ ไป
กู๊ก	"	นกฮูก, การเล่นของเด็ก เป็นการเล่นเหมือนซ่อนหา คนซ่อนเมื่อเข้าที่ซ่อนเรียบร้อยแล้ว จะส่งเสียง "กู๊ก" เป็นสัญญาณให้คนหาเริ่มออกหาได้ ถ้ายังหาไม่พบ บางทีคนซ่อนจะร้อง "กู๊ก" อีก เมื่อคนหาหาพบจะร้อง "เอ๋" เรียกการเล่นเช่นนี้ว่า "เล่นกู๊ก" หรือ "กู๊กเอ๋" ชาวจันท์น่าจะเอาพฤติกรรมของนกฮูกมาเล่น กู๊กเอ๋ เพราะนอกจากจะเรียกนกฮูกว่า นกกู๊ก แล้ว ตอนกลางคืนออกหากินมันจะร้อง กู๊ก ๆ แต่มองหาเท่าไรก็ไม่พบ

ขนั่ก หมายถึง ตะกร้าเล็ก ๆ สานด้วยหวาย หรือ ไม้ไผ่ เป็นตาเล็ก ๆ ก้นเท่าปากป่องกลาง มีสายหิ้วเหมือนสาแหรกติดกับตัวขนั่ก

เด่ย " แทะ ญวน มี เท้ย (ยังไม่ทราบว่า ใครยืมใคร)

จ๊ะ " พบกันอย่างใกล้และกะทันหัน-ตรงกัน เช่น เดินจ๊ะกัน, ทำงานจ๊ะกัน

จัน " ประดังกัน

จึ๊บ " จองไว้ อึ๊บ ก็พูด มีคำคล้องจองเกี่ยวกับการจองสิ่งของในหมู่เด็กว่า "อึ๊บอึม ตะลึมผีเผา กินยาเม็ดเจ็ดวันตาย กินยาถ่ายตายเร็ว ๆ หามผีเข้าวัดจุดประทัดโป้งเป้ง" คือ อึ๊บแล้ว ใครเอาไม่ได้เลย โทษถึงตาย

จิ้งโจ้ " แมลงปอ

จิ๊ " จิ้มเบา ๆ (ส่วนมากใช้นิ้วจิ้ม)

เช็ด (ออกเสียง เช่ด) มากอย่างมาก เช่น
เกลี้ยง - หมดเช็ด(เกลี้ยง) คือหมดอย่างมาก หมดไม่มีเหลือเลย
- สวยกว่าเขาเช็ด(เกลี้ยง) คือ สวยชนิดไม่มีใครเทียบได้
- บานเช็ด (เกลี้ยง)
- เบิกบานเช็ด(เกลี้ยง) คือ มากอย่างมาก ๆ
ถ้าพูดคำเดียวว่า "เช็ด" จะหมายถึง หมด

ตะหลุก, กะหลุก หมายถึง หลุม หรือ แอ่งเล็กตามถนนหนทาง ใช้พูดเช่น รถตกตะหลุก

เบิก, บานเบิก เบิกบาน มาก มากมาย

พุก(ออกเสียง พู่ก) " ผุ เช่น ไม้พุก คือ ไม้ผุ

ลูกชื้อ " ลูกน้ำ(ลูกยุง)

เสงิด, เตงิด(ออกเสียง สะ-เหงิด, ตะ-เหงิด) หมายถึง อยากทำหรืออยากเป็นตามอย่าง

สงาด(ออกเสียง สะ-หงาด) หมายถึง สะใจ ยกตัวอย่างประกอบคำพูด เช่น คนไถนาร้องบอกควายว่า ต่าน ๆ เพื่อให้ควายเลี้ยวซ้าย แต่ควายดื้อไม่เลี้ยวตามคำสั่งกลับลากไถหลุดเลยลุยข้ามไปอีกคันนาหนึ่ง คนไถนาโมโหดึงสายตะพายให้ควายหยุด แล้วปล่อยคันไถเดินไปก้มตะโกนใส่หูซ้ายควายว่า "กูบอกให้ต่าน ๆ ไม่ได้ยินเรอะ นี่แน่ะ" ว่าแล้วก็กัดหูควายกร้วมเข้าให้ควายเจ็บสะบัดหัวมาทางซ้าย เขาควายเลยโขลกหัวชาวนาอย่างแรง ทำเอาชาวนากระเด็นหงายแผ่ลงไปในเลนท้องนาพร้อมทั้งตะโกนถามควายว่า "สงาดไหมล่ะ"

ก็ไม่รู้ใครสงาดใคร

อ๊อกอ้อ หมายถึง ตุ๊กแก ชาวจันท์อาจฟังเสียงตุ๊กแกร้องว่า "อ๊อก-อ้อ" จึงเรียกตุ๊กแกว่า อ๊อกอ้อ ก็ได้

ง. คำลงท้ายเซี้ยะ

ภาษาจันท์มีคำลงท้ายประโยคอยู่คำหนึ่ง คือ "เซี้ยะ" ซึ่งนับเป็นเสน่ห์ของภาษาจันท์เป็นอย่างยิ่ง มาจากคำ "สิ" หรือ "ซิ" ของภาษากรุงเทพฯ เช่น ทำแล้วสิ, ให้แล้วสิ เหมือนจะมาจากให้แล้วสิหนา ทำแล้วซินา ทำนองนั้น แต่สำเนียงพูดกันออกมาว่า ทำแล้วซี้ล่ะ ให้แล้วซี้ล่ะ พูดเร็ว ๆ คำ "ซี้ล่ะ" กลายเป็น "เซี้ยะ" บางทีเป็น "เฮี้ยะ" ชาวจันทบุรีรู้จักกันดี จะพลัดพรากจากกันไปอยู่บ้านไหนเมืองไหน ถ้าพบปะใครออกหางเสียงคำลงท้ายทำนองนี้ ทักทายได้เลยไม่ใช่คนอื่นไกล แต่ปัจจุบัน คำ เฮี้ยะ กำลังจะกร่อนเสียงสั้นลงเป็น "ฮิ" ตามธรรมชาติของภาษา และความจูงใจของผู้ใช้ภาษาเอง ในวงสนทนาหากเลือกประโยคที่มีความหมายเหมาะ ๆ แล้วลงท้ายประโยคด้วย "ฮิ" จะเรียกเสียงฮาได้ทันทีเป็นที่ชอบอกชอบใจของวงสนทนา ซึ่งนี่ก็เป็นเสน่ห์อีกแบบหนึ่งที่กำลังเกิดขึ้นในภาษาจันท์

เอกสารอ้างอิง

๑. จรูญ แจ่มเจริญ "อะไรบางอย่างที่จันทบุรีแปลกกว่าที่อื่น" **สารคดีเกี่ยวกับเมืองจันทบุรี** สมาคมชาวจันทบุรี ๒๕๑๔

๒. ไพเราะ วรรณสุข "ภาษาถิ่นจันทบูร" **วารสารคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์** วิทยาลัยรำไพพรรณี สิงหาคม ๒๕๒๖

๓. อำนาจ เพ่งจิตต์ "พูดจาประสาคนจันท์" เอกสารโรเนียวเนื่องในโอกาสการประชุมผู้แทนสมาชิกคุรุสภาทั่วประเทศ ณ จังหวัดจันทบุรี เมษายน ๒๕๑๘

"ชอง"

ม.ศรีบุษรา

"ครั้นแล้งลาฝ่าเท้าบิตุรงค์ ไปบ้านพลงค้อตั้งริมฝั่งคลอง
มองดูชาวบ้านรำคาญจิต ไม่น่าคิดเข้ากลอนอักษรสนอง
แต่วงศ์วานว่านเครือล้วนเชื้อชอง ไม่เหมือนน้องนึกน่าน้ำตากระเด็น"

สุนทรภู่ จอมจินตกวีได้กล่าวถึง **คนชอง** ไว้ในนิราศเมืองแกลง

ชองในประเทศไทยมีที่จังหวัดระยอง, จันทบุรี และที่จังหวัดตราด อาจารย์ชิน อยู่ดี บอกผู้เขียนว่า ที่จังหวัดกาญจนบุรี ก็มีชองเหมือนกัน

ผู้เขียนพบในประวัติเมืองฉะเชิงเทรา ในตำบลหนึ่งมีชองอยู่เหมือนกัน แต่เวลานี้ได้กลายเป็นคนไทยไปหมดสิ้นแล้ว

ผู้เขียนให้เพื่อนคนหนึ่งที่อำเภอแกลง ลองไปสำรวจดูว่าที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ยังมีคนเชื้อสายชองอยู่บ้างไหม? เพื่อนผู้นั้นเล่าว่า ทีแรกตั้งใจจะไปหาหญิงชราคนหนึ่ง อายุ ๘๐ ปีแล้ว สงสัยว่าจะมีเชื้อสายชอง แต่ทราบว่าแกตายไปหลายปีแล้ว จึงสอบถามหญิงแก่คนหนึ่งอายุราว ๖๐ ปีว่า "ยายเห็นคนเชื้อสายชองอยู่แถวนี้บ้างไหม?" แกย้อนถามว่า "คนชองเป็นอย่างไร ฉันไม่รู้จัก" เพื่อนผู้นั้นบอกว่า "คนชองคือคนที่พูดภาษาชองปนเขมร ปนไทย มีบ้างไหม?" "เอ! จะจับคนชองส่งไปเมืองเขมรหรือ?" ว่าแล้วก็ผลุนพลันลุกขึ้นเรือนไปทันที

เป็นอันว่าชองในจังหวัดระยองได้สูญหายกลายเป็นคนไทยไปหมดสิ้นแล้ว
ที่จังหวัดตราดยังไม่ทราบว่ายังมีชองเหลืออยู่กี่มากน้อย

จำนวนประชากรชองในจันทบุรี มีประมาณ ๘,๔๔๒ คน สถิตินี้ปรากฏในเอกสารวิจัยจังหวัดจันทบุรี โดยคาร์ล อี.เวเบอร์ และ คณะ (พ.ศ. ๒๕๑๕) เพียงอำเภอมะขามอำเภอเดียว ถ้ารวมอำเภอ

โป่งน้ำร้อนเข้าด้วย เห็นจะมีรวมประมาณหมื่นคน รู้สึกว่าจะมากไปหน่อย ผู้เขียนประมาณว่าในเวลานี้ ชองได้กลายเป็นคนไทยไปก็มากแล้ว คงจะมีที่เป็นของแท้ ๆ ประมาณ ๖,๐๐๐ คน

คุณประยูร สุวจะสุจริต อดีตนายอำเภอมะขาม (ถึงแก่กรรมนานหลายปีแล้ว) ได้เล่าให้ผู้เขียนฟังว่า สมัยที่ท่านยังเป็นนายอำเภออยู่นั้น มีฝรั่งเข้ามาศึกษาชีวิตของคนชองถึงสองคณะ พวกแรกเป็นชาติออสเตรเลีย พวกหลังเป็นชาติฝรั่งเศส เขาไปตั้งแค้มป์อยู่ที่ตำบลตะเคียนทอง เป็นเวลาสิบกว่าวัน มีการบันทึกภาษาคำพูด ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ถ่ายภาพ และบันทึกเสียงพูด เสียงร้องเพลง เขาบอกว่าเสียงร้องเพลงคล้ายกับชาวเลในปักษ์ใต้

คุณประยูร ได้เขียนเรื่องชองไว้อย่างละเอียดในวารสารจุฬาลงกรณ์ ฉบับที่.....พ.ศ.....ใด ก็ลืมไปแล้ว ดูเหมือนจะเป็น พ.ศ. ๒๔๙๑ คุณประยูรได้มอบให้ผู้เขียนไว้เล่มหนึ่ง ใน พ.ศ. ๒๔๙๖ มีชายหนุ่มคนหนึ่งมาหาผู้เขียน บอกว่าเป็นนักศึกษา จะมาทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ชอง" ผู้เขียนแนะนำว่าถ้ารู้เรื่องชองดี ควรไปที่ตำบลตะเคียนทอง เขาบอกว่าไม่มีเวลา ทราบว่าผู้เขียนมีหนังสือเรื่องชองที่คุณประยูรเขียนไว้ ขอดูหน่อย ผู้เขียนก็เอาให้ดู พร้อมกับบันทึกเรื่องชองที่ผู้เขียนทำเอาไว้ เขาอ่านดูสักครู่หนึ่ง บอกว่าดีมาก ขอเอาไปคัดลอกที่โรงแรมเสร็จแล้วจะเอามาคืนให้ ผู้เขียนก็อนุญาต...เขาเอาไปแล้วเชิดหายเลย...ระยำจริง ๆ

นับว่า คุณประยูร สุวจะสุจริต เป็นคนไทยคนแรกที่นำชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดของคนชองออกเผยแพร่ต่อสาธารณชน

ชองในจังหวัดจันทบุรี ในปัจจุบันนี้ มีมากที่สุดในตำบลตะเคียนทอง (อ.มะขาม) คุณบุญนาค สายสว่าง อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี ได้ดำริให้ตำบลตะเคียนทองเป็นถิ่นที่อยู่ของชนเผ่าชองโดยเฉพาะ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของคนชองเอาไว้ มิให้หายสูญไปจากจังหวัดจันทบุรี

อีกท่านหนึ่ง คือ อาจารย์สุเรขา สุพรรณไพบูลย์ แห่งวิทยาลัยรำไพพรรณี กำลังทำพจนานุกรมภาษาชอง-ไทย ถ้าคำพูดถูกบันทึกเป็นตัวอักษรแล้ว แม้ต่อไปภายภาคหน้า จะไม่มีคนพูดภาษาชองกันแล้ว แต่ภาษาชองก็ยังอยู่ ก็น่าชมน่าอนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง

ชนชาติส่วนน้อยที่ยังด้อยความเจริญ หรือ ที่เรียกว่า "ชาวป่าชาวดอย" ในประเทศเขมร มี ๑๖ เผ่า ได้แก่ ๑. พนอง ๒. ชอมแร ๓. ระแด ๔. กวย (ส่วย) ๕. เสตียง ๖. ปัวร์ ๗. ปราว ๘. กรุง ๙. ตาปวน ๑๐. จาไร ๑๑. กาเวต ๑๒. กาโชส ๑๓. ลานัม ๑๔. ลูน ๑๕. กร็อล ๑๖. **จวง** (ชอง)

คนเขมรดูถูกเหยียดหยามคนชองว่าเป็นชาวป่าชาวดอยเช่อเซอะ เช่น เห็นใครทำอะไรไม่ถูกไม่ต้อง จะพูดว่า "เธวอ อะเวย โดจ เจีย จวง" (ทำอะไรเหมือนคนชอง) เขมรถือว่าเป็นคำดูถูก ถ้าเขาถูกเรียกว่า "อาจวง" (อ้ายชอง) โกรธนักหนาแล

คนซองในเขมรมีที่จังหวัดเสาธง, ไพลิน, และพระตะบอง รวมแล้วมีมากกว่าซองในประเทศไทย

คนซองในประเทศไทย คงจะอพยพมาจากประเทศเขมร เพราะในภาษาซอง มีคำเขมรปะปนอยู่เป็นจำนวนมาก

นักมานุษยวิทยาจัดซองเข้าอยู่ในจำพวกมนุษย์ตระกูล "มอญ-เขมร"

ประวัติความเป็นมาของชาวซอง

ไม่มีเอกสารหลักฐานใด ๆ ที่กล่าว่าซองมาจากไหน เป็นมนุษย์ดั้งเดิมในถิ่นนี้หรืออย่างไร ที่ทราบจากหลักฐานในหนังสือเรื่อง "แคมโบช" ซึ่งเขียนโดยนักประวัติศาสตร์ชาติฝรั่งเศส ทำให้เรารู้ว่า "ซอง" ได้อยู่ในเมืองจันทบุรีมาก่อนไทย ข้อความในหนังสือ "แคมโบช" ว่า "คนพื้นเมืองเป็น **ซอง** นั้น ผู้เขียนขอสันนิษฐานว่า ในสมัยนั้นชนชั้นปกครองคงเป็นชนชาติขอม

ที่บ้านเพนียดซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่า "เมืองนางกาไว" บริเวณวัดทองทั่ว ตำบลคลองนารายณ์ ยังมีกำแพงสร้างด้วยศิลาแลงปรากฏอยู่ เมื่อประมาณ ๔๐ ปีมาแล้ว ผู้เขียนยังได้เห็นพระพุทธบาทจำลอง

ทำด้วยศิลาสีเขียวอ่อน ๆ กว้างราว ๕๐ ซ.ม. ยาวราว ๑๓๐ ซ.ม. ทางท่อนปลายสลักเป็นเส้นกันหอย รูปนิ้วพระบาท ท่อนส้นพระบาทสลักเป็นช่อง ๆ สิบสองช่อง แต่ละช่องสลักเป็นรูป ๑๒ นักษัต เช่น ไก่ เสือ วัว ลิง ฯลฯ ชัดเจน กับทั้งยังได้เห็นทับหลัง กว้างราว ๕๐ ซ.ม. หนาประมาณ ๓๐ ซ.ม. ยาว ๑.๕๐ เมตร ทำด้วยหินสบู่ ไม่มีลวดลายใด ๆ แต่เดี๋ยวนี้ ไม่เห็นมี ไม่ทราบว่าตกอยู่ในที่ใด

ปัจจุบัน คงเหลือแต่ศิวลึงค์ พระพิฆเนศ อยู่ที่โคนมะขาม วัดทองทั่ว ที่หน้าโบสถ์วัดทองทั่ว เห็นมีพัทธสีมาอันหนึ่ง ทำด้วยหินทราย สลักเป็นรูปเทพพนม นี้แสดงว่าวัดนี้สร้างแต่สมัยขอมเรืองอำนาจ

มีหมู่บ้านหนึ่งในตำบลท่าช้าง มีชื่อว่า "บ้านขอม" แสดงให้เห็นว่าพลเมือง ของเมืองจันทบูรในสมัยโบราณ อาจมีขอมบ้างเป็นส่วนน้อย แต่พลเมืองส่วนใหญ่ส่วนมากเป็นพวกชอง ดังมีชื่อตำบลบ้านเป็นภาษาชองอยู่ทั่วไป เช่น ตำบลแก่งหางแมว (อ.ท่าใหม่) "แมว" มาจาก "เม่ว" ของภาษาชอง แปลว่า "ปลา" แก่งหางแมว คือ แก่งหางปลา, ตำบลหนองโพรง (อ.ท่าใหม่) มาจาก "โปร้ง" ภาษาชอง แปลว่า "ขาว" หนองโพรง-หนองน้ำขาว, ตำบลหนองชิ่ม (อ.แหลมสิงห์) "ชิ่ม" เพี้ยนมาจากภาษาชอง "ชิ้ม" แปลว่า "นก" หนองชิ่ม-หนองนก, บ้านเส (ต.บางกะจะ) มาจากภาษาชอง "เซ" แปลว่า "หวาย" ฯลฯ เหล่านี้ เป็นต้น

รูปร่างลักษณะของคนชอง

ลักษณะทั่วไปของคนชองเป็นคนที่มีขนาดค่อนข้างเล็ก คือ เล็กกว่าคนไทยเล็กน้อย แต่ก็ไม่แตกต่างกันมากนัก นอกจากขนาดค่อนข้างเล็กแล้ว ยังมีผิวสีที่แตกต่างจากคนไทย ชองมีผิวสีดำกว่าคนไทย ในลักษณะดำแดงไม่ดำสนิทหรือดำอย่างนิลเหมือนกับชาวเขมร ลักษณะเส้นผม หยิกขอดติดหนังศีรษะ ศีรษะด้านบนตัด ใบหน้ารูปสี่เหลี่ยม หน้าผากกว้างเถิก คางเหลี่ยม ขากรรไกรกว้าง จมูกแบนใหญ่ แต่ไม่โด่ง ปากหนา ตาโปน คิ้วดก

ลักษณะเฉพาะที่ต่างจากคนไทยของชองที่สังเกตได้ คือ ลักษณะของกล้ามเนื้อของผู้ชายตามธรรมดาถ้าคนทำงานหนักหรือออกกำลังมาก ลักษณะของกล้ามเนื้อก็จะปรากฏเห็นได้ชัดกว่าคนที่ไม่ค่อยได้ออกกำลังกาย

แต่โดยธรรมดาของคนชองแล้ว จะมีลักษณะกล้ามเนื้อที่แตกต่างจากคนไทย คือ กล้ามเนื้อด้านหลังระหว่างใต้สะบักถึงเอวของคนชอง จะมีกล้ามเนื้อที่นูน แผ่กว้างเต็มทั้งแผ่นหลัง ร่องกระดูกสันหลังลึก ทำให้กล้ามเนื้อที่แผ่นหลังดูจะยื่นออกมามากกว่าปกติ ลักษณะที่ต่างกันอีกประการหนึ่ง คือ ช่วงกันของคนชองจะสั้นกว่าของคนไทย มีลักษณะค่อนข้างสั้นและยื่นออกมาเล็กน้อย

อุปนิสัยใจคอและความเป็นอยู่

มีความซื่อสัตย์ รักสงบ ชอบสันโดษ ค่อนข้างจะขี้เกียจ ชอบอยู่ป่ามากกว่าในเมือง ปลูกผลหมากรากไม้เอาไว้แต่พอกิน ที่ดินดี ๆ ที่จับจองไว้ ถ้าใครให้ราคาสูง ก็ขาย ถอยร่นเข้าป่าเรื่อย

ไป ถนัดหาของป่ามาขาย ขึ้นเรือนไม่ล้างเท้า กระทะ หม้อข้าว หม้อแกง หุงหากินเสร็จแล้วก็ไม่ล้าง ปล่อยไว้จนหนอนขึ้น ถามว่าหุงหากินเสร็จแล้ว ทำไมไม่ล้างเสีย เขาตอบหน้าตาเฉยว่า "ถ้าล้างก็เสียรสหมดน่ะซี"

ที่ว่ามานี้ เขียนตามบันทึกเรื่องชองของคุณประยูร สุวจะ สุจริต อดีตนายอำเภอมะขาม เมื่อประมาณ ๔๐ ปี ล่วงมาแล้ว

การที่คนชองขึ้นเรือนไม่ล้างเท้า สืบทราบภายหลังว่าถือตามขนบธรรมเนียมของชาวเขมรโบราณ ซึ่งถือว่าแขกหรือใครก็ตามที่มาขึ้นเรือนของตนเป็นผู้นำโชคลาภความสิริมงคลมาสู่เรือนของตน ถ้าเท้าของแขกเปื้อนโคลนมาก ๆ ให้เช็ดกับหญ้า ห้ามล้างโดยเด็ดขาด เพราะถ้าไปล้างเสียแล้ว น้ำจะชะล้างสิ่งที่เป็นโชคลาภความสิริมงคลออกไปหมดสิ้น คนในบ้านก็เช่นกัน ถ้าเท้าเปื้อนเลอะดินโคลนมาก ๆ ให้เช็ดถูกับหญ้า ฉะนั้นที่หัวบันไดบ้านของคนชองจะไม่มีตุ่มน้ำไว้ล้างเท้าทุกบ้าน

เรื่องกระทะ หม้อข้าว หม้อแกง ใช้หุงหากินเสร็จแล้วไม่ล้าง คงจะเนื่องจากคนชองอยู่ในป่าดงดอย สมัยโบราณหาเกลือกินยากและมีราคาแพง ถ้าไปล้างเสียแล้ว ความเค็มจะถูกน้ำชะล้างไปหมดสิ้น คงไม่กลัวว่าน้ำจะชะล้างสิ่งสิริมงคลให้หมดไปจากหม้อ กระทะ อย่างนั้นกระมัง

แต่ในเวลานี้ เด็กชองได้รับการศึกษาตามวัฒนธรรมแผนใหม่ รู้สึกว่าเดี๋ยวนี้ ความเป็นอยู่ดีขึ้นมาก รู้จักรักษาความสะอาด ไม่ปล่อยให้หม้อแกง กระทะ มีหนอนขึ้นเหมือนก่อน รู้จักทำสวนผลไม้มีเงาะ ทุเรียนอย่างคนไทย และไม่ถอยร่นเข้าป่า เพราะในเวลานี้ไม่มีป่าจะให้เขาถอยอีกแล้ว

พวกชองชอบลูกปัดสีต่าง ๆ และใช้ทองเหลืองเป็นเครื่องประดับอย่างชาวกะเหรี่ยงที่อยู่ในเขตเมืองกาญจนบุรี ผู้หญิงชอบเสื้อผ้าสีแดง นี่ก็เป็นสมัยเก่าอีกเหมือนกัน การแต่งร่างแต่งกายของคนชองในปัจจุบันนี้เหมือนคนไทยทุกประการ ถ้าคนชองปะปนอยู่ในหมู่คนไทย จะมองไม่ออกเลยว่าคนไหนเป็นชอง

หนังสือ ชองไม่มีหนังสือเป็นของตัวเอง เข้าใจว่าชองที่ได้ร่ำเรียนคงใช้หนังสือขอม

ภาษา ชองมีภาษาพูดของตัวเองโดยเฉพาะ แต่บางคำเอาภาษาไทยไปใช้ บางคำเอาภาษาเขมรไปใช้ปะปนกันยุ่ง เป็นภาษาที่เรียกว่าไม่บริสุทธิ์ เช่น

"พุ่ดโซ่พุ่ดถัง กาละมัง ครอบ โต๊ด" ทั้งประโยคมีคำภาษาชองอยู่คำเดียว คือ "โต๊ด" แปลว่า "หัว"

"อูน เจว ท่อ แซ" แปลว่า "พ่อไปทำนา" ประโยคนี้ เขมรจะพูดว่า "โอ เติว เธอ แซร" คำพูดประโยคนี้ เป็นคำพูดที่เพี้ยนมาจากภาษาเขมร

"ด๊ัก ปิ๊ ซ่อง เจว อิ่น" ประโยคนี้เป็นคำของล้วน แปลว่า "เขาทิ้งเราไปได้"
"ลุ่ม ทาก ซา อู๊ด" - ขอน้ำกินหน่อย
"แอง จะ เจว ช่วย ดัก ปอด ฮาย" - เราจะไปช่วยเขานวดข้าว
"ลุ่ม เจว ม่อง ลอ" - ขอไปด้วยคนนะ
"ฮอบ ปลอง ม่อง ชีว กะปิ" - กินข้าวกับอะไร

ลองฟังเพลงกล่อมลูกของผู้หญิงซอง
"จุ๊ ฮุบ ปาก นอง เอ๊ย มี คลอง มลู่
พี้บ เจว เถิ๊ด เม่ จัก กะแวก
พี้บ หลัก เจว เถิ๊ด เม่ แฮก ท่อ บาย"

แปลอย่างคำต่อคำ

จุ๊-ลง (เขมร-โจ๊ะห์)/ฮุบ-ห้วย/ปาก-ขึ้น/นอง-ภูเขา (เขมร-ภนุม)/เอ๊ย-เป็นคำอุทาน/มีคลอง-มีคลอง/มลู่-พลู (เขมร-มลู)/พี้บ-นอน/เจว-ไป, เดิน/เถิ๊ด-เถิด/เม่-แม่ (เขมร-แม, มดาย)/จัก-จะ/กะแวก-ไกว/พี้บ-นอน/หลัก-หลับ (เขมร-ล็วก)/เจว-ไป, เดิน/เถิ๊ด-เถิด/เม่-แม่/แฮก-รีบ/ท่อบาย-ทำไร่

ใจความว่า

ขึ้นเขาลงห้วยข้ามน้ำลำคลอง ฉันเป็นต้องอุ้มเจ้าไปทุกแห่งหน
แม่จักไกวเปลเห่กล่อมให้เจ้านอน หลับตาเสียก่อน แม่จะรีบไปทำงาน

เพลงพื้นบ้าน

"เจว เที่ยว ปาง ๆ เจอะกะยางย่างกรึ๊บ เจวกลับเอนต็อง ฮอบปลองม่งตรึ๊บ
เจว ติ๊ด ตะราง ฮอบปลองม่งผักบุ้ง ฮอบมัดพ่ายจานจิ่มบานจิ่มปุง"

แปลคำต่อคำ

เจว-ไป/เที่ยว-เที่ยว/ปาง ๆ-เช้าๆ /เจอะ-เจอ/กะยาง/เต่า/ย่าง-เดิน/กรึ๊บ-กริยาวิเศษ เสียงดัง "กรึ๊บ"/เจว-ไป, เดิน/กลับ-กลับ/เอนต็อง-เรือน/ฮอบปลอง-กินข้าว/ม่ง-ด้วย, กับ/ตรึ๊บ-มะเขือ (เขมร -เตร็อบ)/เจว-เดิน, ไป/ติ๊ดตะราง-ติดดุก/ฮอบปลอง-กินข้าว/ม่ง-ด้วย, กับ/ผักบุ้ง-ผักบุ้ง/ฮอบ-กิน /มัด-เข้า/พ่าย-สอง/จาน-จาน/จิ่มบาน-ท้องกาง/จิ่มปุง-ท้องโต

แปลว่า

ไปเที่ยวตอนเช้า ๆ เจอเต่าเดินมากกรึ๊บ ๆ กลับบ้านกินข้าวกับมะเขือเปราะ ไปติดตะรางต้องกินข้าวกับผักบุ้ง กินเข้าไปสองจาน ท้องโต เหมือนคนมีท้อง

การนับ

จำนวน	ชอง	เขมร
๑	โม่ย	มวย
๒	พ่าย	ปีร์
๓	เพ้ว	เบ็ย
๔	โพ้น	บวน
๕	พรำ	ปรำ
๖	ตอง	ปรำมวย
๗	นุ่ย	ปรำปีร์
๘	ตี	ปรำเบ็ย
๙	ชาย	ปรำบวน
๑๐	ร่าย	ด๊อบ
๑๑	ร่ายโม่ย	ด๊อบมวย
๑๓	ร่ายเพ้ว	ด๊อบเบ็ย
๑๔	ร่ายโพ้น	ด๊อบบวน
๒๐	พ่ายเซ	ไมภ (เมพ็ย)
๒๑	พ่ายเซโม่ย	ไมภมวย (เมพ็ยมวย)
๒๒	พ่ายเซพ่าย	ไมภปีร์ (เมพ็ยปีร์)
๓๐	เพ้วเซ	สามสิบ (ซามเซ็บ)
๓๑	เพ้วเซโม่ย	สามสิบมวย (ซามเซ็บมวย)
๔๐	โพ้นเซ	แสสิบ (แซเซ็บ)

๔๓	โพันเซเพ้ว	แสสิบเบ็ย (แซเซ็บเบ็ย)
๕๐	พรำเซ	หาสิบ (ฮาเซ็บ)
๖๐	ตองเซ	หุกสิบ (หกเซ็บ)
๗๐	นุ่ยเซ	จิตสิบ (เจ็ตเซ็บ)
๘๐	ตีเซ	แปดสิบ (แปดเซ็บ)
๙๐	ชายเซ	เกาสิบ (เกาเซ็บ)
๑๐๐	โม่ยร่อย	มวยโรย
๕๐	พรำร่อย	ปรำโรย

หมายเหตุ *คำนับเลขของเขมร ๖ คือ ๕+๑, ๗ คือ ๕+๒, ๘ คือ ๕+๓, ๙ คือ ๕+๔, ๓๐-สามสิบ ตัวอักษรเขียนเช่นนั้น แต่เขมรออกเสียงว่า ชามเซ็บ, ๔๐-แสสิบ (แซเซ็บ), ๕๐-หาสิบ (ฮาเซ็บ), ๖๐-หุกสิบ (หกเซ็บ), ๗๐-จิตสิบ (เจ็ตเซ็บ), ๘๐-แปดสิบ (แปดเซ็บ), เกาสิบ (เกาเซ็บ) เป็นคำไทยเขมรขอยืมไปใช้.*

ประเพณีการแต่งงานของชาวชอง

การหมั้น เมื่อการสู่ขอเป็นที่ตกร่องปล่องชิ้นกันแล้ว จะมีการถามขึ้นว่าจะเอาอย่าง **อาสาติด** หรือ **อาสาปล่อย**

อาสาติด คือ เจ้าบ่าวจะต้องมากินอยู่หลับนอน ทำการงานรับใช้พ่อตาแม่ยายในอนาคตที่บ้านฝ่ายหญิง มีกำหนด ไม่เกิน ๓ ปี ถ้าหญิงชายคู่นั้นมีรสนิยม นิสัยใจคอถูกต้องกัน เป็นที่พึงพอใจของพ่อแม่ฝ่ายหญิง ก็ตกลงให้แต่งงานกัน บางคู่อาสาไปอาสามา จนมีลูกด้วยกัน ๑-๒ คน แล้วจึงมีการแต่งงานกันก็มี ส่วนมากเขาไม่เบี้ยวกัน เพราะกลัวผิดผี

อาสาปล่อย นัยหนึ่งว่า เมื่อการสู่ขอเป็นที่ตกลงกันแล้ว เจ้าบ่าวยังอยู่บ้านของตัวไปจนกว่าจะถึงกำหนดวันแต่งงาน จึงจะไปอยู่บ้านเจ้าสาว

อีกนัยหนึ่ง เจ้าบ่าวไปอยู่กินหลับนอนรับใช้พ่อแม่ฝ่ายหญิงอย่าง **อาสาติด** สัก ๑-๒ ปี ถ้าหญิงชายคู่นั้นรู้สึกว่านิสัยใจคอ รสนิยม ไม่เข้ากัน เกรงว่าชีวิตคู่ในอนาคตจะไม่ราบรื่นสดใส หรือถ้าพ่อแม่ฝ่ายหญิงเห็นว่าไอ้หมอนี่ไม่เอาถ่าน ขี้เกียจสันหลังยาว ก็เลิกร้างกันได้ แม้จะมีลูกด้วยกันก็ตาม ถือว่าฝ่ายหญิงไม่เสียหายแต่อย่างใด

การอาสา แบบนี้ คล้ายกับการบรรจุข้าราชการ ต้องให้ทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการก่อน

เครื่องขันหมาก

๑. กล้วย ๒ ถาด

๒. อ้อยตัดเป็นท่อน ๆ ๒ ถาด

๓. มะพร้าวอ่อน ๔ ผล

๔. ขนมใส่ถาดเป็นคู่ ๆ ๒ ถาด

๕. หมากพลู ๑ พาน

๖. เงินค่าผี ๖ บาท

๗. กระปุกเหล้าใช้ผ้าแดงคาดปาก และมีหลอดดูด

๘. ขาหมู ๑ ขา

๙. เนื้อหมู ๒ ชิ้น

๑๐. ไก่ใส่เชงเลง ๑ ตัว

๑๑. กำไร แหวน ลูกปัด ใส่ในกระบุงข้าวเปลือก

๑๒. ข้าวเปลือก ๑ กระบุง

๑๓. เคียว ๑ อัน ใส่ในกระบุงข้าวเปลือก

๑๔. ข้าวสาร ๑ ชาม

๑๕. ขัน ๔ ใบ ใส่ใบเงิน ใบทอง ถั่ว งา แล้วห่อด้วยผ้าขาว ๒ ใบ ผ้าแดง ๒ ใบ

หมายเหตุ *"เชงเลง" คือ เครื่องจับปลาชนิดหนึ่ง ทำด้วยซี่ไม้ไผ่ มัดด้วยหวาย รูปคล้ายขวด*

พิธีการแต่งงาน

พิธีการแต่งงานของชาวซองมี สองอย่าง คือ **พิธีเล็ก** กับ **พิธีใหญ่** สำหรับการแต่งงานพิธีใหญ่นั้นจะเป็นพิธีแต่งงานของลูกสาวคนหัวปี หรือ คนสุดท้อง ส่วนพิธีเล็ก จัดสำหรับลูกสาวคนรอง ๆ

การแต่งงานที่จะจัดเป็นพิธีเล็ก หรือ พิธีใหญ่ นั้นขึ้นอยู่กับฐานะของคู่สมรสด้วย หากคู่สมรสเป็นคนมีฐานะดีการแต่งงานก็ต้องจัดทำให้ใหญ่โตสมฐานะ ก็ต้องจัดพิธีใหญ่ ส่วนผู้ที่มีฐานะปานกลางหรือไม่ใคร่ดี ก็จัดอย่างพิธีเล็ก

การแต่งงานพิธีเล็ก

หลังจากกำหนดวันแต่งงาน และเตรียมเครื่องขันหมากเรียบร้อยแล้ว ทางฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะยกเครื่องขันหมากอันมี กล้วย อ้อย ขนม และอื่น ๆ ที่สำคัญที่สุดก็คือ กระบุงข้าวเปลือกซึ่งในกระบุงนั้นใส่ข้าวเปลือก แหวน กำไล ลูกปัด และเชงเลงไก่ สำหรับกระบุงข้าวเปลือกนี้ใช้สำหรับไหว้ผี มีคนแบกจากบ้านเจ้าบ่าวไปยังบ้านเจ้าสาว เมื่อถึงแล้ว เจ้าสาวออกมารับเอากระบุงนี้ไป แล้วกลับออกมาล้างเท้าให้เจ้าบ่าว จูงมือเจ้าบ่าวขึ้นเรือนเพื่อทำพิธีแต่งงาน พิธีแต่งงานอย่างพิธีเล็กนี้ หมอพิธีจะเป็นผู้ทำพิธีทั้งหมด เริ่มแต่การไหว้ผี ไหว้ผู้ใหญ่ ผูกข้อมือทำขวัญให้เจ้าบ่าวเจ้าสาว และให้ศีลให้พรเพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่สมรส เป็นอันเสร็จพิธี

การแต่งงานอย่างพิธีใหญ่

การแต่งงานอย่างพิธีใหญ่ ที่บ้านเจ้าสาว จะมีชายสองคน เอาเขาควายมาสวมที่หัว มีลูกพรวนแขวนคอ มีเชือกล่าม ติ๊ต่างว่าเป็น "ควาย" มีคนถือปลายเชือก ก่อนที่ขบวนขันหมากจะยกมาถึง "ควาย

สองตัว" นั้น เล่นขวิดกันเอง ไล่ขวิดคนบ้าง ขวิดสิ่งของบ้าง ถ้าเจ้าของกลัวว่าข้าวของจะเสียหาย ก็ต้องนำของมาให้ อาจจะเป็นเหล้า เงิน หรือขนมก็ได้ เป็นการเล่นสนุกครึกครื้น

ทางบ้านเจ้าบ่าว หลังจากจัดเตรียมเครื่องขันหมากไว้เรียบร้อยแล้ว ก่อนจะยกขบวนขันหมากออกจากบ้าน เจ้าบ่าวต้องไปจุดธูปเทียนบอกกล่าวผีบรรพบุรุษของตนเสียก่อน แล้วจึงออกจากบ้าน ตัวเจ้าบ่าวมีผ้าคลุมศีรษะมีคนถือปลายผ้าทั้งสี่มุม

เมื่อขบวนขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาว "ควายสองตัว" นั้นจะหยุดเล่นทันที ทางบ้านเจ้าสาวจัดคนลงไปรับขันหมาก แห่เจ้าสาวลงจากเรือน ให้เจ้าสาวไปล้างเท้าเจ้าบ่าว จะมีเด็กที่ยังมีพ่อแม่พี่น้องอยู่ครบบริบูรณ์ ไปจูงมือเจ้าบ่าวขึ้นเรือน เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะมานั่งคู่กันยังที่ ๆ ได้จัดเตรียมไว้ พิธีเริ่มขึ้นโดยให้คู่บ่าวสาวไหว้ผีเรือนก่อนจากนั้นหมอพิธีจะกล่าวบทชุมนุมเทวดา ไหว้บายศรี เอาผ้าขาวคลุมศีรษะคู่สมรส (อาจารย์กาญจนา นาคนันทน์ บอกผู้เขียนว่า เคยเห็นทางโป่งน้ำร้อน หมอพิธีเอาถุงผ้าขาวคลุมศีรษะคู่สมรส) เสกคาถาอาคม หมากพลูแล้ว เอามาวางไว้บนศีรษะคู่บ่าวสาว หมอเริ่มพิธีโค่น **ต้นตะเคียน** "ต้นตะเคียน" ในที่นี้ ก็คือ "เชงเลง" ซึ่งใส่กระบุงข้าวเปลือก อันเป็นหนึ่งในเครื่องขันหมากนั่นเอง หมอพิธีจะถือขวาน "ปูลู" รำไปรอบ ๆ **ต้นตะเคียน** เดินครบรอบหนึ่งโค่นครั้งหนึ่ง จนครบ ๓ รอบ

พิธีโค่นต้นตะเคียนนี้ เพื่อเตือนหรือสั่งสอนโดยวิธีสาธิตให้รู้ว่า ต่อไปนี้ เจ้าบ่าวต้องเป็นคนขยันขันแข็งอดทนในการทำมาหากิน

เสร็จจากทำพิธีโค่นตะเคียนแล้ว จะถึงพิธีขันไก่ หมอพิธีจะตีปีกเดินไปรอบ ๆ เชงเลง รอบที่หนึ่ง ขันเป็นเสียงไก่พันธุ์สาม รอบที่สอง ขันเป็นเสียงไก่ชน รอบที่สาม ขันเป็นเสียงไก่แจ้

การขันไก่เป็นการสาธิตว่า ต่อไปนี้ เจ้าสาวจะต้องเป็นคนขยันทำมาหากิน ตื่นนอนแต่เช้าเหมือนไก่

ขันไก่เสร็จแล้ว หมอพิธีจะเป่าหูคู่บ่าวสาวและจับศีรษะชนกันเบา ๆ ๓ ครั้ง เพื่อเตือนให้คู่สมรสรู้ว่า ต่อไปนี้ต้องล่มหัวจมท้ายเป็นคน ๆ เดียวกัน จะต้องเชื่อฟังซึ่งกันและกัน แล้วหมอจะดื่มเหล้าในกระปุก (อันเป็นหนึ่งในเครื่องขันหมาก) เสกคาถาอาคมที่เหล้า ส่งให้เจ้าสาวเจ้าบ่าว ผลัดกันป้อนให้ดื่มคนละครั้ง

ต่อไป เป็นพิธีการทำขวัญ ให้ศีลให้พร บรรดาญาติพี่น้องทั้งสองฝ่ายนำด้ายแดงมาผูกข้อมือคู่สมรสและกล่าวให้ศีลให้พร อาจมีการทำขวัญโดยให้เงินให้ทองกันบ้าง ก็เป็นอันเสร็จพิธีแต่งงาน

หลังจากเสร็จพิธีแต่งงานแล้ว เจ้าบ่าวเจ้าสาวต้องไหว้เถ้าแก่ทั้งสองฝ่าย เครื่องไหว้ได้แก่เนื้อหมูไหว้หมอที่ทำพิธี ใช้ขาหมูเป็นเครื่องไหว้ แล้วส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวเข้าหอ เป็นอันเสร็จพิธีแต่งงานอย่างพิธีใหญ่ของชาวซอง

ในระหว่างเวลาทำพิธีแต่งงานนั้น "ควายสองตัว" ที่อยู่ข้างล่าง ก็เล่นขวิดกันเอง ไล่ขวิดผู้คน ขวิดสิ่งของเป็นที่สนุกสนาน

หมายเหตุ *ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่า "ของขึ้นเรือนไม่ล้างเท้า" เพราะเขาถือว่าแขกหรือใครก็ตามที่ขึ้นเรือนเขานั้น นำโชคลาภสิ่งสิริมงคลมาสู่บ้านเขา ถ้าไปล้างเท้าเสียแล้ว ความมีโชคลาภสิ่งสิริมงคลจะถูกน้ำชะล้างไปหมดสิ้น ตอนเจ้าบ่าวจะขึ้นเรือน เจ้าสาวจะต้องมาล้างเท้าให้เจ้าบ่าว มิเป็นการกล่าวขัดกันหรือ? ขอเรียนชี้แจงว่าแขกที่มานั้น ถ้าต้องล้างเท้า ไม่มีใครมาล้างให้เขา เขาจะล้างด้วยตนเอง ส่วนการล้างเท้าให้เจ้าบ่าว เจ้าสาวจะมาเป็นผู้ล้างให้ มีความหมายว่า*

- *๑. ผู้ที่จะมาเป็นสามี จะต้องมีร่างกายสะอาด จิตใจสะอาด ใจเดียวรักเดียว อย่างแท้จริง*
- *๒. การปฏิบัติเช่นนั้นเป็นการแสดงตัวว่ายอมเป็นข้าทาสของสามีไปจนตลอดชีวิต*
- *๓. เป็นการให้เกียรติ นับถือ อย่างสูง เฉกเช่นตามชนบทบ้านนอกของไทย เวลานิมนต์พระมาทำบุญที่บ้าน เมื่อพระมาถึงบ้านเรือน เจ้าบ้านหรือผู้มีอาวุโสจะต้องรีบมาล้างเท้าของพระให้สะอาด แล้วนิมนต์ให้ท่านขึ้นเรือน ฉันใด การที่เจ้าสาวมาล้างเท้าให้เจ้าบ่าว ก็ฉันนั้น*

การแต่งงานของคนไทยในจันทบุรีสมัยโบราณ **"มีการไหว้ผีซอง"** ด้วย คงจะเนื่องมาจากไอ้หนุ่มไทยเข้ามาอยู่เมืองจันทบุรีสมัยแรก ๆ มาเกิดรักชอบลูกสาวชาวซองเข้าแล้วเป็นไร เขาจะให้ไหว้ผีซองหรือ? ไหว้ได้ซีน่า เขาจะให้ทำอะไรก็ทำได้ทั้งนั้น ขอให้ได้ลูกสาวชาวซองมาเป็นเมียอย่างเดียว ไอ้หนุ่มไทยคนแรกไหว้ผีซองเป็นปฐม ชาวไทยคนต่อไปก็ต้องทำตามคนแรก เลยเกิดเป็นประเพณี แม้หนุ่มไทยสาวไทยแต่งงานกัน ก็ต้องไหว้ผีซองด้วยและนี่ก็แสดงให้เห็นว่าซองเคยอยู่ในจันทบุรีมาก่อนไทย ประเพณีการแต่งงานของคนพื้นบ้าน มีการไหว้ผีซอง เมื่อคนไทยมาอยู่ก็ต้องไหว้ผีซองไปตามความนิยมของคนในพื้นที่นั้น ประเพณีการไหว้ผีซองในเวลาแต่งงาน ชาวจันทบุรีได้ยึดถือปฏิบัติกันมาช้านาน เพิ่งจะเลิกไปเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง

สำนวนไทยที่ว่า "แต่งงานโดยคลุมถุงชน" บางคนว่าเกิดจากสวมถุงหัวไก่ชนซ้อมตีกัน ผู้เขียนเห็นว่า "ไม่ใช่" เพราะการสวมหัวไก่ให้ชนกันนั้น เป็นเรื่องของการกีฬาชนไก่ ไม่เกี่ยวกับเรื่องผัว ๆ เมีย ๆ แต่สักนิด การที่หมอพิธีเอาผ้าขาวคลุมศีรษะ หรือ เอาถุงผ้าขาว คลุงศีรษะคู่บ่าวสาว และจับให้ชนกัน ๓ ครั้ง นั้นแหละเป็นที่มาของสำนวนที่ว่า "แต่งงานโดยคลุมถุงชน"

อีกสำนวนหนึ่ง เมียมีชู้โดยผัวไม่รู้เรื่องเลยว่า "เมียสวมเขาให้ผัว" ผู้เขียนคิดว่าเกิดจากชายสองคนเอาเขาควายมาสวมศีรษะติ๊ต่างว่าเป็นควาย เล่นขวิดกัน ในพิธีแต่งงานอย่างพิธีใหญ่ของชาวซองพิธีอย่างอื่น ๆ ไม่มีเข้าเค้าเลย

สำนวนทั้งสองนี้ คือ "แต่งงานโดยคลุงถุงชน" กับ "เมียสวมเขาให้ผัว" แพร่ออกไปสู่สังคม

ของคนไทยได้อย่างไร? โดยวิธีใด? ทางใด? ผู้เขียนนึกไม่ออก บอกไม่ถูก เพราะคนชองไม่มีใครรู้จัก ชาวจันทบุรีเองก็เถอะ น้อยคนนักที่จะรู้ว่ามีชองในจันทบุรี ชอง คือ ใคร?

ใครทราบว่า สำนวนทั้งสองนี้เล็ดลอดออกไปแพร่หลาย ในหมู่สังคมของคนไทยได้อย่างไร โปรดบอกผู้เขียนด้วยเน้อ

การคบชู้สู่ชายชาวชองเขาไม่ถือกัน

เพื่อนของผู้เขียนเล่าเรื่องลับที่สุดให้ฟังว่า เขาไปทำไม้ที่ตำบลตะเคียนทอง ไปพักอยู่ที่บ้านคนชอง เมียของเจ้าบ้านยังสาวและสวย ประกอบทั้งจากครอบครัวไปอยู่เป็นเวลานาน ทำให้เขาละเมิดศีลธรรม เป็นชู้กับเมียเจ้าของบ้านที่ไปพักอาศัยอยู่ วิธีเล่นชู้ คือ ชวนกันเข้าไปในป่าหญ้าคาสูง ๆ นาบหญ้าคาให้ราบมีความกว้างยาวเท่ากับตัวคนนอน หญ้าคาหนา ๆ เมื่อนาบให้ราบจะกลายเป็นฟูกอย่างดี กาลเวลาหรือ? กลางวันแสก ๆ

เจ้าบ้านก็ทราบพฤติการณ์ แต่ไม่โกรธเมียและชายชู้ เป็นแต่บ่นว่า "อีนี่มันชอบเข้าป่าหญ้าคาบ่อย ๆ จริง ๆ"

การสับคู่กันครอง

ผัวเมียคู่หนึ่ง สมมุติว่า ผัวชื่อ นาย ก.เมียชื่อ นางข. มีลูก ๑ คน
อีกคู่หนึ่ง สมมุติว่าผัวชื่อ นาย ค.เมียชื่อ นางง. มีลูก ๑ คน

นายค. ไปชอบพอเป็นชู้กับ นาง ข. (เมียนาย ก.) และพามาอยู่ด้วยกันที่บ้านของ นาย ค. นาย ค. จึงมีเมีย ๒ คน ลูก ๒ คน คือ ลูกของตัวเอง ๑ คน และลูกของ นาย ก. อีก ๑

นาย ก.ไม่โกรธเคือง นาย ค. แลไม่ถือโกรธที่เมียของตนหนีไปอยู่บ้านชองชายชู้ ถ้านาง ข. ไม่ใคร่มีน้ำนมให้ลูกกิน นาย ค.ก็ซื้อนมกระป๋องให้เด็กคนนั้นกิน เพราะถือว่าเป็นลูกของตัว มิตรภาพระหว่าง นาย ก. กับ นาย ค.ยังคงเหมือนเดิม

ต่อมา นาย ก.ทนความว้าเหว่เดียวดายไม่ได้ ก็ไปเกี้ยวติดพัน นาง ง. เมียของ นายค. ถ้านาง ง.รักชอบ นาย ก. ก็หนีจาก นาย ค.มาอยู่กินกับ นาย ก. นายค. ก็ไม่โกรธเคือง นาย ก. และไม่ถือโกรธ นาง ง.เมียของตนที่หนีไปอยู่กับ นาย ก.

ถึงฉากนี้ ไม่มีใครได้เปรียบเสียเปรียบกันแล้ว เปรียบเหมือนแลกเปลี่ยนเมียกัน มิตรภาพระหว่าง นาย ก. กับ นาย ค.ไม่เปลี่ยนแปลง ยังคงไปมาหาสู่กันตามปกติ ต่างคนต่างชมซึ่งกันและกันว่า มันเก่งว่ะ เกี้ยวเอาเมียของกูไปอยู่กับมันได้

ครั้นอยู่ไปเป็นเวลานานพอสมควร นาง ข. รู้สึกว่า นาย ค.นี่ไม่เอาไหน สู้ผัวเก่าของกูไม่ได้ หรือ นาย ค.เกิดรู้สึกว่า นาง ข.นี่การบ้านการเรือน การปฏิบัติต่อสามีไม่ได้ความเลย สู่นาง ง.เมียเก่าของกูไม่ได้ ก็มีการเจรจากัน ตกลงกันด้วยสันติวิธี นาง ข.กลับไปอยู่กินกับ นาย ก.ผัวเก่าของตน นาง ง. ก็กลับไปอยู่กินกับ นาย ค.ผัวเก่าของตนตามเดิม

ไม่มีใครติฉินนินทา ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา ๆ มิตรภาพระหว่าง นาย ก.กับ นาย ค. ขณะที่เมียของตัวหนีไปอยู่กับชู้ หรือเมื่อสับเปลี่ยนเมียกันแล้ว ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่ประการใด คงไปมาหาสู่กันตามปกติ

ครั้นเมียเก่าของตัวต่างกลับมาอยู่กินกันตามเดิม มิตรภาพระหว่าง นาย ก.กับ นาย ค.ยิ่งกระชับแน่นขึ้นยิ่งกว่าเดิม

จันทบุรีวันนี้ ปี ๒๕๓๓

โดย อวยชัย เข็มจิตต์

จากระยะทางจากกรุงเทพฯ ถึงจันทบุรีจากเดิมประมาณ ๓๒๐ กม. นั้น มาในปัจจุบันระยะทางจากกรุงเทพฯถึงจันทบุรีมีระยะทางเหลือเพียง ๒๔๐ กม. ใช้เส้นทางตัดใหม่ซึ่งตัดผ่านอำเภอบ้านบึงถึงอำเภอแกลงจนมาถึงจังหวัดจันทบุรี

จันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทั้งทางประวัติศาสตร์และความมั่นคงของชาติมาแล้วในอดีต แต่จันทบุรีวันนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ซึ่งผู้เขียนเองขอออกตัวไว้ก่อนว่าผู้เขียนเป็นคนจังหวัดจันทบุรีโดยกำเนิด แต่ได้ไปอยู่กรุงเทพฯเสียหลายปี และเพิ่งจะมีโอกาสกลับมาอยู่จันทบุรีเมื่อไม่กี่ปีมานี่เอง ซึ่งจากวันนั้นถึงวันนี้จันทบุรีมีหลาย ๆ อย่างที่เปลี่ยนแปลงจันทบุรีไปจากเดิม ซึ่งเราพอจะมองเห็นได้หลาย ๆ อย่าง

การคมนาคม มีการปรับปรุงถนนสุขุมวิทหลายเส้นทาง ซึ่งทำให้การคมนาคมสะดวกสบายเพิ่มขึ้น ในเขตเทศบาล มีการปรับปรุงถนนภายในเกาะกลางถนนหลาย ๆ สายภายในตัวเมือง และรอบตัวเมืองมีการปรับปรุงถนนอัญญมณี ซึ่งเป็นแหล่งค้าขายพลอยขนาดใหญ่มีคุณค่าของการค้าขายวันละหลายสิบล้านบาท สร้างปรับปรุงถนน ผลไม้เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จัก ซึ่งอยู่ติดกับสนามกีฬาของจังหวัด สร้างถนมหาราชและสะพานข้ามแม่น้ำแห่งใหม่ ชื่อสะพาน "ภิญญ-ศาสตร์" และการพัฒนาถนนสายต่าง ๆ เข้าสู่ชนบทเพื่อลำเลียงพืชผลทางเกษตรออกสู่ท้องตลาด

ส่วนทางสาธารณูปโภคอื่น ๆ นั้นได้ขยายขอบข่ายทั้งไฟฟ้า - ประปาออกสู่ส่วนต่าง ๆ มากมาย มีการสร้างเขื่อนต่าง ๆ เช่น เขื่อนห้วยสะพานหิน เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าและการเกษตร-กรรม เขื่อนยางที่บ้านลาว เพื่อผลทางเกษตรกรรม และเขื่อนวังโตนด ซึ่งกรมชลประทานดำเนินงานเพื่อการเกษตรกรรม สถาบันทางการเงิน เช่น พวกธนาคารต่าง ๆ ตั้งขึ้นมาอย่างมากมายและขยายตัวกันอย่างมาก พวกสินเชื่อต่าง ๆ เข้าไปส่งเสริมทั้งทางเกษตร พวกสวนผลไม้ พริกไทยต่าง ๆ การประมงก็เป็นพวก กุ้งกุลาดำ ปลาต่าง ๆ และธุรกิจเกี่ยวกับอัญมณีต่าง ๆ มีการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง

การขยายตัวของตัวเมืองสังเกตได้จากการที่ดำเนินทางธุรกิจการโรงแรม บังกะโล รวมทั้งธุรกิจบ้านจัดสรรต่าง ๆ ที่ผุดขึ้นมาเป็นดอกเห็ดมากมายตั้งแต่ระยะทางเข้าสู่ตัวเมือง

จากด้านบ้านแก้ว, ด้านวิทยาลัยนาฏศิลป

จันทบุรีและทางไปขลุง คลองนารายณ์ ก็มีอยู่มากมาย และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แม้แต่โรงพยาบาลขนาด ๖๐ เตียง ซึ่งมีขึ้นถึง ๒ แห่ง มีการขยายตัวเมืองต่าง ๆ รวมทั้งเทศบาลซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มจะขยายตัวเป็นเทศบาลนครขึ้น ซึ่งก็นับได้ว่าจำนวนการขยายได้เพิ่มขึ้นมามากรวมทั้งการพัฒนาการขยายตัวเพิ่มขึ้นมากด้วย

ลักษณะการปกครองของจังหวัดจันทบุรีเปลี่ยนแปลงเพิ่มจากเดิมคือ เพิ่มขึ้นมาอีก ๒ กิ่งอำเภอคือกิ่งอำเภอสอยดาว และกิ่งอำเภอแก่งหางแมว และรองผู้ว่าของจังหวัดจันทบุรี ปัจจุบันกำลังเพิ่มรองผู้ว่าอีก ๑ ท่าน เป็น ๒ ท่าน

การดำรงชีวิตของคนจันทบุรี ซึ่งเขาติดปากกันว่า "จันท์ฮิ" หลาย ๆ คนที่มาเยี่ยมเยือนเมืองจันท์ มักจะพูดกันติดปากว่าค่าครองชีพนั้นค่อนข้างสูงกว่าที่อื่นอีกหลาย ๆ แห่งและอีกอย่างหนึ่งคือ จันทบุรีไม่มีรถเมล์วิ่งโดยสารระหว่างอำเภอเลย จะมีรถก็แต่รถวิ่งภายในที่เราเรียกรถ "มาสด้าตัดข้าง" ซึ่งไม่ใช่เฉพาะมาสด้าเท่านั้น แต่ทุกยี่ห้อวิ่งกันมากมาย และค่าโดยสารไม่ว่าจะเป็นระยะทาง ๑๐ เมตร หรือ ๑๐๐๐ เมตร ก็ราคาเดียวกัน คือ ๑๐ บาท แต่คนจันท์แทบทุกบ้านมักจะมีรถใช้อยู่แทบทุกบ้าน บ้านละคันสองคัน ทั้งนี้เพราะธุรกิจและการดำเนินการต่าง ๆ คนจันท์เพราะธุรกิจและการดำเนินการต่าง ๆ รถทุกยี่ห้อที่ออกใหม่ ๆ จันทบุรีมีหมดทุกรุ่น

สถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นแหล่งธรรมชาติหรือสถานที่ท่องเที่ยวยามราตรีต่าง ๆ ได้มีการพัฒนาให้ดูงดงามน่าดูยิ่งขึ้น ห้องอาหารเพิ่มขึ้นราวกับดอกเห็ด ทุกหนแห่งสถานท่องราตรีนั้นจันทบุรีจำลองมาจากกรุงเทพฯ ทั้งสิ้น กรุงเทพฯ มีอะไรจันทบุรีก็มีอย่างนั้น กรุงเทพฯ มีถนนสายเพชรบุรีตัดใหม่ จันทบุรีก็มีทุก ๆ อย่างอยู่ที่ถนนเจพีไรวาช่วงหลังอีสเทิร์นโฮเต็ล

ศาสนสถานปัจจุบันเป็นที่เชิดหน้าชูตาอยู่หลายแห่งด้วยกันซึ่งมักจะทำให้นักท่องเที่ยวสนใจติดตามมาชมตลอดทั้งการประกอบพิธีศาสนาด้วย

จันทบุรีวันนี้ "น้ำตกลือเลื่อง เมืองผลไม้ พริกไทยพันธ์ดี อัญมณีมากเหลือ เสื่อจันทบูร" และยังมีอีกหลายอย่างที่เป็นมนต์เสน่ห์มัดใจให้คนท่องเที่ยวไม่อาจจะลืมจันทบุรีได้ รอยยิ้มความโอบอ้อมอารีย์นั่นไง

ครับ! จันทบุรีวันนี้คงพอมีมนต์ไว้รับทุกท่านที่จะมาเยือนเมืองจันท์ท่านละครับ ลองดูซิว่าเมืองจันท์วันนี้ปี ๒๕๓๓ ยังจะมีมนต์เสน่ห์ฝังใจท่านให้ระลึกถึงได้ไหม

หอสมุดแห่งชาติ รัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

ระเบียบกรมศิลปากร
ว่าด้วยการเข้ารับบริการในหอสมุดแห่งชาติสาขา
พ.ศ. ๒๕๒๖

เพื่อให้การเข้าใช้บริการหอสมุดแห่งชาติ เป็นไปด้วยความสะดวก และเพื่อให้หอสมุดแห่งชาติสาขา สามารถให้บริการได้อย่างเรียบร้อย รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ จึงเห็นสมควรให้กำหนดระเบียบการเข้ารับบริการในหอสมุดแห่งชาติสาขาดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า ระเบียบกรมศิลปากร ว่าด้วยการเข้ารับบริการในหอสมุดแห่งชาติสาขา พ.ศ. ๒๕๒๖

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ การอนุญาตให้บุคคลเข้ารับบริการในหอสมุดแห่งชาติสาขามี ๔ ประเภท คือ

๓.๑ อนุญาตแก่ผู้มีบัตรอนุญาตเข้าหอสมุดแห่งชาติสาขา

๓.๒ อนุญาตแก่ผู้ขอเข้าชมรายบุคคล หรือหมู่คณะเป็นครั้งคราว

๓.๓ อนุญาตแก่ผู้ต้องการอ่านหนังสือ หรือค้นเรื่องราวต่าง ๆ จากหนังสือโดยรีบด่วน

๓.๔ อนุญาตให้ยืมหนังสือออกนอกสถานที่

ข้อ ๔ ผู้ที่รับบัตรอนุญาตเข้ารับบริการในหอสมุดแห่งชาติสาขา มีสิทธิอ่านและค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ และสิ่งพิมพ์ตามที่เจ้าหน้าที่ฯ จะเปิดเผยให้ตรวจค้นได้

ข้อ ๕ ผู้ที่ประสงค์จะให้เจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติสาขา นำชมพร้อมทั้งขอรับคำอธิบายเกี่ยวกับกิจการหอสมุดแห่งชาติสาขา เป็นรายบุคคลหรือหมู่คณะ ให้แจ้งความประสงค์ล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรถึงหัวหน้าหอสมุดแห่งชาติสาขา หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้อำนวยการกองหอสมุดแห่งชาติ

ข้อ ๖ ผู้ที่ยังไม่มีบัตรอนุญาตเข้ารับบริการในหอสมุดแห่งชาติสาขา ถ้าต้องการอ่านหนังสือหรือค้นคว้าโดยรีบด่วน ให้ขออนุญาตเป็นคราว ๆ จากเจ้าหน้าที่ประจำห้อง และแสดงหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น บัตรประจำตัว บัตรประชาชน หรือ หนังสือรับรองจากผู้บังคับบัญชา เป็นต้น

ข้อ ๗ ผู้ประสงค์จะขอรับบัตรอนุญาตเข้ารับบริการในหอสมุดแห่งชาติสาขา ให้นำรูปถ่ายขนาด ๓ × ๔ ซม. หรือ ๑ นิ้ว จำนวน ๑ รูป มอบให้แก่เจ้าหน้าที่เพื่อออกบัตรอนุญาตเข้ารับบริการในหอสมุดแห่งชาติสาขา พร้อมทั้งแสดงหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ทางหน่วยราชการอื่น ๆ ออกให้ เช่น บัตรประชาชน บัตรประจำตัวข้าราชการ นักศึกษา นักเรียน หรือหนังสือรับรองจากครูใหญ่ เป็นต้น และกรอกแบบขอบัตร เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติถูกต้องแล้ว

ข้อ ๘ บัตรอนุญาตเข้ารับบริการในหอสมุดแห่งชาติสาขา มีอายุ ๕ ปี นับแต่วันที่ออกบัตรนั้น เมื่อบัตรหมดอายุแล้ว ให้นำมาเปลี่ยนพร้อมทั้งรูปถ่าย ๑ รูป ถ้าบัตรนั้นชำรุดหรือสูญหาย จะขอรับบัตรอนุญาตฯ ใหม่ได้ โดยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้ออกบัตร และปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๗

ถ้าผู้ถือบัตรอนุญาตฯ ย้ายที่อยู่ ให้แจ้งที่อยู่ใหม่ พร้อมหมายเลขบัตรแก่เจ้าหน้าที่เพื่อจัดทำทะเบียนให้ถูกต้อง

ข้อ ๙ ผู้ที่มีบัตรอนุญาตเข้าหอสมุดแห่งชาติสาขา จะเข้าอ่านหนังสือ และค้นคว้าในห้องอ่านได้ โดยมอบบัตรให้เจ้าหน้าที่ประจำห้องก่อน และขอรับบัตรนั้นคืนก่อนออกจากห้องอ่านหนังสือทุกครั้ง

ข้อ ๑๐ ให้ผู้ใช้บริการหอสมุดแห่งชาติสาขา ฝากหนังสือ เอกสาร หีบห่อ หรือสิ่งต่าง ๆ ไว้กับเจ้าหน้าที่ฯ ณ ที่รับฝากของ ห้ามนำเข้าในหอสมุดแห่งชาติสาขานอกจากจะได้รับอนุญาตจากหัวหน้าหอสมุดแห่งชาติสาขานั้น ๆ และห้ามนำเข้าหอสมุดแห่งชาติสาขาคือ สิ่งของมีค่าและสิ่งของที่จะเกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน เช่น กระเป๋าสตางค์ โฉนด วิทยุ และอาวุธทุกชนิด ฯลฯ

ข้อ ๑๑ การอนุญาตให้ยืมหนังสือออกนอกสถานที่

๑๑.๑ ผู้ที่จะได้รับอนุญาตให้ขอยืมหนังสือออกนอกหอสมุดแห่งชาติสาขา ได้แก่

๑๑.๑.๑ หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ โดยมีหนังสือขอยืมเป็นทางราชการจากหัวหน้าส่วนราชการนั้น ๆ ตั้งแต่ระดับหัวหน้างานขึ้นไป

๑๑.๑.๒ ครู อาจารย์ ที่มีหนังสือขอยืมจากหัวหน้าสถานศึกษา

๑๑.๑.๓ นักเรียนและนักศึกษา โดยมีหนังสือยืมของหัวหน้าสถานศึกษา

๑๑.๑.๔ บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน บรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ซึ่งขอยืมเพื่อประโยชน์ในการให้บริการในห้องสมุดนั้น ๆ

๑๑.๒ ประเภทของหนังสือที่ให้ขอยืมออกได้ คือ หนังสือวิชาการ หรือบันเทิงคดีทุกชนิดที่มีเกิน ๒ ฉบับ ทั้งนี้ ให้ขอยืมได้ครั้งละไม่เกิน ๓ เล่ม และเป็นเวลาไม่เกิน ๑ สัปดาห์ หากประสงค์จะขอยืมต่อให้แจ้งขออนุญาตยืมต่อทุกครั้งที่เกินเวลา แต่ทั้งนี้รวมเวลาทั้งสิ้นต้องไม่เกิน ๑ เดือน ในกรณีที่ขอยืมเกิน ๑ สัปดาห์ หัวหน้าหอสมุดแห่งชาติสาขาจะพิจารณาอนุญาตเฉพาะกรณีที่เห็นควร

๑๑.๓ หนังสือและสิ่งพิมพ์ที่ไม่อนุญาตให้ยืมออก เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษณจากอธิบดีกรมศิลปากร หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจ ได้แก่

๑๑.๓.๑ หนังสือหายาก

๑๑.๓.๒ หนังสือหรือสิ่งพิมพ์ที่มีน้อยกว่า ๒ ฉบับ

๑๑.๓.๓ หนังสือภาพที่มีราคาสูง

๑๑.๓.๔ หนังสือพิมพ์หรือวารสารเย็บเล่ม

๑๑.๓.๕ หนังสือพิมพ์หรือวารสารฉบับปัจจุบัน

๑๑.๓.๖ หนังสืออ้างอิงทุกประเภท

๑๑.๓.๗ โสตทัศนวัสดุ

๑๑.๓.๘ หนังสือตัวเขียน และจารึก

๑๑.๓.๙ ภาพลายเขียน และภาพแกะสลัก

๑๑.๔ หากผู้ขอยืมหนังสือออกนอกสถานที่ ทำหนังสือหายหรือไม่สามารถนำหนังสือส่งคืนตามกำหนดเวลา จะต้องชดใช้ราคาหนังสือนั้นตามที่เจ้าหน้าที่จะกำหนด

ข้อ ๑๒ ผู้ประสงค์จะคัดลอก ถ่ายภาพ หรือถ่ายสำเนาหนังสือ เพื่อการศึกษา ให้ติดต่อหัวหน้าหอสมุดแห่งชาติสาขานั้น ๆ ในวันและเวลาราชการ ในกรณีที่หอสมุดแห่งชาติสาขาที่มีบริการถ่ายสำเนาให้ใช้บริการถ่ายสำเนาของหอสมุดแห่งชาติ โดยมีค่าใช้จ่ายตามระเบียบ

การคัดลอก ถ่ายภาพ หรือถ่ายทำสำเนาด้วยเครื่องมือของผู้ใช้บริการเองจะต้องได้รับอนุญาตจากหัวหน้าหอสมุดแห่งชาติสาขาก่อน

ข้อ ๑๓ ผู้ประสงค์จะคัดลอก ถ่ายภาพ หรือทำสำเนาภาพลายเขียน ภาพแกะสลัก และจารึกในหอสมุดแห่งชาติสาขา เพื่อประโยชน์ในการตีพิมพ์ โฆษณา ทำซ้ำ หรือดัดแปลง จะต้องแสดงหลักฐานการอนุญาตลิขสิทธิ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย และจะต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากอธิบดีกรมศิลปากร หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจ

ข้อ ๑๔ การขออนุญาตใช้อาคาร สถานที่ และบริเวณของหอสมุดแห่งชาติ สำหรับจัดงานหรือกิจกรรมใด ๆ เพื่อประโยชน์ของทางราชการ หรือเพื่อส่งเสริมการศึกษา จะต้องเป็นไปตามระเบียบกรมศิลปากร ว่าด้วยการใช้สถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของหอสมุดแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๕ ข้อ ๑ - ๔ และข้อ ๖ และต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้อำนวยการกองหอสมุดแห่งชาติ หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจ

ข้อ ๑๕ ผู้ใช้หอสมุดแห่งชาติ จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ตนได้ก่อให้เกิดขึ้นแก่หอสมุดแห่งชาติสาขา และถ้ามีการประพฤติตนไม่เหมาะสม เช่น ส่งเสียงอื้อฉาว หรือก่อความรำคาญให้แก่ผู้อื่น หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบ เจ้าหน้าที่ฯ มีอำนาจเชิญออกนอกหอสมุดแห่งชาติสาขาได้ ตลอดจนงดสิทธิการใช้บริการ และถ้าการกระทำนั้น ๆ เป็นการทำลายทรัพย์สินของหอสมุดแห่งชาติสาขา เจ้าหน้าที่ฯ อาจดำเนินคดีตามกฎหมายอีกโสดหนึ่งด้วย

ข้อ ๑๖ ให้ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ มีอำนาจออกระเบียบหรือข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้บริการในหอสมุดแห่งชาติสาขา ซึ่งไม่ขัดแย้งกับระเบียบนี้ได้

ข้อ ๑๗ ให้ใช้ระเบียบนี้ในหอสมุดแห่งชาติสาขาทุกสาขา เพื่อให้เป็นระเบียบเดียวกัน

ข้อ ๑๘ ระเบียบ คำสั่ง หรือข้อบังคับอื่นใดที่ขัดแย้งกับระเบียบนี้ ให้ยกเลิก และให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๑๙ ให้หัวหน้าหอสมุดแห่งชาติสาขา รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๖

(ลงนาม) อารี กุลตัณฑ์

(คุณหญิงอารี กุลตัณฑ์)

อธิบดีกรมศิลปากร

สำเนาถูกต้อง

หัวหน้างานบริหารทั่วไป

ระเบียบกองหอสมุดแห่งชาติ ว่าด้วยการให้บริการโสตทัศนวัสดุ ณ หอสมุดแห่งชาติสาขา พ.ศ. ๒๕๒๙

เพื่อให้การบริการโสตทัศนวัสดุของหอสมุดแห่งชาติสาขา มีการดำเนินไปในรูปแบบเดียวกัน และเป็นคู่มือการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ กองหอสมุดแห่งชาติจึงวางระเบียบนี้ขึ้น

๑. ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกองหอสมุดแห่งชาติ ว่าด้วยการให้บริการโสตทัศนวัสดุ ณ หอสมุดแห่งชาติสาขา พ.ศ. ๒๕๒๙"

๒. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศ เป็นต้นไป

๓. วัน เวลาเปิด - บริการ

๓.๑ เปิดให้บริการในวันเปิดทำการหอสมุดแห่งชาติสาขานั้น ๆ

๓.๒ ให้บริการระหว่างเวลา ๙.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.

๓.๓ วันปิดทำการ วันหยุดราชการตามประกาศของทางราชการ และวันปิดบริการของหอสมุดแห่งชาติสาขานั้น ๆ โดยจะทำประกาศแจ้งให้ทราบทั่วกัน

๔. ผู้เข้าใช้บริการ

๔.๑ ผู้เข้าใช้บริการเป็นรายบุคคล โดยกรอกแบบฟอร์มขอใช้โสตทัศนวัสดุหอสมุดแห่งชาติสาขา

๔.๒ ผู้เข้าใช้หรือเข้าชมเป็นหมู่คณะ ให้ทำหนังสือแจ้งหัวหน้าหอสมุดแห่งชาติสาขาและได้รับอนุญาตแล้วจึงจะเข้าใช้บริการหรือเข้าชมได้

๔.๓ ให้บริการทำสำเนาและจำหน่ายโสตทัศนวัสดุที่หอสมุดแห่งชาติผลิตขึ้น และของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เห็นสมควร ทั้งนี้โดยไม่ขัดต่อกฎหมายลิขสิทธิ์

๔.๔ ผู้เข้าใช้บริการจะต้องปฏิบัติตามระเบียบกรมศิลปากร ว่าด้วยการให้บริการหอสมุดแห่งชาติสาขา

๕. การให้บริการ

๕.๑ แถบบันทึกเสียงเพลง ดนตรี คำบรรยาย คำอภิปราย ให้บริการเป็นรายบุคคลและเป็นหมู่คณะ

๕.๒ ไมโครฟิล์มและไมโครฟิช ให้บริการเป็นรายบุคคล

๕.๓ แถบบันทึกภาพ (Vedio Tape) ให้บริการเป็นหมู่คณะ ครั้งละไม่ต่ำกว่า ๕ คน หรือตามที่หัวหน้าหอสมุดแห่งชาติสาขาเห็นสมควร

๕.๔ ภาพยนตร์ ให้บริการเป็นหมู่คณะ ครั้งละไม่ต่ำกว่า ๓๐ คน

๕.๕ รูปภาพ แผนที่ และแผนภูมิ ให้บริการเป็นรายบุคคลและเป็นหมู่คณะ

๖. ให้หัวหน้าหอสมุดแห่งชาติสาขา เป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๒๙

(ลงชื่อ) กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ

(นางกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ)

ผู้อำนวยการกองหอสมุดแห่งชาติ

วัตถุประสงค์และหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดตั้งหอสมุดแห่งชาติสาขา

นายศกรินทร์ วิเศษะพันธุ์
บรรณารักษ์ ๗ รองผู้อำนวยการกองหอสมุดแห่งชาติฝ่ายสาขา

๑. วัตถุประสงค์การจัดตั้งหอสมุดแห่งชาติสาขา

๑. เป็นศูนย์กลางรวบรวมรักษาหนังสือและเอกสารโบราณในส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ไม่ให้กระจัดกระจายสูญหายหรือถูกทำลาย

๒. เพื่อขยายแหล่งบริการความรู้ไปสู่นักเรียน นักศึกษาและประชาชนในส่วนภูมิภาคทุกจังหวัดให้ทั่วถึง เพื่อจะได้นำความรู้จากห้องสมุดไปใช้ในการดำรงชีวิตด้วยความเป็นสุข เน้นการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคลเศรษฐกิจของชาติ

๓. เพื่อให้เป็นศูนย์บริการข่าวสาร และศูนย์กลางสารนิเทศสาขามนุษยศาสตร์

๔. เป็นศูนย์รวบรวมวารสาร หนังสือ และสิ่งพิมพ์ ซึ่งจัดพิมพ์ในส่วนภูมิภาคเพื่อรวบรวมส่งไปเก็บไว้ที่ส่วนกลาง และจะได้จัดทำบรรณานุกรมแห่งชาติให้สมบูรณ์

๕. เป็นศูนย์เทคนิคเกี่ยวกับวิชาบรรณารักษ์

๖. เป็นข่ายงานของศูนย์ข้อมูลข่าวสารระหว่างชาติแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของหอสมุดแห่งชาติ

๗. เป็นข่ายงานของศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนและยืมสิ่งพิมพ์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

๒. หน้าที่ความรับผิดชอบของหอสมุดแห่งชาติ

๑. ให้พัฒนาบริการอ่านและค้นคว้าวิจัย

๒. รวบรวมและรักษาทรัพย์สมบัติมรดกทางสติปัญญา วิทยาการ ศิลปกรรมและวัฒนธรรมของชาติที่ปรากฏในรูปของจารึก หนังสือตัวเขียน หนังสือตัวพิมพ์

๓. ดำเนินการทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์การจัดหมู่และทำบัตรรายการทำบรรณานุกรม ดรรชนีและงานเทคนิคอื่น ๆ เพื่อการเผยแพร่ ถ่ายทอดสมบัติทางสติปัญญาและวิทยาการดังกล่าวในข้อ ๒. ทั้งที่เป็นของชาติไทยและของมนุษยชาติ ให้ประชาชนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและบ้านเมือง

๔. ส่งเสริมการพัฒนาคนในด้านการศึกษาวิชาต่าง ๆ ในด้านการปรับปรุงสมรรถภาพทางเศรษฐกิจ ผดุงศีลธรรมให้มีทัศนคติอันถูกต้อง รู้เท่าทันเหตุการณ์ให้ได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศตามโครงการของรัฐบาล โดยการเลือกเฟ้นจัดหามาซึ่งหนังสือและโสตทัศนวัสดุในวิชาต่าง ๆ ให้ครบถ้วน และมีปริมาณมากพอแก่ความต้องการของทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษาและทุกอาชีพ

๕. ส่งเสริมและช่วยเหลือการค้นคว้าวิจัยของหน่วยราชการ สถาบันการศึกษาและเอกชน โดยจัดหามาซึ่งเอกสารและบรรณสาร อันมีคุณค่าทางการวิจัย จัดทำคู่มือช่วยการวิจัย ถอดอักษรหนังสือโบราณ แปลสำเนาเอกสารด้วยวิธีต่าง ๆ เป็นต้น

๖. ส่งเสริมการผลิตหนังสือในประเทศ โดยการสำรวจเกี่ยวกับความต้องการหนังสือ จัดทำบรรณานุกรมแห่งชาติ และบรรณานุกรมอื่น ๆ เพื่อให้รู้ปริมาณลักษณะและคุณภาพของการผลิตหนังสือที่ล่วงมาแล้ว และในปัจจุบัน

๗. เป็นศูนย์บริการข่าวสาร ความรู้ ความเคลื่อนไหวใหม่ทางวิทยาการ

๘. ร่วมมือประสานงานกับห้องสมุดและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในประเทศและนอกประเทศ เพื่อเพิ่มพูนปริมาณของหนังสือ ดำเนินการทางวิชาการและขยายบริการของห้องสมุดให้ออกไปถึงผู้ใช้ในระดับชาติและระหว่างชาติ

๙. จัดห้องสมุดรับฝากของต่างประเทศและห้องสมุดเฉพาะ

๑๐. ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตในรูปแบบของห้องสมุดเคลื่อนที่ ห้องสมุดหมุนเวียนตามแหล่งชุมชน ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยประสานงานและกำหนดนโยบายร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งจัดห้องสมุดประเภทนี้

หน้าที่ความรับผิดชอบและวัตถุประสงค์ การจัดตั้งหอสมุดแห่งชาติสาขา

๑. หน้าที่ความรับผิดชอบของหอสมุดแห่งชาติ

๑. ให้พัฒนาบริการอ่านและค้นคว้าวิจัย

๒. รวบรวมและรักษาทรัพย์สมบัติมรดกทางสติปัญญา วิทยาการ ศิลปกรรม และวัฒนธรรมของชาติที่ปรากฏในรูปของจารึก หนังสือตัวเขียน หนังสือตัวพิมพ์

๓. ดำเนินการทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์การจัดหมู่และทำบัตรรายการทำบรรณานุกรม ดรรชนีและงานเทคนิคอื่น ๆ เพื่อการเผยแพร่ ถ่ายถอดสมบัติทางสติปัญญาและวิทยาการดังกล่าวในข้อ ๒. ทั้งที่เป็นของชาติไทยและของมนุษยชาติ ให้ประชาชนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและบ้านเมือง

๔. ส่งเสริมการพัฒนาคนในด้านการศึกษาวิชาต่าง ๆ ในด้านการปรับปรุงสมรรถภาพทางเศรษฐกิจ ผดุงศีลธรรมให้มีทัศนคติอันถูกต้อง รู้เท่าทันเหตุการณ์ให้ได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศตามโครงการของรัฐบาล โดยการเลือกเฟ้นจัดหามาซึ่งหนังสือและโสตทัศนวัสดุในวิชาต่าง ๆ ให้ครบถ้วน และมีปริมาณมากพอแก่ความต้องการของทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษาและทุกอาชีพ

๕. ส่งเสริมและช่วยเหลือการค้นคว้าวิจัยของหน่วยราชการ สถาบันการศึกษาและเอกชน โดยจัดหามาซึ่งเอกสารและบรรณสาร อันมีคุณค่าทางการวิจัย จัดทำคู่มือช่วยการวิจัย ถอดอักษรหนังสือโบราณ แปลงสำเนาเอกสารด้วยวิธีต่าง ๆ เป็นต้น

๖. ส่งเสริมการผลิตหนังสือในประเทศ โดยการสำรวจเกี่ยวกับความต้องการหนังสือ จัดทำบรรณานุกรมแห่งชาติ และบรรณานุกรมอื่น ๆ เพื่อให้รู้ปริมาณ ลักษณะและคุณภาพของการผลิตหนังสือที่ล่วงมาแล้ว และในปัจจุบัน

๗. เป็นศูนย์บริการข่าวสาร ความรู้ ความเคลื่อนไหวใหม่ทางวิทยาการ

๘. ร่วมมือและประสานงานกับห้องสมุดและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในประเทศและนอกประเทศ เพื่อเพิ่มพูนปริมาณของหนังสือ ดำเนินการทางวิชาการและขยายบริการของห้องสมุดให้ออกไปถึงผู้ใช้ในระดับชาติและระหว่างชาติ

๙. จัดห้องสมุดรับฝากของต่างประเทศและห้องสมุดเฉพาะ

๑๐. ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตในรูปแบบของห้องสมุดเคลื่อนที่ ห้องสมุดหมุนเวียนตามแหล่งชุมชน ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยประสานงานและกำหนดนโยบายร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งจัดห้องสมุดประเภทนี้

๒. วัตถุประสงค์การจัดตั้งหอสมุดแห่งชาติสาขา

๑. เปิดศูนย์กลางรวบรวมรักษาหนังสือและเอกสารโบราณในส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ไม่ให้กระจัดกระจายสูญหายหรือถูกทำลาย

๒. เพื่อขยายแหล่งบริการความรู้ไปสู่นักเรียน นักศึกษาและประชาชนในส่วนภูมิภาคทุกจังหวัดให้ทั่วถึง เพื่อจะได้นำความรู้จากห้องสมุดไปใช้ในการดำรงชีวิตด้วยความเป็นสุข เน้นการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล เศรษฐกิจของชาติ

๓. เพื่อให้เป็นศูนย์บริการข่าวสาร และศูนย์กลางสารนิเทศสาขามนุษยศาสตร์

๔. เป็นศูนย์รวบรวมวารสาร หนังสือ และสิ่งพิมพ์ ซึ่งจัดพิมพ์ในส่วนภูมิภาค เพื่อรวบรวมส่งไปเก็บไว้ที่ส่วนกลาง และจะได้จัดทำบรรณานุกรมแห่งชาติให้สมบูรณ์

๕. เป็นศูนย์เทคนิคเกี่ยวกับวิชาบรรณารักษ์

๖. เป็นข่ายงานของศูนย์ข้อมูลข่าวสารระหว่างชาติแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของหอสมุดแห่งชาติ

๗. เป็นข่ายงานของศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนและยืมสิ่งพิมพ์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

คู่มือการให้บริการหนังสือ

หนังสือและการจัดหมวดหมู่หนังสือ

กองหอสมุดแห่งชาติดำเนินการจัดหมวดหมู่หนังสือตามระบบทศนิยมของดิวอี้ และที่หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา ซึ่งมีหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ประเภทต่าง ๆ อาทิ หนังสืออ้างอิง หนังสือตำราวิชาการ รายงานการค้นคว้าวิจัย รายงานการประชุมทางวิชาการ ได้จัดขึ้นบนชั้นเปิด เรียงตามลำดับหมวดหมู่ สะดวกในการค้นหาและหยิบอ่านได้ ส่วนสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เช่น วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร และเครื่องช่วยในการค้นคว้าวิจัย และการให้บริการทางวิชาการการให้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าบริการให้คำแนะนำแหล่งความรู้บริการรวบรวมบรรณานุกรม บริการไมโครฟิล์ม ได้จัดไว้โดยพร้อมมูล

ระบบการจัดหมู่แบบทศนิยมของดิวอี้ แบ่งเป็นหมวดใหญ่ ๆ ดังนี้

๐๐๐	เบ็ดเตล็ด
๑๐๐	ปรัชญา
๒๐๐	ศาสนา
๓๐๐	สังคมศาสตร์
๔๐๐	ภาษาศาสตร์
๕๐๐	วิทยาศาสตร์
๖๐๐	วิทยาศาสตร์ประยุกต์
๗๐๐	ศิลปะและการบันเทิง
๘๐๐	วรรณคดี
๙๐๐	ภูมิ-ประวัติศาสตร์

วิธีค้นหาหนังสือ

การค้นหาหนังสือได้สะดวกรวดเร็วควรเริ่มที่ ตู้บัตรรายการ ซึ่งเป็นเสมือนการเรียนรู้บัญชีรายชื่อหนังสือของห้องสมุด ในบัตรรายการจะแสดงตำแหน่งที่เก็บหนังสือให้ผู้ใช้ห้องสมุดทราบด้วย ตู้บัตรรายการจะแบ่งบัตรออกเป็น ๓ ประเภท คือ

บัตรผู้แต่ง (Author cards)

บัตรชื่อเรื่อง (Title cards)

บัตรเรื่อง (Subject cards)

หนังสือแต่ละเล่ม จะมีบัตรรายการอย่างน้อย ๓ บัตร คือ บัตรผู้แต่ง ๑ บัตร บัตรชื่อเรื่อง ๑ บัตร และบัตรหัวเรื่อง ๑ บัตร ทั้ง ๓ ประเภทจะแยกเรียงอยู่ในตู้บัตรรายการตามลำดับตัวอักษรบนบรรทัดแรกของรายการ

ผู้อ่านสามารถค้นหาหนังสือเล่มที่ต้องการด้วยตนเอง โดยวิธีง่าย ๆ ดังนี้ คือ

๑. ตรวจดูรายชื่อหนังสือที่ผู้อ่านต้องการจากบัตรรายการ ภายใต้ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่องหรือหัวเรื่อง

๒. เมื่อทราบตำแหน่งของหนังสือที่ต้องการแล้ว ให้จดเลขเรียกหนังสือ ซึ่งจะอยู่ด้านซ้ายมือของบัตร พร้อมทั้งชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่องแล้วนำไปตรวจกับหนังสือที่ชั้นวางหนังสือ ดูให้ตรงกับเลขเรียกหนังสือนั้น ๆ ท่านก็จะได้หนังสือเล่มที่ต้องการ

โครงการในอนาคต

หอสมุดแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา ได้กำหนดโครงการที่จะดำเนินงานต่อไป ดังนี้

๑. จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น การจัดนิทรรศการทางด้านวัฒนธรรม วรรณคดี ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นโครงการนิทรรศการหมุนเวียนไปตามหอสมุดแห่งชาติสาขาอื่น ๆ รวมทั้งมีการจัดปาฐกถา อภิปราย การสาธิตทางวิชาการประกอบอาชีพ เป็นต้น

๒. บริการหนังสือหมุนเวียน เพื่อให้นักศึกษาและประชาชนที่ห่างไกลมีโอกาสได้รับบริการของหอสมุดแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา ซึ่งจะได้ไปตามอำเภอ ตำบล และหมู่บ้านที่ห่างไกลจากตัวจังหวัดตามความเหมาะสม

๓. จัดทำบรรณานุกรมหนังสือและสิ่งพิมพ์ท้องถิ่นออกเผยแพร่ เพื่อเป็นการส่งเสริมวิชาการห้องสมุดให้ทันสมัย และเป็นศูนย์รวบรวมเอกสารสิ่งพิมพ์ของท้องถิ่นให้สมบูรณ์ เพื่อรักษาไว้เป็นประวัติอารยธรรมความเจริญของท้องถิ่น

๔. ร่วมมือกับหน่วยราชการและหน่วยงานต่าง ๆ จัดโครงการเพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของชาติ

วันและเวลาเปิดบริการ

เปิดให้บริการ วันอังคาร - วันอาทิตย์ ระหว่างเวลา ๙.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.

ปิดบริการ วันจันทร์ - และวันหยุดราชการตามประเพณี

คู่มือการให้บริการโสตทัศนวัสดุ หอสมุดแห่งชาติสาขา

ปัจจุบันนี้ โสตทัศนวัสดุเข้ามามีบทบาทสำคัญในการให้บริการของห้องสมุดทั่วไป ฉะนั้น หอสมุดแห่งชาติจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการให้บริการ ทั้งโสตทัศนวัสดุ และเอกสารหนังสือให้แก่ผู้ใช้ในรูปแบบต่าง ๆ ให้ทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี่ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เช่น แต่ก่อนมีเพียงให้บริการเครื่องไมโครฟิล์ม แต่ปัจจุบันนี้มีการให้บริการในรูปแบบของไมโครฟิช ไมโครแจกเก็ต หรือไมโครฟอร์ม นอกจากนี้แล้วยังมีการให้บริการระบบเสียงและแสงด้วย เช่น แผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง สไลด์ ภาพยนตร์ เครื่องโทรทัศน์ เป็นต้น หอสมุดแห่งชาติจึงจัดทำโครงการบริการโสตทัศนวัสดุขึ้น เพื่อใช้เป็นคู่มือของบรรณารักษ์และผู้ใช้บริการในหอสมุดแห่งชาติสาขา

๑. วัตถุประสงค์

หอสมุดแห่งชาติสาขาประสงค์จะส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ นอกเหนือจากการให้บริการการอ่านหนังสือและให้ผู้ใช้บริการได้รับประโยชน์จากการใช้บริการของหอสมุดแห่งชาติกว้างขวางยิ่งขึ้น จึงเห็นควรเพิ่มบริการด้านโสตทัศนวัสดุ ณ หอสมุดแห่งชาติสาขาต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

๑.๑ ขยายบริการโสตทัศนวัสดุขึ้น ณ หอสมุดแห่งชาติสาขา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

๑.๒ โสตทัศนวัสดุที่รวบรวมไว้ให้บริการ เน้นหนักในด้านวัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรม เช่น ศิลปะ ดนตรี ภาษา และวรรณกรรมของชาติ โดยเฉพาะของท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งหอสมุดแห่งชาติ

๑.๓ เป็นแหล่งให้บริการค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับศิลปะ ดนตรี ภาษา วรรณกรรม และศิลปวัฒนธรรมของชาติ

๑.๔ ให้บริการทางด้านนันทนาการ มุ่งให้เยาวชนและประชาชนได้พักผ่อนหย่อนใจ หาความบันเทิงเพลิดเพลิน และมีความซาบซึ้งในศิลปะ ดนตรี วรรณกรรมและศิลปวัฒนธรรมของชาติในรูปของโสตทัศนวัสดุ เช่น แถบบันทึกเสียงเพลง แถบบันทึกภาพ เป็นต้น

๒. การจัดหาโสตทัศนวัสดุ

๒.๑ วิธีการจัดหา

๒.๑.๑ โดยการจัดซื้อ ด้วยเงินงบประมาณหรือเงินอุดหนุน เงินบริจาค

๒.๑.๒ โดยการขอยืมมาอัดหรือถ่ายสำเนาได้

๒.๑.๓ โดยการขอบริจาค

๒.๒ แหล่งในการจัดหา

๒.๒.๑ หอสมุดแห่งชาติส่วนกลางจัดหา จัดซื้อ ขอรับบริจาค ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน

๒.๒.๒ จากขอรับบริจาค หรือแลกเปลี่ยนกับสถาบันระหว่างชาติ เช่น สถานทูต สำนักงานแถลงข่าว และศูนย์วัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ

๒.๒.๓ ขอบริจาคหรือซื้อจากหน่วยงาน สถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงเรียน ในส่วนภูมิภาค

๒.๒.๔ จัดซื้อหรือรับบริจาคจากบุคคลสำคัญ หรือร้านจำหน่ายในส่วนภูมิภาค

๓. คัดเลือกโสตทัศนวัสดุ

๓.๑ เรื่องเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม ศิลปะ ภาษา และวรรณกรรมของไทย

๓.๒ เรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

๓.๓ เรื่องเกี่ยวกับการศึกษา

๓.๔ เรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ เช่น การพัฒนาการเกษตร อาชีพ และอุตสาหกรรม

๓.๕ เรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ การสาธารณสุข การกินดีมีสุข

๓.๖ เรื่องเกี่ยวกับกระตุ้นให้คนประพฤติดี มีวินัย

๓.๗ เรื่องเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมในวาระต่าง ๆ

๓.๘ เรื่องเหมาะสมกับวัยและความรู้ของผู้รับบริการ

๓.๙ เรื่องที่เหมาะสมกับท้องถิ่น อาชีพ ความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

๔. ผู้เข้าใช้บริการ

๔.๑ ผู้เข้าใช้บริการเป็นรายบุคคล โดยกรอกแบบฟอร์มขอให้โสตทัศนวัสดุของหอสมุดแห่งชาติสาขา

๔.๒ คณะผู้ขอเข้าชมหอสมุดแห่งชาติสาขาเป็นหมู่คณะ โดยทำหนังสือแจ้งและได้รับอนุญาตจากหัวหน้าหอสมุดแห่งชาติสาขานั้น ๆ

๔.๓ ให้บริการทำสำเนาและจำหน่ายโสตทัศนวัสดุเฉพาะที่หอสมุดแห่งชาติเป็นเจ้าของ มีสิทธิ์ตามกฎหมาย แก่หน่วยราชการ สถานศึกษาและแก่บุคคลทั่วไป โดยคิดค่าบริการตามระเบียบ

๔.๔ ผู้เข้าใช้บริการจะต้องปฏิบัติตามระเบียบกรมศิลปากร ว่าด้วยการใช้บริการหอสมุดแห่งชาติสาขา

๕. วัน เวลา เปิด - ปิดบริการ

๕.๑ ให้บริการในวันเปิดทำการของหอสมุดแห่งชาติสาขานั้น ๆ

๕.๒ ให้บริการระหว่างเวลา ๙.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.

๕.๓ วันปิดทำการ วันหยุดราชการตามประกาศของทางราชการ และวันปิดบริการที่หอสมุดแห่งชาติสาขาจะประกาศให้ทราบทั่วไป

๖. โสตทัศนวัสดุที่ให้บริการ

๖.๑ แถบบันทึกเสียงเพลง ดนตรี บรรยาย คำอภิปราย และอื่น ๆ

๖.๒ ไมโครฟิล์มและไมโครฟิช

๖.๓ แถบบันทึกภาพ

๖.๔ ภาพนิ่ง และภาพเลื่อน

๖.๕ ภาพยนตร์

๖.๖ รูปภาพ แผนที่ และแผนภูมิ

๗. วิธีค้นหาโสตทัศนวัสดุ

๗.๑ ค้นหาจากบัญชีรายชื่อโสตทัศนวัสดุ

๗.๒ ค้นหาจากบัตรรายการ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

- บัตรผู้แต่ง (Author Card) คือ บัตรรายการที่มีชื่อผู้ประพันธ์เพลง หรือผู้ขับร้องเพลง หรือผู้แต่งหนังสือ (สำหรับไมโครฟิล์มและไมโครฟิช) หรือผู้แต่งโสตทัศนวัสดุอยู่บรรทัดแรกของบัตรรายการ ใช้ค้นหาโสตทัศนวัสดุ ในกรณีที่ผู้ใช้บริการทราบชื่อผู้แต่ง
- บัตรชื่อเรื่อง (Title Cart) หมายถึงบัตรชื่อเพลง หรือชื่อไมโครฟิล์ม (ชื่อหนังสือที่ถ่ายลงในไมโครฟิล์ม) หรือชื่อโสตทัศนวัสดุ บัตรนี้ใช้ค้นหาโสตทัศนวัสดุในกรณีที่ผู้ใช้บริการทราบชื่อเพลง หรือชื่อไมโครฟิล์ม
- บัตรหัวเรื่อง (Subject Card) บรรทัดแรกของบัตรจะเป็นเรื่องหรือหัวข้อเรื่องหรือเนื้อเรื่องของประเภทเพลง หรือโสตทัศนวัสดุ

ตัวอย่างบัตรรายการโสตทัศนวัสดุ

บัตรผู้แต่ง

ถต ด
พ๔๑๙

เพลงสยามสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยี
ทางการศึกษา, ๒๕๒๘.
๑ ตลับ : ๒ ร่องเสียง.
มีหนังสือประกอบ.

บัตรชื่อเรื่อง

เพลงสยามสำหรับเด็ก.
ถต ด
พ๔๑๙

เพลงสยามสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยี
ทางการศึกษา, ๒๕๒๘.
๑ ตลับ : ๒ ร่องเสียง.
มีหนังสือประกอบ.

บัตรหัวเรื่อง

เพลงสำหรับเด็ก.
ถต ด
ท๔๑๙

เพลงสยามสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยี
ทางการศึกษา, ๒๕๒๘.
๑ ตลับ : ๒ ร่องเสียง.
มีหนังสือประกอบ.

๘. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๘.๑ อำนวยความสะดวกและขยายการให้บริการด้านโสตทัศนวัสดุแก่ผู้ใช้บริการได้มากขึ้น

๘.๒ อุปกรณ์และโสตทัศนวัสดุ ให้บริการในด้านความรู้ ความคิด และนันทนาการ ได้รวดเร็วและดีกว่าหนังสือ

๘.๓ จะสามารถอนุรักษ์หนังสือเก่าและหนังสือหายากได้ดี

๘.๔ เรียกร้องความสนใจ ผู้ใช้หอสมุดแห่งชาติ ให้มีผู้ใช้บริการมากขึ้น

๙. การติดตามและประเมินผล

๙.๑ จากรายงานผลการปฏิบัติงานราชการประจำเดือน

๙.๒ จากความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ

๙.๓ จากปัญหาและอุปสรรคในการบริการ

หอสมุดแห่งชาติ - ขุมทรัพย์แห่งปัญญา

ศิริภรณ์ จิรัปปภา

ตามแนวความคิดและความเข้าใจโดยทั่วไปยอมรับกันทั่วโลกว่า ห้องสมุด เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้และการศึกษาของคนทุกระดับ เป็นสื่อแสดงพัฒนาการศึกษาและความรู้ของประชาชน ความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติและเป็นสื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างมวลมนุษย์

ตามหลักสากลนั้นหอสมุดแห่งชาติทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมสรรพวิชาการที่บ่งบอกความก้าวหน้าทางวัฒนธรรม และอารยธรรมของชาติ จัดหาและจัดเก็บสิ่งพิมพ์และวัสดุให้เป็นระบบเพื่อการบริการ เป็นศูนย์รวมสิ่งพิมพ์ทุกชนิดที่ผลิตภายในประเทศและสรรหาเพิ่มเติมบางสิ่งบางอย่างที่เกี่ยวเนื่องกันจากต่างประเทศด้วย เป็นศูนย์รวมและจัดทำบัญชีรายชื่อสิ่งพิมพ์หรือที่เรียกว่าบรรณานุกรมแห่งชาติ เป็นศูนย์กลางการให้บริการการประสานงานและแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ ทางสาขาบรรณารักษศาสตร์แก่ห้องสมุดอื่น ๆ และเป็นแหล่งเผยแพร่สารนิเทศตามความต้องการของผู้ใช้บริการ เป็นตัวแทนของชาติในการดำเนินกิจการห้องสมุดทั้งในระดับภูมิภาคและนานาชาติ ตลอดทั้งสงวนและรักษาสิ่งพิมพ์และวัสดุต่าง ๆ ไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม อันเป็นองค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนและชาติ

กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า หอสมุดแห่งชาติเป็นขุมทรัพย์แห่งปัญญา วิทยาการ ศิลปกรรมและวัฒนธรรมของชาติที่บันทึกเป็นสื่อความรู้ ความคิดของมนุษย์ชาติในรูปแบบของหนังสือตัวพิมพ์ หนังสือตัวเขียน จารึกและโสตทัศนวัสดุ ล้วนเป็นสิ่งที่มีคุณค่าควรแก่การรักษาและอนุรักษ์ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้า บทบาทและหน้าที่ของหอสมุดแห่งชาตินั้นได้ดำเนินการทั้งในด้านบริการและวิชาการ ในการให้บริการนั้นเป็นการให้บริการแก่สังคม ให้บริการศึกษาค้นคว้าแก่คนทุกเพศทุกวัย และทุกระดับชั้น รวมทั้งให้บริการในฐานะของห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียน และห้องสมุดเฉพาะ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ การศึกษาค้นคว้า สามารถนำความรู้ก่อให้เกิดประโยชน์และก่อให้เกิดความก้าวหน้าในอาชีพของตนเองได้ไม่มีที่สิ้นสุด เป็นการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคม ซึ่งส่งผลให้เกิดความรุ่งเรืองแก่ประเทศชาติด้วย

บทบาทและหน้าที่อีกทางหนึ่งคือทางวิชาการนั้นได้พิจารณาคัดเลือกและจัดหามาซึ่งสิ่งพิมพ์ เอกสาร หนังสือตัวเขียน และโสตทัศนวัสดุในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้ครบถ้วนและมีปริมาณให้เพียงพอแก่

ความต้องการ ดำเนินการทางวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ วิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ จัดทำบรรณานุกรมแห่งชาติ บรรณานุกรมเฉพาะวิชา ดรรชนีและงานเทคนิคอื่น ๆ เพื่อการเผยแพร่ส่งเสริมและช่วยเหลือการค้นคว้าวิจัยของหน่วยราชการ สถาบันการศึกษาและเอกชน จัดทำคู่มือช่วยการวิจัย ถ่ายถอดอักษรหนังสือโบราณ แปลและสำเนาเอกสาร ส่งเสริมการผลิตหนังสือและวารสารภายในประเทศ และยังขยายการดำเนินงานหอสมุดแห่งชาติสาขาสู่ส่วนภูมิภาคเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลในด้านการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของส่วนภูมิภาคด้วย

ส่วนความร่วมมือระหว่างประเทศนั้น หอสมุดแห่งชาติทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (National Libraries and Documentation Center for Southeast Asia Consortium - NLDC - SEA consortium) เป็นศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างชาติภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (International Serials Data System Regional Center for Southeast Asia - ISDA - SEA) เป็นสำนักงานรวบรวมและให้บริการเอกสาร Unesco/PGI (General Information Programme) ภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิค เป็นหน่วยงานรับฝากและให้บริการสิ่งพิมพ์ขององค์การสหประชาชาติ (United Nations-UN) ทำหน้าที่เป็นผู้แทนประเทศในการเข้าร่วมประชุมทางบรรณารักษศาสตร์ในระดับภูมิภาคและระหว่างนานาชาติด้วย

ปัจจุบันนี้หอสมุดแห่งชาติมีสาขาอยู่ ๑๑ แห่ง ตั้งอยู่ในส่วนกลาง ๓ แห่ง คือ หอสมุดดำรงราชานุภาพ ศูนย์นราธิปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และหอวชิราวุธานุสรณ์ และในส่วนภูมิภาคมีอยู่ ๘ แห่ง คือ หอสมุดแห่งชาติอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี หอสมุดแห่งชาติ สาขาลำพูน หอสมุดแห่งชาติสาขานครศรีธรรมราช หอสมุดแห่งชาติสาขาวัดดอนรัก จังหวัดสงขลา หอสมุดแห่งชาติสาขาชลบุรี หอสมุดแห่งชาติสาขาสมุทรสงคราม (หอสมุดพระพุทธเลิศหล้านภาลัย) หอสมุดแห่งชาติสาขาประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ หอสมุดแห่งชาติสมเด็จพระเจ้าลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา และโครงการขยายไปยังส่วนภูมิภาคอีก ๕ แห่ง คือ หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ หอสมุดแห่งชาติ พระนครคีรี จังหวัดเพชรบุรี หอสมุดแห่งชาติ รัชมังคลาภิเษก กาญจนบุรี และหอสมุดแห่งชาติวัดเจริญสมานกิจ จังหวัดภูเก็ต

โดยเป็นที่ตระหนักกันแล้วว่าห้องสมุดเป็นสถานที่ ๆ สามารถให้ความรู้ ส่งเสริมการอ่านและการศึกษาค้นคว้าของประชาชนเพื่อนำความรู้นั้นไปพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม หอสมุดแห่งชาติได้เล็งเห็นคุณค่าอันสำคัญนี้ และเพื่อสนองตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในส่วนภูมิภาคให้เจริญก้าวหน้า หอสมุดแห่งชาติจึงได้ขยายงานสู่ส่วนภูมิภาคเป็นหอสมุดแห่งชาติสาขา ดำเนินงานเช่นเดียวกับหอสมุดแห่งชาติในส่วนกลางและส่งเสริมให้เป็นแหล่งรวมหนังสือเอกสารสิ่งพิมพ์ที่ผลิตในภูมิภาคนั้น ๆ ด้วย หอสมุดแห่งชาติสาขาแต่ละแห่งได้ก่อสร้างจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีนั้น มิเพียงแต่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในการจัดสรรงบประมาณเท่านั้น แต่ยังได้รับความร่วมมือร่วมใจจากภาคเอกชนทั้งในด้านกำลังทรัพย์ กำลังกาย และกำลังความคิด จึงนับได้ว่าหอสมุดแห่งชาติสาขาเป็นสื่อสาธารณประโยชน์ที่ทรงคุณค่าอันประมาณมิได้ และไม่ว่าจะเป็นส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค หอสมุดแห่งชาติก็คือขุมทรัพย์แห่งปัญญา ที่ประชาชนชาวไทยทุกคนมีสิทธิเข้าไปศึกษาหาความรู้ ฝึกฝนตนเองให้ปราดเปรื่องเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นกำลังอันสำคัญที่จะจรรโลงประเทศให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป.

คำสั่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน
เฉพาะ)
ที่ ๒๖๕/๓๑
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดสร้างหอสมุดแห่งชาติ เพื่อถวายเป็นราชสักการะ เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๓๑

เนื่องด้วย กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน จะจัดให้มีการก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติ ภาคตะวันออก เพื่อถวายเป็นราชสักการะ เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกขึ้น ณ จังหวัดจันทบุรี เพื่อให้การก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติดังกล่าว เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมพระเกียรติ และมีการประสานการปฏิบัติกันอย่างใกล้ชิดทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จึงแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการขึ้นรับผิดชอบการดำเนินการดังต่อไปนี้.-

๑.	ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป	เป็น ประธานกรรมการ
๒.	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงหมาดไทย	เป็น รองประธานกรรมการ (๑)
๓.	รองผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป	เป็น รองประธานกรรมการ (๒)
๔.	ปลัดกระทรวงมหาดไทย	เป็น กรรมการ
๕.	ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	เป็น กรรมการ
๖.	เสนาธิการทหาร	เป็น กรรมการ
๗.	ผู้บัญชาการทหารบก	เป็น กรรมการ
๘.	ผู้บัญชาการทหารเรือ	เป็น กรรมการ
๙.	ผู้บัญชาการทหารอากาศ	เป็น กรรมการ
๑๐.	อธิบดีกรมตำรวจ	เป็น กรรมการ
๑๑.	เลขาธิการนายกรัฐมนตรี	เป็น กรรมการ
๑๒.	เลขาธิการคณะรัฐมนตรี	เป็น กรรมการ
๑๓.	อธิบดีกรมการปกครอง	เป็น กรรมการ
๑๔.	อธิบดีกรมศิลปากร	เป็น กรรมการ
๑๕.	อธิบดีกรมโยธาธิการ	เป็น กรรมการ
๑๖.	อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์	เป็น กรรมการ

๑๗. ผู้ช่วยผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป (ฝ่ายทหาร) — เป็น กรรมการและเลขานุการ

๑๘. เลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน — เป็น กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๑๙. ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ภาค ๑ — เป็น กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒๐. ผู้อำนวยการส่วนกิจการพลเรือน กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน — เป็น กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒๑. ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี — เป็น กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการอำนวยการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. วางแผน อำนวยการ และกำกับดูแลการปฏิบัติงานทั้งปวง เพื่อให้การเตรียมการจัดสร้างหอสมุดแห่งชาติภาคตะวันออก เพื่อถวายเป็นราชสักการะเนื่องในวโรกาสพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๓๑ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๒. พิจารณาให้การสนับสนุนด้านกำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ตามขีดความสามารถ เมื่อได้รับการร้องขอจากอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ที่แต่งตั้งขึ้น

๓. ประสานขอความร่วมมือกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสนับสนุนการจัดสร้างหอสมุดแห่งชาติภาคตะวันออก เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

๔. ให้ รองผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการ ขึ้นรับผิดชอบตามความเหมาะสม

๕. ให้ ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ภาค ๑ มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ และเจ้าหน้าที่ภายในพื้นที่ขึ้นรับผิดชอบตามความเหมาะสม

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป.

สั่ง ณ วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๓๑

พลเอก

(เปรม ติณสูลานนท์)

นายกรัฐมนตรี

และ

ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป

คำสั่งกองอำนวนการรักษาความมั่นคงภายใน
ที่๑๗๔/๒๕๓๑
เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายจัดหาทุน

ตามที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี และผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป ได้กรุณามีบัญชาให้จัดสร้างหอสมุดแห่งชาติขึ้นในพื้นที่ภาคตะวันออก เพื่อถวายเป็นราชสักการะ ในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก รัชกาลที่ ๙ และเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ จะได้ใช้เป็นสถานที่ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม รวมทั้งสถาบันการศึกษาต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐบาล และภาคเอกชน จะได้ใช้ประโยชน์จากสถานที่แห่งนี้ด้วย

เพื่อให้การจัดหาทุนจัดสร้างหอสมุดแหล่งชาติภาคตะวันออก จังหวัดจันทบุรี ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ โดยเชิญชวนผู้ที่มีจิตศรัทธามาร่วมบริจาคเงินด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพื่อเป็นทุนสร้างหอสมุด และเพื่อให้มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จึงแต่งตั้งอนุกรรมการฝ่ายจัดหาทุนขึ้นรับผิดชอบดำเนินการ ดังนี้.-

๑. ผู้บัญชาการทหารบก	ที่ปรึกษา
๒. เลขาธิการนายกรัฐมนตรี	ที่ปรึกษา
๓. เลขาธิการคณะรัฐมนตรี	ที่ปรึกษา
๔. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	ประธานอนุกรรมการ
๕. รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ฝ่ายพัฒนา	รองประธานอนุกรรมการ
๖. ผู้แทนกองทัพบก	อนุกรรมการ
๗. ผู้แทนกองทัพเรือ	อนุกรรมการ
๘. ผู้แทนกองทัพอากาศ	อนุกรรมการ
๙. แม่ทัพภาคที่ ๑	อนุกรรมการ
๑๐. อธิบดีกรมทางหลวง	อนุกรรมการ
๑๑. อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์	อนุกรรมการ
๑๒. อธิบดีกรมราชทัณฑ์	อนุกรรมการ
๑๓. อธิบดีกรมที่ดิน	อนุกรรมการ
๑๔. อธิบดีกรมตำรวจ	อนุกรรมการ
๑๕. อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน	อนุกรรมการ
๑๖. อธิบดีกรมแรงงาน	อนุกรรมการ
๑๗. อธิบดีกรมโยธาธิการ	อนุกรรมการ

๑๘.	อธิบดีกรมอัยการ	อนุกรรมการ
๑๙.	ผู้อำนวยการสำนักผังเมือง	อนุกรรมการ
๒๐.	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนมหาดไทย	อนุกรรมการ
๒๑.	เลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบท	อนุกรรมการ
๒๒.	ผู้ว่าการการไฟฟ้านครหลวง	อนุกรรมการ
๒๓.	ผู้ว่าการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	อนุกรรมการ
๒๔.	ผู้ว่าการการประปานครหลวง	อนุกรรมการ
๒๕.	ผู้ว่าการการประปาส่วนภูมิภาค	อนุกรรมการ
๒๖.	ผู้ว่าการการทางพิเศษแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
๒๗.	ผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติ	อนุกรรมการ
๒๘.	ผู้อำนวยการองค์การตลาด	อนุกรรมการ
๒๙.	อธิบดีกรมศิลปากร	อนุกรรมการ
๓๐.	ผู้ว่าการการปิโตรเลี่ยมแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
๓๑.	ผู้จัดการบริษัทโรงกลั่นน้ำมันไทย จำกัด อ.ศรีราชา	อนุกรรมการ
๓๒.	ผู้จัดการบริษัทเอสโซ่สแตนดาร์ด จำกัด อ.ศรีราชา	อนุกรรมการ
๓๓.	กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด	อนุกรรมการ
๓๔.	กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด	อนุกรรมการ
๓๕.	กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด	อนุกรรมการ
๓๖.	กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารทหารไทย จำกัด	อนุกรรมการ
๓๗.	กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงไทย จำกัด	อนุกรรมการ
๓๘.	กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารศรีนคร จำกัด	อนุกรรมการ
๓๙.	กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารเอเซีย จำกัด	อนุกรรมการ
๔๐.	กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด	อนุกรรมการ
๔๑.	กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารไทยทนุ จำกัด	อนุกรรมการ
๔๒.	กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชย์การ จำกัด	อนุกรรมการ
๔๓.	กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด	อนุกรรมการ
๔๔.	กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารแหลมทอง จำกัด	อนุกรรมการ
๔๕.	กรรมการผู้จัดการใหญ่สหธนาคาร จำกัด	อนุกรรมการ
๔๖.	กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารออมสิน จำกัด	อนุกรรมการ
๔๗.	นายกำพล วัชรพล	อนุกรรมการ
๔๘.	นายประสิทธิ์ เหตระกูล	อนุกรรมการ
๔๙.	นายวารินทร์ พูนศิริวงศ์	อนุกรรมการ
๕๐.	ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี	อนุกรรมการ
๕๑.	นายกเทศมนตรีเมืองกาญจนบุรี	อนุกรรมการ
๕๒.	นายกเทศมนตรีตำบลท่าเรือพระแท่น	อนุกรรมการ
๕๓.	ประธานหอการค้าจังหวัดกาญจนบุรี	อนุกรรมการ
๕๔.	ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี	อนุกรรมการ

๕๕. นายกเทศมนตรีเมืองจันทบุรี อนุกรรมการ
๕๖. นายกเทศมนตรีตำบลท่าใหม่ อนุกรรมการ
๕๗. นายกเทศมนตรีตำบลขลุง อนุกรรมการ
๕๘. ประธานหอการค้าจังหวัดจันทบุรี อนุกรรมการ
๕๙. นายสมบูรณ์ แจ่มวาที อนุกรรมการ
ประธานชมรมชาวสวนกระทิง อ.เมืองจันทบุรี
๖๐. นายทวี รัตนาธรรม อนุกรรมการ
สมาชิกสภาเทศบาลเมืองจันทบุรี
๖๑. นายเทวัญ คุณประภากร อนุกรรมการ
คหบดี อ.เมืองจันทบุรี
๖๒. นายชัยยะ กองจินดา อนุกรรมการ
คหบดี อ.เมืองจันทบุรี
๖๓. นายมนัส ลิ้นทอง อนุกรรมการ
นายกสมาคมประมงแหลมสิงห์
๖๔. นายไฉน สุขสัมพันธ์ อนุกรรมการ
รองประธานชมรมร้านทองจันทบุรี
๖๕. นายเอก โกศลานันท์ อนุกรรมการ
นายกสมาคมสว่างกตัญญูธรรมสถานจันทบุรี
๖๖. นายวิชัย สมิทธิกรกุล อนุกรรมการ
ประธานกรรมการมูลนิธิส่งเสริมหลักเมืองจันทบุรี
๖๗. นายสุนทร เจียมสกุล อนุกรรมการ
รองประธานกรรมการมูลนิธิส่งเสริมหลักเมืองจันทบุรี
๖๘. ผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา อนุกรรมการ
๖๙. นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา อนุกรรมการ
๗๐. นายกเทศมนตรีตำบลบางคล้า อนุกรรมการ
๗๑. ประธานหอการค้าจังหวัดฉะเชิงเทรา อนุกรรมการ
๗๒. นายวณิชย์ จิตตานิชย์ อนุกรรมการ
คหบดี อ.เมืองฉะเชิงเทรา
๗๓. ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี อนุกรรมการ
๗๔. นายกเทศมนตรีเมืองชลบุรี อนุกรรมการ
๗๕. นายกเทศมนตรีเมืองพนัสนิคม อนุกรรมการ
๗๖. นายกเทศมนตรีตำบลศรีราชา อนุกรรมการ
๗๗. นายกเมืองพัทยา อนุกรรมการ
๗๘. ประธานหอการค้าจังหวัดชลบุรี อนุกรรมการ
๗๙. นายสมชาย คุณปลื้ม อนุกรรมการ
กำนัน ต.แสนสุข อ.เมืองชลบุรี

๘๐. นายกสมาคมชาวไร่อ้อยชลบุรี อ.บ้านบึง อนุกรรมการ
๘๑. นายกสมาคมมันสัมปะหลังชลบุรี อ.เมืองชลบุรี อนุกรรมการ
๘๒. ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท อนุกรรมการ
๘๓. นายกเทศมนตรีเมืองชัยนาท อนุกรรมการ
๘๔. นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์ อนุกรรมการ
๘๕. ประธานหอการค้าจังหวัดชัยนาท อนุกรรมการ
๘๖. ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด อนุกรรมการ
๘๗. นายกเทศมนตรีเมืองตราด อนุกรรมการ
๘๘. ประธานหอการค้าจังหวัดตราด อนุกรรมการ
๘๙. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก อนุกรรมการ
๙๐. นายกเทศมนตรีเมืองนครนายก อนุกรรมการ
๙๑. ประธานหอการค้าจังหวัดนครนายก อนุกรรมการ
๙๒. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม อนุกรรมการ
๙๓. นายกเทศมนตรีเมืองนครปฐม อนุกรรมการ
๙๔. ประธานหอการค้าจังหวัดนครปฐม อนุกรรมการ
๙๕. ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี อนุกรรมการ
๙๖. นายกเทศมนตรีเมืองนนทบุรี อนุกรรมการ
๙๗. นายกเทศมนตรีเมืองบางบัวทอง อนุกรรมการ
๙๘. ประธานหอการค้าจังหวัดนนทบุรี อนุกรรมการ
๙๙. ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี อนุกรรมการ
๑๐๐. นายกเทศมนตรีเมืองปทุมธานี อนุกรรมการ
๑๐๑. ประธานหอการค้าจังหวัดปทุมธานี อนุกรรมการ
๑๐๒. ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อนุกรรมการ
๑๐๓. นายกเทศมนตรีเมืองประจวบคีรีขันธ์ อนุกรรมการ
๑๐๔. นายกเทศมนตรีตำบลหัวหิน อนุกรรมการ
๑๐๕. ประธานหอการค้าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อนุกรรมการ
๑๐๖. ผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี อนุกรรมการ
๑๐๗. นายกเทศมนตรีเมืองปราจีนบุรี อนุกรรมการ
๑๐๘. นายกเทศมนตรีตำบลกบินทร์ อนุกรรมการ
๑๐๙. นายกเทศมนตรีตำบลอรัญประเทศ อนุกรรมการ
๑๑๐. ประธานหอการค้าจังหวัดปราจีนบุรี อนุกรรมการ
๑๑๑. ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อนุกรรมการ
๑๑๒. นายกเทศมนตรีเมืองนครศรีอยุธยา อนุกรรมการ
๑๑๓. นายกเทศมนตรีเมืองเสนา อนุกรรมการ
๑๑๔. นายกเทศมนตรีตำบลท่าเรือ อนุกรรมการ

๑๑๕. ประธานหอการค้าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อนุกรรมการ
๑๑๖. ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี อนุกรรมการ
๑๑๗. นายกเทศมนตรีเมืองเพชรบุรี อนุกรรมการ
๑๑๘. นายกเทศมนตรีตำบลชะอำ อนุกรรมการ
๑๑๙. ประธานหอการค้าจังหวัดเพชรบุรี อนุกรรมการ
๑๒๐. ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง อนุกรรมการ
๑๒๑. นายกเทศมนตรีเมืองระยอง อนุกรรมการ
๑๒๒. นายกเทศมนตรีตำบลทางเกวียน อนุกรรมการ
๑๒๓. ประธานหอการค้าจังหวัดระยอง อนุกรรมการ
๑๒๔. นายจักรชัย จริยเวช์ชวัฒนา อนุกรรมการ
ประธานลูกเสือชาวบ้านอำเภอบ้านฉาง
๑๒๕. นายสำเนา ภิบาลญาติ อนุกรรมการ
คหบดีอำเภอแกลง
๑๒๖. ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี อนุกรรมการ
๑๒๗. นายกเทศมนตรีเมืองราชบุรี อนุกรรมการ
๑๒๘. นายกเทศมนตรีเมืองบ้านโป่ง อนุกรรมการ
๑๒๙. นายกเทศมนตรีเมืองโพธาราม อนุกรรมการ
๑๓๐. ประธานหอการค้าจังหวัดราชบุรี อนุกรรมการ
๑๓๑. ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี อนุกรรมการ
๑๓๒. นายกเทศมนตรีเมืองลพบุรี อนุกรรมการ
๑๓๓. นายกเทศมนตรีเมืองบ้านหมี่ อนุกรรมการ
๑๓๔. นายกเทศมนตรีตำบลโคกสำโรง อนุกรรมการ
๑๓๕. ประธานหอการค้าจังหวัดลพบุรี อนุกรรมการ
๑๓๖. ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ อนุกรรมการ
๑๓๗. นายกเทศมนตรีเมืองสมุทรปราการ อนุกรรมการ
๑๓๘. นายกเทศมนตรีเมืองพระประแดง อนุกรรมการ
๑๓๙. ประธานหอการค้าจังหวัดสมุทรปราการ อนุกรรมการ
๑๔๐. ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงคราม อนุกรรมการ
๑๔๑. นายกเทศมนตรีเมืองสมุทรสงคราม อนุกรรมการ
๑๔๒. นายกเทศมนตรีตำบลอัมพวา อนุกรรมการ
๑๔๓. ประธานหอการค้าจังหวัดสมุทรสงคราม อนุกรรมการ
๑๔๔. ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร อนุกรรมการ
๑๔๕. นายกเทศมนตรีเมืองสมุทรสาคร อนุกรรมการ
๑๔๖. นายกเทศมนตรีตำบลกระทุ่มแบน อนุกรรมการ
๑๔๗. ประธานหอการค้าจังหวัดสมุทรสาคร อนุกรรมการ
๑๔๘. ผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี อนุกรรมการ

๑๔๙. นายกเทศมนตรีเมืองสระบุรี อนุกรรมการ
๑๕๐. นายกเทศมนตรีตำบลแก่งคอย อนุกรรมการ
๑๕๑. นายกเทศมนตรีตำบลหนองแค อนุกรรมการ
๑๕๒. ประธานหอการค้าจังหวัดสระบุรี อนุกรรมการ
๑๕๓. ผู้ว่าราชการจังหวัดสิงห์บุรี อนุกรรมการ
๑๕๔. นายกเทศมนตรีเมืองสิงห์บุรี อนุกรรมการ
๑๕๕. ประธานหอการค้าจังหวัดสิงห์บุรี อนุกรรมการ
๑๕๖. ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี อนุกรรมการ
๑๕๗. นายกเทศมนตรีเมืองสุพรรณบุรี อนุกรรมการ
๑๕๘. นายกเทศมนตรีตำบลสองพี่น้อง อนุกรรมการ
๑๕๙. ประธานหอการค้าจังหวัดสุพรรณบุรี อนุกรรมการ
๑๖๐. ผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง อนุกรรมการ
๑๖๑. นายกเทศมนตรีเมืองอ่างทอง อนุกรรมการ
๑๖๒. นายกเทศมนตรีตำบลป่าโมก อนุกรรมการ
๑๖๓. ประธานหอการค้าจังหวัดอ่างทอง อนุกรรมการ
๑๖๔. ผู้บัญชาการกองบัญชาการช่วยรบที่ ๑ อนุกรรมการ
๑๖๕. ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกชลบุรี อนุกรรมการ
๑๖๖. ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ อนุกรรมการ
๑๖๗. ผู้บัญชาการกองเรือยุทธการ อนุกรรมการ
๑๖๘. ผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบ อนุกรรมการ
๑๖๙. ผู้บัญชาการกรมนาวิกโยธิน อนุกรรมการ
๑๗๐. ผู้บังคับการตำรวจภูธร เขต ๒ อนุกรรมการ
๑๗๑. ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรี อนุกรรมการ
๑๗๒. ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดระยอง อนุกรรมการ
๑๗๓. ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดจันทบุรี อนุกรรมการ
๑๗๔. ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดตราด อนุกรรมการ
๑๗๕. นายยุวรัตน์ กมลเวชช อนุกรรมการและเลขานุการ
รองอธิบดีกรมการปกครอง
๑๗๖. ผู้อำนวยการกองคลัง อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
๑๗๗. เลขานุการกรม กรมการปกครอง อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๗๘. หัวหน้าสำนักงานจังหวัดจันทบุรี อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดหาทุน มีหน้าที่ดังนี้.-

๑. วางแผน ประสานงาน และดำเนินการหารายได้โดยการเชิญชวนให้พ่อค้า, ประชาชน, กลุ่มพลังมวลชน, องค์กรการกุศล, มูลนิธิ, สมาคม, ชมรม, ห้างร้าน, บริษัท, หน่วยงานภาคเอกชน และหน่วยงานภาครัฐบาล ให้ร่วมบริจาคเงินตามศรัทธาทุกรูปแบบ ตลอดจนจัดกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อจัดหาทุน

และรับบริจาคตามความเหมาะสม

๒. พิจารณากำหนดแนวทางการปฏิบัติในการรวบรวม และจัดส่งเงินรายได้จากการบริจาคเพื่อสร้างหอสมุด รวมทั้งดำเนินการด้านการเงินให้เป็นระบบเดียวกัน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

๓. จัดทำบัญชีรายรับทั้งหมด การออกใบรับเงินบริจาค การทำหนังสือตอบขอบคุณ ตลอดจนการดำเนินการด้านอื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้การจัดหาเงินรายได้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และส่งมอบเงินบริจาคให้ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดหาทุน ให้เรียบร้อยต่อไป

๔. สรุปยอดเงินรายได้ และค่าใช้จ่ายในการจัดงาน เสนอประธานกรรมการอำนวยการให้แล้วเสร็จโดยเร็วเมื่อเสร็จสิ้นการก่อสร้าง รวมทั้งการรวบรวมเงินรายได้ต่าง ๆ ที่หักค่าใช้จ่ายแล้วตั้งเป็นมูลนิธิเพื่อเป็นทุนดูแลและรักษาหอสมุดแห่งนี้ต่อไป

๕. รายงานความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้องที่เกิดขึ้น ให้กับคณะกรรมการอำนวยการ ทราบ หรือเพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นตามความเหมาะสม

๖. ให้ประธานอนุกรรมการ มีอำนาจแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจขึ้นดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ตามความเหมาะสม

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการตามหน้าที่ที่ได้รับมอบ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๓๑
รับคำสั่งผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป

พลเอก
(ชวลิต ยงใจยุทธ)
รองผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป
และ
รองประธานกรรมการอำนวยการ

คำสั่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน
ที่ ๑๘๕/๒๕๓๑
เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายจัดหาหนังสือ สิ่งอุปกรณ์ และจัดระเบียบห้องสมุด

ตามที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี และ ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป ในฐานะ ประธานกรรมการอำนวยการ ได้กรุณามีบัญชาให้จัดสร้างหอสมุดแห่งชาติภาคตะวันออก ขึ้นที่จังหวัดจันทบุรี เพื่อถวายเป็นราชสักการะในวโรกาสพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก รัชกาลที่ ๙ และเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชน ข้าราชการ จะได้ใช้เป็นสถานที่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม รวมทั้งสถาบันการศึกษาต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐบาล และภาคเอกชน จะได้ใช้ประโยชน์จากสถานที่แห่งนี้ด้วย

เพื่อให้การดำเนินการจัดหาหนังสือ และสิ่งอุปกรณ์ประจำหอสมุดแห่งชาติภาคตะวันออก จังหวัดจันทบุรีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีหนังสือครบถ้วน สมบูรณ์ และมีการรณรงค์เชิญชวน ผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคหนังสือ และสิ่งอุปกรณ์ให้กับหอสมุดแห่งชาติภาคตะวันออก จังหวัดจันทบุรี อย่างกว้างขวาง รวมทั้งมีการดำเนินการจัดระเบียบภายในห้องสมุด เพื่อให้การเข้าใช้บริการเป็นไปด้วยความสะดวก ตลอดจนให้สามารถบริการได้อย่างเรียบร้อย รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ จึงแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายจัดหาหนังสือ สิ่งอุปกรณ์ และจัดระเบียบห้องสมุดขึ้นรับผิดชอบดำเนินการ ดังนี้

๑. อธิบดีกรมศิลปากร	**ประธานอนุกรรมการ**
๒. รองอธิบดีกรมศิลปากร (คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ)	**อนุกรรมการ**
๓. ปลัดจังหวัดจันทบุรี	อนุกรรมการ
๔. ผู้อำนวยการกองหอสมุดแห่งชาติ	**อนุกรรมการ**
๕. ศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี	อนุกรรมการ
๖. จ่าจังหวัดจันทบุรี	อนุกรรมการ
๗. นางองค์อร ตันวัชรพันธุ์ มัณนากร ๗	**อนุกรรมการ**
๘. ร้อยโทหญิง อนงค์นาถ เตชะวณิช บรรณารักษ์ ๗	**อนุกรรมการ**
๙. นางพิมพิกา สกุลกัน เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๖	**อนุกรรมการ**
๑๐. นายศักรินทร์ วิเศษะพันธุ์ บรรณารักษ ๗	**อนุกรรมการและเลขานุการ**

๑๑. นางสาวอรพินท์ ลิ่มสกุล บรรณารักษ์ ๖ อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๒. นางสาววงจันทร์ เชื้อสุข เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ๓ อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดหาหนังสือ สิ่งอุปกรณ์ และจัดระเบียบห้องสมุด มีหน้าที่ ดังนี้.-

๑. รณรงค์เชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคหนังสือ และสิ่งอุปกรณ์ สำหรับหอสมุดแห่งชาติจังหวัดจันทบุรี ร่วมกับคณะอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์

๒. ดำเนินการจัดหาหนังสือ และสิ่งอุปกรณ์ที่จำเป็น โดยประสานกับคณะอนุกรรมการฝ่ายหาทุน เพื่อให้การจัดหาหนังสือและสิ่งอุปกรณ์ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ประหยัด คุ้มค่า

๓. ดำเนินการจัดระเบียบห้องสมุด เพื่อให้การเข้าใช้บริการหอสมุดแห่งชาติภาคตะวันออก จังหวัดจันทบุรี เป็นไปด้วยความสะดวก และให้สามารถใช้บริการได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ

๔. ประสานกับคณะอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ เพื่อประชาสัมพันธ์เชิญชวน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชน และข้าราชการ มาใช้ห้องสมุดอย่างกว้างขวาง

๕. รายงานความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นให้กับคณะกรรมการอำนวยการ ทราบ หรือเพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น ตามความเหมาะสมต่อไป

๖. ให้ประธานอนุกรรมการ มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจขึ้นดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ตามความเหมาะสม

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการตามหน้าที่ที่ได้รับมอบ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๓๑

รับคำสั่งผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่งไป

พลเอก

(ชวลิต ยงใจยุทธ)
รองผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป
และ
รองประธานกรรมการอำนวยการ

คำสั่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน
ที่ ๑๘๖/๒๕๓๑
เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายก่อสร้าง

ตามที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีและผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป มีดำริให้จัดสร้างหอสมุดแห่งชาติภาคตะวันออกในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี เพื่อถวายเป็นราชสักการะในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๓๑ และเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชน ข้าราชการ ได้ใช้เป็นสถานที่ศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม รวมทั้งสถาบันการศึกต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐบาลและภาคเอกชน จะได้ใช้ประโยชน์จากสถานที่แห่งนี้ด้วย และได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดสร้างหอสมุดแห่งชาติภาคตะวันออก ตามคำสั่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (เฉพาะ) ที่ ๒๖๕/๓๑ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๓๑ เพื่อวางแผน อำนวยการและกำกับดูแลการปฏิบัติงานทั้งปวงให้เป็นไปตามดำริดังกล่าว นั้น

เพื่อให้การก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติภาคตะวันออก ณ จังหวัดจันทบุรี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สมพระเกียรติและบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายก่อสร้างขึ้นรับผิดชอบการดำเนินงานดังนี้

๑. แม่ทัพภาคที่ ๑/ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ภาค ๑ เป็นประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้บัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เป็นรองประธานอนุกรรมการ (๑)
๓. รองแม่ทัพภาคที่ ๑/รองผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ภาค ๑ เป็นรองประธานอนุกรรมการ (๒)
๔. ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี/ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์จังหวัดจันทบุรี เป็นรองประธานอนุกรรมการ (๓)
๕. เสนาธิการกองทัพภาคที่ ๑/เสนาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๑ เป็นผู้ช่วยอนุกรรมการ
๖. ผู้บังคับการกรมทหารช่างที่ ๑ รักษาพระองค์ เป็นอนุกรรมการ
๗. ปลัดจังหวัดจันทบุรี เป็นอนุกรรมการ
๘. เร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดจันทบุรี เป็นอนุกรรมการ
๙. ผู้จัดการไฟฟ้าจังหวัดจันทบุรี เป็นอนุกรรมการ
๑๐. ผู้จัดการประปาส่วนภูมิภาคจังหวัดจันทบุรี เป็นอนุกรรมการ
๑๑. หัวหน้าชุมสายโทรศัพท์จังหวัดจันทบุรี เป็นอนุกรรมการ

๑๒.	ผู้อำนวยการกองช่างเทศบาลเมืองจันทบุรี	เป็นอนุกรรมการ
๑๓.	หัวหน้าส่วนโยธาองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี	เป็นอนุกรรมการ
๑๔.	ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกชลบุรี	เป็นอนุกรรมการ
๑๕.	รองเสนาธิการกองทัพภาคที่ ๑/รองเสนาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๑	เป็นอนุกรรมการ
๑๖.	หัวหน้ากองเสนาธิการกองทัพภาคที่ ๑/กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๑ ทุกกอง	เป็นอนุกรรมการ
๑๗.	หัวหน้ากองกิจการพลเรือนกองทัพภาคที่ ๑/กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๑	เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ
๑๘.	โยธาธิการจังหวัดจันทบุรี	เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙.	ผู้แทนหัวหน้ากองส่งกำลังบำรุงกองทัพภาคที่ ๑/กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๑	เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐.	ผู้แทนหัวหน้ากองกิจการพลเรือนกองทัพภาคที่ ๑/กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๑	เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะอนุกรรมการฝ่ายก่อสร้าง มีหน้าที่ดังนี้

๑. กำหนดมาตรการในการประมูลการก่อสร้างและการตกแต่งภายในให้เป็นไปตามระเบียบหรือเงื่อนไขพิเศษของทางราชการ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขสัญญาการก่อสร้างให้ชัดเจนและรัดกุม

๒. ดำเนินการประกวดราคาคัดเลือกบริษัทและดำเนินกรรมวิธีจนได้บริษัทที่มีขีดความสามารถมาดำเนินการก่อสร้างและตกแต่งภายใน

๓. อำนวยการ ควบคุมและกำกับดูแลให้การก่อสร้างอาคารและตกแต่งภายในหอสมุดแห่งชาติภาคตะวันออก ให้เป็นไปตามแบบของสถาปัตยกรรมที่คณะอนุกรรมการฝ่ายออกแบบก่อสร้างได้กำหนดไว้

๔. รายงานความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นตามความเหมาะสม

๕. เมื่อสร้างอาคารเสร็จแล้วให้จัดทำเอกสารและหลักฐานการส่งมอบอาคารให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รับไปดูแลรับผิดชอบต่อไป

๖. ให้ประธานอนุกรรมการ มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ตามความจำเป็น

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการตามหน้าที่ที่ได้รับมอบตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป.

สั่ง ณ วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๓๑

รับคำสั่งผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป

พลเอก

(ชวลิต ยงใจยุทธ)

รองผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป

และ

รองประธานกรรมการอำนวยการ

ที่ จบ ๐๐๑๖/๑๑๙๔๕

ศาลากลางจันทบุรี
ถนนเลียบเนิน จบ ๒๒๐๐๐

๒๓ มิถุนายน ๒๕๓๑

เรื่อง ขอเชิญประชุมคณะกรรมการจัดหารายได้สร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติ ภาคตะวันออก

เรียน หัวหน้าสำนักงานจังหวัดจันทบุรี (หรือผู้แทนป

ตามที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ได้มีบัญชาให้ดำเนินการสร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติภาคตะวันออกขึ้น ณ จังหวัดจันทบุรี เพื่อถวายเป็นราชสักการะ เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมังคลาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๓๑ ซึ่งจังหวัดได้พิจารณาแต่งตั้งท่านร่วมเป็นกรรมการในการจัดหารายได้เพื่อใช้ในการก่อสร้างครั้งนี้ รายละเอียดตามคำสั่งจังหวัดจันทบุรีที่แนบมาพร้อมนี้

จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือเพื่อจัดหาทุน ในวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๓๑ เวลา ๑๔.๐๐ น. ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดจันทบุรี

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมพงศ์ พันธ์สุวรรณ)
ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี

ที่ทำการปกครองจังหวัด
(ฝ่ายท้องถิ่น) โทร. ๓๑๒๗๕๕

คำสั่งจังหวัดจันทบุรี
ที่ ๕๗๓/๒๕๓๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการหาทุน และก่อสร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติ ภาคตะวันออก

ตามที่จังหวัดจันทบุรี จะจัดให้มีการก่อสร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติ ภาคตะวันออก ขึ้นที่บริเวณสนามเด็กเล่น เทศบาลเมืองจันทบุรี เพื่อถวายเป็นราชสักการะ เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุ ๖๐ พรรษา และเสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติ ๔๐ พรรษา เนื่องจากการก่อสร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติ จำเป็นต้องใช้งบประมาณในการก่อสร้างสูงมาก และเพื่อให้การประชาสัมพันธ์เชิญชวน ข้าราชการทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร พนักงานองค์การของรัฐ ภาคเอกชน องค์การกุศล มูลนิธิ สมาคม ชมรม สโมสร ธนาคาร ห้างร้านบริษัท พ่อค้า กลุ่มพลังมวลชน และประชาชน ได้ร่วมบริจาคตามแต่ศรัทธาทุกรูปแบบ โดยทั่วถึงทุกคนทุกฝ่าย แล้วรวบรวมเป็นกองทุนในการก่อสร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติ ภาคตะวันออก ดังนั้น จึงขอแต่งตั้งบุคคลต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการหารายได้ดังนี้

๑. คณะกรรมการที่ปรึกษา
   - ๑.๑ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดจันทบุรี
   - ๑.๒ ผบ.กบช.จต.

๒. คณะกรรมการอุปถัมภ์
   - ๒.๑ พระพิศาลธีรคุณ
   - ๒.๒ พระศรีวิสุทธินายก
   - ๒.๓ พระครูพิศิษฐ์ปัญญาคุณ
   - ๒.๔ พระมหาอบ
   - ๒.๕ พระครูเขมาวิสุทธิ์
   - ๒.๖ พระครูอุดมรัตนคุณ
   - ๒.๗ พระครูวิมลธรรมาธร
   - ๒.๘ พระครูบริรักษ์ ปัจจันตเขต
   - ๒.๙ พระครูสิงห์เขตคณารักษ์
   - ๒.๑๐ พระครูสวัสดิ์ธรรมพินิต

๒.๑๑ พระครูภาวนาสุนทร

๒.๑๒ พระสมชาย ฐิตวิริโย

๒.๑๓ พระอธิการประเวศ

๒.๑๔ พระธรรมรัตน์

๓. คณะกรรมการหารายได้ ฝ่ายข้าราชการทหาร

๓.๑ ผบ.กปช.จต.	เป็นประธานกรรมการ
๓.๒ รอง ผบ.กปช.จต.	เป็นรองประธานกรรมการ
๓.๓ เสธ.กปช.จต.	เป็นรองประธานกรรมการ
๓.๔ รอง ผอ.ปค.จว.จบ. (ฝท.)	เป็นกรรมการ
๓.๕ ผบ.ฉกทพ.นย.	เป็นกรรมการ
๓.๖ ผบ.ฉก.นย.จันทบุรี	เป็นกรรมการ
๓.๗ ผบ.ศปศ.๖๑	เป็นกรรมการ
๓.๘ ผบ.พัน ร ๒ กรม ร.๑ นย.	เป็นกรรมการ
๓.๙ หก.กพร.กปช.จต.	เป็นกรรมการและเลขานุการ
๓.๑๐ ผช.หก.กพร.กปช.จต.	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๔. คณะกรรมการหารายได้ฝ่ายข้าราชการตำรวจ

๔.๑ ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดจันทบุรี	เป็นประธานกรรมการ
๔.๒ ผู้กำกับการตำรวจตระเวณชายแดนที่ ๑๑	เป็นรองประธาน
๔.๓ รองผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดจันทบุรีทุกท่าน	เป็นรองประธาน
๔.๔ สารวัตรใหญ่สถานีตำรวจอำเภอเมืองจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๔.๕ สารวัตรใหญ่สถานีตำรวจภูธรอำเภอท่าใหม่	เป็นกรรมการ
๔.๖ สารวัตรใหญ่สถานีตำรวจภูธรอำเภอมะขาม	เป็นกรรมการ
๔.๗ สารวัตรใหญ่สถานีตำรวจภูธรอำเภอขลุง	เป็นกรรมการ
๔.๘ สารวัตรใหญ่สถานีตำรวจภูธรอำเภอโป่งน้ำร้อน	เป็นกรรมการ
๔.๙ สารวัตรใหญ่สถานีตำรวจภูธรอำเภอแหลมสิงห์	เป็นกรรมการ
๔.๑๐ สารวัตรสถานีตำรวจทางหลวง ๔ กองกำกับการ ๓	เป็นกรรมการ
๔.๑๑ สารวัตรสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอสอยดาว	เป็นกรรมการ
๔.๑๒ สารวัตรสถานีตำรวจภูธรนายายอาม	เป็นกรรมการ
๔.๑๓ รตท. สถาพร อมรรัตนสุชาติ รอง สวส.ช่วย ราชการกองกำกับการตำรวจภูธร	เป็นกรรมการและเลขานุการ

๕. คณะกรรมการหารายได้ฝ่ายสถานศึกษา

๕.๑ ศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี	เป็นประธานกรรมการ
๒.๒ ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี	เป็นรองประธาน
๕.๓ อธิการวิทยาลัยรำไพพรรณี	เป็รองประธาน
๕.๔ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๕.๕ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพระปกเกล้าจันทบุรี	เป็นกรรมการ

๕.๖ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเขตเกษตรจันทบุรี เป็นกรรมการ

๕.๗ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๕.๘ ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี เป็นกรรมการ

๕.๙ ผู้อำนวยการโรงเรียนเบญมราชูทิศ เป็นกรรมการ

๕.๑๐ ผู้อำนวยการโรงเรียนศรียานุสรณ์ เป็นกรรมการ

๕.๑๑ ผู้อำนวยการโรงเรียนสมฤทษดิเดช เป็นกรรมการ

๕.๑๒ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี เป็นกรรมการ

๕.๑๓ ครูใหญ่โรงเรียนบางกะจะ เป็นกรรมการ

๕.๑๔ ครูใหญ่โรงเรียนลาซาล เป็นกรรมการ

๕.๑๕ ครูใหญ่โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ เป็นกรรมการ

๕.๑๖ ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

๕.๑๗ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๖. คณะกรรมการหารายได้ฝ่ายข้าราชการพลเรือน, รัฐวิสาหกิจ

๖.๑ รองผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี เป็นประธานกรรมการ

๖.๒ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี เป็นรองประธานกรรมการ

๖.๓ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๔ อัยการจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๕ สรรพากรจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๖ สหกรณ์จังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๗ คลังจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๘ สรรพสามิตจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๙ เกษตรจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๑๐ ป่าไม้จังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๑๑ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๑๒ สัสดีจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๑๓ พาณิชย์จังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๑๔ ประมงจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๑๕ ขนส่งจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๑๖ แรงงานจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๑๗ พัฒนาการจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๑๘ ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๑๙ ปศุสัตว์จังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๒๐ ราชพัสดุจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๒๑ อุตสาหกรรมจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ

๖.๒๒	เร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๒๓	ประชาสงเคราะห์จังหวัดจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๒๔	โยธาธิการจังหวัดจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๒๕	สถิติจังหวัดจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๒๖	ทรัพยากรธรณีจังหวัดจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๒๗	ตรวจคนเข้าเมืองจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๒๘	นายด่านศุลกากรท่าแฉลบ	เป็นกรรมการ
๖.๒๙	หัวหน้าสำนักงานสงเคราะห์การทำสวนยาง	เป็นกรรมการ
๖.๓๐	หัวหน้าสถานีโทรคมนาคมจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๓๑	ผู้จัดการไฟฟ้าจังหวัดจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๓๒	ผู้จัดการประปาจังหวัดจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๓๓	นายไปรษณีย์โทรณลขจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๓๔	หัวหน้าศูนย์โทรคมนาคมจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๓๕	นายช่างแขวงการทางจังหวัดจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๓๖	นายช่างชลประทานจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๓๗	หัวหน้าหน่วยป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ ๔ จันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๓๘	หัวหน้านิคมสหกรณ์โป่งน้ำร้อน	เป็นกรรมการ
๖.๓๙	หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว	เป็นกรรมการ
๖.๔๐	หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ	เป็นกรรมการ
๖.๔๑	หัวหน้าสถานีประมงน้ำกร่อย	เป็นกรรมการ
๖.๔๒	ผู้อำนวยการสถานีทดลองพืชสวนพลิ้ว	เป็นกรรมการ
๖.๔๓	หัวหน้าสถานีทดลอง[illegible]งทุ่งเพล	เป็นกรรมการ
๖.๔๔	หัวหน้าสถานีทดลองยางโป่งแรด	เป็นกรรมการ
๖.๔๕	หัวหน้าสถานพัฒนาที่ดินจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๔๖	หัวหน้าหน่วยมาเลเรีย ๗	เป็นกรรมการ
๖.๔๗	หัวหน้าสำนักงานสาขาชั่งตวงวัดเขต ๔๐๓	เป็นกรรมการ
๖.๔๘	ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์คนชราจังหวัดจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๔๙	หัวหน้าสถานีตรวจอากาศจังหวัดจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๕๐	หัวหน้าสำนักงานเคหะชุมชนจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๕๑	หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๕๒	หัวหน้าสำนักงานเขตเกษตรเศรษฐกิจ ๑๖	เป็นกรรมการ
๖.๕๓	ผู้ประสานงานปฏิรูปที่ดินจังหวัด	เป็นกรรมการ
๖.๕๔	นายอำเภอเมืองจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๖.๕๕	นายอำเภอท่าใหม่	เป็นกรรมการ
๖.๕๖	นายอำเภอโป่งน้ำร้อน	เป็นกรรมการ
๖.๕๗	นายอำเภอแหลมสิงห์	เป็นกรรมการ

๖.๕๘ นายอำเภอมะขาม เป็นกรรมการ
๖.๕๙ นายอำเภอขลุง เป็นกรรมการ
๖.๖๐ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอสอยดาว เป็นกรรมการ
๖.๖๑ นายกเทศมนตรีเมืองจันทบุรี เป็นกรรมการ
๖.๖๒ นายกเทศมนตรีตำบลท่าใหม่ เป็นกรรมการ
๖.๖๓ นายกเทศมนตรีตำบลขลุง เป็นกรรมการ
๖.๖๔ หัวหน้าสำนักงานจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการและเลขานุการ
๖.๖๕ หัวหน้าฝ่ายแผนและโครงการ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๖.๖๖ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๗. คณะกรรมการหารายได้ภาคเอกชน สมาคม องค์การกุศลต่าง ๆ
๗.๑ ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี เป็นประธานกรรมการ
๗.๒ รองผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี เป็นรองประธานกรรมการ
๗.๓ ผู้จัดการธนาคารกรุงไทยสาขาจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๔ ผู้จัดการธนาคารกรุงเทพสาขาจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๕ ผู้จัดการธนาคารกรุงเทพฯ พณิชยการจำกัด สาขาจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๖ ผู้จัดการธนาคารกรุงศรีอยุธยาสาขาจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๗ ผู้จัดการธนาคารกสิกรไทยสาขาถนนศรีรองเมือง เป็นกรรมการ
๗.๘ ผู้จัดการธนาคารกสิกรไทยสาขาถนนตรีรัตน์ เป็นกรรมการ
๗.๙ ผู้จัดการธนาคารทหารไทยสาขาจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๑๐ ผู้จัดการธนาคารไทยพาณิชย์สาขาจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๑๑ ผู้จัดการธนาคารออมสินสาขาจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๑๒ ผู้จัดการธนาคารกรุงเทพ ฯ พณิชย์การ สาขาท่าใหม่ เป็นกรรมการ
๗.๑๓ ผู้จัดการธนาคารออมสินสาขาถนนท่าแฉลม เป็นกรรมการ
๗.๑๔ ผู้จัดการธนาคารมหานครสาขาจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๑๕ ผู้จัดการธนาคารศรีนครสาขาจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๑๖ ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๑๗ ผู้จัดการธนาคารเอเชียสาขาจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๑๘ ผู้จัดการธนาคารกรุงเทพสาขาถนนท่าแฉลบ จันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๑๙ นายกสโมสรโรตารี่จันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๒๐ นายกสโมสรไลออนส์จันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๒๑ นายกสโมสรไลออนส์สตรีจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๒๒ นายกสโมสรโรตารี่ ท่าใหม่ เป็นกรรมการ
๗.๒๓ นายกสมาคมชาวจันทร์สามัคคี เป็นกรรมการ

๗.๒๔ นายกสมาคมอิ้งการกุศลแห่งจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๒๕ นายกสมาคมชาวสวนพลิ้ว เป็นกรรมการ
๗.๒๖ นายกสมาคมผู้ผลิตอัญมณีขลุง เป็นกรรมการ
๗.๒๗ นายกสมาคมสว่างกตัญญูจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๒๘ นายกสมาคมชาวประมงแหลมสิงห์ เป็นกรรมการ
๗.๒๙ นายกสมาคมกีฬา เป็นกรรมการ
๗.๓๐ นายกสมาคมส่งเสริมกีฬาเมืองจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๓๑ นายกสมาคมส่งเสริมสุขภาพขลุง เป็นกรรมการ
๗.๓๒ นายกสมาคมผู้ส่งเสริมและเผยแพร่สินค้า-
พื้นเมือง เป็นกรรมการ
๗.๓๓ ประธานกรรมการมูลนิธิเบญจมานุสรณ์ เป็นกรรมการ
๗.๓๔ ประธานกรรมการมูลนิธิเพื่อส่งเสริมการศึกษา เป็นกรรมการ
๗.๓๕ ประธานกรรมการมูลนิธิธรรมรังษีเพื่อการศึกษา เป็นกรรมการ
๗.๓๖ ประธานกรรมการมูลนิธินักบุญเทเรซา-
สงเคราะห์ เป็นกรรมการ
๗.๓๗ ประธานกรรมการมูลนิธิวัดใหม่เมืองจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๓๘ ประธานกรรมการมูลนิธิตลาดล่าง เป็นกรรมการ
๗.๓๙ ประธานกรรมการมูลนิธิเจ้าพระยาบดินทรเดชา
(สิงห์สิงหเสนี) เป็นกรรมการ
๗.๔๐ ประธานกรรมการมูลนิธิส่งเสริม-
หลักเมืองจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๔๑ ประธานชมรมนักนิยมพระเครื่องฯจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๔๒ ประธานชมรมครูนอกประจำการจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๔๓ ประธานชมรม ลสชบ.จันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๔๔ ประธานชมรมชาวสุพรรณจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๔๕ ประธานชมรมชาวแปดริ้วจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๔๖ ประธานชมรมชาวใต้จันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๔๗ ประธานชมรมศิษย์เก่าธรรมศาสตร์จันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๔๘ ประธานชมรมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์จันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๔๙ ประธานชมรมศิษย์เก่ารามคำแหงฯจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗.๕๐ นายละออ วรรณทอง เป็นกรรมการ
๗.๕๑ นายวโรทัย ภิญญสาสน์ เป็นกรรมการ
๗.๕๒ นายประภัทรพงศ์ เวชชาชีวะ เป็นกรรมการ
๗.๕๓ นายประวัฒน์ อุตตะโมต เป็นกรรมการ
๗.๕๔ นายธวัชชัย อนามพงษ์ เป็นกรรมการ
๗.๕๕ นายประหยัด ธรรมสาคร เป็นกรรมการ

๗.๕๖ นายเสมา ภุมรินทร์ เป็นกรรมการ
๗.๕๗ นายเสนาะ ผึ่งผาย เป็นกรรมการ
๗.๕๘ นายมานะ สุดสงวน เป็นกรรมการ
๗.๕๙ นายสงกรานต์ บุญหยง เป็นกรรมการ
๗.๖๐ นายประชันโภคบาล เป็นกรรมการ
๗.๖๑ พ.ญ.ลดาวัลย์ ธนานิยม เป็นกรรมการ
๗.๖๒ นายรุ่งโรจน์ รักวงษ์ เป็นกรรมการ
๗.๖๓ นายอมร ชนะสิทธิ์ เป็นกรรมการ
๗.๖๔ นายเทวัญ คุณประภากร เป็นกรรมการ
๗.๖๕ นายบุญรอด สัตยาธิฐานวาณิชย์ เป็นกรรมการ
๗.๖๖ นายกู้เกียรติ ตรัยศิริเจริญ เป็นกรรมการ
๗.๖๗ นายสมชาย กนกมณีรัตน์ เป็นกรรมการ
๗.๖๘ นายชาญ สันติขจรสันต์ เป็นกรรมการ
๗.๖๙ นายพิสิษฐ สุหฤทธิ์ดำรงค์ เป็นกรรมการ
๗.๖๐ นายบุญชัย บุญเจริญ เป็นกรรมการ
๗.๗๑ นายวิชัย วัฒนพงษ์ เป็นกรรมการ
๗.๗๒ นายสายัณห์ วรรณชมภู เป็นกรรมการ
๗.๗๓ นายวันชัย รักษ์สัมพันธ์ เป็นกรรมการ
๗.๗๔ นายสมชาย นิยมกิจ เป็นกรรมการ
๗.๗๕ นายโมรา ดำรงชีพ เป็นกรรมการ
๗.๗๖ นายเรวัต โกศลานันท์ เป็นกรรมการ
๗.๗๗ นายจำนงค์ ทัศมาลี เป็นกรรมการ
๗.๗๘ นายสุชิน ขวัญใจ เป็นกรรมการ
๗.๗๙ นายสงบ วรรณโพธิ์ เป็นกรรมการ
๗.๘๐ นายบรรพต สุดแสวง เป็นกรรมการ
๗.๘๑ นายมานะ เบี้ยแก้ว เป็นกรรมการ
๗.๘๒ นายเชาวฤทธิ์ รายนานนท์ เป็นกรรมการ
๗.๘๓ นายคเณศสินธุ์ บุญหยง เป็นกรรมการ
๗.๘๔ นายธีรพงศ์ โตแสง เป็นกรรมการ
๗.๘๕ นายจอน บุญเฒ่า เป็นกรรมการ
๗.๘๕ นายนิกร สมตระกูล เป็นกรรมการ
๗.๘๗ นายประกอบชัย เชยทอง เป็นกรรมการ
๗.๘๘ นายธงชัย วิไลสมสกุล เป็นกรรมการ
๗.๘๙ นายสมหมาย ช่างประดิษฐ์ เป็นกรรมการ
๗.๙๐ นายสมบุญ พานทอง เป็นกรรมการ
๗.๙๑ นายประดิษฐ์ เจริญศรีสุข เป็นกรรมการ

๗.๙๒ นายวินัย ลิ้นทอง เป็นกรรมการ
๗.๙๓ นายวนิช ลิ้นทอง เป็นกรรมการ
๗.๙๔ นางสาววนิดา ทิพย์สกุลเดช เป็นกรรมการ
๗.๙๕ นายสมบัติ จงโชติชัชวาลย์ เป็นกรรมการ
๗.๙๖ นายชยันต์ เนรัญชร เป็นกรรมการ
๗.๙๗ นายศักดิ์ชาย เหมะวิศัลย์ เป็นกรรมการ
๗.๙๘ นายบัญฑูร เหล่าเจริญ เป็นกรรมการ
๗.๙๙ นายไพโรจน์ ชีพสมุทร เป็นกรรมการ
๗.๑๐๐ นายอนุศักดิ์ มโนรมย์ภัทรสาคร เป็นกรรมการ
๗.๑๐๑ นายวีรสิทธิ์ ทองจันทร์ เป็นกรรมการ
๗.๑๐๒ นายทวี รัตนาธรรม เป็นกรรมการ
๗.๑๐๓ นายสมชาติ จิตตานนท์ เป็นกรรมการ
๗.๑๐๔ นายประจำ สุทธศิล เป็นกรรมการ
๗.๑๐๕ นายมนต์ชัย ภานุพันธ์ เป็นกรรมการ
๗.๑๐๖ นายอานนท์ ชัยพิบูลย์ เป็นกรรมการ
๗.๑๐๗ นายกิตติ จันทวิสูตร เป็นกรรมการ
๗.๑๐๘ นายประจวบ ศิริโชติ เป็นกรรมการ
๗.๑๐๙ นายวิชา เรืองจรูญ เป็นกรรมการ
๗.๑๑๐ นายปรีชา วิโรจนาภา เป็นกรรมการ
๗.๑๑๑ นายพิเชษฐ์ การสะดวก เป็นกรรมการ
๗.๑๑๒ นายมนตรี ศิริคติพจน์ เป็นกรรมการ
๗.๑๑๓ นายอัมพร สัจจาสัย เป็นกรรมการ
๗.๑๑๔ นายวุรุพห์ รุ่งเรือง เป็นกรรมการ
๗.๑๑๕ นายมงคล สุภกิจพัฒนา เป็นกรรมการ
๗.๑๑๖ นายเสวก มาลานิยม เป็นกรรมการ
๗.๑๑๗ นายเจริญ งามชนะ เป็นกรรมการ
๗.๑๑๘ นายวิวัฒน์ บุญลาภ เป็นกรรมการ
๗.๑๑๙ นายดุสิต ภักดี เป็นกรรมการ
๗.๑๒๐ นายสุภาพ ภูมิเจริญ เป็นกรรมการ
๗.๑๒๑ นายประเสริฐ หอมไกล เป็นกรรมการ
๗.๑๒๒ นายชูชีพ สีหะ เป็นกรรมการ
๗.๑๒๓ นายสมจิต ชัยกุล เป็นกรรมการ
๗.๑๒๔ ส.ต.นิยม เกียรติพิริยะ เป็นกรรมการ
๗.๑๒๕ นายประกอบ จันทประดิษฐ์ เป็นกรรมการ
๗.๑๒๖ นายฤทธี กิจกาญจน์ เป็นกรรมการ

๗.๑๒๗	พ.ต.ต.พิชัย ตั้งมั่น	เป็นกรรมการ
๗.๑๒๘	นายบุญมา นิลเพชร	เป็นกรรมการ
๗.๑๒๙	นายถี มหาระงับ	เป็นกรรมการ
๗.๑๓๐	นายชูพงศ์ ราชาธิราช	เป็นกรรมการ
๗.๑๓๑	นายวิลาส ครองมงคล	เป็นกรรมการ
๗.๑๓๒	นายอนันต์ มิ่งมีชัย	เป็นกรรมการ
๗.๑๓๓	นายประทีป มงคลสุข	เป็นกรรมการ
๗.๑๓๔	นายประมวล ใจแกล้ว	เป็นกรรมการ
๗.๑๓๕	นายศักดิ์ สรรพผล	เป็นกรรมการ
๗.๑๓๖	นายบรรเจิด เกษมวัฒนากุล	เป็นกรรมการ
๗.๑๓๗	นายแดง วงษ์กล้าหาญ	เป็นกรรมการ
๗.๑๓๘	นายวิชัย สามลา	เป็นกรรมการ
๗.๑๓๙	นายวิจิตร ประสพผล	เป็นกรรมการ
๗.๑๔๐	นายสนั่น ประเสริฐ	เป็นกรรมการ
๗.๑๔๑	นายจำเนียร ไชยริปู	เป็นกรรมการ
๗.๑๔๒	นายธีระ สหฤทธิ์ดำรงค์	เป็นกรรมการ
๗.๑๔๓	นายโกมล ปรียาศักดิ์สกุล	เป็นกรรมการ
๗.๑๔๔	นายสมบัติ วิเศษชัย	เป็นกรรมการ
๗.๑๔๕	นายสำรวย ตั้งฐานสัมนา	เป็นกรรมการ
๗.๑๔๖	นายสุพล กอแก้ว	เป็นกรรมการ
๗.๑๔๗	นายพิชิต เดิมสมบูรณ์	เป็นกรรมการ
๗.๑๔๘	นายสุรชัย สถาปนวัฒน์กุล	เป็นกรรมการ
๗.๑๔๙	นายจักรพันธ์ ศิโรรัตนาวาทย์	เป็นกรรมการ
๗.๑๕๐	นายสวัสดิ์ สุขเกษม	เป็นกรรมการ
๗.๑๕๑	นายประดิษฐ์ มโนรมย์ภัทรสาร	เป็นกรรมการ
๗.๑๕๒	นายบรรยงค์ โถรัตน์	เป็นกรรมการ
๗.๑๕๓	นายชัยยะ กองจินดา	เป็นกรรมการ
๗.๑๕๔	นายบุญมี เดชวินัย	เป็นกรรมการ
๗.๑๕๕	นายหล่อ ศิริกาญจน์	เป็นกรรมการ
๗.๑๕๖	นายประวิทย์ มโนรมย์ภัทรสาร	เป็นกรรมการ
๗.๑๕๗	นายชัยยุทธ กุลชัยวัฒนะ	เป็นกรรมการ
๗.๑๕๘	นายอนันต์ ติระขันติกร	เป็นกรรมการ
๗.๑๕๙	นายทวีป คานติวรพงศ์	เป็นกรรมการ
๗.๑๖๐	นายเสวก วินิจจิตร	เป็นกรรมการ
๗.๑๖๑	นายไพฑูรย์ กิจกาญจน์	เป็นกรรมการ
๗.๑๖๒	นายพฤติพัฒน์ วานิชสรรพ์	เป็นกรรมการ

๗.๑๖๓ นายอุดร โชติสุวรรณ เป็นกรรมการ
๗.๑๖๔ นายวุฒิ ชวุฒิโฒ เป็นกรรมการ
๗.๑๖๕ นายสมศักดิ์ การวิวัฒน์ เป็นกรรมการ
๗.๑๖๖ นายรังษี แพทย์รังษี เป็นกรรมการ
๗.๑๖๗ นายสันต์ กองจินดา เป็นกรรมการ
๗.๑๖๘ นายสำเริง จันทเจริญ เป็นกรรมการ
๗.๑๖๙ นายมณฑล สมิทธิกรกุล เป็นกรรมการ
๗.๑๗๐ นายวิชัย ไทยนิยม เป็นกรรมการ
๗.๑๗๑ นายสังกร เกษมศานติ์ เป็นกรรมการ
๗.๑๗๒ นายอุทิศ จงอุทัยไพศาล เป็นกรรมการ
๗.๑๗๓ นายสมบูรณ์ แจ่มวาที เป็นกรรมการ
๗.๑๗๔ นายสว่าง ชื่นอารมย์ เป็นกรรมการ
๗.๑๗๕ นายศักดิ์ชาย บริบูรณ์ เป็นกรรมการ
๗.๑๗๖ นายอานุภาพ ชินสมบูรณ์ เป็นกรรมการ
๗.๑๗๗ นายสมยศ จันทเจริญ เป็นกรรมการ
๗.๑๗๘ นายสุวัฒน์ เจียมโฆษิต เป็นกรรมการ
๗.๑๗๙ นายปรีชา บุญมานะ เป็นกรรมการ
๗.๑๘๐ นายสุรพงษ์ สุหฤทธิ์ดำรงค์ เป็นกรรมการ
๗.๑๘๑ นายไพยิน บุพทักษิณ เป็นกรรมการ
๗.๑๘๒ นายแผน บัณฑูรณรังษี เป็นกรรมการ
๗.๑๘๓ นายสมควร สุทธิ เป็นกรรมการ
๗.๑๘๔ นายวิทยา พึ่งบารมีอุถัมภ์ เป็นกรรมการ
๗.๑๘๕ นายอภิชาติ วุสุทธเสรีวงค์ เป็นกรรมการ
๗.๑๘๖ นายเอก โกศลานันท์ เป็นกรรมการ
๗.๑๘๗ นายสหัส คุณจักร เป็นกรรมการ
๗.๑๘๘ นายสวัสดิ์ ศุภพิพัฒน์ เป็นกรรมการ
๗.๑๘๙ นายทนง ตันทนงศักดิ์กุล เป็นกรรมการ
๗.๑๙๐ นายสนุก ใจหาญ เป็นกรรมการ
๗.๑๙๑ นายกังวาล ตั้งฐานสัมมนา เป็นกรรมการ
๗.๑๙๒ นางธาตรี ผลประเสริฐ เป็นกรรมการ
๗.๑๙๓ นายสมนึก อานามวัฒน์ เป็นกรรมการ
๗.๑๙๔ นายเสงี่ยม วากศนาวิ เป็นกรรมการ
๗.๑๙๕ นายสัญชัย โภคศิริ เป็นกรรมการ
๗.๑๙๖ นายตระกูล บุญมี เป็นกรรมการ
๗.๑๙๗ นายชาญยุทธ ธรรมเจริญ เป็นกรรมการ
๗.๑๙๘ นายสมชาย ผลประพฤติ เป็นกรรมการ

๗.๑๙๙	นางมาลินี แก้วรักษา	เป็นกรรมการ
๗.๒๐๐	นางจุฬาลักษณ์ โกศลานันท์	เป็นกรรมการ
๗.๒๐๑	นายสิงห์โต ธารไพศาลสมุทร	เป็นกรรมการ
๗.๒๐๒	นายมาโนช มนูสุข	เป็นกรรมการ
๗.๒๐๓	นายสบาย โกศลานันท์	เป็นกรรมการ
๗.๒๐๔	นายกมล ครูเจริญกิจ	เป็นกรรมการ
๗.๒๐๕	นายเหรียญ ธรรมคงทอง	เป็นกรรมการ
๗.๒๐๖	นายวิฑูรย์ ศุภรัตยา	เป็นกรรมการ
๗.๒๐๗	นายบรรหาญ วิบูลย์โภคไพบูลย์	เป็นกรรมการ
๗.๒๐๘	นายณรงค์ เจริญกิจ	เป็นกรรมการ
๗.๒๐๙	นายวิชัย สุกใส	เป็นกรรมการ
๗.๒๑๐	นายกุ่ง ภูนคร	เป็นกรรมการ
๗.๒๑๑	นางอมราภรณ์ บุญยัง	เป็นกรรมการ
๗.๒๑๒	นายดุสิต เมฆสุวรรร์	เป็นกรรมการ
๗.๒๑๓	นายห้อง ผลประพฤติ	เป็นกรรมการ
๗.๒๑๔	นางสาวสุขชลา ใจประเสริฐกุล	เป็นกรรมการ
๗.๒๑๕	นายสมศักดิ์ กาญจนพิสุทธิ์	เป็นกรรมการ
๗.๒๑๖	นายเอ็กเม้า แซ่เอ็ง	เป็นกรรมการ
๗.๒๑๗	นางบรรเพ็ง ทวีชัย	เป็นกรรมการ
๗.๒๑๘	นายสุพัฒน์ พิพัฒน์กุลกิจ	เป็นกรรมการ
๗.๒๑๙	นายประนอม สมบูรณ์	เป็นกรรมการ
๗.๒๒๐	นายทองแดง รอดสวัสดิ์	เป็นกรรมการ
๗.๒๒๑	นายบพิตร พุทธเกสร	เป็นกรรมการ
๗.๒๒๒	นางกิมเสี้ยว แซ่อุ๋ย	เป็นกรรมการ
๗.๒๒๓	นายวิฑูรย์ ศุภรัตนา	เป็นกรรมการ
๗.๒๒๔	นายพิทักษ์ ชุติโกมล	เป็นกรรมการ
๗.๒๒๕	นายบรรพต เต็มศิริพันธ์	เป็นกรรมการ
๗.๒๒๖	นายศราวุธ ศิริวัฒนากิจการ	เป็นกรรมการ
๗.๒๒๗	นายเล็ง นามวงษ์	เป็นกรรมการ
๗.๒๒๘	นายประสิทธิ์ ลิลิตสุวรรณ	เป็นกรรมการ
๗.๒๒๙	นายสมศักดิ์ ประมงกิจ	เป็นกรรมการ
๗.๒๓๐	นายสำราญ ทรัพย์เพิ่มพูล	เป็นกรรมการ
๗.๒๓๑	นายประชา ผ่องโสภา	เป็นกรรมการ
๗.๒๓๒	นางสาวนิรดา สุวรรณธาดา	เป็นกรรมการ
๗.๒๓๓	นายนิยม นิยมวานิช	เป็นกรรมการ
๗.๒๓๔	นายสายัญ ศรีทองคำ	เป็นกรรมการ

๗.๒๓๕ นางบังอร สุขสำราญ เป็นกรรมการ
๗.๒๓๖ นายประสิทธิ์ สุทโธการ เป็นกรรมการ
๗.๒๓๗ นายรณรงค์ ประถมวงศ์ เป็นกรรมการ
๗.๒๓๘ นายสมชาย จงสุขบุญ เป็นกรรมการ
๗.๒๓๙ นายสุนทร เจียมสกุล เป็นกรรมการ
๗.๒๔๐ นางเยาวภา นันทิยาภูษิต เป็นกรรมการ
๗.๒๔๑ นายสัมจีน ประมงกิจ เป็นกรรมการ
๗.๒๔๒ นายอรุณ เภกะสุต เป็นกรรมการ
๗.๒๔๓ นายวิสุทธิ์ ติยะวนิช เป็นกรรมการ
๗.๒๔๔ นางสมบัติ วิเศษชัย เป็นกรรมการ
๗.๒๔๕ นางอุทัย สวัสดิชัย เป็นกรรมการ
๗.๒๔๖ นายชาญ เวสารัชชานนท์ เป็นกรรมการ
๗.๒๔๗ นางทรงศรี แจ้งกิจชัย เป็นกรรมการ
๗.๒๔๘ นางอุทัย สวัสดิชัย เป็นกรรมการ
๗.๒๔๙ นายแก้ว พรประสิทธิ์ เป็นกรรมการ
๗.๒๕๐ นายอรัญ ประเสริฐ เป็นกรรมการ
๗.๒๕๑ นางมณฑา วรรณศิริพิพัฒน์ เป็นกรรมการ
๗.๒๕๒ นายเธียรชัย ศิริวิจิตรกุล เป็นกรรมการ
๗.๒๕๓ นายกมล ศิลปมั่นคง เป็นกรรมการ
๗.๒๕๔ นายวันชัย ภูฒิเกตุ เป็นกรรมการ
๗.๒๕๕ นายสัจจา สัจจาภรณ์รัตน์ เป็นกรรมการ
๗.๒๕๖ นายทรงศักดิ์ รุ่งเลิศเกรียงไกร เป็นกรรมการ
๗.๒๕๗ นายไฉน สุขสัมพันธ์ เป็นกรรมการ
๗.๒๕๘ นายวิย้อย กาญจนนิมมาน เป็นกรรมการ
๗.๒๕๙ นายวิมล เอื้องโชคชัย เป็นกรรมการ
๗.๒๖๐ นายวรชาติ เอื้องโชคชัย เป็นกรรมการ
๗.๒๖๑ นางจิ้มลิ้ม เพ็ญพรรณศิริ เป็นกรรมการ
๗.๒๖๒ นายชาลี เพ็ญพรรณศิริ เป็นกรรมการ
๗.๒๖๓ นายสถิต เพ็ญพรรณศิริ เป็นกรรมการ
๗.๒๖๔ นายสมจันทร์ กาญจนพิสุทธิ์ เป็นกรรมการ
๗.๒๖๕ นางวรรณี ร่าเริงวิจิตร เป็นกรรมการ
๗.๒๖๖ นายบุญเลิศ สถิตธำรงค์ เป็นกรรมการ
๗.๒๖๗ นายประยูร กนกกาญจนรัตน์ เป็นกรรมการ
๗.๒๖๘ นางล้ำฟ้า ภัทรวารินทร์ เป็นกรรมการ
๗.๒๖๙ นางชม้อย วิรัชพิสิฐ เป็นกรรมการ
๗.๒๗๐ นายธวัช แซ่ตั้ง เป็นกรรมการ

๗.๒๗๑ นายนิวัฒน์ เกียรติประวัติงาม เป็นกรรมการ
๗.๒๗๒ นางจารุวรรณ แซ่ตัน เป็นกรรมการ
๗.๒๗๓ นายชัชวาลย์ อัศวชิระพันธ์ เป็นกรรมการ
๗.๒๗๔ นางประไพ จิตวิชิตชัย เป็นกรรมการ
๗.๒๗๕ นายบุญส่ง จันทสุรวงค์ เป็นกรรมการ
๗.๒๗๖ นายประทีป วัฒนชัย เป็นกรรมการ
๗.๒๗๗ นายประวัติ ศรีไทย เป็นกรรมการ
๗.๒๗๘ นายรณกรณ์ วังศิริไพศาล เป็นกรรมการ
๗.๒๗๙ นายสมศักดิ์ แซ่หลิม เป็นกรรมการ
๗.๒๘๐ นายประชิด ศรีวิโรจน์ เป็นกรรมการ
๗.๒๘๑ นางอุบลรัตน์ กาจสกุลพานิช เป็นกรรมการ
๗.๒๘๒ นายภาคภูมิ กาจสกุลพานิช เป็นกรรมการ
๗.๒๘๓ นางสุชีรา จันทร์เจริญ เป็นกรรมการ
๗.๒๘๔ นายไพฑูรย์ รุ่งรัตน์ไพโรจน์ เป็นกรรมการ
๗.๒๘๕ นายจตุรงค์ ธรรมสุภาพงษ์ เป็นกรรมการ
๗.๒๘๖ นายสมคิด เสวกพิกุล เป็นกรรมการ
๗.๒๘๗ นายสุวรรณา ลีไพศาล เป็นกรรมการ
๗.๒๘๘ นางสาวอุบล ปานอุไร เป็นกรรมการ
๗.๒๘๙ นายศรีรมย์ สุขทุกวัน เป็นกรรมการ
๗.๒๙๐ นายเกษตร เกษมศาสนต์ เป็นกรรมการ
๗.๒๙๑ นายชันษวัฒน์ ชัยกุล เป็นกรรมการ
๗.๒๙๒ นายบุญเติม ภักดีรี เป็นกรรมการ
๗.๒๙๓ นายสุริยัน เสนะล้ำ เป็นกรรมการ
๗.๒๙๔ นายไพรัช วิริยะสัมภะ เป็นกรรมการ
๗.๒๙๕ นายอภินันท์ จันทโครต เป็นกรรมการ
๗.๒๙๖ นายเฉลย เบี้ยแก้ว เป็นกรรมการ
๗.๒๙๗ นายสงคราม บุญหยง เป็นกรรมการ
๗.๒๙๘ นายอภิชาติ เฉลิมพันธ์พิพัฒน์ เป็นกรรมการ
๗.๒๙๙ นายประกอบ พานิชอัตรา เป็นกรรมการ
๗.๓๐๐ นายเชาวฤทธิ์ รายนานนท์ เป็นกรรมการ
๗.๓๐๑ นายโอพาร มงคลศิริ เป็นกรรมการ
๗.๓๐๒ นายสุพจน์ ฉัตรแก้ว เป็นกรรมการ
๗.๓๐๓ นางจรัล ดีทน เป็นกรรมการ
๗.๓๐๔ นางระย้าเพชร อภิสาร เป็นกรรมการ
๗.๓๐๕ นายวิเชียร ทรัพย์เจริญ เป็นกรรมการ
๗.๓๐๖ นางสำราญ เดชวิชัย เป็นกรรมการ

๗.๓๐๗	นายจำนงค์ มั่งภักดี	เป็นกรรมการ
๗.๓๐๘	นายวรรณะ ลิ้นทอง	เป็นกรรมการ
๗.๓๐๙	นายเกษม เกษมศาสนต์	เป็นกรรมการ
๗.๓๑๐	นายไมตรี อัครจรัสโรจน์	เป็นกรรมการ
๗.๓๑๑	นายชวน สาธิกิจชัย	เป็นกรรมการ
๗.๓๑๒	นางวิไล จิตรสุนทร	เป็นกรรมการ
๗.๓๑๓	นายสมชาย ทองประกอบ	เป็นกรรมการ
๗.๓๑๔	นายเนื่อง ธรรมเกษร	เป็นกรรมการ
๗.๓๑๕	นายสังวรณ์ วรดิลก	เป็นกรรมการ
๗.๓๑๖	นางสาวปนิธิ โกศลานันท์	เป็นกรรมการ
๗.๓๑๗	นายเอื้อ เปิดคีรี	เป็นกรรมการ
๗.๓๑๘	นายจิตต์ ศุภนันตฤกษ์	เป็นกรรมการ
๗.๓๑๙	นายฉันทนา ธรรมเจริญ	เป็นกรรมการ
๗.๓๒๐	นายประวิทย์ จงอทัยไพศาล	เป็นกรรมการ
๗.๓๒๑	นายบุญศรี เดชวิชัย	เป็นกรรมการ
๗.๓๒๒	นางสาวยุพิน ศุภศรี	เป็นกรรมการ
๗.๓๓๓	นายวิล รักษาศิริพงษ์	เป็นกรรมการ
๗.๓๒๔	นางไพเราะ สัมนา	เป็นกรรมการ
๘.๓๒๕	นางทิพย์ มะลิขาว	เป็นกรรมการ
๗.๓๒๖	นางธวัชชัย เดชสุภา	เป็นกรรมการ
๗.๓๖๗	นายอดิศักดิ์ จงอุทัยไพศาล	เป็นกรรมการ
๗.๓๒๘	นางสาวลาวัลย์ พูลสมบัติ	เป็นกรรมการ
๗.๓๕๙	นายสุริยา ลำดับวงศ์	เป็นกรรมการ
๗.๓๓๐	นายสาธิต มะลิขาว	เป็นกรรมการ
๗.๓๓๑	นางสาวอังคณา พัระนันทรังษี	เป็นกรรมการ
๗.๓๓๒	นายอภิชาติ พจน์ทวีเกียรติ	เป็นกรรมการ
๗.๓๓๓	นายสด เขียวชอุ่ม	เป็นกรรมการ
๗.๓๓๔	นายวิชัย แซ่ด่าน	เป็นกรรมการ
๗.๓๓๕	นายพิชัยทิพย์ ไทยเจริญ	เป็นกรรมการ
๗.๓๓๖	นายสุรัตน์ ศิริวิชัยกุล	เป็นกรรมการ
๗.๓๓๗	นางสาววีนา บุหงารัตน์	เป็นกรรมการ
๗.๓๓๘	นายคนึง สุขทุกวัน	เป็นกรรมการ
๗.๓๓๙	นายมนัส จิตรเย็น	เป็นกรรมการ
๗.๓๔๐	นางยุพิน บุหงารัตน์	เป็นกรรมการ
๗.๓๔๑	นายขวัญชัย จรัสเพชรานันท์	เป็นกรรมการ
๗.๓๔๒	นางอรวรรณ ตุลานนท์	เป็นกรรมการ

๗.๓๔๓	นายสามารถ แสงนิล	เป็นกรรมการ
๗.๓๔๔	นายสมชื่อ โกศการิกา	เป็นกรรมการ
๗.๓๔๕	นางพนิดา พัฒนสิงห์	เป็นกรรมการ
๗.๓๔๖	นายบุญนาค ประทุมราช	เป็นกรรมการ
๗.๓๔๖	นายกำพล พรจิตร	เป็นกรรมการ
๗.๓๔๘	นายสมจิตต์ กาญจนรัฐนพมาศ	เป็นกรรมการ
๗.๓๔๙	นายบัญชา รังสิมานพมาศ	เป็นกรรมการ
๗.๓๕๐	นายวิสิทธิ์ ประวัติยากูร	เป็นกรรมการ
๗.๓๕๑	นายเสนอ รุ่งเรืองบางชัน	เป็นกรรมการ
๗.๓๕๒	นายประเวช กอร์ปไพบูลย์	เป็นกรรมการ
๗.๓๕๓	นายสมศักดิ์ ลาวัลย์ศิลป์	เป็นกรรมการ
๗.๓๕๔	นายสมชาย ลิ้ประกอบบุญ	เป็นกรรมการ
๗.๓๕๕	นายชัยวัฒน์ เบดี	เป็นกรรมการ
๗.๓๕๖	นายประยงค์ ธนสมบัติ	เป็นกรรมการ
๗.๓๕๗	นายกุญชร พฤกษาธาดาชัย	เป็นกรรมการ
๗.๓๕๘	นายฉอเกี๊ยก แซ่จิว	เป็นกรรมการ
๗.๓๕๙	นายระวิน เวสารัชชานนท์	เป็นกรรมการ
๗.๓๖๐	นายมนัส ลิ้นทอง	เป็นกรรมการ
๗.๓๖๑	นายวิวัฒน์ นวมานนท์	เป็นกรรมการ
๗.๓๖๒	นายสมศักดิ์ สุทธิธนกุล	เป็นกรรมการ
๗.๓๖๓	นายยรรยงค์ เนตรสมานนท์	เป็นกรรมการ
๗.๓๖๔	นายบรรเจิด เกษมวัฒนากูร	เป็นกรรมการ
๗.๓๖๕	นายอภิชาติ รีรานันทวงศ์	เป็นกรรมการ
๗.๓๖๖	นายมานิต วังศิริไพศาล	เป็นกรรมการ
๗.๓๖๗	นายประกิจ จันทศาศวัต	เป็นกรรมการ
๗.๓๖๘	นายสุชาติ เกียรติปัญญะวัฒนา	เป็นกรรมการ
๗.๓๖๙	นายหยุ่นจง แซ่จัง	เป็นกรรมการ
๗.๓๗๐	นายประเสริฐ อำนวยวรชัย	เป็นกรรมการ
๗.๓๗๑	นายอำนาจ จันทศาศวัต	เป็นกรรมการ
๗.๓๗๒	นายวชิระ จันทวัชรากร	เป็นกรรมการ
๗.๓๗๓	นางศิริเพ็ญ เกษมวัฒนากุล	เป็นกรรมการ
๗.๓๗๔	นางสาวประไพพรรณ จันทศาศวัต	เป็นกรรมการ
๗.๓๗๕	นายเฉลิมพงษ์ ปิยะถาวรอนันต์	เป็นกรรมการ
๗.๓๗๖	นายสาโรจน์ สิทธิเวช	เป็นกรรมการ
๗.๓๗๗	นายชัชชัย วิริยะลัพภะ	เป็นกรรมการ
๗.๓๗๘	นายบำรุงศักดิ์ วิทยากรฤกษ์	เป็นกรรมการ

๗.๓๗๙ นายนิเวศน์ คุณาวิศรุต เป็นกรรมการ
๗.๓๘๐ นายสมพงษ์ ชุณหโชติอนันต์ เป็นกรรมการ
๗.๓๘๑ นายศรีชัย ศรีจันทร์อารี เป็นกรรมการ
๗.๓๘๒ นางวิไล วังศิริไพศาล เป็นกรรมการ
๗.๓๘๓ นายวิริยะ ทรัพย์ชาติอนันต์ เป็นกรรมการ
๗.๓๘๔ นายสุวิทย์ รัตนตัน เป็นกรรมการ
๗.๓๘๕ นายชัยรัตน์ กิติศุภวัฒนา เป็นกรรมการ
๗.๓๘๖ นางสาวพรรณี แซ่จิว เป็นกรรมการ
๗.๓๘๗ นายสว่าง เจี๊ยเวชศิลป์ เป็นกรรมการ
๗.๓๘๘ นางรัตนา อันสุวรรณ เป็นกรรมการ
๗.๓๘๙ นางสายทิพย์ สรณะ เป็นกรรมการ
๗.๓๙๐ นายทองเปลว ทองดี เป็นกรรมการ
๗.๓๙๑ นายวิจิตร ทิพย์สุนทร เป็นกรรมการ
๗.๓๙๒ นายโสไกร เอกปัจซา เป็นกรรมการ
๗.๓๙๓ นายโสภณ นนทกนก เป็นกรรมการ
๗.๓๙๔ นางวิไล หุตะวาณิชย์กุล เป็นกรรมการ
๗.๓๙๕ นายประสิทธิ์ นนทกนก เป็นกรรมการ
๗.๓๙๖ นายสมเกียรติ เกียรติทวีมั่นคง เป็นกรรมการ
๗.๓๙๗ นายเกรียงศักดิ์ แต้ทวีทรัพย์ เป็นกรรมการ
๗.๓๙๘ นายประวิทย์ พูลพรรณ เป็นกรรมการ
๗.๓๙๙ นายจวน โพธิ์พานิช เป็นกรรมการ
๗.๔๐๐ นายสอาด พิทักษ์โกศล เป็นกรรมการ
๗.๔๐๑ นายชลอ เจริญวัย เป็นกรรมการ
๗.๔๐๒ นายประสาน อำนวยวรชัย เป็นกรรมการ
๗.๔๐๓ นายปรีชา ณิรัติศัย เป็นกรรมการ
๗.๔๐๔ นายสมชัย วัฒนะนาวินรัตน์ เป็นกรรมการ
๗.๔๐๕ นายสุภัทธ เจริญผล เป็นกรรมการ
๗.๔๐๖ นายศิริพร ณรงค์วณิชย์ เป็นกรรมการ
๗.๔๐๗ จ.ส.ต. ประกิจ เกิดชัย เป็นกรรมการ
๗.๔๐๘ นางน้อย แซ่ตั้ง เป็นกรรมการ
๗.๔๐๙ นางมยุรี สาระกุล เป็นกรรมการ
๗.๔๑๐ นางฤดี ผลอนันต์ เป็นกรรมการ
๗.๔๑๑ นายสวิน พงษ์พานิช เป็นกรรมการ
๗.๔๑๒ นายธรรมเนียม วุฒิกิจ เป็นกรรมการ
๗.๔๑๓ นางสาวรัตนา เนรัญธร เป็นกรรมการ
๗.๔๑๔ นายวีระ ธรรมเจริญ เป็นกรรมการ
๗.๔๑๕ นายวรพงษ์ จงวัฒนานุกูล เป็นกรรมการ

๗.๔๑๖ นายค้ำ สิมพาพิมพ์ เป็นกรรมการ
๗.๔๑๗ นายวิรัช จงโชติชัชวาลย์ เป็นกรรมการ
๗.๔๑๘ นายชาญชัย พิสิทธิพร เป็นกรรมการ
๗.๔๑๙ นายจำนงค์ ไชยสังข์ เป็นกรรมการ
๗.๔๒๐ นายพิชิต พงษ์สิทธิถาวร เป็นกรรมการ
๗.๔๒๑ นายวิฑูรย์ ตันติวาณิช เป็นกรรมการ
๗.๔๒๒ นายทองอยู่ ปิ่นภิบาล เป็นกรรมการ
๗.๔๑๓ นายสิทธิชัย ลาวัลย์ปรีดา เป็นกรรมการ
๗.๔๒๔ นายสุเทพ ไชยเผือก เป็นกรรมการ
๗.๔๒๕ นายอินเตอร์ ธีรธัญ เป็นกรรมการ
๗.๔๒๖ นายบุรินทร์ เจียรวิบูลยานนท์ เป็นกรรมการ
๗.๔๒๗ นายอมร เจียรวิบูลยานนท์ เป็นกรรมการ
๗.๔๒๘ นายสุรศักดิ์ จิตราอาภรณ์ เป็นกรรมการ
๗.๔๒๙ นายณรงค์ กุลธนพานิช เป็นกรรมการ
๗.๔๓๐ นายศึกษา จรรยาคุณ เป็นกรรมการ
๗.๔๓๑ นายสมเกียรติ แก้วกฤษฎางค์ เป็นกรรมการ
๗.๔๓๒ นายพรเทพ คณารัตนวัฒน์ เป็นกรรมการ
๗.๔๓๓ นายบุญมา ปิยธรรมวุฒิกุล เป็นกรรมการ
๗.๔๓๔ นายบุญเที่ยง ปราศไพริน เป็นกรรมการ
๗.๔๓๕ นายใจดี เปรมกมล เป็นกรรมการ
๗.๔๓๖ นายสุกิจ เวสารัชชานน์ เป็นกรรมการ
๗.๔๓๗ นายกวงสุย แซ่ลี้ เป็นกรรมการ
๗.๔๓๘ นายติงกือ แซ่แต้ เป็นกรรมการ
๗.๔๓๙ นายวิชิต วงษ์ถาวร เป็นกรรมการ
๗.๔๔๐ นายสำเภา จันทร์เกษม เป็นกรรมการ
๗.๔๔๑ นายสุพจน์ ฉัตรแก้ว เป็นกรรมการ
๗.๔๔๒ นายประชา ลี้ประกอบบุญ เป็นกรรมการ
๗.๔๔๓ นายวชิรชัย พานิชวัฒนศักดิ์ เป็นกรรมการ
๗.๔๔๔ นายนับ วรรณเวช เป็นกรรมการ
๗.๔๔๕ นายนรา รังสรรค์สฤษฏ์ เป็นกรรมการ
๗.๔๔๖ นายณรงค์ โล้วเจริญงาม เป็นกรรมการ
๗.๔๔๗ นายบุญเลิศ สถิตธรรมรงค์ เป็นกรรมการ
๗.๔๔๘ นายประชา ผ่องโสภา เป็นกรรมการ
๗.๔๔๙ นายสัญชัย สหโชค เป็นกรรมการ
๗.๔๕๐ นายวิชัย สมิทธิกุรกุล เป็นกรรมการ
๗.๔๕๑ นายกิตติ ศิริวิจิตรกุล เป็นกรรมการ

๗.๔๕๒ นายประเสริฐ ตระกูลพุทธรักษา เป็นกรรมการ
๗.๔๕๓ นายบัณฑิต ธีรเมธาวิทย์ เป็นกรรมการ
๗.๔๕๔ นายชัยณรงค์ ชาญสุวรรณชัย เป็นกรรมการ
๗.๔๕๕ นายชยันต์ ปัจจุสานนท์ เป็นกรรมการ
๗.๔๕๖ นายวิชัย เอื้อเฟื้อ เป็นกรรมการ
๗.๔๕๗ นายนิเวศ พรศิริประเสริฐ เป็นกรรมการ
๗.๔๕๘ นายไพฑูรย์ สุขวงษ์ เป็นกรรมการ
๗.๔๕๙ นายธวัชชัย สวัสดิชัย เป็นกรรมการ
๗.๔๖๐ นายอำนาจ เกศวิเชียร เป็นกรรมการ
๗.๔๖๑ นายชูสง่า เกียรติปัญญวัฒนา เป็นกรรมการ
๗.๔๖๒ นายเมธี รุ่งศิริยืนยง เป็นกรรมการ
๗.๔๖๓ นายปวุฒิ พานิชวัฒนศักดิ์ เป็นกรรมการ
๗.๔๖๔ นายวรพงษ์ พันธุวณิช เป็นกรรมการ
๗.๔๖๕ นายพิษณุ ธรรมครูปัตย์ เป็นกรรมการ
๗.๔๖๖ นายวิจิตร หัตถวิจิตรกุล เป็นกรรมการ
๗.๔๖๗ นายมงคล นิเวศทองฤกษ์ เป็นกรรมการ
๗.๔๖๘ นายวัลลภ บรรเทาวงษ์ เป็นกรรมการ
๗.๔๖๙ นายอรุณ แววเพชร เป็นกรรมการ
๗.๔๗๐ นายกวาง แซ่ดิ่ง เป็นกรรมการ
๗.๔๗๑ นายสุพจน์ จิระจินดา เป็นกรรมการ
๗.๔๗๒ นายซัว ทรัพย์ชาติอนันต์ เป็นกรรมการ
๗.๔๗๓ นางกิ่งแก้ว ปรุงเจริญ เป็นกรรมการ
๗.๔๗๔ นายประสิทธิ์ ธนพัฒนากุล เป็นกรรมการ
๗.๔๗๕ นายวิสิทธิ์ ประวัติยางกูร เป็นกรรมการ
๗.๔๗๖ นายกุญชร พฤกษ์ธาดาชัย เป็นกรรมการ
๗.๔๗๗ นายสมศักดิ์ สุทธิธนกุล เป็นกรรมการ
๗.๔๗๘ นายสหัส ชีพสมุทร เป็นกรรมการ
๗.๔๗๙ นายยรรยง เนตรสมานนท์ เป็นกรรมการ
๗.๔๘๐ นายจงรักษ์ จรรยาสิทธิกุล เป็นกรรมการ
๗.๔๘๑ นายประสิทธิ์ ตันสวัสดิ เป็นกรรมการ
๗.๔๘๒ นายพีระ เกริงกำจรกิจ เป็นกรรมการ
๗.๔๘๓ นายประมุข ศิรพันธ์ เป็นกรรมการ
๗.๔๘๔ นายอรุณ บุญแย้ม เป็นกรรมการ
๗.๔๘๕ นายสมบูรณ์ แจ่มวาที เป็นกรรมการ
๗.๔๘๖ นายชูชีพ อิ่มสมบูรณ์ เป็นกรรมการ
๗.๔๘๗ นายบรรจง ธนอุดมนาน เป็นกรรมการ

๗.๔๘๘ นายบุญช่วย เจริญสถาพร เป็นกรรมการ
๗.๔๘๙ นายจิตร ชื่นชูผล เป็นกรรมการ
๗.๔๙๐ นายสาคร กรณีย์ เป็นกรรมการ
๗.๔๙๑ นายวิเชียร เขาจารี เป็นกรรมการ
๗.๔๙๒ นายจรวย พงษ์ชีพ เป็นกรรมการ
๗.๔๙๓ นายวิหาร เที่ยงธรรม เป็นกรรมการ
๗.๔๙๔ นายเดช ทวีผล เป็นกรรมการ
๗.๔๙๕ นายพรเทพ คุณารัตนวัฒน์ เป็นกรรมการ
๗.๔๙๖ นายทินกร จุลประเสริฐศักดิ์ เป็นกรรมการ
๗.๔๙๗ นายวิวัฒน์ นวมานนท์ เป็นกรรมการ
๗.๔๙๘ นายเผียน อยู่รอด เป็นกรรมการ
๗.๔๙๙ นายวีระ เทียมถวิล เป็นกรรมการ
๗.๕๐๐ ม.ล.ประกิต ทินกร เป็นกรรมการ
๗.๕๐๑ นางยุวเรศ สาระโกเศส เป็นกรรมการ
๗.๕๐๒ ปลัดจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการและเลขานุการ
๗.๕๐๓ สรรพากรจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๗.๕๐๔ ขนส่งจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๗.๕๐๕ ป่าไม้จังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๗.๕๐๖ นายอำเภอเมืองจันทบุรี เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ขอให้ประธานและกรรมการในแต่ละฝ่ายที่ได้รับแต่งตั้งทุกท่านดังกล่าวข้างต้น ดำเนินการตามอำนาจที่ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยต่อไป เสร็จแล้วให้รวบรวมเงินที่ได้จากการบริจาคทั้งหมด ส่งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี ผ่านที่ทำการปกครองจังหวัดจันทบุรี ศาลากลางจังหวัดจันทบุรีต่อไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๓๑

(นายสมพงศ์ พันธ์สุวรรณ)
ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี

ที่ทำการปกครองจังหวัด
(ฝ่ายท้องถิ่น) โทร. ๓๑๒๗๕๕

คำสั่งจังหวัดจันทบุรี
ที่ ๑๐๔๑/๒๕๓๑
เรื่อง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับพิธีวางศิลาฤกษ์ อาคารหอสมุดแห่งชาติ

ตามที่ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ได้มีดำริที่จะให้ก่อสร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติ ภาคตะวันออก เพื่อถวายเป็นราชสักการะเนื่องในวโรกาสพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๓๑ และเป็นสถานที่ให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป โดย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ได้กรุณามอบนโยบายการก่อสร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติดังกล่าว ให้แก่จังหวัดจันทบุรีและกองทัพภาคที่ ๑ เป็นผู้ดำเนินการ ที่บริเวณสนามเด็กเล่นเทศบาลเมืองจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี นั้น

ในการนี้ จังหวัดได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้พิธีวางศิลาฤกษ์อาคารหอสมุดแห่งชาติ ภาคตะวันออก เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จังหวัดจึงขอแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ขึ้นรับผิดชอบการปฏิบัติงานฝ่ายต่าง ๆ ดังต่อไปนี้.-

๑. เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดสถานที่ มีหน้าที่จัดเตรียมสถานที่บริเวณพิธีให้เรียบร้อยก่อนถึงวันพิธีจัดเตรียมหายืมสิ่งของเครื่องใช้และดำเนินการอื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้พิธีวางศิลาฤกษ์อาคารหอสมุดแห่งชาติ ภาคตะวันออก เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ เช่น การจัดปะรำพิธีและปะรำพิธีผู้มาร่วมพิธี อาสนะพิธี การประดับธงชาติ และผ้าริ้ว การจัดโต๊ะ เก้าอี้ ชุดรับแขก ต้นไม้ แท่นรับความเคารพสำหรับประธาน และผู้กล่าวรายงาน การติดตั้งเครื่องเสียง วงดุริยางค์ พิธีกร ที่วางศิลาฤกษ์ การปรับสถานที่บริเวณสนามเด็กเล่นเทศบาลเมืองจันทบุรี การตัดต้นไม้ การติดตั้งกระแสไฟฟ้าสำรอง ฯลฯ

เจ้าหน้าที่ประกอบด้วย

๑.๑ รองผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี	เป็นหัวหน้า
๑.๒ ปลัดจังหวัดจันทบุรี	เป็นรองหัวหน้า
๑.๓ นายอำเภอเมืองจันทบุรี	เป็นผู้ช่วย
๑.๔ ผู้ช่วยปลัดจังหวัดจันทบุรี	เป็นผู้ช่วย
๑.๕ นายกเทศมนตรีเมืองจันทบุรี	เป็นผู้ช่วย
๑.๖ ปลัดเทศบาลเมืองจันทบุรี	เป็นผู้ช่วย
๑.๗ โยธาธิการจังหวัดจันทบุรี	เป็นผู้ช่วย
๑.๘ ผู้อำนวยการกองช่างเทศบาลเมืองจันทบุรี	เป็นผู้ช่วย
๑.๙ ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี	เป็นผู้ช่วย
๑.๑๐ ผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมราชูทิศ	เป็นผู้ช่วย

๑.๑๑ ผู้อำนวยการโรงเรียนศรียานุสรณ์ เป็นผู้ช่วย

๑.๑๒ เลขานุการองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี เป็นผู้ช่วย

๑.๑๓ ผู้ช่วยหัวหน้าส่วนโยธา องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี เป็นผู้ช่วย

๑.๑๔ ผู้จัดการการไฟฟ้าจังหวัดจันทบุรี เป็นผู้ช่วย

๒. เจ้าหน้าที่ฝ่ายศาสนา มีหน้าที่นิมนต์พระ จัดเตรียมอาสน์สงฆ์สำหรับพระสงฆ์ที่มาร่วมในพิธี การรับ-ส่งพระสงฆ์ การจัดจตุปัจจัยไทยธรรมถวาย การจัดเตรียมเจ้าหน้าที่พิธีทางศาสนาและพิธีพราหมณ์ ตลอดจนดำเนินการอื่น ๆ ที่จำเป็นเพื่อให้งานในหน้าที่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เจ้าหน้าที่ประกอบด้วย.-

๒.๑ ศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี เป็นหัวหน้า

๒.๒ ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี เป็นผู้ช่วย

๓. เจ้าหน้าที่ฝ่ายต้อนรับและบริการ มีหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ผู้มีเกียรติและผู้มาร่วมในพิธีวางศิลาฤกษ์ จัดหาเครื่องดื่มบริการและดำเนินการอื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้การต้อนรับและการบริการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เจ้าหน้าที่ประกอบด้วย.-

๓.๑ ปลัดจังหวัดจันทบุรี เป็นหัวหน้า

๓.๒ ผู้ช่วยปลัดจังหวัดจันทบุรี เป็นผู้ช่วย

๓.๓ จ่าจังหวัดจันทบุรี เป็นเจ้าหน้าที่

๓.๔ ผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี เป็นเจ้าหน้าที่

๓.๕ เสมียนตราจังหวัดจันทบุรี เป็นเจ้าหน้าที่

๓.๖ ป้องกันจังหวัดจันทบุรี เป็นเจ้าหน้าที่

๔. เจ้าหน้าที่ฝ่ายรักษาความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อยและจัดการจราจร มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย และจัดการจราจร บริเวณพิธีรวมตลอดจนถึงสถานที่ใกล้เคียงและตลอดเส้นทางที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ตลอดเวลาที่อยู่ในเขตจังหวัดจันทบุรี เจ้าหน้าที่ประกอบด้วย.-

๔.๑ ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดจันทบุรี เป็นหัวหน้า

๔.๒ รองผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดจันทบุรีทุกท่าน เป็นผู้ช่วย

๔.๓ สารวัตรใหญ่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจันทบุรี เป็นผู้ช่วย

๕. เจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีทราบ เกี่ยวกับพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารหอสมุดแห่งชาติ ภาคตะวันออก ตลอดจนประกาศเชิญชวนให้มาร่วมพิธีวางศิลาฤกษ์ดังกล่าวให้มากที่สุด ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อมวลชนทุนแขนง
เจ้าหน้าที่ประกอบด้วย.-

๕.๑ หัวหน้าสำนักงานจังหวัดจันทบุรี เป็นหัวหน้า

๕.๒ หัวหน้าสถานีวิทยุกระจายเสียงทุกแห่ง ในจังหวัดจันทบุรี เป็นผู้ช่วย

๕.๓ ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ทุกฉบับของส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ช่วย

๕.๔ หัวหน้างานประชาสัมพันธ์ เทศบาลเมืองจันทบุรี เป็นผู้ช่วย

๕.๕ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป สำนักงานจังหวัด เป็นผู้ช่วย

ทั้งนี้ ขอให้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งทุกคนดังกล่าวข้างต้น ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยต่อไป แล้วรายงานผลการดำเนินการให้จังหวัดทราบทุกระยะด้วย อนึ่งหากมีปัญหาข้อขัดแย้งในการดำเนินการประการใด ขอให้แจ้งผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรีทราบเพื่อจะได้หาทางแก้ไขปัญหาต่อไป

สั่ง ณ วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๓๑

(นายสมพงศ์ พันธ์สุวรรณ)
ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี

คำสั่งจังหวัดจันทบุรี
ที่ ๑๐๕๐/๒๕๓๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์การก่อสร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติ ภาคตะวันออก เพื่อถวายเป็นราชสักการะ

ตามที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ได้มีบัญชาให้ดำเนินการก่อสร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติ ภาคตะวันออกขึ้น ณ จังหวัดจันทบุรี เพื่อถวายเป็นราชสักการะในวโรกาสพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๓๑ และเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออก นั้น

เพื่อเป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนทั่วไปได้มี ส่วนร่วมการกุศลด้วยการบริจาคเงินสมบทการสร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติดังกล่าว จึงแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ขึ้น ประกอบด้วย

๑. นายมณเฑียร รัตนวรพงษ์	หัวหน้าสำนักงานจังหวัดจันทบุรีเป็นประธานกรรมการ
๒. นางสาวรัชนี เผือกวิไล	นายสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี เป็นรองประธานกรรมการ
๓. น.ท.เกษม ศรีสวัสดิ์	หัวหน้าสถานีวิทยุกระจายเสียง ๐๗. จังหวัดจันทบุรี เป็นรองประธานกรรมการ
๔. ร.อ.ไพบูลย์ มาลาศรี	หัวหน้าสถานีวิทยุกระจายเสียง สทร. ๔ ค่ายตากสิน จังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ
๕. นางสาวสุรีย์รัตน์ กบิลคาม	ผู้ช่วยนายสถานีวิทยุกองทัพภาคที่ ๑ จังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ
๖. นางสาวประไพพิมพ์ เฉียบฉลาด	หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป สำนักงานจังหวัดจันทบุรี เป็นกรรมการ
๗. หัวหน้างานประชาสัมพันธ์เทศบาลเมืองจันทบุรี	เป็นกรรมการ
๘. นายณรงค์ศิริวงษ์	นายกสมาคมสื่อมวลชนจันทบุรี เป็นกรรมการ
๙. นายสุนทร วัฒนผล	ผู้สื่อข่าวไทยรัฐ-เดลิมิเลอร์ เป็นกรรมการ
๑๐. นางสุภาพร นิยมกิจ	ผู้สื่อข่าวเดลินิวส์ เป็นกรรมการ

๑๑. นายสัมพันธ์ เจริญภูมิ	ผู้อำนวยการสยาม	เป็นกรรมการ
๑๒. นายยุทธศาสตร์ ลูกศร	ผู้สื่อข่าวบ้านเมือง	เป็นกรรมการ
๑๓. นายบันลูน เปี่ยมพงษ์สานต์	บรรณาธิการข่าวภาพ	เป็นกรรมการ
๑๔. นางอมรรัตน์ ศิริวงษ์	บรรณาธิการข่าวบูรพา	เป็นกรรมการ
๑๕. นายมนตรี ศิริคติพจน์	บรรณาธิการเสียงสวรรค์	เป็นกรรมการ
๑๖. นายพลลัคน์ ลัคนทิน	บรรณาธิการเอกรัฐ	เป็นกรรมการ
๑๗. นายนิวัฒน์ ชาวเหลือง	บรรณาธิการสยามนิวส์	เป็นกรรมการ
๑๘. นายวิสิษฐ์ ประวัติยางกูล	หนังสือพิมพ์บางแสน	เป็นกรรมการ
๑๙. นายชวลิต เทียนศิริ	หนังสือพิมพ์เสียงเมืองชล	เป็นกรรมการ
๒๐. นายฉันท์ ชนินทร์วงศ์ศิริ	บรรณาธิการเสรีชน	เป็นกรรมการและเลขานุการ
๒๑. นายบรรเจิด เกษมวัฒนากุล	ผู้จัดการ ซีทีซี	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๒. นายดิเรก คุภวิวรรธน์	ผู้จัดการ ซีทีวี	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์แล้วแต่กรณี เชิญชวนข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ทุกหมู่เหล่า บริจาคเงินสมทบทุนก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติ ภาคตะวันออก โดยติดต่อขอบริจาคได้ที่เสมียนตราจังหวัดจันทบุรี นายอำเภอ ทุกอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอสอยดาว และนายกเทศมนตรี ทุกเทศบาลได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป จนกว่าการสร้างหอสมุดแห่งชาติ ภาคตะวันออกจะแล้วเสร็จ

สั่ง ณ วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๑

(นายสมพงศ์ พันธ์สุวรรณ)
ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี

คำสั่งจังหวัดจันทบุรี
ที่ ๑๐๐๔/๒๕๓๑
เรื่อง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับพิธีวางศิลาฤกษ์ อาคารหอสมุดแห่งชาติ รัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

ตามคำสั่งจังหวัดจันทบุรี ที่ ๑๐๔๑/๒๕๓๑ ลงวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๓๑ เรื่อง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารหอสมุดแห่งชาติ ไปแล้วนั้น

เนื่องจากจังหวัดจันทบุรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารหอสมุดแห่งชาติ รัชมังคลาภิเษก จันทบุรี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเหมาะสมยิ่งขึ้น จึงขอแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ขึ้นรับผิดชอบงานในฝ่ายต่าง ๆ เพิ่มเติมดังนี้

๑. **ฝ่ายพิธีการ** มีหน้าที่จัดเตรียมขั้นตอนเกี่ยวกับพิธีการทั่วไปในการวางศิลาฤกษ์อาคารหอสมุดแห่งชาติ เพื่อให้เป็นไปตามกำหนดการ โดยให้ประสานการปฏิบัติกับฝ่ายศาสนา เจ้าหน้าที่ประกอบด้วย

๑.๒ ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี	เป็นหัวหน้า
๑.๒ ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี	เป็นผู้ช่วย
๑.๓ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี	เป็นเจ้าหน้าที่
๑.๔ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี	เป็นเจ้าหน้าที่
๑.๕ ผู้อำนวยการโรงเรียนสฤษดิเดช	เป็นเจ้าหน้าที่
๑.๖ นายอนันต์ เกษมสุข	เป็นเจ้าหน้าที่
๑.๗ นางสมัย เทวฤทธิ์	เป็นเจ้าหน้าที่
๑.๘ นายอุดม ค้าผล	เป็นเจ้าหน้าที่

๒. **ฝ่ายจัดเตรียมบุคคลมอบเงินสมทบทุนสร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติ** มีหน้าที่รวบรวมรายชื่อจัดเตรียมบุคคลที่จะเข้ามอบเงินแก่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ในพิธีวางศิลาฤกษ์ จัดบุคคลรับซองเงินจาก ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ตรวจนับเงินที่รับมอบ ลงบัญชีเงินที่รับมอบ ประกอบด้วย

๒.๑ ปลัดจังหวัดจันทบุรี	เป็นหัวหน้า
๒.๒ ผู้ช่วยปลัดจังหวัดจันทบุรี	เป็นผู้ช่วย
๒.๓ นายอำเภอทุกอำเภอ และปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอสอยดาว	เป็นผู้ช่วย

๒.๔ เสมียนตราจังหวัดจันทบุรี เป็นเจ้าหน้าที่
๒.๕ ผู้ช่วยเสมียนตราจังหวัดจันทบุรี เป็นเจ้าหน้าที่
๒.๖ ผู้ช่วยป้องกันจังหวัดจันทบุรี เป็นเจ้าหน้าที่
๒.๗ ผู้ช่วยจ่าจังหวัดจันทบุรี เป็นเจ้าหน้าที่
๒.๘ นายวลัญจกร ไกรเลิศ เป็นเจ้าหน้าที่

๓. **ฝ่ายจัดเตรียมเครื่องเสียง** ให้มีหน้าที่จัดเตรียมเครื่องขยายเสียง ไมโครโฟน ลำโพง ที่จะใช้ในงาน เครื่องทำไฟสำรอง ตลอดจนการเตรียมขาตั้งไมโครโฟน และเดินสายไฟประกอบด้วย ประกอบด้วย.-

๓.๑ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี เป็นหัวหน้า
๓.๒ ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี เป็นผู้ช่วย

๔. **ฝ่ายจัดเลี้ยงอาหาร** มีหน้าที่จัดเตรียมอาหารกลางวันและน้ำดื่ม สำหรับแขกที่มาร่วมงานประกอบด้วย.-

๔.๒ นายกเทศมนตรีเมืองจันทบุรี เป็นหัวหน้า
๔.๒ เทศมนตรีเมืองจันทบุรี เป็นผู้ช่วย
๔.๓ ปลัดเทศบาลเมืองจันทบุรี เป็นเจ้าหน้าที่
๔.๔ หัวหน้ากองทุกกองของเทศบาลเมืองจันทบุรี เป็นเจ้าหน้าที่

๕. **ฝ่ายจัดเตรียมเครื่องไฟฟ้า** มีหน้าที่เดินสายไฟฟ้าภายในบรเวณพิธี จัดเตรียมเครื่องทำไฟฟ้าสำรองฉุกเฉิน ประกอบด้วย.-

๕.๑ ผู้จัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดจันทบุรี เป็นหัวหน้า
๕.๒ ผู้ช่วยผู้จัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดจันทบุรี เป็นผู้ช่วย

ทั้งนี้ ขอให้เจ้าหน้าที่ ดำเนินการล่วงหน้าตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยต่อไป แล้วรายงานผลการดำเนินงานให้จังหวัดทราบทุกระยะด้วย อนึ่ง หากมีปัญหา ข้อขัดแย้งในการดำเนินงาน ขอให้แจ้งผู้ว่าราชการจังหวัดทราบเพื่อจะได้หาทางแก้ไขปัญหาต่อไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๑

(นายสมพงศ์ พันธ์สุวรรณ)
ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี

คำสั่งจังหวัดจันทบุรี
ที่ ๑๖๐๘ / ๒๕๓๑
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับพิธีเปิด หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี

ตามคำสั่ง กอ.รมน.ที่ ๑๘๔ / ๒๕๓๑ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๓๑ ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายพิธีการ ในการดำเนินการเกี่ยวกับพิธีการต่าง ๆ ของหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี นั้น

เพื่อให้การเตรียมการเกี่ยวกับพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับพิธีเปิด ประกอบด้วย

๑. ศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี เป็นหัวหน้าคณะทำงาน
๒. ผู้อำนวยการวิทยาเขตเกษตรจันทบุรี เป็นผู้ทำงาน
๓. ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจันทบุรี เป็นผู้ทำงาน
๔. ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี เป็นผู้ทำงาน
๕. ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี เป็นผู้ทำงาน
๖. ผู้อำนวยการกองช่างเทศบาลเมืองจันทบุรี เป็นผู้ทำงาน
๗. หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป สนง.ศึกษาธิการ จว.จบ. เป็นผู้ทำงานและเลขานุการ

มีหน้าที่

– เตรียมการเกี่ยวกับการปฏิบัติทั้งปวงในเรื่องพิธีเปิดหอสมุดฯ และการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติในพิธีต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

– รวบรวมภาพถ่ายทุกขั้นตอน และข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี เช่น ความเป็นมา ขั้นตอนในการก่อสร้าง รายชื่อผู้บริจาคเงิน รายนามคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ทั้งของส่วนกลางของส่วนภูมิภาค เป็นต้น จัดทำเป็นหนังสือที่ระลึกแจกในพิธีเปิดหอสมุดฯ

– ดำเนินการในเรื่องไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อประดับและตกแต่งบริเวณโดยรอบหอสมุดฯ และในส่วนอื่น ๆ ที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความสวยงามและประดับตกแต่งให้ทันในพิธีเปิด โดยการเพาะชำเมล็ดพันธุ์ไม้ หรือจัดซื้อจัดหาในบางพันธุ์ที่ไม่สามารถเพาะชำได้ทัน โดยประสานกับคณะทำงานประสานงานการก่อสร้างฯ

– รวบรวมรายงานความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรีทราบทุก ๑๕ วัน เพื่อรับทราบและแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นตามความเหมาะสมต่อไป

– อื่น ๆ ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรีจะมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป จนกว่าภารกิจจะแล้วเสร็จ

สั่ง ณ วันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๑

(นายสมพงศ์ พันธ์สุวรรณ)
ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี

คำสั่งสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี
ที่ ๘๔/๒๕๓๑
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี ชุดที่ ๕

ตามคำสั่ง กอ.รมน. ที่ ๑๘๔ / ๒๕๓๑ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๓๑ ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายพิธีการในการดำเนินการเกี่ยวกับพิธีการต่าง ๆ ของหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี และคำสั่งจังหวัดจันทบุรี ที่ ๑๖๐๘ / ๒๕๓๑ ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๓๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี โดยให้ ศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี เป็นหัวหน้าคณะทำงาน นั้น

เพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งดังกล่าว และให้การดำเนินการเตรียมการพิธีเปิดหอสมุดฯ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเกี่ยวกับการจัดพิธีสงฆ์ ดังรายนามต่อไปนี้

๑.	นายสุข สวัสดี	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.	นายนคร เผือกนำผล	ผู้ทำงาน
๓.	นายอรุณ ผลประพฤติ	ผู้ทำงาน
๔.	นายศักดิ์ชาย วานิชเจริญธรรม	ผู้ทำงาน
๕.	นายพิทยา สุน้อยพรม	ผู้ทำงาน
๖.	นายศรชัย ยังเหลือ	ผู้ทำงาน
๗.	นางกนกพร เหรียญประยูร	ผู้ทำงาน
๘.	นางอรุณ พละสมบูรณ์	ผู้ทำงาน
๙.	นางสาวเมาลี อิศโร	ผู้ทำงาน
๑๐.	นางปนัดดา ช้างใหญ่	ผู้ทำงาน
๑๑.	นางชูศรี การเจริญดี	ผู้ทำงาน
๑๒.	นางวัชรี สุดเสวต	ผู้ทำงาน
๑๓.	นายเสรี นรากร	ผู้ทำงาน
๑๔.	นายกอง สาครน้อย	ผู้ทำงาน
๑๕.	นายชาญชัย ประดิษฐศิลป์	เลขานุการคณะทำงาน

ให้คณะทำงานเฉพาะกิจที่ได้รับแต่งตั้ง เตรียมการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เพื่อจัดพิธีทางสงฆ์ในวันพิธีเปิดหอสมุดรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี ให้เรียบร้อย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๑

(นายวิเชียร เปลี่ยวจิตร์)
ศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี

คำสั่งสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี
ที่ ๘๓ / ๒๕๓๑
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี ชุดที่ ๑

ตามคำสั่ง กอ.รมน. ที่ ๑๘๔ / ๒๕๓๑ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๓๑ ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายพิธีการในการดำเนินการเกี่ยวกับพิธีการต่าง ๆ ของหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี และคำสั่งจังหวัดจันทบุรี ที่ ๑๖๐๘ / ๒๕๓๑ ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๓๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี โดยให้ศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี เป็นหัวหน้าคณะทำงานนั้น

เพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งดังกล่าว และให้การดำเนินการเตรียมการพิธีเปิดหอสมุดฯ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเกี่ยวกับการประสานงานทั่วไป ดังรายนามต่อไปนี้

๑.	นายจำนง พันรอบ	หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.	นายสมคิด มุกดา	หัวหน้าฝ่ายการเงินและบัญชี	คณะทำงาน
๓.	นายพีระ ตาปสนันท์	หัวหน้าฝ่ายแผนงานและวิชาการ	คณะทำงาน
๔.	นายนคร เผือกนำผล	ศึกษานิเทศก์พลศึกษา	คณะทำงาน
๕.	นายชาญชัย ประดิษฐศิลป์	อาจารย์ ๑ ระดับ ๔	คณะทำงาน
๖.	นางรองรัตน์ อภิบาลศรี	อาจารย์ ๒ ระดับ ๕	คณะทำงาน
๗.	นางสาวบงกช พูลเกษม	นักวิชาการศึกษา ๔	คณะทำงาน

ให้คณะทำงานเฉพาะกิจประสานงานทั่วไป ชุดที่ ๑ ทำหน้าที่ประสานงานกับคณะทำงานเฉพาะกิจชุดอื่น ๆ เกี่ยวกับการเตรียมการพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๑

(นายวิเชียร เปลี่ยนจิตร์)
ศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี

คำสั่ง สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี
ที่ ๘๔ / ๒๕๓๑
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี ชุดที่ ๒

ตามคำสั่ง กอ.รมน. ที่ ๑๘๔ / ๒๕๓๑ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๓๑ ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายพิธีการในการดำเนินการเกี่ยวกับพิธีการต่าง ๆ ของหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี และคำสั่งจังหวัดจันทบุรี ที่ ๑๖๐๘ / ๒๕๓๑ ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๓๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี โดยให้ ศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี เป็น หัวหน้าคณะทำงานนั้น

เพื่ออนุมัติให้เป็นไปตามคำสั่งดังกล่าว และให้ดำเนินการเตรียมการพิธีเปิดหอสมุดฯ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเกี่ยวกับการจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึก ดังรายนามต่อไปนี้

๑. ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี	เป็นหัวหน้าคณะทำงาน
๒. นายศุภวัฒน์ เอมโอช	เป็นผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๓. นายบุญชัย รัตนวีระประดิษฐ์	เป็นผู้ทำงาน
๔. นางสาววิจิตรา มาเจริญ	เป็นผู้ทำงาน
๕. นายวสันต์ กมุทโยธิน	เป็นผู้ทำงาน
๖. นางไพเราะ คุรุกิจโกศล	เป็นผู้ทำงาน
๗. นายนภดล ชิงดวง	เป็นผู้ทำงาน
๘. นายวันชัย ศรีตุลา	เป็นผู้ทำงาน
๙. นายเสน่ห์ แก้วเก้า	เป็นผู้ทำงาน
๑๐. นายชาญชัย จันทร์ประเสริฐ	เป็นผู้ทำงาน
๑๑. นายสุวพล จรัญชล	เป็นผู้ทำงาน
๑๒. นางรุ่งทิวา ผลพฤกษา	เป็นผู้ทำงาน
๑๓. นางสุนิสา วิชระพล	เป็นผู้ทำงาน
๑๔. นายสมคิด มุกดา	เป็นผู้ทำงาน

๑๕. นายพีระ ตาปสนันท์ เป็นผู้ทำงาน
๑๖. นายเทพฤทธิ์ สิงห์สุขโรจน์ เป็นผู้ทำงาน
๑๗. นายศรชัย ยังเหลือ เป็นผู้ทำงาน
๑๘. นายชนาธิป ทิพย์บำรุง เป็นผู้ทำงาน
๑๙. นายอรุณ ผลประพฤติ เป็นผู้ทำงาน
๒๐. นายจำนง พันรอบ เป็นเลขานุการคณะทำงาน
๒๑. นางสาวเบ็ญจมาศ ถวิลหวัง เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
๒๒. นางสาวบงกช พูลเกษม เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

ให้คณะทำงานเฉพาะกิจที่ได้รับแต่งตั้ง พิจารณาดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเพื่อจัดพิมพ์หนังสือ แล้วรายงานให้จังหวัดทราบทุก ๑๕ วัน หากมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการรายงานให้จังหวัดทราบเพื่อแก้ไขต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๑

(นายวิเชียร เปลี่ยวจิตร์)
ศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี

คำสั่ง สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี
ที่ ๘๖ / ๒๕๓๑
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี ชุดที่ ๒ (เพิ่มเติม)

อนุสนธิคำสั่ง สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี ที่ ๘๔ / ๒๕๓๑ ได้แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเกี่ยวกับการจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึก พิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี ไปแล้ว จำนวน ๒๒ รายนั้น

เพื่อให้การดำเนินการจัดทำหนังสือเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเรียบร้อย จึงแต่งตั้งคณะทำงาน (เพิ่มเติม) ดังนี้

๑. นายปรีชา สำราญจิตต์ เป็นผู้ทำงาน
๒. นายทวนทอง คงทัพ เป็นผู้ทำงาน
๓. นายพรพจน์ สุวรรณมณี เป็นผู้ทำงาน
๔. นายอวยชัย เข็มจิตต์ เป็นผู้ทำงาน
๕. นางสาวสมเสริฐ รัตนานนท์ เป็นผู้ทำงาน
๖. นางมณีรัตน์ เวชทรัพย์ เป็นผู้ทำงาน
๗. นายอำนาจ เพ่งจิตต์ เป็นผู้ทำงาน
๘. นายโชติ ผุดผ่อง เป็นผู้ทำงาน
๙. นายชะม้าย ผดุงสมบัติ เป็นผู้ทำงาน
๑๐. นายไกรวัล แผ้วฉ่ำ เป็นผู้ทำงาน
๑๑. นายประเสริฐ มาสุปรีดิ์ เป็นผู้ทำงาน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๑

(นายวิเชียร เปลี่ยวจิตร์)
ศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี

คำสั่งสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี
ที่ ๘๘ / ๒๕๓๑
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับ พิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี ชุดที่ ๓

ตามคำสั่ง กอ.รมน. ที่ ๑๘๔ / ๒๕๓๑ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๓๑ ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายพิธีการ ในการดำเนินการเกี่ยวกับพิธีการต่าง ๆ ของหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี และคำสั่งจังหวัดจันทบุรี ที่ ๑๖๐๘ / ๒๕๓๑ ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๓๑ เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันบทุรี โดยให้ศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรีเป็นหัวหน้าคณะทำงาน นั้น

เพื่อให้การดำเนินการเตรียมการพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเกี่ยวกับฝ่ายตกแต่งอาคารสถานที่ ดังรายนามต่อไปนี้

๑.	นายสนิท อรุณพันธุ์	เป็นหัวหน้าคณะทำงาน
๒.	นายสุข สวัสดี	เป็นผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๓.	นายกร โสรัตยาธร	เป็นผู้ทำงาน
๔.	นายอุทัย พงษ์อานาม	เป็นผู้ทำงาน
๕.	นายบรรเทิง ลาภเหลือ	เป็นผู้ทำงาน
๖.	นายอานนท์ เปเหล่าดา	เป็นผู้ทำงาน
๗.	นายหนูชัย ศรีจันทร์	เป็นผู้ทำงาน
๘.	นายไสว กนึกรัก	เป็นผู้ทำงาน
๙.	นายเพิ่มศักดิ์ สุทธิวารี	เป็นผู้ทำงาน
๑๐.	นายรังสรรค์ ค้าพริกไทย	เป็นผู้ทำงาน
๑๑.	นางกัญญา สุทธศีล	เป็นผู้ทำงาน
๑๒.	นางปาริชาต อวยพร	เป็นผู้ทำงาน
๑๓.	นางสุภาวดี วงษ์จินเพ็ชร	เป็นผู้ทำงาน
๑๔.	นางมณี พูลทรัพย์	เป็นผู้ทำงาน
๑๕.	นางสาววารินทร์ พูลกิจ	เป็นผู้ทำงาน
๑๖.	นางสุมิตรา ศิษย์ธานนท์	เป็นผู้ทำงาน
๑๗.	นางสาวจุฑาภรณ์ นิรันด์พานิช	เป็นผู้ทำงาน

๑๘. นายพิภพ ตั้งใจภักดิ์ เป็นผู้ทำงาน

๑๙. นายสมหวัง วิเชียรฉันท์ เลขานุการคณะทำงาน

โดยให้คณะทำงานเฉพาะกิจที่ได้รับแต่งตั้ง พิจารณาดำเนินการในการจัดตกแต่ง เตรียมต้นไม้ และวัสดุอื่น ๆ เพื่อใช้ในการตกแต่งอาคารสถานที่ ในพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑

(นายวิเชียร เปลี่ยวจิตร์)
ศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี

คำสั่งสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี
ที่ ๘๙ / ๒๕๓๑
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี ชุดที่ ๔

ตามคำสั่ง กอ.รมน.ที่ ๑๘๔ / ๒๕๓๑ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๓๑ ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายพิธีการ ในการดำเนินการเกี่ยวกับพิธีการต่าง ๆ ของหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี และคำสั่งจังหวัดจันทบุรี ที่ ๑๖๐๘ / ๒๕๓๑ ตุลาคม ๒๕๓๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี โดยมีศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี เป็นหัวหน้าคณะทำงานนั้น

เพื่อให้การดำเนินการเตรียมการพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงแต่งตั้งคณะทำงานเฉาะกิจเกี่ยวกับฝ่ายเสียงและแสง ดังรายนามต่อไปนี้

ฝ่ายจัดเครื่องเสียง ขยายเสียงและบันทึกเทป

๑. นายสมพร ผลประพฤติ เป็นหัวหน้าคณะทำงาน
๒. นายพงษ์พันธ์ สุวรรณรักษ์ เป็นผู้ทำงาน
๓. นายประมุข บุญเจริญปัญญา เป็นผู้ทำงาน
๔. นายประยนต์ สุวรรณเทพ เป็นผู้ทำงาน
๕. นายปรีชา สุรัชภาภรณ์ เป็นผู้ทำงาน
๖. นายสุขุม เสถียรวงษ์นุษา เป็นผู้ทำงาน
๗. นักเรียน นักศึกษา แผนกวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน ๑๐ คน เป็นผู้ทำงาน

ฝ่ายแสง ประกอบด้วย

๑. นายสว่าง ทำไร่ เป็นหัวหน้าคณะทำงาน
๒. นายพัชรพล เขียวสด เป็นผู้ทำงาน
๓. นายสมศักดิ์ ภาณุสุวัฒน์ เป็นผู้ทำงาน
๔. นายธรพจน์ พงษ์สุปาณี เป็นผู้ทำงาน
๕. นายสมชาย ชูพันธ์ เป็นผู้ทำงาน
๖. นายสุรศักดิ์ สุนทร เป็นผู้ทำงาน
๗. นายสมศักดิ์ จาดแก้ว เป็นผู้ทำงาน
๘. นายสายชล กุญชร เป็นผู้ทำงาน

คำสั่งจังหวัดจันทบุรี
ที่ ๔๗๑ / ๒๕๓๒
เรื่อง การจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึก พิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจันทบุรี

ตามที่จังหวัดได้มอบหมายให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี เป็นผู้รับผิดชอบการเตรียมการพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก และให้จัดเตรียมหนังสือที่ระลึกพิธีเปิด นั้น เพื่อให้การจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกพิธีเปิดมีความสมบูรณ์ทั้งด้านเนื้อหา และรูปภาพ จึงเห็นควรแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ ดังนี้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

๑. ร.อ.หญิง ประนอม ปัญญางาม
๒. นายศกรินทร์ วิเศษะพันธุ์
๓. นายสมพงษ์ เกรียงไกรเพชร
๔. นางสาวอรพินท์ สืบสกุล
๕. นางศิริภรณ์ จิรัปปภา
๖. นายวิมล พวงทอง
๗. นายมณเฑียร รัตนวรพงศ์
๘. นายมนตรี ศุรีบุษรา

คณะกรรมการดำเนินงาน

๑. นายวิเชียร เปลี่ยวจิตร์	ประธานกรรมการ
๒. นางกัลยา เพิ่มลาภ	รองประธานกรรมการ
๓. นายอำนาจ เพ่งจิตต์	รองประธานกรรมการ
๔. นายศุภวัฒน์ เอมโอช	รองประธานกรรมการ
๕. นายจำนง พันรอบ	รองประธานกรรมการและเลขานุการ

กองบรรณาธิการ

๑. นายศุภวัฒน์ เอมโอช	หัวหน้าคณะทำงาน
๒. นายบุญชัย รัตนวีระประดิษฐ์	คณะทำงาน
๓. นางสาววิจิตรา มาเจริญ	คณะทำงาน
๔. นายวสันต์ กมุทโยธิน	คณะทำงาน
๕. นางไพเราะ คุรุกิจโกศล	คณะทำงาน
๖. นางสาวเบ็ญจมาศ ถวิลหวัง	คณะทำงาน
๗. นายชาญชัย จันทร์ประเสริฐ	คณะทำงาน
๘. นางรุ่งทิวา ผลพฤกษา	คณะทำงาน
๙. นางสุนิสา วิชระพล	คณะทำงาน

๑๐. นายพรพจน์ สุวรรณมณี คณะทำงาน
๑๑. นายอวยชัย เข็มจิตต์ คณะทำงาน
๑๒. นางสาวสมเสริฐ รัตนานนท์ คณะทำงาน
๑๓. นางมณีรัตน์ เวชทรัพย์ คณะทำงาน
๑๔. นายโชติ ผุดผ่อง คณะทำงาน
๑๕. นายไกรวัล แผ้วฉ่ำ คณะทำงาน
๑๖. นายประเสริฐ มาสุปรีดิ์ คณะทำงาน

ฝ่ายศิลปกรรม

๑. นายเสน่ห์ แก้วเก้า หัวหน้าคณะทำงาน
๒. นายนพดล ชิงดวง คณะทำงาน
๓. นายสุวพล จรัญชล คณะทำงาน
๔. นายปรีชา สำราญจิตต์ คณะทำงาน
๕. นายชะม้าย ผดุงสมบัติ คณะทำงาน
๖. นายทวนทอง คงทัพ คณะทำงาน

ฝ่ายประสานงาน

๑. นายจำนง พันรอบ หัวหน้าคณะทำงาน
๒. นายชาญชัย ประดิษฐศิลป์ คณะทำงาน
๓. นางสาวบงกช พูลเกษม คณะทำงาน

ให้คณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้ง จัดการประชุมปรึกษาหารือ จัดหาข้อมูล คำขวัญ ภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และสถานที่ จัดพิมพ์ จัดรูปเล่ม พิสูจน์อักษร และดำเนินการอื่น ๆ ให้เรียบร้อย เพื่อแจกให้แขกที่มีเกียรติและผู้เกี่ยวข้องในวันพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี ต่อไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

(นายสมพงศ์ พันธ์สุวรรณ)
ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี

รายชื่อผู้บริจาคเงินสมทบสร้างอาคาร หอสมุดแห่งชาติ "รัชมังคลาภิเษก" จันทบุรี

ลำดับที่	ชื่อผู้บริจาค	จำนวนเงิน
๑.	คณะกรรมการควบคุมศาลเจ้า โดย นายพิศาล มูลศาสตรสาทร ปลัดกระทรวงมหาดไทย	๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๒.	นายชาตรี โสภณพนิช	๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๓.	บริษัท สุราทิพย์ศรีอรุณ จำกัด	๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๔.	บริษัท แหลมทองสหการ จำกัด	๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๕.	นายทวี และครอบครัว รัตนาธรรม	๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๖.	คณะข้าราชการ พ่อค้าประชาชนจังหวัดชลบุรี	๙๓๕,๗๘๐ บาท
๗.	พลเรือเอกประพัฒน์ กฤษณะจันทร์ ผู้บัญชาการทหารเรือ	๕๐๐,๐๐๐ บาท
๘.	บริษัท รวมข้าวสยาม จำกัด	๕๐๐,๐๐๐ บาท
๙.	บริษัท ที โอ เอ จำกัด	๕๐๐,๐๐๐ บาท
๑๐.	บริษัท เชลล์แห่งประเทศไทย จำกัด	๕๐๐,๐๐๐ บาท
๑๑.	นายเสถียร วงศ์วิเชียร อธิบดีกรมทางหลวง	๓๕๐,๐๐๐ บาท
๑๒.	คณะกรรมการเหล่ากาชาดจังหวัดจันทบุรี	๓๐๐,๐๐๐ บาท
๑๓.	มูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	๓๐๐,๐๐๐ บาท
๑๔.	คณะข้าราชการ พ่อค้าประชาชนจังหวัดสมุทรปราการ	๓๐๐,๐๐๐ บาท
๑๕.	นายชำนาญ นางรำเพย ปราบไพรินทร์	๓๐๐,๐๐๐ บาท
๑๖.	นายสัมฤทธิ์ นางม่วยเกี๊ย แสวงพรหมณี	๓๐๐,๐๐๐ บาท
๑๗.	บริษัท น้ำมันคาลเท็กซ์ (ไทย) จำกัด	๒๕๐,๐๐๐ บาท
๑๘.	คณะข้าราชการ พ่อค้าประชาชนจังหวัดปราจีนบุรี	๒๐๓,๗๐๐ บาท
๑๙.	พลอากาศเอกวรนารถ อภิจารี ผู้บัญชาการกองทัพอากาศ	๒๐๐,๐๐๐ บาท
๒๐.	พลเอกสุนทร คงสมพงศ์ เสนาธิการทหาร	๒๐๐,๐๐๐ บาท
๒๑.	นายกัมพล เตชะหรูวิจิตร	๒๐๐,๐๐๐ บาท
๒๒.	นายโสภณ เพ็ชรตระกูล นายกเมืองพัทยา	๒๐๐,๐๐๐ บาท
๒๓.	สมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว	๒๐๐,๐๐๐ บาท

๒๔.	กองบัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบ โดย พลเรือโทพิจิตร สมุทรกลิน	๑๓๐,๐๐๐ บาท
๒๕.	กองบัญชาการกรมนาวิกโยธิน โดย พลเรือโทเกษม เมฆลอย	๑๒๐,๐๐๐ บาท
๒๖.	คณะข้าราชการพ่อค้า ประชาชนอำเภอบลุง	๑๐๔,๐๐๐ บาท
๒๗.	นายคงศักดิ์ ลิ่วมโนมนต์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๒๘.	กองบัญชาการกองเรือยุทธการ โดย พลเรือเอกทะแกล้ว ศรีสัมฤทธิ์	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๒๙.	กรมอู่ทหารเรือ โดย พลเรือตรีชลินทร์ นาวานุเคราะห์	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๓๐.	กรมพลาธิการทหารเรือ โดย พลเรือตรีจำลอง ปั้นประดิษฐ์	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๓๑.	สถานีวิทยุเสียงทหารเรือ โดย นาวาเอกสมพงษ์ ศิริหงษ์	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๓๒.	มูลนิธิส่งเสริมหลักเมืองจันทบุรี	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๓๓.	สมาคมสว่างกตัญญูธรรมสถานจันทบุรี	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๓๔.	ตระกูลเกษมศานต์	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๓๕.	ตระกูลเวสารัชชานนท์	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๓๖.	ตระกูลมโนรมย์ภัทรสาร	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๓๗.	ตระกูลลิ้นทอง	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๓๘.	บริษัท สุรพล อคลา คัลเจอร จำกัด	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๓๙.	บริษัท เอส ที ซี ชริม ฟาร์ม จำกัด	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๔๐.	บริษัท บี เจ ซี มารีน รีซอสเซส ดิเวลลอปเมนท์	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๔๑.	บริษัท บางสระเก้า มารีนฟาร์ม จำกัด	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๔๒.	นายกิตติ นางสุรางค์ ดำเนินชาญวณิชย์	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๔๓.	นายสว่าง นางทองพิมพ์ แก้วคำภา	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๔๔.	นายบุณยธัช นางกรรณิการ์ อิสสระประสาธน์	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๔๕.	นายปรีชา นางดวงเดือน ปติลันธการกุล	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๔๖.	นายวิเชียร นางนราพร เทียมเนตร	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๔๗.	นายเทวัญ นางมาลี คุณประภากร	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๔๘.	นายวิเชียร วิสุทธาภรณ์และชมรมรัตนชาติอำเภอท่าใหม่	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๔๙.	ตระกูลสวัสดิไชย	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๕๐.	ช.T.M. เจริญไชย ปรานอม โรจนมณเฑียร	๙๙,๙๙๙.๙๙ บาท
๕๑.	กองบินทหารเรือ โดย นาวาเอกทวีชัย เลียงพิบูลย์	๘๐,๐๐๐ บาท
๕๒.	กองการฝึกกองเรือยุทธการ โดย พลเรือตรีทรงสิทธิ์ กิตติพีรชล	๗๐,๐๐๐ บาท
๕๓.	คณะข้าราชการ พ่อค้าประชาชนอำเภอแหลมสิงห์	๗๐,๐๐๐ บาท
๕๔.	คณะข้าราชการ พ่อค้าประชาชนอำเภอโป่งน้ำร้อน	๖๒,๐๐๐ บาท
๕๕.	กรมสวัสดิการทหารเรือ โดย พลเรือตรีเต็ม จารุตามระ	๖๐,๐๐๐ บาท
๕๖.	กองกำลังจันทบุรี-ตราด โดย พลเรือตรีปรีดา กาญจนรัตน์	๕๓,๕๐๐ บาท
๕๗.	ศูนย์การฝึกอบรมนาวิกโยธิน โดย พลเรือตรีประพร จรูญพร	๕๓,๐๐๐ บาท

๕๘.	โรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ โดย พลเรือตรีอำนวย ชูโต	๕๓,๐๐๐ บาท
๕๙.	การท่าเรือสัตหีบ โดย นาวาเอกบุญรอด วัฒนมงคล	๕๒,๕๐๐ บาท
๖๐.	กรมต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่งฐานทัพเรือสัตหีบ โดย นาวาเอกบุญปลอด มะม่วงแก้ว	๕๒,๐๐๐ บาท
๖๑.	กรมโรงงานฐานทัพเรือสัตหีบ โดย พลเรือตรีสถาพร นักสอน	๕๑,๕๐๐ บาท
๖๒.	โรงเรียนทหารเรือ โดย นาวาเอกมานิตย์ ทุมมานนท์	๕๑,๐๐๐ บาท
๖๓.	พลโทวัฒนชัย วุฒิศิริ แม่ทัพภาคที่ ๑	๕๐,๐๐๐ บาท
๖๔.	กรมสื่อสารทหารเรือ โดย นาวาเอกสุวิทย์ บัวเผื่อน	๕๐,๐๐๐ บาท
๖๕.	คณะข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธร ๒	๕๐,๐๐๐ บาท
๖๖.	ร้อยตรี กิตติ ประทุมแก้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา	๕๐,๐๐๐ บาท
๖๗.	นายบุญช่วย ศรีสารคาม ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๕๐,๐๐๐ บาท
๖๘.	คณะข้าราชการ พ่อค้าประชาชนจังหวัดนครปฐม	๕๐,๐๐๐ บาท
๖๙.	คณะข้าราชการ พ่อค้าประชาชนจังหวัดระยอง	๕๐,๐๐๐ บาท
๗๐.	คณะข้าราชการ พ่อค้าประชาชนอำเภอคลองใหญ่	๕๐,๐๐๐ บาท
๗๑.	นายจึง ฮัง เปียง ห้างหุ้นส่วนจำกัด ที อาร์ เจมส์	๕๐,๐๐๐ บาท
๗๒.	ตระกูลทรัพย์ชาตอนันต์	๕๐,๐๐๐ บาท
๗๓.	ตระกูลจันทศาศวัต	๕๐,๐๐๐ บาท
๗๔.	ตระกูลศานติวรพงษ์	๕๐,๐๐๐ บาท
๗๕.	นายแดง นางรัญจวน วงศ์กล้าหาญ	๕๐,๐๐๐ บาท
๗๖.	นายประชา นางบังอร ผ่องโสภา	๕๐,๐๐๐ บาท
๗๗.	นายกู้เกียรติ นางผ่องพักตร์ ตรัยศิริเจริญ	๕๐,๐๐๐ บาท
๗๘.	นายอมร นางเพ็ญศรี ตรัยศิริเจริญ	๕๐,๐๐๐ บาท
๗๙.	นายสนั่น นางศิริสุข ประเสริฐ	๕๐,๐๐๐ บาท
๘๐.	นายอำนวย นางลัดดา มานพ	๕๐,๐๐๐ บาท
๘๑.	นายสิทธิชัย ลาวัลย์ปรีดา	๕๐,๐๐๐ บาท
๘๒.	นายเหลียงฮุย นางม่วย แซ่อึ้ง	๕๐,๐๐๐ บาท
๘๓.	นางสมศักดิ์ นางผะอบ บุณนาศักดิ์	๕๐,๐๐๐ บาท
๘๔.	นายสายัณห์ นางบุญชู วรรณชมภู	๕๐,๐๐๐ บาท
๘๕.	นายโสม นางประมวล ขันแก้ว	๕๐,๐๐๐ บาท
๘๖.	นายทวี นางฤดี ขันแก้ว	๕๐,๐๐๐ บาท
๘๗.	นายชัยยะ นางสมคิด กองจินดา	๕๐,๐๐๐ บาท
๘๘.	นายปริญญา นางประภาศรี เอครพานิช	๕๐,๐๐๐ บาท
๘๙.	นายพิชัย อัศรัสกร	๕๐,๐๐๐ บาท
๙๐.	บริษัท ชลิ้มดิงก์ (ประเทศไทย) จำกัด	๕๐,๐๐๐ บาท
๙๑.	นายไพฑูรย์ นางพัฒนา กิจกาญจน์	๕๐,๐๐๐ บาท

๙๒. นายทวี มงคลสุข และบุตรหลานอุทิศให้นางทองหล่อ นางสิ้ว มงคลสุข ๕๐,๐๐๐ บาท
๙๓. นายชยันต์ นางนิตยา ปัจจุสานนท์ ๕๐,๐๐๐ บาท
๙๔. นางธงชัย นางอรวรรณ พลอยชาติตระกูล ๕๐,๐๐๐ บาท
๙๕. นายดำรงชัย วิจารณ์ภัยกิจ ๕๐,๐๐๐ บาท
๙๖. กรมวิศวกรรมโยธาฐานทัพเรือสัตหีบ โดย นาวาเอกจรัญ สุวรรณศรี ๕๐,๐๐๐ บาท
๙๗. กองปราบเรือดำน้ำ โดย นาวาเอกชุมพล อติแพทย์ ๔๐,๗๐๐ บาท
๙๘. โรงเรียนชุมพลทหารเรือ โดย นาวาเอกวิริยะ นิกรังษี ๓๕,๐๐๐ บาท
๙๙. สมาคมประมงแหลมสิงห์ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๐๐. สมาคมศิษย์เก่าเบญจมราชูทิศจันทบุรี ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๐๑. ชมรมธนาคารท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๐๒. ชมรมธรรมศาสตร์จันทบุรี ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๐๓. ชมรมร้านทองจังหวัดจันทบุรี ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๐๔. สโมสรโรตารี่จันทบุรี ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๐๕. นายวโรทัย นางศิรินาฏ ภิญญสาสน์ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๐๖. นายธวัชชัย นางกณิกา อนามพงษ์ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๐๗. นายประวัฒน์ นางฤดีนาฏ อุตตะโมต ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๐๘. นายสมพงศ์ นางสอางค์ พันธ์สุวรรณ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๐๙. นายสมชาย นางสุภาภรณ์ นิยมกิจ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๑๐. นายไพโรจน์ นางปรีดา ชีพสมุทร ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๑๑. นายวิชัย นางอุไร สมิทธิกรกุล ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๑๒. นายมณฑล นางอัมพร สมิทธิกรกุล ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๑๓. นายประดิษฐ์ นางสายใจ มโนรมย์ภัทรสาร ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๑๔. นายไฉน นางพรพรรณ สุขสัมพันธ์ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๑๕. นายวิย้อย นางอาภรณ์ กาญจนนิมมาน ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๑๖. นายสมชาย นางปิยะรัตน์ กนกมณีรัตน์ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๑๗. บริษัท สว่าง เอ็กซ์ปอรต์ จำกัด ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๑๘. นายธีระ นางภิมภา สุหฤทดำรง ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๑๙. นายบรรยงค์ นางนันทนา โถรัตน์ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๒๐. นายพรชัย นางเจียมจิตต์ ชื่นชมลดา ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๒๑. นายคมสัน นางสุพรรณี สนธิโสภณ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๒๒. นายแผน นางทองอินทร์ บัณฑูรรังษี ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๒๓. นายวิทยา นางสวรรค์ พึ่งบารมีอุปถัมภ์ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๒๔. นายโชเคี้ยง นางเพ็ญพร กรมณีโรจน์ ๓๐,๐๐๐ บาท

๑๒๕. นายเอก นางส้มเกลี้ยง โกศลานันท์ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๒๖. นายสมพล นางนันทพร โกศลานันท์ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๒๗. นายสมโภชน์ นางอิสริยา จูเจตธรรม ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๒๘. นายวิชา นางอุราวรรณ เรืองจรูญ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๒๙. นายสมเดช นางบุญสม เจนช่าง ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๓๐. นายประสงค์ นางยุพิน สุวจสุวรรณ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๓๑. นายจำเนียร นางนิสา ไชยริปู ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๓๒. นายสีนวน ไชยริปู ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๓๓. นายพิพัฒน์ นางวรรณี ร่าเริงวิจิตร (ร้านทองจังเฮงทอง) ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๓๔. นายชาลี นางชมนาด เพ็ญพรรณศิริ (ร้านทองเซ้ง) ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๓๕. เชลล์ศักดิ์ชัย ๑-๒ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๓๖. นายเลิศ นางศรีเรือน โล่สุวรรณรักษ์ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๓๗. นายบุญมี นางละเอียด ปิยะธรรมวุฒิกุล ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๓๘. นายมานิต นางจุไรรัตน์ เหล่าพงศ์ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๓๙. นายอนันต์ นางลัดดา วีระศักดิ์ศรี ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๔๐. นายสมสุข หัวใจและนายนพคุณ รัตนเมธาประศาสน์ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๔๑. นายสงคราม นางอิงบุญ บุญหยง ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๔๒. โรงเรียนตังเอ็ง ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๔๓. นายกังวาล นางสำรวย ตั้งฐานสัมมา (สีทองค้าไม้) ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๔๔. นายสุจินต์ นางกัลยา เตโชติอัคนีย์ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๔๕. บริษัท วรพัฒน์การสุรา จำกัด (สาขาจันทบุรี) ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๔๖. ห.จ.ก.โชคนิมิต บริการขนส่ง ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๔๗. นายบุญลือ นางมาลี เอี่ยมสกุล ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๔๘. นายมานิต นางอุไรวรรณ รัตนสัจธรรม ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๔๙. นายแขก นางสุภาภรณ์ ประสมผล ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๕๐. นายสมคิด (เรแกน) นางอัจฉราภรณ์ ด.ญ.ฉัตรแก้ว ลือวงษ์ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๕๑. นายมงคล นางเอก มนูสุข (โดยนายวิฑูรย์ นางสุดใจ ตันติวานิช) ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๕๒. นายนิโรจน์ นางสนธยา แซ่ลิ้ม ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๕๓. นายอุดม นางสมบูรณ์ สรณะ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๕๔. นายจือยัง ภมรวิสุทธิศักดิ์, นางรัตนา บุญเจริญ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๕๕. นายสง่า นางทิพย์วรรณ ธรรมกรบัญญัติ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๕๖. นายสมศักดิ์ นางอังคณา บุญอมรรัตน์ ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๕๗. นายสมศักดิ์ นางสมจิตร โพธิบางหวาย ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๕๘. นายสุรชัย นางขวัญเรือน สถาปนรัตน์กุล ๓๐,๐๐๐ บาท
๑๕๙. นายกิจจา นางบุญลักษณ์ ผลภาษี ๓๐,๐๐๐ บาท

๑๖๐.	นายสว่าง นางทองอยู่ ชื่นอารมย์	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๖๑.	นายอภิชาติ นางมรกต วิสุทธิเสรีวงศ์	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๖๒.	นายเจริญ นางลำเจียก สวัสดิภูมิ	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๖๓.	นายประจักษ์ นางบุญเรือน ธรรมเจริญ	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๖๔.	นายวิจิตร นางละเอียด หัตถวิจิตรกุล	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๖๕.	นายสนิท นางอารี ศีลสัตย์	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๖๖.	นายอิสรา นางสาวศิริวดี จันทรเจริญจิตติ	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๖๗.	นายเกรียงศักดิ์ พิศาลบรรเจิดกุล	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๖๘.	นายวิสุทธิ จงอุทัยไพศาล	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๖๙.	นายสหัสน์ คุณจักร	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๗๐.	ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาจันทบุรี	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๗๑.	ศาลเจ้าพ่อสระบาป	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๗๒.	นายโปร่ง ชัยกิจ	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๗๓.	นายไพรัช นางสุรางค์ พงษ์คุณาวุฒิ	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๗๔.	นายพงษ์เทพ นางรัญจวน ดำเกิงสุรเดช	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๗๕.	นายวินัย ราชนะเกตุ	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๗๖.	นางกานดา แซ่ตั้น	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๗๗.	นายพวง นางอัญชัน เพ็ชรรัตน์	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๗๘.	นายสวัสดิ์ นางยุพา ศุภพิพัฒน์	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๗๙.	บริษัท เนาวรัตนโอเชียนอินดัสทรี จำกัด	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๘๐.	นายแนบ เขาจารี	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๘๑.	นายบุญเรือง ภิบาลชนม์และคุณวาสนา แซ่ตั้น	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๘๒.	นายวิชาญ นางพิมพา แดงจ่าง (ห.จ.ก.โชติชาญช่าง)	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๘๓.	นายสำราญ นางดาวนภา จรรยา	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๘๔.	นายประเสริฐ นางประภาพร วัชรสุวรรณ	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๘๕.	นายชะอุ้ม ชลจิตต์	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๘๖.	ร้าน ยู่ เซ่งฮวด จันทบุรี	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๘๗.	นายชาลี บุตรกลิ่น	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๘๘.	จ.ส.ต.เสมียน นางบุญรอด พุ่มดี	๓๐,๐๐๐ บาท
๑๘๙.	ชมรมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๒๐,๐๐๐ บาท
๑๙๐.	บริษัท ป่าเขาลำเนาไพร	๒๐,๐๐๐ บาท
๑๙๑.	บริษัท วรพัฒน์การสุรา จำกัด (สาขาตราด)	๒๐,๐๐๐ บาท
๑๙๒.	นายวิบูลย์ เครือลอย	๒๐,๐๐๐ บาท
๑๙๓.	ชมรมร้านขายยาจันทบุรี	๒๐,๐๐๐ บาท
๑๙๔.	นายจำรัส ปลื้มถนอม	๒๐,๐๐๐ บาท

๑๙๕. นายประเสริฐ กาญจนาลิขิต ๒๐,๐๐๐ บาท
๑๙๖. นายสมชาย นางละเอียด เอกสินชล ๒๐,๐๐๐ บาท
๑๙๗. กองเรือทุ่นระเบิด โดย พลเรือตรีศิริ ทองวิบูลย์ ๑๖,๕๐๐ บาท
๑๙๘. คณะเทศมนตรีเทศบาลเมืองจันทบุรีและพ่อค้า แม่ค้าตลาดจันทบุรี ๑๔,๐๖๓.๕๐ บาท
๑๙๙. กองเรือยกพลขึ้นบก โดย พลเรือตรีไพรัช ชูธงชัย ๑๑,๐๐๐ บาท
๒๐๐. กองเรือดำน้ำ โดย พลเรือตรีสมพงศ์ พันธชีวิน ๑๑,๐๐๐ บาท
๒๐๑. กองเรือตรวจอ่าว โดย พลเรือตรีสุรินทร์ ทองเจริญ ๑๑,๐๐๐ บาท
๒๐๒. กรมขนส่งทหารเรือ โดย นาวาเอกอุดม คชาชีวะ ๑๑,๐๐๐ บาท
๒๐๓. นายวิธาน สุวรรณทัต ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงคราม ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๐๔. นายปัญญา ฤกษ์อุไร ผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๐๕. นายชูวงศ์ ฉายะบุตร ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๐๖. ร้อยตรี ปรีดี ตันติพงศ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๐๗. นายประพัฒน์พงษ์ บำเพ็ญสิทธิ์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดตราด ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๐๘. ร้อยตรีถนัด เพชรพลอย ปลัดจังหวัดตราด ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๐๙. นางกอบเกื้อ ตันติพงศ์ นายกคณะกรรมการเหล่ากาชาดจังหวัดตราด ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๑๐. นางสอางค์ คอวนิช นายกคณะกรรมการเหล่ากาชาดจังหวัดสมุทรสาคร ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๑๑. นายวิเชียร ทรัพย์เจริญ นายกเทศมนตรีเมืองตราด ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๑๒. นายสุทิน เผือกพูนผล นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๑๓. นายเสรี วรธรรมานนท์ นายกเทศมนตรีตำบลกระทุ่มแบน ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๑๔. พลตรี ไมตรี อยู่สถาพร ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกชลบุรี ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๑๕. พ.ต.อ.จำลองเดช สุขกสิ ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรสงคราม ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๑๖. กองพันทหารราบที่ ๒ กรมทหารราบที่ ๑ นย โดยนาวาโทณรงค์ บุนนาค ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๑๗. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๑๘. คณะข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนเมืองตราด ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๑๙. คณะข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนอำเภอแหลมงอบ ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๒๐. นายรพี ชิระกุล ประธานหอการค้าจังหวัดนครนายก ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๒๑. ดร.เพียว วาริชนันท์ ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๒๒. พุทธสมาคมจังหวัดชลบุรี ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๒๓. พุทธสมาคมสว่างจริยธรรมสถาน นครนายก ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๒๔. สโมสรโรตารี่ตราด ๑๐,๐๐๐ บาท

๒๒๕.	เลิศศักดิ์อุตสาหกรรมปลาป่น	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๒๖.	เกษมศิริอุตสาหกรรม	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๒๗.	แสงเจริญโพรดักซ์	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๒๘.	ผู้ประกอบจำหน่ายเนื้อสุกรตราด	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๒๙.	นายเฉลียว คุ้มปลี	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๓๐.	สหกรณ์การเกษตรเมืองจันทบุรี จำกัด	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๓๑.	สหกรณ์การเกษตรเมืองขลุง จำกัด	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๓๒.	สหกรณ์การเกษตรท่าใหม่ จำกัด	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๓๓.	สหกรณ์การเกษตรมะขาม จำกัด	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๓๔.	สหกรณ์การเกษตรแหลมสิงห์ จำกัด	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๓๕.	สหกรณ์ออมทรัพย์เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี จำกัด	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๓๖.	ห้างหุ้นส่วนจำกัด บ้านแก้วบริการ	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๓๗.	ศาลเจ้าโจวซือถ่งลักเซีย	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๓๘.	บริษัท เอเชี่ยนวูดส์ จำกัด	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๓๙.	บริษัท มาบุญครองศิริชัย มารีนโปรดักส์ จำกัด	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๔๐.	นายนคร ศรีวิลัย ห้างหุ้นส่วนจำกัด นครชัยการช่าง	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๔๑.	บริษัท สินแดนไทยการยาง จำกัด	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๔๒.	ตระกูลสว่างไสว	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๔๓.	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ธนาพานิชย์	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๔๔.	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ตั้งง่วนเซ้ง	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๔๕.	ห้างหุ้นส่วนจำกัด บุญมีจันทบุรี	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๔๖.	คณะกรรมการศาลเจ้าที่จันทบุรี	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๔๗.	ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจริญเคหะ	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๔๘.	บริษัทอุตสาหกรรมยางตะวันออก	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๔๙.	บริษัท บูรพาการทอ จำกัด	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๕๐.	บริษัท สามมิตรมอเตอร์แมนูแฟคเจอริง จำกัด	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๕๑.	ดร.บุญประเสริฐ เอี่ยมสำอางค์ ประธานหอการค้าจังหวัดสมุทรสาคร	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๕๒.	นายสุภรพงศ์ ชวนบุญ บริษัท พงศ์สะอาด จำกัด	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๕๓.	โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๕๔.	ห้างหุ้นส่วนจำกัดโชติพานิชย์ค้าวัสดุก่อสร้าง	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๕๕.	บริษัท โชติกพานิช จำกัด	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๕๖.	บริษัท สยามบูรพาเจริญอุตสาหกรรม	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๕๗.	นายอภัย จันทวิมล	๑๐,๐๐๐ บาท

๒๕๘. นายหรุ่น รองรัตน์ ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๕๙. นายเติบ เภกะสุต ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๖๐. นางจุลมณี ผลภาษี ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๖๑. นายธานินทร์ ธรรมโชติ ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๖๒. นายสมคิด ซื่อวาจา ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๖๓. นายอภิชาติ เทพวุฒิสถาพร นายกเทศมนตรีเมืองนครนายก ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๖๔. นายประวัติ ไตรวุฒิ ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๖๕. นายสมจิต เกตุมอญ ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๖๖. นายอัมฤทธิ์ พูลสวัสดิ์ ประธานหอการค้าจังหวัดตราด ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๖๗. นายทับทิม เกตุมอญ ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๖๘. นายบรรลุ สุทธิวารี ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๖๙. นายประชุม นางกิมเฮียง เบญจปรีดา ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๗๐. นางสาวดวงใจ จันทร ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๗๑. นายจำรัส สังวราภรณ์ ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๗๒. นายบุญนาค ประทุมราช ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๗๓. นายอดุลย์ ชลจิตต์ ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๗๔. นายสุไชย สฤษดิชัยนันทา ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๗๕. นายสมทรัพย์ แผ่นผา ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๗๖. นายสมชาติ เสวตเวชากุล ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๗๗. นายประศาสน์ ชัยกุล ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๗๘. นายบุญรอด สัตยาธิฐานวาณิชย์ ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๗๙. นายเสงี่ยม นางอำภา วาศนาวิน ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๘๐. นางกิ่งแก้ว ปรุงเจริญ โรงงานอุตสาหกรรมทอเสื่อจันทบุรี ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๘๑. นายบุญผ่อง ศยามานนท์ ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๘๒. นายสมบูรณ์ กิจรังษีวิบูลย์ ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๘๓. จ่าสิบตำรวจประกิจ เกิดชัย ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๘๔. นายประพันธ์ นางวิลาศกุล ศิริจารุวงศ์ ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๘๕. นายโอภาส นางอากาศ กฤตยารัตน์ ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๘๖. นายยิดซิ่ม แซ่โง้ว ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๘๗. นายเคี้ยง ตั้งรักษาสัตย์ ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๘๘. นายสุชาติ ดาวประกาย ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๘๙. นายสำราญ รื่นรวย ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๙๐. นายธีรพงษ์ โตแสง ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๙๑. นายประเสริฐ สำราญจิตร ๑๐,๐๐๐ บาท
๒๙๒. นางนงเยาว์ สินทมิตร ๑๐,๐๐๐ บาท

๒๙๓.	นายวิถี ทองประกอบ	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๙๔.	นายศิลปชัย ปรีดาสุทธิจิต	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๙๕.	นายชนะ จันทกิจ	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๙๖.	นายพรหม นางไพโรจน์ บุญญฤทธิ์	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๙๗.	นายสงัด ผึ้งป้อม	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๙๘.	นายสมชาย เถียรทิน	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๙๙.	นายพิชิต เลิศไชยพัฒนกุล	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๐๐.	นายสมยศ เสือสกุล	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๐๑.	นางสุพานี จิตนาวสาร	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๐๒.	นายบุญธรรม คุณสุข	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๐๓.	นายชูศักดิ์ เจริญสถาพร	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๐๔.	นายชิต วงษ์กำปั่น	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๐๕.	นายทองย้อย พงษ์ศักดิ์	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๐๖.	นายสมพร หอมทรัพย์	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๐๗.	นายธำรงศักดิ์ นางปราณี รัตนชูโชค	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๐๘.	นายตะวัน แพทย์ประทุม	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๐๙.	นายดำรงค์ ปุณยธร	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๑๐.	นายจักรเพชร จิตงามสุจริต	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๑๑.	นายติงกือ แซ่แต้	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๑๒.	นายสถาพร ตั้งเจริญศิริ	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๑๓.	นางชะม้อย วิรัชพิสิฐ	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๑๔.	นายกมล นางมิหรั่น ศิลปมั่นคง	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๑๕.	นายสุเจนต์ ศรีสุข	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๑๖.	นายสมจิตร บุญอุย	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๑๗.	นายสมชาย นิลจินดา	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๑๘.	นายประกาศ ภาคพิเศษ	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๑๙.	นายอมรชัย กฤษราลัมภ์	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๒๐.	นางอุบล สิทธิสัมพันธ์	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๒๑.	นายอรัญ นางฉวี แจ่มแจ้ง	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๒๒.	นายกระจ่าง นางนิสา ขาวเรือง	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๒๓.	นายกำพล วงษ์แก้ว	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๒๔.	นายบุญฤทธิ์ วิบูลย์ลาภ	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๒๕.	นายสมบูรณ์ กิจรังษีวิบูลย์	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๒๖.	สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี	๙,๐๐๙ บาท
๓๒๗.	สำนักงานเทศบาลตำบลขลุง	๘,๗๐๐ บาท

๓๒๘.	หจก.หนองใหญ่การสุรา สาขาโป่งน้ำร้อนและมะขาม	๕,๐๐๐ บาท
๓๒๙.	นายเปรมศักดิ์ นางสมปอง กรุงกาญจนา สรรพากรจังหวัดจันทบุรี	๕,๐๐๐ บาท
๓๓๐.	นายปกรณ์ อังศุสิงห์	๕,๐๐๐ บาท
๓๓๑.	นายสุขุม สว่างชาติ	๕,๐๐๐ บาท
๓๓๒.	นายชัยยุทธ นางลัดดา กุลชัยวัฒนะ	๕,๐๐๐ บาท
๓๓๓.	ร้านเจริญพรพานิช	๕,๐๐๐ บาท
๓๓๔.	นายวิโรจน์ ทศศิลพรและนายสราวุธ วุฒิปัญญา	๕,๐๐๐ บาท
๓๓๕.	นายประกิจ จิระอานนท์	๕,๐๐๐ บาท
๓๓๖.	นายแดง ทองสิทธิ	๕,๐๐๐ บาท
๓๓๗.	นายวณิชย์ จิตตาณิชย์	๕,๐๐๐ บาท
๓๓๘.	สำนักงานขนส่งจังหวัดสมุทรสงคราม	๕,๐๐๐ บาท
๓๓๙.	สำนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรสงคราม	๕,๐๐๐ บาท
๓๔๐.	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสงคราม	๕,๐๐๐ บาท
๓๔๑.	สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี จำกัด	๕,๐๐๐ บาท
๓๔๒.	นางห้อง ผลประพฤติ	๕,๐๐๐ บาท
๓๔๓.	นายสุภาพ ศรีงาม	๕,๐๐๐ บาท
๓๔๔.	นายสุรศักดิ์ นางลินจง จิตราอาภรณ์	๕,๐๐๐ บาท
๓๔๕.	บริษัท ไทยการ์เม้นต์เอ๊กซปอรต์ จำกัด	๕,๐๐๐ บาท
๓๔๖.	บริษัท นครหลวงวัตถุก่อสร้างและคอนกรีตอัดแรง จำกัด	๕,๐๐๐ บาท
๓๔๗.	นายกิตติ เกียรติประวัติงาม	๕,๐๐๐ บาท
๓๔๘.	บริษัท ไนโตรเคมีอุตสาหกรรม จำกัด	๕,๐๐๐ บาท
๓๔๙.	บริษัท ไทยรวมสินพัฒนาอุตสาหกรรม จำกัด	๕,๐๐๐ บาท
๓๕๐.	บริษัท ยูนิคอร์ต อินเวสเมน ประเทศไทย จำกัด	๕,๐๐๐ บาท
๓๕๑.	นายอำนาจ พานิชเจริญ	๕,๐๐๐ บาท
๓๕๒.	ห้างหุ้นส่วนจำกัดศรีท่าใหม่	๓,๘๕๐ บาท
๓๕๓.	พลเอกพักตร์ มีนะกนิษฐ์	๓,๐๐๐ บาท
๓๕๔.	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม	๓,๐๐๐ บาท
๓๕๕.	โรงเรียนเบญจมราชูทิศ	๓,๐๐๐ บาท
๓๕๖.	นายระทวย ชุ่มจิตต์	๓,๐๐๐ บาท
๓๕๗.	บริษัท เกรทฟู้ด (ดิไฮเดรชั่น) จำกัด	๓,๐๐๐ บาท
๓๕๘.	นางคมขำ รังควร	๓,๐๐๐ บาท
๓๕๙.	ห้างหุ้นส่วนจำกัดทุ่งเบญจาเซอร์วิส	๓,๐๐๐ บาท
๓๖๐.	ห้างหุ้นส่วนจำกัดขลุงการสุรา	๒,๖๗๐ บาท
๓๖๑.	นายเนื่อง ธรรมเกษร	๒,๐๐๐ บาท

๓๖๒.	นายเคยหลาย ลิ้มสมบัติอนันต์	๒,๐๐๐ บาท
๓๖๓.	สหกรณ์การเกษตรโป่งน้ำร้อน จำกัด	๒,๐๐๐ บาท
๓๖๔.	นายประจักษ์ สมารักษ์	๒,๐๐๐ บาท
๓๖๕.	ดาบตำรวจจำนง นางประเพียร ผลพฤกษา	๒,๐๐๐ บาท
๓๖๖.	จ่าสิบตำรวจประสิทธิ์ เจริญทวี	๒,๐๐๐ บาท
๓๖๗.	นายจิระศักดิ์ พงษ์ประสิทธิ์	๒,๐๐๐ บาท
๓๖๘.	นายวินัย ลิ้นทอง	๑,๖๗๐ บาท
๓๖๙.	ห้างหุ้นส่วนจำกัดสีสวาทการสุรา	๑,๕๐๐ บาท
๓๗๐.	วิทยาลัยรำไพพรรณี สหวิทยาลัยศรีอยุธยา	๑,๔๖๐ บาท
๓๗๑.	นางวนิดา ทิพย์สกุลเดช	๑,๒๐๐ บาท
๓๗๒.	นางวิไล หุตะวานิชกุล	๑,๐๐๐ บาท
๓๗๓.	มูลนิธิเบญจมานุสรณ์	๑,๐๐๐ บาท
๓๗๔.	นายสุขสันต์ หิรัญอัศว์	๑,๐๐๐ บาท
๓๗๕.	ที่ทำการสัสดีจังหวัดจันทบุรี	๑,๐๐๐ บาท
๓๗๖.	นายธันษวัฒน์ ชัยกุล	๑,๐๐๐ บาท
๓๗๗.	โรงเรียนสฤษดิเดช	๑,๐๐๐ บาท
๓๗๘.	วิทยาลัยนาฏศิลป จันทบุรี	๑,๐๐๐ บาท
๓๗๙.	นายเปรื่อง จิตต์ไพบูลย์	๑,๐๐๐ บาท
๓๘๐.	นายเซี๊ยโอ๊ว เตชะอนันพิพัฒน์	๑,๐๐๐ บาท
๓๘๑.	บริษัท ซี เค คอมมิวนิเคชั่น จำกัด	๑,๐๐๐ บาท
๓๘๒.	นางสาลี่ จันทร์เรืองฤทธิ์	๑,๐๐๐ บาท
๓๘๓.	นายสุรพงษ์ ธรรมคงทอง	๑,๐๐๐ บาท
๓๘๔.	นายจุลศักดิ์ เจริญทวี	๑,๐๐๐ บาท
๓๘๕.	นายภมร นิติมานพ	๑,๐๐๐ บาท
๓๘๖.	นายมิตร คุ้มวรกุล	๑,๐๐๐ บาท
๓๘๗.	นายปรีชา บุญยเมศสลวย	๑,๐๐๐ บาท
๓๘๘.	นายอำนวย ธนิกุล	๑,๐๐๐ บาท
๓๘๙.	นายเทศ แสงพลอย	๑,๐๐๐ บาท
๓๙๐.	นายทัย แสงพลอย	๑,๐๐๐ บาท
๓๙๑.	นายสมเกียรติ รุ่งวิทยานันท์	๑,๐๐๐ บาท
๓๙๒.	นายนิยม เชื่อมสุข	๑,๐๐๐ บาท
๓๙๓.	นายวิวัฒน์ วิฑูธีรสานต์	๑,๐๐๐ บาท
๓๙๔.	นายงาม วุฒิชัย	๑,๐๐๐ บาท
๓๙๕.	นายจรินทร์ สมุทรจินดา	๑,๐๐๐ บาท
๓๙๖.	ห้างหุ้นส่วนจำกัดดาวบ้านแก้วบริการ	๑,๐๐๐ บาท

๓๙๗.	นายประกอบ พานิชอัตรา	๑,๐๐๐ บาท
๓๙๘.	ห้างหุ้นส่วนจำกัดธรรมรัตน์บริการ	๑,๐๐๐ บาท
๓๙๙.	ห้างหุ้นส่วนจำกัดวิเชียรเซอร์วิสพลิ้ว	๑,๐๐๐ บาท
๔๐๐.	นางสำราญ เดชวิชัย	๑,๐๐๐ บาท
๔๐๑.	สิงห์อำนวยบริการ	๑,๐๐๐ บาท
๔๐๒.	ห้างหุ้นส่วนจำกัดชวนพาณิชย์ขลุง	๑,๐๐๐ บาท
๔๐๓.	ปั้มเชลล์ขลุง	๑,๐๐๐ บาท
๔๐๔.	ห้างหุ้นส่วนจำกัดดาวไมตรีบริการ	๑,๐๐๐ บาท
๔๐๕.	นายโสพล โปษณพันธ์	๙๐๐ บาท
๔๐๖.	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตจันทบุรี	๗๖๐ บาท
๔๐๗.	สำนักงานแรงงานจังหวัดจันทบุรี	๗๐๐ บาท
๔๐๘.	สำนักงานคลังจังหวัดจันทบุรี	๖๒๐ บาท
๔๐๙.	นายฉลวย แพทย์ไชยวงศ์	๖๐๐ บาท
๔๑๐.	นายเฉิน ผันผาย	๖๐๐ บาท
๔๑๑.	สำนักงานสรรพสามิตจังหวัดจันทบุรี	๕๓๐ บาท
๔๑๒.	นายศิริชัย วงษ์น้อย	๕๐๐ บาท
๔๑๓.	นางสาวปรีดา เชื้อตระกูล ผู้อำนวยการโรงเรียนศรียานุสรณ์	๕๐๐ บาท
๔๑๔.	หม่อมประทุม นวรัตน์ ณ อยุธยา	๕๐๐ บาท
๔๑๕.	นายเนย นิลโกศล	๕๐๐ บาท
๔๑๖.	กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๑ จันทบุรี	๕๐๐ บาท
๔๑๗.	นายชัยวุฒิ จงศิริลักษณ์	๕๐๐ บาท
๔๑๘.	นางกอบเกื้อ จันทมิตร	๕๐๐ บาท
๔๑๙.	สำนักงานทรัพยากรธรณีจังหวัดจันทบุรี	๓๔๐ บาท
๔๒๐.	ที่ทำการพัฒนาชุมชนจังหวัดจันทบุรี	๓๑๐ บาท
๔๒๑.	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดจันทบุรี	๓๐๐ บาท
๔๒๒.	สถานีทดลองพืชสวนพลิ้ว	๒๕๐ บาท
๔๒๓.	นายวรเทพ ศิรพจน์	๒๐๐ บาท
๔๒๔.	ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดจันทบุรี	๑๕๒ บาท
๔๒๕.	พันเอกสุรใจ กาญจนันท์	๑๐๐ บาท
๔๒๖.	นายเกรียงศักดิ์ แต้ทวีทรัพย์	๑๐๐ บาท

หอสมุดแห่งชาติ NATIONAL LIBRARY

พิมพ์ที่ บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊พ จำกัด
๔๑๓/๒๗ - ๓๔ ถนนอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทร. ๔๒๔๒๘๐๐ - ๑
นายชูเกียรติ อุทกะพันธุ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๓๓